

DIENST VAN WOORD EN GEBED, gehouden op dinsdag 17 april 1990 op de vooravond van de generale synode en belegd door de raad van de Gereformeerde Kerk te Leeuwarden.

Tegen dinsdag 17 april 1990 had de raad van de Gereformeerde Kerk te Leeuwarden de gemeente samengeroepen tot een dienst van Woord en gebed ter gelegenheid van het samenkomen van de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland op woensdag 18 april 1990.

De dienst werd gehouden in de Noorderkerk. Met de gemeente kwamen samen de afgevaardigden der kerken naar de synode, docenten aan de Theologische Universiteit te Kampen en veel broeders en zusters uit verschillende gemeenten in het land. In deze dienst ging dr. A.N. Hendriks, praeses van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, voor. Hij bediende het Woord van God uit Kolossenzen 1:9-12 met als thema:

Een apostolische voorbede voor de gemeente, en vroeg aandacht voor de volgende aspecten:

wat Paulus hier bidt;

waartoe hij dit bidt;

met welk uitzicht hij dit bidt.

In deze dienst werd onder dankzegging Gods zegen en bijstand gevraagd voor de arbeid van de generale synode.

Na afloop konden de afgevaardigden en adviseurs in een begroetingsamenkomst kennismaken met hun gastgezinnen.

**ACTA VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERFLAND
SAMENGEKOMEN TE LEEUWARDEN OP WOENSDAG 18 APRIL**

Hoofdstuk 1	Openingshandelingen
Artikel 1	Opening
Artikel 2	Credentie en presentie
Artikel 3	Moderamen
Artikel 4	Constituering
Artikel 5	Praesidiaal woord
Artikel 6	Belijdenis en belofte
Artikel 7	Voorstellen van het moderamen
Artikel 8	Samenstelling en taakverdeling van de commissies
Artikel 9	Financiën synode
Artikel 10	Vaststelling van de agenda
Artikel 11	Vaststelling van de agenda
Artikel 12	Openingswoord tweede vergaderweek
Artikel 13	Ingekomen brieven
Artikel 14	Ontvangst van de afgevaardigde van The Free Church of Scotland
Artikel 15	Aangekondigde brieven
Artikel 16	Ingekomen brieven
Artikel 17	Vaststelling van de agendalijst
Artikel 18	Bezoek ds. R. Widter
Artikel 19	Machtiging telegram aan de Koningin
Artikel 20	Openingswoord derde vergaderweek
Artikel 21	Telegram aan de Koningin
Artikel 22	Ingekomen brieven
Artikel 23	Telegram aan prof.dr. J.P. Lettinga
Artikel 24	Telegram aan The Reformed Church in de US
Artikel 25	Ingekomen brief
Artikel 26	Ingekomen brief
Artikel 27	Ingekomen fax
Artikel 28	Openingswoord vierde vergaderweek
Artikel 29	Ontvangst rev. N. Koch
Artikel 30	Ontvangst van drs. C.J. de Ruijter en dr. F. van der Pol
Artikel 31	Telegrammen Bond van Verenigingen van Gereformeerde Vrouwen
Artikel 32	Telegram aan The Free Reformed Churches of Australia
Artikel 33	Openingswoord vijfde vergaderweek
Artikel 34	Brief Koninklijk Huis
Artikel 35	Telegrammen Bond van Mannenverenigingen op Gereformeerde grondslag
Artikel 36	Brief dr. F. van der Pol inzake aanneming benoeming
Artikel 37	Ingekomen brieven
Artikel 38	Ontvangst van rev. M.G. Johnston
Artikel 39	Ingekomen brief van de kerk van Rotterdam-Centrum
Artikel 40	Openingswoord zesde vergaderweek
Artikel 41	Telegram Nederlandse Bond van Gereformeerde Jeugdverenigingen
Artikel 42	Ingekomen brief
Artikel 43	Welkomstwoord voor bezoekers uit de Filippijnen
Artikel 44	Ingekomen brieven
Artikel 45	Openingswoord zevende vergaderweek
Artikel 46	Telegram van de Bond van Gereformeerde Meisjesverenigingen in Nederland
Artikel 47	Ingekomen brieven
Artikel 48	Openingswoord achtste vergaderweek
Artikel 49	Ontvangst van rev. R. Grossmann,afgevaardigde van The Reformed Church in the United States
Artikel 50	Ingekomen brief
Artikel 51	Ontvangst van christelijke gereformeerde deputaten

Artikel 52	Ingekomen brieven
Artikel 53	Op maandag vergaderen
Artikel 54	Ingekomen brief
Artikel 55	Openingswoord negende vergaderweek
Artikel 56	Openingswoord tiende vergaderweek
Artikel 57	Ingekomen brief

Artikel 1

Opening

Namens de raad van de Gereformeerde Kerk te Leeuwarden, door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 aangewezen als samenroepende kerk voor de eerstvolgende synode, opent ds. P. Schelling de constituerende vergadering.

Hij laat zingen Psalm 18:1,8,9 en 15, leest Johannes 21 en gaat de vergadering voorin gebed.¹

Daarna houdt hij de volgende openingstoespraak:

Hooggeachte broeders, afgevaardigden naar en adviseurs van de generale synode van de gereformeerde kerken, voor welke wij hier in constituerende vergadering bijeen zijn,

Namens de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Leeuwarden heet ik u hartelijk welkom. Wij stellen het op hoge prijs u te mogen ontvangen in ons kerkgebouw, dat rond de jaarwisseling 1988/89 zijn honderdste verjaardag vierde.

Dat betekent een eeuw kerkgeschiedenis rond en in zo'n gebouw.

Dat klinkt misschien wat teatraal -- „Honderd jaren zien op u neer, broeders“. Maar mij dunkt dat mannen die geroepen worden in allerlei zaken het geheel van het kerkelijk leven te overzien en verder te helpen, zich best mogen realiseren hoeveel vreugde en strijd er is gepasseerd voor zij hun dienst verrichten, en op hoeveel schouders zij daarbij staan. Daarvoor kan de gedachte aan de ouderdom van het gebouw goede dienst bewijzen.

En als wij nu onszelf zien staan in een ononderbroken traditie van de gereformeerde kerken in dit land -- en dat doen we inderdaad met vreugde --, dan was de Generale Synode van 1920 uw voorgangster op deze plaats. In de informatiemap die u op uw tafel vond, treft u een overzichtsfoto van die synode aan.

Wat is er in de situatie van het kerkelijk leven veel veranderd, als we nu even 1920 met 1990 vergelijken. De kerk te Leeuwarden lag in een zeer kerkelijk gewest, dat met een dubbel aantal afgevaardigden vertegenwoordigd was, omdat het een „particuliere synode noordelijk en zuidelijk gedeelte“ kende. Of het om deze reden was, of om het feit dat de Friese hoofdstad als gastvrouw fungeerde, weet ik niet; misschien was het wel gewoon een vergissing. Maar in ieder geval laat de scriba Friesland in art. 2 van de Acta de rij van de provincies openen, en -- houdt meten goede -- Groningen sluit die rij; overigens geheel in afwijking van de ook toen gebruikelijke volgorde.

Stelt u overigens gerust, broeders uit het Overlauwerse: wij zijn ons hier goed bewust dat de rollen duidelijk zijn omgekeerd. De hele *particuliere synode* Friesland telt momenteel minder zielen dan uw *classis* Groningen!

Ons gewest lijdt voor wat de Gereformeerde Kerken betreft nog altijd onder de gang van zaken rond het „Getuigenis en Gravamen“ van de 21 Friese predikanten en kandidaten. Zij stelden in 1946 aan de synode van Zwolle wel indringende vragen en deden haar indrukwekkende verzoeken, maar zij kregen nul op het rekest en trokken daaruit geen kerkelijke consequenties. Dat heeft, naar de mens gesproken en uitzonderingen daargelaten, voor de Vrijmaking in Friesland de nekslag betekend. Grote en gerenommeerde Gereformeerde Kerken bleven met al hun bezwaren toch trouw in het synodale spoor. Zo bleef de eenheid bewaard, maar de schapen van de kudde van Christus werden onvoldoende beschermd tegen de valse leer, zoals die in de vijftiger en zestiger jaren de synodaal-Gereformeerde Kerken in haar greep begon te krijgen. Vele ouderen zijn verontrust, maar vergoelijken het kwaad en gebruiken ingezonden stukken in voorheen Algra's Friesch Dagblad om ferme gereformeerde taal te uiten.

En de jongeren worden weggezogen in een schrijnend secularisatieproces, waarvan het einde nog bepaald niet in zicht is. Echt, broeders, het doet ons altijd weer pijn om ons mooie Fryske lân, waarin de kerk van Christus zo geweldig heeft gebloeid. Uw vergadering zal in dit herdenkingsjaar van K. Schilder aan de moeite van die strijd worden herinnerd: op uw tafel ligt de verklaring die de synodaal-gereformeerde synode van Almere aflegde met betrekking tot de gebeurtenissen van 1944 en volgende jaren. En intussen hoorden wij gisteravond ds. Hendriks indringend vragen naar de

¹ De gezongen liederen en de gelezen Schriftgedeelten aan het begin en aan het einde van de vergaderdagen worden vermeld in het 'Overzicht van opening en sluiting van de vergaderingen' (zie bijlage I).

levensheiliging in onze kerken. Want een schip op het strand is een baken in zee!

Over secularisatie gesproken, dat is niet alleen een zorg van vandaag de dag. Een van de opvallende beslissingen van de synode van 1920 was, een „Getuigenis“ te doen uitgaan aan alle kerkeraden, met de vraag er een kaneelboodschap van te maken.

In deze vorm voldeed de synode aan breed kerkelijk gedragen verzoeken tot „nadere formulering“ van de belijdenis tegenover dwalingen, zoals de aantasting van het gezag van de H. Schrift en allerlei sectarisme, alsook tegenover wereldgelijkvormigheid in de levensstijl, zoals het deelnemen aan antichristelijke vakorganisaties en toenemend schouwburg- en bioscoopbezoek. De synode had trouwens ook te handelen over een rapport inzake echtscheiding, waarin naast overspel ook kwaadwillige verlating als verantwoorde scheidingsgrond werd verdedigd.

De tijden mogen veranderd zijn, de zorgen zijn zeker niet minder. Ze zullen niet in die mate als toen uw besprekingen beheersen. Maar ik kan u wel wijzen op een tweetal agendapunten dat uw aandacht zal vragen. In de eerste plaats een verzoek om de regel over de koppeling van kerklidmaatschap en burgerlijk domicilie aan te scherpen, en vervolgens een voorstel om de tuchtprocedure voor oudere doopleden uit te breiden of tenminste de mogelijkheid daartoe te laten bestuderen. Beide agendapunten behelzen de pastorale zorg voor de oudere jeugd, en de intensivering daarvan hangt natuurlijk samen met de zuigkracht van de secularisatie waaraan zij bloot staat.

Houdt u mij ten goede, maar ik kan de verleiding niet weerstaan, nog even met u uit een andere hoek naar het kerkelijk leven van 1920 te kijken.

De auteur van het kerkelijk overzicht over dat jaar in het Jaarboek 1921, ds. J.C. Rullmann, spreekt over „een ernstige crisis“, die de gereformeerde kerken doormaakten. Wij behoeven die zware terminologie gelukkig niet over te nemen om onze situatie te typeren. Wel werden we onlangs in De Reformatie, het blad dat 70 jaar geleden door ds. Rullmann werd verwelkomd als „een teken van frisch leven“, door prof. Trimp geconfronteerd met een tijdsbeeld van toen, waarin hij ons wees op dezelfde gevaren die Rullmann signaleerde: „enghartig conservatisme, dat alleen zweert bij het oude, en anderzijds een ‘critiek der jongeren’, die meer revolutionair dan opbouwend te werk gaat.“ We zijn gewaarschuwd!

En om nu tenslotte uit 1920 nogéén onderwerp te noemen: als typerend symptoom van decrisis noemde Rullmann de grote zaak waaraan de Leeuwarder synode historische bekendheid ontleent, namelijk de geruchtmakende tuchtprocedure van ds. J.B. Netelenbos van Middelburg. De synode moest zijn afzetting door de kerkeraad bevestigen, omdat zij, ook na hem uitvoerig te hebben gehoord, moest concluderen dat hij afweek van de belijdenis m.n. inzake het gezag van de H. Schrift.

Ene dr. Geelkerken nam het in een uitgegeven preek voor hem op in een felle aanval op de synode. Zo werd Leeuwarden 1920 voorspel van Assen 1926...

We bevinden ons in 1990 en in de Noorderkerk te Leeuwarden.

Ik zei u aan het begin al dat wij u welkom heten in een kerkgebouw van ruim 100 jaar oud. Het Pand waarin uw commissiekamers zich bevinden, is nog veel ouder. De synodes van onze kerken waren de laatste jaren nogal nieuwe en moderne behuizing gewend, dus het zal misschien wel wat aanpassen worden. Wij maken ons geen zorgen: uw oude typekamer bevat nieuwe pc's en de monumentale trap zal alleen maar rustgevend op u inwerken.

En wat deze uw grote vergaderzaal betreft en het orgel en de preekstoel en de koffiekamer: ik verwijs u naar een klein boekje dat u in de infomap op uw tafel zult vinden. Kort verslag van enkele eeuwen, en met name van de laatste anderhalve eeuw!

Nu weten wij niet hoe veeleisend u bent. U hebt een voorganger gehad die in dat opzicht voor enige consternatie heeft gezorgd in de kerkeraad van Leeuwarden. Ik bedoel met die kerkeraad de kerkeraad van de Nederduitsch Gereformeerde Kerk onder leiding van dr. Lutzen H. Wagenaar, en die voorganger van u was de in Amsterdam zetelende dr. Abraham Kuiper. In 1890 zou in Leeuwarden de tweede voorlopige synode van de dolerende kerken bijeenkomen. Ik ontleen aan een doctoraalscriptie het volgende.

Voor de financiering was een probleem voor de jonge gemeente, die toch al op zware lasten zat. Wagenaar stelde voor, Kuiper aan de vooravond van de synode te laten optreden als spreker. Dat zou zéker veel volk trekken, en dan kon men een entree heffen van twee kwartjes; al met al een geweldige

middel om de enorme kosten te bestrijden...

Kuyper en ook Rutgers weigerden iedere medewerking; ze vonden een dergelijke meeting beneden de waardigheid van de synode. Kuyper decreeteerde de kerkeraad minutieus hoe de kerkzaal eruit zou moeten zien. Minutieus inderdaad: „de riggel” aan de voorkant van de lessenaar, voor het gevaar dat de papieren eraf vallen, moet een hoogte hebben van „0.02...”. En voor de voorzitter moet er een apart platformpje worden gemaakt, met daarop „een ouderwetsen fauteuil” enz. enz. We hebben het merkwaardige stuk met schetsje en al gekopieerd en u vindt het in de infomap.

Kuyper had eens moeten weten wat voor een prachtige zetel er niet zover van de Noorderkerk beschikbaar stond! We hebben ervan afgezien hem alsnog te plaatsen, hoewel hij via Gorkum en Nijmegen weer in Leeuwarden in de pastorie terecht is gekomen, die fraaie stoel uit het meubilair van ds. Jan van Andel...

Om het verhaal even af te ronden: de kerkeraad was behoorlijk geprikkeld. Wat eigenlijk de roeping was van een adviseur, en wie Kuyper als zodanig had aangesteld?... Men besloot zijne hooggeleerde de dank van de kerkeraad te brengen voor het uitgewerkte plan, maar tegelijk te berichten dat ze het zouden uitvoeren met vermijding van overtollige luxe.

Leeuwarden 1890. De broeders waren teleurgesteld dat er niets van afgescheiden zijde was vernomen. Maar goed, een jaar later vergaderden die in de Oosterkerk en nog een jaar later vonden zij elkaar in de Keizersgrachtkerk in Amsterdam.

Zij vonden elkaar. Maar er waren ook bezwaarden, met Van Lingen en Wisse als mond. Met hun geestelijke nazaten zijn wij weer in gesprek geweest, en het rapport van onze deputaten plus het besluit van hun synode van Groningen 1989 staan op uw agenda. Wat dat agendapunt betreft zal uw gang naar Leeuwarden niet met grote vreugde zijn geweest, en meer als van de afgevaardigden naar de christelijke gereformeerde synode van Leeuwarden 1891, over wie het voormalig moderamen bericht: „Meer uit gevoel van plicht, dan uit geneigdheid, meer in eene gedrukte dan opgewekte stemming begaven de broederen zich naar Friesland's hoofdstad, omdat de tijd der Synode daar was”. Maar wat liep het vreugdevol af! Zou aan ons of aan een volgende synode die verrassing binnen afzienbare tijd ook eens beschoren zijn? De Here weet het. Maar uw beraad over de huidige stand van zaken zal van betekenis zijn!

Terzake, broeders. De historie is boeiend, maar over Graaf Willem Lodewijk en Johannes Bogerman hebben mijn voorgangers, dr. Wagenaar en ds. Van der Munnik, al zoveel fraais gezegd dat ik ervan afzie. En het heden van uw agenda roept u. Een vergadering moet geconstitueerd, en een moderamen verkozen. Wat dat laatste betreft: de keus moet maar eens verruimd, vond het Nederlands Dagblad, want het is hoog tijd dat er met de traditie van een dominees-moderamen wordt gebroken. De noodzaak werd minder geadstrueerd dan geponeerd, en met name miste ik een poging om iets van de *achtergronden* van de traditie te peilen. Wel, uw constituerende vergadering zal haar eigen weg wel gaan, en zich ook weer geen beperkingen laten opleggen door alleen op zwaargewichten te letten...! Hoe sterk ons vernieuwde podium ook moge zijn!

Een hele agenda wacht. Rapporten over de Theologische Universiteit, met een voordracht voor een benoeming in de aanstaande vacature-prof. Trimp, en over de betrekkingen met de buitenlandse kerken, met nieuwe voorstellen over veranderde situaties. Alle hoofdstukken van de agenda hebben hun eigen stof. Ook enkele appelschriften doen een beroep op uw onkreukbare oordeel.

Broeders, ik wens u van harte toe dat al uw verblijf hier, uw onderlinge omgang, uw studie, uw overleg in de beslotenheid van de commissiekamer en in de openheid van deze vergaderzaal, dat dat allemaal vol mag zijn van de liefde van Christus. U hebt deze post niet gezocht, u bent ervoor geroepen. Laat het u niet zwaar mogen vallen uw polsen uit te strekken en ze door Christus, de opgestane Here van de Kerk, te laten binden. Over dat laatste sprak de Heiland pas *nadat* Hij naar de liefde had gevraagd. En de vraag naar de liefde stelde Hij pas *nadat* Hij het intieme werkontbijt had klaargemaakt en zijn discipelen had gewezen op de geweldige vangst als *Hij* ingrijpt!

In die geest had Christus' eigen vader David gezongen over de liefde tot de HERE en zijn dienst en *dan* over de kracht om als het moet over een muur te springen. Want de HERE heeft zijn koning met glorie gekroond. Het is Pasen geweest en Hemelvaart en de dag van Christus komt.

Geve God u in de Generale Synode van Leeuwarden 1990 een vruchtbare dienst, die uw eigen leven verrijkt en de kerken voorthelpt op de weg van hun Here.

Met deze wens verklaar ik deze vergadering voor geopend.

Artikel 2

Credentie en presentie

Het moderamen van de kerkeraad ziet de geloofsbrieven na. Zij blijken in orde te zijn. De Particuliere Synode van Noord-Holland verzoekt twee oud-ouderlingen als afgevaardigden te ontvangen. Overeenkomstig de besluiten van Kampen 1975 art. 2 en Heemse 1984/1985 art. 2 wordt dit toegestaan. Blijkens deze geloofsbrieven werden afgevaardigd:

door de particuliere synode van

GRONINGEN	
primi	secundi
ds. J. de Gelder, Groningen	ds. H.G. Gunnink, Schildwolde
ds. A. Kamer, Groningen	ds. H.M. Smit, Uithuizermeeden
oud. A. Bolhuis, Groningen	oud. M.J. Grasdijk, Uithuizermeeden
oud. P.P. Koopman, Zuidhorn	oud. L. Lolkema, Nieuwolda
tertii	
ds. H. Geertsma, Zuidhorn	oud. M. Alserda, Grootegast
ds. L. Sollie, Delfzijl	oud. J. Jonker, Zuidhorn

FRIESLAND	
primi	secundi
ds. S. Cnossen, Ureterp	ds. C. van der Leest, Harlingen
ds. P. Schelling, Leeuwarden	ds. A. van der Sloot, Drachten
oud. J. van Dijk, Bergum	oud. K. Koens, Leeuwarden
oud. H.J. Holsappel, Marrum	oud. J. Leguit Drachten,
tertii	
ds. A.H. Driest Buitenpost,	oud. R. Bakker, Franeker
ds. A.J. Minnema Blija,	oud. S. Wiersma, Sneek

DRENTHE	
primi	secundi
ds. E. Heres,	ds. L.W. de Graaff, Zuidlaren
ds. D.T. Vreugdenhil, Assen	ds. M. Heemskerk, Hoogezand
oud. W. Sturing, Emmen	oud. D. Alsema, Roden
oud. J. Wiskerke, Hooghalen	oud. S. Kooistra, Stadskanaal
tertii	
ds. H. van den Berg, Assen	oud. J.E. Doornbosch, Assen
ds. A. Scheringa, Gees	oud. A.M. Douma, Meppel

OVERIJSSSEL	
primi	terti
ds. H.J. Boiten, Enschede	ds. M. Brandes, Hardenberg
dr. W.G. de Vries, Zwolle	ds. T. Dekker, Kampen
oud. J.M. Pel, Ommen	oud. J. Meems, Emmeloord

oud. J. Sikkema, Ommen	oud. H. Ploegman, Almelo
tertii	
ds. E. Hoogendoorn, Dalfsen	oud. E.J. Dijk, Lemelerveld

GELDERLAND

primi	secundi
ds. A.P. van Dijk, Tiel	ds. P. Deddens, Wageningen
ds. M.H. Oosterhuis, Hattem	ds. E. Woudt, Ermelo
oud. A.J.F. van der Griendt, Apeldoorn	oud. E.J. Kaspers, Ede
oud. S. Krol, Arnhem	oud. K.C.F. Stolper, Warnsveld
tertii	
ds. J.A. Boersema, Apeldoorn	oud. T. van de Kamp, Eefde
ds. T. Dijkema, Zutphen	oud. C. van der Kruk, 't Harde

UTRECHT

primi	secundi
ds. J.J. Burger, Naarden	ds. J.C. Post, Spakenburg
ds. P. Groenenberg, Amersfoort	ds. J.H. Ulehake, Leusden
oud. J. Meijer, Baarn	oud. J. André, Utrecht
oud. C.A. Nelemans, Spakenburg	oud. W. Smit, Hilversum
tertii	
ds. M. Nap, Zeist	oud. W. Ekema, Zeist
ds. H. van Veen, Loenen	oud. C. Petersen, Soest

NOORD-HOLLAND

primi	secundi
ds. P.F. Lameris, Den Helder	ds. J.M. Batteau, Zaandam
ds. J. Luiten, Alkmaar	ds. P.L. Storm, Broek op Langedijk
oud. H.A. Köhler, Bergen	oud. H. Kok, Bennebroek
oud. P. Waalewijn, Haarlem	oud. J.P. de Boer, Diemen
tertii	
ds. C.J. Breen, Drachten	oud. E. Vossebelt, Beverwijk
ds. T. Groenveld, Breezand	oud. K.J. Wietsma, Badhoevedorp
quarti	
oud. J.H.E. van der Beld, Amsterdam	oud. A. Siereveld, Den Helder

ZUID-HOLLAND

primi	secundi
ds. P. Niemeijer, Dordrecht	ds. P. Houtman, Leiden
ds. C.J. de Ruijter, Rotterdam	ds. M. van Veelen, Delft
oud. A. van der Does, Sliedrecht	oud. K. van Houweligen, Hardinxveld-Giessendam
oud. G. Petri, Zwijndrecht	oud. L.M. Noordzij, Rotterdam
tertii	
ds. B. Grätz, Pernis	oud. W. de Gelder, Delft
ds. H.J. Room, Alphen a.d. Rijn	oud. J. Hordijk, Delft

ZEELAND, NOORD-BRABANT en LIMBURG

primi	secundi
ds. P.H. van der Laan, Eindhoven	ds. T.O.G.M. Bosma, Axel
ds. A. de Snoo, Middelburg	ds. G. Treurniet Azn., Waardhuizen
oud. J.D.A. Bareman, Middelburg	oud. M. de Meij, Vlissingen

oud. W.J. van Ginkel, 's-Hertogenbosch	oud. E.W.A. van de Wal, Vught
terti	
ds. G.F. de Kimpe, Axel	oud. F.K. Haak, Hoek
dr. W.F. Wisselrok, Brouwershaven	oud. M. Smalheer, Brouwershaven

Alle particuliere synoden blijken in hun primi-afgevaardigden vertegenwoordigd te zijn.

Van de adviseurs, die volgens de huishoudelijke regeling sub 1.4 door de samenroepende kerk zijn uitgenodigd, zijn aanwezig de hoogleraren dr. J. van Bruggen, drs. B. Kamphuis, dr. C. Trimp en dr. M. te Velde.²

Artikel 3

Moderamen

Onder leiding van het moderamen van de kerkeraad kiezen de afgevaardigden door schriftelijke stemming het volgende moderamen:

Dr. W.G. DE VRIES, praeses

Ds. P. SCHELLING, assessor

Ds. H.J. BOITEN, scriba I

Ds. P. NIEMEIJER, scriba II

Artikel 4

Constituering

Namens de samenroepende kerk verklaart ds. P. Schelling de eenenveertigste generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland sinds 1892 voor geconstitueerd. Hij nodigt het moderamen uit zitting te nemen en draagt de agenda en bijbehorende stukken over aan het moderamen. Met het overhandigen van de voorzittershamer draagt hij de leiding over aan dr. W.G. de Vries.

Artikel 5

Praesidiaal woord

De praeses dankt namens het moderamen voor het vertrouwen door de vergadering geschonken. Hij wijst de afgevaardigden op hun zending door de kerken met een verwijzing naar 2 Korintiërs 8:23, waar afgevaardigden 'apostoloi' worden genoemd en een eer van Christus. Laat het ons een eer zijn in dienst van Christus werk te mogen verrichten tot opbouw van de kerk van Christus. We zijn hier als zesendertig afgevaardigden bijeen. Er zijn kerkeraden die meer leden tellen, maar toch zullen de beslissingen van de synode bindend zijn voor alle kerken met de uitzondering van het 'tenzij' van artikel 31 KO.

De praeses memoreert enkele belangrijke zaken van de agenda en spreekt de hoop uit, dat dit de kortste synode zal zijn in lange tijd, al mag dat niet ten koste gaan van de zorgvuldigheid.

Hij dankt de samenroepende kerk voor de uitnemende voorbereiding van de agenda en de waardige accommodatie. Met name komt de brs. J.J. Bos en J. Sierksma hartelijke dank toe voor de arbeid hierin.

Hij dankt dr. A.N. Hendriks hartelijk voor de wijze waarop deze voorging in de bidstond op de vooravond van de synode. Het gaat er ook voor deze synode om, in alle wijsheid en met geestelijk inzicht te onderscheiden waarop het aankomt.

De praeses kan de plaatselijke predikant niet uitnodigen als adviseur de vergadering te dienen, daar deze reeds een belangrijker taak als lid van de synode heeft gekregen.

Voorts spreekt hij een woord van hartelijk welkom tot de adviseurs, de hoogleraren J. van Bruggen, B. Kamphuis, C. Trimp en M. te Velde. De hoogleraren J. Douma en H.M. Ohmann lieten zich verontschuldigen.

2) Voor de presentie van de leden en adviseurs van de synode op de plenaire zittingen, zie de 'Lijst van de presentie' (bijlage II).

Artikel 6

Belijdenis en belofte

De praeses verzoekt de leden van de vergadering en haar adviseurs door op te staan van hun zitplaatsen te beloven al hun arbeid ter synode te zullen verrichten in onderworpenheid aan de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de aangenomen belijdenis der kerk. Alle aanwezige leden en adviseurs voldoen aan dit verzoek.

Op verzoek van de praeses zingt de vergadering Psalm 123:1.

Naast de leden en adviseurs, aanwezig op de openingszitting van 18 april 1990, hebben de volgende afgevaardigden en adviseurs in de loop van de vergadering deze belofte gedaan op de aangegeven data:

datum:

- 3.5 ds. M. Heemskerk
- 8.5 oud. H. Kok
- 8.5 ds. M. van Veelen
- 8.5 prof. drs. H.M. Ohmann
- 10.5 ds. J.C. Post
- 10.5 ds. P.L. Storm
- 15.5 oud. K. Koens
- 17.5 oud. J.H.E. van der Beid
- 17.5 oud. E.W.A. van de Wal
- 29.5 ds. L.W. de Graaff
- 13.6 prof. dr. J. Douma
- 18.6 ds. B. Gräts

Artikel 7

Voorstellen van het moderamen

Nadat het moderamen tijdens een schorsing van de vergadering zich beraden heeft, wordt in de middagzitting het volgende voorgesteld en door de synode aanvaard:

- a. de sluitingsdatum voor het indienen van stukken voor de agenda van de synode is maandag 23 april 1990;
- b. ter voorbereiding van de behandeling van de agenda zullen vijf commissies worden gevormd, waarvan als voorzitters zullen functioneren: ds. S. Cnossen, ds. A. Kamer, ds. A.P. van Dijk, ds. P. Groenenberg en ds. J. de Gelders
- c. de vergadertijden zullen zijn van 9.00-12.30 uur, van 14.00-17.30 uur en van 19.00-22.00 uur, van dinsdag tot vrijdag. De pauzes vallen om 10.30, 15.30 en 20.00 uur. Op dinsdagmorgen zal de vergadering beginnen om 10.30 uur en op vrijdagmiddag zal de vergadering om 15.30 uur worden geschorst. Maximaal zal er twee dagdelen plenair per dag worden vergaderd;
- d. tijdens de pauzes mag er in de hal bij de grote zaal gerookt worden;
- e. aan de verzoeken van het Nederlands Dagblad, het christelijk persbureau Internieuws, het Reformatorisch Dagblad, het Friesch Dagblad en de Leeuwarder Courant om verslag of rapportage van openbare zittingen te maken wordt voldaan onder de voorwaarden, genoemd in de Huishoudelijke Regelingen voor Generale Synoden sub VII-3.

De verslaggevers van het Nederlands Dagblad en het persbureau Internieuws betuigen mondeling hun instemming met de genoemde voorwaarden.

Artikel 8

Samenstelling en taakverdeling van de commissies

De praeses doet namens het moderamen een voorstel inzake de samenstelling en taakverdeling van de commissies, dat met instemming van de commissie-voorzitters en met advies van de hoogleraar kerkrecht is opgesteld. De vergadering gaat akkoord.

De verdeling van de stukken van de agenda is in grote lijnen als volgt:

<i>Commissie 1</i>	kamer 2	
ds. S. Cnossen (v)	art. 18, 53 KO	ag. 2.1
ds. J.J. Burger	zending en evangelisatie	ag. 4
ds. E. Heres	opleiding tot de dienst des Woords	ag. 5
oud. A.J.F. van der Griendt	appèls cl. Gron./De L.	ag. 9.1
oud. H.J. Holsappel	revisieverzoek S.v.d.B	ag. 9.6
oud. J. Sikkema		
oud. W. Sturing		

<i>Commissie 2</i>	kamer 4	
ds. A. Kamer (v)	betr. buitenlandse kerken	ag. 6
ds. P.F. Lameris	appèl ds. J.G.A.	ag. 9.3
ds. M.H. Oosterhuis	contact Chr. Ger. Kerken	ag.10.2
oud. J.D.A. Bareman		
oud. A. van der Does		
oud. P.P. Koopman		

<i>Commissie 3</i>	kamer 6	
ds. A.P. van Dijk (v)	art. 10 NGB	ag. 1.1
ds. A. de Snoo	art. 63, 82 KO	ag. 2.7,8
oud. W.J. van Ginkel	bijbelvertaling	ag. 3.1
oud. H.A. Köhler	militairen	ag. 3.2
oud. S. Krol	bededagen	ag. 3.3
oud. J. Meijer	uitzending kerkdiensten	ag. 3.4
oud. J. Wiskerke	revisieverz. zegen	ag. 3.5
	doven en slechthorenden	ag. 3.6
	melodieën gezangen	ag. 3.7
	verzoeken om adhesie	ag. 8.6

<i>Commissie 4</i>	kamer 7	
ds. P. Groenenberg (v)	art. 22, 51 a KO	ag. 2.5,6
ds. J. Luiten	gen.-syn. publikaties	ag. 8.4
ds. C. J. de Ruijter	gen.-syn. archief	ag. 8.5
oud. A. Bolhuis	appèl kerk Nieuwleusen	ag. 9.2
oud. C. A. Nelemans	appèl D. K.	ag. 9.5
oud. P. Waalewijn	revisieverz. J.F. de L.	ag. 9.10
	archief en documentatie	ag.10.1
	eenheid geref. Belijders	ag.10.4
	vertgw. off. gebeurtenissen	ag.10.5

<i>Commissie 5</i>	kamer 8	
ds. J. de Gelder (v)	art. 19 KO	ag. 2.2-4
ds. P.H. van der Laan	afkoopregeling	ag. 7.1
ds. D.T. Vreugdenhil	Hoge Overheid	ag. 7.2
oud. J. van Dijk	revisieverz. art. 27/28 NGB	ag. 9.4
oud. J.M. Pel	brief D.J.V.	ag. 9.7
oud. G. Petri	appèls De L./De L.-H.	ag. 9.8,9

<i>Moderamen</i>	kamer 5	
	voorber. gs; adv. ter gs	ag. 8.1
	quaestor gs	ag. 8.2
	agenda	ag. 8.3
	voordracht dep.	ag. 8.7

	aanw. eerstvolg. Synode	ag. 8.8
	verzoeken pers	ag. 8.9
	contact Christ. Ger. Kerken	ag.10.2
	brief Ger. Kerken (syn)	ag.10.3
	acta PS	ag.10.6
	stichting SILA	ag.10.7
	het Manilla Manifest	ag.10.8

Artikel 9

Financiën synode

De vergadering benoemt tot quaestor der synode br. J. Sierksma, Tylkedam 27, 8918 LW Leeuwarden; tot zijn secundus br. L.C. Bergsma, Dotingastate 45, 8926 ML Leeuwarden. Op voordracht van het moderamen benoemt de synode in de financiële controlecommissie de brs. S. Krol en G. Petri. Voor de taakomschrijving zie Huishoudelijke Regelingen, Instructie voor het financieel beleid sub 2. In de begrotingscommissie benoemt de synode de brs. P.P. Koopman en J. Sikkema. Voor de taakomschrijving zie Huishoudelijke Regelingen, Instructie voor het financieel beleid sub 3.

DONDERDAG 19 APRIL

Artikel 10

Vaststelling van de agenda

In de avondvergadering leest de praeses de concept-agenda voor. De vergadering maakt deze definitief. De agenda is als volgt:

1. Opening namens de samenroepende kerk op woensdag 18 april 1990
2. Onderzoek van geloofsbrief en presentie
3. Verkiezing van het moderamen
4. Constituering van de vergadering
5. Betuiging van instemming met de aangenomen belijdenis der kerken
6. Vaststelling van de agenda van de synode
7. Behandeling van de ingekomen brieven en rapporten
8. Benoemingen
9. Vaststelling van de Acta en de Handelingen
10. Aanwijzing van de samenroepende kerk voor, alsmede tijd en plaats van de volgende synode
11. Censuur naar art. 48 KO
12. Rondvraag
13. Sluiting

VRIJDAG 20 APRIL

Artikel 11

Telegram congres gereformeerde studenten

In de middagvergadering leest de praeses een telegram voor, ontvangen van het congres van de gereformeerde studenten te Driebergen:

Aan de synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland te Leeuwarden bijeen,

Het congres van de gereformeerde studenten te Driebergen bidt u Gods wijsheid toe voor al uw werk, in het bijzonder voor uw werk met het oog op de eenheid van de gereformeerde belijders. Bij het nadenken over ons belijden vroeg deze zaak steeds weer onze aandacht.

Het doet ons deugd, dat u ons gevolgd bent in de keuze van uw praeses.

De synode verzoekt de praeses, die 's avonds bij de studenten aanwezig zal zijn, de dank van de vergadering over te brengen.

DINSDAG 24 APRIL

Artikel 12

Openingswoord tweede vergaderweek

De praeses spreekt in zijn openingswoord bij de tweede vergaderweek kort over het gelezen Schriftgedeelte Jesaja 2:6-22. De profeet waarschuwt tegen hoogmoed en expansiezucht, die zich tegen God verheft. Hier klinkt de hartekreet van een gepijnigd mens, die weet dat de stem van God niet zo gemakkelijk in te delen valt in de lofzang op de evolutie van de menselijke beschaving. De nadruk valt op de verhevenheid van de Here, die niet deelt in de kwetsbaarheid van de schepping. Laten wij in afhankelijkheid van deze majesteitlijke en genadige God ons werk mogen voortzetten.

De praeses wijst erop dat de synode haar eerste volledige vergaderweek is ingegaan. Hij wenst de afgevaardigden kracht en wijsheid toe voor hun taak, die deze week vooral in commissieverband zal worden verricht.

Artikel 13

Ingekomen brieven

De praeses leest de volgende ingekomen brieven voor:

- a. The Canadian Reformed Churches berichten, dat nog geen beslissing is genomen, of al dan niet een persoonlijke afvaardiging zal worden gezonden.
In het bijzonder zijn deze kerken geïnteresseerd in de besluitvorming inzake de kerkelijke relaties. Zij hopen op bestendiging van de goede relatie, die er tot nu toe was. Zij bidden de synode Gods zegen toe.
- b. The Free Reformed Churches of Australia zijn niet in de gelegenheid een delegatie te zenden. In overeenstemming met de gebruikelijke regels voor correspondentie achten deze kerken het gesprek over de herziening van de regels noodzakelijk en gewenst en zij vertrouwen dat beide kerken in de toekomst elkaar blijven bijstaan.
Zij bidden de vergadering Gods zegen en leiding toe. De synode van deze kerken zal D.V. 2 mei 1990 aanvangen. Zij hopen op contact van synode tot synode.
- c. Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika zijn evenmin in de gelegenheid de uitnodiging tot het bijwonen van de synode door deputaten op te volgen. Zij wensen de vergadering de zegen van de Here en de leiding van de Heilige Geest toe, met name om de leer zuiver te houden, de eenheid met alle christgelovigen te zoeken en het kerkelijk leven te harmoniseren, opdat alles zal toegaan tot eer van God.
- d. The Fraternal Relations Committee van The Presbyterian Church of Korea zond het volgende telegram:
We would like to take this opportunity to send you our sincere greetings and best wishes on the occasion of your general synod meeting.
Ho Jin Jun, chairman

De vergadering neemt van deze brieven met belangstelling kennis.

Artikel 14

Ontvangst van de afgevaardigde van The Free Church of Scotland

De praeses heet rev. K.W.R. Cameron, afgevaardigde van The Free Church of Scotland, mevr. Cameron, ds. O.J. Douma, deputaat BBK, mevr. Douma en ds. H. van Veen, deputaat BBK, hartelijk welkom.

Hij spreekt rev. Cameron met een welkomstwoord in de taal van de buitenlandse gasten van de synode toe:

Hooggeachte ds. en mevr. Cameron,

Van harte heet ik u als afgevaardigde van The Free Church of Scotland welkom op deze zitting van de Generale Synode van Leeuwarden. Sinds de grote Reformatie in de 16e eeuw zijn uw kerken en de onze wegen gegaan die in grote lijnen parallel lopen. Na meer dan vier eeuwen ontmoeten wij elkaar als nazaten van de Reformatie. Zondag heb ik gepreekt over het woord van Christus over het uur van de verzoeking dat over de hele wereld zal komen (Op. 3:10). Maar tegelijk vergadert Hij ook in die hele

wereld zijn gemeente. Ja, Hij heeft beloofd haar te bewaren „voor de ure der verzoeking“. Maar dan wel in de weg die Hij zelf ons wijst: „Gij hebt kleine kracht, maar gij hebt mijn woord bewaard en mijn naam niet verloochend“. Wij zijn in het grote geheel van de wereld slechts kleine kerken. Maar als we het woord van Christus bewaren, is dat een kroon die niemand ons kan ontnemen. In die goede strijd van het geloof herkennen wij elkaar. Ik wens u namens ons allen goede dagen in Nederland toe. En ik verzoek u onze hartelijke groeten over te brengen aan onze zusterkerken in Schotland.

Hierna geeft de praeses het woord aan rev. Cameron, die de vergadering op beminlijke wijze toespreekt.

Spreker brengt namens The Free Church of Scotland de hartelijke broedergroeten over, en zeer goede wensen voor de werkzaamheden van de synode.

Vervolgens schetst hij de contacten die er bestaan tussen De Gereformeerde Kerken in Nederland en de FCS - onlangs nog in juni 1989 op de ICRC in Canada. Hoewel we nog zoeken naar meer mogelijkheden voor nauwere banden tussen de kerken, toch bestaan er al heel wat persoonlijke banden. Met name noemt hij The Free Church in Londen, waar op een bepaald moment zelfs 10 % van de leden afkomstig was van gereformeerde kerken in Nederland. En daar is wederzijds veel waardering en respect.

Hij maakt ook met veel waardering melding van de hulp van jongelui uit onze kerken bij de jeugdkampen van de FCS.

Wij vertrouwen, zegt hij, dat op deze manier in de loop der jaren de banden tussen ons sterker zullen worden. We kunnen immers veel van elkaar leren, en wederzijdse bemoediging is erg belangrijk.

Vervolgens vertelt rev. Cameron het een en ander over de kerk in Schotland, met gemeenten in bijvoorbeeld Canada en de USA. Op de zendingsterreinen in India, Zuid-Afrika en Peru zijn nu zelfstandige dochterkerken, die nog wel veel ondersteuning krijgen. Ook bij het werk van Christian Witness to Israël is de FCS nauw betrokken.

Spreker noemt ook diverse taken die hij in zijn nu bijna afgelopen periode als moderator kon uitvoeren: de opening van nieuwe kerkgebouwen; bezoeken aan de jeugdkampen die evangelisatie als doel hebben; kennis maken met evangelisatie onder Aziaten in Glasgow. Spreker is ervan overtuigd dat we op verschillende gebieden veel voor elkaar zouden kunnen betekenen, en van elkaars ervaringen zouden kunnen leren. Bijvoorbeeld in evangelisatiewerk en bij de jeugdkampen. Ook een inbreng in de 'Summer School in Theology' zal zeker op prijs worden gesteld.

Bij alle verschil in omstandigheden leven we toch in één en dezelfde wereld en hebben we met gemeenschappelijke problemen te maken in de aanvallen op de waarheid van het christelijk geloof. We mogen de leer, zoals beleden in de belijdenisgeschriften, niet offeren op het altaar van menselijke wijsheid en ervaring. We moeten ook eenheid vermijden die alleen bereikt kan worden ten koste van de waarheid van het evangelie. De hedendaagse theologie is veelal geïnfecteerd door het relativisme.

Wij danken de Here voor onze gereformeerde erfenis, die zo duidelijk is verwoord in de historische confessies die onze grondslag vormen, en die ons binden aan de geïnspireerde Schrift als de enige regel voor leer en leven.

Rev. Cameron wijst er daarom op hoe nodig het is, dat in deze wereld de confessioneel trouwe kerken naast elkaar staan en samen het onaantastbare gezag van de waarheid van God en van zijn Evangelie verdedigen, en zich inzetten voor de vrijmoedige verkondiging van deze boodschap.

Tenslotte spreekt hij de bede uit dat de Here het getuigenis van de waarheid in De Gereformeerde Kerken in Nederland zal zegenen, en de synode zal leiden bij het werk dat wacht.

De praeses dankt rev. Cameron hartelijk voor de wijze, waarop deze de vergadering heeft toegesproken en verzoekt ds. J. de Gelder namens de synode het woord tot de gasten te richten.

Ds. De Gelder vertolkt allereerst de dankbaarheid van de synode, een afvaardiging van The Free Church of Scotland te mogen ontvangen op de generale synode. Het werk is nog maar net begonnen, zegt hij, en dat is heel anders dan op de jaarlijkse general assemblees van de FCS, die in een week met de agenda klaar zijn. Hij nodigt rev. Cameron uit om de komende dagen eens rond te kijken om te zien hoe onze synode werkt.

In een historische terugblik laat ds. De Gelder zien dat ook in de 19e eeuw er al goede contacten bestonden tussen de kerken van de Afscheiding (1834) en The Free Church of Scotland na de Disruption (1843). Er was veel belangstelling voor elkaars strijd en in de loop van de 19e en het begin van de 20e eeuw zijn er geregeld bezoeken gebracht aan elkaars generale synoden, resp. general

assemblees. In de Acta van die vergaderingen is daar veel van terug te vinden.

Die nauwe banden hebben hun wortel in de gemeenschappelijke oorsprong in de Reformatie van de 16e eeuw. Gevolgd door de stroom van in Nederland veel gelezen boeken van Schotse en Engelse presbyterianen gedurende de 17e en de 18e eeuw.

Maar belangrijker dan de herkomst, is de vraag: gaan we vandaag als kerk de weg die de Here wijst in zijn Woord?

De kerken in Schotland en Nederland zijn verschillende wegen gegaan in de laatste eeuwen. En dat brengt mee dat er meerdere verschillen zijn gekomen tussen gereformeerde en presbyteriaanse kerken. Er zijn verschillen tussen de Westminster Standards en de drie formulieren van eenheid; verschillen in kerkregering en de praktijk van het kerkelijk leven.

Toch mochten wij elkaar vinden en erkennen als ware kerken van onze Here Jezus Christus.

Spreker herinnert aan de goede contacten in het kader van de ICRC, met name ook op de Conferentie te Langley 1989 in Canada. In deze wereld zullen we elkaars hulp en bemoediging meer en meer nodig hebben in de strijd voor het ware geloof; voor het evangelie van Gods genade in Jezus Christus. Centraal is daarbij dat de boodschap van dat evangelie in de plaatselijke gemeenten elke zondag trouw wordt verkondigd.

Ds. De Gelder dankt voor de hartelijke woorden waarmee rev. Cameron de groeten en goede wensen vanuit Schotland aan ons heeft overgebracht en hij wenst hem met zijn vrouw nog goede dagen toe in Leeuwarden. Tenslotte vraagt hij de hartelijke groeten over te brengen aan de General Assembly van de FCS die D.V. eind mei zal vergaderen. Blijf onder Gods zegen trouw aan Gods Woord in gebondenheid aan de gereformeerde belijdenis, opdat het adagium van de Schotse reformatie van kracht blijve: „nec tamen consumebatur” - „maar toch werd zij niet verteerd”.

De praeses dankt ds. De Gelder hartelijk voor zijn toespraak.

Op voorstel van de praeses zingt de vergadering rev. Cameron de zegenbede van Psalm 134:3 staande toe.

Artikel 15

Aangekondigde brieven

Het Nederlands Bijbelgenootschap heeft, zo deelt de praeses mee, telefonisch gevraagd alsnog enkele brieven op de tafel van de synode te mogen leggen. Het genootschap was niet op de hoogte van de sluitingsdatum voor de ingekomen brieven. De vergadering gaat akkoord met een bevestigend antwoord. Deputaten archief en documentatie delen mee, dat de rekening en begroting van de penningmeester van het deputaatschap later aan de synode zullen worden toegezonden.

De vergadering neemt hiervan kennis.

DONDERDAG 26 APRIL

Artikel 16

Ingekomen brieven

De vergadering voegt de volgende ingekomen brieven aan de agendalist toe:

- a. brief van ds. H.J. Begemann dd. 20 april 1990 (ag. 8.7);
- b. brief van de raad van de Gereformeerde Kerk te Winschoten dd. 23 april 1990 (ag. 2.8.8);
- c. de reeds aangekondigde brief van het Nederlands Bijbelgenootschap dd. 24 april 1990 (ag. 3.1.2).

Artikel 17

Vaststelling van de agendalist

De synode stelt de lijst van ingekomen stukken vast (zie bijlage I11).

VRIJDAG 27 APRIL

Artikel 18

Bezoek ds. R. Widter

In de loop van de ochtend bezoekt ds. R. Widter, predikant te Neuhofen in Oostenrijk, vergezeld van ds. E. Hoogendoorn, de synode. Ondanks het feit dat er geen officiële kerkelijke relaties zijn met ds. Widter, heet de praeses hen met een enkel woord hartelijk welkom. Hij wenst ds. Widter in Oostenrijk een door God gezegende arbeid toe.

Artikel 19

Machtiging telegram aan de Koningin

De synode machtigt het moderamen om maandag 30 april a. s. een telegram van gelukwens en heilbode te verzenden aan Hare Majesteit Koningin Beatrix.

DINSDAG 1 MEI

Artikel 20

Openingswoord derde vergaderweek

De praeses opent de vergadering en spreekt een kort woord naar aanleiding van het gelezen Schriftgedeelte, Jesaja 6. We staan hier voor een 'mysterium tremendum', een mysterie dat doet beven. Dit roepingsvisioen van Jesaja vindt plaats na een troonswisseling. Uzzia is gestorven en koning Achaz volgt hem op. Wat hier staat geeft bijzondere autoriteit aan Jesaja's spreken. Hij zal zich lijnrecht tegenover koning Achaz moeten stellen in opdracht van de hoogste Koning, Jahwe.

Gisteren vierde Nederland koninginnedag. Het is tien jaar geleden dat koningin Beatrix haar hoge ambt aanvaardde. Maar bij deze wisseling van koningschap beleed zij dat haar schild en betrouwen God de Heer alleen is. Soortgelijke woorden hebben we daareven gezongen in de berijming van Psalm 7:5: God is mijn schild en mijn betrouwen. Zeker, wij beseffen dat het koningschap van Hare Majesteit Koningin Beatrix niet davidisch is, maar wij belijden wel dat door God zelf de koningen regeren. Daarom zijn we dankbaar dat onze vorstin beleden heeft, haar hulp bij de Here alleen te zoeken. Zij heeft terdege inhoud aan haar koningschap weten te geven en het méér dan alleen een ornament gemaakt. Terug naar Jesaja. Hij ontvangt zijn geloofsbrieven van de allerhoogste Koning. Hij wordt door Hem gezonden in een soort oudtestamentisch apostelschap. Met welk doel? Om het hart van 'dit volk' vet te maken en hun oren doof. Zoals Christus het later ook van het kerkvolk uit zijn dagen zal zeggen. Maar daarmee is niet het laatste woord gesproken. Hoge bomen zullen worden geveld, terebint en eik. Maar nieuw leven zal aan de tronk ontspruiten. God keert Zich tegen zijn volk om het te redden! Zijn tronk zal een heilig zaad zijn. Hierin lichten messiaanse perspectieven op. In dat perspectief mag ook ons synodewerk staan. God raakte met heilig vuur Jesaja's lippen aan. Zo kon en mocht hij Gods woorden spreken. Ook in het Nieuwe Testament geldt dat onze woorden dienen te zijn als de woorden Gods.

Onze besprekingen en beraadslagingen van deze week mogen op dat niveau plaats hebben.

Artikel 21

Telegram aan de Koningin

De praeses leest de vergadering het gisteren aan Hare Majesteit Koningin Beatrix verzonden telegram voor:

Aan Hare Majesteit Koningin Beatrix, paleis *Huis* ten Bosch in Den Haag,

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Leeuwarden, wenst uwe Majesteit van harte geluk met deze dag. Zij spreekt haar grote erkentelijkheid uit voor wat ons land en volk geschonken wordt in de regering en in de persoon van uwe Majesteit. Zij bidt uwe Majesteit de zegen en wijsheid van God toe bij de uitoefening van uw koninklijk ambt.

De Vries, praeses

Bonen, scriba I

De vergadering zingt hierna staande het eerste en zesde couplet van het Wilhelmus.

Artikel 22

Ingekomen brieven

De vergadering neemt kennis van een brief van rev. R. Grossmann dd. 18 april 1990. Rev. Grossmann deelt mee namens The Zaire Committee van The Reformed Church in de US in de maand juni deputaten BBK te willen bezoeken en zo mogelijk ook enige zittingen van de synode te willen bijwonen. De synode van The Reformed Church in de US vergadert van 2 tot 5 mei 1990.

Ingekomen is een brief van de raad van de Gereformeerde Kerk te Waddinxveen dd. 25 april 1990. De vergadering verklaart de brief onontvankelijk, omdat hij na de sluitingsdatum is ingekomen.

Artikel 23

Telegram aan prof.dr. J.P. Lettinga

In de avondvergadering leest de praeses de vergadering het telegram van gelukwensen voor, dat namens de synode aan prof.dr. J.P. Lettinga verzonden is vanwege de koninklijke onderscheiding die hem ten deel viel.

Aan prof.dr. J.P. Lettinga te Kampen

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Leeuwarden, nam kennis van de hoge koninklijke onderscheiding die u ten deel viel. Zij wenst u hiermee van harte geluk. „Het licht op het gelaat van de koning is het leven, en zijn welgevallen is als een wolk van de late regen” (Spreuken 16:15).

De Vries, praeses
Boiten, scriba I

WOENSDAG 2 MEI

Artikel 24

Telegram aan The Reformed Church in de US

De praeses stelt voor het volgende telegram (in het Engels vertaald) te verzenden aan The Reformed Church in de US:

Aan The Reformed Church in de US,

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Leeuwarden, nam er kennis van, dat uw kerken van 2 tot 5 mei 1990 in synode bijeen komen.

De synode bidt, dat de Here u wijsheid en inzicht schenkt bij al uw arbeid en uw werk zegent tot eer van zijn Naam en tot opbouw van uw kerken.

De Vries, praeses
Boiten, scriba I

De vergadering gaat ermee akkoord.

Artikel 25

Ingekomen brief

Ingekomen is een brief van de heer V. te N. dd. 27 april 1990.

De synode besluit de brief onontvankelijk te verklaren, omdat deze na de sluitingsdatum is ingekomen.

DONDERDAG 3 MEI

Artikel 26

Ingekomen brief

In de avondvergadering leest de praeses een brief van prof.dr. J.P. Lettinga dd. 2 mei 1990 voor. Prof. Lettinga zegt de generale synode hartelijk dank voor de telegrafische gelukwens.

VRIJDAG 4 MEI

Artikel 27

Ingekomen fax

Ingekomen is een fax dd. 4 mei 1990 van The Free Reformed Churches of Australia in generale synode bijeen te Armadale.

De synode te Armadale wenst de synode te Leeuwarden de leiding en de wijsheid van de Heilige Geest toe in de beraadslagingen en besluiten. Ook hun synode houdt zich bezig met de contacten en relaties met zusterkerken en andere kerken. Men ervaart de moeiten en de vreugde van deze contacten.

De vergadering neemt hiervan kennis.

DINSDAG 8 MEI

Artikel 28

Openingswoord vierde vergaderweek

De praeses opent de vergadering en houdt een korte toespraak. In aansluiting aan Jesaja 9: 1-6 wijst hij op de positie van Gods Zoon, die als vorst aan Gods volk geschonken is. Hij wordt ook eeuwige Vader genoemd. Daarmee wordt de zorg van Christus over zijn kerk gekwalificeerd: zoals de 'vader des vaderlands', Willem van Oranje, zijn volk op het hart droeg, zo is Christus als sterke God de Beschermheer van zijn kerk. Zijn naam kan hier ook vertaald worden als 'Vader van de buit'. Hij deelt zijn overwinningsgaven uit en dat wijst op zijn hemelvaart. Het geldt van nu aan en tot in eeuwigheid'. De toekomst is al begonnen. Dat mag ook ons kracht geven voor ons synodewerk.

Artikel 29

Ontvangst rev. N. Koch

In de middagvergadering richt de praeses zich met een hartelijk woord van welkom tot rev. N. Koch, predikant bij The Dutch Reformed Church of Sri Lanka. Ds. J. de Gelder treedt op als tolk.

Ik mag u, ds. Koch, predikant van The Dutch Reformed Church of Sri Lanka, hartelijk begroeten. U hebt in de afgelopen jaren heel wat zorgen gekend op meer dan één gebied. De synode van SpakenburgNoord van 1987 heeft haar deputaten opgedragen contact met uw kerk te blijven onderhouden en u christelijk te bemoedigen. Daarin mochten ons hart en onze hand samengaan. De deputaten van de General Consistory van uw kerk hebben de Nederlandse kerken bedankt voor de hulp die in tijden van zware beproeving werd verleend. Onze kerken mochten dit doen in het voetspoor van Christus. Onze deputaten hebben ons bericht dat uw kerk zich manifesteert als strijdende en trouwe kerk, om Gods Woord te bewaren.

U kent een unieke en gevarieerde historie van 344 jaar. Daarmee dient zeker rekening gehouden te worden, ook al hebben onze kerken de vrijmoedigheid te wijzen op de gevaren van bepaalde kerkelijke relaties die u onderhoudt. De synode wenst u toe dat u een goede tijd in Nederland mag hebben en verzoekt u onze hartelijke groeten en heilwensen over te brengen aan uw kerk in dat verre land, die in Christus ons nabij gekomen is.

Na zijn welkomstwoord geeft de praeses het woord aan rev. Koch, die de vergadering in het Engels toespreekt, terwijl ds. De Gelder vertaalt.

Rev. Koch acht het een groot genoegen in de synode ontvangen te worden en dankt hartelijk voor de gelegenheid de vergadering toe te spreken. Hij brengt de hartelijke groeten over van The Dutch Reformed Church of Sri Lanka en spreekt de hoop uit, dat de band tussen de kerken in de komende tijd zal groeien.

Terecht noemde de praeses de kerken te Sri Lanka trouwe en strijdende kerken. We zijn strijdende kerken om drie redenen.

In de eerste plaats zijn wij maar kleine kerken, zeven georganiseerde gemeenten met twaalf zendingsposten. Dat betreft geen buitenlandse zending, maar zending in Sri Lanka zelf. Daar zijn 25.000 dorpen die nog nooit van het evangelie gehoord hebben.

In de tweede plaats kennen de kerken te Sri Lanka strijd vanwege moeiten van financiële aard. In 1983 brandde het hoofdgebouw tot op de grond toe af. Voor de opbouw waren financiële middelen nodig, maar in 1986 bleek op grote schaal fraude gepleegd tot een bedrag van twee miljoen gulden. In deze moeiten hebben de kerken toen aan vele kerken in de wereld om hulp gevraagd. Eén kerk in de wereld reageerde positief; dat waren De Gereformeerde Kerken in Nederland. Het bezoek van ds. S.S.Crossen en ds. O.J.Douma bleek een geschenk van God. Wij danken u heel hartelijk voor alle steun, liefde en zorg. U stond naast ons in deze grote moeiten.

De kerken te Sri Lanka zouden het op hoge prijs stellen, wanneer ook in de toekomst noodzakelijke hulp zal worden geboden.

Een derde motief om onze kerken nu strijdende kerken te noemen is het huidige gebrek aan kader. Er is heel veel tijd gestoken in het onderwijs en de vorming van jonge mensen. Ongelukkigerwijze worden door de situatie in ons land veel jonge mensen gedwongen het land te verlaten. Dat heeft gevolgen ook voor onze kerken. Het is heel ontmoedigend. Rev. Koch vraagt het gebed van de kerken in Nederland, opdat de Here de kerken aldaar door de crisis zal heen helpen, opdat zij vasthouden aan het betrouwbare Woord van God.

Zij die leiding geven in onze kerken ondertekenen de drie formulieren van eenheid, de Heidelbergse Catechismus, de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels. Karakteristiek in de prediking is de verkondiging van het Woord van God als het onfeilbare en betrouwbare Woord. De Here gaf reden tot dankbaarheid ondanks vele moeiten, omdat de laatste twee jaren honderd mensen zich hebben bekeerd. De Here is trouw en bemoedigt ons.

Rev. Koch spreekt ook een enkel woord over de betrekkingen tussen de kerken. U kunt de indruk hebben, alsof er in onze kerken wat dat betreft aarzelingen bestaan. Dat is geen aarzeling, maar de oorzaak van de traagheid moet gezocht worden in de vele problemen, het gebrek aan kader. Alle aandacht was geconcentreerd op de oplossing daarvan en op de zendingsarbeid. De derde collecte in onze kerken is altijd bestemd voor het zendingswerk. Er is nu gelukkig ook sprake van een zekere vermindering van de spanningen. We zien daar de hand van God in.

Er is nog een lange weg te gaan naar vrede en gerechtigheid. Moge daarvoor in uw kerken het gebed tot God opgaan.

Ik dank u hartelijk.

De praeses wenst rev. Koch en The Dutch Reformed Church of Sri Lanka Gods zegen toe.

WOENSDAG 9 MEI

Artikel 30

Ontvangst van drs. C.J. de Ruijter en dr. F. van der Pol

Om 19.30 uur heropent de praeses de vergadering voor een feestelijke avondzitting, waarin de synode de nieuw benoemde docent drs. C.J. de Ruijter en de tot hoogleraar bevorderde dr. F. van der Pol ontvangt om met hen voor het eerst of bij vernieuwing kennis te maken. Bij het appèl-nominaal blijken naast de afgevaardigden der kerken ook de hooglerarenadviseurs drs. B. Kamphuis, drs. H.M. Ohmann en dr. C. Trimp aanwezig te zijn, alsmede de emeritus-hoogleraar drs. D. Deddens en de docenten drs. G. Kwakkel en prof. drs. J.A. Meijer. De praeses heet hen allen hartelijk welkom. Hij acht het een vreugde ook twee deputaten-financieel, de heren D.A. Hekman en A. Vreugdenhil, in de vergadering te mogen begroeten. Een bijzonder welkom roept hij toe aan de beide docenten die een benoeming van de vergadering ontvingen. Ook de belangstellenden heet de praeses hartelijk welkom.

De praeses leest een brief dd. 14 februari 1990 van de Gereja Gereja Reformasi di Indonesia. Deze kerken danken heel hartelijk voor de uitnodiging de synode in Nederland bij te wonen, maar kunnen tot hun spijt hieraan geen gehoor geven. Zij weten zich aan de kerken in Nederland in Christus verbonden

en bidden de synode de bijstand van onze Here Jezus Christus toe, de Koning der kerk.

De praeses leest voorts een brief dd. 9 mei 1990 van drs. C.J. de Ruijter, waarin deze schrijft dat de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Centrum in zijn vergadering van 8 mei 1990 besloten heeft hem op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen met ingang van 1 juni 1990. Drs. De Ruijter deelt, nu daartoe de weg is vrijgemaakt, met vreugde mee, dat hij de benoeming tot opvolger van dr. C. Trimp aanvaardt. Hij dankt de vergadering voor het vertrouwen hem in deze benoeming geschonken.

De praeses weet zich de tolk van de vergadering, wanneer hij uiting geeft aan vreugde en dank.

De praeses spreekt in volgorde van benoeming de benoemde broeders toe en richt zich eerst tot drs. C.J. de Ruijter:

Hooggeachte ds. De Ruijter,

We stonden op deze ontmoetings- en begroetingsavond aanvankelijk voor een paradoxale situatie. We zouden afscheid nemen van iemand die niet als hoogleraar aftreedt, en iemand begroeten die nog niet als hoogleraar optreedt. Voor deze paradox waren de deputaten-curatoren verantwoordelijk, nog wel op advies van de academische senaat. Maar deze paradox hebben ze kordaat doorbroken. Deputatencuratoren lieten weten, pas afscheidswaarden te zullen spreken bij de daadwerkelijke emeritering van prof. dr. C. Trimp. En de hoogleraar zelf liet weten dat hij nog lang niet aan een afscheid en een afscheidswaard toe is. Dus wordt het vanavond echt een samenzijn onder elkaar. Daar zijn we eigenlijk wel zo blij mee. Want ds. De Ruijter is tot nu toe onder ons geweest als afgevaardigde van ZuidHolland. En nu gaan we hem ook 'onder ons' begroeten en gelukwensen als toekomstige opvolger van prof. Trimp.

Intussen hopen we dat het hem straks niet zo zal vergaan als zijn voorganger in 1970. In de Almanak van FQI treft men namelijk een tekening aan van prof. Trimp op zijn eerste college. Hij houdt daarin een lessenaartje op de kop en zegt: Is dit nu de Kamper kathedra?

Maar niet alleen met die kathedra was het maar minnetjes. Wat denkt u van het verhaal van dokter P. Jasperse die in 1961 naar Kampen reisde om de promotie van ds. Trimp bij te wonen? De naam Kampen moest op het reisbiljet *geschreven* worden. Op zijn vraag, waarom de lokettiste het biljet ging schrijven, was het antwoord: omdat er geen *gedrukt* kaartje bestaat. 'Kampen' wordt niet zoveel gevraagd. Een zaak die nederig kan houden. Al kunnen we sinds de verschijning van het proefschrift van dr. F. van der Pol het hoofd weer enigszins opheffen. Daaruit blijkt namelijk dat niemand minder dan de paus van Rome lucht van Kampen heeft gekregen.

Maar verder: tijdens het tweede college van prof. Trimp maakte hij de opmerking dat de studenten niet hoefden te noteren wat hij doceerde, want - zei hijzelf - het is toch allemaal onzin (Almanak 1970). Heeft dit iets met de nederigheid te maken die de naam en status van Kampen bepaalt?

Laten we intussen niet vergeten dat het ds. C. Trimp was, die als eerste te Kampen promoveerde. Dat gebeurde zestien jaar nadat het promotierecht van Kampen na de Vrijmaking werd erkend. Wrangle opmerkingen van synodale zijde, dat dit recht met nul komma nul was gehonoreerd (ds. Oomkes), werden daarmee gelogenstraft. Maar het tekent wel de situatie van 'Kampen' in deze jaren. Vandaar de opmerking van prof. dr. J. Douma, die onlangs werd gemaakt bij de promotie van drs. Van de Kamp - de negentiende te Kampen en de derde in één jaar -, dat de commissie Oberman daarvan met genoeg zou hebben gehoord.

Sinds de promotie van Trimp is er inderdaad een hele reeks van promoties op gang gekomen. En we hopen van harte dat u, ds. De Ruijter, zich binnen niet al te lange tijd ook in deze Kamper gelederen zult kunnen scharen.

Inmiddels hebt u al, zonder het te beseffen, een soort 'troonrede' gehouden ten aanzien van uw opstelling in het midden van de kerken, die uitdrukkelijk *gere/ormeerde* kerken willen zijn.

Uw eerste artikel in *De Reformatie* in Kerkelijk Leven van 2 november 1985 gaat nadrukkelijk in op de betekenis van de gereformeerde belijdenis voor vandaag. Naar aanleiding van een t.v.-dienst had iemand er zijn verwondering over uitgesproken, dat er in Nederland werkelijk nog zulke antieke mensen bestaan, die de gereformeerde belijdenis als normatief aanvaarden, en dat zij ook nog een kerk hebben! U wijst er dan op dat deze spot er in de vorige eeuw ook al was. Toch belijdt de kerk geen tijdloze waarheid, maar dient haar spreken in rapport met eigen tijd te staan.

Allereerst wordt tegenover het Barthianisme betoogd dat Gods Waard niet in de gestalte van een

'dienstknecht' tot ons komt met alle gebreken daaraan verbonden. Tegelijk stelt u de vraag, of de bijbel niet tijdgebonden is, bijvoorbeeld als het gaat over de vrouw in het ambt. U schrijft dan dat we in de bijbel de *volle* waarheid ontvangen ook voor het leven van vandaag. Paulus grijpt dan ook bij zijn spreken over de plaats van de vrouw in de kerk in 1 Timoteus 2:11-14 niet terug op de toenmalige visie, maar op de schepping. Zo blijkt u in rapport te blijven met eigen tijd en huidige probleemstellingen. Dat betekent intussen niet een steeds maar herhalen van vaststaande waarheden. Terecht wordt door u gewezen op de winst van de Vrijmaking, bijvoorbeeld ten aanzien van de prediking. U hebt in heel wat artikelen dan ook aandacht aan de prediking besteed, van centraal belang voor de ambtelijke vakken.

Dan komt de belijdenis in het gezichtsveld, die volgens u geen weergave is van eigentijdse inzichten, maar die zich aansluit bij wat God zegt. Daarom wordt elk relativisme ten aanzien van de belijdenis beslist afgewezen. Immers, eigentijds christen-zijn betekent niet zich uitleveren aan de beperkte visie van welke theoloog dan ook. Maar wie binnen de ruimte van de belijdenis in gesprek blijft met zijn tijd, zal winst kunnen boeken. En dat kan volgens u tot verrassende resultaten leiden. Daarom bestrijdt u in dit artikel verstarring:, het steeds herhalen van oude antwoorden. Maar ook verwarring: zich alleen maar oriënteren op de uitgangspunten en visies van deze tijd.

Met nadruk wijst u er dan op dat we allereerst kind van God dienen te zijn, en dan ook kind van onze tijd. Maar het eerste gaat voorop! We dienen onze eigen tijd bij te houden, ook in de voortgang van het godloos denken. Daartegenover moeten we ons steeds weer bezinnen op de gereformeerde erfenis. Aan het slot gebruikt u het beeld van de *estafette*. De fakkel wordt steeds doorgegeven, van looper tot looper. De bijbel spreekt ook over deze loopbaan in ons leven. De fakkel verbindt alle lopers, de fakkel van Gods Woord. Niemand loopt op en voor zichzelf. Ieder heeft de fakkel in zijn hand. Maar wel gaat ieder zijn eigen traject op deze loopbaan.

Ds. De Ruijter, er ligteen heel traject voor u. U dient nog heel wat etappes te gaan. Maar ik wil u namens de synode toewensen, dat u op deze trajecten de fakkel van Gods Woord in de hand mag blijven houden. Wat u zelf daarover geschreven hebt, zo'n vijf jaar geleden, geeft ons een groot vertrouwen in de koers die u straks op de Kamper kathedraal zult uitzetten. De Here moge u en uw vrouw, die we helaas door ziekte nu niet kunnen ontmoeten - wij hopen van harte, dat de Here haar herstel wil geven -, in de komende jaren zijn lichtende nabijheid schenken. We mogen het belijden in ons lied: „Gods Geest wil ons verlichten, de fakkel van het Woord zal klaar ons onderrichten, hoe Hem de lof bekoort“.

Tot deze lof wil ik ons allen oproepen door nu te zingen Gezang 13:1.

De vergadering zingt nu staande Gezang 13:1.

De praeses stelt drs. C.J. de Ruijter de bijlage ter hand bij zijn reeds eerder overhandigde benoemingsbrief.

Vervolgens spreekt hij dr. F. van der Pol toe:

Zeer geachte dr. F. van der Pol,

In onderscheid met drs. De Ruijter verandert u niet van plaats, maar wel van status.

Niet van plaats. U werkt immers sinds uw benoeming door de synode van Spakenburg-Noord in 1987 al drie jaar in Kampen. En als iemand Kampen kent, dan bent u het wel blijkens uw proefschrift.

Nu heeft de synode besloten uw status te veranderen door u te benoemen tot hoogleraar. Daarmee wil ik u en uw vrouw van harte gelukwensen. En ook voor de universiteit te Kampen is dit een gelukwens waard. Ze is immers een wetenschappelijke instelling niet alleen voor onderwijs, maar ook voor onderzoek. En op dat gebied hebt u getoond bijzondere kwaliteiten te bezitten. Kwaliteiten die van grote betekenis zijn voor de kennis van de geschiedenis. We leven in een a-historische tijd. De meeste mensen zijn slechts geïnteresseerd in het hier en nu. Ook op theologisch terrein dreigt dit een trend te worden. Zo raakt men losgeslagen van de wortels van het verleden en dreigt te verdorren in het vrucht dragen voor de toekomst. Uw voorganger op de ecclesiologische kathedraal, prof. J. Kamphuis, heeft in zijn bijdrage in *Oriëntatie in de theologie* erop gewezen dat dit vakgebied een indrukwekkende reeks van vakken kent. Hij komt zelfs tot twintig, nog meer dan in de ambtelijke vakken. Geen wonder dat de synode twee hoogleraren voor deze kathedraal heeft bestemd. Elk van hen zal de handen vol hebben aan zijn taak.

Uw liefde gaat speciaal uit naar bronnenstudie. Daarvan getuigt uw proefschrift, waarin u op minutieuze wijze de reformatie te Kampen met wat daaraan voorafging hebt beschreven. Wat zou dit een 'Kamper jongen' als K. Schilder was, wiens geboortjaar 1890 juist dit jaar wordt herdacht, goed gedaan

hebben. Het zijn immers juist de gereformeerde kerken, die het allergrootste belang hebben bij kennis van de geschiedenis. Zij belijden immers dat God zelf in de geschiedenis werkt.

Nu zijn er ook monstrueuze historische vervalsingen geproduceerd, die een ramp voor de toekomst kunnen vormen. Ik denk aan de zogenaamde *Donatio Constantini*. Het gevaar dreigt telkens, dat men in *de ban* van de geschiedenis raakt. Daarom blijft eerlijk en onafhankelijk historisch onderzoek geboden. Het zou een grote zaak zijn, wanneer de universiteit te Kampen, mede door uw inzet, bij historici een goede naam krijgt. Want niet de ban van de geschiedenis, maar het bevrijdend handelen van God in de geschiedenis moet aan de kerk van alle tijden voor ogen worden gesteld. Gods bevrijdend handelen ook in het oprichten van zijn kerk uit de afval, die eerlijk moet worden geschetst.

U hebt daarvan een belangrijke proeve gegeven in uw proefschrift. De Here moge u zegenen ook in uw werk als hoogleraar. Het is van eminent belang dat wie in de lijn van de kerk van alle tijden wil gaan, ook de tijden van deze kerk leert kennen. Dat belijden wij onder meer in Gezang 32: „God houdt zijn kerk in leven, hoe ook bespot, verdrukt, door dwalingen omgeven, verscheurd, uiteen gerukt“. Laten wij zingen Gezang 32: 1,2,3.

De vergadering zingt nu staande Gezang 32:1,2 en 3.

De praeses overhandigt dr. F. van der Pol de benoemingsbrief.

Hij geeft vervolgens het woord aan drs. C.J. de Ruijter, die de synode als volgt toespreekt:

Praeses, broeders,

Het is voor mij een vertrouwde gewaarwording hier een enkel woord tot u te mogen spreken. Leeuwarden was mij bekend, zeker in kerkelijk opzicht. Het is niet voor het eerst, dat in Leeuwarden een beslissende wending aan mijn levensweg werd gegeven. Bijna 17 jaar geleden werd hier in dit kerkgebouw door de classis Leeuwarden voor mij de weg geopend naar het ambt van dienaar van het Woord.

Maar ook in ander opzicht is het een vertrouwde gewaarwording hier te staan. Want deze broederkring is mij vertrouwd geworden in de drie weken dat ik in uw midden mijn werk als synodelid mocht doen. Tegelijk besef ik, dat ik hier spreek als benoemd docent aan de Theologische Universiteit. En ik denk, dat ik eerst nog meer zal moeten ervaren wat dat betekent, voor ik kan zeggen, dat ook dat een vertrouwde gewaarwording is.

Ik dank u hartelijk voor het vertrouwen dat u mij hebt gegeven.

Voor mij geeft het aan deze benoeming een geheel eigen gezicht, dat ik die juist vanuit deze mij zo vertrouwd geworden broederkring mocht ontvangen. Er ging heel wat door me heen, toen ik vorige week donderdag de vergadering werd binnengeropen. Op zo'n moment besef je tegelijk heel duidelijk wat een verantwoordelijkheid de opdracht met zich meebreri'gf.

Kennelijk hebt u de zwaarte daarvan wat willen verzachten. Op de keper beschouwd is uw besluit voorlopig alleen nog maar een uitnodiging om op kosten van de kerken een poosje in Kampen te komen studeren. Die uitnodiging neem ik graag aan. Ik hoop en vertrouw, dat de Here die tijd wil gebruiken om me ook verder klaar te maken voor de taak die wacht.

Achter een benoemende synode zie ik heel duidelijk deputaten-curatoren en uiteindelijk de Academische Senaat, die in hun voordracht en advies voorbereidend werk hebben gedaan. Ik dank ook hen hartelijk voor het daarin uitgesproken vertrouwen. Het is hun initiatief geweest mijn docentschap voorlopig het karakter te verlenen van discipelschap. Ik ben erg dankbaar voor de goede zorg die daaruit blijkt.

Graag zal ik mijn weg als discipel gaan, zeker, waar ik mag rekenen op de leiding van mijn voorganger dr. C. Trimp. Met „voorganger“ bedoel ik in feite hem die de gemeente voorgaat. In een beslissende fase van mijn leven is dr. Trimp als catecheet, prediker en pastor mijn voorganger geweest. Ik heb toen van hem geleerd wat het is om je gelovig gewonnen te geven aan het Woord van God.

Ik hoop in dienst van de kerken zo mijn weg te gaan, om ook anderen met het oog op de bediening van het Woord te leren wat het is, leerlingen van Christus te zijn.

Ik dank U.

De praeses dankt drs. C.J. de Ruijter en geeft nu het woord aan dr. F. van der Pol. Deze spreekt als volgt:

Broeder praeses,
geachte vergadering,

Graag maak ik van de gelegenheid gebruik om u te danken voor uw benoeming van mij tot gewoon hoogleraar in de vakken die mij door de synode Spakenburg-Noord reeds als universitair docent waren toevertrouwd.

De tijd tussen de benoeming van toen en die van gisteren mag door mij achteraf worden gezien als een overgangstijd. De opvolging van prof. Deddens werd in Spakenburg-Noord geregeld. Er werden twee docenten in volledige dienst benoemden er werd een nieuw vakgemeente-opbouw' ingevoerd. Terwijl prof. Te Velde zich naast de leeropdracht ecclesiologie ook theologisch op de 'toerusting van de gemeente' bezon, stond het begin van mijn werkzaamheden aan de school toch nog sterk in het teken van de afronding van wetenschappelijk onderzoek. Ik ben de Here dankbaar dat hij wijsheid en krachten gaf om de dissertatiestudie af te ronden. Gedurende de afgelopen twee jaar heb ik ook enige doceerervaring op mogen doen en verdere terreinverkenning mogen plegen.

Het terrein van 17 eeuwen kerkgeschiedenis is wijd en uitgestrekt. Uiterst complex. Om een voorbeeld te noemen: De vraag naar het karakteristieke van de kerkhistorische periode tussen circa 500 en circa 1500 vereist uiterste *bescheidenheid*.

Wat een bonte afwisseling, een veelheid van tegenstellingen doet zich in deze duizendjarige periode van de Middeleeuwen voor. Wat een *ontwikkeling door* die 10 eeuwen heen! Hoe is verbinding en eenheid te zien tussen de tijden waarin de middeleeuwse cultuur ontkiemt en die waarin zij aan ontbinding ten offer valt? Omdat mij onder meer de kerkgeschiedenis van de Middeleeuwen is toevertrouwd, kan ik goed meevoelen met wat prof. J. Kamphuis enkele jaren na zijn aantreden als hoogleraar daarover zei: 'Men kan hier, t.a.v. die periode van tien eeuwen Middeleeuwen, gemakkelijk wanhopen, als men zich maar even bezig houdt met de machtige uitgestrektheid van deze meest omvattende periode der kerkgeschiedenis'. [J: Kamphuis, *Het begrip Middeleeuwen in de nieuwere kerkgeschiedschrijving*, p. 26]. De opdracht die de kerken mij nu geven is groot, zwaar, verantwoordelijk. Ik zie deze begroeting door u als synode dan ook als veel *meer dan* een begroetingsfeestje. Het is een stuk *bemoediging* voor iemand die een geweldig stuk werk krijgt toevertrouwd. Wie is tot goede uitleg van het eeuwen omvattend kerkelijk gebeuren en het verantwoord uitleggen van het officiële kerkelijke spreken in al die voorbije eeuwen (het vak symboliek) bekwaam?

Collega Te Velde en ik zijn ervan overtuigd dat een tweetal docenten voor ieder een deel van het ecclesiologisch takenpakket en een gedeelte daarbuiten geen *luxe* is. Zeker vandaag de dag niet. Wat dit laatste betreft, ik wijs op een veelzeggende uitspraak van Prof. Runia onlangs in Centraal Weekblad.

Runia vraagt zich af of de Gereformeerde Kerken (synodaal) niet *te snel afscheid hebben* genomen van *de traditie*. 'Misschien zou het een goede zaak zijn als we in onze leerhuizen niet alleen allerlei actuele vraagstukken aan de orde stellen, maar ons ook eens weer serieus verdiepten in de traditie. Misschien zouden de kerken dan over tien of twintig jaar minder modern en wat *meer gereformeerd zijn*'. Einde citaat. Een echt gereformeerde kerk kan niet zonder serieuze aandacht voor de traditie. Aandacht voor het *verleden van* de kerk, aandacht voor het historische, officiële *spreken van* de kerk is broodnodig in het leerhuis, in de kerkzaal, in het catechisatielokaal. En dus ook in de opleiding tot de dienst van het Woord. De oudere geschiedenis van de kerk *dichterbij de* studenten te brengen is een deel van mijn taak.

In eeuwen terug thuis raken, kost inspanning en tijd. Het gaat erom dat de studenten een *verantwoord* beeld krijgen van wat zich vroeger in de kerk heeft voorgedaan en hoe de kerken zich in de belijdenissen hebben uitgesproken. Aan ieder belijdenisgeschrift zit een *geschiedenis vast*. Tussen kerkgeschiedenis en symboliek bestaat allerlei verband.

Bij het aanvaarden in nieuwe positie van dit veelomvattende takenpakket uit uw hand erken ik *Gods* hand. Van die geloofsvisie gaat de behandeling van 17 eeuwen traditie uit. Wij allen zijn in *Gods* hand.

In de complexiteit van het gesprokene en het gebeurde, de kerkelijke traditie, schijnt licht. De schijn werper van Gods Woord dat allen verlicht, en de vraag is dan gisteren en vandaag, *telkens weer*: 'In hoeverre hebben de mensen in hun kerkelijk doen en laten op het Woord van *God* gebouwd? Behalve die *vraag* is er ook een vaststaand *feit*: Christus heeft zijn kerk in *iedere* tijd. Hij wil aan mensen de eeuwen door *eeuwig* leven en *vergeving* kwijt. Gisteren en vandaag. De *eeuwen* door wordt zijn Evangelie niet slechts verworpen, maar ook *aanvaard*. Ik ben dankbaar dat ik vanuit die *zekerheid* in de vakken symboliek en kerkgeschiedenis *verder* werken mag. Hij die mij tot het hoogleraarschap roept, geve voor die taak ook wijsheid en kracht.

De praeses dankt dr. F. van der Pol voor zijn toespraak, die hij typeert als een beginselverklaring, waarna hij deze feestelijke zitting sluit.

DONDERDAG 10 MEI

Artikel 31

Telegrammen Bond van Verenigingen van Gereformeerde Vrouwen

In de morgenzitting leest de waarnemend praeses het deze ochtend ontvangen telegram voor van de Bond van Verenigingen van Gereformeerde Vrouwen in bondsdag bijeen te Assen. Het telegram luidt:

Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland te Leeuwarden Bondsdag te Assen van de Bond van Verenigingen van Gereformeerde Vrouwen.

Op deze dag, 50 jaar na het uitbreken van de oorlog, in dit jaar, het Schilderjaar, beseffen wij de rijkdom van onze vrijheid, in het bijzonder de vrijheid om de Here te dienen naar zijn Woord. Wij zijn dankbaar, dat u als generale synode weer kunt vergaderen, om in dienst van de grote Koning de belangen van de kerken te behartigen.

Aan onze trouwe God vragen wij of Hij u inzicht wil geven, om tot zijn eer en tot zegen van de kerken te spreken en te handelen.

E. van Veen, presidente
R. Boetje-Vlot, secretaresse

Op voorstel van het moderamen besluit de synode het volgende telegram ten antwoord te zenden:

Aan de Bond van Gereformeerde Vrouwenverenigingen Triantha-hal te Assen

De generale synode van Leeuwarden dankt u hartelijk voor de goede wensen die zij hedenmorgen om 10.15 uur telegrafisch van u mocht ontvangen.

Zij wenst u van onder een kansel met het opschrift Psalm I 19:105 een gezegende bondsdag en zij staat haar adviseur en zelfs haar praeses daarvoor gaarne af.

Schelling, assessor
Bonen en Niemeijer, scribae

Artikel 32

Telegram aan The Free Reformed Churches of Australia

In de middagvergadering besluit de synode op voorstel van het moderamen het volgende telegram te verzenden aan The Free Reformed Churches of Australia:

Aan The Free Reformed Churches of Australia

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, te Leeuwarden in vergadering bijeen, dankt u hartelijk voor de zegenwensen die zij per fax van uw synodale vergadering heeft ontvangen.

Zij wenst u de hulp en de zegen van de HERE toe voor uw beraad en besluitvorming, ook over de broederlijke contacten, die wereldwijd zijn, opdat uw arbeid is tot de eer van Hem die hemel en aarde heeft geschapen.

De Vries, praeses
Bonen, scriba I

DINSDAG 15 MEI

Artikel 33

Openingswoord vijfde vergaderweek

De praeses spreekt aan het begin van de vijfde vergaderweek een kort woord naar aanleiding van het gelezen schriftgedeelte, Jesaja 25: 1-9. De Here richt een feestmaal aan voor zijn verlore volk. Het beeld van de maaltijd wordt vaak in de bijbel gebruikt als aanduiding van het door God verlore en verheerlijkte leven. De dood wordt voor eeuwig vernietigd. In dat perspectief mogen we ons werk op deze synode verrichten. Zie, deze God is onze God! Als huisgenoten van deze verlossende God mogen we weer aan het werk gaan.

Artikel 34

Brief Koninklijk Huis

De praeses leest een brief voor van de Dienst van het Koninklijk Huis dd. 7 mei 1990, waarin namens Hare Majesteit de Koningin van harte dank wordt gezegd voor het felicitatiatelegram ter gelegenheid van Koninginnedag 1990.

WOENSDAG 16 MEI

Artikel 35

Telegrammen Bond van Mannenverenigingen op Gereformeerde Grondslag

Bij het appèl-nominaal blijkt de scriba I met toestemming van de praeses afwezig te zijn: als voorzitter van de Bond van Mannenverenigingen op Gereformeerde Grondslag geeft hij deze dag leiding aan de bondsdag, die in Apeldoorn gehouden wordt. In verband met deze 'personele' betrokkenheid van de synode stemt de vergadering in met de verzending van het volgende telegram:

Aan de Bond van Mannenverenigingen op Gereformeerde Grondslag, bijeen te Apeldoorn.

De Generale Synode van Leeuwarden wenst de gereformeerde mannen een gezegende bondsdag onder de vaardige leiding van hem wiens scribale pen gewend is vaardig te schrijven.

De Vries, praeses
Schelling, assessor
Niemeijer, scriba II

In de avondvergadering leest de praeses de volgende fax, die in de loop van de middag werd ontvangen:

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

De mannenbroeders van de Bond van Mannenverenigingen op Gereformeerde Grondslag, op de jaarlijkse bondsdag bijeen te Apeldoorn, zich door de broederband verbonden wetende aan U als afgevaardigden der kerken, bidden U toe: „Geliefde broeders, weest standvastig, onwankelbaar, te allen tijde overvloedig in het werk des Heren, wetende, dat Uw arbeid niet vergeefs is in den Here”.

H.J. Boiten, voorzitter
C. Hoksbergen, secretaris

Artikel 36

Brief dr. F. van der Pol inzake aanneming benoeming

In de avondvergadering leest de praeses een brief dd. 15 mei 1990 van dr. F. van der Pol, waarin deze mededeelt de benoeming tot gewoon hoogleraar te aanvaarden. De vergadering neemt met dankbaarheid hiervan kennis.

Artikel 37

Ingekomen brieven

De praeses deelt mee, dat een brief is ingekomen van mevr. D.J. Venema en van br. J. Fokkes met een

reactie op een door deze synode eerder genomen besluit.

De vergadering oordeelt, dat deze brieven onontvankelijk zijn, omdat de synode bezwaren tegen door haar zelf genomen besluiten niet in behandeling mag nemen.

DONDERDAG 17 MEI

Artikel 38

Ontvangst van rev. M.G. Johnston

In de middagzitting heet de praeses rev. M.G. Johnston, afgevaardigde van The Evangelical Presbyterian Church of beland, hartelijk welkom. Hij spreekt hem als volgt toe:

Hooggeachte rev. Johnston,

Onze deputaten voor de betrekkingen met buitenlandse kerken hebben een uitvoerig en enthousiast rapport uitgebracht over hun bezoek aan uw kerkgemeenschap van 28 april tot 1 mei 1989. Zij hebben ook gerapporteerd voor welke grote opgaven en uitgaven uw kerkgemeenschap staat op velerlei gebied. Ongeveer drie jaren geleden werd een van uw kerkgebouwen door een bomaanslag zeer zwaar beschadigd, maar nu mochten onze deputaten met blijdschap het geheel vernieuwde kerkgebouw bekijken en een pas bevestigde predikant ontmoeten.

U woont in een land met grote en bijna onoplosbare problemen. Maar ook daar mag het evangelie worden verkondigd en vruchten dragen. Uw kerken zijn door dit bezoek weer dichterbij ons gebracht als trouwe kerken van onze Here Jezus Christus.

Er zijn vruchtbare besprekingen gehouden, waardoor de band van zusterkerk is verstevigd en wederzijdse situatie en problematiek beter werden gekend. Onze deputaten zijn onder de indruk gekomen van de inspanningen die u als kleine kerkgemeenschap zich getroost om het evangelie uit te dragen. Dat verblijdt ons zeer. We hebben elkaar hard nodig in een wereld die steeds meer het evangelie van Christus verwerpt. Daarin zijn we bondgenoten in eenzelfde strijd: het geloof te bewaren, dat aan de heiligen is overgeleverd. Bezoeken over en weer zullen daarom noodzakelijk en zinvol zijn om elkaar tot een hand en een voet te zijn. Moge de Heer van de kerk u en uw kerken zegenen in de goede strijd van het geloof. Want dit is de overwinning die de wereld overwint: ons geloof.

Wilt u in deze geloofsverbondenheid onze hartelijke groeten en zegenwensen aan uw kerken in Ierland namens onze kerken overbrengen?

Hierna geeft de praeses aan rev. Johnston het woord, die de synode op vriendelijke wijze toespreekt.

Hij brengt de hartelijke groeten over van de Presbytery van de EPCI. Hij herinnert aan het gebed van Christus „opdat zij allen één zijn”, namelijk, zoals de Vader en de Zoon één zijn. Die eenheid en verbondenheid moet niet alleen in naam bestaan, maar we hebben de verplichting die ook zichtbaar te maken in levendig contact en samenwerking.

Vervolgens vertelt rev. Johnston het een en ander over de ontwikkelingen binnen de EPCI. Met dankbaarheid maakt hij melding van het bezoek van prof. drs. H.M. Ohmann en drs. H. van Veen. In juni 1989 kon in de persoon van dr. Andrew Woolsey een nieuwe predikant worden bevestigd. De kerk in Omagh kon onlangs een nieuwe kerk in gebruik nemen, terwijl de gemeente van Richhill een nieuw en groter gebouw hoopt te betrekken in oktober. De zendingspost in Dublin heeft na 12 jaar onder Gods zegen nu het stadium bereikt dat een kerk kan worden geïnstitueerd. Men is erg dankbaar voor dergelijke ontwikkelingen.

Met het oog op de taak om ook in de toekomst het getuigenis van het Evangelie in Ierland zo effectief mogelijk te doen zijn, heeft de presbytery een 'strategie-commissie' benoemd. Er is inmiddels een rapport dat de stand van zaken beschrijft en dat aanbevelingen bevat. Rev. Johnston typeert het als een spannende onderneming.

De spreker staat stil bij de ontwikkeling van het kerkelijk leven in Accrington in Noord-Engeland, waar het werk dat gedaan wordt onder verantwoordelijkheid van de EPCI, sterke geestelijke en materiële stimulansen mocht ontvangen vanuit Nederland. De gemeente daar omvat nu zo'n dertig leden, die op vele manieren zeer actief zijn in het uitdragen van het Evangelie. Er is nu behoefte aan een permanent eigen gebouw, en de mogelijkheden daarvoor lijken gunstig.

Rev. Johnston wijst ook nog op een andere zaak, waar de EPCI en De Gereformeerde Kerken in Nederland samen bij betrokken zijn, namelijk de vorming van The Presbyterian Association of England.

De kerkelijke situatie in Engeland typeert hij als verre van rooskleurig. Des te bemoedigender is het om te zien, hoe een groep kerken, weliswaar nog erg klein, zich sterk wil maken voor de verdediging en de verspreiding van het gereformeerde geloof in Engeland. Een belangrijke stap vooruit zal zijn de verandering van de 'Association' in een 'Presbytery'. De schriftuurlijke oecumene, zoals die ook zichtbaar wordt in de ICRC, lijkt de Ierse afgevaardigde met name van belang voor een goede samenwerking in zendingszaken.

Rev. Johnston eindigt met erop te wijzen, dat samenwerking tussen presbyteriaanse en gereformeerde kerken niet altijd gemakkelijk is, maar dat de relatie tussen de EPCI en De Gereformeerde Kerken in Nederland bewijst, dat het ook anders kan. Hij wenst de synode de zegen Gods toe.

Vervolgens geeft de praeses het woord aan ds. J. de Gelder, die namens de synode rev. Johnston toespreekt.

Na de hoop uitgesproken te hebben dat rev. Johnston zich goed zal thuis voelen tussen de synodeleden, wijst ds. De Gelder erop dat wij in de EPCI te maken hebben met een zusterkerk dichtbij - maar dat wij samen willen staan op de vaste basis van Gods onfeilbaar Woord en de gereformeerde belijdenisgeschriften plaatst ons ook op een andere manier als zusterkerken dicht bij elkaar. Spreker herinnert eraan dat het bezoek van de afgevaardigden prof. Ohmann en ds. Van Veen in april 89 ons nog weer bevestigd heeft in de overtuiging dat de EPCI er serieus naar streeft om op die vaste basis ook te blijven staan in leer en leven.

Ds. De Gelder vertelt dat wij, als Gereformeerde Kerken in Nederland, in onze samenleving dezelfde positie willen innemen. De secularisatie neemt in snel tempo toe en er is, met name onder jongeren, veel kerkverlating. Desondanks hebben wij veel redenen om God te danken voor talrijke zegeningen: het is uit genade dat Hij ons bewaart als kerken van de Here Jezus Christus.

Dat wij zo met elkaar als kerken mogen omgaan, brengt mee dat die relatie niet vrijblijvend kan zijn. Spreker vergelijkt het met samenleven van broeders en zusters in één gemeente. Zo is het ook wanneer twee kerken samen Christus willen volgen: als de Here ons aan elkaar geeft, geeft Hij ook een zekere verantwoordelijkheid voor elkaar. Dan hebben we elkaar nodig om elkaar te helpen en te bemoedigen om het Woord van God te bewaren en daar niet van af te wijken. Ds. De Gelder spreekt de hoop uit dat we als kerken - ieder in eigen land - schouder aan schouder zullen staan in de strijd des geloofs. Vervolgens spreekt hij woorden van meeleven en bemoediging in verband met de moeilijke politieke situatie voor de broeders en zusters in Noord-Ierland. Dag in dag uit leven in een door haat en geweld verscheurde samenleving geeft veel angst en spanningen. De Here geve u een tijd van rust en vrede; wees verzekerd van ons gebed, aldus ds. De Gelder.

Spreker zegt onder de indruk te zijn van de inzet in de EPCI voor de verspreiding van het evangelie zoals dat vruchten draagt in Dublin, in Richhill en in Accrington. En met betrekking tot dat laatste spreekt hij er zijn vreugde over uit, dat dit in goede samenwerking kon gaan met de Presbyterian Association of England. Ds. De Gelder besluit zijn toespraak met het verzoek aan rev. Johnston om de broederlijke groeten over te brengen aan de zusterkerk in Ierland. Moge onze God u in heel uw kerkelijk leven zegenen, en zó nabij zijn, dat van de EPCI - zo zegt hij - getuigd kan worden: „gij hebt kleine kracht, maar gij hebt mijn woord bewaard en mijn naam niet verloochend“ (Openb. 3:8).

De praeses dankt ds. De Gelder voor zijn in het Engels gehouden toespraak, voor de Nederlandse samenvatting ervan, en voor de wijze waarop hij de andere toespraken heeft vertaald. De praeses wenst namens de synode rev. Johnston een goed verblijf in Nederland toe.

VRIJDAG 18 MEI

Artikel 39

Ingekomen brief van de kerk van Rotterdam-Centrum

Ingekomen is een brief van de raad van de Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Centrum dd. 15 mei 1990. De raad is van oordeel, dat zowel de raad als de gemeente redelijkerwijs de eersten hadden behoren te zijn; aan wie het besluit ds. C.J. de Ruijter tot universitair docent aan de Theologische Universiteit te Kampen te benoemen, ter ore kwam. Voorts deelt de raad mee gaarne zijn medewerking te verlenen om de maatregelen te treffen die nodig zijn om ds. C.J. de Ruijter in de gelegenheid te stellen de eervolle benoeming op te volgen ten dienste van de gezamenlijke kerken. De vergadering is

van oordeel, dat de mededeling van de benoeming op correcte wijze, zoals gebruikelijk in een openbare zitting van de synode, heeft plaats gehad. Op voorstel van de praeses besluit de synode van de brief met dankbaarheid kennis te nemen.

DINSDAG 29 MEI

Artikel 40

Openingswoord zesde vergaderweek

In zijn openingswoord-herinnert de praeses aan de week van reces, die nu achter de rug is. Met een verwijzing naar het schriftgedeelte dat gelezen werd, Jesaja 32:1-8, memoreert hij de verrassende wending die de Messiaanse eeuw zal brengen. Door zijn Messias stelt God orde op zaken. Tegenover de dwaas wordt de edelman geplaatst, die zijn adel van God ontvangt. De dwaas spreekt al voor hij zich bezonnen heeft. Maar wie eerst naar God heeft leren luisteren kan naar recht spreken, in overeenstemming met de goddelijke levensorde. Moge God ons ook in de voor ons liggende synodeweek wijsheid van boven schenken.

Artikel 41

Telegram Nederlandse Bond van Gereformeerde Jeugdverenigingen

De praeses leest een telegram voor van de Bond van Gereformeerde Jeugdverenigingen, op Hemelvaartsdag verzonden op de bondsdag te Barneveld:

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland te Leeuwarden,

De jongeren van de Nederlandse Bond van Gereformeerde Jeugdverenigingen zijn vandaag voor hun jaarlijkse bondsdag bijeen in de Veluwehal te Barneveld. Zij willen als jeugd van Christus' kerk u laten blijken zich aan u verbonden te weten. Zij wensen u de wijsheid van Gods Geest toe bij al uw werk, in het bijzonder bij het werk ter bevordering van de kerkelijke eenheid.

J. Borgdorff, voorzitter

C.W. Storm, secretaris

De vergadering neemt met dankbaarheid kennis van dit telegram.

Artikel 42

Ingekomen brief

De praeses leest een brief van ds. A.O. Reitsema dd. 23 mei 1990, waarin deze meedeelt de benoeming tot deputaat 'bearbeiding doven en slechthorenden' te aanvaarden.

De synode neemt hiervan met dankbaarheid kennis.

VRIJDAG 1 JUNI

Artikel 43

Welkomstwoord voor bezoekers uit de Filippijnen

De praeses heet met een kort en hartelijk woord enkele gasten uit de Filippijnen welkom.

Het betreft ds. Joy M. Vingno en zijn vrouw Mrs. Alita Vingno, ds. Baltazar Niangar, Mr. Aquino en zijn vrouw Mrs. Aquino leden van The Free Reformed Church of the Philippines. De gasten zijn vergezeld van br. A. Kampen, deputaat voor de betrekkingen met de buitenlandse kerken. De praeses memoreert, dat niet zo lang geleden deputaten van beide kerken elkaar in de Filippijnen hebben ontmoet. Nu bent u een kort ogenblik in ons midden. Uw en onze kerken zijn kleine kerken in een grote wereld. Maar Christus zei: want gij hebt kleine kracht, maar gij hebt mijn woord bewaard en mijn naam niet verloochend (Openb. 3:8). Dat is de geestelijke gemeenschap tussen onze kerken.

Op verzoek van de praeses spreekt deputaat A. Kampen namens de vergadering een kort woord tot de gasten.

De praeses dankt br. A. Kampen. De gasten ontvangen de uitnodiging met de synode de middagmaaltijd te gebruiken. Ds. Vingno benut die gelegenheid om de synodeleden toe te spreken.

Artikel 44

Ingekomen brieven

Ingekomen is een brief van The Reformed Church in the United States dd. 23 mei 1990, waarin deze kerken mededeling doen van de volgende besluiten:

1. dat de synode het voorstel van zusterkerkrelaties met De Gereformeerde Kerken(Vrijgemaakt) in Nederland goedkeurt, en dat de Permanent Interchurch Relations Committee (van de RCUS) speciale aanbevelingen zal doen aan de synode van het komende jaar;
2. dat rev. Robert Grossmann door de synode is afgevaardigd om namens de synode de groeten over te brengen en De Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) in Nederland te informeren.

Ook is een brief dd. 14 mei 1990 ingekomen van rev. Robert Grossmann, die meedeelt van plan te zijn tegen 10 juni a.s. in Nederland te arriveren. De brieven worden ter fine van advies in handen gegeven van commissie 2. De synode verklaart een ingekomen brief dd. 18 mei 1990 van br. J. Zwart onontvankelijk, omdat hij na de sluitingsdatum is ingekomen.

DINSDAG 5 JUNI

Artikel 45

Openingswoord zevende vergaderweek

Na gebed en schriftlezing spreekt de praeses een enkel woord naar aanleiding van het gelezen schriftgedeelte, Jesaja 40:1-11. Heerser en herder lijken bij ons een tegenstelling, maar hier is de heerser meteen herder, die zorg heeft voor zijn eigen kudde. Hij verzamelt de lammeren in zijn arm. Uit de ballingschap vergadert Hij zijn kudde met dezelfde machtige arm, waar mee Hij eenmaal zijn volk uit Egypte heeft gehaald. De psalm die gezongen werd, Psalm 23, is in Christus vervuld. Hij is de goede, dat is echte Herder. Wanneer Hij met nadruk zegt: Ik ben de goede Herder, stelt Hij Zich polemisch op tegen de Joodse leidlieden, die een schaap van de kudde uit de synagoge geworpen hebben. Het echte herderschap onder de opperherder Christus zal alleen goed kunnen fungeren, wanneer de liefde van Christus ons drijft. Dwalende schapen zijn niet alleen zielige, maar soms ook koppige schapen. Wanneer naast andere ook appèlzaken ons deze week bezig zullen houden, dienen we te bedenken dat alleen de liefde van Christus ook onze liefde tot zijn schapen en lammeren kan voeden en onderhouden.

Artikel 46

Telegram van de Bond van Gereformeerde Meisjesverenigingen in Nederland

De praeses leest een telegram dd. 4 juni 1990 van de Bond van Gereformeerde Meisjesverenigingen in Nederland:

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland,

Weleerwaarde heren en broeders,

De leden van de Bond van Gereformeerde Meisjesverenigingen in Nederland, in bondsdag bijeen te Ommen, tonen u bij deze hun meelevens. Wij bidden u de leiding van de Pinkstergeest toe, opdat u in zijn kracht besluiten mag nemen in overeenstemming met Gods Woord. Dan zal uw werk tot glorie zijn van Gods heilige naam en tot opbouw van ons kerkelijk leven.

Namens het bestuur van de bond,

M. Gunnink, presidente

J. Huygen, secretaresse

De vergadering neemt met dankbaarheid van het telegram kennis.

DONDERDAG 7 JUNI

Artikel 47

Ingekomen brieven

De kerk te Ermelo deelt per brief dd. 1 juni 1990 mee, dat tot herinstituering van de Gereformeerde Kerk te Putten is overgegaan.

De synode neemt hiervan kennis.

Eveneens neemt de synode kennis van een brief dd. 4 juni van drs. J.P. de Vries, die meedeelt zijn benoeming tot deputaat voor de correspondentie met de Hoge Overheid te aanvaarden.

DINSDAG 12 JUNI

Artikel 48

Openingswoord achtste vergaderweek

Na gebed en schriftlezing spreekt de praeses een kort openingswoord naar aanleiding van het gelezen schriftgedeelte Jesaja 42:1-7. De Here zet zijn recht door, juist als Hij zijn volk uit de ballingschap terugvoert. Hij geeft zijn volk niet de genadeslag, maar zendt zijn Knecht. Zijn volk zal niet als een kwijnende vlaspit uitdoven. De Knecht zal hen redden; de Gezalfde zal Zichzelf voor hen overgeven.

Dan komen ook de kustlanden in zicht. De Here zal niet alleen het recht van zijn volk Israël handhaven; ook de kustlanden zullen op zijn wet wachten. De Here gaat de rechtsverhoudingen herstellen. Matteüs 12 schetst, hoe deze profetie in vervulling gaat. Door Gods Geest. Zo mogen wij ter synode deze week speciaal onze aandacht richten op verre landen. Ook wij, de lage landen bij de zee, zijn toegebracht. Wij mogen over heel de aarde broeders en zusters in de Here ontmoeten. Geve de Here een goede week met goede besluitvorming.

Artikel 49

Ontvangst van rev. R. Grossmann, afgevaardigde van The Reformed Church in the United States

De praeses heet rev. R. Grossmann, afgevaardigde van The Reformed Church in the United States (RCUS), van harte welkom. Uw en onze kerken zijn door de Here op elkaars weg geplaatst. En dat in Zaire. Wij mochten van uw synode een brief ontvangen, waarin u uitspreekt akkoord te gaan met ons voorstel inzake de regels voor zusterkerkrelaties en waarin u ons een zusterkerkrelatie aanbiedt.

Wij zijn blij, dat in uw persoon, rev. Grossmann, een afgevaardigde van uw kerken in ons midden aanwezig is. Ik nodig u uit als gedeputeerde van The Reformed Church in the United States de synode toe te spreken. Ds. J. de Gelder zal daarna uit naam van de synode u antwoorden.

Rev. Grossman spreekt de vergadering aan met geachte vaders en broeders. Dat is de aanspraak van de kerkelijke vergaderingen van de RCUS. Ik gebruik de naam broeders, zegt hij, vanuit de overtuiging, dat de RCUS met u hetzelfde geloof deelt, zoals omschreven in onze gemeenschappelijke belijdenis, met name Zondag 7 van de Heidelbergse Catechismus. Wij zijn er ook van overtuigd, dat u, evenals wij, strikt gebonden wilt zijn aan het geschreven Woord van God als de gezaghebbende norm voor leer en leven. In confrontatie met de valse leer, die heerst in 'kerken' om ons heen, wilt ook u die positie blijven innemen.

Wij zijn het met u eens, dat overeenstemming in de leer de enige bijbelse basis is voor kerkelijke gemeenschap. Onze synode van 1989 kon dan ook volledig instemmen met uw regels voor zusterkerkrelaties.

Rev. Grossmann wijst er vervolgens op, dat de RCUS weliswaar alleen de Heidelbergse Catechismus als belijdenisgeschrift heeft, maar dat zij ook vasthoudt aan de gereformeerde leer, zoals is uitgedrukt in de NGB en de DL. Belangrijke punten zijn daarbij ook de heilshistorische visie op de openbaring, het verbond en het werk van de Heilige Geest door de verkondiging van het Woord.

Wij zijn dicht bij elkaar gekomen door de samenwerking in Zaire met het oog op het tot stand komen van een ware gereformeerde kerk aldaar. Rev. Grossmann spreekt de wens uit, dat mee door de besluiten van deze synode de theologische opleiding in Zaire ter hand kan worden genomen.

Dat hij de synodeleden ook aanspreekt als vaders is vanwege het feit, dat De Gereformeerde Kerken in Nederland te beschouwen zijn als de wettige afstammelingen van de Nederlandse Gereformeerde Kerk van de 17de eeuw. Hij vertelt, hoe de RCUS van 1748 tot 1793 onder jurisdictie stond van de classis Amsterdam, en dat hun eerste predikant door Nederlandse predikanten is bevestigd in NewYork op gezag van deze classis.

Rev. Grossmann schetst de opkomst van het modernisme en de valse oecumene in de 19de en de 20ste eeuw, een ontwikkeling die leidde tot afscheiding van één classis in 1934, die de oude naam bleef dragen.

Vandaag bestaat de RCUS uit 40 gemeenten. Voor de opleiding van predikanten maakt men geen gebruik meer van het Westminster Theological Seminary, maar participeert de RCUS in het MidAmerica Reformed Seminary.

Rev. Grossmann wijst er tenslotte op, dat het bemoedigend is in onze wereld medestrijders te vinden voor het ene ware geloof, en hij wenst de synode Gods zegen toe.

Namens de synode wordt rev. Grossmann toegesproken door ds. J. de Gelder.

Hij dankt hem voor zijn woorden. Hij wijst op de wonderlijke weg, waarlangs de Here het contact met de RCUS tot stand heeft gebracht, namelijk via het werk in Zaïre. Dat betekent, dat het contact vrij nieuw is. Tegelijk wijst hij, zoals ook rev. Grossmann had gedaan, op de banden die in de 18de eeuw al bestonden tussen de Duitse emigrantenkerk in Amerika en de Gereformeerde Kerken in Nederland. Dankbaar maakt hij gewag van de duidelijke positiekeus van de RCUS tegenover de dreiging van valse leer in onze tijd, met name inzake de opleiding van predikanten. Wij willen graag de mogelijkheden, die wij in dit opzicht in Nederland van de Here gekregen hebben, ten dienste stellen van anderen en wij hopen op verdere samenwerking, met name in Zaïre.

Ds. De Gelder spreekt zijn vreugde erover uit dat onze regels voor de zusterkerkrelaties door de synode van de RCUS volledig zijn geaccepteerd en dat deze synode positief stond tegenover een zusterkerkrelatie met De Gereformeerde Kerken in Nederland. Hij hoopt, dat het aangaan van een dergelijke relatie gelijk op zal kunnen gaan met een soortgelijke ontwikkeling in de contacten tussen de RCUS en The Canadian Reformed Churches.

De beslissing om een dergelijke relatie aan te gaan, is door deze synode nog niet genomen, maar wij verlangen naar meer en beter contact in de toekomst, aldus ds. De Gelder

Hij spreekt de bede uit, dat de Here de samenwerking wil gebruiken voor een goede voortgang van zijn werk, met name in Zaïre, en besluit met het verzoek de goede wensen en de hartelijke groeten over te brengen aan The Reformed Church in the United States.

De praeses dankt ds. De Gelder voor zijn toespraak.

Artikel 50

Ingekomen brief

De synode neemt kennis van een brief van br. S.J.C. Cnossen dd. 9 juni 1990, waarin deze meedeelt zijn benoeming tot deputaat voor de correspondentie met de Hoge Overheid te aanvaarden.

WOENSDAG 13 JUNI

Artikel 51

Ontvangst van christelijke gereformeerde deputaten

Op voorstel van de praeses besluit de synode een afvaardiging van het christelijke gereformeerde deputaatschap voor Eenheid en Correspondentie in de vergadering te ontvangen tijdens de zitting, waarin het rapport van de deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken ter sprake zal komen.

Artikel 52

Ingekomen brieven

Drs. C. Bijl deelt per brief dd. 11 juni 1990 mee, dat hij zijn benoeming aan de TU tot parttime docent

in de ambtelijke vakken aanvaardt.

Dr. A.N. Hendriks deelt per brief dd. 12 juni 1990 mee, dat hij zijn benoeming tot part-time universitair docent ambtelijke vakken aanneemt. De vergadering neemt met dankbaarheid kennis van deze brieven. Voorts neemt de synode kennis van een brief dd. 12 juni 1990 van mr. D.A.C. Slump, waarin deze meedeelt de benoeming tot secundus-deputaat voor de correspondentie met de Hoge Overheid te aanvaarden.

DONDERDAG 14 JUNI

Artikel 53

Op maandag vergaderen

Op voorstel van de praeses besluit de synode met algemene stemmen om, in afwijking van het normale vergaderschema, op maandag 18 juni 1990 te vergaderen, teneinde de mogelijkheid open te houden de synode voor de vakantieperiode te sluiten.

Artikel 54

Ingekomen brief

Tijdens de avondzitting neemt de synode kennis van een brief dd. 13 juni 1990 van mr. P.T. Pel, waarin deze meedeelt zijn benoeming tot deputaat voor de correspondentie met de Hoge Overheid te aanvaarden.

MAANDAG 18 JUNI

Artikel 55

Openingswoord negende vergaderweek

Aan het begin van deze extra lange synodale vergaderweek spreekt de praeses enkele woor den naar aanleiding van Jesaja 43:14-21. God als Schepper is meteen de Formeerder van zijn kerk. Door Hem krijgt de kerk 'vorm', de onvervreembare vorm van het verkondigen van zijn lof. Dat is het doel van Gods scheppings- en verlossingswerk. Het Nieuwe Testament zegt dat wie in Christus gelooft een nieuwe schepping is. Dat is de vervulling van wat we hier bij Jesaja lezen. God maakt op aarde werkelijk iets nieuws. Ook ons synodewerk wordt ingeschakeld voor het nieuwe van Gods verlossingswerk. Daartoe moge de Here ons, in deze week die veel van onze geestelijke en lichamelijke kracht zal vragen, genadig sterken.

DINSDAG 26 JUNI

Artikel 56

Openingswoord tiende vergaderweek

Na de opening wijst de praeses erop dat we de tiende en naar zich laat aanzien de laatste vergaderweek van de synode zijn ingegaan. Met verwijzing naar het gelezen schriftgedeelte, Jesaja 45:9-13, zegt hij dat we ons werk en heel onze toekomst in Gods handen mogen leggen.

De Here zegt immers: vertrouwt Mij mijn zonen en het werk mijner handen toe. De Here heeft ons immers geschapen en verlost. Hij schakelt in het gekozen schriftgedeelte een wereldmacht in om zijn kerk uit ballingschap terug te brengen. Zo zal straks de eer en de heerlijkheid der naties in het nieuwe Jeruzalem te vinden zijn. Hij voert zijn volk uit ballingschap en strijd naar eeuwige heerlijkheid. Daarom zijn we veilig. Veilig in Vaders handen, veilig aan Vaders hart. Deze zekerheid van het geloof moge ons ook in deze laatste vergaderweek vreugde en vrede schenken.

Artikel 57

Ingekomen brief

De praeses leest een brief van ds. H.J. Siegers dd. 25 juni 1990, waarin deze meedeelt zijn benoeming tot deputaat voor de radio- en t.v.-uitzendingen van kerkdiensten te aanvaarden. Ds. Siegers verzoekt de synode deputaten een afschrift van de brief van de synode aan de minister van WVC te doen toekomen. De synode besluit dienovereenkomstig.

Hoofdstuk 2	De Leer
Artikel 58	Revisieverzoek inzake de tekst van artikel 10 NGB

Artikel 58

29.05.90

Revisieverzoek inzake de tekst van artikel 10 NGB (agenda 1. I)

De synode behandelt het revisieverzoek van de kerk te Ede aan die hand van een voorstel van commissie 3.

De rapporteur, oud. W.J. van Ginkel, geeft vooraf een korte toelichting. De commissie heeft advies gevraagd aan prof. drs. B. Kamphuis. Deze adviseerde schriftelijk de tekst van art. 10 NGB in de zevende zinsnede aldus te wijzigen: De Schrift leert verder. De commissie heeft dit advies niet overgenomen, maar stelt zelf geen wijziging voor. Tijdens de bespreking van dit commissievoorstel is prof. drs. B. Kamphuis als adviseur niet aanwezig door een misverstand buiten zijn schuld.

De commissie stelt voor te besluiten:

1. het de kerk te Ede toe te stemmen, dat de zevende zinsnede van artikel 10 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis (NGB) een onjuiste formulering bevat;
2. de gewenste verandering niet zelf aan te brengen, maar uit te spreken dat een formulering daarvan die tevens recht doet aan de structuur van het artikel beter kan plaatsvinden bij de eerstvolgende algehele herziening van de tekst van de NGB.

Voor een eerste ronde van bespreking melden zich acht broeders. In de vergadering lopen de meningen uiteen. Enerzijds achten enkele afgevaardigden het besluit van SpakenburgNoord door de kerk te Ede niet weerlegd; het besluit staat nog overeind. Anderzijds adviseert prof. dr. M. te Velde de synode de omstreden zinsnede nu te wijzigen. Het betreft een duidelijke onjuistheid. Een tekstuele wijziging is reeds eerder in het Gereformeerd Kerkboek in een belijdenisgeschrift aangebracht.

De commissie is bij monde van haar rapporteur en voorzitter enerzijds van oordeel, dat de kerk te Ede wel nieuwe steekhoudende argumenten heeft genoemd; anderzijds is zij beducht voor wijziging door de synode zelf. Wijziging vergt een aanzienlijke ingreep in de tekst, wil men recht doen aan de structuur ervan (een reeks getuigenissen).

Na enig beraad brengt de commissie een aantal wijzigingen in haar voorstel aan; zij spreekt nu niet van een 'onjuiste', maar van een 'minder juiste' formulering. Met een aanzienlijke ingreep in de huidige tekstvorm zijn de gebruikers van het Gereformeerd Kerkboek niet gediend.

Ook in de tweede ronde van bespreking, waarvoor vijf broeders zich opgeven, ontspint zich een levendige discussie.

Ds. A. Kamer dient een tegenvoorstel in met de strekking aan het verzoek van de kerk te Ede niet te voldoen, omdat zij de grond van het besluit van SpakenburgNoord niet heeft weerlegd.

Ds. J.J. Burger vraagt in een tegenvoorstel de synode te besluiten: Het begin van de zevende zinsnede van artikel 10 NGB te laten beginnen met de woorden: „De Schrift zegt verder” in plaats van met de woorden: „De apostel zegt”. Ook bij de andere citaten uit de brief aan de Hebreëen in art. 10 en in art. 26 NGB zijn dergelijke wijzigingen aangebracht.

Er liggen nu drie voorstellen ter tafel: het commissievoorstel en twee tegenvoorstellen.

De praeses geeft eerst het voorstel van de commissie in stemming. De vergadering verwerpt dit voorstel met 13 stemmen voor en 17 tegen. De synode neemt daarna het voorstel-Kamer aan met 17 stemmen voor en 13 tegen. Het voorstel-Burger komt nu niet meer in stemming. Buiten stemming blijven ds. H.J. Boiten, ds. S. Cnossen, ds. A.P. van Dijk, ds. M.H. Oosterhuis en oud J. Meijer, die afgevaardigd waren naar de synode van Spakenburg-Noord.

De tekst van het door de synode genomen besluit luidt aldus:

Materiaal

verzoek van de Gereformeerde Kerk te Ede dd. 16 november 1989 om het besluit, vermeld in art. 77 van de Acta van de Generale Synode te Spakenburg-Noord 1987, te herzien en de tekst van artikel 10 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis in de zevende zinsnede als volgt vast te stellen: „De Schrift zegt verder dat God de wereld door zijn Zoon geschapen heeft en eveneens dat God alle dingen door Jezus Christus geschapen heeft”.

De kerk te Ede voert hiervoor de volgende gronden aan:

- „1. Het valt op, dat het synodebesluit op geen enkele wijze op de Schrift gegrond is.
2. Omdat de woordende apostel zegt' (art. 10 NGB, zin 7) gevolgd worden door twee indirecte citaten van resp. Hebr.1:2 en Ko1.1:16, wordt de indruk gewekt, dat beide uitspraken van dezelfde hand zijn. Dat is niet zo. De tweede uitspraak is van Paulus, de auteur van de eerste is onbekend, maar in ieder geval niet Paulus en zelfs niet eens een apostel, zoals blijkt uit Hebr. 2:3. Ook wanneer men het begrip apostel niet beperkt acht tot de twaalf plus Paulus blijft vaststaan, dat apostelen rechtstreeks door Jezus zijn geroepen en uitgezonden als predikers „die onmiddellijke openbaring ontvingen” (zie: J. van Bruggen, Ambten in de apostolische kerk, Kok-Kampen, 2e druk 1987, pag. 20,63).
3. Hier komt nog bij, dat de woorden 'de apostel zegt' in de huidige tekst de gedachten leiden in de richting van de apostel Johannes. Die is immers in de voorgaande zin het laatst genoemd. Dit kan aanleiding geven tot een verkeerd verstaan van de tekst.
4. Niemand zal het kwalijk nemen, wanneer bij herziening van een zo uitgebreide tekst als de NGB een oneffenheid onopgemerkt blijft. Maar nu er eenmaal op geattendeerd is, moet deze oneffenheid alsnog worden weggenomen en wel nu en niet later, wanneer de huidige formulering tot misverstand aanleiding heeft kunnen geven.
5. Dat deze materie niet van primaire betekenis is, moet worden toegestemd, maar dat was ze ook niet bij de andere citaten in de artikelen 10 en 26. Als het de moeite waard was, dáár verandering aan te brengen, dan zal het ook hier, in de zevende zin van artikel 10, moeten gebeuren.
Opvallend is, dat de synode in het geheel niet heeft ontkend of aangevochten, dat hier van een oneffenheid sprake is. De tekst van de grond van haar besluit (deze formulering heeft een niet zodanig gewicht dat ...) zou echter kunnen doen denken, dat de vormgeving van de belijdenisgeschriften van mindere importantie is.
Een dergelijke opvatting acht de kerkeraad niet juist. De woorden die niet rechtstreeks de inhoud van ons belijden raken, vormen wel het kader voor de confessionele uitspraken en de kerk behoort in alle elementen van haar belijdenistaal een zo groot mogelijke zorgvuldigheid in acht te nemen; nog niet eens zo zeer om redenen van esthetica, als wel om redenen van duidelijkheid.
6. Wij achten het niet correct, dat de synode het „onmiskenaar” van de P.S. van Friesland heeft gewijzigd en verzwakt tot „kan geconcludeerd worden”.
Deze formulering suggereert immers, dat ook een andere conclusie dan die welke door 'Friesland' getrokken werd, mogelijk is. De synode geeft voor deze gedachte echter geen enkel argument”.

Besluit:

aan het verzoek niet te voldoen.

Grond:

appellant toont niet aan dat de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 haar uitspraak ten onrechte heeft gefundeerd met de woorden: „deze formulering ('de apostel zegt') heeft niet een zodanig gewicht dat de woorden 'de apostel zegt' veranderd moeten worden in 'de Schrift zegt verder'; het raakt niet de inhoud van ons belijden”.

Hoofdstuk 3	De Kerkregering
Artikel 59	Aanpassing van de artikelen 18 en 53 KO
Artikel 60	Rapport deputaten ad art. 19 KO
Artikel 61	Revisieverzoeken generaal deputaatschap ad art. 19 KO
Artikel 62	Revisieverzoek inzake het aanvaarden van rijksstudietoelagen
Artikel 63	Rapport deputaten ad art. 22 KO
Artikel 64	Revisieverzoek inzake art. 51A KO
Artikel 65	Voorstel uitspraak ad art. 63 KO
Artikel 66	Herziening art. 82 KO

Artikel 59

26.04.90

Aanpassing van de artikelen 18 en 53 KO (agenda 2.1.1, 2 en 3)

Voorstel . commissie 1

Rapporteur : H.J. Holsappel

Materiaal

1. voorstel van de Particuliere Synode van Noord-Holland dd. 24-OS-89, om in de artikelen 18 en 53 KO het woord 'hogeschool' respectievelijk 'Hogeschool' te veranderen in 'universiteit' respectievelijk 'Universiteit';
2. soortgelijke voorstellen van de Particuliere Synode van Drenthe dd. 01-06-89 en de Particuliere Synode van Groningen dd. 14-07-89.

Besluit:

1. in de kerkorde van De Gereformeerde Kerken in NedcrIWid in de artikelen 18 en 53 het woord 'hogeschool' respectievelijk 'Hogeschool' te veranderen in 'universiteit' respectievelijk 'Universiteit';
2. van dit besluit mededeling te doen aan deputaten generaal-synodale publikaties.

Gronden:

de synode sluit zich aan bij de door de particuliere synode van Noord-Holland aangevoerde argumentatie:

1. de naam van de opleiding tot de dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken in Nederland luidt sinds 1 september 1987 niet meer 'Theologische Hogeschool van De Gereformeerde Kerken in Nederland', maar 'Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland' (Acts GS Spakenburg-Noord 1987, art. 89);
2. de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 heeft uitgesproken dat wijziging van de kerkorde op dit punt noodzakelijk is; zij heeft evenwel deze wijziging niet zelf willen aanbrengen, maande wenselijkheid uitgesproken dat deze zaak naar art. 30 KO op een volgende synode aan de orde komt (Acta GS Spakenburg-Noord 1987, art. 88).

De vergadering bespreekt dit voorstel in twee korte ronden. Een amendement van ds. A.P. van Dijk met de strekking de tweede grond in het materiaal onder te brengen verwerpt de vergadering met 12 stemmen voor en één onthouding. Zij neemt het besluit met algemene stemmen.

Artikel 60

22.06.90

Rapport deputaten ad art. 19 KO (agenda 2.2.1-5)

Voorstel . commissie 5

Rapporteur : J. van Dijk

Materiaal

1. rapport van deputaten ad art. 19 KO;
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Lelystad dd. 26 februari 1990, betreffende de functieomschrijving van de penningmeester van de deputaten;
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Ommen dd. 23 maart 1990, betreffende het instellen van een beroeps- of geschillencommissie;
4. brief van de Particuliere Synode Zuid-Holland 1990 dd. 20 februari 1990, betreffende informatie door deputaten aan de particuliere synoden;
5. brief van de Gereformeerde Kerk te Dokkum dd. 24 maart 1990, inhoudende een alternatief voor de door deputaten voorgestelde regeling studiefinanciering.

Besluit 1:

1. deputaten onder hartelijke dank te dechargeren van hun opdracht;
2. voor de steunverlening naar artikel 19 KO opnieuw deputaten te benoemen in die voege dat, in afwijking van het Besluit I van de Generale Synode van Spakenburg Noord 1987 (Acta, art. 68), uit elk particulier ressort worden benoemd twee primi deputaten en één secundus-deputaat;
3. de onderscheidene particuliere synoden te verzoeken in de toekomst daartoe tijdig een voordracht aan de generale synode in te zenden;
4. deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit te verzoeken aan de senaat op te dragen een waarnemer uit zijn midden aan te wijzen die de vergaderingen van deputaten bijwoont en daarin een adviserende stem uitbrengt.

Gronden:

- a. de deputaten hebben hun opdracht naar behoren vervuld;
- b. de uitspraak van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 dat het contact met de studenten moet worden beoefend door de primus- en secundus-deputaat van het ressort waaruit zij afkomstig zijn, behoort niet te worden gehandhaafd; het verdient aanbeveling dat per particulier ressort twee primi-deputaten en één secundus deputaat worden benoemd om te voorzien in de gevallen van verhindering of ontstentenis van deputaten;
- c. het is van belang dat per particulier ressort bekwame broeders worden voorgedragen, omdat zij als contactdeputaat moeten fungeren;
- d. met het oog op een regelmatige contactoefening van de deputaten met de senaat van de theologische universiteit is het nuttig dat een waarnemer uit zijn midden de vergaderingen van de deputaten bijwoont.

Besluit 2:

1. te voldoen aan het verzoek van de kerk te Lelystad; de door deputaten voorgestelde tekst van art. 7 lid 1 van de instructie voor deputaten is daartoe aangevuld met de woorden 'in overleg met de voorzitter en de secretaris';
2. niet te voldoen aan het verzoek van de kerk te Ommen, maar aan art. 12 lid 2 van de door deputaten voorgestelde 'regeling studiefinanciering theologische studenten' een zinsnede toe te voegen die inspraak van de student die een verzoek om herziening heeft ingediend, mogelijk maakt;
3. niet te voldoen aan het verzoek van de Particuliere Synode van Zuid-Holland 1990;
4. in die zin te voldoen aan het verzoek van de kerk te Dokkum dat aan deputaten wordt opgedragen:
 - a. een studie in te stellen over de door deze kerk aangedragen mogelijkheden en daarin tevens te betrekken de vraag of daarmee voldoende recht wordt gedaan aan eerdere

- generaal-synodale uitspraken;
- b. hierover 6 maanden voor het bijeenkomen van de eerstvolgende generale synode aan de kerken te rapporteren en zo nodig voorstellen te doen.

Gronden:

- a. de kerk te Lelystad heeft terecht opgemerkt dat de verantwoordelijkheid voor de belegging van financiële middelen die niet op korte termijn nodig zijn, te zwaar is om die door de penningmeester alléén te laten dragen;
- b. het karakter van een beroeps- of geschillencommissie, zoals door de kerk te Ommen voorgesteld, is dat deze bindende uitspraken moet kunnen doen; deze bevoegdheid komt echter uitsluitend toe aan de generale synode aan wie deputatenverantwoordelijkheid van hun beleid verschuldigd zijn. De toevoeging aan art. 12 lid 2 van de 'regeling studiefinanciering' zal het ontstaan van geschillen zoveel mogelijk kunnen voorkomen;
- c. de particuliere synoden kunnen met het werk van deputaten voldoende blijven mee leven door kennis te nemen van het aan de generale synode uit te brengen rapport en de jaarlijks aan de kerken toe te zenden informatie;
- d. de consequenties van de door de kerk te Dokkuur voorgestelde handelwijze zijn, mede in het licht van de door de overheid aangekondigde voornemens tot (gehele of gedeeltelijke) privatisering van de rijksstudiefinanciering, thans nog niet te overzien.

Besluit 3:

1.
 - a. de instructie voor de nieuw te benoemen deputaten als volgt vast te stellen:
(zie bijlage Vc);
 - b. ten aanzien van de naleving van deze instructie goed te vinden dat deputaten in noodzakelijke gevallen de in artikel 13 van deze instructie gestelde datum van 1 juli overschrijden voor wat betreft de steunverlening over het studiejaar 1991/1992;
2. een regeling studiefinanciering theologische studenten' en het daarbij behorende model als volgt vast te stellen: (zie bijlage Vd).

Grond:

de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 heeft aan deputaten opgedragen een dergelijke instructie en regeling studiefinanciering te concipiëren, uiteraard met de bedoeling dat haar opvolgster die voor de taakvervulling van toekomstige deputaten ad artikel 19 KO vaststelt.

Besluit 4:

1. de toekenning en de verstrekking van renteloze voorschotten door generale deputaten te doen aanvangen met ingang van het jaar 1991 over het studiejaar 1991/1992;
2. aan de onderscheidene particuliere synoden te verzoeken hun deputaten ad art. 19 KO op te dragen:
 - a. hun werkzaamheden over het studiejaar 1990/1991 en betreffende daaraan voorafgaande studie jaren te beëindigen op 31 augustus 1991;
 - b. vóór 1 april 1991 aan (de penningmeester van) generale deputaten 80% van de door middel van een voorlopige berekening bepaalde reserves per 31 augustus over te dragen
 - c. vóór 15 september 1991 aan (de penningmeester van) generale deputaten de op basis van een eindafrekening resterende financiële middelen van het deputaatschap over te dragen, na controle namens de particuliere synode, met een beknopte schriftelijke toelichting;
 - d. te bevorderen dat de penningmeester van de Interressortale Vergadering, bedoeld in het tussen de particuliere synoden gesloten Akkoord van Samenwerking, uiterlijk op 31 augustus 1991 het resterende geldelijke saldo van die vergadering met een beknopte schriftelijke toelichting overdraagt aan (de penningmeester van) generale deputaten;
 - e. uiterlijk in juni 1991 alle dossiers betreffende ondersteunde studenten en betreffende lopende afbetalingsregelingen en de uitvoering daarvan over te dragen aan generale deputaten en tijdig aan schuldplichtigen schriftelijk te berichten dat die met ingang van 1 juli 1991 de resterende aflossingen behoren over te maken aan de penningmeester van generale deputaten;

2. aan de predikanten die vóór 1 januari 1986 zijn bevestigd per 1 september 1991 kwijt schelding te verlenen van de schuldrestanten van de renteloze voorschotten die de kerken hun tijdens hun studietijd hebben toegekend.

Gronden:

- a. ten aanzien van de overdracht van de werkzaamheden, middelen en waarden van de particuliere deputaatschappen aan generale deputaten moet ervan worden uitgegaan dat de beoordeling van steunaanvragen en de toekenning van renteloze voorschotten door generale deputaten eerst kan plaats vinden met ingang van het jaar 1991 (over het studiejaar 1991/1992). De particuliere deputaten behoren hun werkzaamheden nog te verrichten over het studiejaar 1990/1991 en betreffende daaraan voorafgaande studie jaren tot de aanvang van het studiejaar 1991/1992;
- b. de overdracht van financiële middelen, dossiers e.d. behoort zo tijdig plaats te vinden dat generale deputaten tijdig hun werkzaamheden, zoals de vaststelling van het quotum over 1991 en de behandeling van steunaanvragen over het studiejaar 1991 / 1992, kunnen aanvangen; vroegtijdige overdracht van een redelijk deel van de reserves is nodig om deputaten in staat te stellen tijdig hun financiële verplichtingen na te komen;
- c. het is van belang dat ten aanzien van de kwijtschelding van verschuldigde renteloze voorschotten door een inhaaleffect de uniformiteit voor de toekomst zoveel mogelijk wordt bevorderd.

De praeses heet deputaat G. de Jonge en prof.dr.s. J.A. Meijer, die namens de senaat de zitting bijwoont, hartelijk welkom. Ds. P. Groenenberg en oud. J. Meijer wonen deze zitting bij als deputaat ad art. 19 KO. In bespreking komt het rapport en het voorstel van de commissie. In de eerste ronde van bespreking, waaraan zeven broeders deelnemen, komen verschillende zaken aan de orde. Gevraagd wordt onder meer, of het principieel aanvaardbaar is dat theologiestudenten gebruik maken van de constructie wel een studietoelage bij het rijk aan te vragen, maar deze elke maand ook weer af te lossen. Waarom heeft de commissie niet voorgesteld, dat deputaten de particuliere synoden jaarlijks zullen informeren? Wat is het beleid van deputaten ten opzichte van buitenlandse studenten, die gebruik maken van de hulp van deputaten? Zijn er echt twee secundi-deputaten nodig, zoals de commissie voorstelt? Er is door deputaten niet om gevraagd. Waarom stelt de commissie niet een beroepsofgeschillencommissie voor? Waarom zijn ouders en eventuele echtgenote mee verantwoordelijk voor de financiële schuld? Ook over de redactie van het voorstel wordt een aantal opmerkingen gemaakt.

De rapporteur van de commissie, oud. J. van Dijk, beantwoordt de sprekers. Wanneer men maandelijks de toelage terugstort, maakt men van de rijksregeling een oneigenlijk gebruik. De commissie acht een besluit over het informeren van de particuliere synoden niet nodig; elke particuliere synode kan dat zelf wel regelen. Deputaten zelf vragen om twee primideputaten en denken daarbij aan het jaarlijkse gesprek met de studenten, die ook rekenschap moeten geven van hun studieresultaat en bijvoorbeeld het gebruik van de boekentoeelage. De commissie stelt daarom ook twee secundi-deputaten voor.

Een eerste verzoek om herziening behoort een student te doen aan hen die de toelage hebben vastgesteld, zoals ook gebruikelijk bij het Rijk. De laatste beroepsmogelijkheid blijft de opdrachtgever van deputaten: de generale synode. In sommige gevallen kan de beroepstermijn daardoor maximaal 3 jaar zijn. De beroepstermijnen bij het Rijk zijn in het algemeen niet korter.

Deputaat ds. P. Groenenberg licht een en ander nader toe. Het beleid ten aanzien van buitenlandse studenten is, zo mogelijk een overeenkomst af te sluiten met de betrokken buitenlandse kerken. Zo'n overeenkomst kan ook via deputaten BBK lopen. Een bezwaar tegen een studietoelage van het Rijk is ook, dat studenten tussen het doctoraal examen en de pastorie soms 'naar de bijstand gaan'. Ds. Groenenberg pleit voor in elk geval twee primideputaten.

Deputaat G. de Jonge geeft aan, dat de mede-aansprakelijkheid van de ouders en eventueel van de echtgenote geregeld is naar analogie van wat in het Akkoord van Samenwerking was vastgelegd. Hoewel in de voorgestelde nieuwe regeling niet meer de ouders, maar de student aanvraagt, blijven de ouders en eventueel de echtgenote door ondertekening van de overeenkomst mede-aansprakelijk. Overigens is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de nieuwe wet. De controle van de financiële positie van de ouders is bescheiden; er wordt uitgegaan van de goede trouw. Voor een tweede ronde van bespreking geven vijf broeders zich op. Enkele broeders dienen een amendement in. De commissie neemt het amendement-Niemeijer met als strekking twee primi-deputaten en één secundus-deputaat te benoemen, over. De synode verwerpt met 3 stemmen

voor een amendement van oud. A.J.F. van der Griendt om deputaten op te dragen de vraag te onderzoeken in hoeverre de heden door de generale synode aanvaarde regelingen (zie besluiten 1 t/m 4) zich volledig verdragen met de letterlijke tekst van de door de Generale Synode van Arnhem 1981 genomen besluiten (Acta, art. 70) en zo nodig met voorstellen te komen. Zij verwerpt met 5 stemmen voor een amendement van ds. E. Heres om deputaten op te dragen de resp. particuliere synoden desgevraagd te informeren. Daarna neemt de synode het commissievoorstel met algemene stemmen aan. Ds. P. Groenenberg en oud. J. Meijer blijven als deputaat buiten stemming.

Artikel 61

17.05.90

Revisieverzoeken generaal deputaatschap ad art. 19 KO (agenda 2.3.1, 2.3.2 en 2.3.3) -

Voorstel . commissie 5

Rapporteur : J.M. Pel

Materiaal

1. besluit van de Generale Synode Spakenburg-Noord 1987 (Acta art. 68 besluit I);
2. bezwaarschrift van de Gereformeerde Kerk te Rijnsburg dd. 12 april 1990 om besluit I en vervolgens de besluiten II en III van de GS Spakenburg-Noord betreffende het generaaldeputaatschap terug te nemen. Als grond voert de kerk aan: „Dit besluit is in strijd met de Kerkorde, artikel 30.” „De gronden onder besluit I tonen niet aan dat deze zaken niet door de mindere vergaderingen konden worden afgehandeld. De noodzaak van uniformiteit van de steunverlening en de continuïteit van de samenwerking maken de zaken van artikel 19 KO nog niet tot een zaak, die alle kerken gemeenschappelijk aangaat”. Verder voert de kerk te Rijnsburg aan, dat de PS Zuid-Holland 1987 duidelijk heeft uitgesproken de zaak van art. 19 KO zelf te kunnen en te willen behartigen;
3. bezwaarschrift van de Gereformeerde Kerk te Lisse dd. 9 januari 1990 met 3 bijlagen. De kerk verzoekt:
 - I. om besluit I (zoals vermeld onder materiaal 1.) buiten werking te stellen. De kerk te Lisse schrijft dat zij de bezwaren van de particuliere deputaten ad art. 19 KO in Zuid-Holland tegen het benoemen van generale deputaten ad art. 19 KO gegrond acht. Zij maakt die bezwaren tot de hare en stuurt het rapport, waarin deze bezwaren zijn uiteengezet, als bijlage mee.

Samengevat komen deze hierop neer:

adgrond 1 en 2: de uitspraken van de GS Arnhem 1981 en van de GS Heemse 1984/85 zijn genegeerd;

adgrond 2a: het karakter en de bevoegdheden van de Interressortale Vergadering (IV) zijn mistekend. Binnen de bestaande IV worden in opdracht van de PS-en op verantwoorde wijze zaken op „generaal niveau” behandeld;

adgrond 2b: de IV is ook niet bedoeld als appelinstantie, maar is uitvoeringsorgaan van de particuliere deputaatschappen. De PS-en kunnen op de beslissingen van hun deputaten worden aangesproken;

adgrond 2c: het Akkoord van Samenwerking is reeds van kracht;

adgrond 2d: het overleg op de IV verloopt bijzonder goed;

adgrond 2e: niet-opzegbaarheid van het Akkoord zou een PS in onoverzienbare moeilijkheden brengen;

adgrond 3: ook de GS Arnhem sloot niet uit dat bepaalde taken van particuliere deputaten zouden worden overgedragen aan een generaal deputaatschap;

ad grond 4: het contact met de studenten en de betrokkenheid van de plaatselijke kerken kunnen niet evengoed tot hun recht komen door generale deputaten;

ad grond 5: de 5 particuliere synoden baseren hun voorstellen op een advies van de senaat van de Theologische Hogeschool. Dit advies gaf een onjuiste tekening van de problematiek.
 - II. voorzieningen te treffen om de bezwaren tegen de huidige samenwerkingsvorm zoveel

mogelijk te ondervangen.

- III. een Regeling inzake het samenwerkingsverband ad art. 19 KO en een Regeling inzake de studiefinanciering vast te stellen overeenkomstig bijgevoegde teksten.
 - IV. eengeneraaldeputaatscha'p in te stellen met beperkte taakstelling (inzake vaststelling quota en financieringsbedragen) en met arbitraire bevoegdheden (inzake meningsverschillen tussen de IV en de particuliere deputaatschappen);
4. brief van de classis Gouda-Leiden-Woerden dd. 29 januari 1990 met adhesiebetuiging aan het revisieverzoek van de kerk te Lisse inzake de benoeming van de generale deputaten ad art. 19 KO.

Besluit:

1. de bezwaren van de kerken te Rijnsburg en te Lisse af te wijzen;
2. niet aan hun verzoeken te voldoen.

Gronden:

1. de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 heeft aangewezen dat het tot de aard van een vrijwillig samenwerkingsverband behoort, dat eenzijdige opzegging mogelijk is. Dit verdraagt zich volgens haar niet met de door alle kerken erkende noodzaak tot uniformiteit en continuïteit van de generale steunverlening. Nu de kerken deze noodzaak hebben uitgesproken staat de weg van vrijwillige samenwerking met de daaraan verbonden eenzijdige opzegbaarheid niet meer open. De steunverlening is nu dus een zaak die alle kerken gemeenschappelijk aangaat;
2. de kerkeraad van Rijnsburg gaat voorbij aan de door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 genoemde bezwaren tegen de Interressortale Vergadering;
3. de kerk te Lisse gaat er in haar tegenargumentatie aan voorbij, dat de bezwaren van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 zich richten op het bestaansrecht van het Akkoord van Samenwerking en niet op de wijze waarop dat Akkoord functioneert.

Besluit

het commissierapport dat ten grondslag ligt aan besluit 1 en 2 als bijlage in de Acta op te nemen (ziebijlage VI).

Grond:

het is van belang dat de overwegingen in het rapport direct ter beschikking staan van de kerken.

Twee ronden van bespreking vergt het commissievoorstel. Vanuit de synode klinkt de suggestie de overwegingen uit het werkrapport van de commissie in de Acta op te nemen. De commissie stelt dat bij monde van haar rapporteur, oud. J. M. Pel, en haar voorzitter, ds. J. de Gelder, erg op prijs, omdat gestreefd is naar een beknopte besluittekst. Per amendement vraagt ds. A. de Snoo besluit 2 met de daarbij gevoegde grond te laten vervallen. De vergadering verwerpt dat met 6 stemmen voor. De synode neemt het besluit met algemene stemmen. Buiten stemming blijven ds. H.J. Bonen, ds. S. Cnossen, ds. A.P. van Dijk, ds. M.H. Oosterhuis en oud. J. Meijer, afgevaardigden naar de synode van Spakenburg-Noord 1987. De praeses dankt de commissie en haar rapporteur.

Artikel 62

26.06.90

Revisieverzoek inzake het aanvaarden van rijksstudietoelagen (agenda 2.4)

Voorstel : commissie 5

Rapporteur : J. de Gelder

Materiaal

brief van de Particuliere Synode van Zuid-Holland dd. 20-02-1990 met het voorstel, het besluit van de Generale Synode van Arnhem 1981 inzake het aanvaarden van rijksstudietoelagen door theologische studenten (Acta art. 70) in zijn geheel buiten werking te stellen en te vervangen door de volgende formulering:

„Aan studenten die zich voorbereiden op het ambt van dienaar des Woords en aan hun ouders, voogden of verzorgers wordt ten stelligste ontraden gebruik te maken van leningen, toelagen of bijdragen ter bekostiging van de studie, verstrekt door de overheid, indien daaruit een terugbetalingsplicht voortvloeit, of indien dat anderszins onaanvaardbare consequenties heeft voor de kerken of haar leden”, met de volgende gronden:

- a. Het gebruik maken van leningen e.d. van de overheid waaruit de plicht tot terugbetaling voortvloeit doet een ongewenste schuldverhouding tussen predikant en overheid ontstaan.
- b. Het gebruik maken van dergelijke leningen e.d. kan extra financiële kosten op de kerken leggen, wanneer de aflossing van de hierdoor ontstane schulden door de predikanten niet binnen het kader van het hun toekomende honorarium mogelijk is.
- c. Beurzen en gezinstoelagen als bedoeld in de Wet op de studiefinanciering behoeven momenteel niet aan het rijk te worden terugbetaald. Van de mogelijkheden tot gebruikmaking van dergelijke onderdelen van rijksstudiefinanciering zal moeten worden afgezien indien en voor zover door wijziging van wettelijke voorschriften in de toekomst alsnog een verplichting tot terugbetaling zou ontstaan of anderszins daaruit onaanvaardbare consequenties voortkomen”.

De particuliere synode geeft daarbij de volgende toelichting:

„Bij de formulering van het voorgestelde besluit is getracht tot een zodanige algemene opzet te komen, dat een eventuele toekomstige wijziging van de studiefinancieringsfaciliteiten van de overheid niet behoeft te leiden tot aanpassing van de besluittekst”.

Besluit:

het voorstel van de Particuliere Synode van Zuid-Holland 1990 niet te aanvaarden.

Gronden:

1. de particuliere synode brengt niet in rekening dat het besluit van de Generale Synode van Arnhem 1981 (Acta art.70) genomen is in reactie op en ter beoordeling van het hoofdstuk „Financiering studiekosten door de overheid” in het aan die synode uitgebrachte deputatenrapport ad art. 19 KO;
2. de particuliere synode vervangt onderdeel 1, maar gaat voorbij aan de onderdelen 2-6 van het bedoelde besluit van de Generale Synode van Arnhem 1981, die bij de aanvaarding van het voorstel van de particuliere synode zonder enige grond eveneens buiten werking gesteld zouden worden;
3. de particuliere synode toont niet aan, dat de gevolgen van de Wet op de studiefinanciering zodanig zijn, dat een nieuw besluit noodzakelijk is; ook in gewijzigde omstandigheden blijft het besluit van de Generale Synode van Arnhem 1981 toepasbaar;
4. wanneer het voornemen van de overheid met betrekking tot de toekomst van de studiefinanciering (namelijk het privatiseren van de rentedragende lening) werkelijkheid wordt, ontstaat een situatie die ook door de algemene formulering, zoals voorgesteld door de Particuliere Synode van Zuid-Holland 1990, niet wordt ondervangen.

Na korte bespreking neemt de synode het besluit met algemene stemmen.

Artikel 63

Rapport deputaten ad art. 22 KO (agenda 2.5.1-5)

06.06.90

Voorstel : commissie 4

Rapporteurs : A. Bolhuis en M. van Veelen

Materiaal

1. rapport van deputaten voor diaconale zaken, dd. 18 mei 1989;
2. aanvullend rapport van deputaten voor diaconale zaken, dd. 9 februari 1990;
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Zaltbommel, dd. 28 februari 1990, waarin verzocht wordt geen diaconale consulenten te benoemen, omdat de stichting 'De Driehoek' over voldoende deskundigheid beschikt;
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Ermelo, dd. 27 maart 1990, waarin erop wordt geattendeerd, dat deputaten in hun rapport geen melding maken van 'De Wegwijzer';
5. brief van de Gereformeerde Kerk te Enschede - Zuid dd. 14 april 1990, waarin verzocht wordt geen diaconale consulenten te benoemen, omdat
 - a) niet aangetoond is, dat een mindere vergadering de voorgestelde taakuitbreiding niet kan behartigen en
 - b) een diaconaal consulentenschap geen doel dient, dat niet reeds via de Theologische Universiteit bereikt kan worden.

Besluit 1:

het beleid van deputaten goed te keuren.

Besluit 2:

opnieuw deputaten voor diaconale zaken te benoemen met de volgende herziene instructie:
Instructie voor het Generaal Diaconaal Deputaatschap (hierna genoemd GDD)

1. Samenroeping

De benoemde deputaten zullen op uitnodiging van de door de synode aangewezen samenroeper zo spoedig mogelijk bijeenkomen om hun werkzaamheden zodanig te regelen, dat deze binnen de daarvoor gestelde tijd tot een goed einde kunnen worden gebracht. Zij zullen hun werkzaamheden verrichten in gebondenheid aan de door de synode omschreven opdracht.

De deputaten benoemen uit hun midden voorzitter, secretaris en penningmeester.

2. Taakomschrijving

De door de synode omschreven opdracht omvat de volgende taken:

- a.1 de plaatselijke kerken in haar diaconale arbeid desgevraagd te adviseren inzake aanvragen om financiële steun, afkomstig van hulpverlenende instellingen die op landelijk niveau werkzaam zijn;
- a.2 de plaatselijke kerken in haar diaconale arbeid op verzoek van hulpverlenende instellingen die binnen of vanuit de gereformeerde kerken op landelijk niveau werkzaam zijn, te adviseren inzake aanvragen om financiële steun; incidenteel zal het de deputaten vrijstaan, ook voor andere dan de hier bedoelde instellingen de aandacht van de kerken te vragen;
- b. zich desgevraagd of op eigen initiatief te richten tot instellingen die voldoen aan de punten 1 en 2 van de criteria vermeld onder punt 3, omtrent de wijze van samenwerking met andere instellingen, indien de gewenste hulpverlening aan kerkleden wordt bedreigd en de plaatselijke kerken hierover, wanneer de situatie dat vraagt, te informeren;
- c. indien nodig, initiatieven te nemen ter leniging van materiële nood waarin (groepen van) zusterkerken in binnen- en/of buitenland zijn komen te verkeren als gevolg van zich acuut voordoende gebeurtenissen; het aan de kerken verzoeken om een collecte of gift behoort daarbij tot zijn bevoegdheid;
- d. het adviseren van plaatselijke kerken in haar diaconale arbeid in gevallen dat diakenen in de uitoefening van hun ambt worden belemmerd of dreigen te worden belemmerd als gevolg van overheidsmaatregelen, alsmede het nemen van initiatieven in dergelijke gevallen om de zienswijze van de kerken in haar diaconale arbeid ter kennis van de overheid te brengen. Indien het de hoge overheid betreft, zal dit geschieden via de deputaten voor correspondentie met de hoge overheid;
- e. het stimuleren, indien mogelijk in samenwerking met het comité voor de Centrale Diaconale

Conferentie en met docenten aan de Theologische Universiteit, dat meer geordende informatie betreffende onderwerpen die voor diakenen van belang zijn, ter beschikking komt van de kerkeraad

- f op verzoek van en met deputaten die verantwoordelijk zijn voor hulpverlening aan buitenlandse kerken, te overleggen over verzoeken van diaconale aard van buitenlandse kerken, zodat deputaten de kerken kunnen adviseren.

3. Uitvoering van taken

Bij de uitvoering van de onder 2a genoemde taken zullen deputaten de volgende criteria hanteren:

1. de hulpverlening door de betreffende instelling moet dienstbaar zijn aan de beoefening van de christelijke barmhartigheid;
2. het doel en de wijze van de hulpverlening van de betreffende instelling dienen overeen te komen met Gods Woord, zoals de gereformeerde kerken dat hebben nagesproken in de drie formulieren van eenheid;
3. het beleid van een hulpverlenende instelling dient controleerbaar op de hulpverlening gericht, economisch verantwoord en, zo mogelijk, op een optimale samenwerking met andere instellingen gericht te zijn; 4. de financiële ondersteuning moet strekken tot opbouw van de gemeente en tot lof van God.
De adviezen aan de plaatselijke kerken dienen een bondige motivering te bevatten in een duidelijke relatie tot de criteria.

4. Vereiste stukken

Wanneer een adviesaanvraag afkomstig is van een hulpverlenende instelling, behoort deze instelling de volgende stukken tijdig, zo mogelijk in de maand september, aan het GDD voor te leggen:

1. jaarstukken
2. begroting
3. beleidsplan
4. meerjaren begroting
5. verslag van wat de hulpverlenende instelling heeft gedaan met eventuele voorgaande vragen of adviezen van de kant van het GDD.

Het deputaatschap zal bij de beoordeling van de stukken gebruik kunnen maken van het advies van deskundigen.

Met de boekhoudkundige gegevens door de om financiële hulp vragende instanties verstrekt dient vertrouwelijk te worden omgegaan. Daarom zal bij de advisering het aan het deputaatschap toevertrouwd cijfermateriaal aan de afzonderlijke kerken niet worden doorgegeven, maar met handhaving van de vertrouwelijkheid aan de generale synode worden voorgelegd.

5. Consultatie particulier-synodale deputaten

Het GDD zal bij de uitvoering van de onder 2b, 2c en 2d omschreven taken, indien het dit gewenst acht, de particulier-synodale deputaten consulteren.

6. Rapportage

Deputaten zullen van hun handelingen schriftelijk rapport uitbrengen aan de eerstvolgende synode. Zij dienen ernaar te streven aan hun rapport conclusies te verbinden, die dermate bondig geformuleerd zijn dat ze in aanmerking komen voor een directe behandeling ter synode; tenzij de synode anders bepaald heeft, zullen de deputaten hun rapport uiterlijk drie maanden vóór de bijeenkomst van de eerstvolgende synode indienen bij de samenroepende kerk en toezenden aan de kerken.

Gronden:

- ad 2.b. door wijziging van het subsidiërings- en bekostigingsstelsel voor zorginstellingen, is te verwachten dat een aantal van onze zorginstellingen in zijn bestaan zal worden bedreigd. Via een wijze van samenwerking met andere instellingen zal gepoogd moeten worden het voortbestaan te verzekeren. In dergelijke gevallen is het gewenst dat namens de kerken kan worden opgetreden;
- ad 2.e. in de kerken is ten dienste van de diaconale arbeid behoefte aan een praktisch hanteerbaar en bereikbaar schriftelijk voorlichtingssysteem. Het uitgeven hiervan is niet direct een taak voor deputaten, zij kunnen echter wel meewerken aan de totstandkoming ervan;
- ad 2.f. het werk van deputaten BBK op het gebied van hulpverlening heeft raakvlakken met het werk van deputaten diaconale zaken. Dit maakt goed overleg noodzakelijk.

Besluit 3:

deputaten op te dragen

- a. de bestaande criteria in hun adviezen over hulpverlenende instellingen meer uniform en controleerbaar te hanteren;
- b. zich op de criteria nader te bezinnen met bijzondere aandacht voor de verhouding van de taken van de diakenen en die van de gemeenteleden, alsmede voor het onderscheid tussen barmhartigheidswerk elders in de wereld en dusgenaamd 'werelddiaconaat'; en over het resultaat van die bezinning aan de eerstvolgende generale synode te rapporteren.

Gronden:

- 1. uit het rapport van deputaten wordt niet duidelijk op welke wijze de criteria gefunctioneerd hebben in de gegeven adviezen, terwijl in die adviezen niet voldoende duidelijk wordt wanneer iets tot de taak van de diakenen behoort en wanneer tot die van de gemeenteleden;
- 2. uit het rapport van deputaten blijkt dat er ten aanzien van de criteria voor advies met betrekking tot hulpverlening in het buitenland op dit punt geen duidelijke begripsbepaling gevonden wordt.

Besluit 4:

aan het voorstel van deputaten om enigen van hen als consulent te benoemen niet te voldoen.

Grond:

voor de activiteiten van deputaten in dit opzicht zijn geen specifieke machtiging en rapportageplicht noodzakelijk.

Besluit 5:

deputaten te machtigen een tekstverwerker aan te schaffen.

Grond:

deputaten achten deze aanschaf voor de uitvoering van hun werkzaamheden noodzakelijk.

Besluit 6:

aan de Gereformeerde Kerk te Ermelo te antwoorden dat het niet vermelden van 'De Wegwijzer' zijn oorzaak vindt in het feit dat deze vereniging zich niet tot deputaten heeft gericht.

In aanwezigheid van de deputaten ds. A. Kooij en ds. B. van Zijlekom bespreekt de synode het rapport van de deputaten diaconale zaken aan de hand van een voorstel van commissie 4.

Voor een eerste ronde van bespreking geven dertien broeders zich op. Opgemerkt wordt, dat in de adviezen van deputaten niet altijd even duidelijk is, of iets tot de taak van de diakenen behoort of tot die van de gemeenteleden. Het verzoek van deputaten en het voorstel van de commissie twee deputaten te benoemen tot consulent, ontvangt in de vergadering weinig steun. Het door de commissie aangevoerde argument, dat inlichtingen bij deputaten van mindere vergaderingen niet of minder goed te verkrijgen zijn, geeft aanleiding tot kritiek. Ook het verzoek tot aanschaf van een tekstverwerker te mogen overgaan, lokt kritische reacties uit. Gevraagd wordt naar de betekenis van 'verzoeken',

wanneer deputaten de kerken om een collecte of gift verzoeken. Ook de wijze waarop deputaten termen als ontwikkelingswerk en werelddiaconaat hanteren, krijgt aandacht in de vergadering.

Dr. W.G. de Vries attendeert op het gevaar dat dreigt, wanneer men steeds meer aspecten van diaconale arbeid overlaat aan de deskundigen. Dan wordt het meeleven van de gemeenteleden verzwakt, omdat men zich niet meer persoonlijk betrokken weet bij de concrete hulporganisaties. Hij pleit ervoor het diaconaat zo dicht mogelijk bij de kerken te houden en duidelijk te blijven onderscheiden tussen particulier initiatief en diaconale hulp.

Een der rapporteurs, ds. M. van Veelen, beantwoordt de sprekers uit deze ronde. Hij wijst erop, dat de commissie een apart besluit voorstelt over de wijze, waarop de nieuw te benoemen deputaten de criteria zullen hanteren. Het geven van adviezen behoort reeds jaren tot het reguliere werk van deputaten. De commissie heeft geen redenen het verzoek tot aanschaf van een tekstverwerker te weigeren. De taak die deputaten tot nu toe uitvoerden is hun opgelegd door de synode van Spakenburg-Noord.

De voorzitter van de commissie, ds. P. Groenenberg, licht nog een enkel punt toe. Deputaten zijn niet bevoegd een collecte te doen uitschrijven; zij kunnen er enkel om verzoeken. De kerkeraden kunnen in eigen verantwoordelijkheid beslissen of men aan het verzoek gehoor geeft.

De voorzitter van deputaten, ds. B. van Zuijlekom, schetst beknopt de zeer korte geschiedenis van deputaten diaconale zaken. Pas na een grondige doorlichting van een hulporganisatie formuleren deputaten een advies aan de kerken. Het is geen bindend advies, maar men zal voor de Here moeten overwegen of hier een diaconale taak ligt.

Deputaat ds. A. Kooij wijst erop, dat diakenen jarenlang gevochten hebben om diaconale zaken op de kerkelijke meerdere vergaderingen behandeld te krijgen. Dat deden zij niet uit centralistische motieven. Hij pleit ervoor, dat de diaconale taak van de gemeente (door anderen minder gelukkig 'particulier initiatief' genoemd) gesteund wordt door de diakenen.

Bij de aanvang van de middagzitting deelt ds. Van Veelen een aantal wijzigingen in het commissievoorstel mee. De onderdelen over het contact met de TU en de consultants vervallen en besluit 3 is opnieuw geformuleerd.

In de tweede ronde van de bespreking vraagt ds. M.H. Oosterhuis besluit 3b aan te vullen met: alsmede voor het onderscheid tussen barmhartigheidswerk elders in de wereld en dusgenaamd 'werelddiaconaat', welk amendement wordt aanvaard met 28 stemmen voor en 8 tegen. Een amendement van ds. H.J. Bonen besluit 2.21` te laten vervallen verwerpt de vergadering met 14 stemmen voor en 22 tegen. Ook verwerpt de synode een amendement van ds. P.F. Lameris met als strekking deputaten niet te machtigen een tekstverwerker aan te schaffen met 11 stemmen voor, 20 stemmen tegen en vijf onthoudingen.

De synode neemt het commissievoorstel aan met algemene stemmen.

Artikel 64

02.05.90

Revisieverzoek inzake art. 51A KO (agenda 2.6.1 en 2)

Voorstel : commissie 4

Rapporteur : P. Waalewijn

Materiaal

1. brief van de Gereformeerde Kerk te Lisse, dd. 15-12-89, waarin aan de synode wordt verzocht
 - a. het besluit van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (Acta, art. 76) onder A.a als volgt te corrigeren: „A.a. In te stemmen met de conclusies van deputaten, behalve met hun conclusie dat de kerken voor andere dan kerkelijke zaken gebruik dienen te maken van andere door de wet geboden mogelijkheden (onder II van hun rapport)“;
 - b. aan grond a. (zie Acta Generale Synode Spakenburg-Noord 1987, art. 76) van het aldus gewijzigde besluit, toe te voegen: „Artikel 30 K.O. bepaalt dat kerkelijke vergaderingen alleen kerkelijke zaken mogen behandelen en dat op kerkelijke wijze. Derhalve kan niet ingestemd worden met het concluderend oordeel van deputaten in de volgende passage in hun rapport (onder II), voor wat betreft de laatste twee volzinnen:

'Uit het voorgaande is gebleken dat het nodig is, wil men gebruik maken van de mogelijkheden die art. 2 BW biedt, dat duidelijk naar voren komt dat naar het oordeel van de deelnemende partijen, met inachtneming van de opvattingen die dienaangaande in onze kerken leven sprake is van een kerkelijke zaak, d.w.z. dat het doel hetwelk men beoogt te bereiken moet behoren tot de taak van de kerk.

Wordt aan die voorwaarde niet voldaan, dan zal men zich -naar het oordeel van'deputaten - dienen te onthouden van gebruikmaking van de mogelijkheden van art. 2 BW. Men zal dan gebruik dienen te maken van een andere door de wet geboden mogelijkheid, bijv. een vereniging of een stichting';

2. adhesie-betuiging aan het voorstel van de Gereformeerde Kerk te Lisse van de Classis Gouda-Leiden-Woerden, dd. 21-12-89.

Besluit:

aan het verzoek van de Gereformeerde Kerk te Lisse niet te voldoen.

Grond:

de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 heeft met haar instemming met de genoemde conclusie van deputaten niet gesteld, dat de kerken voor niet-kerkelijke zaken de verenigings- of stichtingsvorm kunnen gebruiken. Zij heeft alleen onderstreept, dat, bij gebruikmaking van de mogelijkheden die art. 2 Boek 2 BW biedt, duidelijk naar voren moet komen dat het om een kerkelijke zaak gaat, omdat dan niet alleen art. 30 KO, maar ook art. 2 Boek 2 BW -dat immers over kerkgenootschappen handelt-dat vereist. Blijkt niet duidelijk dat het om een kerkelijke zaak gaat, dan zal, uiteraard binnen de grenzen van art. 30 KO, van de verenigings- of stichtingsvorm gebruik gemaakt dienen te worden.

De synode bespreekt het voorstel kort in twee ronden. Een amendement van ds. A. Kamer de grond te beperken tot de eerste zin, verwerpt de vergadering met 8 stemmen voor en één onthouding. De synode maakt het voorstel tot besluit met één onthouding. Buiten stemming blijven ds. H.J. Bonen, ds. S. Cnossen, ds. A.P. van Dijk, ds. M.H. Oosterhuis en oud. J. Meijer, die naar de Generale Synode van Spakenburg-Noord waren afgevaardigd.

Artikel 65

29.05.90/30.05.90

voorstel uitspraak ad art. 63 KO (agenda 2.7.1 en 2)

Voorstel : commissie 3

Rapporteur : H.A. Köhler

Materiaal

1. verzoek van de Particuliere Synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg dd. 10 februari 1990 uit te spreken:
Wanneer studerenden en anderen gewoon zijn de zondagen in een andere gemeente dan waarvan zij lid zijn door te brengen, adviseert de synode de kerken waarvan zij lid zijn de betreffende zusterkerken hiervan door middel van een verblijfsattestatie op de hoogte te stellen";
2. adhesie-betuiging dd. 1 februari 1990 van de kerk te Spakenburg-Zuid aan het voorstel van de Gereformeerde Kerk te Vrouwenpolder, dat ten grondslag lag aan het onder 1 vermelde voorstel.

Besluit 1:

aan dit verzoek niet te voldoen.

Grond:

Het verzoek van de P.S. signaleert weliswaar een reële moeite in de pastorale bearbeiding van een aantal gemeenteleden maar het geven van aanvullende regels naast de regel van de Generale Synode van Amsterdam 1936, Acta art. 62, stuit op praktische bezwaren.

Besluit 2:

- er bij de kerken op aan te dringen
1. zich te houden aan de regel van de Generale Synode van Amsterdam 1936, Acta art. 62, dat ieder dient te behoren tot die kerk binnen het ressort van welke hij zijn burgerlijk domicilie heeft;
 2. bijzondere aandacht te besteden aan:
 - a. eigen gemeenteleden die - om aanvaardbare redenen - de zondag regelmatig elders doorbrengen;
 - b. leden van een zusterkerk die regelmatig in haar midden verkeren;
 3. afspraken te maken over de ambtelijke bearbeiding, als een lid vanwege regelmatig verblijf in een zusterkerk buiten geregelde ambtelijke zorg geraakt.

Gronden:

1. de regel van Amsterdam 1936 is nog altijd een goed uitgangspunt voor een zo breed mogelijke ambtelijke bearbeiding;
2. de veranderingen in de samenleving brengen met zich mee, dat meer gemeenteleden dan in de jaren dertig-om aanvaardbare redenen-met name de zondag in een andere gemeente doorbrengen dan waarvan zij lid zijn; het is goed dat de kerken op deze veranderingen adequaat reageren.

In de middagzitting maakt de synode een begin met de bespreking van het commissievoorstel. Ds. A. de Snoo vervangt oud. H.A. Köhler, die verhinderd is deze zittingen bij te wonen, als rapporteur van de commissie. In zijn toelichting vooraf wijst hij erop, dat de commissie met dit voorstel beoogt tegemoet te komen aan een pastorale behoefte. Extra risico door regelmatig verblijf elders vraagt om extra zorg. Voor een eerste ronde van bespreking vragen zeven broeders het woord. Op allerlei punten van het voorstel wordt kritiek geuit. Om welke kerkleden gaat het precies? Toch zeker om hen die om aanvaardbare redenen elders kerken? Ook wordt gesteld, dat de regel van de synode van Amsterdam 1936 nog steeds een goed uitgangspunt is voor de ambtelijke zorg. In een tweede ronde van bespreking dient ds. J. Luiten als tegenvoorstel in, aan het verzoek van de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg niet te voldoen, omdat de ambtelijke zorg tot de verantwoordelijkheid van de eigen kerkeraad behoort. Ds. H.J. Bonen vraagt eveneens om aan het verzoek niet te voldoen, maar als goed uitgangspunt voor optimale ambtelijke zorg te wijzen op de regel, dat ieder dient te behoren tot die kerk binnen welk ressort hij zijn burgerlijk domicilie heeft (Acta 1936 art. 62). Ds. Kamer vraagt als apart besluit toe te voegen: er bij de kerkeraden op aan te dringen, dat als een lid vanwege regelmatig verblijf in een zusterkerk buiten geregelde ambtelijke zorg geraakt, afspraken te maken over de ambtelijke bearbeiding. Na enig beraad presenteert de commissie een gewijzigd voorstel, waarin de tegenvoorstellen zijn verwerkt. De commissie vraagt verder gelegenheid voor nader beraad over een definitieve redactie. In de avondzitting staat de synode een gewijzigde tekst van het voorstel van de commissie ter beschikking. De vergadering vraagt om een derde ronde van bespreking. Vele suggesties voor tekstwijziging worden gedaan. Het formuleren van aanvullende regels blijkt tijdens het debat over deze zaak telkens op praktische bezwaren te stuiten. Oud. J.D.A. Bareman vraagt per amendement om wijziging in grond 2 van het woord 'weekwisseling' in 'zondag'. Ds. L.W. de Graaff amendeert de besluittekst door in het onderdeel 'leden van de zusterkerken, die regelmatig in haar midden verkeren' in te voegen het element 'om aanvaardbare redenen'. Vanwege het vergevorderde uur in de avond schorst de praeses de zitting. De volgende dag, tijdens de middagzitting, rondt de vergadering de bespreking af. De sprekers uit de derde ronde worden beantwoord. De rapporteur brengt enkele veranderingen in het voorstel van de commissie aan. De predikanten H.J. Bonen en P. Niemeijer dienen elk een amendement in. De synode verwerpt het amendement-Bonen met 13 stemmen voor en 22 tegen; het amendement-de Graaff met 8 stemmen voor en 27 tegen; het amendement-Niemeijer met 15 stemmen voor en 20 tegen. De synode neemt het amendement-Kamer aan met 19 stemmen voor en 16 tegen. Zij neemt haar besluit met algemene stemmen.

Artikel 66

Herziening art. 82 KO (agenda 2.8.1-8)

05.06.90/07.06.90

Voorstel : commissie 3

Rapporteur : S. Krol

Materiaal

1. voorstel van de Particuliere Synode van Noord-Holland 1990 tot herziening van de censuur over volwassen afkerige doopleden.

Door deze particuliere synode worden de volgende voorstellen gedaan:

- „1. dat de Generale Synode uitspreekt dat de mogelijkheden van de censuur over de volwassen doopleden, die de GS-Sneek 1939 'afkerige doopleden' noemt, verruimd dienen te worden;
2. dat de Generale Synode oordeelt op welke wijze deze verruiming zal worden vormgegeven: door middel van een wijziging van art. 82 van de Kerkorde of door een vernieuwing van de generaal-synodale bepaling, zoals de Generale Synode van Sneek 1939 die gaf;
3. dat de Generale Synode onderzoekt of de gewenste verruiming voor de huidige afkondiging, zoals die in het formulier voor de tucht over afkerige volwassen doopleden is opgenomen, gezocht moet worden in
 - a. een eerste afkondiging aan de gemeente zonder de naam van het dooplid te noemen of in
 - b. een afkondiging aan de gemeente met vermelding van de naam van het dooplid of
 - c. in beiden opeenvolgend”.

De particuliere synode komt tot dit voorstel op basis van een zevental overwegingen die leiden tot de volgende constatering:

- „1. De publieke censuur dreigt in veel gevallen van afkerige doopleden een krachteloos middel te worden, wanneer die pas na het 25ste levensjaar kan worden ingezet. Uitbreiding van de censuurmogelijkheden dient het voortgaande ambtelijke vermaan.
 2. De bezwaren tegen parallelle in de opbouw van de censuur over belijdende leden en die over afkerige doopleden versperren onnodig het zicht op de kansen van de tucht ook bij jonge zelfstandige doopleden.
 3. De kinderen van de kerk die in hun groei naar volwassenheid Gods verbond dreigen te breken, hebben recht op de volle zorg van de gemeente om hen door aandrang tot bekering te bewaren voor de toorn van God.
 4. De inschakeling van de hele gemeente in het vermaan en het publieke en persoonlijke gebed mogen niet onthouden worden aan het dooplid dat zich van de gemeente tracht af te sluiten.
 5. Het nodige geduld in het vermaan van een afkerig dooplid wordt gediend, wanneer de kerken de mogelijkheid scheppen eerder dan het 25ste levensjaar met censuur te beginnen die in de weg van versterkt vermaan door gefaseerde publieke censuur kan worden voortgezet”;
2. adhesiebetuigingen aan het voorstel van de kerk te Amsterdam-Z/W, dat ten grondslag ligt aan het voorstel van de Particuliere Synode van Noord-Holland 1990, van de kerken te Wezep, Drachten-Z/O (met enig voorbehoud en een amendement), Rotterdam-N, Berkel en Rodenrijs, Almelo (met enig voorbehoud), Almere (met enig voorbehoud) en Winschoten.

Besluit:

de door de Particuliere Synode van Noord-Holland 1990 voorgestelde uitspraak: „dat de mogelijkheden van de censuur over de volwassen doopleden die de GS-Sneek 1939 'afkerige doopleden' noemt, verruimd dienen te worden” niet te doen.

Gronden:

1. het onderscheid in positie tussen doop- en belijdende leden dient ook consequenties te hebben voor de wijze van publieke tuchtoefening. Vergroting van het aantal publieke afkondigingen zou het onderscheid tussen de tucht over doopleden en die over belijdende leden te weinig doen uitkomen;
2. het tijdig inschakelen van de gemeente bij de tucht over doopleden kan beter plaats vinden dooreen permanent appèl op de verantwoordelijkheid van de gemeente jegens deze doopleden dan door een extra kanselafkondiging in het kader van de publieke censuur;
3. het is een zaak van pastorale wijsheid jong-volwassenen in het algemeen niet vóór hun 25ste levensjaar met een op hen gerichte kerkelijke afkondiging van censuur te confronteren.

In de avondzitting op dinsdag 5 juni begint de synode met de behandeling van het commissievoorstel. Voor een eerste ronde van bespreking geven zich elf broeders op. Het voorstel van de commissie ontvangt brede instemming, maar bij de door de commissie geformuleerde vijf gronden worden kritische vragen gesteld. Worden in deze gronden de argumenten van de particuliere synode van Noord-Holland wel weerlegd?

In zijn beantwoording wijst de rapporteur, oud. S. Krol, op de eigen positie van de doopleden in onderscheid van de belijdende leden in de gemeente. De commissievoorzitter, ds. A.P. van Dijk, attendeert erop, dat men censuur niet beperkt moet zien tot publieke censuur. In de tweede ronde van bespreking dienen oud. A.J.F. van der Griendt, ds. P. Schelling, ds. J.J. Burger en ds. D.T. Vreugdenhil ieder een amendement in. Verschillende amendementen beogen een concentratie van de gronden tot een tweefoof drietal. De commissie ontvangt gelegenheid aan de hand van de ingediende amendementen zich nader te beraden.

In de middagzitting van donderdag 7 juni komt de synode tot een afronding. De commissie legt de vergadering een gewijzigd voorstel met aangepaste gronden voor. Enkele amendementen zijn als volgt verwerkt:

1. verruiming van mogelijkheden tot publieke censuur over doopleden, zoals door de particuliere synode van Noord-Holland is bedoeld, is ongewenst in verband met de eigen aard van de positie van deze leden in de gemeente;
2. de door art. 82 geregelde censuur over doopleden is krachtig en voor doopleden adequaat. Verharding in de zonde vraagt om voortgaand vermaan, onafhankelijk van het aantal publieke kanselafkondigingen;
3. doopleden die in de groei naar volwassenheid aan de roeping van het verbond ongehoorzaam zijn zullen door de kerkeraad, zodra hun ongehoorzaamheid wordt opgemerkt, omringd worden met bijzondere ambtelijke zorg. Het vermaan is de meest intensieve vorm van die zorg;
4. de tucht over doopleden overeenkomstig art. 82 KO geeft de gemeente volle ruimte om, daarin gestimuleerd door de kerkeraad, te bidden voor en óm te zien naar deze leden, die nog geen kerkleden in volle rechten zijn;
5. censuur bij een dooplid vangt aan direct nadat door een kerkeraad is vastgesteld, dat het zich van God en zijn verbond afkeert. Vermaan, onderwijs en excommunicatie zullen conform de regels van art. 82 KO veel geduld van de ambtsdienst vragen. Dat de kerk als regel wacht met de excommunicatie tot het afkerige dooplid 25 jaar is geworden, onderstreept de volharding van het vermaan en de zorg die aan deze censuur besteed wordt.

Ds. J.J. Burger en ds. P. Schelling handhaven ieder hun amendement.

In een derde ronde van bespreking voeren zeven afgevaardigden het woord. Meer dan een afgevaardigde blijft moeite houden met de formulering van de gronden. Tenslotte trekken ds. P. Schelling en ds. H.J. Bonen hun amendementen in ten gunste van het amendementBurger, dat de strekking heeft de vijf gronden in het commissievoorstel door drie andere gronden te vervangen. Het amendement-Burger wordt met 22 stemmen voor en 14 tegen aangenomen. De synode neemt daarna het commissievoorstel aan met 34 stemmen voor en twee onthoudingen.

Hoofdstuk 4	De Eredienst
Artikel 67	Rapport deputaatschap bijbelvertaling
Artikel 68	Verzoek Fonds Bijbelhulp Oost-Europa
Artikel 69	Rapport deputaten geestelijke verzorging van militairen
Artikel 70	Rapport deputaat-classis bededagen naar art. 69 KO
Artikel 71	Rapport deputaten radio- en t.v.-uitzending kerkdiensten
Artikel 72	Verzoeken over de zegen in de erediensten
Artikel 73	Ambtelijke bearbeiding van doven en slechthorenden
Artikel 74	Melodieën gezangen
Artikel 75	Spreekconsent voor studenten

Artikel 67

15.05.90

Rapport deputaatschap bijbelvertaling (agenda 3.1.1, 3.1.2)

Voorstel : commissie 3

Rapporteur : A. de Snoo

Materiaal

1. rapport deputaten bijbelvertaling;
2. brief van het algemeen bestuur van het Nederlands Bijbelgenootschap te Haarlem dd. 24 april 1990 waarin het volgende wordt meegedeeld:
 - a. het bestuur is van mening „dat voor het kerkelijk leven in het begin van de volgende eeuw niet met de nu beschikbare vertalingen) volstaan kan worden”, onder meer omdat het taalgebruik van de NBG-vertaling van 1951 dateert van de jaren dertig, en verder omdat na 1951 het nodige aan structuren en stijlvormen is (her)ontdekt;
 - b. het bestuur vindt een revisie van de NBG-vertaling van 1951 een hachelijke onderneming, omdat hiervoor een wel héél grondige aanpak nodig is;
 - c. het bestuur heeft besloten , om de haalbaarheid van een nieuwe bijbelvertaling voor kerkelijk gebruik verder te laten onderzoeken”.
Het bestuur legt de synode de vraag voor of de kerken „zich kunnen herkennen in het genoemde voornemen. Uiteraard kan nu geen oordeel over een nog ongekende bijbelvertaling gevraagd worden, maar wel over de intentie om een dergelijke vertaling tot stand te brengen”.

Besluit 1:

deputaten te dechargeren onder dank voor hun werk.

Grond:

vergelijking van de in het rapport vermelde werkzaamheden met de opdracht laat zien dat deputaten hun taak zorgvuldig hebben uitgevoerd; dit geldt in het bijzonder voor hun waakzaamheid ten aanzien van de vraag of ook de apocriefe boeken in een standaardkerkbijbel beschikbaar moeten zijn, en hun betrokkenheid bij het overleg over de vraag of er een nieuwe vertaling moet komen ter vervanging van de NBGvertaling van 1951.

Besluit 2:

- a. in te stemmen met het voornemen van het Nederlands Bijbelgenootschap zich in te zetten voor een nieuwe bijbelvertaling ter vervanging van de vertaling-1951;
- b. er bij het Nederlands Bijbelgenootschap op aan te dringen, dat een nieuwe vertaling de heilige Schriften zorgvuldig en betrouwbaar in hedendaags Nederlands weergeeft,

op een wijze die recht doet aan de eenheid van de Schriften en aan de realiteit dat de vertaalde bijbel in Nederland al eeuwen fungeert binnen een belijdende kerkgemeenschap.

Gronden:

1. veranderingen binnen de Nederlandse taal maken het noodzakelijk, een bijbelvertaling van tijd tot tijd bij te werken of te vervangen door een nieuwe vertaling. Wanneer het Nederlands Bijbelgenootschap afziet van modernisering van de vertaling 1951 zal vervanging steeds meer gewenst worden;
2. het is noodzakelijk dat de kerken via haar deputaten deelnemen aan het voorbereidend overleg over zo'n nieuwe vertaling om langs deze weg te bevorderen dat er een voor de kerken aanvaardbare vertaling beschikbaar blijft.

Besluit 3:

opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:

- a. bijbijbelgenootschappen en andere instanties die actief betrokken zijn bij het uitgeven en (doen) vervaardigen van bijbelvertalingen in ons land, zich te blijven presenteren als adres waaraan men desgewenst informatie over het onderwerp 'bijbelvertaling' kan toezenden;
- b. te functioneren als waarnemers die de ontwikkelingen op het gebied van de bijbelvertalingen in grote waakzaamheid blijven volgen om zo de kerken en haar synode tijdig te kunnen informeren en adviseren inzake huidige en te verwachten ontwikkelingen op het gebied van de bijbelvertalingen in Nederland;
- c. zoveel mogelijk deel te nemen aan het voorbereidend overleg met het Nederlands Bijbelgenootschap over een nieuwe vertaling ter vervanging van de vertaling van 1951;
- d. een rapport over hun arbeid een halfjaar voor het begin van de eerstkomende generale synode aan de kerken toe te zenden.

Gronden:

1. informatie aan en inschakeling van de deputaten door zowel de Raad voor Contacten en Overleg betreffende de Bijbel als het Nederlands Bijbelgenootschap wijzen op een duidelijke functie van deputaten als adres namens de kerken voor alle zaken die de vertaling van de bijbel betreffen;
2. rekening houdend met besluit 2 van deze synode alsmede met vroegere synode uitspraken over bijbelvertaling kunnen deputaten door deelname aan het overleg over een nieuwe vertaling van meet aan ertoe bijdragen dat er een voor de kerken aanvaardbare bijbelvertaling beschikbaar blijft.

In aanwezigheid van de deputaten prof. dr. J. van Bruggen en dr. H.R. van de Kamp bespreekt de vergadering het rapport van deputaten bijbelvertaling, de brief van het NGB en het daarop betrekking hebbende commissievoorstel. De bespreking verloopt in twee ronden en concentreert zich op het voorgestelde besluit tot instemming met het voornemen van het NGB zich in te zetten voor een nieuwe bijbelvertaling. Dit voorstel vindt weerklank in de vergadering. Bij de in besluit 2 sub b voorgestelde criteria wordt om nadere toelichting gevraagd. De rapporteur beantwoordt de verschillende vragen.

Ook de deputaten geven nadere toelichting. Tegen de wens de criteria voor een nieuwe bijbelvertaling te beperken tot 'zorgvuldig en betrouwbaar' pleit prof. Van Bruggen ervoor, dat de synode een indicatie geeft, in welke richting de kerken willen gaan. De voorwaarde dat recht wordt gedaan aan de eenheid van de Schriften, verwoordt het Schriftgeloof. Ook het confessionele element heeft een legitieme plaats in de gestelde voorwaarden.

Dr. Van de Kamp geeft in reactie op een vraag door, hoe de contacten met de Gereformeerde Bijbelstichting zijn verlopen. Sinds 1984 is van die zijde geen informatie meer ontvangen. Ook krijgen deputaten gelegenheid desgevraagd hun opstelling ten opzichte van de apocriefe boeken te verduidelijken.

De synode maakt het voorstel van de commissie met algemene stemmen tot haar besluit. De praeses dankt de commissie en de deputaten hartelijk voor hun arbeid en vertolkt de dankbaarheid van de vergadering voor het besluit in deze voor de kerk zeer fundamentele zaak. Hij spreekt de hoop uit, dat de plannen te eniger tijd verwezenlijkt mogen worden.

Artikel 68**15.05.90***Verzoek Fonds Bijbelhulp Oost-Europa (agenda 3.1.3)*

Voorstel : commissie 3

Rapporteur : A. de Snoo

Materiaal

verzoek van het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG) dd. 24 april 1990 om steun voor het „Fonds Bijbelhulp Oost-Europa“:

nu in landen van Oost- en Midden-Europa door het wegvallen van de restricties op bijbelproductie en -verspreiding de vraag naar bijbels enorm is toegenomen, heeft het NBG besloten tot instelling van genoemd fonds; dit fonds wil naar vermogen aanvragen honoreren „voor de levering van papier om bijbels lokaal te drukken en voor drukkerijmachines om het sneller of beter drukken van bijbels mogelijk te maken“; onder mededeling dat dit fonds duidelijk te onderscheiden is van alle andere NBGactiviteiten, vraagt het bestuur de synode een aanbeveling van het fonds bij de kerken.

Besluit:

ondanks de sympathieke doelstelling van het „Fonds Bijbelhulp Oost-Europa“ van het Nederlands Bijbelgenootschap geen afzonderlijke aanbeveling hiervoor te formuleren.

Gronden:

1. het is niet gebruikelijk dat de synode financiële acties door derden van een aanbeveling voorziet;
2. de plaatselijke kerken zullen zelf het belang van dit fonds op grond van de verdere informatie van het NBG kunnen afwegen en tot deelname daaraan kunnen besluiten.

De synode aanvaardt het commissievoorstel met twee stemmen tegen. Daarmee is een tegenvoorstel van ds. P.F. Lameris en ds. J. Luiten om het verzoek voor advies in handen te geven van deputaten diaconale zaken verworpen.

Artikel 69**17.05.90***Rapport deputaten Geestelijke verzorging van militairen (agenda 3.2.1, 2 en 3)*

Voorstel : commissie 3

Rapporteur : J. Wiskerke

Materiaal

1. rapport deputaten geestelijke verzorging van militairen dd. 2 aug. 1989;
2. aanvullend rapport van deputaten geestelijke verzorging van militairen dd. 20 maart 1990;
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Ermelo, dd. 27 maart 1990, waarin deze de aandacht vestigt op het grote belang van de conferenties op „Beukbergen“.

Besluit:

1. met dankbaarheid vast te stellen:
 - a. dat de overheid de mogelijkheden biedt om het Woord van God te doen uitgaan tot hen die in militaire dienst zijn;
 - b. dat van deze mogelijkheden gebruik kon worden gemaakt, doordat de predikanten J.M. de Jong, A.J. Mol, P. de Jong, D.W.L. Krol, A.H. van der Velden en F.H. Folkerts voor ruim een jaar door hun respectieve kerkeraden te Pieterburen, Neede, Siegerswoude-Frieschepalen,

- Aduard, Zevenbergen en Stadskanaal daarvoor werden afgestaan;
- c. dat het contact met de reserve krijgsmachtpredikanten kon worden bereikt door het beleggen van een jaarlijkse contactdag;
2. deputaten te danken voor hun arbeid en te dechargeren van hun opdracht;
 3. de kerken nogmaals onder de aandacht te brengen wat hun roeping en verantwoordelijkheid is, als aan hen gevraagd wordt hun predikanten voor het werk van krijgsmachtpredikant af te staan;
 4. opnieuw deputaten te benoemen met de volgende opdracht:
 - a. als instantie te fungeren waaraan de overheid (c.q. de hoofdlegerpredikant, de hoofdluchtmachtpredikant of de hoofdvlootpredikant) mededeling kan doen, indien zij/hij ter vervulling van één of meer plaatsen als krijgsmachtpredikant deze uit de gereformeerde kerken wenst;
 - b. de ontwikkeling in de geestelijke verzorging binnen de krijgsmacht zo nauwkeurig mogelijk te volgen en te toetsen en een nauw contact met de hoofdlegerpredikant c.q. de hoofdluchtmachtpredikant en/of hoofdvlootpredikant te onderhouden om zo mogelijk invloeden ten goede aan te wenden;
 - c. in het kader van de opdracht onder b. genoemd als waarnemers zonder enige verplichting te doen wat mogelijk is met betrekking tot het werk van het CIO-M (Contact inzake overheidszaken-militairen);
 - d. ijverig te zoeken, eventueel met behulp van classicale vergaderingen, naar predikanten die geschikt en bereid zijn de functie van krijgsmachtpredikant te vervullen, ongeacht of dit een plaats bij de landmacht, bij de luchtmacht of bij de vloot betreft en zo te komen tot bezetting van die plaatsen die voor gereformeerde predikanten beschikbaar zijn;
 - e. in contacten met predikanten en kerkeraden alsook in te verstrekken adviezen en te nemen beslissingen wat betreft krijgsmachtpredikanten, indien het gaat om kortverbanders, te verwijzen naar de oordelen van de Generale Synode van Hoogeveen 1969-1970 in haar besluit over de regeling positie legerpredikanten, Acta art. 332 met name onder voorts van oordeel 1 t/m 4, waar is uitgesproken,
 1. dat de krijgsmachtpredikant als gezonden ambtsdrager dient te blijven staan onder opzicht en tucht der kerk waartoe hij behoort, aangezien dit onlosmakelijk aan deze zending verbonden is;
 2. dat opzicht en tucht over de krijgsmachtpredikant te beter door de kerkeraad die hem zendt kan worden uitgeoefend, indien deze dienaar des Woords
 - a. blijft wonen in het midden van de gemeente waartoe hij behoort;
 - b. blijft voorgaan in de dienst des Woords in zijn gemeente, zo dikwijls zijn verplichtingen als krijgsmachtpredikant dat toelaten;
 - c. op vastgestelde tijden, bijvoorbeeld één maal in de twee maanden, op de vergadering van de kerkeraad verantwoording doet van zijn arbeid, met volledige erkenning van zijn organisatorische verplichtingen jegens de hoofdlegerpredikant;
 1. dat het op deze wijze oefenen van opzicht en tucht bezwaarlijker wordt naarmate de verbintenis een langere periode omvat, aangezien het gevaar bestaat dat de dienaar des Woords en de gemeente dan elkaar zullen 'ontgroeien', te meer als de dienaar des Woords als krijgsmachtpredikant in langer) verband zich ook elders metterwoon gaat vestigen;
 2. dat het daarom sterke aanbeveling verdient de zending als legerpredikant steeds voor bepaalde tijd en bij voorkeur niet te lang achtereen te doen geschieden;
 - f. indien deputaten erin slagen (een) predikanten) te vinden die bereid is (zijn) als krijgsmachtpredikant op te treden, en de betrokken kerkeraad erin bewilligt dat deze predikanten) tijdelijk (in kort verband) voor de beoogde dienst wordt (worden) afgezonderd, dan zullen gelden de door de Generale Synode van Rotterdam-Delfshaven 1964-1965 (Acta art. 404b) vastgestelde 'stipulatiën' (gewijzigd door de Generale Synode van Arnhem 1981, art. 100);
 - g. zo nodig overleg te plegen met de hoofdlegerpredikant over de mogelijkheid ' gereformeerde krijgsmachtpredikanten aan te zoeken voor een langere, maarbegrensde periode; indien deze mogelijkheid wordt geboden en deputaten er in slagen één of meer predikanten te vinden die bereid zijn een langere periode te dienen, zullen deputaten zich

- ervan vergewissen dat gehandeld wordt in overeenstemming met art. 12 KO;
- h. de aangeworven krijgsmachtpredikanten voorts te wijzen op de hun gegeven zending die luidt: 'Het doen uitgaan van het Woord van God tot hen die in militaire dienst zijn' (zie Acta Arnhem, art. 100 besluit 2a,c);
 - i. aan de volgende generale synode een voorstel te doen inzake de formulering van de zending van de krijgsmachtpredikant, op zodanige wijze dat deze beantwoordt aan de Schrift en in de tegenwoordige omstandigheden bruikbaar is;
 - j. nieuwbenoemde krijgsmachtpredikanten te doen scholen in didactische, sociale en andere vaardigheden ter nadere voorbereiding op het werk, als aanvulling op de Toerusting Krijgsmacht Pastoraat georganiseerd door de hoofdlegerpredikant;
 - k. ten aanzien van hun arbeid contact te onderhouden met de Contactcommissie Gereformeerde Garnizoenskerken;
 - l. geregeld contact te onderhouden met de dienstdoende en reservekrijgsmachtpredikanten om van dezen rapport te ontvangen van hun (eventuele) werkzaamheden, hen bij te staan in de uitoefening van hun functie en zo nodig te informeren over de huidige gang van zaken;
 - m. zolang de mogelijkheid daartoe wordt geboden in „Beukbergen” of elders cursussen te organiseren voor gereformeerde (aanstaande) militairen mede onder leiding van gereformeerde (krijgsmacht)predikanten en al het nodige te verrichten tot vorming en voorlichting, eventueel in samenwerking met het Gereformeerd Vormings Instituut (GVI), de Contactcommissie Gereformeerde Garnizoenskerken (CCGG) en het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond (GMV);
 - n. er bij de kerkeraden zo nodig op aan te dringen, dat zij voor hun deel bevorderen dat door de (aanstaande) militairen een optimaal gebruik wordt gemaakt van de vormingscursussen voor (aanstaande) militairen, uitgaande van de deputaten, de CCGG, het GVI, en de sectie militairen van het GMV;
 - o. van hun arbeid aan de volgende generale synode rapport uit te brengen en dit rapport zes maanden voor de aanvang van de synode aan de kerken toe te zenden.

Gronden:

1. deputaten hebben blijkens hun rapport aan hun opdracht voldaan;
2. deputaten hebben een verduidelijking van de zending van de krijgsmachtpredikanten gevraagd;
3. zowel de ervaringen van een aantal krijgsmachtpredikanten met het korte dienstverband als de ontwikkelingen binnen de krijgsmacht (bezuinigingen enz.) maken het raadzaam aan de mogelijkheid van een langer dienstverband meer aandacht te geven;
4. enige aanvulling op de Toerusting Krijgsmacht Pastoraat (TKP) vanwege de hoofd egerpredikant is gewenst gebleken.

In aanwezigheid van deputaat geestelijke verzorging militairen, ds. P. Groenberg, wijdt de vergadering een royale bespreking in twee ronden aan het commissievoorstel.

De voorzitter van de commissie attendeert erop, dat besluit 3 in de Acta wordt opgenomen. Op deze wijze brengt de synode het onder de aandacht van de kerken. Deputaten kunnen daarnaar verwijzen.

Deputaat ds. Groenberg vraagt vanwege nieuwe ontwikkelingen binnen de krijgsmacht, waarbij niet uitgesloten is, dat ook de geestelijke verzorging de dupe zal worden van bezuinigingen, bijzondere aandacht voor de mogelijkheid gereformeerde krijgsmachtpredikanten aan te trekken voor een langere, maar begrensde periode. Op uitdrukkelijk verzoek van ds. Groenberg wordt een amendement van ds. J.J. Burger, waarin gevraagd wordt, dat deputaten in deze zaak de volgende synode zo nodig met voorstellen zullen dienen, weer van tafel genomen (zie besluit 4 onder g).

De commissie heeft een poging gedaan de zending van de krijgsmachtpredikant schriftuurlijk te funderen en te formuleren. Vanuit de vergadering worden hierbij kritische vragen gesteld. De commissie neemt een amendement van ds. J.J. Burger over, waarin deputaten wordt opgedragen aan de volgende generale synode een voorstel te doen inzake de formulering van de zending van de krijgsmachtpredikant (zie besluit 4 onder i).

Op advies van ds. P. Groenberg brengt de commissie het voorgestelde besluit om er bij de kerkeraden op aan te dringen de deelname aan de vormingscursussen te bevorderen onder bij de opdrachten aan deputaten (zie besluit 4 onder n). Oud. A.J.F. van der Griendt vraagt per amendement de uitdrukking 'er bij de kerkeraden op aandringen' de deelname aan de vormingscursussen te

bevorderen, te vervangen door 'de kerkeraden op het bestaan van deze cursussen te blijven attenderen'. De commissie verwerkt het amendement door als tekst voor te stellen 'er bij de kerkeraden zo nodig op aan te dringen'. De vergadering verwerpt het amendement van br. Van der Griendt met 14 stemmen voor, 19 tegen en twee onthoudingen.

Ook de suggestie het deputatenrapport zes maanden voor de aanvang van de generale synode aan de kerken te doen toezenden, heeft de instemming van de commissie (zie besluit 4 onder o).

De synode neemt het commissievoorstel aan met 34 stemmen voor en één onthouding. Ds P. Groenberg blijft als deputaat buiten stemming.

De praeses dankt de commissie voor haar arbeid en tevens deputaten in de persoon van de voorzitter, ds. Groenberg.

Artikel 70

08.05.90

Rapport deputaat-classis bededagen naar art. 69 KO (agenda 3.3)

Voorstel : commissie 3

Rapporteur : W.J. van Ginkel

Materiaal

1. brief van de classis 's-Gravenhage dd. 8 december 1989; deze brief bevat ook het door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 van de classis gevraagde aanvullend rapport over de periode van 1 maart 1987 tot de datum van haar dechargering;
2. kopie van de brief van de classis 's-Gravenhage dd. 5 maart 1987 aan de Gereformeerde Kerken in Nederland; in deze brief schrijft de classis een bededag uit op zondag 17 mei 1987; haar motivering luidt: „de dreigende, voortgaande legalisering van euthanasie, gelet op de sluipende wijze waarop dit thans lijkt te geschieden.

Besluit.

1. de classis 's-Gravenhage dank te zeggen voor haar werkzaamheden vanaf 1 maart 1987;
2. de classis 's-Gravenhage opnieuw aan te wijzen als gedeputeerde tot het eventueel uitschrijven van een bededag naar art. 69 KO.

Grond:

de classis 's-Gravenhage heeft haar taak naar behoren uitgevoerd.

De rapporteur, oud. W.J. van Ginkel, licht bij het begin van de behandeling het commissievoorstel toe.

De commissie stelt voor, in een derde besluit de classis 's-Gravenhage te verzoeken alleen dan een bededag uit te schrijven wanneer daarvoor een concrete (latere: bijzondere) aanleiding bestaat.

De vergadering bespreekt het voorstel in twee ronden. Gevraagd wordt of er wel altijd een concrete aanleiding moet zijn voor een bededag, omdat art. 69 KO ook van 'andere grote moeiten' spreekt. Is het terecht, dat de classis 's-Gravenhage impliciet veroordeeld wordt? De rapporteur beantwoordt de vragen. Naar het oordeel van de commissie is tevoren steeds een bededag uitgeschreven naar aanleiding van een concrete en publieke aanleiding. De classis wordt niet terecht gewezen, maar ontvangt een nadere aanwijzing.

Ds. J. de Gelder dient een amendement in besluit 3 en grond 2 te laten vervallen; grond 1 te doen formuleren: de classis 's-Gravenhage heeft haar taak naar behoren uitgevoerd.

De vergadering neemt dit amendement aan met 18 stemmen voor en 17 stemmen tegen, terwijl ds. M. van Veelen, die deel uitmaakt van de classis 's-Gravenhage, buiten stemming blijft. De synode neemt haar besluit met 27 stemmen voor en acht onthoudingen, terwijl ds. M. van Veelen buiten stemming blijft.

Artikel 71

20.06.90

Rapport deputaten radio- en t.v.-uitzending kerkdiensten (agenda 3.4.1-4)

Voorstel : commissie 3

Rapporteur : J. Meijer

Materiaal

1. rapport van de deputaten radio- en t.v.-uitzending kerkdiensten;
2. brief van de IKON dd. 23 februari 1990;
3. aanvullend rapport van deputaten;
4. brief van Radio Nederland Wereldomroep dd. 11 januari 1988 met verzoek om reactie op het voornemen de Adviescommissie voor de protestantse geestelijke uitzendingen op te heffen, terwijl het contact met het College van Deputaten terzake van de invulling van de kerkdiensten blijft, zij het in gewijzigde vorm.

Besluit 1:

de deputaten, benoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, te dechargeren onder dank voor hun arbeid.

Grond:

de deputaten hebben hun opdracht naar behoren uitgevoerd.

Besluit 2:

opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:

- a. radio- en t.v.-uitzendingen van kerkdiensten voor het binnenland en (via Radio Nederland Wereldomroep) radio-uitzendingen voor het buitenland te blijven verzorgen;
- b. bij de uitvoering van a. zoveel als nodig is contact te blijven houden met organisaties als 'Werkgroep Nazorg Radio-en T.V.-kerkdiensten';
- c. diligent te zijn ten aanzien van de naleving van de aangegane overeenkomst met de stichting IKON, zodat ook in de toekomst de uitzendingen geschieden 'onder eigen naam en eigen verantwoordelijkheid en in volledige vrijheid';
- d. ook diligent te zijn ten aanzien van een mogelijke nieuwe verdeling van de aan de kerkelijke zendgemachtigden toegewezen zendtijd;
- e. tevens diligent te zijn ten aanzien van het publiceren en verspreiden van preken van de uitgezonden kerkdiensten, zodat ook dit geschiedt 'onder eigen naam en in eigen verantwoordelijkheid';
- f. alert te zijn op de ontwikkelingen inzake de zendtijd voor de kerken, en daartoe de gereformeerde kerken te blijven vertegenwoordigen in de Programmaraad van de NOS;
- g. de plaatselijke kerken aan te schrijven met het verzoek in classicaal en/of particulier synodaal verband de (eventuele) mogelijkheid van uitzending van kerkdiensten voor de regionale omroep aan de orde te stellen, en hen erop te attenderen dat uitzending van kerkdiensten via de lokale omroep tot de mogelijkheden behoort;
- h. aan de eerstvolgende generale synode verslag uit te brengen van hun werkzaamheden en hun rapport drie maanden voor het bijeenkomen van die synode aan de kerken toe te zenden.

Gronden:

1. de Programmaraad adviseert de NOS ten aanzien van de door deze stichting te verzorgen programma's en van de zendschema's van de radio- en t.v.-uitzendingen; het is van belang dat de deputaten in deze Raad de belangen van de kerken kunnen dienen;
2. indien de mogelijkheid zich voordoet dat kerkdiensten ook via de regionale en/of lokale omroep

kunnen worden uitgezonden, dienen de kerken tijdig maatregelen te nemen.

Besluit 3:

een brief te zenden aan de minister van WVC (met een afschrift naar de vaste kamercommissie voor WVC en naar de fractievoorzitters van de politieke partijen) waarin de synode haar ongerustheid en bezwaren uitspreekt over het advies van de Mediaraad de kerkelijke zendtijd onder te brengen bij de NOS programmastichting.

Grond:

het advies van de Mediaraad betreffende de oprichting van een programmastichting houdt in dat de kerken geen zelfstandige zendgemachtigden meer zouden zijn hetgeen ernstige gevaren inhoudt voor de ongestoorde voortzetting van de uitzending van kerkdiensten; daarom is het noodzakelijk dat de betrokken minister, de betrokken vaste kamercommissie, alsmede de kamerfracties tijdig van onze bezwaren op de hoogte worden gesteld.

Besluit 4:

op de brief van Radio Nederland Wereldomroep te antwoorden dat onzerzijds geen bezwaar bestaat tegen de opheffing van de Adviescommissie voor de protestantse geestelijke uitzendingen en de aanpassing van de wijze van contactoefening met het College van Deputaten.

Grond:

Radio Nederland Wereldomroep heeft aannemelijk gemaakt dat het voortbestaan van de Adviescommissie niet zinvol is, en dat het functioneren van het College van Deputaten aan de behoefte dient te worden aangepast.

In aanwezigheid van enkele deputaten, ds. H. Geertsma, ir. R.F. van Mill, ds. H.J. Siegers en ds. R.T. Urban, bespreekt de synode het commissievoorstel in twee ronden. In antwoord op vragen uit de eerste ronde benadrukt deputaat ds. Siegers het belang van besluit 2 sub g. De kerken moeten erbij zijn, nu de regionale omroep gevormd wordt. De zetel in de Programmaraad van de NOS is er namens de kerken, maar het spreken geschiedt op persoonlijke verantwoordelijkheid. De brief aan de minister behoort door de synode zelf niet door deputaten verzonden te worden, omdat de synode nu vergadert, aldus deputaat ds. Geertsma. Het in de tweede ronde ingediende amendement van oud. A.J.F. van der Griendt om de plaatselijke kerken op de lokale omroep te attenderen en het amendement van oud. J. van Dijk om van de brief aan de minister van WVC ook een afschrift aan de fractievoorzitters van de politieke partijen te zenden neemt de commissie over, aldus de rapporteur van de commissie, oud. J. Meijer.

De synode neemt het besluit met algemene stemmen.

Voorts neemt de synode met algemene stemmen het besluit de volgende brief te verzenden aan de minister van WVC:

Leeuwarden, 21 juni 1990

Excellentie,

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) in Nederland - Leeuwarden 1990 heeft kennisgenomen van de adviezen van de Mediaraad dd. 29 november 1989 en 20 februari 1990 inzake een nieuwe opzet van de NOS, waarbij de kleine zendgemachtigden genoemd in artikel 36 van de Mediawet (waaronder de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt in Nederland) deel zouden moeten gaan uitmaken van deze stichting. De synode heeft er behoefte aan u deelgenoot te maken van haar bezorgdheid in dezen. De gedachtengang dat de zendtijd van de Gereformeerde Kerken een onderdeel 'levensbeschouwing' van de NOS zou worden, wijst ze volstrekt van de hand. Op deze wijze zou er inbreuk gemaakt worden op de zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van de kerken in onze samenleving. Immers de kerk zou dan niet zelf meer de verantwoordelijkheid dragen voor haar uitzendingen, maar de NOS-programmamaker(s). Door aan de kerken de zendmachtiging te ontnemen

worden zij zelf in feite tot zwijgen gebracht in de media van radio en t.v. En als de overheid aan de NOS opdraagt kerkelijke uitzendingen te gaan verzorgen, ontstaat een ongewenste inmenging van de staat in de aangelegenheden van de kerk.

De argumentatie van de Mediaraad hierbij (te lezen in haareerste advies, pag 11) is bijzonder zwak, wanneer genoemd wordt dat de versnippering in het bestel moet worden tegengegaan. Als men van 'versnippering' wil spreken dan is deze eerder een gevolg van de pluriformiteit van onze samenleving dan dat deze op rekening van de kleine zendgemachtigden kan worden geschreven, die dan nu allen maar weggewerkt zouden moeten worden. Ook is het strijdig met het tot op heden gevoerde beleid. In 1986 ontving de Turks-Islamitische federatie een zendmachtiging, omdat er door deze toekenning, zoals de toenmalige Minister van WVC schreef „sprake is van de vergroting van de verscheidenheid binnen het omroepbestel“. Wat toen vergroting van de verscheidenheid werd genoemd, heet nu opeens versnippering.

Het is opvallend dat de Mediaraad in haar tweede advies (pag 6, noot 4) stelt dat bij de samenvoeging met de NOS de politieke partijen en de overheidsvoorlichting buiten schot kunnen blijven „aangezien de huidige praktijk al een nauwe samenwerking tussen omroep, overheid en politiek te zien geeft“. Maar ditzelfde geldt voor de kerken die in het verband van Zendtijd voor de kerken tot op heden overleg voerden met de IKON over de zendtijd.

Op deze zelfde plaats schrijft de Mediaraad dat zij geen wijziging van de huidige praktijk voorstaat wat de politieke partijen en de overheidsvoorlichting betreft, met als argument dat „in ieder geval de inhoudelijke verantwoordelijkheid van de overheid en de politieke partijen onaangetast“ moet blijven. Maar, zo wil de synode benadrukken, dit behoort ook te gelden voor de uitzendingen van de kerken: de kerk moet haar eigen verantwoordelijkheid voor de inhoud van de verkondiging van het evangelie voor het hele volk zelf houden.

De synode doet een dringend beroep op u het advies van de Mediaraad niet op te volgen.

De synode wenst u bij het vervullen van uw hoge ambt Gods zegen toe.

Namens de synode
voornoemd,
W.G. de Vries, praeses
P. Niemeijer, scriba II

Afschrift van deze brief is gezonden aan de vaste commissie van Welzijn en Cultuur van de Tweede Kamer t.a.v. de heer Ch.J.M. Roovers, Postbus 20018, 2500 EA, Den Haag en aan de fractievoorzitters van de Tweede Kamer.

Artikel 72

10.05.90

Verzoeken over de zegen in de erediensten (agenda 3.5.1 - 3.5.26)

Voorstel : commissie 3

Rapporteur : A. de Snoo

Materiaal

1. verzoeken van de kerken te Berkel en Rodenrijs, Meppel, Rozenburg, de Classis Enschede en de Particuliere Synode van Friesland om het besluit van de Generale Synode te Spakenburg-Noord 1987, Acta art. 78-1 met de daaronder liggende gronden, alsmede grond b onder besluit II uit het midden van de kerken weg te nemen.

Met de uitspraak dat de kerken dienen „te blijven bij het vanouds bestaande gebruik dat alleen de dienaar van het Woord de zegengroet uitspreekt en de zegen oplegt“ zou Spakenburg-Noord iets hebben toegevoegd aan het besluit van de Generale Synode te Heemse 1984/1985, Acta art. 70-2, zonder dat daar door enige kerk of kerkelijke vergadering om is gevraagd. Dit is in strijd met art. 30 KO.

De kerk te Meppel is bovendien van oordeel dat de bewuste passage tekort doet aan gegevens uit de Heilige Schrift, in strijd is met art. 7 NGB en niet in overeenstemming is met het besluit van de synode van Heemse, Acta art. 70-1;

2. adhesiebetuigingen aan de onder 1 genoemde vraag om revisie door de kerken te

- Amsterdam-Zuid/West, Appingedam, Brouwershaven, Bunschoten-West, Deventer, Haarlem, Heerde, Kralingse Veer/Krimpen aal. IJssel, Lelystad (met enkele amendementen), Leusden, Middelburg, Vlissingen, Waddinxveen, Wezep en de Classes Alkmaar-Zaandam, Dokkuur en Zutphen;
3. verzoeken van de kerken te Goes en te Leiden om liet besluit van de Generale Synode te Spakenburg-Noord 1987, Acta art. 78-1 te vervangen door een uitspraak in deze zin: „De synode acht het gezien het reeds door de Generale Synode te Heemse 1984/ 1985 geconstateerde gebrek aan overeenstemming inzake de vraag of een ouderling die voorgaat in de eredienst gerechtigd is de zegengroet uit te spreken en de zegen op te leggen, niet wenselijk deze vraag te beantwoorden en besluit derhalve deze zaak in de vrijheid van de kerken te laten”;
 4. voorstel van de kerk te Meppel om „met betrekking tot de eredienst en de zegen” uit te spreken: „De Generale Synode besluit dat ook in erediensten waarin iemand voorgaat die geen dienaar van het Woord is, de vrede- en zegengroet en de zegen onveranderd behoren te worden uitgesproken zoals dat aangegeven staat in de Orden van Dienst in het Gereformeerd Kerkboek”. Als gronden voert Meppel o.a. aan, dat een dergelijk besluit
 - a. recht doet aan wat de Schrift zegt over de zegenende aanwezigheid van Christus in elke wettige eredienst;
 - b. ligt in de lijn van het besluit van de synode van Heemse;
 - c. tegelijk het dilemma van de synode van Heemse overwint door niet langer de rechten van de ouderlingen de predikant af te grenzen maar uit te gaan van „het recht van de Here, Die met zijn volk in gesprek wil zijn”;
 - d. voorkomt afwijkende eigen formuleringen van de uit de Schrift genomen zegenformules.
 Verder wijst Meppel nog op de ruimte die de voorgestelde uitspraak geeft om desgewenst in de praktijk de zegenformules van verschillende „inleidende woorden” te voorzien. Daarin kan een zeker onderscheid tussen predikant en niet-predikant tot uitdrukking komen;
 5. adhesiebetuigingen aan het onder 4 genoemde voorstel door de kerken te Amsterdam-Zuid/West, Appingedam, Brouwershaven (met enig voorbehoud), Bunschoten-West (met een amendement), Deventer, Haarlem, Heerde, Lelystad, Middelburg, Waddinxveen, Wezep en de Classes Alkmaar-Zaandam en Dokkuur;
 6. brief van de kerk te Rijnsburg waarin zij er bij de synode op aandringt de besluiten van Spakenburg-Noord te handhaven „en te voorkomen dat er opnieuw een situatie ontstaat waarin het onduidelijk is, welke lijn de kerken gezamenlijk hebben te volgen”. De kerk te Kralingse Veer/Krimpen aan de IJssel vraagt de synode niet te treden in het onder 4 genoemde voorstel.

Besluit 1:

niet te voldoen aan de verzoeken om revisie van Besluit I en Grond b onder Besluit II Acta art. 78 van de Generale Synode van Spakenburg-Noord.

Gronden:

- a. vergelijking van Besluit I (Acta art. 78) van de synode van Spakenburg-Noord met Besluit 2 (Acta art. 70) van de synode van Heemse maakt duidelijk, dat SpakenburgNoord niets wezenlijks aan Heemse heeft toegevoegd. Heemse stond voor de vraag „of een ouderling, die voorgaat in de eredienst, gerechtigd is de zegengroet uit te spreken en de zegen op te leggen”. Een door de Generale Synode te Arnhem 1981 ingesteld deputaatschap kwam niet tot een eensluidende beantwoording van deze vraag. De helft beantwoordde haar ontkennend, de helft bevestigend. De synode van Heemse besloot toen „op de vraag of de ouderling, die voorgaat in de eredienst, gerechtigd is de zegengroet uit te spreken en de zegen op te leggen, geen bevestigend antwoord te geven”. Door dit besluit heeft de synode willen uitdrukken zelf niet te kunnen kiezen voor of tegen één van beide standpunten. Toch liet de synode deze zaak niet zomaar in de vrijheid van de kerken. Naar de letter genomen kan de formulering van de synode van Heemse namelijk niet anders betekenen dan: ‘en zolang de vraag of de ouderling gerechtigd is de zegengroet uit te spreken en de zegen op te leggen, niet bevestigend beantwoord kan worden, zijn de kerken gehouden een ouderling, die voorgaat in de eredienst, dan ook niet de zegengroet te laten uitspreken of de zegen te laten opleggen’.

Heemse veroordeelt een dergelijke praktijk weliswaar niet als onschrijfbaar, maar door haar formulering stelt ze haar wel buiten werking.

Spakenburg-Noord heeft niets anders gedaan dan wat Heemse impliciet zei expliciet onder woorden brengen;

- b. dat de synode van Spakenburg-Noord de praktijk waarbij alleen de dienaar van het Woord de zegengroet uitspreekt en de zegen oplegt „het vanouds bestaande gebruik” noemt, wordt door sommige kerken terecht een te algemene en onbewezen stelling genoemd. Daarmee is echter nog niet aangetoond dat de synode van Spakenburg/Noord deze praktijk ten onrechte als de door de synode van Heemse aangeduide praktijk heeft gehandhaafd;
- c. het verwijt van de kerk te Meppel dat de synode van Spakenburg-Noord tekort zou hebben gedaan aan de Schrift en de confessie is in feite een verwijt aan het adres van de synode van Heemse.

Besluit 2:

niet te voldoen aan het verzoek Besluit I (Acta art. 78) van de Generale Synode van Spakenburg-Noord te vervangen door een uitspraak waarin de vraag of de ouderling gerechtigd is de zegengroet uit te spreken en de zegen op te leggen, onbeantwoord blijft en deze zaak in de vrijheid van de kerken wordt gelaten.

Gronden:

- a. dit verzoek gaat er ten onrechte van uit, dat de synode van Heemse de zegen in de erediensten „in de vrijheid van de kerken” zou hebben gelaten (zie boven, Grond a onder Besluit 1);
- b. de voorgestelde uitspraak komt neer op vervanging van Besluit 2 (Acta art. 70) van de synode van Heemse en kan als zodanig alleen in de weg van art. 30 KO ter tafel van de generale synode worden gebracht.

Besluit 3:

het voorstel van de kerk te Meppel om ook wanneer iemand in de eredienst voorgaat die geen dienaar van het Woord is, de zegengroet en de zegen onveranderd te laten uitspreken, onontvankelijk te verklaren.

Grond:

hoewel het gekoppeld is aan een revisieverzoek jegens de synode van SpakenburgNoord komt dit voorstel neer op nieuwe uitspraken over de zegen in de erediensten. Als zodanig kan dit voorstel alleen in de weg van voorbereiding door de mindere vergaderingen ter generale synode aan de orde komen.

De synode bespreekt het voorstel van de commissie in de middagzitting. De rapporteur vraagt de vergadering zich in het debat te beperken tot het revisieverzoek.

In de tweede ronde van bespreking dienen ds. J. Luiten en ds. P. Niemeijer tegen het voorgestelde besluit 1 een tegenvoorstel in met de strekking de passage ‘en te blijven bij het vanouds bestaande gebruik dat alleen de dienaar van het Woord de zegengroet uitspreekt en de zegen oplegt’ in besluit 1 van de GS Spakenburg-Noord (Acta art. 78) inclusief de daarbij behorende gronden weg te nemen.

Zij zijn van oordeel dat het besluit van Heemse de kerken geen handvat geeft voor de praktijk van de ‘zegenende ouderling’. In een situatie waarin ten aanzien van de zegen in ‘leesdiensten’ geen uniformiteit bestond, gaf de synode ook geen ontkennend antwoord, en zo werd de praktijk dat de ouderling de zegen uitspreekt niet veroordeeld. Ging de synode van Spakenburg-Noord niet een stap te ver, toen zij besloot ‘te blijven bij het vanouds bestaande gebruik dat alleen de dienaar van het Woord de zegengroet uitspreekt en de zegen oplegt’? En dat, terwijl de synode van Heemse als haar oordeel had gegeven, dat het bewijs niet was geleverd, dat het opleggen van de zegen alleen toekomt aan de predikant. Maakte de synode van Spakenburg-Noord geen aanvullende bepaling ter bevordering van de uniformiteit in de ‘leessamenkomsten’, terwijl de synode van Heemse in haar vierde besluit juist besloten had dergelijke aanvullende bepalingen niet te maken? Door geen enkele kerkelijke vergadering is hierom gevraagd.

De rapporteur, ds. A. de Snoo, vraagt aandacht voor de letterlijke besluittekst van de synode van Heemse: Op de vraag of een ouderling die voorgaat in de eredienst, gerechtigd is de zegengroet uit te spreken of de zegen op te leggen, geen bevestigend antwoord te geven. De indieners van het tegenvoorstel gaan er zijn inziens ten onrechte van uit als zou Heemse gezegd hebben 'we geven geen antwoord'. Ook al zou een dergelijk antwoord beter sporen met de gronden, Heemse kóós voor de formulering 'geen bevestigend antwoord'. Naar de letter betekent dit: zolang de vraag niet bevestigend beantwoord kan worden, zijn de kerkengehouden een ouderling die voorgaat in de eredienst, dan ook niet de zegengroet te laten uitspreken of de zegen te laten opleggen. De synode van Heemse veroordeelt een dergelijke praktijk weliswaar niet als onschriftuurlijk, door haar formulering stelt zij haar wel buiten werking. Daarom was een aanvullende bepaling ter bevordering van de uniformiteit ook overbodig. De synode van Spakenburg-Noord heeft die bedoeling van de synode van Heemse herhaald. Zij gaf geen principiële veroordeling, maar wel een praktisch buitenwerkingstellen van de zegengroet resp. de zegen door de ouderling.

De commissie verwerkt verschillende suggesties, tijdens de bespreking gedaan, in de voorgestelde besluittekst. Ook van het tegenvoorstel wordt een bijgeschaafde versie ter beschikking van de vergadering gesteld.

De praeses geeft een derde ronde van bespreking over het tegenvoorstel. Daarna komen de voorgestelde besluiten afzonderlijk in stemming.

De synode neemt het commissievoorstel besluit 1 aan met 12 stemmen tegen. Daarmee is het tegenvoorstel verworpen. De synode neemt voorts besluit 2 met 3 stemmen tegen en besluit 3 met algemene stemmen. Buiten stemming blijven ds. H.J.Boiten, ds. S. Cnossen, ds. A.P. van Dijk, ds. M.H. Oosterhuis en oud. J. Meijer, afgevaardigden naar de synode van Spakenburg-Noord 1987.

De praeses dankt de commissie en haar rapporteur voor hun arbeid.

Artikel 73

02.05.90

Ambtelijke bearbeiding van doven en slechthorenden (agenda 3.6.1 en 2)

Voorstel : commissie 3

Rapporteur : A.P. van Dijk

Materiaal

1. voorstel van de Particuliere Synode van Groningen dd. 07-06-89 om deputaten te benoemen met de volgende opdracht:
 - a. na te gaan welke maatregelen plaatselijk, regionaal of landelijk reeds door (samenwerkende) kerken voor de hulp aan gehoorgestoorde gemeenteleden genomen zijn en eventueel suggesties voor verbetering daarvan te doen;
 - b. zich te beraden op de vraag of en zo ja in hoeverre er noodzaak en mogelijkheden aanwezig zijn voor het benoemen van (een) predikanten) speciaal voor doven en ernstig gehoorgestoorde en eventueel voorstellen in die richting vergezeld te doen gaan van uitgewerkte concepten voor taakomschrijving en kerkelijke status;
 - c. de kerken met een rapport te dienen een halfjaar voor de aanvang van de eerst volgende generale synode;
2. adhesiebetuiging dd. 20-01-90 aan bovenvermeld voorstel van de Gereformeerde Kerk te Lensden die in opdracht van de particuliere synode van Utrecht het dovenwerk in de regio Utrecht coördineert,
3. vier bijlagen bij het onder 1. vermelde voorstel, onder meer een door de doven commissie van de kerk te Groningen-Noord uitgebracht rapport, getiteld: De landelijke aanpak van het pastorale dovenwerk.

Besluit:

- a. deputaten te benoemen met als opdracht
na te gaan welke maatregelen plaatselijk, regionaal of landelijk door (samenwerkende) kerken voor de pastorale bearbeiding van dove of slechthorende gemeenteleden genomen zijn en welke verbeteringen in dit opzicht eventueel getroffen kunnen worden;
- b. na te gaan of, en zo ja in hoeverre, de noodzaak bestaat tot en mogelijkheden aanwezig zijn

voor het benoemen van (een) predikanten) speciaal voor pastorale bearbeiding van doven en slechthorenden; eventuele voorstellen in deze richting dienen vergezeld te gaan van uitgewerkte concepten voor de regeling van de kerkelijke positie van de betrokken predikanten) en van zijn (hun) verantwoordelijkheden;

- c. hun rapport een halfjaar voor de aanvang van de eerstvolgende generale synode aan de kerken toe te zenden.

Gronden:

1. doofheid en slechthorendheid vormen in de gemeente van Christus een uitzonderlijke handicap; de Schrift zegt, dat het geloof is uit het horen (Rom. 10:17); het doen'horen' van het Woord van God aan doven en slechthorenden vereist een zo grote specifieke deskundigheid van de 'eigen' ambtsdragers van deze gehandicapte gemeenteleden, dat zij die dikwijls zich niet zullen kunnen eigen maken; de betrokken broeders en zusters zullen daarvan echter niet het slachtoffer mogen worden;
2. in de gereformeerde kerken zijn blijkens een enquête ruim 100 doven en slechthorenden, die bijzondere pastorale bearbeiding nodig hebben en die over het hele land verspreid wonen;
3. het ontbreken van geëigende pastorale bearbeiding van dove en slechthorende gemeenteleden kan gemakkelijk in de hand werken, dat zodanige gemeenteleden vervreemden van de gereformeerde kerken;
4. het eventueel in landelijk verband verlenen van doeltreffende pastorale zorg aan doven en slechthorenden dient zorgvuldig te worden voorbereid.

Het commissievoorstel verkrijgt in twee ronden van bespreking ruim de aandacht van de vergadering. De rapporteur, ds. A.P. van Dijk, legt de nadruk erop, dat de vraag naar de noodzaak van een landelijke aanpak mee deel uitmaakt van het door deputaten te verrichten onderzoek. Enkele suggesties en amendementen vanuit de vergadering neemt de commissie over. Twee amendementen van ds. P. Niemeijer, nl. in grond 1 'de verkondiging van het Woord van God' te lezen in plaats van 'de Schrift zegt, dat het geloof is uit het horen (Rom. 10:17); het doen 'horen' van het Woord van God'; en als grond toe te voegen, dat naar art. 30 KO niet generaal behandeld mag worden, wat door mindere vergaderingen kan worden afgehandeld, verwerpt de synode met 9 stemmen voor resp. 6 stemmen voor en één onthouding.

De synode maakt het commissievoorstel met algemene stemmen tot haar besluit.

De praeses spreekt dankbaarheid uit voor de eenparige beslissing in deze tere en belangrijke zaak.

Artikel 74

17.05.90

Melodieën gezangen (agenda 3.7)

Voorstel : commissie 4

Rapporteur : J. Luiten

Materiaal

brief van de Gereformeerde Kerk te Leeuwarden dd. 27 maart 1990 waarin zij verzoekt een uitspraak te doen in die zin, dat aan de kerken de vrijheid gelaten kan worden één van de varianten van de melodieënparen 10/13 en 20/22 voor beide gezangen te gebruiken.

Besluit

de Gereformeerde Kerk te Leeuwarden als volgt te antwoorden:

„De Generale Synode van Leeuwarden 1990 heeft kennis genomen van uw schrijven dd. 27 maart 1990 met betrekking tot de melodieën van de gezangen 10, 13, 20 en 22. U geeft aan, dat uw verzoek niet de steun heeft van classis en particuliere synode. Door deputaten voor generaal-synodale publikaties is evenwel een soortgelijk verzoek als het uwe gehonoreerd: gezang 10 kan ook gezongen worden op de wijs van gezang 13; gezang 22 ook op de wijs van gezang 20. De synode hoopt u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.”

Na een korte bespreking in één ronde neemt de synode dit besluit met 35 stemmen voor en één onthouding.

Artikel 75

27.06.90

Spreekconsent voor studenten

Voorstel : commissie 5

Rapporteur : P.H. van der Laan

Materiaal

brief van de raad van de Gereformeerde Kerk te Ferwerd-Hallum dd. 25 juni 1990 met het verzoek om op de bij voorgaande synodes gebruikelijke wijze de mogelijkheid te openen dat studenten aan de Theologische Universiteit een stichtelijk woord spreken in de samenkomst van de gemeente.

Besluit:

aan het verzoek te voldoen door de besluiten betreffende het spreken van een stichtelijk woord door studenten aan de Theologische Universiteit, genomen door de Generale Synoden van Amsterdam 1908 (Acta art. 60), 's-Gravenhage 1914 (Acta art. 77) en Kampen 1951 (Acta art. 70) tot de eerstvolgende generale synode buiten werking te stellen met inachtneming van de regels gesteld door de Generale Synode van Bunschoten-Spakenburg 1951-1959 (Acta art. 30) en van Kampen 1975 (Acta art. 62).

Grond:

evenals tijdens de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (Acta art. 83) werd vastgesteld, hebben nog veel kerken te kampen met moeite in de preekvoorziening.

Ingekomen is een brief van de raad van de Gereformeerde Kerk te Ferwerd-Hallum dd. 25 juni 1990 betreffende spreekconsent voor studenten. Op voorstel van het moderamen besluit de synode de brief met een beroep op de Huishoudelijke Regeling onder 12 d ontvankelijk te verklaren. Commissie 5 heeft de vergadering met een voorstel gediend.

Aan een eerste ronde van bespreking nemen vijf afgevaardigden deel. Enerzijds uiten enkele afgevaardigden stevige kritiek. Men betwijfelt of de kerken met spreekconsent wel gediend zijn. De oneigenlijke manier van besluiten levert bezwaar op: wettig genomen besluiten worden op deze wijze min of meer permanent buiten werking gesteld. Is de voorgestelde voorziening nog wel nodig?

Anderzijds ondervindt het commissievoorstel de hartelijke steun van enkele afgevaardigden. In de huidige situatie is nog steeds sprake van een flink aantal vacatures en dan kan spreekconsent van zeer veel nut zijn. Bovendien is op deze synode gesproken over de praktische vorming aan de TU: er is een cursus pastoraat en een stage voor de praktijk van de catechese, maar ook het spreekconsent is een goede mogelijkheid voor praktische vorming. De rapporteur van de commissie, ds. P. H. van der Laan, benadrukt, dat er inderdaad een bestaande praktijk is gegroeid. Die praktijk is uit de nood geboren. Wil men met deze praktijk stoppen, dan zullen daarvoor redenen moeten zijn. Hij geeft een kort historisch overzicht van het verschijnsel spreekconsent. De voorzitter van de commissie, ds. J. de Gelden attendeert erop, dat gezien de besluiten in het verleden het de voorkeur verdient deze zaak in de weg van revisie aan de orde te stellen, 'wanneer men verandering noodzakelijk acht. Zeker als dit het argument van goede praktijkoefening in de prediking betreft. Op dit moment telt voor de commissie alleen het feit, dat nog veel kerken kampen met moeite in de preekvoorziening.

Voor een tweede ronde van bespreking geven zes broeders zich op. Moeite blijft geven het steeds opnieuw buiten werking stellen van wettig genomen synodebesluiten. Verschillende afgevaardigden achten de nood onvoldoende aangetoond. Een der afgevaardigden haalt een woord van prof. dr. K. Schilder aan, in gezonde gemoedelijkheid gesproken: Gun de jongens, dat zij leren preken en gun de jongens dat ze wat verdienen. Voor het spreekconsent worden de studenten door de classis geëxamineerd. Het aantal vacatures is ook beslist niet minder geworden, aldus een afgevaardigde. Ds. J.J. Burger en ds. P. F. Lameris dienen het tegenvoorstel in om aan het verzoek van de kerk te

FerwerdHallum niet te voldoen met als grond, dat het onjuist is een door de kerken gestelde en nimmer herziene regel steeds opnieuw buiten werking te stellen.

De rapporteur van de commissie beantwoordt de sprekers uit de tweede ronde. Gezien de moeite die sommige kerken ondervinden met de preekvoorziening acht hij het minder gewenst het verzoek van de kerk te Ferwerd-Hallum om formele redenen af te wijzen. Er liggen niet alleen synodebesluiten die het spreken van een stichtelijk woord door studenten afwijzen; er liggen ook andere synodebesluiten die het spreekconsent voor studenten mogelijk maken. Wie het spreekconsent wil zien ingebouwd in de praktische vorming, dient met een revisieverzoek te komen.

De synode neemt het commissievoorstel met 28 stemmen voor en 8 tegen aan. Daarmee is het tegenvoorstel verworpen.

Hoofdstuk 5	Evangelisatie en zending
Artikel 76	Financieel beleid deputaten-curatoren GMO
Artikel 77	Uitbreiding GMO
Artikel 78	Rapport deputaten-curatoren GMO
Artikel 79	Revisieverzoek inzake de benoeming van generale zendingsdeputaten
Artikel 80	Classicaal evangelisatie-examen
Artikel 81	Vragen particuliere synode van 'het Zuiden' over financiële steun aan evangelisatiewerk
Artikel 82	Voorstel financiële steun aan het evangelisatiewerk in Venlo

Artikel 76

15.05.90

Financieel beleid deputaten-curatoren GMO (agenda 4.1.1, 4.1.2)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : J. Sikkema

Materiaal

1. rapport van deputaten-curatoren van de Gereformeerde Missiologische Opleiding over financiële aangelegenheden;
2. financiële jaarstukken over 1987, 1988 en 1989;
3. begroting over 1988, 1989 en 1990;
4. verslagen kascontroles over 1987, 1988 en 1989.

Besluit:

1. aan deputaten-curatoren van de Gereformeerde Missiologische Opleiding onder dank decharge te verlenen voor het door hen gevoerde financiële beleid;
2. nieuw te benoemen deputaten-curatoren te machtigen jaarlijks via de zendende kerken een bijdrage te vragen van maximaal fl 50.000,00.

Gronden:

1. blijktens de controlerapporten zijn de boeken en bescheiden in orde bevonden;
2. a. krachtens het reglement van de Gereformeerde Missiologische Opleiding art. 41id 1 is het college van deputaten-curatoren gemachtigd elk jaar een quotum vast te stellen tot een door de generale synode aangegeven maximum bedrag en dit door middel van de zendende kerken te innen;
- b. uit het financiële overzicht blijkt dat de begrote lasten voor 1990.46.300,00 bedragen, zodat de maximum bijdrage van fl 50.000,00 kan worden gehandhaafd.

De praeses heet deputaten-curatoren van de GMO ds. H.W. Ophoff en br. H. Koelewijn welkom. Ook ds. A.P. van Dijk woont deze zitting bij als deputaat-curator van de GMO. Nadat de rapporteur, br. J. Sikkema, een enkele vraag heeft beantwoord, aanvaardt de vergadering het voorstel met algemene stemmen.

Artikel 77

15.05.90

Uitbreiding GMO (agenda 4.1.1 en 4.3.1, 2 en 3)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : A.J.F. van der Griendt

Materiaal

1. rapport van deputaten-curatoren van de Gereformeerde Missiologische Opleiding, waarin op blz.

44 het volgende staat:

„Met nog meer aandrang dan de deputaten die rapporteerden aan de Generale Synode van Heemse, leggen de huidige deputaten aan de kerken en aan de generale synode de vraag voor, of het niet mogelijk is de taakomschrijving van de GMO zodanig uit te breiden, dat de GMO ook de studie organiseert voor predikanten met een evangelisatie-opdracht. De wenselijkheid daarvan heeft zich al meer dan eens laten gevoelen. Deze regeling ligt nog te meer voor de hand, nu de docent algemene theologische vakken van de GMO als UD aan de Theologische Universiteit verbonden is niet alleen voor de missiologische vakken, maar ook voor de evangelistiek“;

2. brieven van:
 - a. de raad van de Gereformeerde Kerk te Tiel dd. 08-03-1990;
 - b. de raad van de Gereformeerde Kerk te Drachten-ZO dd. 22-03-1990;
 - c. de raad van de Gereformeerde Kerk te Emmen dd. 15-03-1990; waarin, onder verwijzing naar bovengenoemd deputatenrapport, op verschillende wijze voorgesteld wordt uit te spreken dat het wenselijk is, dat de GMO ook de studie organiseert voor predikanten met een bijzondere evangelisatie-opdracht.

Besluit.

1. deputaten-curatoren te verzoeken om bij de eerstvolgende generale synode met voorstellen te komen voor een zodanige uitbreiding van de taakomschrijving van de Gereformeerde Missiologische Opleiding, dat deze opleiding ook dienstbaar kan zijn aan de theoretische en praktische vorming van predikanten (en eventueel anderen) die een bijzondere opdracht hebben tot evangelisatiewerk;
2. goed te vinden dat deputaten-curatoren van de Gereformeerde Missiologische Opleiding tot aan de eerstvolgende generale synode de studie-adviescommissie van de GMO desgevraagd ten dienste stellen van kerken of samenwerkingsverbanden van kerken voor de speciale toerusting van predikanten (en eventueel anderen) die een bijzondere opdracht hebben tot evangelisatiewerk.

Gronden:

1. a. uit de praktijk is gebleken, dat er behoefte bestaat aan de theoretische en praktische vorming van predikanten met een bijzondere opdracht tot evangelisatiewerk;
- b. de GMO beschikt over de nodige deskundigheid voor de organisatie van de opleiding en vorming van predikanten met een dergelijke opdracht;
- c. de generale synode kan nu geen wijziging aanbrengen in de taakomschrijving van de GMO, omdat art. 11 van het reglement voor de GMO voorschrijft, dat zulke wijzigingsvoorstellen tenminste drie maanden voor de aanvang van de generale synode aan elk van de kerken dienen te worden voorgelegd;
2. in het verleden heeft de GMO al eens meegewerkt aan de toerusting van een predikant met een evangelisatie-opdracht (zie Acta Generale Synode Heemse 1984/1985 I bijlage A5, blz. 209); het verdient aanbeveling deputatencuratoren van de GMO voor de periode tot aan de eerstvolgende generale synode voor een zodanige handelwijze officieel te machtigen.

Nadat de commissie een enkele tekstuele wijziging heeft meegedeeld, ontspint zich een levendige discussie in twee ronden. Over het voorstel om nieuw te benoemen deputaten op te dragen voor de volgende synode concrete voorstellen voor te bereiden worden kritische vragen gesteld. Is er wel behoefte aan een dergelijke organisatie voor wat nog een incidentele zaak lijkt te zijn? Wordt zo ook niet voorbijgegaan aan allerlei reeds aanwezige deskundigheid voor vorming en training met het oog op evangelisatie?

De rapporteur, oud. A.J.F. van der Griendt, en de commissievoorzitter, ds. S. Cnossen, houden staande, dat het om een bescheiden voorstel gaat, waarom bovendien door deputaten zelf is gevraagd. Het gaat niet om uitbreiding van de GMO. Er wordt aan kerken met een evangelisatiepredikant ook niets opgelegd. De bedoeling is slechts, dat het de GMO wordt mogelijk gemaakt om kerken met een evangelisatiepredikant, indien zij dat wensen, te helpen.

Deputaat ds. H.W. Ophoff beveelt een wijziging aan in het tweede besluit, die de commissie overneemt. Ook deputaat ds. A.P. van Dijk beantwoordt vragen uit de vergadering.

Een tegenvoorstel van ds. P.H. van der Laan om van dein besluit 1 bedoelde studie-opdracht geheel af te zien en in de geest van besluit 2 deputaten definitief te machtigen tot incidentele

hulpverlening wordt door deputaat Ophoff bestreden. De vraag wie ingeschreven mogen worden moet naar het reglement van de GMO geregeld worden.

De synode neemt het commissievoorstel aan met 9 stemmen tegen; daarmee is het tegenvoorstel verworpen.

Ds. A.P. van Dijk en ds. D.T. Vreugdenhil nemen niet aan de stemming deel, omdat zij als deputaat resp. studiebegeleider aan de GMO zijn verbonden.

Artikel 78

15.05.90

Rapport deputaten-curatoren GMO (agenda 4.1.1)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : W. Sturing

Materiaal

rapport van de deputaten-curatoren van de Gereformeerde Missiologische Opleiding;

Besluit.

1. de deputaten te dechargeren van hun opdracht en hun dank te zeggen voor hun arbeid;
2. opnieuw deputaten te benoemen overeenkomstig het reglement voor de Gereformeerde Missiologische Opleiding van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Grond:

het beleid van deputaten stemt overeen met hun opdracht.

Het eindbesluit inzake het werk van deputaten-curatoren van de GMO wordt zonder discussie met algemene stemmen genomen. Ds. A.P. van Dijk en ds. D.T. Vreugdenhil nemen als deputaat resp. studiebegeleider opnieuw niet aan de stemming deel.

Artikel 79

06.06.90/08.06.90

Revisieverzoek inzake de benoeming van generale zendingsdeputaten (agenda 4.2.)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : E. Heres

Materiaal

brief van de kerk van Assen-Zuid en van de kerk van Enschede-Noord dd. 12 en 15 febr. 1990, met het voorstel tot herziening van het besluit van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 inzake de benoeming van generale zendingsdeputaten (Acta art. 86 en 87).

De raden van de kerk van Assen-Zuid en Enschede-Noord verzoeken:

- „1. Uit te spreken, dat de bezwaren tegen generale zendingsdeputaten, zoals verwoord door de generale synode te SpakenburgNoord, genoegzaam zijn weerlegd;
2. generale zendingsdeputaten te benoemen;
3. een instructie voor deze deputaten vast te stellen, onder kennisneming van de door de raden van de Gereformeerde Kerk van Assen-Zuid en EnschedeNoord voornoemd bijgevoegde Proeve van een Instructie.”

Naar aanleiding van het in de brief aangedragen materiaal overwegen de beide kerkeraden:

„dat het niet in strijd is met, maar in tegendeel in de lijn ligt van vorige synodes om een aantal aspecten van het zendingswerk die een gemeenschappelijk karakter hebben, generaal-synodaal te regelen;”

„dat genoegzaam is aangetoond dat er taken liggen die met name vanwege het gewenste bindende karakter van de te nemen besluiten, niet door de bestaande samenwerkingsverbanden

van CVS en CVO, doch onder verantwoordelijkheid van de gezamenlijke kerken in generale synode vertegenwoordigd, dienen te worden uitgevoerd”.

Besluit:

aan het verzoek van de kerk van Assen-Zuid en van de kerk van Enschede-Noord niet te voldoen.

Gronden:

1. de kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord hebben zich rekenschap gegeven vande argumentatie v oor het afwijzend besluit van de GS Spakenburg-Noord. In hun bewijsvoering wordt echter niet met klemmende redenen aangetoond dat de genoemde problemen van discontinuïteit, deskundigheid, vrijblijvendheid en beperkte tijd niet door de betrokken mindere vergaderingen zouden kunnen worden opgelost;
2. deze kerken hebben bovendien niet aangetoond, dat de door hen voor een eventueel generaal deputaatschap aangewezen taken niet door de zendende kerken zelf of door hun samenwerkingsorganen kunnen worden verricht.

In de middagzitting op woensdag 6 juni vangt de behandeling van het revisieverzoek van de kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord aan. Commissie I stelt voor aan het verzoek van deze kerken niet te voldoen, omdat het zendingswerk op dit moment nog niet in alle ressorten kerkverbandelijk geregeld is. Ook wordt niet met klemmende bewijsvoering aangetoond, dat de gemeenschappelijke zaken niet door de mindere vergaderingen en de bestaande samenwerkingsverbanden kunnen worden afgehandeld.

In de eerste ronde van bespreking, waarvoor tien broeders zich opgeven, blijken de meningen der afgevaardigden uiteen te lopen. Het voorstel van de commissie ontvangt bijval en stuit op kritiek.

De adviseur der vergadering, prof. Te Velde, acht het revisieverzoek een uitnemend stuk werk. Aan de vraag van de synode van Spakenburg-Noord acht hij voldaan. Deze kerken verdienen alle respect van de synode. Maar er is voor het instellen van generale zendingsdeputaten nog onvoldoende orde op het thuisfront. Ontstaat met het benoemen van dergelijke deputaten niet een doublure met het College van Samenwerking? Is niet ook een breder draagvlak nodig?

Door verschillende afgevaardigden wordt met klem gevraagd om instelling van een studiedeputaatschap. Is het wel billijk aan het benoemen van generale zendingsdeputaten de voorwaarde te verbinden, dat het zendingswerk in alle ressorten kerkverbandelijk geregeld moet zijn? Vormt het feit, dat de zendende kerken dit verzoek niet als een gezamenlijke zaak op de tafel der synode leggen, niet een aanwijzing voor de betrekkelijke waarde van het College van Samenwerking?

De rapporteur van de commissie, ds. E. Heres, beantwoordt de sprekers uit deze ronde. De commissie wil met haar voorstel geenszins de weg naar generale zendingsdeputaten blokkeren, maar wil uitsluitend nu, op dit moment, de verzoeken van de kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord afwijzen, omdat niet is aangetoond, dat de eventuele taken van generale zendingsdeputaten niet in de mindere vergaderingen kunnen worden afgehandeld. De vraag naar het instellen van een studiedeputaatschap ligt niet ter tafel. Ook wordt in de kring van de zendende kerken over generale zendingsdeputaten niet gelijk gedacht. Het besluit zelf is sober, maar in het rapport is op de argumentatie van de indieners van het revisieverzoek ingegaan. Elementen uit het rapport kunnen als werkrapport in de Acta worden opgenomen.

De voorzitter van de commissie, ds. S. Cnossen, vult de beantwoording aan. De zendende kerken hadden samen om de instelling van dit deputaatschap moeten vragen, en dan met voldoende argumentatie. Nu kan de commissie de synode niet anders voorstellen dan te besluiten aan de verzoeken niet te voldoen.

Omdat de plenaire vergadertijd van deze dag is verstreken, wordt de zaak verdaagd tot een volgende zitting.

Vrijdag 8 juni zet de synode de behandeling van de revisieverzoeken inzake de benoeming van generale zendingsdeputaten voort.

Ter tafel ligt een gewijzigd voorstel van de commissie. Het besluit blijft hetzelfde, maar de gronden luiden nu:

1. ook al is het de kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord toe te stemmen, dat er aspecten aan het zendingswerk zijn, die een gemeenschappelijk karakter hebben, is toch het instellen van een generaal zendingsdeputaatschap - zo dat al nodig is - op dit moment niet verantwoord, omdat er voor zo'n deputaatschap onvoldoende draagvlak in de mindere

- vergaderingen is, zolang het zendingswerk niet in alle ressorten kerkverbandelijk geregeld is;
2. het eventueel instellen van een generaal zendingsdeputaatschap zal de instemming moeten hebben van tenminste een meerderheid van de zendende kerken; uit het verzoek van de kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord blijkt niet, dat dit het geval is; ook daarom is het niet wijs thans tot het instellen van een generaal zendingsdeputaatschap over te gaan. In de tweede ronde dienen oud. A. Bolhuis, ds. J. de Gelder en ds. A. Kamer een tegenvoorstel in. Zij stellen de synode voor te besluiten over het verzoek van de kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord tot het instellen van een zendingsdeputaatschap thans geen uitspraak te doen, maar deputaten te benoemen met de volgende opdracht:
- a. te onderzoeken of de instelling van een generaal deputaatschap voor zendingszaken noodzakelijk is met het oog op de afhandeling van die zendingszaken die de kerken gemeenschappelijk aangaan;
 - b. indien het onder a. bedoelde onderzoek positief uitvalt, een concept-instructie te ontwerpen voor een dergelijk deputaatschap, onder kennisneming van de door de raden van de gereformeerde kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord aan deze synode voorgelegde proeve;
 - c. het onder a. en b. gestelde uit te voeren in goed overleg met de zendende kerken en met de bestaande samenwerkingsverbanden voor de zending;
 - d. hun rapport met adviezen en/of voorstellen een halfjaar voor het samenkomen van de volgende generale synode toe te zenden aan de kerken. Tijdens deze ronde van bespreking ontvangen beide voorstellen steun. Er worden echter ook kritische vragen gesteld. Wat het tegenvoorstel beoogt, is volgens sommigen niet aan de synode gevraagd. Dit kan bij de volgende synode in de weg van art. 30 KO aan de orde worden gesteld. Anderzijds wordt opgemerkt, dat de synode het geven van antwoord kan uitstellen door het instellen van een studiedeputaatschap, nu verschillende afgevaardigden om meer informatie vragen. Maakt de voorwaarde, genoemd in grond 1 van het commissievoorstel, dat het zendingswerk in alle ressorten kerkverbandelijk geregeld moet zijn, het benoemen van deputaten niet voor lange tijd onmogelijk? Ontvangt in dit voorstel een meerderheid van de zendende kerken in deze zaak geen vetorecht? Kent de synode aan de zendende kerken zo geen positie toe, die in strijd is met art. 83 KO? Ds. M.H. Oosterhuis, rapporteur inzake generale zendingsdeputaten op de synode van Spakenburg-Noord, benadrukt, dat die synode het verzoek van de particuliere synode van Drenthe heeft afgewezen alleen op grond van onvoldoende argumentatie. Ds. P.H. van der Laan en ds. A. de Snoo dienen een amendement in op het commissievoorstel met de strekking het besluit van andere gronden te voorzien. De rapporteur en de commissievoorzitter beantwoorden de sprekers uit deze ronde en vragen enige tijd voor beraad. De indieners van het tegenvoorstel en van het amendement ontvangen gelegenheid voor repliek.

Bij het begin van de middagzitting deelt de rapporteur mee, dat de commissie het amendement-Van der Laan/De Snoo overneemt. Voor een derde ronde van bespreking vraen negen afgevaardigden het woord.

Gevraagd wordt of een generale synode op deze wijze de kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord wel recht doet. In grond 1 bij het besluit wordt geoordeeld, dat de argumentatie van de kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord niet klemmend is, maar dit oordeel wordt in het besluit niet verder onderbouwd. Ook wordt gevraagd, of het terecht is, dat niet de mindere vergaderingen, maar de eigen samenwerkingsorganen van de zendende kerken in de tweede grond worden opgevoerd. De rapporteur van de commissie wijst voor de argumentatie naar het commissierapport. Hij acht naar art. 24 KO de kerken niet klaar voor het benoemen van generale zendingsdeputaten. Een studiedeputaatschap kan in de weg van art. 30 KO worden ingesteld. De voorzitter van de commissie wijst erop, dat zendingszaken op dit moment zowel kerkordelijk als in samenwerkingsverbanden kunnen worden behandeld. Over een inhoudelijke onderbouwing van grond 1 valt te praten.

Als de vergadering daarop tot stemmen overgaat, dient ds. P. Niemeijer prealabel het volende voorstel van orde in:

De synode schort haar bespreking over het revisieverzoek van de kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord op en draagt commissie 1 op haar overwegingen inzake genoemd verzoek inhoudelijk in haar concept-besluittekst te verwerken.

De praeses schorst de vergadering voor moderamenberaad. Na de schorsing deelt ds. Niemeijer mee het voorstel van orde in te trekken met behoud van gevoelens.

'De synode neemt het voorstel van de commissie aan met 15 stemmen voor, 13 tegen en twee onthoudingen. Daarmee is het tegenvoorstel verworpen. Ds. H.J. Bonen, ds. S. Cnossen, ds. M.H. Oosterhuis en oud. J. Meijer, die afgevaardigd waren naar de synode van SpakenburgNoord, blijven buiten stemming.

Op voorstel van ds. P. Niemeijer besluit de vergadering het werkrapport van commissie 1 in de Acta op te nemen (zie bijlage XIIC).

Artikel80

15.05.90

Classicaal evangelisatie-examen (agenda 4.3.3)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : A.J.F. van der Griendt

Materiaal

brief van de raad van de Gereformeerde Kerk van Drachten Z/O dd. 22 maart 1990 waarin hij verzoekt een classicaal examen in te stellen voor predikanten met een opdracht tot evangelisatie, die een opleiding aan de GMO hebben gevolgd.

Besluit:

aan dit verzoek niet te voldoen.

Grond:

het verzoek van de raad betreft een nieuwe zaak, die volgens art. 30 KO alleen in de weg van voorbereiding door de mindere vergadering in behandeling kan komen.
De synode neemt dit besluit met algemene stemmen.

Artikel 81

19.06.90

Vragen particuliere synode van 'het Zuiden' over financiële steun aan evangelisatiewerk (agenda 4.4.2)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : J.J. Burger

Materiaal

brief van de Particuliere Synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg dd. 10 februari 1990, waarin de volgende zaken als „quaestio” aan de generale synode worden voorgelegd:

1. van de Classis Noord-Brabant/Limburg de vraag een kerkordelijke procedure aan te wijzen om het Gemeenschappelijk Evangelisatie Arbeidsproject (GEA-project) van een goed financieel draagvlak te verzekeren;
2. van de Classis Axel de volgende vragen:
 - a. Is het terecht dat zowel de Zeeuwsch-Vlaamse kerken als de kerken rondom Venlo richtlijn 5 van de Generale Synode van Kampen 1975 noemen bij de opzet van het evangelisatiewerk?
 - b. Hebben de Zeeuwsch-Vlaamse kerken juist gehandeld door de kerken in Nederland vrijblijvend te vragen mee te werken? En/of is het van de kerken in het particuliere ressort van het zuiden juist geweest om zusterkerken te 'binden' door een particuliersynodaal besluit?
 - c. Hebben plaatsen, die een 'bovenplaatselijk' project willen starten, de vrijheid om een eigen

structuur te kiezen, en/of is er een les te trekken uit de ontwikkeling in het zuiden? Zo ja, welke?

- d. Kan de generale synode wegen aangeven om te voorkomen dat projecten elkaar schade toebrengen?
- e. Is het naar het oordeel van de generale synode correct als een particuliere synode zich wendt tot een aangrenzende particuliere synode om financiële steun bij een evangelisatieproject?
- f. Verdient het aanbeveling dat een kerk (of samenwerkende kerken) in dergelijke gevallen een beroep doet (doen) op alle zusterkerken? Zo niet, wat verdient dan aanbeveling?

Besluit 1:

op vragen over de wijze van ondersteuning van evangelisatiewerk in het verleden geen antwoord te geven.

Grond:

het heeft geen zin een oordeel uit te spreken over zaken, die in het verleden naar beste weten zijn georganiseerd, ook al zou het heden duidelijk maken, dat een en ander beter kan worden geregeld.

Besluit 2:

op de vragen over de wijze van ondersteuning van evangelisatiewerk vanaf heden te antwoorden:

1. wanneer kerken voor gemeenschappelijke evangelisatie-arbeid langlopende financiële verplichtingen willen aangaan, zullen zij er zorg voor dragen, dat deze arbeid van te voren van een goed financieel draagvlak wordt voorzien;
2. indien kerken voor dergelijke arbeid financiële steun behoeven, zullen zij deze niet op eigen gelegenheid zoeken, maar bij de classis waaronder zij ressorteren, aanvragen; in deze aanvraag zal zowel het belang van deze arbeid als de behoefte aan financiële middelen verantwoord worden;
3. wanneer deze classis niet over voldoende financiële middelen beschikt, maar wel overtuigd is van de noodzaak van het evangelisatieproject, zal zij de hulp van de particuliere synode inroepen; de particuliere synode zal zich zo nodig tot de generale synode wenden;
4. wanneer een classis, particuliere of generale synode besluit een evangelisatie project te steunen, is dit besluit uiteraard bindend voor alle kerken die tot het ressort van deze vergadering behoren.

Gronden:

1. het zou niet wijs zijn regelingen te treffen die ook voor kortlopende projecten gelden; zulke projecten kunnen het beste van geval tot geval geregeld worden;
2. in de richtlijnen voor het evangelisatiewerk, opgesteld door de Generale Synode van Kampen 1975 (Acta art. 335) is onder punt 5 geregeld, dat gemeenschappelijk evangelisatiewerk zoveel mogelijk verricht zal worden met inachtneming van de kerkelijke indeling in ressorten; terecht wordt door de kerken in het zuiden naar deze richtlijn verwezen; het ligt in de lijn van deze bepaling om ook de financiële ondersteuning van zulk evangelisatiewerk aan de kerkelijke indeling in ressorten te binden;
3. a. wanneer een mindere vergadering binnen haar ressort onvoldoende financiële mogelijkheden heeft om een evangelisatieproject te steunen, is het kerkordelijk de aangewezen weg zich tot een meerdere vergadering en niet tot een genabuurde mindere vergadering of tot de kerken in het algemeen te wenden;
b. een meerdere vergadering kan op de meest objectieve wijze prioriteiten stellen, indien voor meer dan één project tegelijk om steun wordt gevraagd, zodat ver schillende projecten elkaar onderling zo min mogelijk schade toebrengen.

Besluit 3:

hiervan mededeling te doen aan:

1. de particuliere synoden van Overijssel, van Gelderland en van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg;
2. de classes Arnhem, Axel en Noord-Brabant/Limburg;
3. de kerkeraden van Axel, Brunssum-Treebeek, Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Nijmegen.

Vooraf licht de rapporteur, ds. J.J. Burger, het voorstel van de commissie uitvoerig toe. Zeven broeders vragen het woord. In grote lijnen wordt ingestemd met het voorstel. Gevraagd wordt, welke gevolgen het voorgestelde besluit zal hebben voor reeds bestaande samenwerkingsverbanden. Een der afgevaardigden stelt, dat richtlijn 5 van de synode van Kampen 1975 (Acta, art. 335) wel betrekking heeft op de gemeenschappelijke evangelisatiearbeid, maar niet op het zoeken van financiële steun voor die arbeid. Hij is van mening, dat met dit voorstel deze richtlijn verduidelijkt en aangevuld wordt. Bovendien is hij van mening, dat één kerk de eindverantwoordelijkheid zal dienen te dragen, ook de financiële. Die kerk kan dan naar analogie van art. 11 KO het kerkverband inschakelen. Ook wordt gevraagd, of het voorstel uitsluitend voor de evangelisatie kracht heeft, omdat samenwerking tussen twee particuliere synoden ook voorkomt bij de zending en bij de samenwerking naar art. 11 KO.

De rapporteur benadrukt, dat het te nemen besluit geen terugwerkende kracht heeft, maar hij hoopt dat, als het voorstel verheven wordt tot besluit, zich een nieuwe trend zal ontwikkelen. De commissie denkt niet aan een analogie naar art. 11 KO. Revisieverzoeken om de richtlijnen van Kampen 1975 uit te breiden liggen evenmin ter tafel. Het besluit geldt uitsluitend het evangelisatiewerk.

Bij de aanvang van de tweede ronde van bespreking deelt de rapporteur enkele wijzigingen in het commissievoorstel mee. In deze ronde, waarin zes broeders het woord voeren, wordt de vrees voor verkerkelijking van de evangelisatie uitgesproken. De rapporteur acht die vrees ongegrond, maar wat er aan kerkelijke evangelisatie-arbeid plaats vindt, zal door goede orde gekenmerkt dienen te worden.

De synode neemt het voorstel aan met 35 stemmen voor en één onthouding.

Artikel 82

19.06.90

Voorstel financiële steun aan het evangelisatiewerk in Venlo (agenda 4.4.1)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : J.J. Burger

Materiaal

verzoek van de Particuliere Synode van Gelderland 1990, om een deputaatschap in te stellen met de opdracht „van alle zusterkerken een nader vast te stellen bedrag te vragen voor de financiële ondersteuning van het evangelisatiewerk vanuit Brunssum-Treebeek te Venlo”.

Besluit 1:

aan dit verzoek niet te voldoen.

Grond:

het verzoek van de particuliere synode van Gelderland betreft allereerst de kerk te Brunssum-Treebeek, een kerk die niet tot het ressort van de particuliere synode van Gelderland behoort; wil eventueel tot generaal-synodale steun van het evangelisatiewerk van deze kerk besloten worden, dan zal een daartoe strekkend verzoek door deze kerk in de kerkelijke weg via de classis Noord-Brabant/Limburg en de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg op de tafel van de generale synode gelegd moeten worden (vergelijk wat door deze synode eerder is besloten; zie Acta art. 81).

Besluit 2:

hiervan mededeling te doen aan:

1. de particuliere synoden van Overijssel, van Gelderland en van Zeeland, Noord-Brabant en

- Limburg;
2. de classes Arnhem en Noord-Brabant/Limburg;
 3. de kerkeraden van Brunssum-Treebeek, Eindhoven, 's Hertogenbosch en Nijmegen.

De synode bespreekt het commissievoorstel in drie ronden.

Vooreerst vragen vijf broeders het woord. Opgemerkt wordt dat de kerk te Nijmegen zelf een van de samenwerkende kerken is. Toen het verzoek gedaan werd was deze kerk evenveel bij het werk betrokken als de kerk te Brunssum-Treebeek. Zal na deze uitspraak de particuliere synode van Overijssel dit evangelisatiewerk nog blijven steunen?

De rapporteur van de commissie, ds. J.J. Burger, is van oordeel, dat de synode dit verzoek op zachte wijze dient af te wijzen. Het verzoek behoort via de kerk te Brunssum-Treebeek en via de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg in de weg van de zogenaamde 'weging' op tafel van de synode te komen. Een dergelijke goede voorbereiding is onontbeerlijk. In de komende periode zal de particuliere synode van Overijssel het werk in het zuiden niet blokkeren, zo vertrouwt hij.

In de tweede ronde, waarvoor twee broeders zich opgeven, dient ds. P.H. van der Laan een tegenvoorstel in om deputaten te benoemen met de opdracht verzoeken tot ondersteuning van de GEA te behandelen. Hij motiveert dit voorstel met verwijzing naar de correspondentie tussen de particuliere synode van Gelderland en de particuliere synode van Overijssel, waaruit de behoefte zou blijken aan een generaal-synodale regeling.

De praeses geeft nu gelegenheid voor een derde ronde, waarin drie broeders het woord voeren. Gesteld wordt, dat slechts één van de samenwerkende kerken het verzoek via de particuliere synode aan deze synode voorlegt met voorbijgaan van de andere samenwerkende kerken.

De rapporteur ontraadt de vergadering het tegenvoorstel aan te nemen, omdat het steunverzoek onvoldoende in de kerkelijke vergaderingen is voorbereid.

De synode neemt het commissievoorstel aan met 29 stemmen voor, vijf tegen en twee onthoudingen. Daarmee is het tegenvoorstel verworpen.

Hoofdstuk 6	Theologische universiteit
Artikel 83	Benoeming drs. C.J. de Ruijter in de aanstaande vacature prof. dr. C. Trimp, en machtiging tot diens emeritering
Artikel 84	Benoeming dr. F. van der Pol tot hoogleraar
Artikel 85	Benoemingen
Artikel 86	Theologische Universiteit. Verkenningcommissie godgeleerdheid
Artikel 87	Theologische Universiteit. Studiedoorlichting
Artikel 88	Theologische Universiteit. Bibliotheek
Artikel 89	Theologische Universiteit. Automatisering Bibliotheek
Artikel 90	Rapport van deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit
Artikel 91	Theologische Universiteit. Emeritaats- en pensioenregeling
Artikel 92	Jaarverslagen deputaten-financieel

Artikel 83

03.05.90

Benoeming drs. C.J. de Ruijter in de aanstaande vacature prof. dr. C. Trimp, en machtiging tot diens emeritering

In openbare zitting deelt de praeses mee, dat in comité-zitting door de synode het volgende besluit is genomen:

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland constateert, dat prof. dr. C. Trimp op 1 september 1991 de emeriteringsgerechtigde leeftijd hoopt te bereiken.

De synode besluit, overeenkomstig de voordracht van deputaten-curatoren, in overeenstemming met het advies van de academische senaat van de Theologische Universiteit als opvolger van prof. dr. C. Trimp te benoemen drs. C.J. de Ruijter, predikant bij de Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Centrum.

De synode heeft deputaten-curatoren gemachtigd de datum van de emeritering van prof. dr. C. Trimp, en van het optreden van drs. C.J. de Ruijter als hoogleraar nader vast te stellen.

Met ingang van 1 juni 1990 is drs. C.J. de Ruijter benoemd tot universitair docent in volledige dienst in de diaconiologische vakken.

Nadat de di. P. F. Lameris en drs. C.J. de Ruijter, die deze middagvergadering niet hebben bijgewoond de vergaderzaal weer zijn binnengeroepen deelt de praeses drs. De Ruijter mee dat hij met algemene stemmen tot opvolger van prof. dr. C. Trimp is benoemd. Hij wenst hem hiermee van harte geluk.

Het is voor de synode een zaak van eer dat één van haar leden deze benoeming heeft ontvangen. Drs. De Ruijter hoopt bij aanvaarding van zijn benoeming in fasen op weg te gaan naar het professoraat in de diaconiologie.

Uit talrijke publikaties is al bekend geworden, hoezeer zijn liefde en interesse uitgaan naar de ambtelijke vakken.

De praeses wijst op de voorletters van drs. C.J. de Ruijter, met name op de C. Het is namelijk opvallend dat zijn voorgangers sinds de Vrijmaking dezelfde voorletters hadden: C. Veenhof en C. Trimp.

Daarmee komt de praeses tot dr. C. Trimp. Met enkele woorden wenst hij hem van harte geluk met de benoemde opvolger. Het is nu niet het moment om afscheid van elkaar te nemen. Want professor Trimp zal nog tot minstens eind 1992 hoogleraar in actieve dienst blijven. Ook zijn voorletter is een C en dat zegt veel. De synode van Leeuwarden is een echte C-synode, een Computer-synode. Stond er op de synode van Spakenburg-Noord slechts één computer, op deze synode zijn het er zeker tien. En een goede computer heeft ook een vaste schijf, aangeduid met C. Komen we nu tot het vakgebied van prof. Trimp, dan blijkt dit door hem zelf getypeerd te zijn als een terrein met veel sectoren. Welnu, een harde schijf kent deze ook. Daarop kan men directories maken. Ook op het gebied van de ambtelijke vakken zijn er vele van. Maar ze vormen samen wel een vaste en harde schijf, omdat het fundament van al deze vakken het betrouwbare Woord van God is.

Nu blijkt ook de opvolger van prof. Trimp goed thuis te zijn op de harde en vaste schijf van de computer, de C-schijf. Wij weten dat dit evenzeer geldt van de vaste grondslag van Gods Woord. De synode wenst drs. De Ruijter toe, dat hij op de vaste schijf van Gods Woord alle sectoren van zijn vakgebied mag laten richten Boorde directieven die van dit Woord uitgaan.

Artikel 84**08.05.90***Benoeming dr. F. van der Pol tot hoogleraar (agenda 5.1.2b)*

In openbare zitting deelt de praeses mee, dat in comité-zitting door de synode het volgende besluit is genomen.

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland besluit overeenkomstig het voorstel van deputaten-curatoren, na instemming van de academische senaat, docent dr. F. van der Pol met ingang van 1 september 1990 te benoemen tot gewoon hoogleraar met als leeropdracht de kerkgeschiedenis van de Oude Kerk, de Middeleeuwen en de Reformatietijd en de symboliek.

De synode besluit dr. Van der Pol zo spoedig mogelijk telefonisch in kennis te stellen van diens benoeming.

Artikel 85**07.06.90***Benoemingen*

In openbare zitting deelt de praeses mee, dat de synode in comité-zitting besloten heeft:

1. overeenkomstig de voordracht van deputaten-curatoren drs. C. Bijl opnieuw te benoemen tot universitair docent in niet-volledige dienst met de opdracht in nauwe samenwerking met de hoogleraar voor de ambtelijke vakken te assisteren bij het geven van preekcolleges, en dat voor een periode van drie jaar;
2. overeenkomstig de voordracht van deputaten-curatoren dr. A.N. Hendriks opnieuw te benoemen tot universitair docent in niet-volledige dienst voor het leiden van de werkgroep poimeniek voor een periode van drie jaar;
3. overeenkomstig het verzoek van deputaten-curatoren hen te machtigen om voor de periode van driejaar als gastdocent dr. J.R. Luth voor colleges in de kerkmuziek aan te trekken.

Artikel 86**07.06.90***Theologische Universiteit. Verkenningcommissie godgeleerdheid (agenda 5.1.1)*

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : S. Cnossen

Materiaal

rapport van deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit, par. 12.

Besluit 1:

- goed te keuren dat deputaten-curatoren:
1. geen bezwaar hebben gehad om te voldoen aan het verzoek van de Verkenningcommissie godgeleerdheid, ingesteld door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen, om de Theologische Universiteit te betrekken in het onderzoek van genoemde commissie;
 2. op verzoek van de Verkenningcommissie godgeleerdheid een gesprek hebben gevoerd met twee leden van deze commissie waarin zij
 - a. stelden „dat het de kerken gaat om een opleiding tot predikant op wetenschappelijk niveau“;
 - b. op de door de Verkenningcommissie godgeleerdheid geopperde „mogelijkheid tot samenwerking tussen ‘Apeldoorn’ en ‘Kampen II’ “ uiteengezet hebben „waarom gescheiden optrekken tot nu toe noodzakelijk was en is“ en gesteld hebben, dat „hand- en spandiensten mogelijk zijn“;
 - c: betreffende de mogelijkheid dat ‘Kampen’ aio’s (assistentonderzoekers) kan aanstellen met rijkssteun, gezegd hebben „dat zij zulks billijk zouden achten ter wille van de uitbouw en uitstraling van het wetenschappelijk onderzoek van de gereformeerde theologie, maar dat dit geen streep zou mogen afdoen van de vrijheid van onderwijs aan de universiteit“.

Gronden:

1. de universiteit is op grond van art. 218 WWO een van de aangewezen bijzondere theologische hogescholen, die ten aanzien van het verlenen van doctoraat en getuigschriften van met goed gevolg afgelegde examens, gelijkberechtigd is met de rijksuniversiteiten; daarom mag controle op de kwaliteit van het onderwijs en het onderzoek niet worden geschuwd;
2. a. De Gereformeerde Kerken in Nederland onderhouden een Theologische Universiteit, niet voor wetenschappelijke vorming op zich, maar voor de wetenschappelijke vorming tot dienaar des Woords (vgl. de preambule van het statuut van de Theologische Universiteit);
b. de 'School der kerken' is opgericht en wordt in stand gehouden voor de voortgang van de dienst des Woords binnen De Gereformeerde Kerken in Nederland. Structurele samenwerking tussen 'Apeldoorn' en 'Kampen' is gezien de kerkelijke gescheidenheid niet mogelijk;
c. het is een principiële zaak, dat de opleiding voor predikanten wordt bekostigd door de kerken; dit uitgangspunt houdt wel de mogelijkheid in, dat zaken rond de opleiding incidenteel voor overheidssubsidie in aanmerking kunnen komen. Uit het feit dat de kerken een universiteit onderhouden tot de dienst des Woords (art. 18 KO) vloeit voort dat het eventueel aanvaarden van overheidssubsidie niets mag afdoen van de vrijheid van het onderwijs.

Besluit 2:

1. ermee in te stemmen dat deputaten-curatoren zich na het verschijnen van het Rapport van de Verkenningcommissie godgeleerdheid april 1989 hebben onthouden van een publieke reactie;
2. uit te spreken, dat de signalen die van dit rapport uitgaan niet genegeerd mogen worden.

Gronden:

1. een eventuele publieke reactie vereist vooraf bestudering van het rapport;
2. signalen van externe deskundigen kunnen leiden tot het nemen van maatregelen, die de universiteit als onderwijs- en onderzoeksinstituut ten goede komen.

In aanwezigheid van ds. C.J. Breen, ds. H.D. van Herksen, mr. N.E. Nieboer en ds. C.J.

Smelik, deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit, en prof. dr. K. Veling, die de senaat van de universiteit vertegenwoordigt, behandelt de synode de voorstellen inzake de school der kerken.

In een eerste ronde van bespreking, waarvoor zes broeders zich opgeven, wordt onder meer geïnformeerd naar de betekenis van verschillende uitdrukkingen als 'hand- en spandiensten' en 'inhoudelijke samenwerking', namelijk met de christelijke gereformeerde Universiteit en 'zaken rond de opleiding', die namelijk voor subsidiëring in aanmerking zouden komen. Gevraagd wordt of het aanvaarden van subsidie niet strijdig is met de preambule van het Statuut van de Theologische Universiteit.

De rapporteur van de commissie, ds. S. Cnossen, wijst erop, dat het bij 'hand- en spandiensten' om niet-structurele zaken gaat. Alleen enkele zaken rond de opleiding, bijvoorbeeld een project van wetenschappelijk onderzoek, kunnen voor subsidie in aanmerking komen. Uiteraard blijft de school der kerken vrij van subsidie.

De tweede voorzitter van de commissie, ds. J.J. Burger, licht een en ander nader toe. De universiteit wordt door de kerken bekostigd. Een subsidie van monumentenzorg voor de restauratie van een monument is daarmee niet in strijd.

Deputaat-curator ds. Smelik geeft aan, dat de uitdrukking 'hand- en spandiensten' is gekozen, omdat het om incidentele, niet nader te preciseren, ook niet te voorspellen zaken gaat in het contact met 'Apeldoorn'. Subsidie voor de universiteit is niet aan de orde; alleen willen deputaten-curatoren graag de mogelijkheid open houden om bij een bepaald project van wetenschappelijk onderzoek een subsidieclaim te doen. In dat verband noemt hij de bibliotheek, die ook door anderen gebruikt wordt en de assistenten in opleiding (aio's), die bezig kunnen zijn met wetenschappelijk onderzoek.

Prof. Veling attendeert erop, dat er in de wet op het hoger onderwijs gesproken wordt van bekostigde

en niet-bekostigde instellingen. De TU is een niet-bekostigde instelling. Een incidentele subsidie voor een onderzoeksproject van een aio tast die status op geen enkele manier aan.

Voor de tweede ronde van bespreking begint deelt de rapporteur enkele wijzigingen mee. In de tweede ronde, waarvoor zes broeders zich melden, worden enkele amendementen ingediend.

Een amendement-Koopman/De Gelder om grond 2c tweede zinsdeel als volgt te lezen: dit uitgangspunt houdt niet in, dat in incidentele gevallen wetenschappelijk onderzoek niet voor overheidssubsidie in aanmerking kan komen, wordt verworpen met 11 stemmen voor en 23 tegen. Bij het eerste amendement-Van Dijk om in plaats van 'hand- en spandiensten' 'incidentele diensten over en weer' te lezen, staken de stemmen (17 voor en 17 tegen); daarmee is het amendement verworpen. Een tweede amendement van ds. Van Dijk om in grond 2c te spreken van 'zaken van projectmatige aard rond de opleiding' wordt verworpen met 2 stemmen voor en 32 tegen.

De synode neemt het commissievoorstel aan met algemene stemmen. Ds. A. Kamer en ds. P. Schelling blijven als deputaat-curator buiten stemming.

Artikel 87

07.06.90

Theologische Universiteit. Studiedoorlichting (agenda 5.1.1 en 2)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : S. Cnossen

Materiaal

1. rapport van deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit 4.14 en 12.7;
2. aanvulling op 12.7 van het rapport van deputatencuratoren dd. 10 april 1990 met een afschrift van een nota van de senaat van de Theologische Universiteit aan deputaten curatoren over 'Kampen als onderzoeksinstituut' dd. 12 maart 1990, waaruit blijkt:
 - dat deputaten-curatoren aan de senaat hebben gevraagd t.a.v. de doorlichting van het studieprogramma niet alleen „aan 'Kampen als onderwijsinstituut' maar ook aan 'Kampen als onderzoeksinstituut' " aandacht te geven;
 - dat de noodzaak voor deze aandacht onderstreept is door het Rapport van de Verkenningscommissie godgeleerdheid;
 - dat de senaat een commissie voor deze zaak heeft ingesteld, die geconstateert heeft dat:
 - a. „als het wetsontwerp Hoger Onderwijs Wet (WHW) wet wordt, ook onze universiteit te maken zal krijgen met concretere controle op de kwaliteit van haar werkzaamheden dan in het verleden het geval was”;
 - b. het zaak is „allereerst intern te zorgen voor een structuur waarin naast het onderwijs ook het onderzoek gestimuleerd en gecontroleerd wordt - en dat efficiënter dan in het verleden gebeurde”; - dat de senaat nog volop in discussie is over deze materie.

Besluit:

1. met instemming kennis te nemen van het besluit van deputaten-curatoren om tot een fundamentele doorlichting van het studiepakket te komen en daarbij aandacht te geven niet alleen aan 'Kampen als onderwijsinstituut' maar ook aan 'Kampen als onderzoeksinstituut';
2. deputaten-curatoren op te dragen de komende jaren uiterste waakzaamheid te blijven betrachten, opdat de Theologische Universiteit wanneer zij te maken krijgt met concretere overheidscontrole op de kwaliteit van het onderwijs, aangemerkt zal blijven worden als instelling van hoger onderwijs.

Grond:

de onderhavige zaak is van groot belang voor het toekomstig functioneren van de universiteit als erkend onderwijs- en onderzoeksinstituut; het Rapport van de Verkenningscommissie godgeleerdheid onderstreept de noodzaak om aan deze materie nauwkeurige aandacht te blijven besteden.

Voor een eerste ronde van bespreking vragen vijf broeders het woord. De rapporteur beantwoordt de sprekers. Deputaat-curator ds. C.J. Smelik deelt mee, dat de zaak van de studiedoorlichting nog volop in studie is. Er ligt heel veel werk; er is ook veel energie in gestoken. Heel veel punten vragen daarbij de aandacht, bijvoorbeeld de integratie van praktijkcomponenten. Officieel kunnen deputaten-curatoren de synode op dit moment niets voorleggen. Prof. dr. K. Veling geeft enkele voorbeelden: overwogen wordt in de propaedeuse minder talen en meer theologie te geven; later in de studiegang kunnen de talen sterker terugkomen in het kader van de specialisatie. Ook tracht men theologische en praktijkvakken eerder in de studiegang een plaats te geven. Een aandachtspunt is ook de vraag, of bepaalde vakken een 'cluster' kunnen vormen. Het is een zaak van passen en meten om aan alle wensen tegemoet te komen.

Vooreen tweede ronde geven drie broeders zich op. Ds. P.H. van der Laan en ds. J. de Gelder dienen elk een amendement in. De rapporteur ds. Clossen, deputaat-curator ds. Smelik, en prof. Veling gaan op de gemaakte opmerkingen in.

Ds. P. Groenenberg vraagt om een derde ronde van bespreking, teneinde een amendement in te dienen met als strekking, dat het onderwijs in het Latijn en oud-christelijk Grieks gehandhaafd blijft op een verantwoord niveau. De praeses acht het indienen van zulk een amendement niet juist, nu deputaten-curatoren officieel op dit punt niet rapporteren. Bij beroep op de vergadering blijft dit amendement buiten de orde met 10 stemmen voor en 24 tegen.

De vergadering verwerpt het amendement-Van der Laan met 11 stemmen voor en 23 tegen. De vergadering neemt het amendement-De Gelder aan met 25 stemmen voor en 9 tegen. De synode maakt het commissievoorstel tot besluit met algemene stemmen. Ds. A. Kamer en ds. P. Schelling blijven als deputaat-curator buiten stemming.

Artikel 88

07.06.90

Theologische Universiteit. Bibliotheek (agenda 5.1.1)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : S. Clossen

Materiaal

rapport van deputaten-curatoren 7.6 en 7.7.

Besluit:

1. instemming te betuigen met het principe-besluit van deputaten-curatoren om over te gaan tot automatisering van de bibliotheek maar hen nog niet te machtigen dit project te realiseren;
2. deputaten-curatoren op te dragen verder te gaan met het onderzoek naar het meest passende beheer van de financiën van de bibliotheek.

Gronden:

1. deputaten-curatoren hebben t.a.v. de automatisering van de bibliotheek gehandeld in de lijn van de opdracht aan hen gegeven door de Generale Synode van SpakenburgNoord 1987 (Acta art. 109 II 3), maar aan de punten 113 b, c en d van hun opdracht nog niet kunnen voldoen; hun werd nml. opgedragen te onderzoeken:
 - „b. welke uitgangspunten moeten gelden voor een automatisering van de bibliotheek, met inachtneming van de specifieke positie welke de bibliotheek inneemt gezien haar eigen karakter en de (te verwachten) omvang van de collectie;
 - c. welke investeringen daarmee, globaal genomen, gemoeid zijn;
 - d. in hoeverre het nuttig is te beginnen - al of niet in samenwerking met andere wetenschappelijke bibliotheken-met het samenstellen van trefwoordenregisters welke mede als basis voor automatiseringswerkzaamheden ten dienste van de bibliotheek kunnen

gelden”;

2. deputaten-curatoren hebben het hun door de Generale Synode van SpakenburgNoord 1987 opgedragen onderzoek t.a.v. het beheer van de financiën van de bibliotheek nog niet kunnen afronden (vgl. Acta, art. 109 II 4).

Eerst bespreekt de synode de vraag, wanneer het voorstel van de commissie behandeld zal worden. Er liggen geen concrete voorstellen van deputaten-curatoren ter tafel. Deputaten zullen D.V. 25 juni a.s. over de automatisering van de bibliotheek vergaderen. De synode besluit echter met 26 stemmen voor, 6 tegen en twee onthoudingen het commissievoorstel nu te behandelen. Het blijft altijd mogelijk later aanvullende besluiten te nemen.

Voor een eerste ronde van bespreking geven vier broeders zich op. Gevraagd wordt onder meer naar het financiële beheer van de bibliotheek.

De rapporteur beantwoordt de sprekers. Deputaat-curator ds. C.J. Smelik wijst erop, dat zonder machtiging van de synode er driejaar lang niets gebeurt. Het gezamenlijk beheer van de financiën is sinds enige tijd in handen van een bibliotheekcommissie, terwijl het laatste jaar de financiële controle is verricht door een accountant.

In de tweede ronde van bespreking voeren vijf broeders het woord.

De deputaten-curatoren ds. C.J. Smelik en ds. H.D. van Herksen, alsmede deputaatfinancieel A. Vreugdenhil, lichten het financiële beheer van de bibliotheek toe.

De vergadering verwerpt met 16 stemmen voor en 17 tegen een amendement van oud. A. van der Does om aan besluit 1 toe te voegen: en na een aanvullend rapport van deputatencuratoren, zo mogelijk nog op deze synode uit te brengen, hierover nader te beslissen.

De synode neemt besluit 1 met 29 stemmen voor, 3 tegen en twee onthoudingen; besluit 2 met 30 stemmen voor en vier onthoudingen. Ds. A. Kamer en ds. P. Schelling blijven als deputaat-curator buiten stemming.

De synode gaat akkoord met het voorstel van de praeses deputaten-curatoren te verzoeken zo spoedig mogelijk na 25 juni a.s. met een aanvullend rapport te komen, teneinde de synode de mogelijkheid te bieden, indien gewenst, alsnog een besluit te nemen over de automatisering van de bibliotheek.

Artikel 89

26.06.90

Theologische Universiteit. Automatisering Bibliotheek (agenda 5.1.1)

Bij de aanvang van de avondzitting heet de praeses de hoogleraren-adviseurs dr. J. Douma en dr. M. te Velde, de deputatencuratoren ds. J. Kok en ds. C.J. Smelik, de deputaatfinancieel D.A. Hekman en de administrateur van de TU S. Riedstra welkom. Ingekomen is een brief van deputaten-curatoren dd. 25 juni 1990 met aanvullende rapportage over de automatisering van de bibliotheek van de TU.

Op verzoek van de praeses heeft commissie 3 naar aanleiding van de brief de vergadering gediend met een concept-besluittekst. De commissie stelt onder meer voor, deputatencuratoren nog niet te machtigen over te gaan tot de uitvoering van de automatisering, maar hun op te dragen de nog vast te stellen eindnota inzake dit project aan de eerstkomende generale synode ter goedkeuring voor te leggen. De voornaamste reden is, dat de voortgaande rapportage geen inzicht geeft in de investeringen die met de voorgenomen automatisering gemoeid zijn, terwijl de synode van Spakenburg-Noord daarom wel had gevraagd.

Voor een eerste ronde van bespreking vraagt één afgevaardigde het woord. Hij acht het niet juist, dat met het verlenen van de gevraagde machtiging ten minste drie jaar gewacht wordt, nu deze synode op 7 juni reeds instemde met het principe-besluit om over te gaan tot automatisering van de bibliotheek. Bovendien zijn de globale cijfers inzake de benodigde investeringen bij deputaten-curatoren en -financieel beslist bekend, al achten deputatencuratoren die cijfers op dit moment nog niet voldoende onderbouwd. Hij verzoekt de praeses deputaten-curatoren te vragen de synode te dienen met mondelinge informatie over de financiering van de automatisering. Dan kan de synode, nadat zij voldoende is geïnformeerd, deputaten-curatoren machtigen in goed overleg met deputaten-financieel en de academische senaat met de uitvoering van het automatiseringsproject te beginnen, zodra de tijd rijp is.

Op verzoek van de praeses deelt de president-curator de globale cijfers van het automatiseringsproject van de bibliotheek van de TU mee. Omdat nog niet voor een bepaald systeem is gekozen, liggen de

cijfers ook nog niet vast. Deputaten-curatoren achten zelf deze cijfers nog niet voldoende onderbouwd om op dit moment het project aan te durven.

Deputaat ds. C.J. Smelik laat weten, dat eerst op 25 juni overleg over dit project is gestart met deputaten-financieel. Hij verzoekt de praeses een van hen het woord te laten voeren. Deputaat-financieel D.A. Hekman deelt mee, dat over de noodzaak van de automatisering geen verschil van mening bestaat. Afhankelijk van het te kiezen systeem - op dit moment weten wij nog niet welk systeem ingevoerd wordt - verschillen de bedragen. Er moet over de financiële gevolgen nog nagedacht worden. Deputatenfinancieel denken in de richting van een verhoging van het quotum met f 0.50 per jaar. Ook kan uit de opbrengst van het damescomité jaarlijks wellicht een deel worden aangewend voor de noodzakelijke automatisering van de bibliotheek. Er moet rekening gehouden met een globale aanvangsinvestering van j200.000.--, terwijl de eerste vijf jaar de jaarlijkse exploitatielasten ongeveer f 100.000.-- zullen zijn, met name ten gevolge van speciale personeelslasten.

De rapporteur, ds. A.P. van Dijk, beantwoordt de spreker uit de eerste ronde. Ook de commissie zou het betreuren, als de automatisering drie jaar wordt opgeschort, terwijl met een machtiging daartoe wellicht over driekwart jaar reeds met de uitvoering begonnen kan worden. De vergadering beschikt nu, na de toelichting van deputaat-financieel Hekman, over de cijfers. De commissie acht de genoemde bedragen redelijk. Ook een begin van een plan ter dekking van de onkosten en voor de opbouw van een bestemmingsreserve is nu bekend. De commissie vraagt enige tijd voor beraad.

Na afloop van het beraad komt de commissie met een gewijzigd voorstel. Zij stelt onder meer voor, deputaten-curatoren op te dragen het project 'automatisering bibliotheek' verder voor te bereiden en niet tot uitvoering over te gaan dan na overleg met en instemming van deputaten-financieel en senaat. De hier genoemde voorwaarde schept een waarborg voor de beheersing van de kosten en tegen een onredelijke verhoging van het quotum dat aan de kerken zal worden opgelegd.

Voor een tweede ronde van bespreking geven twee broeders zich op. Een van hen vraagt, hoe het toch mogelijk is, dat deputaten-curatoren na tweeëneenhalf jaar nog niet voldoende onderbouwde cijfers kunnen presenteren. Waarom zijn deputaten-financieel niet eerder ingeschakeld?

De rapporteur deelt mee, dat deputaten-curatoren tot twee keer toe een commissie van deskundigen hebben benoemd teneinde hen te adviseren. De tweede commissie rapporteerde 3 mei 1990. De synode van Spakenburg-Noord heeft in haar besluit deputaten-financieel niet genoemd, omdat de bibliotheek buiten de taak van deputaten-financieel valt.

De president-curator deelt mee, dat deputaten-curatoren reeds in 1985 zich bezig hielden met de automatiseringsplannen voor de bibliotheek. De synode van Spakenburg-Noord vroeg om inschakeling ook van externe deskundigen. Het raadplegen van dergelijke deskundigen in binnen- en buitenland heeft de nodige tijd gekost. Krachtens het Statuut van de TU valt de bibliotheek onder de opdracht van deputaten-curatoren. De synode van Spakenburg-Noord heeft zich daaraan gehouden. Uiteraard zijn deputaten-financieel erbij betrokken, nu voor het eerst globale cijfers bekend zijn.

Aan een derde ronde van bespreking is geen behoefte.

De synode neemt het commissievoorstel aan met 32 stemmen voor en twee onthoudingen. Ds. A. Kamer en ds. P. Schelling blijven als deputaat-curator buiten stemming.

De praeses constateert, dat met de afhandeling van deze zaak deputaten-curatoren volledig gedechargeerd zijn.

De tekst van het door de synode genomen besluit luidt als volgt:

Voorstel . commissie 3

Rapporteur : A.P. van Dijk

Materiaal

1. besluit van de Generale Synode van Spakenburg-Noord. 1987, Acta art. 109,11. 3b, c, en d;
2. rapport deputaten-curatoren 7.6 en 7.7 dd. 31 oktober 1989;
3. besluit Generale Synode van Leeuwarden 1990 dd. 07-06-90;
4. brief dd. 25 juni 1990 van deputaten-curatoren, waarin zij de synode verzoeken tot de volgende uitspraak te komen:
 1. deputaten-curatoren op te dragen het project automatisering bibliotheek' verder voor te bereiden en tot vaststelling van een eindnota voor dit project te komen in goed overleg met deputaten-financieel en de senaat;

2. deputaten-curatoren te machtigen na het vaststellen en goedkeuren van de eindnota door alle in punt 1 genoemde betrokkenen tot uitvoering van de automatisering over te gaan.

Besluit:

1. in te stemmen met de door deputaten-curatoren in hun vergadering van 25 juni 1990 geformuleerde uitgangspunten bij de automatisering van de bibliotheek;
2. deputaten-curatoren op te dragen het project 'automatisering bibliotheek' verder voor te bereiden en niet tot uitvoering over te gaan dan na overleg met en instemming van deputaten-financieel en senaat.

Gronden:

1. de door deputaten-curatoren geformuleerde uitgangspunten voldoen aan de opdracht van de Generale Synode van Spakenburg-N. 1987, Acta art. 109, Besluit II. 3b en d;
 - a. de huidige generale synode betuigde reeds op 7 juni 1990 haar instemming met het principe-besluit om over te gaan tot automatisering van de bibliotheek; de voortgaande rapportage van deputaten-curatoren dd. 25 juni 1990 bevestigt het goed recht van deze instemming;
 - b. onnodig uitstel van de automatisering is schadelijk voor de voortgang van het werk in de bibliotheek;
 - c. de betrokkenheid van deputaten-financieel waarborgt een gezonde financiële afhandeling.

Artikel 90

07.06.90

Rapport van deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit (agenda 5.1.1.)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : S. Cnossen

Materiaal

rapport van deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit, bevattende het driejaarlijkse verslag over de gang van zaken aan de universiteit te Kampen en over hun handelingen gedurende die periode.

Besluit:

de handelingen van deputaten-curatoren, benoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, goed te keuren en hen, onder hartelijke dank voor de bewezen diensten, te dechargeren van het door hen gevoerde beleid.

Grond:

deputaten-curatoren hebben overeenkomstig de hun verstrekte instructie de belangen van de Theologische Universiteit naar behoren behartigd.

In de eerste ronde van bespreking, waaraan drie broeders deelnemen, wordt de suggestie gedaan bij proefschriften meer aandacht te geven aan de Engelse taal. Deputaat-curator ds. C.J. Smelik zegt toe, de suggestie door te geven aan deputaten-curatoren.

De synode neemt het voorstel met algemene stemmen aan. Buiten stemming blijven ds. A. Kamer en ds. P. Schelling, die beiden deputaat-curator zijn. De praeses maakt zich tot tolk der vergadering, wanneer hij deputaten-curatoren hartelijk dankt voor hun vele arbeid, rapportage en beantwoording der vragen in de vergadering. Hij spreekt de hartelijke dank uit aan de Here, die daartoe de kracht en de mogelijkheden gaf.

Artikel 91

07.06.90

Theologische Universiteit. Emeritaats- en pensioenregeling (agenda 5.2)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : J. Sikkema

Materiaal

brief van de deputaten-curatoren en de deputaten-financieel van de Theologische Universiteit dd. 15 februari 1990 met bijgevoegd de emeritaats- en pensioenregeling voor hen die werkzaam zijn aan de Theologische Universiteit.

Uit deze brief blijkt dat de aangeboden pensioenregeling in zoverre afwijkt „van de ‘grondregels’ die op de synode van Spakenburg-Noord 1987” (vgl. art. 35 van de Handelingen) „zijn vastgesteld, dat nu in één regeling de rechten zijn vastgelegd van het do cerende én van het overige personeel. Er is steeds van uitgegaan dat er twee regelingen nodig zouden zijn. Het is echter gebleken dat binnen één regeling de rechten van alle betrokkenen konden worden vastgelegd”.

Besluit:

de emeritaats- en pensioenregeling goed te keuren.

Gronden:

1. hoewel nu in één regeling de rechten zijn vastgelegd van het docerende en het overige personeel, ligt de aangeboden emeritaats- en pensioenregeling geheel in de lijn van het besluit van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987;
2. de aangeboden pensioen- en emeritaatsregeling is zowel door interne als door externe deskundigen akkoord bevonden en door belanghebbenden geaccepteerd.

In aanwezigheid van deputaten-financieel W.G. Burenra, D.A. Hekman, A. Vreugdenhil en de administrateur S. Riedstra bespreekt de synode de nieuwe emeritaats- en pensioenregeling voor de docenten en overig personeel van de Theologische Universiteit.

Na een korte bespreking neemt de synode haar besluit met algemene stemmen. Ds. A. Kamer en ds. P. Schelling blijven als deputaatcurator buiten stemming (voor de tekst van de emeritaats- en pensioenregeling zie bijlage XIIIc).

Artikel 92

07.06.90

Jaarverslagen deputaten-financieel (agenda 5.3)

Voorstel : commissie 1

Rapporteur : J. Sikkema

Materiaal

de jaarverslagen van de deputaten-financieel van de Theologische Universiteit te Kampen over 1987, 1988 en 1989, zowel in uitgebreide als in beknopte vorm.

Besluit:

1. goedkeuring te hechten aan het beleid van deputaten;
2. deputaten dank te zeggen voor hun arbeid en hun decharge te verlenen van het in de jaarverslagen 1987, 1988 en 1989 verantwoorde beleid.

Grond:

het accountantskantoor Deloitte Dijker Van Dien te Haren (Gron.) heeft voor ieder jaarverslag een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven.

Na een korte bespreking neemt de synode haar besluit met algemene stemmen. Ds. A. Kamer en ds. P. Schelling blijven als deputaatcurator buiten stemming.

De praeses dankt de deputaten-financieel heel hartelijk voor het vele en deskundige werk, dat door hen verricht is.

Ook dankt hij commissie 1 voor haar arbeid inzake de TU.

Hoofdstuk 7	Buitenlandse kerken
Artikel 93	Voorstel over de regels voor zusterkerkrelaties
Artikel 94	Kerkelijke hulpverlening en instructie deputaten BBK
Artikel 95	Zusterkerken op Sumba, Savu en Timor en de Musyafir-kerken op Timor
Artikel 96	Zuid-Amerika
Artikel 97	Zusterkerken in Korea
Artikel 98	The Reformed Presbyterian Church of Korea
Artikel 99	The Reformed Precbyterian Church of Taiwan
Artikel 100	The Dutch Reformed Church of Sri Lanka
Artikel 101	Brief van de Gereformeerde Kerk te Ermelo m.b.t. BBK
Artikel 102	The Reformed Church of Japan
Artikel 103	The Evangelical Reformed Church in Singapore
Artikel 104	The Free Reformed Churches of the Philippines
Artikel 105	The Canadian Reformed Churches
Artikel 106	The Free Reformed Churches of Australia
Artikel 107	The Evangelical Presbyterian Church of beland
Artikel 108	The Free Church of Scotland
Artikel 109	The Reformed Presbyterian Church of beland
Artikel 110	The Presbyterian Church of Eastern Australia
Artikel 111	The Reformed Churches of New-Zealand
Artikel 112	The Reformed Church in the United States
Artikel 113	The Orthodox Presbyterian Church
Artikel 114	The Presbyterian Association in England
Artikel 115	The Christian Reformed Churches
Artikel 116	L'Union des Eglises Réformées Evangéliques Independentes de France
Artikel 117	St. Martini Gemeinde te Bremen en Dr. G. Huntemann
Artikel 118	The Greek Evangelical Church
Artikel 119	Nigeria
Artikel 120	De Iglesia Reformada Presbiteriana
Artikel 121	Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika
Artikel 122	Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika
Artikel 123	Die-Nederduitse Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika
Artikel 124	L'Eglise Réformée Confessante au Zaïre
Artikel 125	The International Conference of Reformed Churches
Artikel 126	Ontwikkelingen ronde ICRC
Artikel 127	Lux Mundi
Artikel 128	Financiën deputaten BBK
Artikel 129	Algemeen besluit en instructie deputaten BBK
Artikel 130	Brief J. Eikelboom te Armadale (West-Australia)
Artikel 131	Brief van de Gereformeerde Kerk te Mussel

Artikel 93

13.06.90/14.06.90

Voorstel over de regels voor zusterkerkrelaties (agenda 6.1.1. en 6.1.2.)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : P.F. Lameris

Materiaal

1. rapport van deputaten BBK, hoofdstuk 9, Regels voor kerkelijke relaties met kerken in het buitenland;
2. aanvullend rapport van deputaten BBK, hoofdstuk 7, Regels voor kerkelijke relaties met kerken in het buitenland.

Besluit 1:

met inachtneming van art. 47 KO en rekening houdend met de overwegingen a t/m e van art. 139 van de Acta van de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978 de volgende regels vast te stellen voor het aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties met kerken in het buitenland:
REGELS VOOR HET AANGAAN EN ONDERHOUDEN VAN ZUSTERKERKRELATIES MET KERKEN IN HET BUITENLAND

1. Inhoud van de zusterkerkrelatie

Een zusterkerkrelatie met buitenlandse kerken houdt in het naar gereformeerd belijden erkennen van elkaar als ware kerken van de Here Jezus Christus en het dienovereenkomstig oefenen van kerkelijke gemeenschap.

2. Het aangaan van zusterkerkrelaties

De Gereformeerde Kerken in Nederland zullen eerst een zusterkerkrelatie met een buitenlandse kerk aangaan nadat zij zich, met name door middel van deputaten, ervan vergewist hebben, dat deze kerken de gereformeerde belijdenis van het Woord van God niet slechts officieel hebben aanvaard, maar ook metterdaad tot gelding doen komen in hun kerkelijke praktijk van leer, eredienst, kerkregering en tucht.

Daarbij zal er rekening mee moeten worden gehouden,

- 2.1. dat de Here Christus zijn kerk onder verschillende volken, die elk door hun bijzondere geografische ligging, historie en cultuur zijn bepaald, vergadert, zodat buitenlandse kerken om verschillen op ondergeschikte punten inzake wijze van belijden, liturgie, kerkorde en praktijk niet veroordeeld zullen worden;
- 2.2. dat wanneer er sprake is van relaties met derden, zorgvuldig dient te worden nagegaan, wat deze relaties voor de desbetreffende kerk betekenen om zo de waarde, de zin en eventueel de wijze van aangaan en/of oefening van een zusterkerkrelatie te beoordelen;
- 2.3. dat er in bepaalde landen meer dan één verband van kerken kan bestaan dat erkend dient te worden als verband van ware kerken van onze Here Jezus Christus. Daarom kan de mogelijkheid van een relatie met meer dan één verband van kerken in hetzelfde land niet altijd zonder meer uitgesloten worden. In een dergelijke situatie van 'dubbele correspondentie' zal vanwege Christus' gebod tot eenheid niet worden berust, maar zij zal onderwerp van gesprek dienen te blijven.

3. Regels voor het beoefenen van zusterkerkrelaties

Indien een zusterkerkrelatie met een kerk in het buitenland is aangegaan, zal deze geoefend worden aan de hand van enige regels, die dienen om als gereformeerde kerken samen bij de belijdenis van Gods Woord te blijven en elkaar te helpen, te bemoedigen en op te scherpen in het in woord en daad getuigen zijn van de Here Jezus Christus in deze wereld.

Daarvoor zullen tenminste de volgende regels gelden:

- 3.1. De kerken zullen over en weer op elkaar toezien, dat in leer, kerkregering, tucht en eredienst niet afgeweken wordt van de gereformeerde leer.
- 3.2. De kerken zullen elkaar informeren over de besluiten van de meeste vergaderingen, indien mogelijk door toezending van de Acta ervan of anders tenminste door toezending van de voor de desbetreffende kerk relevante besluiten (waar mogelijk, in vertaling).
- 3.3. De kerken zullen elkaar informeren met betrekking tot het aangaan van relaties met derden.
- 3.4. De kerken zullen elkaars attestaties aanvaarden, wat ook betekent het toelaten van de leden van de desbetreffende kerken tot de sacramenten op vertoon van die attestaties.
- 3.5. De kerken stellen in principe de kansels voor elkaars predikanten open met inachtneming van de bepalingen, voor het eigen kerkverband aanvaard.
Er zal naar worden gestreefd in de beoefening van de relatie ook de volgende bepalingen

te doen gelden:

- 3.6. In geval van wijzigingen van of aanvullingen op de belijdenis, kerkorde of liturgische formulieren die inhoudelijk van confessionele aard zijn, zal op dit voornemen bij de zusterkerken bijzondere aandacht worden gevestigd, zodat zoveel mogelijk overleg voor de definitieve besluitvorming kan plaatsvinden.
- 3.7. De kerken zullen elkaars afgevaardigden op hun meeste vergaderingen ontvangen en hen uitnodigen zitting te nemen als adviseurs, zoveel dit mogelijk is.

Grond:

de aard van de zusterkerkrelatie brengt mee dat er regels voor de onderlinge betrekkingen worden vastgesteld en nageleefd.

Besluit 2:

de relatievorm 'voorlopige relatie van kerkelijk contact' niet meer aan te gaan.

Grond:

het is gebleken dat deze relatievorm in de praktijk niet voldoet.

Besluit 3:

1. deputaten op het punt van het indienen van voorstellen met betrekking tot de formulering van de regels voor zusterkerkrelaties onder dank te dechargeren;
2. nieuw te benoemen deputaten op te dragen:
 - a. aan de kerken waarmee een zusterkerkrelatie wordt onderhouden, de opnieuw geformuleerde 'Regels voor Zusterkerkrelaties' - waar nodig in Engelse vertaling-toe te zenden met het verzoek ermee in te stemmen de zusterkerkrelatie te blijven onderhouden op basis van de opnieuw geformuleerde regels;
 - b. met de kerken waarmee de 'voorlopige relatie van kerkelijk contact' wordt onderhouden en met de kerken aan wie dit contact is aangeboden de nieuwe situatie te bespreken;
 - c. van hun bevindingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

Gronden:

1. deputaten hebben hun werk naar behoren verricht;
2. de zusterkerken zullen in de gelegenheid gesteld moeten worden de opnieuw geformuleerde regels voor zusterkerkrelaties te overwegen.

In de ochtendzitting op 13 juni maakt de synode een begin met de behandeling van het voorstel van commissie 2 over de regels voor zusterkerkrelaties en het voorstel van deputaten inzake de voorlopige relatie van kerkelijk contact in aanwezigheid van de hooglerarenadviseurs dr. J. van Bruggen, dr. J. Douma en dr. M. te Velde, en de deputaten BBK ds. S. S. Cnossen, ds. O.J. Douma, Jat. van der Kolk en D.J. van Wijnen. Prof. drs. H. M. Ohmann woont deze zitting als deputaat bij.

Voor een eerste ronde van bespreking geven zich twaalf broeders op. Sommige broeders hebben moeite met het feit dat de commissie zich wil beperken tot één kerkelijke relatie, maar anderzijds onderscheid wil aanbrengen tussen 'zusterkerkrelaties' en zogeheten'nader geregelde zusterkerkrelaties'. Gevraagd wordt naar het onderscheid tussen de oude tweedeling van zusterkerkrelatie en de 'voorlopige relatie van kerkelijk contact' en deze nieuwe tweedeling. Wordt daarmee niet het voorstel van deputaten BBK ondergraven om te komen tot één vorm van kerkelijke relatie, namelijk de zusterkerkrelatie? Enkele broeders spreken zich tegen het commissievoorstel uit en voor het voorstel dat deputaten BBK aan de synode voorlegden. Moeten onze kerken de zusterkerken aan deze regels binden, wil er van een zusterkerkrelatie sprake zijn, of zijn onze kerken alleen voor zichzelf aan de regels gebonden? Ook worden vragen gesteld over de voorgestelde regels afzonderlijk.

De adviseur prof. Van Bruggen vraagt, waar in het Woord van God en de belijdenis geleerd wordt dat er naar een kerkverbandelijke eenheid over heel de wereld gestreefd moet worden. De eenheid in het lichaam van Christus bestaat al. De eis van organisatorische eenheid is zijns inziens niet schriftuurlijk te

onderbouwen. Prof. Van Bruggen wijst op verschillende relaties, die er zijn. De band met emigrantenkerken is eigensoortig. Ook zijn er relaties via de zending met jonge kerken. In het voorstel gaat het over gedeeltelijk weer andere relaties. Kunnen de kerken in dit geval elkaar niet over en weer bijstaan en bemoedigen? Moeten we in de zaak van de regels niet minder vanuit het beoordelingsmodel en meer vanuit het bemoedigingsmodel formuleren?

Adviseur prof. Douma wijst erop, dat de door de commissie voorgestelde regels gemakkelijk de indruk kunnen wekken, dat wij tegenover zusterkerken een belerende toon aanslaan. Hij adviseert de vergadering te treden in het voorstel van deputaten BBK.

Adviseur prof. Te Velde is van oordeel dat de kernvraag in het debat is, hoeveel soorten relaties onze kerken begeren. Moet elke relatie een zusterkerkrelatie zijn? Is dat niet een veel te hoog gegrepen ideaal? Is het niet beter te spreken van enerzijds kerkelijke gemeenschap en anderzijds kerkelijk contact?

Met nadruk wordt door enkele broeders in de bespreking gewezen op art. 47 KO. Daar liggen de uitgangspunten voor het aangaan van kerkelijke relaties met buitenlandse kerken. Kerkelijke gemeenschap zal zoveel mogelijk geoefend worden met kerken van gereformeerde belijdenis. Hoewel vanuit een kerkengroep van presbyteriaanse signatuur verwijtend gesproken wordt van een opgestoken vingertje, als het gaat om de regel, dat wij over en weer op elkaar zullen toezien, dat niet in leer, kerkregering, tucht en eredienst afgeweken wordt van de gereformeerde leer, zullen de gereformeerde kerken de tot nu toe duidelijke koers hebben vast te houden. De gereformeerde leer is geen typisch vrijgemaakte specialiteit, maar de leer, de doctrina van de Heilige Schrift en de belijdenisgeschriften. Dit evangelie is universeel.

Deputaat Van der Kolk onderstreept het belang van art. 47 KO in deze zaak. In art. 47 KO worden de roeping, de richting en de ruimte voor de kerkelijke relaties aangegeven. De regels vormen een praktisch, essentieel handvat in het verkeer met buitenlandse kerken. Wij binden ons eraan en verwachten van de zusterkerken hetzelfde. Hij bepleit een versobering van het commissievoorstel.

Bij de aanvang van de middagzitting beantwoordt de rapporteur van de commissie, ds. P.F. Lameris, de sprekers uit de eerste ronde kort en deelt een aantal wijzigingen in het commissievoorstel mee.

Voor een tweede ronde van bespreking geven zich 15 broeders op. Ds. P. Groenenberg en ds. J. Luiten dienen een tegenvoorstel in, geënt op het voorstel van deputaten BBK. Voorts dienen ds. H.J. Bonen, ds. J.J. Burger, ds. A.P. van Dijk, oud. A.J.F. van der Griendt, oud. S. Krol, ds. P.H. van der Laan en ds. P. Niemeijer amendementen in.

De commissie ontvangt tijd voor nader beraad. De zaak wordt verdaagd naar een volgende zitting.

In de ochtendzitting op 14 juni rondt de synode de behandeling van het voorstel over de regels voor zusterkerkrelaties en de voorlopige relatie van kerkelijk contact af.

Er ligt een ingrijpend gewijzigd voorstel van commissie 2 ter tafel, waarin vrijwel alle amendementen en ook het tegenvoorstel verwerkt zijn. De rapporteur geeft een toelichting.

Voor een derde ronde van bespreking geven vijf broeders zich op.

Ds. D.T. Vreugdenhil vraagt per amendement besluit 1 aldus te beginnen: 'uitgaande van art. 47 KO' en in besluit 2 de woorden 'niet werkbaar is' te vervangen door: 'in de praktijk niet voldoet'. Ds. P. H. van der Laan verzoekt per amendement de laatste regel van de preambule onder besluit 1.3 aldus te wijzigen: 'daarvoor zullen De Gereformeerde Kerken in Nederland zich houden aan de volgende regels'. Ds. H.J. Bonen en oud. S. Krol handhaven hun ingediende amendement in de preambule van besluit 1.3 na de woorden 'te helpen' in te voegen de woorden 'te bemoedigen en op te scherpen' en als eerste regel te formuleren: 'de kerken zullen over en weer op elkaar toezien, dat in leer, kerkregering, tucht en eredienst niet afgeweken wordt van de gereformeerde leer'.

De synode verwerpt het eerste amendement-Vreugdenhil met 12 stemmen voor en het amendement-Van der Laan met 7 stemmen voor. Zij neemt het amendement-Bonen/Krol aan met 21 stemmen voor en het tweede amendement-Vreugdenhil met 20 stemmen voor. De synode neemt het voorstel van de commissie daarna met algemene stemmen aan. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Op voorstel van de praeses wordt besloten de regels niet zonder de direct eraan voorafgaande en daarmee één geheel vormende preambule de buitenlandse kerken voor te leggen.

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : A. Kamer

Materiaal

1. aanvullend rapport deputaten BBK hoofdstuk 8, waarin gesteld wordt ad 8.5 ten derde, dat deputaten gediend zouden zijn wat betreft de structurele en personele hulp:
 - 1.1.1 met een verbreding van hun algemene instructie, waardoor het mogelijk wordt gemaakt dat zij, wanneer zij van oordeel zijn dat voor een aanvraag om hulp overleg met een zendende kerk moet plaatsvinden, zulks zonder nadere machtiging van synodewege doen;
 - 1.1.2 met een machtiging om, waar besprekingen als onder 1 bedoeld leiden tot bereidverklaring van een zendende kerk deze hulp te bieden, een dergelijk verzoek (om hulp) definitief over te dragen aan die zendende kerk;
 - 1.1.3 met een machtiging om in het tegenovergestelde geval voor zichzelf te bezien of de gevraagde hulp wel of niet dient te worden geboden;
 - 1.2 wat betreft incidentele hulp op korte termijn, met een machtiging zo nodig handelend op te treden. Deputaten denken aan de volmacht de algemene reserve aan te spreken, bijvoorbeeld tot een bedrag van fl 50.000,-jaarlijks;
2. brief van de Particuliere Synode van Friesland dd. 20 maart 1990, waarin de synode gevraagd wordt nieuw te benoemen deputaten BBK
 - 2.1 te machtigen met betrekking tot het al dan niet verantwoord of nuttig zijn van een bepaald project, waarvoor een landelijke actie wordt overwogen of gehouden (bedoeld zal zijn in het buitenland),
 1. een advies te formuleren;
 2. dit advies ter kennis te brengen aan de kerken en eventueel te publiceren via de media;
 3. voor het formuleren van genoemd advies het noodzakelijke informatiemateriaal te verzamelen;
 - 2.2 hun op te dragen, indien dit advies negatief is, de gronden voor dit advies mee te delen.

Besluit.

1. aan nieuw te benoemen deputaten BBK op te dragen:
 - 1.1 te bestuderen
 - 1.1.1 of en in hoeverre het verlenen van de gevraagde machtiging tot uitbreiding van hulpverlening voor theologische opleiding en kerkelijk opbouwwerk in buitenlandse kerken kerkelijk verantwoord en uitvoerbaar is;
 - 1.1.2 of het ook wenselijk is, nu de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978 het bieden van dergelijke hulp ondermeer per geval en ook uit utiliteitsoverwegingen verbonden heeft met het onderhouden van de kerkelijke relatie ad art. 47 KO en daarom dit werk opgedragen heeft aan deputaten BBK, deze vorm van hulp aan dit deputaatschap te blijven opdragen;
 - 1.2 de wenselijkheid en mogelijkheid te onderzoeken, rekening houdend met de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk, te komen tot kerkverbandelijke coördinatie van een dergelijk kerkelijk hulpverleningswerk; daarbij dienen zij ook overleg te voeren met bij die hulpverlening betrokken en te betrekken instanties;
 - 1.3 opnieuw te bezien in het licht van de sub 1.1 genoemde studie en het sub 1.2 gevoerde overleg, of en hoe de instelling van een afzonderlijk deputaatschap het genoemde hulpverleningswerk ten goede zou komen;
 - 1.4 te onderzoeken op welke wijze in de toekomst bij dit werk te betrekken kerken door deputaten kunnen worden benaderd en ingeschakeld;
 - 1.5 van hun bevindingen een halfjaar tevoren rapport uit te brengen aan de volgende generale synode en deze van advies en/of met voorstellen te dienen, met name ten aanzien van de eventuele vormgeving van de hulpverlening;
2. deputaten BBK tot aan de volgende synode te machtigen,

- 2.1 wat betreft de .structurele en personele hulp:
 - 2.1.1 de hulpverlening volgens de desbetreffende instructie van de generale synode voort te zetten of, waar het nieuwe aanvragen betreft, zelf te bezien of de gevraagde hulp wel of niet kan en moet worden verleend en handelend op te treden tot de volgende synode;
 - 2.1.2 voor het voldoen aan een verzoek om structurele en personele hulp, zonedig in overleg te treden met een of meer zendende kerken om financiële hulp en om ondersteuning met mankracht en deskundigheid;
- 2.2 wat betreft incidentele hulp op korte termijn hulp te bieden, waarbij de algemene reserve kan worden aangesproken tot een bedrag van, '50.000,- jaarlijks;
- 2.3 wat betreft landelijke en regionale activiteiten:
 - waar het gaat om bieden van bovenbedoelde hulp van structurele aard, waarvoor een beroep wordt gedaan op kerkelijke gelden, deze activiteiten te begeleiden uit het oogpunt van kerkelijke coördinatie en kerkelijke efficiency en de betrokken instantie en zo nodig de kerken van advies te dienen.

Gronden:

(ad besluit 1.1) wat betreft .studieopdracht.

- 1.1.1 het verzoek van deputaten tot uitbreiding van hun machtiging ligt in de lijn van hetgeen voorgaande generale synoden per geval en ook op praktische gronden hebben besloten, te weten: de hulpverlening kan het beste zowel in het geval van Samba als in het geval van Korea blijven bij BBK;
- 1.1.2 deputaten vragen nu een algemene machtiging tot het structureren en/of bieden van deze hulp; eerst zal echter duidelijk moeten worden of en zo ja in hoeverre deze taak structureel een plaats moet hebben in het deputaatschap BBK;
- 1.1.3 duidelijk moet worden of het in de praktijk gekozen uitgangspunt de kerkelijke materiële en/of personele hulpverlening te koppelen aan het onderhouden van kerkelijke relaties ook principieel en praktisch bestendig moet worden;
- 1.1.4 deputaten stellen wel dat op gronden van utiliteit en controle dit werk voorshands wel het beste bij deputaten BBK kan blijven, maar de vraag dient zich aan of hierdoor niet een ongewenste en onzuivere vermenging kan ontstaan van verzoeken om kerkelijke relaties en verzoeken om materiële en personele hulp;
- 1.1.5 het is nog niet duidelijk welke principiële en praktische normen deputaten BBK in de toekomst willen aanleggen voor het behandelen van bedoelde hulpvragen;

1.2 *(ad besluit 1.2) wat betreft coördinatie:*

te rekenen valt met een toenemende aandrang tot en vraag om genoemde personele en materiële hulp vanuit het buitenland voor de opbouw van een gereformeerd kerkelijk leven; daarbij valt ook te denken aan de voortgang van die (toekomstige) hulpverlening in personele en financiële sfeer aan zelfstandig geworden jonge kerkverbanden, die nu nog door zendende kerken worden gesteund; na zelfstandigwording van de kerken zal de hulp voor dit opbouwwerk niet meer tot het strikte zendingswerk gerekend kunnen worden; te denken valt ook aan de invloed van het toegenomen aantal buitenlandse contacten, waarom vaak spontaan (of na verloop van tijd toch weer) een beroep gedaan wordt op kerkelijke middelen en/of kerkelijk advies om de (aanvankelijk particuliere) hulpverlening kerkelijk te kunnen (blijven) geven; coördinatie van al deze hulpverlening lijkt dringend gewenst ter wille van de effectiviteit van de hulpverlening en de orde op het thuisfront;

1.3 *(ad besluit 1.3) wat betreft nieuw deputaatschap:*

het is de synode nog niet voldoende duidelijk geworden, nu deputaten van mening zijn; dat zij het werk voor de komende periode wel intern aan zullen kunnen, of ook voor de toekomst de concentratie van het kerkelijk hulpverleningswerk voor het buitenland in het deputaatschap BBK de best begaanbare weg zal zijn;

2.1 *(ad besluit 2.1) wat betreft machtiging:*

2.1.1 (ad besluit 2.1.1) de aard van de hulpverlening vraagt veelal voortgang op zo kort mogelijke termijn, waarom het wenselijk is dat deputaten de bevoegdheid ontvangen, de gevraagde hulp waar nodig zelf te bieden;

2.1.2 (ad besluit 2.1.2) de gevraagde machtiging om een zendende kerk te zoeken sluit principieel aan bij de bekende structuur van regionale kerkelijke samenwerking naar analogie van de zending, en sluit voor een deel ook praktisch aan bij het bestaande werk en bij de bestaande mogelijkheden van de kerkelijke verbanden (art. 24 KO);

2.2 (ad besluit 2.2) *wat betreft incidentele hulp op korte termijn.*

de hulpverlening mag in acute noodgevallen niet opgehouden worden tot het bijeenkomen van een volgende synode, waarom deputaten moeten kunnen beschikken over een budget, zodat waar concrete nood is, hulp geboden kan worden;

ad besluit 2.3) *wat betreft advies en onderzoek landelijke acties:*

1.3.1 adviezen met betrekking tot kerkelijke hulpverlening en samenwerking naar analogie van art. 24 KO. om te komen tot evenredige en verantwoorde inzet van kerkelijke middelen zijn wenselijk;

1.3.2 het is de Particuliere Synode van Friesland toe te stemmen dat door haar bedoelde adviezen gegeven en waar nodig gepubliceerd dienen te worden om verspilling van middelen te voorkomen en effectieve verlening van hulp mogelijk te maken.

Op 15 mei tijdens de avondzitting besprak de synode in comité een discussienota van commissie 2 over uitbreiding van de instructie deputaten BBK. Tijdens de middagzitting op woensdag 13 juni vangen de publieke besprekingen over de kerkelijke hulpverlening en instructie van deputaten BBK aan. Commissie 2 heeft de vergadering gediend met een rapport en concept-voorstel terzake.

Voor een eerste besprekingsronde vragen vijf broeders het woord. Gevraagd wordt, of het geen spanning oproept dat de commissie voorstelt deputaten enerzijds een studieopdracht te geven, maar anderzijds te machtigen tot structurele, personele en incidentele hulpverlening. Ook leidt de positie van de zendende kerken in het concept-voorstel bij sommige broeders tot kritische vragen. Er voltrok zich juist de afgelopen tijd een beweging in omgekeerde richting: ván de zending náár deputaten BBK. Kan de hulpverlening zich tot zusterkerken beperken (art. 47 KO), terwijl juist bij de andere contacten de nood bijzonder groot kan zijn? Adviseur prof. dr.M. te Velde acht financiële, materiële en personele hulpverlening vallen binnen de ruimte van art. 47 KO. Hij adviseert tot redactionele wijziging van het conceptvoorstel.

Deputaat Jac. van der Kolk laat weten, dat deputaten zich in grote lijnen in het voorstel van de commissie kunnen vinden. Het is van belang, dat deze vorm van hulpverlening een fundamentele studie ontvangt. De concrete vragen om materiële en personele hulpverlening gaan de kracht van het deputaatschap te boven. Mogen deputaten daarom geen beroep doen op de deskundigheid van de zendende kerken?

De rapporteur van de commissie, ds. A. Kamer, benadrukt het onderscheid tussen christelijke en kerkelijke hulpverlening. Het betreft hier een duidelijke kerkelijke taak: theologische opleiding en kerkelijk opbouwwerk. Het besluit van de synode van Groningen-Zuid inzake de hulpverlening door deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken was incidenteel. Voor de kerken tot zulk een structurele hulpverlening besluiten, is nadere studie noodzakelijk. De hulpverlening moet echter ook doorgaan; die kunnen wij vanwege de nodige studie niet bevriezen. Daarom kiest de commissie ervoor, aan deputaten zowel een studieopdracht als een machtiging tot hulpverlening te geven. Deputaten kunnen dan, indien nodig, een zendende kerk of een andere plaatselijke kerk inschakelen.

Na een ogenblik beraad van de commissie deelt de rapporteur nog een aantal wijzigingen op het concept-voorstel mee.

In de tweede ronde van bespreking, waarvoor zeven afgevaardigden zich opgeven, dienen ds. P.H. van der Laan, ds. A. de Snoo, ds. J.J. Burger, ds. A.P. van Dijk, ds. E. Heres en dr. W.G. de Vries amendementen in.

Omdat de beschikbare vergadertijd voor plenaire zittingen deze dag is verstreken, verdaagt de praeses de zaak naar een volgende zitting.

Tijdens de morgenzitting op 14 juni legt de rapporteur van commissie 2 een gewijzigd concept-voorstel

ter tafel, waarin verschillende van de ingediende amendementen verwerkt zijn.

In de derde ronde van bespreking, waarvoor zeven broeders zich opgeven, worden de volgende amendementen ingediend. Ds. A.P. van Dijk wil grond 2.1.2 als volgt geformuleerd zien: 'bij de zendende kerken kunnen de gewenste mankracht, deskundigheid en financiële mogelijkheden aanwezig geacht worden'. Ds. J.J. Burger vraagt in besluit 1.1.2 de woorden 'per geval en ook uit utiliteitsoverwegingen' te schrappen. Ds. E. Heres wil de in besluit 2.3 genoemde activiteiten alleen 'desgevraagd' door deputaten begeleid zien.

De vergadering verwerpt het amendement-Burger met 6 stemmen voor en één onthouding, het amendement-Van Dijk met 12 stemmen voor en het amendement-Heres met 11 stemmen voor. De synode neemt het voorstel van de commissie met algemene stemmen aan. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

De praeses dankt commissie 2 hartelijk voor haar arbeid inzake de regels voor zusterkerkrelaties en de kerkelijke hulpverlening en instructie deputaten BBK.

Artikel 95

12.06.90

Zusterkerken op Sumba, Savu en Timor en de Musyafir-kerken op Timor (agenda 6.1.1 en 6.1.2)

Zusterkerken op Sumba, Savu en Timor

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 3 en bijlage 1;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 2.1.;
3. archief BBK, afdeling sectie I.

Besluit.

1. de kerkelijke gemeenschap met de Gereja Gereja Reformasi di Indonesia op Sumba, Savu en Timor voort te zetten volgens de geldende regels;
2. a. de huidige personele hulp voor de opleiding tot de dienst van het Woord uit te breiden door naast drs. A.J.Pol nog een tweede zendeling-docent uit te zenden;
b. deputaten te machtigen al het nodige in het werk te stellen om deze uitzending te realiseren;
c. deputaten eveneens te machtigen, zolang de uitzending van een tweede man nog niet is gerealiseerd, regelmatig gastdocenten voor kortere duur aan te trekken;
3. a. dank te betuigen voor het vele werk dat drs. J.A. Boersema en ds. J. Klamer in het midden van de Sumbanese kerken hebben mogen verrichten;
b. geen opvolger voor ds.J.Klamer te zoeken;
4. a. het besluit dat de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (Acta art.114) genomen heeft ten aanzien van afbouw van de steun voor de onderhouding van de emeriti buiten werking te stellen, voor zover het betrekking heeft op de periode volgend op de Generale Synode van Leeuwarden 1990;
b. de Sumbanese kerken te blijven helpen bij het onderhouden van haar emeritus predikanten door middel van uitkeringen uit een in Nederland gedurende tien jaar gevormd fonds, waarbij het streven van deputaten erop gericht moet zijn waar mogelijk de afbouw ook van deze vorm van hulp voort te zetten;
c. de huidige steun voor de exploitatie van de STM voort te zetten;
d. bij de hulpverlening voor kerkbouw een beleid te voeren dat gericht is op afbouw van deze hulp;
e. deputaten te machtigen tot een bedrag van f 5.000.-- per jaar steun te bieden voor bijzondere projecten, die van belang zijn voor de Sumbanese kerken.

Gronden:

1. de Gereja Gereja Reformasi di Indonesia op Sumba, Savu en Timor zijn trouw gebleven aan de gereformeerde belijdenis in leer, dienst en tucht;
 - a. de Sumbanese kerken hebben gevraagd om een tweede zendeling-docent aan de STM;
 - b. de groei en het belang van het werk aan de STM voor de opbouw van de Sumbanese kerken als ook voor de Musyafir-kerken rechtvaardigen een versterking van het docentencorps;
2. de uitzending van een kerkelijke opbouwwerker naar de Sumbanese kerken is, blijkens het besluit van de Generale Synode van Heemse 1984 (Acta art. 82), bedoeld als een eenmalige zaak;
3.
 - a. nu de structurele hulp aan de Sumbanese kerken geheel is afgebouwd, is het onderhoud van haar in aantal toenemende emeriti een last die wij haar moeten helpen met verloop van tijd zelf te dragen;
 - b. de personele hulp voor de STM mag niet geschaad worden door het ontbreken van noodzakelijke geldmiddelen voor de exploitatie van deze instelling;
 - c. de praktijk van de afgelopen jaren heeft geleerd dat hulp voor kerkbouw onmogelijk tot incidentele gevallen is te beperken en daardoor gemakkelijk kan uitgroeien tot structurele hulp, waarmee het door de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978 uitgezette beleid dat gericht is op zelfverzorging van de Sumbanese kerken, wordt losgelaten;
 - d. het is gewenst dat deputaten de mogelijkheid hebben ook andere projecten dan kerkbouw, die van belang zijn voor de Sumbanese kerken, voor één keer te steunen.

De Musyafir-kerken op Timor

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 3.5;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 2.1.4;
3. archief BBK, afdeling sectie I.

Besluit.

1. de verkennende contacten met de MusyaTir-kerken voort te zetten;
2. de GGRI en de FRCA van deze contacten op de hoogte te houden;
3. nieuw te benoemen deputaten te machtigen:
 - a. op Timor een onderzoek naar deze kerken in te stellen;
 - b. indien hun onderzoek het belang daarvan uitwijst, alles in het werk te stellen om te komen tot de uitzending van een kerkelijk opbouwwerker naar Timor.

Gronden:

1. de eerste informatie die over de Musyafir-kerken verkregen is, wettigt de inwilliging van het verzoek van deze kerken om kerkelijke contactoefening;
2.
 - a. ook de Sumbanese zusterkerken onderhouden contacten met de Musyafir kerken;
 - b. ook de FRCA zijn door de Musyafir-kerken benaderd met verzoeken om kerkelijke contacten en hulp;
3.
 - a. oriëntatie ter plaatse is voor kennismaking onmisbaar;
 - b. de vruchten van hulp door middel van een kerkelijk opbouwwerker onder de Sumbanese kerken vormen een aanmoediging aan de vraag vanuit de Musyafir-kerken om deze vorm van hulp te voldoen;
 - c. de ervaring leert dat uitzending van hulpkrachten een zodanig lange voorbereiding vraagt, dat, indien daarmee eventueel pas een begin zou worden gemaakt na de Generale Synode 1993, de Musyafir-kerken al te lang van hulp verstoken zouden blijven.

In aanwezigheid van verschillende deputaten voorbetrekkingen met de buitenlandse kerken en ds. J. Klamer bespreekt de vergadering het rapport en de voorstellen van de commissie. In een eerste ronde

van bespreking, waarvoor acht broeders zich opgeven, maken velen van de gelegenheid gebruik nader geïnformeerd te worden. Gevraagd wordt naar de aard en de groei van het kerkverband van de GGRI. Wat zijn de motieven voor het uitzenden van een kerkelijk opbouwwerker naar Timor? Ook vragen sommige broeders naar de wijze, waarop de steun voor de onderhouding van de emeritus-predikanten zal worden afgebouwd. Hoe is de positie van de zendeling-docenten kerkelijk geregeld?

De rapporteur en de voorzitter van de commissie, ds. M.H. Oosterhuis en ds. A. Kamer, beantwoorden de sprekers.

Deputaat ds. H. Knigge betuigt zijn instemming met de voorstellen van de commissie. Aan de opleiding van de STM studeren zowel studenten als docenten. Uit de aard der zaak is dit een langlopend project. De financiële hulp vindt niet in de personele sfeer plaats. Van de Musyafir-kerken kwam een hulpvraag voor nader onderwijs. Als op die hulpvraag positief kan worden ingegaan, bespoedigt het geven van een machtiging de daadwerkelijke hulp. Deputaat ds. J. Khmer beaamt de woorden van ds. H. Knigge, dat de 'kerkverbandelijke' dwarsverbindingen met Irian Jaya slechts informeel zijn. Alleen al uit een oogpunt van de reiskosten is het houden van een generale synode niet mogelijk. Wat de Musyafir-kerken op Timor aangaat, deze kerken zijn van de grote kerk aldaar afgescheiden en zoeken contact met onze kerken. Zij ontwikkelen zich in gereformeerde richting. En wat de Sumbanese emeriti betreft: de feitelijke situatie is lang zo geweest, dat emeritus-predikanten niets kregen om van te leven. Ds. Klamer is van mening, dat de gevraagde hulp moet doorgaan.

Deputaat ds. O.J. Douma wijst erop, dat zoals hoogleraren te Kampen 'deputatenpredikanten' zijn, zo ook de zendeling-docenten. Zij zijn op de wijze van een emeritus aan een plaatselijke kerk verbonden, maar staan in dienst van de kerken in het gemeen.

Voor een tweede ronde van bespreking vragen twee broeders het woord. In de beantwoording benadrukt de rapporteur, dat de machtiging tot uitzending van een kerkelijk opbouwwerker naar Timor geconditioneerd is.

De synode neemt beide besluiten met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 96

12.06.90

Zuid-Amerika (agenda 6.1.2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 2.2;
2. archief BBK, afdeling sectie I.

Besluit:

nieuw te benoemen deputaten geen opdracht te verstrekken met betrekking tot de Iglesia Presbyteriana do Brasil.

Grond:

er zijn onvoldoende aanwijzingen die de verwachting rechtvaardigen dat met de IPB een kerkelijk contact zou kunnen worden aangegaan.

De eerste ronde van bespreking, waaraan zeven broeders deelnemen, wordt beantwoord door de rapporteur, ds. M.H. Oosterhuis. Deputaat H.J. Leskens licht desgevraagd toe, waarom en op welke wijze deputaten onderzoek hebben gedaan naar de Iglesia Presbyteriana do Brasil.

In een tweede ronde van bespreking, waaraan vijf broeders deelnemen, vraagt ds. D.T. Vreugdenhil in een tegenvoorstel om het voorstel nu van tafel te nemen, omdat er geen besluit van de synode gevraagd wordt en zij zich over deze zaak impliciet kan uitspreken in het later te nemen algemene besluit BBK. Ds. J.J. Burger verzoekt in een tegenvoorstel nieuw te benoemen deputaten de opdracht te verstrekken om in samenwerking met de kerk van Assen-Zuid de ontwikkelingen binnen de IPB te blijven volgen. Hij wil de deur open houden om te kunnen inspelen op positieve ontwikkelingen binnen

de IPB.

De synode neemt het commissievoorstel aan met 20 stemmen voor en 15 tegen. Daarmee zijn de tegenvoorstellen verworpen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 97

12.06.90

Zusterkerken in Korea (agenda 6.1.1 en 6.1.2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4.1. en bijlage 2;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 3.1.;
3. archief BBK, afdeling sectie II;
4. brief van de Faculty of Korea Theological Seminary te Pusan, waarin het besluit wordt meegedeeld niet aan de kerken in Nederland te blijven vragen om zendelinghoogleraren.

Besluit.

1. de zusterkerkrelatie met The Presbyterian Church in Korea (Kosin) te continueren;
2. in de contactoefening met de PCK de onderhouding van de leertucht en de kerkregering aan de orde te stellen;
3. de PCK te (laten) bezoeken;
4. nieuw te benoemen deputaten op te dragen, een nadere toelichting te geven met betrekking tot de brief van deputaten inzake aan zendeling-hoogleraren te stellen eisen, en mocht deze toelichting erin resulteren dat de mogelijkheid komt alsnog zendelinghoogleraren uit te zenden, het zoeken naar bekwame broeders voort te zetten en deputaten te machtigen deze broeders aan de Board of Trustees van het Seminary van de PCK voor te dragen;
5. hun tevens op te dragen bij het voortduren van de vacatures in het zendeling hoogleraarschap docenten aan te trekken die gastcolleges kunnen geven aan het Seminary;
6. hen te machtigen tot een bedrag van f2000.—per jaar te besteden voor de aanschaf van gereformeerde theologische boeken voor de bibliotheek van het Seminary van de PCK en hun op te dragen ter wille daarvan een doeltreffende oplossing te zoeken voor de acquisitie;
7. dankbaarheid te betuigen tegenover de gewezen zendeling-hoogleraren drs. J.M. Batteau en dr. N.H. Gootjes voor het vele werk dat ze met grote toewijding in het midden van de zusterkerken in Korea en aan hun Seminary hebben verricht.

Gronden:

1. a. er zijn geen ingrijpende veranderingen in de PCK opgetreden die ons zouden noodzaken de zusterkerkrelatie met de PCK te heroverwegen;
b. naar aanleiding van de rapportage van de deputaten zijn vragen gerezen met betrekking tot de onderhouding van de leertucht en het functioneren van het kerkverband in de PCK;
2. een bezoek aan de PCK is mede gelet op het in besluit 2 en 4 genoemde, in de komende tijd van grote betekenis;
3. a. de PCK heeft, in antwoord op de vraag van deputaten naar haar wensen, verzocht om vervanging van de hoogleraren Batteau en Gootjes;
b. deputaten hebben nog geen antwoord op hun vragen;
c. deputaten kennen nog niet het oordeel van de Koreaanse deputaten;
d. er is veel aan gelegen de broeders in Korea duidelijk te maken, dat deputaten met hun laatste brief allerminst de bedoeling hebben gehad, ontheven te worden van de verplichting in de opvolging van de zendelinghoogleraren te voorzien;
4. de mogelijkheid om via het plaatsen van gereformeerde theologische boeken in de bibliotheek van het Seminary van de PCK te bevorderen dat docenten en studenten kennis nemen van de gereformeerde theologie, moet niet ongebruikt gelaten worden;

5. deputaten geven een loflijk getuigenis van het werk dat drs. J.M. Batteau en prof. dr.N.H. Gootjes in dienst van deputaten hebben verricht.

In aanwezigheid van de deputaten ds. S.S. Cnossen, ds. O.J. Douma, Jac. van der Kolk en D.J. van Wijnen bespreekt de synode het commissievoorstel. In een eerste ronde van bespreking, waarin zeven broeders het woord voeren, klinkt in de vragen zorg door over ontwikkelingen die zich in The Presbyterian Church of Korea voordoen. Gevraagd wordt naar het functioneren van het kerkverband, van het leertoezicht en van de belijdenisgeschriften. Waarom vragen de PCK niet langer om zendelinghoogleraren aan de kerken in Nederland? Ook wordt aangedrongen op versoering van de gronden in het voorstel.

Deputaat ds. S.S. Cnossen laat weten, dat er geen ontwikkeling ten kwade is. Vanaf het begin wisten de gereformeerde kerken, wat er aan de hand was. Ds. Cnossen schetst in het kort de historie van de zending in Korea. Het gros van de Amerikaanse zendingen in Korea werd later vrijzinnig. Na het drama van de afval van de zendingen kreeg men in Korea met twee verschrikkelijke oorlogen te maken. De Japanse bezetting was voor hen moordend. Het is een wonder van de Here, dat deze kerken telkens hoek hielden, aldus ds. Cnossen. Er is vandaag dan ook geen ontwikkeling ten kwade, maar de ontwikkelingen ten goede gaan wel eens minder snel dan verwacht werd. Hij wijst ter illustratie op de prediking van de Catechismus. Die is in presbyteriaanse kerken nooit voorgeschreven geweest. Laten we blij zijn, dat er nu door de synode op wordt aangedrongen.

De rapporteur, ds. M.H. Oosterhuis wijst erop, dat de synode dit keer uitvoeriger over de PCK geïnformeerd is, omdat de zendelinghoogleraren hun afsluitende rapportage hebben ingediend. Dat de leertucht in de PCK ontbreekt, mag men niet bagatelliseren, maar evenmin losmaken uit de context van het geheel, dat positief is. Het is indrukwekkend te merken, welk een eerbied hun omgang met Gods Woord kenmerkt. Ook vermeldt hij, dat de zending-hoogleraren tegen de tijd van hun afscheid hebben mogen constateren, dat hun werk vrucht ging dragen. Ds. Oosterhuis wijst er ook op, dat het belangrijk is, dat het uitzenden van zending-hoogleraren niet op het niveau van instellingen van hoger onderwijs, maar op dat van de kerken plaats heeft. Hij deelt tenslotte een aantal wijzigingen in de voorgestelde besluittekst mee.

Voor een tweede ronde van bespreking vragen drie broeders het woord. De rapporteur ds. M.H. Oosterhuis en deputaat ds. O.J. Douma reageren op de sprekers.

De synode neemt het commissievoorstel aan met 34 stemmen voor en één onthouding. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 98

14.06.90

The Reformed Presbyterian Church of Korea (agenda 6.1.1)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4;
2. archief BBK, afdeling sectie 11.

Besluit:

- nieuw te benoemen deputaten opdracht te geven:
- a. de verkennende contacten met The Reformed Presbyterian Church of Korea(Hapdong) te intensiveren, met kennisgeving aan de PCK;
 - b. aan eventuele toekomstige zending-hoogleraren of gastdocenten toestemming te verlenen desgevraagd gastcolleges te verzorgen aan het Hapdong Presbyterian Seminary te Suwon.

Gronden:

1. de positieve bevindingen waarvan deputaten BBK omtrent de RPCK aan de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 hebben gerapporteerd die een intensivering van de contacten

- rechtvaardigen, zijn inmiddels volgens de instructie die zij haar deputaten gaf, geverifieerd door de informatie die sindsdien is verkregen;
2. de Koreaanse zusterkerken hebben er recht op betrokken te blijven bij onze contacten met een andere kerkelijke gemeenschap in hun land;
 3. door gastcolleges van de zendeling-hoogleraren of gastdocenten kan ook de RPCK profiteren van hun aanwezigheid in Korea, terwijl daardoor tevens een extra moge lijkheid van kennismaking is gegeven. Op verzoek van enkele afgevaardigden geeft deputaat ds. S.S. Cnossen enige informatie.
- Een suggestie van deputaat ds. O.J. Douma verwerkt de commissie in haarconcept-voorstel. De synode neemt het besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 99

14.06.90

The Reformed Presbyterian Church of Taiwan (agenda 6.1.1)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4;
2. archief BBK, afdeling sectie II.

Besluit:

1. de contactoefening met The Reformed Presbyterian Church of Taiwan, Second Presbytery, te continueren, voorshands volgens de gemaakte afspraken;
2. nieuw te benoemen deputaten op te dragen:
 - a. aan de volgende synode een voorstel te doen omtrent de wijze waarop de contacten met de RPCT, Second Presbytery, dienen te worden voortgezet;
 - b. verkennende contacten met The Reformed Presbyterian Church of Taiwan, Original (First) Presbytery te onderhouden, dit mede om zo mogelijk de vereniging van beide presbyteries te bevorderen;
 - c. deze kerken op Taiwan te (laten) bezoeken.

Gronden:

1. de voorlopige relatie van kerkelijk contact zal volgens het besluit van deze synode weliswaar niet opnieuw worden aangegaan, maar bestaande afspraken dienen te worden nagekomen;
2. de gronden waarop door de Generale Synode van Arnhem 1981 (Acta art. 131) aan de RPCT kerkelijke contacten zijn aangeboden zijn nog steeds aanwezig;
3. er zijn in de verkennende contacten met de RPCT Original (First) Presbytery nog onvoldoende vorderingen, terwijl het belang daarvan nog steeds aanwezig is;
4. het brengen van een bezoek is van groot belang om aan de contactoefening inhoud te geven, om zicht te krijgen op de Original (First) Presbytery en haar relatie tot de Second Presbytery en om voorstellen te kunnen doen met betrekking tot de contactoefening in de toekomst.

Tijdens de ochtendzitting begint de synode de bespreking van het concept-voorstel van de commissie.

Deputaat ds. S.S. Cnossen vraagt vooraf om enkele redactionele wijzigingen van het voorstel.

Voor een eerste ronde van bespreking geven vier broeders zich op. Gevraagd wordt of na het besluit dat de synode nam over de regels voor de zusterkerkrelaties, nu nog wel gesproken kan worden van het continueren van een bestaande relatie volgens de geldende regels, zoals de commissie in haar concept-voorstel sub besluit 1 doet. Met de RPCT hebben de gereformeerde kerken immers geen zusterkerkrelatie.

Adviseur prof. Te Velde attendeert de synode erop dat duidelijk moet worden, hoeveel soorten relaties met buitenlandse kerken onze kerken zullen aangaan. Voor de relatievorm zoals met de RPCT zijn er nog geen regels aangenomen.

In zijn beantwoording geeft de rapporteur van de commissie aan, dat het besluit over de regels voor zusterkerkrelaties, dat de synode in de ochtendzitting heeft genomen, gevolgen heeft voor de redactie van de concept-voorstellen over de relaties met de buitenlandse kerken die nog in deze synode behandeld moeten worden. Voorts is hij van oordeel, dat er na het besluit van de synode over de regels voor zusterkerkrelaties nog maar van één relatievorm sprake kan zijn.

Voor de tweede ronde van bespreking geven drie broeders zich op. Ds. H.J. Bonen vraagt per amendement voorshands de bestaande relatie met de RPCT te continueren en in die zin heel de besluittekst aan te passen.

De rapporteur van de commissie is van mening, dat na het besluit van de synode over de regels onze kerken met andere kerken met wie geen zusterkerkrelatie bestaat, alleen maar contacten kunnen hebben.

De praeses verdaagt de behandeling van het voorstel van de commissie tot een volgende zitting.

Tijdens de middagzitting zet de synode de behandeling voort. Er ligt een gewijzigd conceptvoorstel van commissie 2 ter tafel, waarin het amendement van ds. H.J. Boiten grotendeels is verwerkt.

Voor een derde ronde van bespreking vragen vier broeders het woord. Adviseur prof. Te Velde acht het tegenover de RPCT weinig elegant in plaats van de voorlopige relatie van kerkelijk contact nu nog slechts te spreken van contactoefening.

De rapporteur van de commissie wil graag duidelijkheid. Zijns inziens houdt het besluit over de regels in, dat kerkelijke relaties alleen zusterkerkrelaties zijn.

Tijdens de avondzitting rondt de synode het debat over de RPCT af. Het amendement Boiten om in besluit 1 te lezen: de bestaande relatie in plaats van de contactoefening, verwerpt de vergadering met 15 stemmen voor en 19 stemmen tegen. Daarna neemt de synode het voorstel van de commissie met algemene stemmen aan. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 100

14.06.90

The Dutch Reformed Church of Sri Lanka (agenda 6.1.1 en 6.3)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4;
2. archief BBK, afdeling sectie 11.

Besluit.

1. de contactoefening met The Dutch Reformed Church of Sri Lanka te continueren, voorshands volgens de gemaakte afspraken;
2. nieuw te benoemen deputaten op te dragen:
 - a. aan de volgende synode een voorstel te doen omtrent de wijze waarop de contacten met de DRC kunnen worden voortgezet;
 - b. in de contacten met de DRC bij deze kerk te blijven aandringen op beslissingen ten aanzien van sommige van haar kerkelijke relaties;
 - c. de DRC christelijk te bemoedigen en te ondersteunen door briefwisseling en een bezoek;
3. nieuw te benoemen deputaten te machtigen de DRC financieel te steunen tot een bedrag van max. f 20.000.-- indien er concrete financiële nood wordt aangetoond.

Gronden:

1. de voorlopige relatie van kerkelijk contact zal volgens het besluit van deze synode weliswaar niet opnieuw worden aangegaan, maar bestaande afspraken dienen te worden nagekomen;
2. de gronden waarop door de Generale Synode van Arnhem 1981 (Acta art. 131) aan de DRC kerkelijke contacten zijn aangeboden, zijn nog steeds aanwezig;
3. het brengen van een bezoek is van groot belang om aan de contactoefening inhoud te geven en voorstellen te kunnen doen met betrekking tot de contactoefening in de toekomst;

4. de DRC is, tegen haar verwachtingen in, nog niet in staat geweest haar financiële problemen intern op te lossen, waardoor ook voor de komende jaren gerekend moet worden met de mogelijkheid van een verzoek om hulp.

Na een korte bespreking in twee ronden neemt de synode het besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 101

14.06.90

Brief van de Gereformeerde Kerk te Ermelo m.b.t. BBK (agenda 6.1.3.)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : P.P. Koopman

Materiaal

1. brief van de kerk te Ermelo, inhoudende 2 vragen over Par. 4.3 Sri Lanka, punt 4, van de voorstellen van deputaten BBK;
 - een vraag m.b.t. de controle op financiële hulpverlening;
 - een suggestie, de hulp aan de DRC te doen plaatsvinden in de vorm van stu- diebeurzen voor studenten aan het Theological College te Hamilton;
2. rapport deputaten BBK (sectie II, par. 4.3).

Besluit.

aan de Gereformeerde Kerk te Ermelo te antwoorden

op vraag 1: Het beleid is er inderdaad op gericht, dat de controle zoveel mogelijk ter plaatse geschiedt, maar deze kan nooit zo plaats vinden als wij dat in Nederland gewend zijn.

op vraag 2: De door u voorgestelde vorm van hulpverlening beantwoordt niet aan de aard van de acute financiële nood waarin DRC is komen te verkeren.

Zonder dat van de mogelijkheid tot bespreking gebruik is gemaakt, neemt de synode dit besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 102

14.06.90

The Reformed Church of Japan (agenda 6.1.1 en 6.1.2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 3.3;
3. archief BBK, afdeling sectie II.

Besluit:

1. de contactoefening met The Reformed Church of Japan te continueren, voorshands volgens de gemaakte afspraken;
2. nieuw te benoemen deputaten op te dragen:
 - a. aan de volgende synode een voorstel te doen omtrent de wijze waarop de contacten met de RCJ kunnen worden voortgezet;
 - b. duidelijkheid te verkrijgen in de houding van de RCJ ten aanzien van sommige van haar in het verleden bestaande relaties;

- c. de RCJ te (laten) bezoeken.

Gronden:

1. de voorlopige relatie van kerkelijk contact zal volgens het besluit van deze synode weliswaar niet opnieuw worden aangegaan, maar bestaande afspraken dienen te worden nagekomen;
2. de gronden waarop door de Generale Synode van Arnhem 1981 (Acta art. 131) aan de RCJ kerkelijke contacten zijn aangeboden, zijn nog steeds aanwezig;
3. tot op heden is niet bekend wat de RCJ heeft besloten met betrekking tot de in het verleden bestaande relaties;
4. het brengen van een bezoek is van groot belang om aan de contactoefening inhoud te geven en om voorstellen te kunnen doen met betrekking tot de contactoefening in de toekomst.

Na een korte bespreking in twee ronden neemt de synode het besluit met algemene stemmen.

Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 103

14.06.90

The Evangelical Reformed Church in Singapore (agenda 6.1.1)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4;
2. archief BBK, afdeling sectie 11.

Besluit:

1. de verkennende contacten met the Evangelical Reformed Church in Singapore voort te zetten met het doel haar te winnen voor het aangaan van een kerkelijke relatie als daarvoor voldoende basis aanwezig zal blijken;
2. bij de contacten met de ERCS ook The Covenant Evangelical Reformed Church te betrekken;
3. de ERCS en de CERC te (laten) bezoeken.

Gronden:

1. de informatie over de ERCS rechtvaardigt de hoop dat de reeds bestaande verkennende contacten kunnen uitgroeien tot een kerkelijke relatie;
2. er bestaan bij de EROS reserves met betrekking tot een kerkelijke relatie met de GKN vanwege de grote afstand tot Nederland;
3. er bestaat een goede samenwerking tussen de EROS en de CERC;
4. het brengen van een bezoek is van groot belang voor het uitvoeren van de instructie ten aanzien van deze kerken.

Na een korte bespreking neemt de synode het besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 104

14.06.90/15.06.90

The Free Reformed Churches of the Philippines (agenda 6.1.1 en 6.1.2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 3.2;
3. nagekomen rapportage deputaten BBK, waarin wordt voorgesteld: -de FRCP een zusterkerkrelatie aan te bieden; - de FRCP financiële en personele hulp te bieden;
4. het verzoek van de FRCP om een zusterkerkrelatie, getiteld „The proposed partnership of the Free Reformed Churches of the Philippines with The Free Reformed Churches of the Netherlands, etc.“;
5. „Articles of Incorporation of The Free Reformed Churches of the Philippines“, die moeten dienen om erkenning te ontvangen van de Filippijnse overheid en waarin vervat is de „Statement of Faith“: „The Free Churches subscribe substantially to the Three Forms of Unity known as Belgic Confession, Heidelberg Catechism and the Canons of Dordt“;
6. archief BBK, afdeling sectie II.

Besluit.

1. met The Free Reformed Churches of the Philippines een zusterkerkrelatie aan te gaan;
2. nieuw te benoemen deputaten te machtigen:
 - a. voor de komende drie jaar jaarlijks f 15.000,-- aan de FRCP ter beschikking te stellen voor de opbouw en de voortgang van het kerkelijk leven en tot een bedrag van f 2000,-- per jaar voor de aanschaf van studiemateriaal ten behoeve van de predikanten;
 - b. zo mogelijk jaarlijks personele hulp te bieden die de broeders op Negros voor bepaalde tijd behulpzaam kan zijn bij de opbouw van het kerkelijk leven.

Gronden:

1. de FRCP zijn blijkens hun leer, dienst, kerkregering en tucht ware kerken van onze Here Jezus Christus;
2. de FRCP begeren met De Gereformeerde Kerken in Nederland tot een officiële kerkelijke relatie te komen en kennen geen bezwaarlijke contacten met andere kerken;
3. het is een roeping en een voorrecht deze jonge kerken, die door de geringe financiële draagkracht van verreweg de meeste van haar leden hulp behoeven voor de uitbouw van hun kerkelijk leven, ook materiële steun te bieden;
4. door gebrek aan financiële middelen zijn de predikanten niet goed in staat het nodige studiemateriaal aan te schaffen;
5. de FRCP heeft bij haar verzoek om hulp toegezegd, voorwaarden te scheppen waardoor deze geldelijke steun niet zal worden gegeven dan waar ze beslist noodzakelijk is;
6. de FRCP is een jonge en kleine kerk die dringend behoefte heeft aan de voorgestelde personele hulp.

Tijdens de morgenzitting zet de synode zich tot behandeling van het concept-voorstel van commissie 2 over de FRCP. Vooraf geeft de rapporteur, ds. M.H. Oosterhuis, enige toelichting. Recente, stormachtige, verblijdende ontwikkelingen in de FRCP geven aanleiding tot een opmerkelijk concept-voorstel van commissie 2. Vanwege het door deze synode eerder genomen besluit over de regels voor de zusterkerkrelaties is de tekst van het voorstel aangepast. De commissie stelt voor een zusterkerkrelatie aan te gaan. De rapporteur verzoekt de vergadering van de voorgelegde besluittekst uit te gaan bij de bespreking.

In de eerste ronde van bespreking, waarvoor drie broeders zich opgeven, wordt om meer informatie gevraagd over het aanwezig zijn van de kenmerken van de kerk, de vastheid van het kerkverband en de recente ontwikkelingen. De wijze waarop de commissie voorstelt steun te bieden voor de salariëring van predikanten, lokt kritische vragen uit.

Tijdens de middagzitting geeft deputaat A. Kampen enige informatie. De predikanten aldaar oefenen naast hun ambtelijke roeping een nevenberoep uit, zoals leraar, computerdeskundige, groenteman en timmerman.

Br. Kampen vertelt desgevraagd, hoe verschillende predikanten de volledige opleiding tot de dienst des Woords hebben ontvangen aan een baptistisch seminarie. Zij zijn door zelfstudie tot de conclusie gekomen, dat de gereformeerde theologie schriftuurlijk is en hebben steun gezocht bij The Canadian

Reformed Churches. Twee keer per maand komen de predikanten en de kerkeeraadsleden een zaterdag als classis bijeen. Zij houden van deze vergaderingen notulen bij.

Tijdens de avondzitting beantwoordt de rapporteur van de commissie de sprekers uit de eerste ronde. Hij stemt de bezwaren tegen het starten van structurele financiële hulp in de sfeer van salariëring toe; het druist in tegen de gedachte van de selfsupport.

Deputaat ds. O.J. Douma uit zijn begrip voor dein de vergadering levende vragen. De snelle ontwikkelingen en de groei in de gereformeerde richting hebben ook bij deputaten geleid van verwondering tot verwondering. De Here heeft hen op onze weg geplaatst.

Ook deputaat Jac. van der Kolk heeft tegen het aangaan van de zusterkerkrelatie geen enkel bezwaar.

Voor een tweede ronde van bespreking geven zes broeders zich op. Het gaat verschillende broeders allemaal wat te vlug. Dein de eerste ronde van bespreking genoemde bezwaren zijn niet geheel weggenomen. Gevraagd wordt ook naar de confessionele signatuur van deze jonge kerken.

Deputaat ds. O.J. Douma deelt mee op de laatste ICRC vergadering uit de mond van ds. Vingno gehoord te hebben, dat deze kerken alleen vasthouden aan de drie formulieren van eenheid.

Vanwege de tijd schorst de praeses de zitting.

In de morgenzitting van 15 juni komt de synode tot een afronding.

De rapporteur deelt mee, dat in het archief van deputaten het verzoek om een zusterkerkrelatie aanwezig is. Ook is een gewaarmerkt stuk aanwezig, waarin deze kerken zich aan de overheid presenteren als The Free Reformed Churches of the Philippines, die zich houden aan Gods Woord en de drie formulieren van eenheid, namelijk de Heidelbergse Catechismus, de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels.

Ook ds. S.S. Cnossen houdt een warm pleidooi, niet alleen voor het aangaan van een zusterkerkrelatie met deze kerken, maar ook voor het bieden van hulp.

In een derde ronde van bespreking voeren acht broeders het woord, die door de rapporteur worden beantwoord. De commissie ontvangt tijd voor nader beraad.

De rapporteur deelt mee, op welke wijze besluit 2a in het voorstel van de commissie is gewijzigd.

De synode neemt daarna het besluit met .1 stem tegen en twee onthoudingen. In een stemverklaring geven twee broeders, die niet voor het commissievoorstel hebben gestemd, te kennen, dat zij van harte instemmen met het aangaan van de zusterkerkrelatie met de FRCP, maar bezwaar maken tegen de wijze waarop vergadertechisch het definitieve voorstel tot stand kwam.

Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

De praeses spreekt een woord van dank bij het nemen van dit belangrijke besluit. Het is een voorrecht, dat wij enkele predikanten van de FRCP in ons midden mochten ontvangen. Het is een wonder, wanneer de Here, waar ook ter wereld, predikanten brengt tot de leer der Heilige Schrift.

Artikel 105

15.06.90

The Canadian Reformed Churches (agenda 6.1.1)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.1.;
2. bijlage 3 rapport deputaten BBK;
3. archief BBK, afdeling sectie III.

Besluit:

met The Canadian Reformed Churches een zusterkerkrelatie te blijven oefenen. Grond: de CanRC zijn in leer, dienst, kerkregering en tucht trouw aan de gereformeerde be lijdenis. Na een korte bespreking neemt de synode het commissievoorstel aan met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 106**15.06.90***The Free Reformed Churches of Australia (agenda 6.1.1 en 6.1.2)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.2;
2. aanvullend rapport deputaten BB K, hoofdstuk 4.1;
3. archief BBK, afdeling sectie III.

Besluit:

met The Free Reformed Churches of Australia een zusterkerkrelatie te blijven oefenen.

Grond:

de FRCA zijn in leer, dienst, kerkregering en tucht trouw aan de gereformeerdebelijdenis.

Zonder enige discussie neemt de synode haar besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 107**15.06.90***The Evangelical Presbyterian Church of Ireland (agenda 6. 1.1 en 6.1.2)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.3;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4.2;
3. bijlage 2 aanvullend rapport deputaten BBK;
4. archief BBK, afdeling sectie III.

Besluit:

1. met The Evangelical Presbyterian Church of beland een zusterkerkrelatie te blijven onderhouden;
2. nieuw te benoemen deputaten op te dragen, afhankelijk van de ontwikkeling van het werk in Accrington, een financiële bijdrage te geven tot maximaal, f 5000,-- per jaar.

Gronden:

1. de EPCI is te kennen als ware kerk van onze Here Jezus Christus;
2. zolang er financiële nood is bij de voortgang van het werk in Accrington en dit werk zelf positief beoordeeld kan worden, is een bijdrage door de GKN verantwoord.

Zonder dat van de gelegenheid tot bespreking gebruik gemaakt is, verheft de synode met algemene stemmen het concept-voorstel tot besluit. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 108**15.06.90***The Free Church of Scotland (6.1. 1)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.4;
2. bijlage 4 rapport deputaten BBK;
3. archief BBK, afdeling sectie III.

Besluit:

1. aan The Free Church of Scotland een zusterkerkrelatie aan te bieden;
2. nieuw te benoemen deputaten op te dragen de EPCI van dit besluit op de hoogte te stellen.

Gronden:

1. de FCS is te kennen als ware kerk van onze Here Jezus Christus;
2. de zusterkerkrelatie met de EPCI vereist dat zij van dit besluit in kennis wordt gesteld.

In de eerste ronde van bespreking, waarvoor drie broeders zich opgeven, wordt met name gevraagd naar de praktijk van de toelating tot het heilig avondmaal en van de kanselruil met predikanten buiten de FCS.

Deputaat ds. J. de Gelder heeft wel begrip voor de gestelde vragen. De FCS is een presbyteriaanse kerk. Het zwakke punt is de kerkrechtelijke structuur. De presbytery (enigszins te vergelijken met de classis) is de belangrijkste vergadering. De kracht van de FCS is de trouw aan het Woord van God en de belijdenis. Daar staat men voor. De toelating tot de viering van het heilig avondmaal is strikt geregeld: ouderlingen gaan voor het avondmaal heel de gemeente door en de broeders en zusters worden persoonlijk aangesproken. En wat de kansel betreft: weliswaar beslist de predikant wie er voorgaat, maar daarin is hij gebonden aan de confessie.

De voorzitter van de commissie benadrukt, dat een zaak als de kanselruil wel anders geregeld is dan in de gereformeerde kerken. Maar het is wel geregeld, ook ambtelijk geregeld. Voor een tweede ronde van bespreking geven vijf broeders zich op. Ds. M. van Veelen vraagt per amendement om besluit 2 en grond 2 te doen vervallen, welk amendement de vergadering verwerpt met zes stemmen voor. De synode neemt het voorstel aan met 34 stemmen voor en één onthouding. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

De praeses vertolkt in een kort dankwoord de blijdschap van de synode, dat De Gereformeerde Kerken in Nederland aan The Free Church of Scotland de zusterkerkrelatie hebben mogen aanbieden.

Artikel 109

15.06.90

The Reformed Presbyterian Church of Ireland (agenda 6.1.1 en 6.1.2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.5;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4.3;
3. bijlage 2 aanvullend rapport deputaten BBK;
4. archief BBK, afdeling sectie III.

Besluit.

1. aan The Reformed Presbyterian Church of Ireland een zusterkerkrelatie aan te bieden;

2. nieuw te benoemen deputaten op te dragen de EPCI van dit besluit op de hoogte te stellen.

Gronden:

1. de RPCI is te kennen als ware kerk van onze Here Jezus Christus;
2. de zusterkerkrelatie met de EPCI vereist dat zij van dit besluit op de hoogte wordt gesteld.

Zonder dat van de gelegenheid tot bespreking gebruik gemaakt is neemt de synode dit besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

De praeses vertolkt in een kort dankwoord de blijdschap van de synode, dat De Gereformeerde Kerken in Nederland aan de RPCI de zusterkerkrelatie hebben mogen aanbieden.

Artikel 110

15.06.90

The Presbyterian Church of Eastern Australia (agenda 6.1.1 en 6.1.2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.7;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4.5;
3. archief BBK, afdeling sectie III.

Besluit:

nieuw te benoemen deputaten op te dragen:

1. het contact met de Presbyterian Church of Eastern Australia voort te zetten;
2. de FRCA van het verloop van dit contact op de hoogte te houden;
3. de PCEA een bezoek te brengen, indien afgevaardigden van de GKN de eerstvolgende synode van de FRCA bezoeken.

Gronden:

1. op verschillende punten is het gesprek met de PCEA nog onvoldoende gevorderd om aan de PCEA het aanbod te doen van een zusterkerkrelatie;
2. vanwege de zusterkerkrelatie met de FRCA en het contact dat deze kerken met de PCEA hebben, is het zinvol en geboden de FRCA van het verloop van de contactoefening met de PCEA op de hoogte te houden;
3. in de persoonlijke ontmoeting kan aan het contact met de PCEA optimaal inhoud gegeven worden.

Zonder dat van de gelegenheid tot bespreking gebruik gemaakt is neemt de synode dit besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 111

15.06.90

The Reformed Churches of New-Zealand (agenda 6.1.1 en 6.1.2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.8;

2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4.6;
3. archief BBK, afdeling sectie III.

Besluit.

1. de contacten met The Reformed Churches of New-Zealand voort te zetten;
2. aan nieuw te benoemen deputaten op te dragen:
 - a. bijzondere aandacht te besteden aan de relaties die de RCNZ hebben met andere kerken, in het bijzonder de NGK;
 - b. de RCNZ te bezoeken in combinatie met een bezoek aan de FRCA en de PCEA;
 - c. de FRCA van het verloop van het contact met de RCNZ op de hoogte te houden.

Gronden:

1. het gesprek over het eventueel aangaan van een kerkelijke relatie met de RCNZ is nog niet afgerond;
2. de NGK wijken in leer en kerkregering af van de gereformeerde belijdenis; 3. vanwege de zusterkerkrelatie van de GKN met de FRCA en ook vanwege de contacten die de FRCA hebben met de RCNZ is het zinvol en geboden de FRCA van het verloop van de contactoefening met de RCNZ op de hoogte te houden.

Naar aanleiding van enkele vragen uit de vergadering verstrekt deputaat ds. H. van Veen enige informatie over de RCNZ.

De synode neemt het besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 112

15.06.90

The Reformed Church in the United States (agenda 6.1.1 en 6.1.2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.6;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4.4;
3. bijlage 4 aanvullend rapport deputaten BBK;
4. brief van de RCUS aan de GKN dd. 23 mei 1990 waarin wordt ingestemd met het voorstel van deputaten aan deze synode, te komen tot een zusterkerkrelatie met de RCUS
5. archief BBK, afdeling sectie 111.

Besluit:

1. met The Reformed Church in the United States een zusterkerkrelatie aan te gaan; 2. van dit besluit kennis te geven aan de CanRC.

Gronden:

1. de RCUS is te kennen als ware kerk van onze Here Jezus Christus;
2. de RCUS heeft De Gereformeerde Kerken in Nederland een zusterkerkrelatie aangeboden;
3. de CanRC zijn tijdig op de hoogte gesteld van het voorstel van deputaten aan de synode, de RCUS een zusterkerkrelatie aan te bieden;
4. de zusterkerkrelatie met de CanRC vereist dat zij van dit besluit in kennis worden gesteld.

In aanwezigheid van de deputaten ds. M. Brandes, ds. S.S. Cnossen, A. Kampen, Jac. van der Kolk en ds. H. van Veen behandelt de synode de relaties en contacten die sectie III van deputaten BBK

behartigt: de Angelsaksische landen. Ds. J. de Gelder woont deze zitting bij als deputaat BBK. In een eerste ronde van bespreking, waarvoor drie broeders zich opgeven, wordt gevraagd of rev. R. Grossmann de vergadering niet iets kan meedelen over de relatie van de RCUS met de OPC. Op verzoek van de praeses spreekt rev. Grossmann de vergadering toe. De RCUS heeft al ruim dertigjaar een zusterkerkrelatie met de OPC. Gedurende de eerste twintigjaar leefden we heel dicht bij elkaar. Zorg geven nieuwe ontwikkelingen. Te denken valt aan zaken als de vrouw in het ambt, kinderen aan het heilig avondmaal, het millenniarisme en het sterke verlangen naar eenheid met de PCA. Met de OPC heeft de synode de banden nog niet verbroken. De banden met The Christian Reformed Churches zijn in 1970 wel verbroken. Enkele modern gerichte kerken hebben de OPC verlaten om zich bij de PCA te voegen. Hopelijk zal dat het gereformeerde element in de OPC versterken. De rapporteur van de commissie, br. J.D.A. Bareman, beantwoordt de vragen uit de eerste ronde. De CanRC zijn van het voorstel op de hoogte gebracht. Deputaat ds. J. de Gelder licht een en ander nog nader toe. Na een korte tweede ronde van bespreking neemt de synode het voorstel van de commissie aan met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming. De praeses vertolkt op dit plechtige moment de gevoelens van de vergadering door hartelijke dank jegens de Here uit te spreken, dat the Reformed Church in the United States en De Gereformeerde Kerken in Nederland met elkaar een zusterkerkrelatie zijn aangegaan. Op voorstel van de praeses zingt de vergadering rev. Grossmann en in hem de RCUS staande Psalm 134 toe. Daarna reikt de praeses namens de generale synode rev. Grossmann de broederhand. Deze spreekt een woord van dank met een hart, zegt hij, dat voor de Here ontroerd is.

Artikel 113

15.06.90

The Orthodox Presbyterian Church (agenda 6.1.1 en 6.1.2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.9;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4.7;
3. archief BBK, afdeling sectie 111.

Besluit:

- nieuw te benoemen deputaten op te dragen:
1. de contacten met The Orthodox Presbyterian Church voort te zetten en zo mogelijk te intensiveren;
 2. met deputaten van de CanRC en de RCUS contact te onderhouden over het verloop van de gesprekken met de OPC.

Gronden:

1. de ontwikkeling van de contacten van de laatste jaren rechtvaardigt intensivering van de contactoefening met de OPC;
2. vanwege de zusterkerkrelatie met de CanRC en met de RCUS en ook vanwege de voorlopige relatie van kerkelijk contact, die de CanRC met de OPC hebben, is het zinvol en geboden de CanRC en de RCUS op de hoogte te houden van het verloop van de contacten tussen de GKN en de OPC.

Nadat deputaat ds. J. de Gelder naar aanleiding van een vraag uit de vergadering enige toelichting heeft gegeven, neemt de synode het commissievoorstel aan met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 114**15.06.90***The Presbyterian Association in England (agenda 6.1.1 en 6.1.2)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.10;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 4.8;
3. bijlage 3 aanvullend rapport deputaten BBK;
4. archief BBK, afdeling sectie 111.

Besluit:

1. goed te keuren dat deputaten aandacht gegeven hebben aan de ontwikkelingen binnen The Presbyterian Association in England;
2. nieuw te benoemen deputaten op te dragen:
 - a. de contacten met de PAE voort te zetten,
 - b. desgevraagd door middel van een waarnemer de Council van de PAE bij te wonen,
 - c. waar mogelijk de verdere uitbouw van de PAE in gereformeerde richting te bevorderen.

Gronden:

1. terecht onderzochten deputaten het streven van de PAE, omdat er een beweging in gereformeerde richting vermoed werd; 2. ook in de toekomst is ondersteuning van de PAE nodig.

Zonder enige discussie neemt de synode haar besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 115**15.06.90***The Christian Reformed Churches (agenda 6.1.1)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : J.D.A. Bareman

Materiaal

rapport deputaten BBK, hoofdstuk 5.13.

Besluit:

ten aanzien van de ontwikkelingen binnen deze kerken diligent te zijn.

Grond:

het is zinvol de gebeurtenissen binnen deze kerkengroep te volgen.

In een korte ronde van bespreking wordt naar de zin van dit concept-voorstel gevraagd. Deputaat ds. H. van Veen antwoordt daarop door te verwijzen naar sterke historische banden. Binnen deze kerken leeft ook verontrusting over verschillende ontwikkelingen. Het is van belang hierop acht te geven. De synode neemt het besluit met 34 stemmen voor en 1 stem tegen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 116**21.06.90***L' Union des Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes de France (agenda 6.1.1)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 7;
2. archief BBK, afdeling sectie IV.

Besluit:

nieuw te benoemen deputaten op te dragen, de ontwikkelingen in de Union des Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes de France te blijven volgen en, waar mogelijk, te steunen in reformatorische richting.

Grond:

de EREI vormen een kerkverband waarbinnen zich reformatorische ontwikkelingen voordoen.

De synode bespreekt het commissievoorstel kort. Op een vraag uit de vergadering deelt deputaat Jac. van der Kolk mee, dat er de afgelopen drie jaar vrijwel geen contacten zijn geweest. De synode neemt het besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 117**21.06.90***St. Martini Gemeinde te Bremen en Dr.G.Huntemann (agenda 6.1.1)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 7;
2. archief BBK, afdeling sectie IV.

Besluit:

nieuw te benoemen deputaten geen opdracht meer te geven met betrekking tot de St. Martini Gemeinde te Bremen.

Grond:

de door Dr.Huntemann en de St.Martini Gemeinde gevraagde hulp wordt nu verleend door de kerk van Groningen-Oost, gesteund door de classis Groningen.

Nadat de rapporteur in het voorstel een wijziging heeft aangebracht, neemt de synode het aan met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 118**21.06.90***The Greek Evangelical Church (agenda 6.1.1 en 6.1.2)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 7;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 7.1.3;
3. archief BBK, afdeling sectie IV.

Besluit:

nieuw te benoemen deputaten op te dragen de verkennende contacten voort te zetten, waarbij het streven van deputaten erop gericht moet zijn:

- a. de contacten op kerkelijk niveau te brengen, en
- b. de Greek Evangelical Church aan te spreken op haar lidmaatschap van de WCC, de WARC en de GOR.

Gronden:

1. de verkennende contacten dreigen te blijven steken in persoonlijke contacten met de heer Koulouris, de General Secretary van de GEC;
2. de GEC geeft, door te kiezen voor een getuigenishouding binnen de WCC en de GOR, er blijk van onvoldoende oog te hebben voor de bezwaren tegen deze kerkelijke contacten.

Op een vraag uit de vergadering deelt deputaat Jac. van der Kolk mee, dat juist een week geleden deel 3 van de Institutie van J. Calvijn vertaald in het Grieks uitkwam. Nadat enkele wijzigingen in het voorstel zijn aangebracht, maakt de synode het met algemene stemmen tot besluit. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 119

21.06.90

Nigeria (agenda 6. I . 1)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 7.2.2.1;
2. archief BBK, afdeling sectie IV.

Besluit:

nieuw te benoemen deputaten te machtigen contact te blijven zoeken met de kerk van Christus in Sudan onder de Tiv in Nigeria en hun de vrijheid te geven zonedig Nigeria te bezoeken.

Gronden:

1. de inlichtingen over deze kerk verkregen rechtvaardigen het zoeken van contact;
2. door de zusterkerkrelatie met en de personele hulp aan de Eglise Réformée Confessante au Zaïre doen zich voor de contacten in Nigeria in de toekomst wellicht betere mogelijkheden voor.

De synode neemt het besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 120**21.06.90**

De Iglesia Reformada Presbiteriana (agenda 6.1.1)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 7.1.4 en bijlage 5;
2. archief BBK, afdeling sectie IV;
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Bussum, commissie 'Steun Broederschap Spanje', gericht aan deputaten BBK, dd.21-03-90, waarin deputaten wordt verzocht de komende generale synode voor te stellen, de IRP in de komende 3 jaar, te beginnen in 1991, financieel te steunen met een bedrag van f 15.000.-- á f 20.000.-- per jaar.

Besluit.

1. de bestaande contactoefening met de Iglesia Reformada Presbiteriana te continueren en haar met het oog daarop te laten bezoeken;
2. aan de IRP desgevraagd hulp aan te bieden bij de totstandkoming van een nieuwe kerkorde en de opbouw van een schriftuurlijk kerkverband en haar daarbij te voorzien van de nodige ondersteuning;
3. nieuw te benoemen deputaten op te dragen, in goed overleg met SBS aan te dringen op toenadering tussen de IRP en de Iglesia Christiana Reformada te Madrid;
4. nieuw te benoemen deputaten te machtigen de IRP desgewenst jaarlijks tot een bedrag van, f 15.000.-- te steunen, op voorwaarde dat binnen de IRP een deputaatschap wordt gevormd dat zorg draagt voor de verdeling van de steun.

Gronden:

1. het resultaat van de verkennende contacten tot nu toe biedt hoop dat de IRP zich wil ontwikkelen tot een verband van kerken die wij als ware kerken mogen erkennen;
2. de GKN mogen niet werkeloos de kansen voorbij laten gaan de IRP te helpen, zich in gereformeerde richting te ontwikkelen;
3. voorkomen dient te worden dat de ICR geïsoleerd raakt van de kerkelijke contacten van de GKN;
4. de kerk te Bussum maakt aan deputaten duidelijk dat de financiële positie van de IRP-kerken niet rooskleurig is, dat daarin op korte termijn niet veel verbetering te verwachten is, en dat zij daarin niet langer in voldoende mate kan voorzien;
5. met het voorgestelde bedrag aan steun is slechts vooreen deel in het tekort van de IRP voorzien, zodat de prikkel om in eigen financiële behoeften te voorzien daarmee niet is weggenomen.

Van de gelegenheid tot bespreking wordt geen gebruik gemaakt.

De synode neemt het commissievoorstel aan met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 121**21.06.90***Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (agenda 6.1.1)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 7.2.1.1;
2. archief BBK, afdeling sectie IV.

Besluit.

1. de zusterkerkrelatie met Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika te blijven onderhouden;
2. nieuw te benoemen deputaten te machtigen, de kerken te (laten) vertegenwoordigen op de synodes van de VGKSA.

Gronden:

1. die VGKSA zijn in leer, dienst, kerkregering en tucht trouw gebleven aan Gods Woord en de gereformeerde belijdenis;
2. aan de wens van deze kerken, afgevaardigden van de GKN als adviseurs op haar synodes te mogen begroeten, dient vanwege de bijzondere omstandigheden waarin zij verkeren tegemoet te worden gekomen.

Na een korte bespreking in twee ronden neemt de synode het voorstel met algemene stemmen aan. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 122

21.06.90

Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika (agenda 6.1.1 en 6.1.2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 7.2.1.2;
2. archief BBK, afdeling sectie IV.

Besluit:

nieuw te benoemen deputaten op te dragen, in nauw overleg met de VGKSA contact te blijven zoeken met Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, om te blijven pogen, deze kerk te overtuigen van de noodzaak goed te kiezen in haar buitenlandse kerkelijke relaties met name in Nederland.

Gronden:

1. hoewel er nog steeds de ernstige belemmering ligt van de zusterkerkrelatie met de NGK, hebben er zich binnen de GKSA geen zodanige veranderingen voorgedaan, dat teruggekomen zou moeten worden op de erkenning van de GKSA door de Generale Synode van Arnhem 1981 (Acta art. 138, Grond 1) als ware kerk van de Here Christus, die de drie formulieren van eenheid tot grondslag heeft en een gereformeerde kerkorde heeft aanvaard;
2. naar art.47 KO zal met kerken van gereformeerde belijdenis in het buitenland, zoveel mogelijk, kerkelijke gemeenschap geoeft worden;
3. de zusterkerkrelatie met de VGKSA impliceert, dat de benadering van de GKSA door beide kerken zoveel mogelijk op elkaar afgestemd moet zijn.

De vergadering bespreekt het voorstel kort in twee ronden. Ds. P. Niemeijer dient in de tweede ronde een amendement in de gronden 1 en 2 te vervangen door de ene grond die deputaten in hun rapport aandragen: er blijft binnen de GKSA verontrusting ten aanzien van de zusterkerkrelatie van de GKSA met de NGK.

De vergadering verwerpt het amendement met 15 stemmen voor en 20 tegen. Zij neemt het commissievoorstel met algemene stemmen aan. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 123**21.06.90***Die Nederduitse Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika (agenda 6.1.1)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 7.2.1.3;
2. archief BBK, afdeling sectie IV.

Besluit:

- nieuw te benoemen deputaten op te dragen:
- a. een brief te schrijven aan Die Nederduitse Gereformeerde kerk in Suid-Afrika om haar onze verontrusting en teleurstelling kenbaar te maken over de koers van de NGKSA, en de VGKSA daarover in te lichten;
 - b. afgevaardigden naar de synode van de VGKSA contact te laten zoeken met vertegenwoordigers van de NGKSA.

Gronden:

1. de NGKSA heeft officieel als belijdenisgeschriften de drie formulieren van eenheid, maar er bestaan ernstige twijfels met betrekking tot het daadwerkelijk handhaven daarvan;
2. nauw overleg met de VGKSA ook over dit contact blijft geboden, omdat onze zusterkerken in Zuid-Afrika het meest betrokken zijn bij en het best georiënteerd kunnen zijn omtrent de kerkelijke ontwikkelingen in hun eigen land.

De vergadering bespreekt het voorstel kort in twee ronden. In de tweede ronde dient ds. H.J. Boiten een amendement in met de strekking, dat de ernstige twijfels in grond 1 geconcretiseerd worden: te weten het lidmaatschap van de GOR en de verruiming van de contacten met de GKN(S). Deputaat ds. M. Brandes stelt, dat zulk een concretisering meer kracht aan het besluit zal geven.

De rapporteur van de commissie, ds. M.H. Oosterhuis, is echter van oordeel dat deze concretisering niet nodig is, alsof deze deputaten, zó breedgeschouderd, rugdekking behoeven. De vergadering verwerpt het amendement met 16 stemmen voor en 19 tegen. De synode neemt het voorstel met algemene stemmen aan. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 124**21.06.90***L'Eglise Réformée Confessante au Zaïre (agenda 6.1.1 en 6.1.2)*

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, hoofdstuk 7.2.2.2;
2. aanvullend rapport deputaten BBK, hoofdstuk 6.2.2.1;
3. archief BBK, afdeling sectie IV, waarin o.m. het schrijven van de ERCZ waarin officieel om contact met de GKN wordt gevraagd: „L'Eglise Réformée Confessante au Zaïre vient par la présente lettre demander officiellement un contact avec les églises Réformées des Pays-Bas" (De ERCZ vraagt met deze brief officieel om contact met de GKN). Als motief wordt daarbij vermeld: „Nous avons grandement besoin de votre assistance, tant sur le plan spirituel que matériel" (Wij hebben dringend behoefte aan uw hulp, geestelijk en materieel);
4. Acta van de „Synode Generale Annuel 1987" van de ERCZ, waarin ondermeer het volgende staat te lezen: „L'Eglise Réformée Confessante au Zaïre se vent une Veritable Eglise de Jesus Christ.

Elle se force à l'aide du Saint-Esprit, à prêcher fidèlement la Parole de Dieu, à ministrer correctement les saints sacraments, à savoir: le baptême et la sainte cène, et à l'exercice charitable de la discipline ecclésiastique" (de ERCZ wil een ware kerk van Jezus Christus zijn. Zij sterkt zich door de hulp van de Heilige Geest, om trouw het Woord van God te prediken, de heilige sacramenten zuiver te bedienen en om de kerkelijke tucht in liefde te bedienen).

Besluit:

1. met de Eglise Réformée Confessante au Zaïre een zusterkerkrelatie aan te gaan;
2. nieuw te benoemen deputaten te machtigen in goed overleg met de ERCZ en rekening houdend met haar zelfstandigheid als kerk van Christus in Zaïre:
 - a. alles in het werk te stellen om te komen tot de uitzending van twee predikanten naar Zaïre, die ondermeer als taak zullen krijgen:
 - de toerusting van het gemeentelven en de opbouw van het kerkverband binnen de ERCZ, de voorbereiding en de stichting van een opleiding van predikanten (voorgangers) en zendingen (evangelisten), en
 - het doceren aan bovengenoemde opleiding;
 - b. na de totstandkoming van de bovengenoemde opleiding een derde predikant uit te zenden die als docent aan de opleiding zal gaan werken;
 - c. te zorgen voor een passende accommodatie voor degenen die worden uitgezonden en hun activiteiten;
3. de ERCZ hulp te bieden bij het dragen van de kosten die aan deze hulpverlening verbonden zijn en de nieuw te benoemen deputaten te machtigen:
 - a. daaraan tot een maximumbedrag van f 175.000.-- in 1990, f 350.000.-- in 1991, f 350.000.-- in 1992 en f 350.000.-- in 1993 te besteden;
 - b. zonodig hulp te bieden voor de aanschaf van het vereiste materiaal dat dient ter ondersteuning van bovengenoemde activiteiten;
4. nieuw te benoemen deputaten op te dragen over de hulp aan de ERCZ met de RCUS overleg te houden.

Gronden:

1. de ERCZ is blijkens haar leer, dienst, kerkregering en tucht te kennen als een ware kerk van onze Here Jezus Christus;
2. de ERCZ heeft de hartelijke begeerte te kennen gegeven een zusterkerkrelatie met De Gereformeerde Kerken in Nederland te mogen ontvangen en heeft nadrukkelijk met het oog op de versterking van het gereformeerde kerkelijke leven om hulp gevraagd;
3. er zijn geen contacten met andere kerken die een verandering vormen, met de ERCZ een zusterkerkrelatie aan te gaan;
4. De Gereformeerde Kerken in Nederland mogen het als een roeping en een voorrecht zien, aan de jonge kerken in Zaïre de hulp waarom zij, met het oog op de ontwikkeling van het gereformeerde kerkelijke leven hebben gevraagd, te bieden;
5. de hiermee geboden hulp kan zichzelf met verloop van jaren overbodig maken en scheidt geen afhankelijkheid van de ERCZ ten opzichte van de GKN;
6. aangezien de RCUS hulp blijft verlenen aan de ERCZ, is goed overleg vereist ter wille van doeltreffende hulpverlening.

De praeses geeft eerst besluit 1 met de daarbij behorende grond in bespreking.

Voor een eerste ronde van bespreking geven twee afgevaardigden zich op. Gevraagd wordt of het wel wijs is nu reeds een zusterkerkrelatie aan te gaan. Ook bij het oefenen van contact is het verlenen van hulp goed mogelijk.

Drs. G. Kwakkel, die in opdracht van deputaten BBK samen met br. A. Kampen de ERCZ heeft bezocht, geeft een korte toelichting. Het zijn zelfstandige gereformeerde kerken, die weten dat zij hulp behoeven. De rapporteur, ds. M.H. Oosterhuis, typeert deze kerk als een jonge zuster, een jonge gereformeerde kerk, die in de gereformeerde richting koerst. De voorzitter van de commissie, ds. A. Kamer, benadrukt het ongelooflijke wat de Here daar werkt.

Nadat in de tekst van het voorstel een wijziging is aangebracht, neemt de synode besluit 1 met algemene stemmen.

De praeses spreekt een woord van blijdschap over dit historische besluit. Het is een wonder in onze

ogen, maar de Here heeft hen op onze weg geplaatst. Deze kerken hebben ons met overtuiging een kerkelijke relatie aangeboden en wij mochten die met overtuiging aangaan. De praeses geeft nu de overige onderdelen van het commissievoorstel in bespreking. Deputaat Jac. van der Kolk ontraadt de synode ten aanzien van de wijze, waarop deputaten

BBK financiële ondersteuning zoeken voor dit project, nu een beslissing te forceren, terwijl deputaten dit nog in opdracht van de synode in studie hebben. In de tweede ronde vraagt ds. A.P. van Dijk per amendement in besluit 2 te lezen: predikanten, voorgangers en evangelisten. De vergadering verwerpt het amendement met 9 stemmen voor en één onthouding. De synode neemt de besluiten 2-4 met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 125

21.06.90

The International Conference of Reformed Churches (agenda 6.1.1 en 2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : A. val. Does

Materiaal

1. rapport deputaten BBK, sectie 111, dd. juli 1989;
2. aanvullend rapport deputaten BBK dd. febr. 1990;
3. de instructie van deputaten, vastgesteld door de Generale Synode van Spakenburg Noord 1987, Acta art. 145 onder besluit 2, die als volgt luidt:
2. de nieuw te benoemen deputaten op te dragen afgevaardigden en eventuele adviseurs aan te wijzen naar de conferentie te houden van 19-23 juni 1989 te Cloverdale (Canada) en de afgevaardigden op te dragen:
 - a. te blijven bevorderen dat bij constituering van de samenkomsten de afgevaardigden instemming met de grondslag betuigen;
 - b. diligent te zijn ten aanzien van:
 - de opvolging van wijlen drs. M. K. Drost als lid van de commissie zendingszaken;
 - het benoemen van secundus-commissieleden;
 - c. diligent te zijn inzake de vraag of tot de taak van de commissie zendingszaken ook behoort of kan gaan behoren:
 - de wijze waarop lidkerken bezig zijn met de evāngelieverbreiding onder de joden;
 - het adviseren van de lidkerken bij de keuze van zendingsterreinen;
 - het aangeven van mogelijkheden tot coördinatie van barmhartigheidswerk (nevendiensten) op de zendingsterreinen van de lidkerken;
 - d. erop toe te zien en te bevorderen dat de overeengekomen regels worden nageleefd;
 - e. met betrekking tot de komende conferentie 1989 te Cloverdale:
 - in te stemmen met het voorstel van deputaten dat nog niet geagendeerde zaken in behandeling moeten kunnen komen wanneer 75% van de lidkerken zich daarvoor uitsprekt;
 - niet akkoord te gaan met het voorstel van The Free Church of Scotland tot erkenning tussen de lidkerken wederzijds van elkaars attestaties, ambten en sacramenten;
 - niet akkoord te gaan met het voorstel van The Canadian Reformed Churches om een bepaling in de Basis van de ICRC op te nemen, dat de afgevaardigden alleen de confessie onderschrijven van de kerken waartoe zij behoren;
 - niet akkoord te gaan met het voorstel van The Canadian Reformed Churches uit te spreken dat het lidmaatschap van de RES (GOS) onverenigbaar is met het lidmaatschap van de ICRC;
3. nieuw te benoemen deputaten te verzoeken een Nederlandse vertaling te verzorgen van de voornaamste besluiten van de ICRC en die op te nemen in hun rapport aan de kerken.

Besluit:

1. a. uit te gaan van de aanbevelingen van de Conferentie van Langley, vermeld in hoofdstuk

- 5 van het aanvullend rapport van deputaten BBK;
- b. het rapport 'Credo', dat gediend heeft op de vergadering van de ICRC van Langley, voor kennisgeving aan te nemen;
- c. de beslissing inzake het thema en de referaten op de volgende ICRC over te laten aan het Interim Committeeer
- 2. deputaten BBK te dechargeren wat betreft de opdrachten, genoemd in de besluiten ad 2a, b en e;
- 3. nieuw te benoemen deputaten BBK op te dragen afgevaardigden en eventuele adviseurs aan te wijzen naar de volgende vergadering van de ICRC in Korea; en de afgevaardigden op te dragen: voort te gaan met de uitvoering van de genoemde instructie 2c, 2d en 3;
- 4. a. deputaten op te dragen mee te werken aan het houden van een volgende vergadering van de ICRC in Nederland, indien de mogelijkheid daartoe in Korea zou wegvallen;
- b. opnieuw bij het Interim Committee aan te dringen op het komen tot een noodzakelijk 'christelijk getuigenis'.

Gronden:

- ad 1. a volgens artikel V van het Statuut van de ICRC worden de lidkerken over de conclusies van de conferentie geïnformeerd en wordt de kerken aanbevolen de uitvoering ervan te bevorderen;
- b besluitvorming over het rapport 'Credo' heeft niet plaatsgevonden; aan de lidkerken is verzocht commentaar te geven; de synode neemt het rapport voor kennisgeving aan om de volgende redenen:
 - a. de kerken hebben eerst kortgeleden de tekst van de desbetreffende geschriften opnieuw vastgesteld;
 - b. het is niet aangetoond, dat eventuele wijzigingen in dit stadium dringend noodzakelijk zijn;
 - c. het is niet nodig dat alle lidkerken exact dezelfde formulering gebruiken;
 - c het is voor de voortgang van de arbeid van de ICRC beter dat het Interim Committee beslist over de thema's van de referaten;
- ad 2. deze instructies van de vorige generale synode zijn uitgevoerd;
- ad 3. a. instructie 2c is nog niet uitgevoerd;
- b. de instructies 2d en 3 zijn van blijvende aard;
- ad 4. a afgesproken is, dat De Gereformeerde Kerken in Nederland zullen optreden als secundae-ontvangende kerken;
- b ondanks het feit, dat dit in de grondslag van de ICRC is opgenomen, is het niet gekomen tot een christelijk getuigenis naar buiten.

De synode bespreekt het commissievoorstel kort in twee ronden. Gevraagd wordt onder meer, of de besluiten van de ICRC ook bindend zijn. Behoren die door onze kerken aanvaard te worden? De rapporteur, oud. A. van der Does, wijst de vergadering erop, dat de ICRC een conferentie is. Haar besluiten zijn adviezen. Ds. J. de Gelder geeft als deputaat een toelichting op de besluitvorming van de ICRC. Hij maakt duidelijk, dat de afgevaardigden namens de kerken deze conferentie bijwonen. Van deze synode wordt verwacht dat zij op basis van de rapportage al of niet akkoord gaat met de ter conferentie gemaakte afspraken. Nadat de besluittekst in die zin is aangepast, en nadat enkele redactionele wijzigingen in het voorstel zijn aangebracht, neemt de synode het besluit met algemene stemmen.

Artikel 126

21.06.90

Ontwikkelingen rond de ICRC (agenda 6.3)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : A. val. Does

Materiaal

verzoek van de brs. P.R. Agema en J. Groeneveld te Zwijndrecht dd. 6-2-1990 inzake de ontwikkelingen rond de Internationale Conferentie van Gereformeerde Kerken, waarin zij verzoeken en opmerken:

- a. dat toetsing van deze zaak dient plaats te hebben vanaf de uitspraken van de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978 tot en met de uitspraken van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, opdat er duidelijkheid komt inzake de status van en de verhoudingen tot genoemde conferentie (ICRC);
- b. dat indien de synode uitspreekt, dat het een conferentie is van ambtsdragers, er een duidelijke scheiding moet worden aangebracht tussen het werk van de synode cq deputaten enerzijds en van de conferentie anderzijds;
- c. dat de generale synode moet handelen volgens de KO;
- d. dat het werk van de synode beperkt kan blijven tot het benoemen van afgevaardigden;
- e. dat de kosten moeten worden gedragen door de gezamenlijke kerken.

Besluit:

dit verzoek onontvankelijk te verklaren.

Grond:

dit verzoek is niet naar art. 30 KO in de weg van de voorbereiding door de mindere vergadering aan de synode voorgelegd, zodat ook geen enkele kerkelijke vergadering zich op eventuele verandering van het besluit van de Generale Synode van Arnhem 1981 (Acta art. 118) heeft kunnen bezinnen.

Na een korte bespreking van het voorstel neemt de synode haar besluit met algemene stemmen.

Artikel 127

14.06.90

Lux Mundi (agenda 6.1.1)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : P.P. Koopman

Materiaal

1. rapport van deputaten BBK, punt 8;
2. jaarverslagen van deputaten over de jaren 1987, 1988 en 1989.

Besluit:

nieuw te benoemen deputaten op te dragen:

1. a. de uitgave van het blad 'Lux Mundi' voort te zetten in de huidige opzet;
b. de kosten, een bedrag van fl 17.500,- per jaar, niet te overschrijden;
2. na te gaan of door wijziging van de opzet en frequentie van verschijnen van het blad binnen het bestaande budget de buitenlandse relaties resp. contacten nog beter kunnen worden ondersteund.

Gronden:

1. voortzetting van de uitgaven van het blad en onderzoek naar eventuele andere opzet en frequentie binnen het budget is gewenst, om naar buiten te kunnen treden met onderwerpen die van belang zijn voor de relatie met de kerken in het buitenland;
2. het budget voor de uitgave van het blad bleek in de afgelopen drie jaar toereikend te zijn.

Na een korte bespreking neemt de synode haar besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 128

14.06.90/27.06.90

Financiën deputaten BBK (agenda 6.1.5)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : P.P. Koopman

Materiaal

1. rapport van deputaten BBK (financiën) paragraaf 10;
2. aanvullend rapport deputaten BBK paragraaf 9;
3. rapport penningmeester deputaten BBK met als bijlagen:
 - a. een verklaring dd. 26 oktober 1988 van accountants-kantoor LVE over het boekjaar 1987;
 - b. een verklaring dd. 6 maart 1990 van accountantskantoor Burg + De Raad over het boekjaar 1988;
 - c. een verklaring dd. 8 maart 1990 van accountantskantoor Burg + De Raad over het boekjaar 1989;
 - d. jaarrapporten, balansen en staten van baten en lasten per ultimo 1987, 1988 en 1989, die uitwijzen dat:
 - deputaten voor de jaren 1988, 1989 en 1990 van de kerken een quotum hebben gevraagd van respectievelijk fl 5,75, f 5,- en f 4,- per ziel;
 - het afdragen van de gevraagde quota door de kerken geen reden tot klachten heeft gegeven;
 - het eigen vermogen van het deputaatschap gestegen is van f 548.927,- op 31 december 1987, naar fl 699.973,- op 31 december 1989;
 - deputaten aan de opdrachten die de Generale Synode van Spakenburg Noord 1987 hun met betrekking tot de financiën gegeven had, hebben voldaan;
 - de accountantscontrole leidde tot de verklaring aan het adres van deputaten, dat bij de samenstelling van de financiële verslagen over de jaren 1987, 1988 en 1989 er geen ontvangsten en uitgaven zijn geconstateerd buiten de door de generale synode verstrekte opdracht.

Besluit.

1. uit te spreken, dat deputaten hun penningmeester, br. Jac. val. Kolk, kunnen dechargeren inzake het verkrijgen, beheren en besteden van de financiële middelen van het deputaatschap over de jaren 1987, 1988 en 1989;
2. de nieuw te benoemen deputaten op te dragen:
 - a. jaarlijks een quotum aan de kerken te vragen en informatie te bieden over de bestemming van de gelden en haar daarbij, zo nodig, te herinneren aan haar verplichtingen;
 - b. deze gelden in ontvangst te nemen, goed te beheren en verantwoord uit te geven en de boekhouding te laten controleren door een accountant;
 - c. het beleid dat de werkreserve in het algemeen gelijk is aan éénmaal het normale jaarbudget van deputaten BBK goed te keuren;
 - d. goede acht te geven op de materiële verzorging van hen die door deputaten BBK in opdracht van de kerken zijn of worden uitgezonden;
3. goed te keuren:
 - a. dat deputaten de Eglise Réformée Confessante au Zaïre (ERCZ) financiële en materiële hulp beschikbaar stellen: voor 1990: maximaal f' 175.000,- voor 1991: maximaal f 350.000,- voor 1992: maximaal f 350.000, voor 1993: maximaal f 350.000,
 - b. dat The Evangelical Presbyterian Church of Ireland de toegezegde éénmalige bijdrage van Ps. 7.000,- (ca. f 25.000,-) wordt overgemaakt;
4. nieuw te benoemen deputaten te machtigen:
 - a. voort te gaan in Nederland boeken te bestellen, op verzoek van en voor de bibliotheek van het Seminary te Pusan, tot een max. van f 2000,- per jaar;
 - b. voort te gaan de zusterkerken op Sumba/Savu en Timor te helpen bij de in standhouding van het kerkelijk leven, de exploitatie van de STM, en de verzorging van haar emeriti, op

- dezelfde wijze als geschiedde door de deputaten die werden benoemd door de vorige synode;
- c. tot een max. van, f 15.000,-- per jaar de Sumbanese zusterkerken te helpen bij andere, incidentele projecten die van belang zijn voor haar kerkelijk leven;
 - d. tot een maximum van gemiddeld fl 12.000,-- per jaar te besteden aan het doen bezoeken van de meeste vergaderingen van buitenlandse zusterkerken en aan het doen bezoeken van buitenlandse kerkelijke contacten, hierbij niet inbegrepen de kosten verbonden aan het doen bijwonen van de vergadering van de ICRC;
 - e. The Dutch Reformed Church of Sri Lanka financieel te steunen tot een bedrag van max. f 20.000,-- indien er concrete financiële nood wordt aangetoond;
 - f. The Free Reformed Churches of the Philippines te ondersteunen met lectuur tot een maximum bedrag van f 2.000,-- per jaar. Deputaten verder op te dragen voor de komende 3 jaar f 15.000,-- per jaar beschikbaar te stellen voor opbouw en voortgang van het kerkelijk leven;
 - g. de EPCI te steunen met een jaarlijks bedrag van max. f 5.000,--, voor voortgaande kerkplanting in Accrington, waarbij deputaten BBK de hoogte van dit bedrag zullen vaststellen aan de hand van een door de EPCI ingediende begroting;
 - h. in overleg met Commissie SBS te Bussum de Iglesia Reformada Presbiteriana desgevraagd voor de komende drie jaren te steunen met een bedrag van max. f 15.000,--per, jaar, onder voorwaarde dat binnen de I.R.P. een deputaatschap wordt gevormd, dat zorg draagt voor de verdeling van de steun;
 - i. tot een maximum van f 17.500,-- per jaar te besteden aan de uitgave van 'Lux Mundi'.

Gronden:

1. uit de accountantsverklaringen blijkt, dat de financiële middelen van het deputaatschap BBK op verantwoorde wijze zijn verkregen, beheerd en besteed;
2. de voorgestelde hulp aan de Eglise Réformée Confessante au Zaïre voor 1990 kan worden gefinancierd uit de algemene reserve;
3. deputaten hebben de financiële verplichtingen, voortvloeiende uit het besluit van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (Acta art. 150), uitgevoerd.

Tijdens de middagzitting van 14 juni zet de synode zich tot behandeling van de financiën van deputaten B13K aan de hand van een voorstel van commissie 2.

In de eerste ronde van bespreking, waarvoor vijf broeders zich opgeven, wordt onder meer gevraagd naar de betekenis van dit conceptvoorstel. In de tweede ronde laat ds. A.P. van Dijk weten, dat deze financiële checklist is opgesteld met name met het oog op de accountantscontrole.

Omdat tijdens de bespreking blijkt, dat nog niet alle voorstellen van financiële aard in dit concept-voorstel verwerkt kunnen worden, verdaagt de praeses deze zaak tot een volgende zitting.

In de zitting van 27 juni rondt de synode de behandeling af.

Naeen korte bespreking neemt de synode het besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 129

27.06.90

Algemeen besluit en instructie deputaten BBK (agenda 6.1.1 en 2)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : M.H. Oosterhuis

Materiaal

1. rapport deputaten B\$K van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987;
2. aanvullend rapport van bovengenoemde deputaten;
3. rapport van de penningmeester van bovengenoemde deputaten.

Besluit 1:

het beleid van de deputaten voor de betrekkingen met de buitenlandse kerken, benoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, goed te keuren en hun decharge te verlenen, met hartelijke dank en grote waardering voor de door hen op voortreffelijke wijze uitgevoerde werkzaamheden volgens de hun verleende opdrachten.

Besluit 2:

nieuwe deputaten te benoemen voor de betrekkingen met de buitenlandse kerken, met de volgende instructie:

1 algemene opdrachten:

1. het contact te onderhouden met de kerken in het buitenland, met welke De Gereformeerde Kerken in Nederland in deze synode hebben besloten de zusterkerkrelatie te continueren of een zusterkerkrelatie aan te gaan, te weten: The Canadian Reformed Churches, The Free Reformed Churches of Australia, Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, De Gereja Gereja Reformaai di Indonesia op Sumba, Savu en Timor, The Presbyterian Church in Korea, The Evangelical Presbyterian Church of beland, The Reformed Church in the United States, L'Eglise Réformée Confessante au Zaïre, en The Free Reformed Church of the Philippines, volgens de door deze synode, Acta art. 93, aanvaarde regels;
2. in overleg te treden met die kerken in het buitenland, aan welke De Gereformeerde Kerken in Nederland in deze generale synode besloten hebben een zusterkerkrelatie aan te bieden, te weten: The Free Church of Scotland en The Reformed Presbyterian Church of beland, om hen daarvan in kennis te stellen en zolang zij dit aanbod nog niet hebben aanvaard de contacten te onderhouden volgens de met elk van die kerken afzonderlijk bestaande praktijk of afspraken;
3. in overleg te treden met die buitenlandse kerken ten aanzien van welke De Gereformeerde Kerken in Nederland in deze generale synode besloten hebben, nu 'de voorlopige relatie van kerkelijk contact' niet meer wordt aangegaan, te zoeken naar de meest passende vorm van voortzetting van de kerkelijke contacten, te weten: The Reformed Church of Japan, The Reformed Presbyterian Church of Taiwan, Second Presbytery en The Dutch Reformed Church of Sri Lanka, om met die kerken daarover te overleggen en daarover voorstellen te doen aan de volgende generale synode, en tot die tijd de contactoefening volgens de met elk van die kerken afzonderlijk bestaande praktijk of afspraken te continueren;
4. het contact te blijven onderhouden met die kerken ten aanzien van welke De Gereformeerde Kerken in Nederland in deze synode besloten hebben de bestaande kerkelijke contacten te continueren c.q. te intensiveren, te weten: The Reformed Presbyterian Church of Korea (Hapdong), The Reformed Presbyterian Church of Taiwan, First (Original) Presbytery, The Evangelical Presbyterian Church of Singapore, The Presbyterian Church of Eastern Australia, The Reformed Churches of NewZealand, The Orthodox Presbyterian Church, The Greek Evangelical Church, Iglesia Reformada Presbiteriana, met het doel heen te blijven werken naar een zusterkerkrelatie;
5. attent te blijven op ontwikkelingen binnen en desgewenst (verkennende) contacten te leggen met kerken die reeds binnen de aandachtssfeer van deputaten gekomen zijn, te weten: De Musyafir-kerken op Timor, The Christian Reformed Churches, L'Union des Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes de France, Die Gereformeerde Kerk in SuidAfrika, Die Nederduitse Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika en De Kerk van Christus in Sudan onder de Tiv in Nigeria, alsmede The Presbyterian Association in England;
6. contact te zoeken met andere kerken in het buitenland, met welke, al of niet op termijn, de mogelijkheid van kerkelijke gemeenschap mag worden vermoed, teneinde deze mogelijkheden nader te onderzoeken en eventuele verwerkelijking daarvan in overeenstemming met de door deze synode aanvaarde regels voor te bereiden;
7. bij deputaten binnengekomen Acta van de zusterkerken te onderzoeken en over voor De Gereformeerde Kerken in Nederland van belang zijnde besluiten aan de volgende generale synode te rapporteren en eventueel te adviseren;
8. de hun ter beschikking te stellen exemplaren van de Acta van deze synode met een begeleidende brief te verzenden aan de onder 1,2 en 3 genoemde kerken, voor zover het in verband met de taal zinvol is; worden deze Acta niet verzonden, dan deze kerken in plaats daarvan te voorzien

- van een passende vertaling van de voor hen relevante delen van de Acta;
9. de buitenlandse niet-Engelstalige kerken waarmee relaties worden onderhouden, te verzoeken, ten dienste van een goede kerkelijke relatie, de belangrijkste artikelen uit de Acta van haar meeste vergaderingen in het Engels te laten vertalen en die aan deputaten toe te sturen;
 10. de buitenlandse kerken met welke kerkelijke gemeenschap wordt onderhouden, indien mogelijk een jaar van tevoren uit te nodigen door middel van een afvaardiging de eerstvolgende generale synode bij te wonen, en die buitenlandse kerken met welke tot op heden de voorlopige relatie van kerkelijk contact is onderhouden, uit te nodigen naar deze synode waarnemers te zenden;
 11. zoveel als wenselijk en mogelijk is - onverminderd het door de Generale Synode van Dordrecht 1893, Acta art. 155 sub 3 en 5 bepaalde - De Gereformeerde Kerken in Nederland te (doen) vertegenwoordigen op de meeste vergadering van de onder 1 genoemde kerken;
 12. de volgende synode eventueel van advies te dienen naar aanleiding van bij hen binnengekomen stukken;
 13. de volgende synode van advies te dienen inzake de toekomstige betrekkingen met die buitenlandse kerken met welke De Gereformeerde Kerken in Nederland kerkelijke contacten hebben;
 14. het archief met betrekking tot de correspondentie met buitenlandse kerken zorgvuldig te onderhouden en eenmaal in de drie jaar, met het oog op de rapportage aan de synode, te (doen) controleren;
 15. regelmatige informatie aan de kerken te verstrekken over hun handelingen en over belangrijke ontwikkelingen in de kerken genoemd onder 1,2 en 3 en relevante informatie te zenden aan de deputaten van de zusterkerken.

II Speciale opdrachten

1 m.b.t. The Canadian Reformed Churches:

- a. de gelukwensen over te brengen van De Gereformeerde Kerken in Nederland met de benoeming van dr. N.H. Gootjes als hoogleraar in de dogmatologische vakken aan het Theological College in Hamilton;
- b. de dank van De Gereformeerde Kerken in Nederland over te brengen in verband met haar meeleven met de arbeid van de Generale Synode van Leeuwarden 1990;
- c. met de desbetreffende deputaten van deze kerken contact te onderhouden over de verdere ontwikkelingen in The Orthodox Presbyterian Church en in The Christian Reformed Churches;
- d. aan de desbetreffende deputaten van deze kerken de besluiten mee te delen die deze synode genomen heeft met betrekking tot de OPC, de CRC en de RCUS;

2 m.b.t. The Free Reformed Churches of Australia:

deze kerken zorgvuldig te informeren aangaande de contacten van De Gereformeerde Kerken in Nederland met The Reformed Churches of NewZealand, The Presbyterian Churches of Eastern Australia en de Musyafir-kerken;

3 m.b.t. Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika:

- a. de dank van De Gereformeerde Kerken in Nederland over te brengen voor haar meeleven met de arbeid van de Generale Synode van Leeuwarden 1990;
- b. met desbetreffende deputaten van deze kerken nauw contact te blijven onderhouden over de verdere contactoefening van De Gereformeerde Kerken in Nederland met Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika en met Die Nederduitse Gereformeerde kerk in Suid-Afrika en hun beleid en aanpak erop te richten dat er zo mogelijk één lijn getrokken wordt in de benadering en de behandeling van deze materie door De Gereformeerde Kerken in Nederland en de zusterkerken in Zuid-Afrika;
- c. een afvaardiging te zenden naar de volgende generale snode van de zusterkerken in Zuid-Afrika;

4 m.b.t. De Gereja Gereja Reformasi di Indonesia op Sumba, Savu en Timor:

- a. de dank van De Gereformeerde Kerken in Nederland over te brengen voor het meeleven van de Geraja Geraja Reformasi di Indonesia met de arbeid van de Generale Synode van Leeuwarden 1990;
- b. zorg te dragen voor de continuering en uitbreiding van de huidige personele hulp voor de opleiding tot de dienst van het Woord overeenkomstig de besluiten die deze generale synode met betrekking tot de zusterkerken op Sumba, Savu en Timor heeft genomen;
- c. de Sumbanese zusterkerken financiële steun te bieden bij:

- het onderhouden van haar emeriti;
 - de exploitatie van de STM;
 - incidentele gevallen van kerkbouw;
 - incidentele projecten die voor deze kerken van belang zijn, overeenkomstig de besluiten die deze generale synode met betrekking tot de zusterkerken op Sumba, Savu en Timor heeft genomen;
- d. de GGRI op de hoogte te blijven stellen van de ontwikkeling van de contacten met de Musyafir-kerken;
- 5 m. b. t. The Presbyterian Church in Korea (Kosin):*
- a. in de contactoefening met de PCK de onderhouding van de leertucht en de kerkregering aan de orde te stellen;
 - b. de PCK te (laten) bezoeken;
 - c. nieuw te benoemen deputaten op te dragen, een nadere toelichting te geven op de brief van deputaten inzake aan zendeling-hoogleraren te stellen eisen en mocht deze toelichting erin resulteren dat de mogelijkheid komt alsnog zendeling-hoogleraren uit te zenden, het zoeken naar bekwame broeders voort te zetten en deputaten te machtigen deze broeders aan de Board of Trustees van het Seminary van de PCK ter benoeming voor te dragen;
 - d. bij het voortduren van de vacatures in het zendeling-hoogleraarschap docenten aan te trekken die gastcolleges kunnen geven aan het Seminary;
 - e. steun te bieden bij de aanschaf van gereformeerde theologische boeken voor de bibliotheek van het Seminary van de PCK;
 - f. de PCK op de hoogte te houden van de contacten van De Gereformeerde Kerken in Nederland met Tbc Reformed Presbyterian Church of Korea;
- 6 m. b. t. The Evangelical Presbyterian Church of Ireland:*
- a. The Evangelical Presbyterian Church of Ireland dank te betuigen voor haar afvaardiging naar de Generale Synode van Leeuwarden 1990;
 - b. de zusterkerken in Ierland op de hoogte te stellen van de besluiten van deze synode met betrekking tot The Reformed Presbyterian Church of Ireland, The Free Church of Scotland en The Presbyterian Association of England;
 - c. afhankelijk van de ontwikkeling van het werk in Accrington met een vast bedrag jaarlijks financiële steun te bieden voor dat werk;
- 7 m.b.t. The Free Church of Scotland:*
- a. de Free Church of Scotland de dank van De Gereformeerde Kerken in Nederland over te brengen voor haar afvaardiging naar de Generale Synode van Leeuwarden 1990;
 - b. de FCS op de hoogte te stellen van de besluiten van deze synode met betrekking tot The Reformed Presbyterian Church of Ireland en de Presbyterian Association of England;
- 8 m.b.t. The Reformed Presbyterian Church of beland:*
- de RPCI op de hoogte te stellen van de besluiten van deze synode met betrekking tot de Free Church of Scotland en de Presbyterian Association of England;
- 9 m.b.t. The Reformed Church of the United States:*
- a. met de RCUS overleg te plegen over de hulp aan de Eglise Réformée Confessante au Zaire;
 - b. de RCUS op de hoogte te stellen van het besluit van deze synode met betrekking tot de OPC;
- 10 m.b.t. The Free Reformed Churches of the Philippines:*
- a. voor de komende drie jaar jaarlijks tot een bepaald maximum aan de FRCP ter beschikking te stellen voor de opbouw en de voortgang van het kerkelijk leven en tevens een bedrag voor de aanschaf van studiemateriaal ten behoeve van de predikanten;
 - b. zo mogelijk eens per jaar gedurende enige tijd personele hulp te bieden, die de broeders op Negros behulpzaam kan zijn bij de opbouw van het kerkelijk leven;
- 11 m.b.t. de Eglise Réformée Confessante au Zaire:*
- a. in goed overleg met de ERCZ en rekening houdend met haar zelfstandigheid als kerk van Christus in Zaire:
 1. alles in het werk te stellen om te komen tot de uitzending van twee predikanten naar Zaire, die ondermeer als taak zullen krijgen:
 - de toerusting van het gemeentelven en de opbouw van het kerk verband binnen de ERCZ,
 - de voorbereiding en de stichting van een opleiding van predikan ten (voorgangers) en zendingen (evangelisten), en

- het doceren aan bovengenoemde opleiding;
 - 2. na de totstandkoming van de bovengenoemde opleiding een derde predikant uit te zenden die als docent aan de opleiding zal gaan werken;
 - 3. te zorgen voor een passende accommodatie voor degenen die worden uitgezonden en hun activiteiten;
 - b. de ERCZ hulp te bieden:
 1. bij het dragen van de kosten die aan deze hulpverlening verbonden zijn;
 2. zo nodig voor de aanschaf van het vereiste materiaal dat dient ter ondersteuning van bovengenoemde activiteiten;
- 12 m.b.t. *The Reformed Presbyterian Church of Taiwan, Second Presbytery:*
de RPCT te (laten) bezoeken;
- 13 m.b.t. *The Refórmed Church of Japan:*
- a. duidelijkheid te verkrijgen in de houding van de RCJ ten aanzien van sommige van haar in het verleden bestaande relaties;
 - b. de RCJ te (laten) bezoeken.
- 14 m.b.t. *The Dutch Reformed Church of Sri Lanka:*
- a. in de contacten met de DCR bij deze kerk te blijven aandringen op beslissingen ten aanzien van sommige van haar kerkelijke relaties;
 - b. de DRC christelijk te bemoedigen en te ondersteunen door briefwisseling en een bezoek;
 - c. de DRC financieel te steunen indien er concrete financiële nood wordt aangetoond;
- 15 m.b.t. *The Rejórmed Presbyterian Church of Korea (Hapdong):*
- a. aan eventuele toekomstige zendeling-hoogleraren of gastdocenten toestemming te verlenen gastcolleges te verzorgen aan het Hapdong Presbyterian Seminary te Suwon;
 - b. deze kerk te (laten) bezoeken;
- 16 m.b.t. *The Reformel Presbyterian Church of Taiwan, Original (First) Presbytery:*
- a. in de contacten zoveel mogelijk de vereniging van de beide presbyteries te bevorderen;
 - b. deze kerk te (laten) bezoeken;
- 17 m.b.t. *The Evangelical Presbyterian Church of Singapore:*
- a. bij de contacten met de ERCS ook de Covenant Evangelical Reformel Church te betrekken;
 - b. de ERCS en de CERC te (laten) bezoeken;
- 18 m.b.t. *The Presby^oterian Church of Eastern Australia:*
de PCEA een bezoek te (laten) brengen, indien afgevaardigden van de GKN de eerstvolgende synode van de FRCA bezoeken;
- 19 m.b.t. *The Reformel Churches of New-Zealand:*
- a. bijzondere aandacht te besteden aan de relaties die de RCNZ hebben met de andere kerken, in het bijzonder de NGK;
 - b. de RCNZ te (laten) bezoeken in combinatie met een bezoek aan de FRCA en de PCEA;
- 20 m. b. t. *The Orthodox Presbyterian Church:*
geen nadere instructie;
- 21 m. b. t. *The Greek Evangelical Church:*
de verkennende contacten voort te zetten, waarbij het streven van deputaten erop gericht moet zijn:
- a. de contacten op kerkelijk niveau te brengen;
 - b. de GEC aan te spreken op haar lidmaatschap van de WCC, de WARC en de GOR;
- 22 m.b.t. *Iglesia Refórmeda Presbiteriana:*
- a. aan de IRP desgevraagd hulp aan te bieden bij de totstandkoming van een nieuwe kerkorde en de opbouw van een schriftuurlijk kerkverband en haar daarbij te voorzien van de nodige ondersteuning;
 - b. in goed overleg met de SBS aan te dringen op toenadering tussen de IRP en de ICR;
 - c. de IRP desgewenst jaarlijks tot een vastgesteld maximum te steunen, op voorwaarde dat binnen de IRP een deputaatschap wordt gevormd dat zorg draagt voor de verdeling van de steun;
- 23 m.b.t. *De Musyafir-kerken op Timor:*
- a. op Timor een onderzoek naar deze kerken in te stellen;
 - b. indien hun onderzoek het belang daarvan uitwijst, alles in het werk te stellen om te komen tot de uitzending van een kerkelijk opbouwwerker naar Timor;
- 24 m. b. t. *The Presbyterian Association in England:*
- a. desgevraagd door middel van een waarnemer de Council van de PAE bij te (doen) wonen;

- b. waar mogelijk de verdere uitbouw van de PAE in gereformeerde richting te bevorderen;
- 25 m.b.t. The Christian Reformed Churches:*
geen nadere instructies;
- 26 m.b.t. L' Union des Eglises Réformées Évangéliques Indépendantes de France:*
de ontwikkelingen in de EREI te blijven volgen en, waar mogelijk, te steunen in reformatorische richting;
- 27 m.b.t. Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika:*
in nauw overleg met de VGKSA contact te blijven zoeken met de GKSA om deze kerk te blijven overtuigen van de noodzaak goed te kiezen in haar buitenlandse kerkelijke relaties met name in Nederland;
- 28 m.b.t. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika:*
- a. een brief te schrijven aan de eerstkomende synode van de NGKSA om haar de verontrusting en teleurstelling van De Gereformeerde Kerken in Nederland kenbaar te maken over de koers van de NGKSA, en de VGKSA daarover in te lichten;
 - b. afgevaardigden naar de synode van de VGKSA contact te laten zoeken met vertegenwoordigers van de NGKSA;
- 29 m.b.t. De Kerk van Christus in Sudan onder de Tiv in Nigeria:*
contact te blijven zoeken met de kerk van Christus in Sudan onder de Tiv in Nigeria en die zonodig te (laten) bezoeken;
- 30m. b. t. „Regels voor kerkelijke relaties“:*
de door deze synode aanvaarde regels, zonodig in vertaling, toe te zenden aan de kerken waarmee de zusterkerkrelatie wordt onderhouden, de kerken waarmee voorheen de voorlopige relatie van kerkelijk contact werd onderhouden en de kerken waarmee deze synode een zusterkerkrelatie heeft aangegaan of waaraan de synode een zusterkerkrelatie heeft aangeboden;
- 31 m.b.t. de ICRC:*
- a. afgevaardigden en eventuele adviseurs aan te wijzen naar de volgende vergadering van de ICRC in Korea en de afgevaardigden op te dragen:
 - 1. diligent te zijn inzake de vraag of tot de taak van de commissie zendingzaken ook behoort of kan gaan behoren:
 - aandacht geven aan de wijze waarop lidkerken bezig zijn met de evangelieverbreiding onder de joden;
 - het adviseren van de lidkerken bij de keuze van zendingsterreinen;
 - het aangeven van mogelijkheden tot coordinatie van barmhartigheidswerk (nevendiensten) op de zendingsterreinen van de lidkerken;
 - 2. erop toe te zien en te bevorderen dat de overeengekomen regels worden nageleefd;
 - b. mee te werken aan het houden van een volgende vergadering van de ICRC in Nederland, indien de mogelijkheid daartoe in Korea zou wegvallen;
 - c. opnieuw bij het Interim Committee aan te dringen op het komen tot een noodzakelijk „christelijk getuigenis“;
 - de leatuurvoorziening:
 - a. nader de bruikbaarheid van de brochure „For the sake of true ecumenicity“ te onderzoeken en zo nodig deze brochure te vervangen;
 - b. de Engelse vertaling van de kerkorde uit te geven in een op het informatieboekje afgestemd formaat;
 - c. in overleg met de deputaten kerkelijke eenheid, door deze synode benoemd, te bezien of een uitgave in Nederlandse vertaling van het nieuwe informatieboekje zinvol is en tot de mogelijkheden behoort;
 - d. zo nodig een provisorische uitgave van het informatieboekje in andere talen te verzorgen;

III wat betreft hulpverlening aan buitenlandse kerken:

- 1 te bestuderen:
- a. of en in hoeverre het verlenen van de gevraagde machtiging tot uitbreiding van hulpverlening voor theologische opleiding en kerkelijk opbouwwerk in buitenlandse kerken kerkelijk verantwoord en uitvoerbaar is;
 - b. of het ook wenselijk is, nu de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978 het bieden van dergelijke hulp per geval en ook uit utiliteitsoverwegingen verbonden heeft met het

- onderhouden van de kerkelijke relatie ad art. 47 KO en daarom dit werk opgedragen heeft aan deputaten BBK, deze vorm van hulp aan dit deputaatschap te blijven opdragen;
2. de wenselijkheid en mogelijkheid te onderzoeken, rekening houdend met de zelfstandigheid van de plaatselijke kerken, te komen tot kerkverbandelijke coordinatie van een dergelijk kerkelijk hulpverleningswerk; daarbij dienen zij ook overleg te voeren met bij die hulpverlening betrokken en te betrekken instanties;
 3. opnieuw te bezien in het licht van de sub 1 genoemde studie en het sub 2 gevoerde overleg, of en hoe de instelling van een afzonderlijk deputaatschap het genoemde hulpverleningswerk ten goede zou komen;
 4. te onderzoeken op welke wijze in de toekomst bij dit werk te betrekken kerken door deputaten kunnen worden benaderd en ingeschakeld;
 5. van hun bevindingen een half jaar tevoren rapport uit te brengen aan de volgende generale synode en deze van advies en/of met voorstellen te dienen, met name ten aanzien van de eventuele vormgeving van de hulpverlening;
 6. wat betreft de hulpverlening te handelen volgens de navolgende machtigingen:
 - a. de hulpverlening volgens de desbetreffende instructie van de generale synode voort te zetten of, waar het nieuwe aanvragen betreft, zelf te bezien of de gevraagde hulp wel of niet kan en moet worden verleend, en handelend op te treden tot de volgende synode;
 - b. voor het voldoen aan een verzoek om structurele en personele hulp, zo nodig in overleg te treden meteen of meer zendende kerken om financiële hulpen om ondersteuning met mankracht en deskundigheid;
 - c. hulp te bieden, waarbij de algemene reserve kan worden aangesproken tot een bedrag van fl 50.000,- jaarlijks;
 - d. waar het gaat om bieden van bovenbedoelde hulp van structurele aard, waarvoor een beroep wordt gedaan op kerkelijke gelden, deze activiteiten te begeleiden uit het oogpunt van kerkelijke coördinatie en kerkelijke efficiency en de betrokken instantie en zo nodig de kerken van advies te dienen;

IV m.b.t. de financiën:

1. jaarlijks een quotum aan de kerken te vragen en informatie te bieden over de bestemming van de gelden en haar daarbij, zo nodig, te herinneren aan haar verplichtingen;
2. deze gelden in ontvangst te nemen, goed te beheren, verantwoord uit te geven, en de boekhouding te laten controleren door een accountant;
3. de werkreserve in het algemeen gelijk te doen zijn aan eenmaal het normale jaarbudget van deputaten BBK;
4. goede acht te geven op de materiële verzorging van hen die door deputaten BBK in opdracht van de kerken zijn of worden uitgezonden;
5. financiële hulp te verlenen aan buitenlandse kerken volgens de volgende machtigingen:
 - a. aan de materiële en geestelijke hulp aan de Eglise Réformée Confessante au Zaïre:
voor 1990: maximaal f 175.000,
voor 1991: maximaal f 350.000,
voor 1992: maximaal f 350.000,
voor 1993: maximaal f 350.000,-- te besteden;
 - b. The Evangelical Presbyterian Church of Ireland de toegezegde eenmalige bijdrage van PS. 7.000,-- (ca. f 25.000,--) over te maken;
 - c. de EPCI te steunen met een jaarlijks bedrag van max. f 5.000,--, voor voortgaande kerkplanting in Accrington, afgestemd op een door de EPCI in te dienen begroting;
 - d. tot een maximum van fl 2000,-- per jaar te besteden aan de aanschaf van gereformeerde theologische literatuur voor de bibliotheek van het Seminary van de PCK;
 - e. de hulp aan de zusterkerken op Sumba, Savu en Timor bij de instandhouding van het kerkelijk leven en de exploitatie van de STM voort te zetten als in de afgelopen periode;
 - f. de hulp aan de zusterkerken op Sumba, Savu en Timor bij de verzorging van haar emeriti voort te zetten, waarbij het beleid gericht moet zijn op afbouw;
 - g. tot een max. van fl 5.000,-- per jaar de Sumbanese zusterkerken te helpen bij andere, incidentele projecten die van belang zijn voor haar kerkelijk leven;
 - h. The Dutch Reformed Church of Sri Lanka financieel te steunen tot een bedrag van max. f 20.000,-- indien er concrete financiële nood wordt aangetoond;
 - i. The Free Reformed Churches of the Philippines jaarlijks fl 15.000,-- ter beschikking te

- stellen voor de opbouw en de voortgang van het kerkelijk leven en tot een bedrag van f 2000.-- per jaar voor de aanschaf van studiemateriaal ten behoeve van de predikanten;
- j. de Iglesia Reformada Presbiteriana desgevraagd voor de komende drie jaren te steunen met een bedrag van max. f 15.000.-- per jaar, op voorwaarde dat binnen de IRP een deputaatschap wordt gevormd, dat zorg draagt voor de verdeling van de steun;
- 6 een maximum in acht te nemen van gemiddeld fl 12.000.-- per jaar voor het doen bezoeken van de meeste vergaderingen van buitenlandse zusterkerken en het doen bezoeken van buitenlandse kerkelijke contacten, niet inbegrepen de kosten verbonden aan het doen bijwonen van de vergadering van de ICRC;
- 7 een maximum in acht te nemen van ,f 17.500.-- per jaar voor de uitgave van 'Lux Mundi';

V aanvullende machtigingen:

- 1 zich van doeltreffende taalkundige en administratieve medewerking te verzekeren;
- 2 de belangrijkste artikelen uit de Acta van deze synode in het Engels te laten vertalen en die afzonderlijk uit te geven;
- 3 een Nederlandse vertaling te verzorgen van de voornaamste besluiten van de ICRC en die op te nemen in hun rapport aan de kerken;
- 4 via passende media informatie te verschaffen over en voortvloeiend uit het werk van het deputaatschap, voor zover zich dat voor publikatie leent;

VI rapportage:

van al hun handelingen rapport uit te brengen aan de eerstvolgende synode en dit rapport uiterlijk een halfjaar voor de aanvang van de genoemde synode toe te zenden aan de kerken.

Vooraf deelt de rapporteur van de commissie, ds. M.H. Oosterhuis, enkele wijzigingen in het commissievoorstel mee.

Vijf broeders laten hun naam noteren voor deelname aan de eerste ronde van bespreking. Deputaat ds. J. de Gelder merkt naar aanleiding van besluit I 8 van de voorgestelde instructie op, dat toezending aan de kerken van de voor hen relevante delen van de Acta in een 'geëigende' vertaling enigszins onbeschermd geformuleerd is. Deputaten hebben hun opdracht ten aanzien van de brochure 'For the sake of true ecumenicity' uitgevoerd; zij zijn van oordeel, dat een aangepaste heruitgave niet nodig is.

Ook wordt gevraagd deputaten op te dragen middelen uit te denken om in overleg met deputaten kerkelijke eenheid de betrokkenheid van de plaatselijke kerken te stimuleren. Kan er een Nederlandse editie van het informatieboekje 'The Reformed Churches in the Netherlands' worden uitgegeven? Kan de commissie bij de besluittekst voor een eenvoudiger layout zorg dragen? Gevraagd wordt om in het vervolg geen gedetailleerde reisverslagen meer in het deputatenrapport op te nemen. Er wordt ook gevraagd krachtens welk punt van hun instructie deputaten BBK de Christelijke Gereformeerde Kerken hebben laten uitnodigen voor de ICRC.

De rapporteur beantwoordt de sprekers uit deze ronde. Met het vertalen van relevante delen van de Acta in het Engels kan niet meer worden volstaan, nu er een zusterkerk is met als voertaal het Frans. Moet de synode deputaten expliciet opdragen de betrokkenheid van de plaatselijke kerken te bestuderen? Dat spreekt toch van zelf. Tegen een eenvoudiger layout heeft de commissie geen bezwaar.

Ook deputaat ds. J. de Gelder gaat op enkele vragen in. De Nederlandse situatie vraagt om een andere opzet van een informatieboekje. Deputaten hebben de wens tot zakelijke beperking van de reisverslagen begrepen. Krachtens de met de ICRC gemaakte afspraken dat eventuele waarnemers op uitnodiging van het Interim Committee en als introducée van een lidkerk ter ICRC kunnen komen, hebben onze deputaten in de richting van de christelijke gereformeerde deputaten actie ondernomen.

Ds. M.H. Oosterhuis deelt nog een enkele wijziging in het voorstel mee. Aan een tweede ronde van bespreking blijkt geen behoefte.

De synode neemt het besluit met algemene stemmen. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

De praeses spreekt een woord van hartelijke dank aan het adres van de deputaten BBK. Er is erg veel werk verzet, heel indrukwekkend en boeiend. Ook dankt hij de commissie en haar rapporteurs hartelijk. Het is ook voor de commissie en de synode een flink karwei geweest.

Artikel 130

Brief J. Eikelboom te Armadale (West-Australia) (agenda 6.4)

14.06.90

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : A. van der Does

Materiaal

brief van J. Eikelboom dd. 24 maart 1990, waarin hij zich wendt tot de synode om zijn „ongerustheid bekend te maken” en „op te roepen tot waakzaamheid ter zake van de buitenlandse betrekkingen” van de kerken met name op het punt van praktijken in The Free Church of Scotland en het voorstel van deputaten BBK voor de regels voor de kerkelijke relaties (rapport pag. 65). Besluit: dit schrijven niet in behandeling te nemen.

Na een korte bespreking neemt de synode dit besluit met 34 stemmen voor en één onthouding. Ds. J. de Gelder blijft als deputaat BBK buiten stemming.

Artikel 131

21.06.90/26.06.90

Brief van de Gereformeerde Kerk te Mussel (agenda 6.1.4)

Materiaal:

brief van de Gereformeerde Kerk te Mussel dd. 26 maart 1990 betreffende de onderhouding van kerkelijke afspraken over buitenlandse kerken en avondmaalsviering. Besluit: de brief niet in behandeling te nemen. Grond: de raad komt niet met een concreet voorstel in de weg van art. 30 KO. De synode heeft de brief van de Gereformeerde Kerk te Mussel in comité besproken. Zij nam haar besluit met 27 stemmen voor, 8 tegen en één onthouding.

Hoofdstuk 8	Binnenlandse Betrekkingen
Artikel 132	Rapport deputaten gesprek Christelijke Gereformeerde Kerken
Artikel 133	Voortzetting gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken
Artikel 134	Brief aan de Christelijke Gereformeerde Kerken
Artikel 135	Verzoek inventarisatie contacten met Christelijke Gereformeerde kerkeraden
Artikel 136	Deputaten kerkelijke eenheid
Artikel 137	Appèl eenheid gereformeerde belijders
Artikel 138	Brief aan synodaal-Gereformeerde Kerken
Artikel 139	Vertegenwoordiging officiële gebeurtenissen in andere kerkgenootschappen

Artikel 132

19.06.90

Rapport deputaten gesprek Christelijke Gereformeerde Kerken (agenda 10.2.1)

Voorstel . commissie 2

Rapporteur . A. Kamer

Materiaal

1. rapport dd. 19-10-89 van deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken;
2. aanvullend rapport dd. 17-01-90.

Besluit:

deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken onder hartelijke dank te dechargeren.

Gronden:

1. deputaten hebben gehandeld volgens hun instructie (Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, Acta art. 178, besluit 2 sub a,c,d);
2. deputaten hebben inzake het aanbod van voortzetting van het gesprek door deputaten 'Eenheid gereformeerde belijders' in goede voorzichtigheid en binnen het kader van hun instructie gehandeld.

De praesés heet de hoogleraren-adviseurs dr. J. van Bruggen, drs. B. Kamphuis, dr. C. Trimp en dr. M. te Velde welkom, evenals de deputaten ds. T. Dekker en dr. A.N. Hendriks. Tot ds. P. den Butter, drs. J.C.L. Starreveld en ds. J. H. Velema, afgevaardigden van deputaten 'Eenheid en correspondentie' van de Christelijke Gereformeerde Kerken, richt de praesés zich met een bijzonder woord van welkom: Hooggeachte ds. Den Butter, ds. Starreveld en ds. Velema,

U hebt verzocht de besprekingen over de samspreking met de Christelijke Gereformeerde Kerken als deputaten van deze kerken te mogen bijwonen. Daaraan heeft de synode van Leeuwarden graag voldaan. Bij mijn weten is het in de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland nog niet eerder voorgekomen dat christelijke gereformeerde deputaten een van onze synodezittingen hebben bijgewoond. Na ruim een eeuw is dit een opmerkelijk feit. Het toont aan dat er wederzijds een zoeken van elkaar bestaat.

In dit verband wil ik kort op enkele dingen wijzen. Vlak na de Vrijmaking nam de synode van Groningen 1946 het besluit „contact te zoeken met de Christelijke Gereformeerde Kerk, die met ons staat op dezelfde basis van Gods Woord en de drie formulieren van eenheid, teneinde in den weg van samspreking en correspondentie na te gaan, wat ons vereenigt en wat ons nog verdeelt, en gezamenlijk middelen te beramen, die onder den zegen des Heeren kunnen leiden tot kerkelijk samenleven”. Maar liefst vier particuliere synoden hadden op dit contact aangedrongen. Zo leefde dit in de vrijgemaakte kerken. Eén PS ging zelfs zo ver dat zij het voorstel deed „wederzijds afgevaardigden te zenden om als gast elkanders kerkelijke vergaderingen bij te wonen”. Zo sterk was het eenheidsstreven in het enthousiasme van het nieuwe begin na de Vrijmaking. De toenmalige commissie achtte dit intussen niet raadzaam. Waarom niet? Zaken die men over en weer heeft, moeten zonder

enige terughoudendheid besproken kunnen worden. Dat zou belemmerd worden, indien een afgevaardigde van die kerken, waartegen men bezwaren wil uiten, aanwezig zou zijn (Acta Groningen 1946, blz. 169).

Nu bent u hier niet als afgevaardigden aanwezig, maar meer als waarnemers. Overigens bestaat er geen enkele zorg dat uw aanwezigheid belemmerend voor de komende bespreking zal werken. In het rapport van onze deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken lezen we namelijk: „Met dankbaarheid mag worden geconstateerd, dat de gesprekken in een bijzonder goede sfeer konden worden gehouden. Er was een open oor voor elkaar; er was voorzichtigheid zowel als eerlijkheid en openheid” (blz. 68). In de samenvatting staat te lezen: „De gesprekken zijn gehouden in goede broederlijke sfeer. We mochten de christelijke gereformeerde deputaten herkennen als broeders die Gods Woord liefhebben en de gereformeerde belijdenis hoog willen houden” (blz. 71).

Om even nog een blik terug te werpen, uw synode van Santpoort 1962 was van oordeel „dat de Gereformeerde Kerken zich in alles willen stellen op den grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis als daarop gegrond, en het daarom roeping is te staan naar eenheid”.

Allemaal hoopvolle geluiden. We laten nu maar rusten welke moeiten en frustraties zich in de loop der jaren in de onderlinge contacten hebben voorgedaan. Ik wil in dit verband wijzen op een uitspraak van prof. dr. K. Schilder die ook voor ons van betekenis kan zijn: „Niet de handelingen van eertijds, doch de houding van heden beslist. Dagelijks rust op onze schouders de roeping om te doen wat in ons vermogen ligt tot het onder één dak samenbrengen van wat op goeden gronde daaronder hoort’.

Daarom heeft ook de synode van Spakenburg-Noord 1987 in een brief aan uw synode de bede uitgesproken dat het via de deputatenbesprekingen mag komen tot een werkelijk schriftuurlijk gesprek tussen uw kerken en de onze en dat dit gesprek zo gezegend mag worden, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken elkaar gaan vinden op de basis van de Heilige Schrift en de belijdenis, in de eenheid van het ware geloof’.

Deze bede moge ook de komende bespreking beheersen, waarin met name ook het antwoord van uw synode van Groningen aan de orde zal komen. Ik mag daarop niet vooruitlopen, maar ik wil er ons allen op wijzen dat het niet onze schuld mag zijn, wanneer mensen die God naar zijn Woord willen dienen, niet ook kerkelijk samenleven. Laat die intentie niet alleen de bespreking op deze synode beheersen, maar ook voor de toekomst ons houden onder de klem van de uitroep van Paulus: „Is Christus gedeeld?” (1 Kor. 1:13). Christus heeft ons immers door één Geest tot één lichaam gedoopt. Die ene Geest moge ons allen leiden, zoals we gezongen hebben: „Geest der kennis, Geest der waarheid, der genade, der gebeeën, leer ons wandlen bij uw klaarheid in de heilverborgenheén”.

De praeses nodigt een van de christelijke gereformeerde deputaten uit de vergadering toe te spreken.

Ds. Den Butter spreekt een woord van hartelijke dank voor de officiële uitnodiging. Het is nu een bijzonder moment, zoals het dat ook was vorig najaar op de christelijke gereformeerde synode te Groningen, toen twee gereformeerde deputaten een zitting bijwoonden. Al moet men er ook niet te veel gewicht aan hechten, we zijn dankbaar en erkentelijk dat we vanavond in uw midden zijn. Wij ontveinzen ons niet, dat er teleurstelling in uw kerken leeft, maar u weet van de langdurige contacten, die

de Christelijke Gereformeerde Kerken onderhouden met de Nederlands Gereformeerde Kerken. In uw midden wil ik graag opmerken dat de gesprekken die wij als deputaten vertegenwoordigingderkerken met uw deputaten mochten hebben, op een heel sympathieke, hartelijke manier verlopen zijn. Wij hebben elkaar goed begrepen en elkaar in het hart gekeken. En op grond daarvan zeggen wij: laat de contacten doorgaan. Wij zijn benieuwd naar het resultaat van de bespreking. Ik wens u Gods onmisbare zegen en de leiding van de Heilige Geest toe voor dit werk en voor al uw arbeid. Ik dank u.

De praeses dankt ds. Den Butter voor zijn woorden. Hij heet voorts de vele broeders en zusters op de publieke tribune hartelijk welkom.

Een rapport en voorstel van commissie 2 inzake de decharge van deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken komt in bespreking.

De rapporteur van commissie 2, ds. A. Kamer, geeft vooraf een korte toelichting. Er leeft een sterke verwachting, er is zo iets als getemperd ongeduld. De commissie heeft het werk van deputaten zowel voor als na de christelijke gereformeerde synode te Groningen bekeken. In de rangorde van de besproken onderwerpen ligt een historisch element.

In eeneerste ronde van bespreking, waarvoor drie broeders zich opgeven, klinkt waardering voor het werk van deputaten. Geattendeerd wordt op het beperkte aantal gesprekken. Gevraagd wordt of er elementen in de gesprekken zijn geweest, die buiten het raam van de confessie vielen.

Deputaat dr. Hendriks deelt mee, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken ten aanzien van de toeëigening des heils tot een gemeenschappelijke verklaring

zijn gekomen. De christelijke gereformeerde deputaten wilden echter niet aan de hand van die gemeenschappelijke verklaring spreken, maar aan de hand van een door een der deputaten op te stellen nota. Er zijn verschillende redenen, waarom met dit onderwerp is begonnen. Gekozen is voorts voor een zekere fasering in de gesprekken, om oeverloze gesprekken te voorkomen. De christelijke gereformeerde deputaten hadden een beperkte instructie; ook moesten zij tijdig rapporteren met het oog op de synode te Groningen. Het aantal gesprekken kon daardoor moeilijk groter zijn. Bestreden is de gedachte, dat er in de gereformeerde kerken geen aandacht zou zijn voor schriftuurlijke bevinding. Ook de rapporteur en voorzitter van commissie 2 beantwoorden de sprekers. De synode neemt het voorstel aan met algemene stemmen. Ds. H.J. Bonen blijft als deputaat buiten stemming. De praeses zegt deputaten en de commissie met haar rapporteur hartelijk dank.

Artikel 133

19.06.90/20.06.90

Voortzetting gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken (agenda 10.2)

Voorstel : moderamen

Rapporteur : P. Schelling

Materiaal

1. rapport en aanvullend rapport van de deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken;
2. brief dd. 9 januari 1990 van de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland-Groningen 1989, houdende de tekst van haar „besluit ten aanzien van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)“;
3. besluitenboekje van genoemde generale synode, dat het bedoelde besluit ook bevat;
4. brief dd. 27 maart 1990 van de Gereformeerde Kerk te Zutphen, waarin onder meer op voortzetting van de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken wordt aangedrongen, mede ter ondersteuning van plaatselijke samensprekingen.

Besluit 1;

- a. dankbaarheid uit te spreken voor het feit dat de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland te Groningen 1989 besloot te breken met de Gereformeerde Oecumenische Raad;
- b. teleurstelling uit te spreken over het besluit dat de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland - Groningen 1989 heeft genomen ten aanzien van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Gronden:

1. door te breken met de GOR hebben de Christelijke Gereformeerde Kerken weggenomen wat door de Generale Synode te Hoogeveen 1969 van De Gereformeerde Kerken in Nederland is genoemd 'een struikelblok voor de vereniging met de Gereformeerde Kerken';
2. de christelijke gereformeerde synode sprak over verschillen met betrekking tot de toeëigening des heils en de plaats van het werk van de Heilige Geest in de prediking, die van zo ernstige aard zijn dat zij een belemmering vormen om tot kerkelijke eenheid te komen, maar zij liet na, die verschillen concreet en duidelijk aan te geven, hoewel daarom door de gereformeerde synode van Spakenburg-Noord 1987 en door haar deputaten herhaald en nadrukkelijk was gevraagd;
3. a. de christelijke gereformeerde synode overwoog dat het onjuist zou zijn om op grond van een verzoek van de gereformeerde deputaten en ten overstaan van hen een taxatie te geven van de ontwikkelingen op leerstellig en kerkrechtelijk gebied in de Nederlands Gereformeerde Kerken, maar zij was tot die taxatie niet geroepen op grond van een verzoek van deputaten, maar van Godswege, uit kracht van de gemeenschappelijke belijdenis der waarheid;
- b. de synode oordeelde dat in de Nederlands Gereformeerde Kerken met betrekking tot de

toeëigening van het heil geen recht wordt gedaan aan wezenlijke elementen uit de belijdenis der kerken, dat deze zaak een belemmering vormt om op dit moment stappen te doen naar een vereniging van beide kerken, en dat ook de gerezen vragen ten aanzien van het functioneren van het Akkoord van kerkelijk samenleven om een nadere bespreking vragen, maar zij sprak niettemin uit te erkennen dat deze kerken zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis;

4. de uitspraak van de synode dat voortgezette samensprekingen 'principeel gezien' tot de taak van de deputaten Eenheid behoren, is in het licht van de bereidheid van haar voorgangster de gereformeerde kerken terwille te zijn, en van het dringende verzoek van de deputaten om voor de eventuele voortgang van het gesprek een speciaal deputaatschap aan te wijzen, een te betreuren koerswijziging; deze uitspraak brengt ook niet in rekening dat het doel van de samensprekingen van gereformeerde zijde steeds is geweest niet een vrijblijvend gesprek over eenheid, maar vereniging van beide kerkgemeenschappen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten te benoemen om het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken voort te zetten.

Gronden:

1. het blijft roeping van Christuswege om te staan naar eenheid en daarvoor ook goede inzet te betonen;
2. deputaten hebben gemeld dat zij de hun door de synode van Spakenburg-Noord gegeven opdracht niet hebben kunnen afhandelen;
3. de christelijke gereformeerde synode heeft in haar brief van 9 januari 1990 instemming betuigd met de intentie van de gereformeerde synode van Spakenburg-Noord 1987, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken en de gereformeerde kerken „elkaar gaan vinden op de basis van de Heilige Schrift en de belijdenis, in de eenheid van het ware geloof---;
4. ook de christelijke gereformeerde synode verstrekte aan haar deputaten een opdracht, , mede aan de orde te stellen de zaken, die tot nog toe in de gehouden samensprekingen niet of niet afdoende besproken zijn”.

Besluit 3:

nieuw te benoemen deputaten als volgt te instrueren:

1. een nadere verklaring en nauwkeurige omschrijving te vragen van de ernstige verschillen, die volgens de christelijke gereformeerde synode een belemmering zijn voor de kerkelijke eenheid, met name met betrekking tot de toeëigening des heils en de plaats van het werk van de Heilige Geest in de prediking;
2. opheldering te vragen over het feit dat de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken erkende dat de gereformeerde kerken zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis, maar dat zij niet tot het oordeel kwam dat de Gereformeerde Kerken dat ook doen;
3. in de gesprekken voorts de volgende onderwerpen aan de orde te stellen:
 - de door de gereformeerde synode van Arnhem 1981 (Acta art. 169) verwoorde klacht dat de Christelijke Gereformeerde Kerken onvoldoende kiezen tegen de dwaling;
 - de door de Christelijke Gereformeerde Kerken steeds gestelde verschillen ten aanzien van de hantering van het belijden omtrent de kerk;
4. uit kracht van de gezamenlijke verantwoordelijkheid tot bewaring van de belijdenis der waarheid bij de christelijke gereformeerde deputaten te blijven aandringen op een duidelijke positiekeuze van hun kerken ten opzichte van de Nederlands Gereformeerde Kerken;
5. met de christelijke gereformeerde deputaten tenslotte de balans op te maken van wat de beide kerkgemeenschappen verenigt en scheidt met betrekking tot het komen tot kerkelijke eenheid op de grondslag van de Heilige Schrift en de drie formulieren van eenheid;
6. van hun handelingen en bevindingen schriftelijk rapport uit te brengen aan de eerst komende synode en dat rapport uiterlijk een halfjaar tevoren aan de kerken toe te zenden.

Tijdens de avondzitting van 19 juni maakt de synode een begin met de behandeling van een voorstel van het moderamen inzake voortzetting van het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken. Voor een eerste besprekingsronde vragen tien broeders het woord.

Hoogleraar-adviseur dr. C. Trimp deelt de in het rapport en het voorstel geuite kritiek op de besluiten van de christelijke gereformeerde synode te Groningen. Hij acht die uitermate teleurstellend. Op kosten van de externe relaties heeft men getracht de interne problemen binnen de perken te houden. Maar uit een oogpunt van nieuw beleid acht hij deze teleurstelling niet terzake. Dan ben je bezig een broeierige sfeer te scheppen en verhoudingen te verstrakken. Liggen er in het Groninger besluit ook geen nieuwe elementen: elkaar helpen om waarlijk gereformeerde kerken te zijn, teneinde gestalte te geven aan de roeping te zoeken naar wegen tot kerkelijke eenheid; met elkaar nadenken over de grens van de interne tolerantie? Prof. Trimp vraagt het moderamen tot een andere rangschikking van de gegevens te komen. In elk geval zou eerst met dankbaarheid geconstateerd kunnen worden, dat de christelijke gereformeerde synode de mogelijkheid biedt om het gesprek voort te zetten. Hoogleraar-adviseur drs. B. Kamphuis spreekt zijn blijdschap uit over het voorstel van het moderamen. Hij deelt de teleurstelling en vraagt op een enkel punt een wat exactere formulering.

Vanuit de vergadering worden voorts verschillende aspecten belicht. Wat betekent in het Groninger besluit, dat de gereformeerde kerken zich in alles willen stellen op de grondslag van de gereformeerde belijdenis? Kan het feit, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken gebroken hebben met de Gereformeerde Oecumenische Raad niet expliciet in de besluittekst worden opgenomen? Is het niet beter de kritiek op een bepaald type bevinding, met name in de kringen van de zogeheten 'Bewaar het pand'-kerken, hardop te formuleren? In de bespreking attendeert een der afgevaardigden erop, dat het 'willen' in tegenstelling staat tot 'metterdaad blijken' en verwijst daarvoor naar de 'Voorlopige regeling voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden', zoals die in de Christelijke Gereformeerde Kerken functioneert. Het voorstel het gesprek voort te zetten, ondervindt steun in de vergadering; de broederband blijft trekken; niets mag zwaarder wegen dan de eis van Christus. Wat is echter het doel van die gesprekken?

Deputaat dr. A.N. Hendriks wijst erop, dat wij over het geloof van kerken hebben te oordelen op grond van de publieke geschriften overeenkomstig het slot van de Dordtse Leerregels. Het gaat niet om losse preken, maar om de officiële leer van de kerken. Hij acht het van belang, dat de teleurstelling doorklinkt in het besluit van de synode. Wij zijn al meer dan veertigjaar in gesprek en vragen al meer dan veertigjaar om duidelijkheid. Nu is er opnieuw geen klaar en helder antwoord gekomen. Als dat de Christelijke Gereformeerde Kerken nu niet schikt, laten zij zich dan uitspreken en zeggen waarom. Liefde is ook: elkaar duidelijk de waarheid zeggen. Maar zoals er nu gesproken is door de christelijke gereformeerde synode, is geen kerkstijl.

Deputaat ds. T. Dekker laat weten, dat deputaten niet de opdracht hebben over interne moeiten binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken te spreken. Deputaten zien de Christelijke Gereformeerde Kerken als een kerkgemeenschap staande op de gereformeerde belijdenis. Ds. Dekker attendeert op de opdracht die christelijke gereformeerde deputaten voor de eenheid van gereformeerde belijders en de correspondentie met buitenlandse kerken van de synode ontvingen, namelijk, zich te bezinnen op de vraag welke ruimte voor verscheidenheid er in een kerk van gereformeerde belijdenis mag en kan zijn. Ligt in deze opdracht niet iets van een antwoord op onze vraag: zijn de geconstateerde verschillen kerkscheidende factoren of niet?

Gezien het late uur in de avond schort de praeses de besprekingen op tot de zitting van de volgende dag.

Tijdens de morgenzitting van 20 juni zet de synode de behandeling voort. De praeses heet ds. D. Quant, de enige van de christelijke gereformeerde deputaten voor 'eenheid en correspondentie', die aanwezig kan zijn, welkom.

In de beantwoording van de eerste ronde deelt de rapporteur, ds. P. Schelling, enkele wijzigingen in het voorstel mee. Daarmee zijn diverse opmerkingen uit de eerste ronde verwerkt. Hij licht de tegenstelling tussen 'willen' en 'doen' toe. Hij laat zien, dat de uitgesproken teleurstelling positief geladen is. De gereformeerde kerken willen om zo te zeggen nietmaar voortdurend 'verkering', zij willen 'trouwen'. Ook de breuk met de GOR ontvangt een plaats in de besluittekst. Er ligt geen opdracht om over de interne moeiten elders door te spreken. De rapporteur spreekt zijn teleurstelling uit over het spreken van prof. C. Trimp. Op een eerlijke en open wijze bij ons levende teleurstelling uitspreken maakt de sfeer niet broeierig. De volgorde in de besluiten is historisch; eerst de decharge van deputaten, dan de evaluatie van de besluiten van de christelijke gereformeerde synode en tenslotte de opdrachten aan nieuw te benoemen deputaten. Materieel acht hij het verschil met de door prof. Trimp voorgestane opzet niet groot.

De voorzitter van het moderamen, dr. W.G. de Vries, benadrukt dat er over verschillende zaken moet worden doorgesproken. Voortzetting van het gesprek is nodig. Hij is ervan overtuigd, dat de synode in het uitspreken van de teleurstelling ook de gevoelens binnen de gereformeerde kerken vertolkt. Hij hoopt op een eenparige beslissing.

Voor een tweede ronde van bespreking geven zich elf broeders op.

Ds. A.P. van Dijk doet de suggestie het werkrapport in de Acta op te nemen. Allerlei suggesties tot wijziging van het voorstel passeren de revue. Prof. Trimp zag graag de goede gesprekken tussen deputaten in de 'hoofdzin' en het onmachtige synodebesluit in de 'bijzin' van het voorstel verwerkt. Ds. M.H. Oosterhuis dient een amendement in, waarbij de verschillende gegevens anders gerangschikt zijn zodat de dankbaarheid van de generale synode aan haar teleurstelling voorafgaat. Ds. J. de Gelder vraagt per amendement om in een apart besluit dankbaarheid uit te spreken voor het feit, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken besloten te breken met de GOR. Ds. P.F. Lameris en ds. J.J. Burger vragen per amendement in de opdracht aan nieuw te benoemen deputaten op te nemen, dat zij moeten spreken over de door de christelijke gereformeerde synode aan de orde gestelde vraag, welke ruimte voor verscheidenheid er in een kerk van gereformeerde belijdenis mag en kan zijn.

De praeses schorst de zitting voor de middagmaaltijd.

Tijdens de middagzitting rondt de synode de besprekingen af. De rapporteur legt een gewijzigd voorstel ter tafel, waarin elementen van het amendement-Oosterhuis en het amendement-De Gelderverwerkt zijn. Hij beantwoordt de sprekers uit de tweede ronde. Ds. Oosterhuis en ds. De Gelder trekken ieder hun amendement in.

De synode verwerpt het amendement-Lameris/Burger met 4 stemmen voor en neemt het voorstel van het moderamen met algemene stemmen aan.

De praeses spreekt zijn blijdschap erover uit, dat de synode tot een eenparig besluit kwam.

Artikel 134

27.06.90

Brief aan de Christelijke Gereformeerde Kerken (agenda 10.2)

Voorstel : moderamen

Rapporteur : P. Schelling

Besluit:

de volgende brief te zenden aan de eerstkomende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken:

Leeuwarden, 27 juni 1990.

Aan de eerstkomende Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland - Leeuwarden 1990, nam kennis van de brief die het moderamen van uw Generale Synode van Groningen 1989 in opdracht van deze synode schreef.

Naar aanleiding van deze brief en het daarin opgenomen besluit van uw synode nam de synode de volgende besluiten:

[volgt de tekst van het besluit; zie art. 133]

De synode acht het niet nodig deze besluiten met hun argumentatie van een nadere toelichting te voorzien; zij kunnen voor zichzelf spreken.

Een en ander aan uw vergadering voorleggend wil zij wel graag haar dankbaarheid ervoor uitspreken, dat zij van de deputaten vernam dat de gesprekken in een goede geest hadden plaatsgevonden, en ook voortgang verdienen, en dan niet alleen omdat deputaten nog geen gelegenheid hadden de 'agenda' voor de gesprekken af te handelen.

Het is vanuit de vreugde in Christus, die ons dringt om de weg naar kerkelijke eenheid met u te blijven bewandelen, dat wij uw vergadering en uw kerken oproepen om zich van harte aan de voortgang van

het gesprek te geven. Wij hopen dat die oproep ook inderdaad naar de gemeenten doorklinkt, zodat zij in haar publieke gebeden de Here der kerk aanroepen om zijn zegen.

Moge de kracht van Christus en van zijn Heilige Geest ons vervullen en beheersen, zodat onze gesprekken aan de eer van zijn naam en de voortgang van zijn werk in deze wereld dienstbaar zullen zijn.

Met heilbede en broedergroet,
praeses
namens de synode voornoemd,
II

W.G. de Vries,

P. Niemeijer, scriba

De rapporteur, ds. P. Schelling, licht vooraf de tekst van de concept-brief toe. Na een korte bespreking deelt hij enkele redactionele wijzigingen in de tekst mee.

De synode neemt het besluit met algemene stemmen.

Artikel 135

20.06.90

verzoek inventarisatie contacten met Christelijke Gereformeerde kerkeraden (agenda 10.2.4)

Voorstel : commissie 2

Rapporteur : A. val. Does

Materiaal

brief dd. 27 maart 1990 van de Gereformeerde Kerk te Zutphen, waarin deze vraagt „om een inventarisatie te maken van de kerken in ons kerkverband, die contacten hebben met een Christelijke Gereformeerde kerkeraad, en al onze kerken met een verslag daarvan te dienen”.

Besluit.

dit verzoek onontvankelijk te verklaren.

Grond:

dit verzoek is niet in de weg van voorbereiding door de mindere vergadering ter tafel gekomen (art. 30 KO).

Na een korte bespreking neemt de synode het besluit met algemene stemmen.

Artikel 136

20.06.90/21.06.90

Deputaten kerkelijke eenheid (agenda 10.4)

Voorstel : commissie 4

Rapporteur : C.J. de Ruijter

Materiaal

brief dd. 26 maart 1990 van de Particuliere Synode van Gelderland 1990 met voorstellen met betrekking tot de bevordering van kerkelijke eenheid van gereformeerde belijders in Nederland.

Besluit 1:

deputaten te benoemen ter bevordering van kerkelijke eenheid met kerken en groeperingen die staan of willen staan op de grondslag van Gods Woord en de drie formulieren van eenheid en samenleven of willen samenleven volgens de gereformeerde kerkorde.

Gronden

1. in dienst van Christus, die zijn kerk door de eeuwen heen vergadert, heeft zijn kerk de roeping eraan mee te werken, dat allen die Hem liefhebben naar zijn Woord in eenheid van het ware geloof bijeenkomen;
2. wanneer een plaatselijke kerk werkt aan vereniging met de plaatselijke kerk van een ander kerkgenootschap, raakt dat ook het kerkverbandelijk samenleven met de zusterkerken; met betrekking tot dit aspect zullen generale deputaten kunnen bijdragen aan de uitvoering van deze roeping;
3. de Generale Synode van Groningen 1946 sprak reeds uit contact te willen zoeken met allen die met ons staan op dezelfde basis van Gods Woord en de drie formulieren van eenheid, maar besloot tevens voorshands om praktische redenen zich te beperken tot contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken. Deze praktische redenen van destijds gelden nu niet meer, maar de roeping is gebleven.

Besluit 2:

deze deputaten op te dragen:

1. desgevraagd plaatselijke kerken te adviseren en terzijde te staan bij het leggen en onderhouden van contacten binnen hun kerkelijk grondgebied;
2. de landelijke ontwikkelingen te volgen en zo mogelijk verkennende contacten te leggen met groeperingen die staan of willen staan op de grondslag van Gods Woord en de drie formulieren van eenheid en samenleven of willen samenleven volgens de gereformeerde kerkorde;
3. te studeren op vragen die zich bij plaatselijke contacten rond eenwording zouden kunnen voordoen;
4. te bestuderen welke mogelijkheden ten dienste staan om daarvoor in aanmerking komende kerken en groeperingen op eigen initiatief te informeren over de gereformeerde kerken;
5. aan de volgende synode rapport uit te brengen van hun werkzaamheden en op basis daarvan voorstellen te doen en dit rapport een halfjaar tevoren aan de kerken toe te zenden.

De praeses heet drs. C.J. de Ruijter hartelijk welkom, die deze zitting de vergadering zal dienen als rapporteur van commissie 4.

Vooraf licht ds. De Ruijter het commissievoorstel toe. Zo gauw een plaatselijke kerk geroepen wordt tot samenspreking met het oog op kerkelijke eenheid, heeft het kerkverband ermee te maken. Met het benoemen van deputaten leveren wij ons niet aan deputaten uit; het commissievoorstel is erg terughoudend in dit opzicht. Het zoeken en bewaren van kerkelijke eenheid is geen illusie. Als er eenheid in het geloof is, is kerkelijke verdeeldheid zonde. Voor een eerste ronde van bespreking vragen acht broeders het woord. Naast waardering voor het voorstel klinkt in deze ronde ook forse kritiek. De bezwaren betreffen niet het zoeken en onderhouden van de kerkelijke eenheid als zodanig, maar het concrete voorstel om hiervoor deputaten te benoemen. Is het niet beter om aan het voorstel van de particuliere synode van Gelderland niet te voldoen, omdat daarin voorbijgegaan wordt aan de kerkelijke eenheid die er reeds is? Wordt er een andere kerk van gereformeerd belijden gevonden, dan is men geroepen tot samenspreking, terwijl gereformeerde belijders geroepen zijn zich naar art. 28 NGB bij de kerk te voegen. Is er trouwens op dit moment een ander kerkverband dan de Christelijke Gereformeerde Kerken, waarmee dergelijke gesprekken op deputatenniveau gevoerd kunnen worden? Zal een deputaatschap niet de bestaande advieskanalen uithollen? Plaatselijke kerken beschikken toch over de mogelijkheid om visitatoren en/of een classis om advies te vragen. Blijft de zaak van de kerkelijke eenheid zo wel geagendeerd op de classis en de particuliere synode? Is de opdracht aan te benoemen deputaten niet te algemeen geformuleerd? Deputaatschappen worden niet ingesteld om opdrachten aan of eventuele opdrachten van een synode uit te voeren, maar om concrete opdrachten van een synode uit te voeren (art. 49 KO). Is de moeite niet dat er geen concrete verzoeken liggen? Ook wordt gevraagd of artikel 28 NGB niet voldoende is. Is de term gereformeerde belijders wel geschikt in deze tijd, nu het individualisme toeneemt? In deze ronde wordt ook gewezen op plaatselijke toenadering tussen gereformeerde en Nederlands gereformeerde kerken. Het voorstel van de commissie ligt in de historische lijn.

De rapporteur ds. De Ruijter geeft in zijn beantwoording aan, dat het niet de bedoeling is de plaatselijke kerken te negeren; evenmin het kerkverband. Hij geeft een aantal praktische voorbeelden, waarin zulke deputaten zouden kunnen adviseren. De commissie heeft geen kant en klaar model. Maar

de vraag leeft ook, hoe wij ons tussen twee generale synoden kunnen presenteren. De kerkelijke eenheid onderhouden is een grote opdracht de taak van deputaten zal heel bescheiden zijn: mensen zoeken die de gereformeerde belijdenis liefhebben, maar die de concrete beoefening van de kerkelijke eenheid zijn kwijtgeraakt. Verschillende suggesties uit de eerste ronde worden in de besluittekst verwerkt.

De voorzitter van de commissie, ds. P. Groenberg, wijst op de ervaring en informatie die deputaten opdoen en ter beschikking van de kerken kunnen stellen.

Voor een tweede ronde van bespreking geven zich veertien broeders op. Prof. C. Trimp wijst op het onderwijs van prof. K. Schilder, die leerde, dat wanneer de Heilige Geest elders werkt ook het eigen instituut in de crisis wordt gebracht. Er zijn bij de breuk in de jaren zestig ook broeders die het spoor bijster zijn geraakt, gereformeerde belijders. Opnieuw wordt gewaarschuwd tegen het individualisme in de term 'gereformeerde belijders'. Kan niet met een studiedeputaatschap volstaan worden? Kan geen aansluiting gezocht worden bij de oecumenische inzet van de synode van Groningen 1946?

Gezien het late uur in de avond schort de praeses de besprekingen op tot de zitting van de volgende dag.

Tijdens de morgenzitting zet de vergadering de bespreking voort. Ds. A. de Snoo ontvangt gelegenheid tot het indienen van een tegenvoorstel. De argumentatie daarvoor heeft hij in de eerste ronde reeds gegeven. In deze ronde wordt de suggestie van een studiedeputaatschap herhaald. Opnieuw klinkt ook steun voor het voorstel van de commissie. Er zijn in Nederland nog honderdduizenden gereformeerde belijders; laat er een signaal uitgaan. Zal de buitenwacht het kunnen verstaan, wanneer deze synode tegen een dergelijk deputaatschap nee zegt? Het belang van de naam en de eer van de kerken is in deze zaak in geding. Ook wordt erop gewezen, dat reeds in 1946 op de synode te Groningen in beginsel voor een dergelijk deputaatschap is gekozen. Men beperkte zich toen tot het benoemen van deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken, maar de synode besloot op verzoek van prof. K. Schilder uit te spreken, dat dit slechts om praktische redenen het geval was.

De commissie vraagt enige tijd voor beraad.

Na het beraad vraagt ds. A. de Snoo het woord. Hij spreekt zijn blijdschap erover uit, dat de commissie bereid bleek op wezenlijke punten het voorstel te herzien en elementen uit het tegenvoorstel erin te verwerken. Zo wordt niet langer gesproken van 'kerkelijke eenheid van gereformeerde belijders', maar van 'kerkelijke eenheid'; ook is de eerste roeping van de plaatselijke kerk vastgelegd. De instructie van de deputaten is versoerd. Daarom neemt hij zijn tegenvoorstel nu van tafel.

De rapporteur beantwoordt de sprekers uit de tweede ronde kort en spreekt de hoop uit, dat de vergadering over het gewijzigde voorstel nu tot overeenstemming kan komen.

Voor een derde ronde van bespreking vragen negen broeders het woord. Ds. P. Niemeijer dient drie amendementen in. Het eerste amendement heeft tot strekking de arbeid van generale deputaten te beperken tot die zaken die in de classis en de particuliere synode niet afgehandeld kunnen worden. In het tweede amendement vraagt hij de eerste instructie van deputaten te laten vervallen. In het derde amendement verzoekt hij deputaten niet op te dragen zelf verkennende contacten te leggen, maar zo nodig de generale synode met voorstellen te dienen inzake te leggen contacten.

De synode verwerpt de amendementen resp. met 17 stemmen voor en 19 tegen, 9 stemmen voor en 27 tegen, en 13 stemmen voor en 23 tegen. Daarna neemt de synode het commissievoorstel aan met 31 stemmen voor, 1 tegen en vier onthoudingen.

De praeses dankt de commissie en haar rapporteur voor het verrichte werk.

Artikel 137

21.06.90

Appèl eenheid gereformeerde belijders (agenda 10.4)

Voorstel : commissie 4

Rapporteur : C.J. de Ruijter

Materiaal

brief dd. 26 maart 1990 van de Particuliere Synode van Gelderland 1990, waarin deze voorstelt een publiek appèl te doen uitgaan tot kerkelijke eenheid van alle gereformeerde belijders.

Besluit:

het voorstel van de Particuliere Synode van Gelderland te verwerpen.

Gronden:

1. de kracht van een publiek appèl ligt in de concrete oproep, waarmee de weg van daadwerkelijke gehoorzaamheid aan Gods gebod wordt gewezen. De particuliere synode heeft nagelaten op dit punt nader te concretiseren;
2. de generale synode acht het niet mogelijk, in een algemeen publiek appèl aan alle gereformeerde belijders zonder nadere specifieke adressering de weg van de Here naar kerkelijke eenheid concreet aan te wijzen.

Zonder dat van de gelegenheid tot discussie gebruik gemaakt is, neemt de synode het voorstel met algemene stemmen aan.

Artikel 138

21.06.90

Brief aan synodaal-Gereformeerde Kerken (agenda 10.3)

Voorstel : moderamen

Rapporteur : W.G. de Vries

Materiaal

Brief van de Generale Synode van Almere van de synodaal-Gereformeerde Kerken dd. 1 december 1988;

de synode deelt mee zich opnieuw te hebben bezonnen op de Vrijmaking van 1944 en schrijft onder meer:

„Terugkijkend naar de gebeurtenissen van 1944 en volgende jaren, willen wij onze droefheid uitspreken over het aandeel van onze kerken in de scheur die toen in de Gereformeerde kerken in Nederland is gekomen.”

en:

„Onze kerken hebben te weinig oog gehad voor de gewetensnood van broeders en zusters, en zijn zo zelf mee aanleiding geworden voor de door haar gewraakte scheurmaking. Daarom hadden onze kerken van tuchtoefening moeten afzien.”

Besluit:

de volgende antwoordbrief te zenden:

Aan de Generale Synode van de (synodaal-)Gereformeerde Kerken in Nederland Postbus 201 3830 AE Leusden

Zeer geachte vergadering,

Uw schrijven dd. 1 december 1988 heeft de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland - Leeuwarden 1990 ontvangen.

U deelt daarin mee dat uw synode op 25 november 1988 haar droefheid heeft uitgesproken over het aandeel van uw kerken in de gebeurtenissen die in 1944 en volgende jaren tot de Vrijmaking hebben geleid.

De synode nam met gemengde gevoelens kennis van uw brief.

Zij aanvaardt dat uw synode in alle oprechtheid haar droefheid heeft uitgesproken. Maar de inhoud van uw brief is zodanig, dat er van een wezenlijke bijdrage aan het helen van de breuk en de daardoor geslagen wonden helaas niet gesproken kan worden.

Ter toelichting vragen wij uw aandacht voor drie zaken: - uw spreken over de uitspraak van uw synode van 1959-60;

- uw spreken over de nood waarin u broeders en zusters hebt gebracht; - het klimaat waarin uw schuldbelijdenis kon opkomen.

In uw brief herinnert u aan de terzijdestelling van de leerbeslissingen over verbond en doop in 1959. Daaruit zou gebleken zijn dat uw kerken ook zonder die leerbeslissingen konden, zodat ze na 1944, toen bleek dat zij niet de gewenste rust brachten, niet als bindend hadden moeten worden gehandhaafd.

Wij hebben dringend behoefte aan kritisch commentaar bij deze passage uit uw brief.

Uw beroep op de terzijdestelling van de Vervangingsformule als bewijs voor de overbodigheid van de leerbeslissingen over verbond en doop heeft geen kracht. U verzuimt in rekening te brengen dat in 1959 de terzijdestelling van de leerbeslissingen gepaard ging met de afwijzing van de bezwaren die ertegen ingebracht waren. Sterker nog: de vrijgemaakte kerken werden uitdrukkelijk beschuldigd van „aantasting van de kerkelijke trouw” en de tuchtmaatregelen die op grond van de ‘terzijde gestelde’ leerbesluiten waren genomen, werden niet opgeheven. En er werd uitgesproken dat de leeruitspraak over verbond en doop „in vele opzichten zegenrijk en samenbindend heeft gewerkt” (Acta Generale Synode van Utrecht 1959-60, art. 467).

Wanneer u nu in uw brief spreekt over de zorg van uw kerken „voor de zuiverheid van de leer” in de jaren veertig, dan blijkt daaruit dat ook u nog steeds ontkent dat de leeruitspraken over verbond en doop boven-schriftuurlijke binding aan de kerken oplegden. U bent daarin in feite nog niet verder gekomen dan uw kerken in 1959 waren.

Vervolgens spreekt u uit, dat uw kerken te weinig oog hebben gehad voor „de gewetensnood van broeders en zusters”, en u erkent dat uw kerken „te zeer een struikelblok hebben gelegd voor broeders en zusters.” U betreurt het ten eerste dat uw kerken zelf de aanleiding zijn geweest „dat broeders en zusters de last van veroordeling wegens scheurmakerij hebben moeten dragen en nog steeds dragen.” Hoe oprecht gemeend en sympathiek dergelijke betuigingen ook mogen zijn, een normatieve taxatie van de handelingen en gebeurtenissen in de jaren veertig en vijftig ontbreekt volledig. De synode heeft namelijk in uw brief pijnlijk gemist de erkenning dat in de bindende leeruitspraken van 1942 en volgende jaren niet slechts aan mensen onrecht werd aangedaan, maar ongehoorzaamheid aan de Heer van de kerk aan de dag trad, waarvan verstrooiing van de kudde het onvermijdelijke gevolg was. Zijn naam wordt in dit kader zelfs niet genoemd!

Daarom: U spreekt wel over een struikelblok voor broeders en zusters en over gewetensnood waarin uw kerken hen hebben gebracht, maar over het feit dat hier het recht van de Here in geding was en metterdaad werd gekrenkt, zwijgt uw brief.

Wij denken in verband met de door u genoemde gewetensnood, waarin broeders en zusters gebracht werden, aan wat door prof. dr. K. Schilder is gezegd na zijn schorsing: „Indien het tot gedachtenwisseling komt, zullen we ‘t heel weinig hebben over de geschorsten, en evenmin over de schorsingen, maar heel veel over de kerkrechtelijke theorieën, die achter de schorsingen liggen” (Acta Generale Synode van Groningen 1946, blz. 77).

Tenslotte: u erkent in uw brief dat u broeders en zusters in gewetensnood hebt gebracht, maar de vraag naar de legitimiteit van die gewetensnood blijft onbeantwoord. Wij herkennen hier een tolerantie-denken dat u ook hanteert om ernstige dwalingen, die regelrecht ingaan tegen de Heilige Schrift en de gereformeerde belijdenis, ongemoeid te laten. Binnen het kader van het in uw kerken heersende pluralisme wilt u thans kennelijk ook wel ruimte geven aan de gereformeerde leer over verbond en doop.

Maar intussen staat uw spreken over de zorg van uw kerken voor de zuiverheid van de leer in het verleden in schrille tegenstelling tot de ruimte die zij tegenwoordig bieden aan theorieën inzake de Schrift de belijdenis en de kerkregering die volkomen in strijd zijn met wat de Gereformeerde Kerken sinds de Reformatie hebben beleden en gehandhaafd. Dit vervult ons met grote droefheid en diepe zorg, juist als wij bedenken, dat u en wij nog geen vijftig jaar geleden kerkelijk één waren.

U besluit uw brief met een oproep tot gebed „om de Geest Die heel maakt.” Maar u geeft niet aan in welke weg dit ‘heel maken’ moet geschieden.

Alleen wederkeer tot de Heilige Schrift en de gereformeerde belijdenis met de daaraan genormeerde kerkorde zal kunnen leiden tot herstel van de eenheid op het fundament van apostelen en profeten, waarvan Christus Jezus zelf de hoeksteen is (Efeziërs 2:20).

Tot die wederkeer blijven wij u oproepen, ter wille van Christus en de eer van zijn naam en werk, en ter wille van de schapen van zijn kudde.

Met christelijke groet, namens de Generale Synode van Leeuwarden,

W.G. de Vries, praeses P. Niemeijer, scriba 11

Een concept-brief van het moderamen in antwoord op de brief van de Generale Synode van de

Gereformeerde Kerken (synodaal) te Almere 1987 komt in bespreking. Dr. W.G. de Vries licht het voorstel van het moderamen uitvoerig toe. Enerzijds heeft het voorstel een dieptreurige achtergrond. Anderzijds is het ook verblijdend, dat er weer een schriftelijk contact is. '

In 1942 kwam de synodale binding aan niet-schriftuurlijke besluiten met als gevolg schorsingen en afzettingen van ambtsdragers. Een scheur trok door de kerk en door families. Veel voorgangers zijn als geschorste en afgezette mensen gestorven en begraven. De genezing die wij ontvingen, is van de Here afkomstig. En daarvoor zijn wij Hem vandaag nog hartelijk dankbaar.

In 1946 kwam de zogeheten Vervangingsformule, maar tegelijk werd de inhoud van de omstreden besluiten gehandhaafd. In 1959 werd de Vervangingsformule terzijde gesteld, maar tegelijk werd uitgesproken, dat deze zegenrijk had gewerkt; ook de tuchttoefening bleef gehandhaafd. In dezelfde tijd ontwikkelden zich de synodaal-gereformeerde kerken in linkse richting, waardoor zich een morele 'upper ten' in de frontpositie manoeuvreerde. Deze linkervleugel behaalde de overwinning. De opleiding kwam in handen van mannen, die schrijfkritiek en belijdenisverzaking niet schuwden. De kerken veranderden totaal. Die kloof werkt tot op vandaag door.

In 1967 werd door de synodale kerken een vorm van schuldbelijdenis gedaan. Men vroeg de vrijgemaakte kerken haar te vergeven, al wat in 1942 niet naar de Geest van Christus was. De gereformeerde synode van Hogeveen 1969-1970 schreef bereid te zijn zeventig maal zeven maal te vergeven, maar zag men de twistzaak dan niet, die deze kerken met de Here hadden?

Nu, twintigjaar later, ligt er weer een brief. Sommige formuleringen zijn anders, maar men beweegt zich in dezelfde lijn als in 1967. De schuldbelijdenis wordt niet concreet gemaakt. In de tekst hiervan komt de naam van de Here niet voor. Het zijn inderdaad totaal andere kerken geworden dan in de tijd van de Vrijmaking.

De praeses geeft enkele wijzigingen in de tekst van de concept-brief door.

Inde bespreking spreekt ds. S. Cnossen een kortwoord van waardering voor de brief. Helaas ontbreekt in de brief van de gereformeerde kerken (synodaal) een normatieve taxatie. Terecht wordt grote droefheid en diepe zorg uitgesproken over deze kerken. Wat zou wederkeer heerlijk zijn ter wille van Christus en ter wille van de schapen van zijn kudde.

De synode gaat met algemene stemmen akkoord met het voorstel van het moderamen.

Artikel 139

31.05.90

Vertegenwoordiging officiële gebeurtenissen in andere kerkgenootschappen (agenda 10.5)

De particuliere synode van Gelderland vraagt het besluit van de synode van Middelburg 1933 betreffende officiële vertegenwoordiging in andere kerkinstututen, namelijk, „dat uit de aard der zaak zulke officiële vertegenwoordiging niet behoort plaats te vinden” te nuanceren. Aan de hand van een rapport en voorstel van commissie 4 behandelt de synode dit verzoek. De commissie stelt voor, nadat tijdens de bespreking enkele wijzigingen zijn aangebracht, de uitspraak van de synode van Middelburg te nuanceren en als volgt te herschrijven:

Officiële vertegenwoordiging van gereformeerde kerken bij officiële gebeurtenissen in andere kerkgenootschappen behoort uit de aard der zaak niet plaats te vinden.

Een uitzondering op deze regel is mogelijk, indien er op landelijk en/of plaatselijk niveau contacten zijn met een ander kerkgenootschap met het oog op de vereniging van beide kerken en een dergelijke officiële vertegenwoordiging het effectueren van de eenheid niet belemmert, maar dient.

De commissie voert voor dit besluit de volgende gronden aan:

1. naar kerkgenootschappen waarmee gereformeerde kerken ter wille van de waarheid niet één kunnen zijn, kan bij officiële gebeurtenissen geen officiële vertegenwoordiging van dezelfde gereformeerde kerken gezonden worden, omdat zo'n vertegenwoordiging een negatie zou inhouden van het feit, dat de wegen ter wille van de waarheid uiteen moeten gaan;
2. wanneer er op landelijk en/of plaatselijk niveau contacten zijn met een ander kerkgenootschap met het oog op de vereniging van beide kerken, kan het zenden, maar ook het weigeren van een officiële vertegenwoordiging bij officiële gebeurtenissen in dat andere kerkgenootschap in de praktijk het streven naar eenheid belemmeren.

Voordat het voorstel van de commissie in deze redactie aan de vergadering is voorgelegd, heeft de synode zich met dit agendapunt in een ampele bespreking bezig gehouden.

Voor een eerste ronde van bespreking geven elf broeders zich op. Gevraagd wordt, of de regel van de synode van Middelburg wel enige ruimte laat voor het officieel bijwonen van gebeurtenissen in andere

kerkgenootschappen: Wanneer kan men spreken van officiële contacten? Moet geen onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende situaties, bijvoorbeeld zakelijke contacten of streven naar vereniging? Mag men op een eventuele vereniging vooruitlopen? Werkt het zenden van een officiële vertegenwoordiging niet de erkenning van elkaars bestaansrecht in de hand, en vormt dat niet juist een grote verhindering tot vereniging? Is een dergelijke vertegenwoordiging niet een vorm van vrijblijvend aardig zijn jegens elkaar? Gaat het niet functioneren als een surrogaat voor kerkelijke eenheid? Wordt een geformuleerde uitzondering niet een nieuwe regel?

De rapporteur van commissie 4, ds. P. Groenenberg, beantwoordt de sprekers. Naar het oordeel van de commissie betekent de uitspraak van de synode van Middelburg een algehele afkeuring van het zenden van zulk een officiële vertegenwoordiging. Nuancering is nodig, omdat er vandaag, anders dan in de jaren dertig, wel officiële contacten met andere kerkgenootschappen zijn.

In de tweede ronde van bespreking, waarin acht afgevaardigden het woord vragen, dienen de predikanten H.J. Boiten, P.H. van der Laan en P. Niemeijer een tegenvoorstel in. Zij vragen de synode te besluiten aan het verzoek van de particuliere synode van Gelderland niet te voldoen, omdat de door de synode van Middelburg geformuleerde regel een kerkelijk verantwoorde regel is. Wel zijn zij van oordeel, dat de regel van de synode van Middelburg het recht van de plaatselijke kerk onverlet laat om in gevallen waarin eenheid van leer, dienst en tucht is vastgesteld, en de roeping tot kerkelijke vereniging erkend is, zich wel te laten vertegenwoordigen, indien naar het oordeel van de kerkeraad dit in het licht van de Schrift en de confessie verantwoord is.

Ds. L.W. de Graaff amendeert het commissievoorstel als volgt: Een uitzondering op deze regel is mogelijk, indien er op landelijk en/of plaatselijk niveau erkenning is uitgesproken van elkaars leer, dienst en tucht. Hij is van oordeel, dat in die situatie het weigeren van een officiële vertegenwoordiging in de praktijk het effectueren van de eenheid kan belemmeren. De commissie ontvangt tijd van beraad.

In de middagvergadering bij de voortzetting van de behandeling deelt de rapporteur enkele wijzigingen in het commissievoorstel mee en beantwoordt de sprekers. Met het aangeven van een uitzondering wil de commissie enerzijds recht blijven doen aan de strikt geformuleerde regel van de synode van Middelburg, anderzijds de kerkeraden ruimte geven in voorkomende gevallen zelf een afweging te maken. De kerkelijke situatie van vandaag is ook een andere dan die van 1933.

Voor de derde ronde van bespreking geven zeven broeders zich op. De indieners van het tegenvoorstel beperken zich in hun voorstel nu tot één grond. Zij zijn van oordeel, dat een uitzondering niet behoeft vastgelegd te worden. Anders wordt de uitzondering een nieuwe regel. Een echte uitzondering bevestigt de regel.

De vergadering neemt het amendement van ds. L.W. de Graaff aan met 21 stemmen voor, 11 tegen en twee onthoudingen. De synode verwierpt het aldus geamendeerde voorstel van de commissie met 11 stemmen voor en 23 tegen. Zij neemt het tegenvoorstel-Bonen/Van der Laan/Niemeijer aan met 25 stemmen voor, 7 tegen en 2 onthoudingen. De tekst van het door de synode genomen besluit is als volgt:

Materiaal:

verzoek van de Particuliere Synode van Gelderland, dd. 8 juni 1989, om het besluit van de Generale Synode Middelburg 1933 (Acta, art. 245, 1) te nuanceren. Dat besluit luidt: „wat betreft het verzoek van de classis Breukelen, dat de generale synode haar afkeuring uitspreke over officiële vertegenwoordiging van gereformeerde kerken bij officiële gebeurtenissen in andere kerkinstellingen in Nederland, te antwoorden, dat uit den aard der zaak zulke officiële vertegenwoordiging niet behoort plaats te vinden.” Besluit: aan het verzoek niet te voldoen. Grond:

de Generale Synode van Middelburg 1933 heeft een kerkelijk verantwoorde regel geformuleerd; de particuliere synode van Gelderland voert geen argumenten aan, die niet reeds door de synode van Middelburg behandeld zijn.

Hoofdstuk 9	Hoge Overheid
Artikel 140	Correspondentie Hoge Overheid
Artikel 141	Afkoopregeling door de overheid

Artikel 140

29.05.90/30.05.90

Correspondentie Hoge Overheid. (agenda 7.2)

Voorstel : commissie 5

Rapporteur : G. Petri

Materiaal

rapport van deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid (7.2).

Besluit:

1. deputaten te dechargeren onder dank voor hun arbeid;
2. opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht te handelen volgens de volgende instructie:
 - a. stukken die van de Hoge Overheid bij hen inkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken, ter kennis van de kerken te brengen;
 - b. op vragen van de Hoge Overheid naar het gevoelen van de kerken over bepaalde zaken antwoord te geven, voorzover de kerken zich na 1892 over deze en dergelijke zaken in generale synoden hebben uitgesproken, en zowel de bedoelde vragen als de door deputaten gegeven antwoorden ter kennis van de kerken te brengen;
 - c. op de door de Hoge Overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen die overal in ons land de dienst van de kerk (art. 27 KO) raken, te reageren, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van deze dienst en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van al zulke reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen;
 - d. namens de kerken gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw, het Koninklijk Huis betreffende, over te brengen en de vertegenwoordiging van de kerken op koninklijke recepties voor te bereiden en uit te voeren, een en ander behalve wanneer de generale synode bijeen is;
 - e. op uitnodiging van de Hoge Overheid de kerken te vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden, met dien verstande dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten en andere plechtigheden die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken;
 - f. van hun arbeid rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en hun rapport uiterlijk drie maanden voor het begin van de volgende generale synode aan de kerken toe te zenden;
3. deputaten op te dragen nader te bestuderen hoe hun werkzaamheden beter kunnen worden afgestemd op de in de laatste decennia ingrijpend gewijzigde verhouding tussen kerken en overheid, met name op het punt van goede informatiekkanalen, van wetgeving die voor de kerken consequenties heeft en van rechtspleging die voor het functioneren van de kerken van belang is.

Gronden:

1. deputaten hebben voldaan aan hun opdracht zoals vermeld in de Acta van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, art. 152 (vgl. Generale Synode Arnhem 1981, Acta art. 149);
2. omdat vanuit het Ministerie van Justitie is medegedeeld dat als gevolg van het in t rekken op 27 april 1988 van de wet van 1853 berichtgeving over de lijst van de Gereformeerde Kerken niet meer relevant is en deputaten derhalve in hun rapport vermelden dat bijstelling van de instructie nodig is, zijn in de besluittekst niet meer opgenomen de punten f, g, h en k zoals deze voorkwamen in de Acta van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, art. 152;
3. a. de laatste jaren werden er nagenoeg geen stukken van de Hoge Overheid meer

ontvangen door deputaten. Deputaten hebben de indruk dat de overheid het CIO als het geëigende kanaal beschouwt voor informatie die voor de in Nederland bestaande kerkgenootschappen van belang is;

- b. het is in het belang van de kerken dat deputaten alert zijn op de ontwikkelingen in wetgeving en rechtspleging die op de een of andere wijze het functioneren van de kerken kunnen beïnvloeden.

Bij de aanvang van de behandeling deelt de praeses mee, dat deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid zich laten verontschuldigen; zij zijn niet in de gelegenheid de vergadering bij te wonen.

Aan de bespreking nemen in een eerste ronde negen broeders deel. Gevraagd wordt of de synode met de voorgestelde instructie voor nieuw te benoemen deputaten wel op de goede golflengte zit. Worden de mogelijkheden tot communicatie met de Hoge Overheid wel voldoende benut? Kunnen deputaten niet een wat ruimere bevoegdheid ontvangen? Er wordt vrijwel nooit meer in de richting van de overheid gesproken, terwijl ook op wetsontwerpen die de kerken raken, niet gereageerd wordt. Ook de plaatselijke kerken kunnen beter geïnformeerd worden. Tevens komt een eventuele relatie met het CIO ter sprake.

De rapporteur en de voorzitter van de commissie, oud. G. Petri en ds. J. de Gelden beantwoorden de sprekers. Ontstaat niet een deputaatschap van een ander karakter, wanneer deputaten zowel naar de overheid als naar de kerken zelfstandig actie moeten gaan ondernemen? Moet zulk een ingrijpende wijziging niet in de weg van art. 30 KO door de kerken worden voorbereid?

In de tweede ronde van bespreking, waarvoor vier broeders zich opgeven, geeft de adviseur prof. Te Velde als zijn oordeel, dat de synode zelf bevoegd is zulke wijzigingen in de opdracht aan deputaten aan te brengen als in de eerste ronde voorgesteld zijn. Onderdeel c van besluit 2 behoort sinds jaar en dag tot de instructie. Dit is een uitwerking ervan.

De praeses geeft de commissie desgevraagd gelegenheid voor beraad.

De volgende dag, tijdens de middagzitting, komt de synode in de besluitvorming tot een afronding. De commissie heeft enkele amendementen van ds. P.F. Lameris en oud. J. Wiskerke in haar voorstel verwerkt. Een derde ronde van bespreking acht de vergadering gewenst. Drie amendementen van ds. H.J. Bonen neemt de synode aan met resp. 21, 27 en 27 stemmen voor.

De synode neemt daarna het commissievoorstel aan met algemene stemmen.

Artikel 141

11.05.90

Afkoopregeling door de overheid (agenda 7.1)

Voorstel : commissie 5

Rapporteur : G. Petri

Materiaal

1. rapport van deputaten afkoopregeling overheid;
2. verklaringen ten aanzien van de aanwending van de te ontvangen gelden en geldswaarden uit de afkoopsom van de Nederlandse overheid ten gunste van de financiering van pensioenvoorzieningen voor ambtsdragers en hun nabestaanden van:
 - a. de Stichting voor de financiële verzorging van de Opleiding tot den Dienst des Woords in De Gereformeerde Kerken in Nederland, Broederweg 15 te Kampen, dd. 1 december 1987;
 - b. The Free Reformed Church of Armadale (West-Australia), Retirement Fund Committee, dd. 10 februari 1988;
 - c. de Foundation for Superannuation of the Canadian Reformed Churches te Surrey British Columbia Canada, dd. 16 december 1987;
 - d. de commissie van voorbereiding en uitvoering van de naar art. 13 KO Samenwerkende Kerken te Amstelveen, dd. 14 november 1987;
 - e. de Vereniging Emeritering te Utrecht, dd. 11 juli 1987;
3. rapporten van het Accountantskantoor Mak te Kampen dd. 27 januari 1988 en 23 april 1988 betreffende controle op het beheer door de Vereniging Emeritering van de gelden en geldswaarden over de perioden 1 januari tot 30 november 1987 en 1 oktober 1987 tot 15 april 1988, alsmede voorstellen tot verdeling per 1 december 1987 en de slotuitkering per 1 S april

- 1988;
4. verklaring van het Accountantskantoor Mak dd. 23 april 1990 met betrekking tot de afwikkeling en uitbetaling van het gevormde vermogen aan de 5 rechthebbende instanties;
 5. de gevoerde correspondentie tussen deputaten en de Vereniging Emeritering, alsmede met de Samenwerkende Kerken inzake art. 13 KO.

Besluit 1:

het beleid van de deputaten goed te keuren betreffende:

- het verzoek aan de Vereniging Emeritering om de gelden en geldswaarden en de daarbij gekweekte rente die uit hoofde van de afkoopregeling verkregen zijn, aan deputaten over te dragen nadat door een register-accountant een eindcontrole heeft plaatsgehad over het door de Vereniging gevoerde beheer per 1 december 1987;
- het verdelen van de gelden en geldswaarden en de daarbij gekweekte rente in overeenstemming met de door Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 vastgestelde verdeelsleutel (Acta art. 153, besluit II-2).

Besluit 2:

- a. deputaten dank te zeggen voor hun arbeid en hen te ontheffen van hun verantwoordelijkheid;
- b. de Vereniging Emeritering dank te zeggen voor de wijze waarop zij het vermogen beheerd heeft.

Gronden:

1. deputaten hebben voldaan aan de opdracht van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (Acta art. 153, besluit III);
2. volgens de rapporten van het accountantskantoor Mak dd. 27 januari 1988 en 23 april 1988 is het totaal tot 15 april 1988 gekweekte vermogen ad f 8.144.721,- met toepassing van de vastgestelde verdeelsleutel door de deputaten verdeeld onder de rechthebbende instanties en kerken en in 1988 uitgekeerd;
3. volgens de verklaring van het accountantskantoor Mak dd. 23 april 1990 is de afwikkeling naar en uitbetaling aan de vijf rechthebbende instanties correct geschied.

Van de deputaten is br. S. Riedstra ter vergadering aanwezig bij de behandeling van het commissievoorstel.

Aan een korte ronde van bespreking nemen vier broeders deel. De rapporteur en de voorzitter van de commissie beantwoorden de vragen, terwijl ook deputaat S. Riedstra enige toelichting geeft.

De synode neemt het besluit met algemene stemmen.

De praeses dankt in de persoon van br. Riedstra alle deputaten heel hartelijk voor de zorgvuldige en voorzichtige wijze, waarop deputaten de zaak van de afkoopregeling door de

Hoofdstuk 10	Synodalia
Artikel 142	Deputaten voorbereiding eerstvolgende synode
Artikel 143	Generaal-synodale publikaties
Artikel 144	Generaal-synodaal archief
Artikel 145	Deputaten archief en documentatie
Artikel 146	Verzoeken om adhesie

Artikel 142

17.05.90

Deputaten voorbereiding eerstvolgende synode (agenda 8.1)

Voorstel : moderamen

Rapporteur : W.G. de Vries

Materiaal

rapport van de deputaten voorbereiding eerstvolgende synode, dd. 3 januari 1990, benoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987; daaruit blijkt dat deputaten zich met vier zaken hebben bezig gehouden:

1. het uitvoeren van de werkzaamheden, genoemd in de Huishoudelijke Regelingen, sub IX;
2. overleg met de kerk te Leeuwarden over de voorbereiding van de synode 1990, waarbij bleek dat deze kerk zich behoorlijk van haar taak gekweten heeft, zodat geen bijstellingen nodig waren;
3. gesprek met de hoogleraren over de vraag, op welke wijze zij meer dan incidenteel kunnen worden ingeschakeld bij de arbeid van generale synoden, waarbij het besluit van de Generale Synode van Spakenburg-Noord om de hoogleraren als adviseurs aan de commissies toe te voegen, werd geëvalueerd;
4. rapportage aan de Generale Synode van Leeuwarden over hun arbeid, waarin de volgende conclusies worden voorgelegd:
 - a. het is niet gewenst nu in de tekst van het Huishoudelijk Reglement IIL 1 verbeteringen aan te brengen;
 - b. de samenroepende kerk houdt zich aan de eerste zin van II L 1, maar het moderamen nodigt hoogleraren speciaal uit, indien er naar zijn oordeel een belangrijke zaak in plenaire zitting aan de orde komt;
 - c. commissies kunnen voor het verkrijgen van advies van een of meer hoogleraren zich tot het moderamen wenden, dat bij geconstateerde wenselijkheid daarvan de betrokken hooglera(a)r(en) uitnodigt.

Besluit.

1. deputaten te dechargeren onder dankzegging voor hun zorgvuldige arbeid en rapportage;
2. nieuw te benoemen deputaten voorbereiding eerstvolgende synode op te dragen:
 - a. de huidige werkwijze van de synode van Leeuwarden inzake de uitnodiging van hoogleraren, vermeld in materiaal 4 b.c te evalueren;
 - b. te bezien of wijziging van het Huishoudelijk Reglement IIL I nodig is en zo ja daarover met een voorstel te komen;
 - c. in de Huishoudelijke Regeling 1.5 de rubricering van de agendastukken nader te bezien en daarover voorstellen te doen;
 - d. een rol van werkzaamheden voor de samenroepende kerk te vervaardigen ter uitvoering van het Huishoudelijk Reglement, artikel I;
 - e. over hun arbeid aan de eerstkomende synode te rapporteren.

Gronden:

1. de deputaten hebben hun opdracht naar behoren uitgevoerd;
2. de synode van Spakenburg-Noord vergaderde zo lang, dat goed meedoen aan het werk van de

- synode voor de hoogleraren vanwege hun primaire taak onmogelijk was;
3. de werkwijze van een generale synode brengt mee, dat er soms onverwacht tijd vrijkomt voor werk in commissieverband, waarbij de hoogleraar-adviseur niet aanwezig kan zijn;
 4. veruit het meest zal de specialistische inbreng van de hoogleraar in het kerkrecht gewenst zijn, hetgeen in mindere mate geldt van de specialistische inbreng van de andere hoogleraren;
 5. alvorens het Huishoudelijk Reglement 111. 1 te wijzigen is het gewenst langs experimentele weg de beste methode te zoeken voor het inschakelen van hoogleraren bij de arbeid van generale synoden; ervaringen, opgedaan op de Generale Synode van Leeuwarden, kunnen verwerkt worden in een nieuwe redactie van het Huishoudelijk Reglement IIL I;
 6. Blijkens artikel IX.3 van het Huishoudelijk Reglement behoort het tot de taak van deputaten de samenroepende kerk van advies te dienen.

In aanwezigheid van de deputaten dr. A.N. Hendriks en ds. R. Houwen bespreekt de vergadering het voorstel van het moderamen in twee rondes. Het moderamen verwerkt de suggestie de rubricering van de agendastukken nader te bezien in het voorstel. De synode neemt het besluit met algemene stemmen. Ds. H.J. Bonen blijft als deputaat buiten stemming.

Artikel 143

17.05.90

Generaal-synodale publikaties (agenda 8.4)

Voorstel : commissie 4

Rapporteur : J. Luiten

Materiaal

rapport van deputaten voor generaal-synodale publikaties.

Besluit 1:

inzake de tekst van het Gereformeerd Kerkboek akkoord te gaan met de correcties die aangebracht zijn in de mezzo-editie van de combinatie-uitgave van Bijbel en Gereformeerd Kerkboek, waarbij evenwel de volgende correctie niet juist is en derhalve herstel behoeft: het niet meer cursief drukken van het woord 'opdat' in D.L. 1,9 r. 5.

Grond:

het cursieve 'opdat' correspondeert met het eveneens cursieve 'omdat' in regel 1 van het betreffende artikel; regel 6 moet terecht niet cursief worden gesteld.

Besluit 2:

niet meer uitdrukkelijk in de opdracht aan deputaten te vermelden welke bepalingen in overeenkomsten met uitgevers dienen opgenomen te worden en de formulering daarvan aan deputaten over te laten.

Besluit 3:

1. voor de toezending van de deputatenrapporten de volgende regeling vast te stellen:
 - a. kerken tot 500 zielen ontvangen 2 ex.
kerken tot 1000 zielen ontvangen 3 ex.
kerken tot 1500 zielen ontvangen 4 ex.
kerken tot 2000 zielen ontvangen 5 ex.
kerken met meer dan 2000 zielen ontvangen 6 exemplaren;
 - b. deputaten van de generale synode en hun secundi ontvangen ieder 1 exemplaar van het

- door hun deputaatschap opgestelde rapport; deputaten BBK ontvangen van hun rapport 20 exemplaren extra voor verzending naar kerken in het buitenland;
- c. deputaten voor generaal-synodale publikaties (primi) ontvangen ieder 1 exemplaar van alle uit te brengen rapporten;
 - d. senaat, hoogleraren en overige docenten aan de Theologische Universiteit ontvangen ieder 1 exemplaar;
 - e. telkens 1 exemplaar wordt verzonden aan de redacties van de regionale gereformeerde kerkbladen, van De Reformatie en van het Nederlands Dagblad;
 - f. de archiefbewarende kerk ontvangt 5 exemplaren voor het generaal-synodaal archief;
 - g. de samenroepende kerk ontvangt 40 exemplaren voor toezending aan de afgevaardigden van de particuliere synoden, 10 exemplaren ten behoeve van adviseurs buiten de kring van de gewone hoogleraren en bovendien de dan nog resterende exemplaren ten dienste van de synode;
 - h. de bibliotheek van de Theologische Universiteit ontvangt 2 exemplaren;
2. voor de toezending van de Acta de volgende regeling vast te stellen:
de Acta worden toegezonden aan:
- a. hen die als afgevaardigden (primi, secundi of tertii) één of meer dagen hebben deelgenomen aan het werk van de synode;
 - b. de predikanten) van de samenroepende kerk;
 - c. de kerkeraden de classes en de particuliere synoden van De Gereformeerde Kerken in Nederland;
 - d. de senaat het college van deputaten-curatoren, de hoogleraren en docenten, alsmede de emeriti-hoogleraren aan de Theologische Universiteit;
 - e. de archiefbewarende kerk, in vijfvoud, voor bewaring in het generaal-synodaal archief;
 - f. deputaten BBK 20 exemplaren voor verzending naar kerken in het buitenland;
 - g. deputaten voor generaal-synodale publikaties 1 exemplaar voor elke primus deputaat;
 - h. de bibliotheek van de Theologische Universiteit 2 exemplaren; i. de bibliotheek van de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken te Apeldoorn;
3. voor de toezending van de Handelingen de volgende regeling vast te stellen:
de Handelingen worden toegezonden aan:
- a. hen die als afgevaardigden (primi, secundi of tertii) één of meer dagen aan het werk van de synode hebben deelgenomen;
 - b. de kerkeraden van De Gereformeerde Kerken in Nederland;
 - c. de gewone hoogleraren aan de Theologische Universiteit in hun functie als adviseurs van de generale synode;
 - d. de archiefbewarende kerk, in drievoud, voor bewaring in het generaal synodaal archief;
 - e. het college van deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit ten behoeve van het archief.

Besluit 4:

opnieuw deputaten te benoemen voor de uitgave van generaal-synodale publikaties, met de volgende opdrachten:

- a. het doen produceren en doen uitgeven van de Acta en de Handelingen van de generale synode, de rapporten van de door de generale synode benoemde deputaten, herdrukken van het Gereformeerd Kerkboek, onderdelen van deze uitgaven en andere drukwerken die op last van de generale synode worden vervaardigd; daarbij moet in technisch en economisch opzicht zo doeltreffend mogelijk te werk worden gegaan;
- b. met drukkers en uitgevers overeenkomsten af te sluiten die betrekking hebben op de onder a bedoelde uitgaven, inzake de technische vervaardiging en de uitgeversexploitatie alsmede met auteurs voor wat betreft auteursrechtelijke aanspraken en bevoegdheden voorzover daarvan sprake is;
- c. toe te zien op de naleving van de onder b bedoelde overeenkomsten; d. toe te zien op het uitgeven van nieuwe edities van de sub a bedoelde uitgaven en er zoveel mogelijk voor te zorgen dat daarin druk- en zetfouten en andere tekortkomingen worden verbeterd;
- e. erop toe te zien dat terzake van de typografische verzorging, de afmetingen, het taalgebruik, de spelling, de interpunctie, de nomenclatuur en dergelijke zoveel mogelijk een verantwoorde eenvormigheid wordt betracht met inachtneming van de door de generale

- synode van toepassing verklaarde regels voor spelling en dergelijke;
- f. het inventariseren van ontvangen reacties uit de kerken met betrekking tot de voortgaande harmonisatie van het Gereformeerd Kerkboek en het - voorzover dit noodzakelijk moet worden geacht - doen van voorstellen daarover aan de eerstvolgende synode;
 - g. de kerken in een apart rondschrĳven te informeren over de volgende correcties die in het Gereformeerd Kerkboek zijn aangebracht en die voor het gebruik ervan van belang zijn: de wijzigingen in Ps. 65:3 regel 7, in Ps. 72:6 regel 3, in antwoord 105 HC en in de muzieknnotatie van Gez. 5:1 regel 3, alsmede de toegevoegde notitie bij Gez. 22 over de wijs waarop dit gezang gezongen kan worden; In dit rondschrĳven zal tevens gewezen moeten worden op de volgende correcties die door deputaten in een latere uitgave van het kerkboek zullen worden aangebracht, maar die nu al van belang zijn voor het gebruik van het kerkboek: de wijziging in de muzieknnotatie van Gez. 5:1 regel 4, alsmede de toegevoegde notitie bij Gez. 10 over de wijs waarop dit gezang gezongen kan worden;
 - h. te beslissen over verzoeken om toestemming tot het uitgeven van de sub a bedoelde publikaties of onderdelen daarvan, voorzover het auteurs- of gebruiksrecht daarvan bij de kerken berust;
 - i. te waken tegen inbreuk op de auteurs- en gebruiksrechten van de kerken en het treffen van conservatoire en andere noodzakelijke maatregelen; ervoor te zorgen dat in de kerkelijke publikaties die met hun medewerking tot stand komen, een clausule wordt afgedrukt waaruit blijkt dat deze rechten bij de kerken berusten en dat voor verspreiding van de tekst toestemming van de kerken vereist is;
 - j. te waken tegen inbreuk op auteurs- en gebruiksrechten van derden bij het uitgeven van publikaties als onder a genoemd;
 - k. geschillen met derden ten aanzien van de toepassing van het sub i en j bepaalde zoveel mogelijk op te lossen door middel van arbitrage;
 - l. bij het afsluiten van overeenkomsten eventueel royalty's te bedingen bij uitgevers, indien en voorzover er sprake is van bijzondere kosten of lasten voor de kerken, die aan de betreffende publikaties ten grondslag liggen, met als uitgangspunt dat in het algemeen de prijs van een kerkelijke publikatie niet belemmerend mag werken ten aanzien van de verspreidingsmogelijkheden;
 - m. nauwgezet samen te werken met andere deputaten betreffende het vervaardigen van hun rapporten e.d. en erop toe te zien dat zij dit van hun kant ook doen;
 - n. te rapporteren over hun werkzaamheden aan de eerstvolgende generale synode.

Besluit 5:

deputaten te dechargeren onder dank voor hun zorgvuldige arbeid ten dienste van de kerken.

Bij de aanvang van de behandeling van het commissievoorstel heet de praeses br. D. den Hollander, ds. P. Lok en mr. F.T. Oldenhuis als deputaten generaal-synodale publikaties hartelijk welkom. Ook ds. H.J. Bonen woont de behandeling als deputaat bij.

Voor een eerste ronde van bespreking presenteren drie broeders zich. Gevraagd wordt, waarom wijziging van de regeling voor toezending van rapporten en Acta nodig is. Ook de instructie voor deputaten verschilt van de vorige. Een kritische vraag klinkt over het voorstel van de commissie de door deputaten aangebrachte correctie bij antwoord 85 HC (blz. 459) van 1 Tim. 5:17 in 1 Tim. 5:20 te herstellen.

De rapporteur, ds. J. Luiten, en de deputaten ds. Lok en mr. Oldenhuis beantwoorden de sprekers. De voorgestelde wijziging van de regeling voor de toezending van de rapporten en de Acta is op verzoek. De correctie bij antwoord 85 HC is door de synode van SpakenburgNoord reeds goed gevonden.

Opnieuw drie broeders nemen deel aan een tweede besprekingsronde. Ds. P. Niemeijer vraagt per amendement het voorstel van de commissie de door deputaten aangebrachte correctie bij antwoord 85 HC (blz. 459) van 1 Tim. 5:17 in 1 Tim. 5:20 te herstellen weg te laten inclusief de daarbij behorende vijf gronden.

De rapporteur verdedigt het commissievoorstel. Bij de keuze van 1 Tim. 5:17 volgde de synode van Heemse het Schatboek van Ursinus. Het is geen 'storende fout', maar het is op die synode nadrukkelijk aan de orde geweest en bewust opgenomen. De verwijzing naar 1 Tim. 5:17 betreft met name de passage 'of bij hen die door de gemeente daarvoor aangewezen zijn'. 1 Tim. 5:20 betreft openbare bestraffing van ambtsdragers, welk punt in antwoord 85 niet direct aan de orde komt.

De deputaten ds. P. Lok en ds. H.J. Bonen lichten de correctie toe. Omdat in 1 Tim 5:17 de aspecten 'prediking' en 'onderricht' met name genoemd worden, past een verwijzing naar deze tekst beter bij antwoord 84 van HC. Antwoord 85 spreekt over de kerkelijke tucht.

Voor een derde ronde vragen drie sprekers het woord. Deputaat Den Hollander deelt mee, dat er naar de handelseditie van de Acta van de synode van Spakenburg-Noord veel vraag was. Daarom was deze uitgave spoedig uitverkocht. Ook geeft hij desgevraagd enige informatie over de edities van het Kerkboek. In verband met steeds terugkerende vraag ernaar zijn deputaten verheugd een mezzoo-editie van de Bijbel met kerkboek te kunnen aankondigen naast de major- en minor-edities. Er verschijnen van de minor-editie voortaan 8 soorten, van de major-editie blijven 12 soorten beschikbaar en van de nieuwe mezzoo-editie zullen weer 8 soorten uitkomen.

De vergadering neemt het amendement van ds. Niemeijer aan met 18 stemmen voor, 15 tegen en twee onthoudingen. De synode neemt haar besluit met algemene stemmen. Ds. Bonen blijft als deputaat buiten stemming.

De praeses dankt de commissie en de deputaten hartelijk voor de zorgvuldig verrichte arbeid. Met name richt hij zich tot ds. P. Lok, die vanwege zijn leeftijd niet meer voor herbenoeming in aanmerking komt. Ds. Lok heeft zeer veel tijd en energie in het Kerkboek gestoken, vooral in de correctie. De resultaten zijn zichtbaar en tastbaar. Voor al die jaren van noeste arbeid komt hem de dank van de kerken toe. De praeses wenst hem de zegen van de Here toe.

Artikel 144

02.05.90

Generaal-.synodaal archief (agenda 8.5.1 en 2)

Voorstel : commissie 4

Rapporteur : P. Waalewijn

Materiaal

1. rapport van de archiefbewarende kerk te Groningen-West, waaruit het volgende blijkt:
 - a. de ontvangen stukken zijn geregistreerd en gearchiveerd; een beperkt aantal stukken is uitgeleend aan derden;
 - b. door de archiefbewarende kerk zijn kosten gemaakt ten bedrage van f 5.600, 54;
2. bijlagen bij het rapport van de archiefbewarende kerk, te weten:
 - a. een verzoek van het Theological College of The Canadian Reformed Churches te Hamilton, dd. 9-12-88, om ten behoeve van zijn bibliotheek in eigendom te ontvangen de Acta van met name genoemde generale synodes van De Gereformeerde Kerken in Nederland, indien daarvan duplicaten in het generaalsynodaal archief zijn;
 - b. een verzoek van de Gereformeerde Kerk te Harlingen, dd. 02-04-90, als archiefbewarende kerk van de particuliere synode van Friesland, om in eigendom te ontvangen een aantal Acta van deze particuliere synode, afd. Noord en Zuid, van vóór de Vrijmaking;
3. een verzoek van de onder 21 genoemde kerk in dezelfde brief om Acta van generale synodes niet meer aan classes en particuliere synodes toe te zenden;
4. rapport van de archiefcontrolerende kerk te Groningen- Noord, waaruit onder meer blijkt, dat alle stukken in goede orde zijn opgeborgen en dat uitlening geschiedt tegen ondertekening van een ontvangstbewijs.

Besluit 1

1.
 - a. de archiefbewarende kerk onder dank te dechargeren met betrekking tot haar arbeid over de jaren 1987-1989;
 - b. de door deze kerk gedeclareerde onkosten te voldoen;
 - c. de haar door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 verstrekte instructie te handhaven;
2.
 - a. de gevraagde Acta te schenken aan het Theological College of The Canadian Reformel Churches, voorzover er duplicaten aanwezig zijn;
 - b. de gevraagde Acta van de particuliere synode van Friesland te schenken aan de kerk te Harlingen ten behoeve van het particuliersynodaal archief, voorzover er duplicaten

aanwezig zijn.

Besluit 2:

het verzoek van de kerk te Harlingen inzake de toezending van Acta van generale synodes aan classes en particuliere synodes onontvankelijk te verklaren.

Gronden:

1. dit verzoek is niet door de archiefbewarende kerk behandeld, maar door de archivaris rechtstreeks aan de synode toegezonden;
2. dit verzoek is niet via de normale kerkelijke weg of via deputaten generaal-synodale publikaties aan de orde gesteld.

Besluit 3:

de archiefcontrolerende kerk onder dank voor de door haar verrichte werkzaamheden opnieuw op te dragen het archief te controleren met inachtneming van de instructie aan de archiefbewarende kerk en van haar arbeid rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode.

In drie ronden van bespreking behandelt de synode het voorstel. Ds. P. Schelling dient het amendement in, om in besluit 2 het verzoek van de kerk te Harlingen niet onontvankelijk te verklaren, maar er niet aan te voldoen. De synode verwerpt het amendement met 10 stemmen voor en aanvaardt het voorstel met algemene stemmen.

Artikel 145

30.05.90

Deputaten archief en documentatie (agenda 10.1.1 en 10.1.2)

Voorstel : commissie 4

Rapporteur : C.A. Nelemans

Materiaal

1. rapport van de deputaten voor de kerkelijke archieven en de documentatie van de geschiedenis van De Gereformeerde Kerken in Nederland dd. 9 febr. 1990;
2. aanvullend rapport van deze deputaten dd. 16 april 1990.

Besluit 1:

1. over te gaan tot de stichting en inrichting van een archief-en documentatiecentrum (ADC) van De Gereformeerde Kerken in Nederland;
2. opdracht te geven tot het aanstellen van een full-time functionaris, die onder verantwoordelijkheid en toezicht van het deputaatschap voor archief en documentatie een drieledige taak zal hebben:
 - a. het verzamelen en beheren van archief- en documentatiemateriaal van instanties en personen dat betrekking heeft op de geschiedenis van De Gereformeerde Kerken in Nederland;
 - b. het dienen van kerkelijke en semi-kerkelijke instanties met advies en voorlichting ten aanzien van het beheer van hun archieven en documentatie;
 - c. het bevorderen van kennis en onderzoek op het gebied van de geschiedenis van De Gereformeerde Kerken in Nederland;
3. de door deputaten voor de inrichting en exploitatie van het ADC overgelegde be-
groting goed te keuren;
4. de door de arbeid van eerdere deputaatschappen verworven archieven en documen-
tatie naar het ADC te doen overbrengen;
5. de archieven van de generale synodes en hun deputaatschappen, thans nog bewaard en beheerd
door de Gereformeerde Kerk te Groningen-West, eveneens naar het ADC te doen overbrengen;

6. de deputaten voor archief en documentatie te machtigen en op te dragen alle verdere maatregelen te nemen die voor de uitvoering van de hierboven onder 1-5 genoemde besluiten nodig zijn.

Gronden:

- a. de kerken hebben door de eeuwen heen steeds het belang van een goede kennis van hun geschiedenis en van een goede archivering erkend;
- b. de kerkorde bepaalt in art. 50: „de kerkeraden en de meerdere vergaderingen behoren goed te zorgen voor de archieven”. Wil deze bepaling serieus worden nagekomen, dan zijn er ook adequate maatregelen nodig;
- c. de meeste archieven in de gereformeerde kerken gaan terug tot ongeveer 1945 en worden thans zo omvangrijk dat een meer gestructureerd en vakkundig beheer noodzakelijk wordt;
- d. op plaatselijk niveau ontbreekt meestal de tijd en de vakkennis voor een optimaal beheer van de archieven. De kerken kunnen hierin door het gezamenlijk in dienst nemen van een beroepskracht veel verbeteren;
- e. ook de archieven van de generale synodes en haar deputaatschappen nemen voortdurend in omvang toe en zijn gebaat bij een meer beroepsmatige verzorging;
- f. belangrijke archieven van gereformeerde organisaties en van personen dreigen verloren te gaan, wanneer er geen centrum is waar ze kunnen worden ondergebracht en wanneer er geen deskundige is die ze beheert en inventariseert;
- g. allerlei materiaal dat nu op verschillende plaatsen wordt bewaard, zou toegankelijk moeten worden gemaakt voor onderzoek en geschiedschrijving. Dit kan alleen wanneer de kerken voor dit werk een centrum met daarbij behorende mankracht hebben.

Besluit 2:

1. de aankoop van het pand Broederweg 16 te Kampen, zoals deze onder medewerking van deputaten-financieel van de Theologische Universiteit heeft plaatsgevonden, goed te keuren'
2. uit te spreken dat deputaten archief en documentatie het pand Broederweg 16 in eigendom nemen;
3. de door de aankoop ontstane overschrijding van de ingediende exploitatiebegroting met circa fl 9.000,-- goed te keuren.

Gronden:

- a. het pand is uitermate geschikt en ligt bovendien in de onmiddellijke nabijheid van de Theologische Universiteit;
- b. deputaten-financieel van de Theologische Universiteit te Kampen zijn niet bereid het pand Broederweg 16 in eigendom te houden. Hun standpunt wordt gedeeld door deputaten-curatoren;
- c. het is van belang dat het werk van deputaten-financieel niet te zeer vermengd is en wordt met het werk van deputaten archief en documentatie.

Besluit 3:

het werk van deputaten inzake de vertegenwoordiging in de Commissie tot Registratie van de Protestantse kerkelijke en semi-kerkelijke Archieven (CPA) goed te keuren.

Besluit 4:

het werk van deputaten inzake het vinden van ruimte voor de bewaring van het in de voorbije jaren verzamelde materiaal goed te keuren.

Besluit 5:

het door de deputaten verrichte werk en gevoerde beleid ten aanzien van advies en voorlichting aan de kerken en ten aanzien van het verzamelen en beheren van archieven documentatiemateriaal goed te keuren.

Besluit 6:

- deputaten voor archief en documentatie te dechargeren van hun opdracht en hun dank te zeggen voor hun arbeid en opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:
1. het pand Broederweg 16 in eigendom te verwerven, te beheren en als ADC te verbouwen en in te richten;
 2. allewerkzaamheden uittewater voortvloeiende uit de overname van het pand Broederweg 16 te Kampen van deputaten-financieel van de Theologische Universiteit;
 3. met deputaten-financieel een regeling te treffen met betrekking tot het onderhoud van het pand Broederweg 16 en de administratie van het ADC;
 4. alle maatregelen te nemen die voor de stichting en instandhouding van het ADC en voor het aanstellen van een gekwalificeerde kracht overeenkomstig de besluiten van deze synode nodig zijn;
 5. de kerkeraden, de meerdere vergaderingen en haar deputaatschappen alsmede waar nodig semi-kerkelijke instanties en personen te dienen met advies en voorlichting inzake de zorg voor archieven en documentatie;
 6. de kerkelijke vergaderingen te dienen met richtlijnen voor een goed archiefbeheer
 7. archief- en documentatiemateriaal te verzamelen en te beheren dat van belang is voor de geschiedenis van De Gereformeerde Kerken in Nederland, met name sinds de Vrijmaking van 1944 en volgende jaren, in het bijzonder wanneer zulk materiaal anders dreigt verloren te gaan;
 8. kennis en onderzoek op het gebied van de geschiedenis van De Gereformeerde Kerken in Nederland te bevorderen;
 9. de kerken te vertegenwoordigen in de CPA;
 10. contacten te onderhouden en activiteiten te ontplooiën die voor het onder 1-9 genoemde noodzakelijk en nuttig zijn;
 11. toezicht te houden op de werkzaamheden van de functionaris die met de dagelijkse uitvoering van het onder 4-10 genoemde zal worden belast;
 12. van de kerken, met ingang van 1 januari 1991, een quotum te vragen van, f 1,65 per ziel per jaar, en de boekhouding te laten controleren door een accountant;
 13. aan de eerstvolgende synode over hun arbeid te rapporteren en het rapport toe te zenden aan de kerken.

De synode bespreekt het rapport van deputaten archief en documentatie aan de hand van het commissievoorstel in aanwezigheid van de deputaten prof. dr. M. te Velde en ds. H. Folkers.

Negen broeders presenteren zich voor een eerste ronde van bespreking. De discussie spitst zich vooral toe op de namens deputaten archief en documentatie gedane aankoop van het pand Broederweg 16 te Kampen en de aan te stellen full-time archivalist-documentalist. Enerzijds wordt de aankoop afgekeurd; deputaten waren op het punt van het inrichten van een archief- en documentatiecentrum slechts tot voorbereidende bestudering gemachtigd. De synode staat nu voor een voldongen feit. Is het plan niet te ambitieus, een prestige-object? Ook het aanstellen van een full-time functionaris achten sommigen niet nodig. De kerken zijn ook onvoldoende ingelicht, vindt een enkeling. Anderzijds wordt de aankoop goedgekeurd. In de huidige archieven wordt men met grote problemen als gevolg van de luchtverontreiniging geconfronteerd. Ook dreigen kostbare archivalia verloren te gaan, omdat er geen centrale archiefruimte beschikbaar is. Goede zorg voor de toekomst vraagt om concrete maatregelen nu. De synode van Spakenburg-Noord droeg deputaten op te bestuderen welke concrete maatregelen eventueel te nemen zijn, die leiden tot het inrichten van een archief- en documentatiecentrum, bij voorkeur in of in de onmiddellijke nabijheid van de Theologische Universiteit te Kampen. Het pand grenst aan het terrein van de bibliotheek van de TU. „Buurmans grond is maar één keer te koop”. Ook wordt gevraagd om integratie van het op te richten Archief- en Documentatie Centrum met de TU te Kampen.

De rapporteur en de voorzitter van de commissie, oud. C.A. Nelemans en ds. P. Groenenberg, gaan op de vragen en opmerkingen uit deze ronde in. Voor de aankoop van een pand waren goede motieven. Het is de hoogste tijd, dat de archivalia uit de tijd van de Vrijmaking worden verzameld. Het werk is ook te omvangrijk voor alleen vrijwilligers. Het is geen prestige-object, maar echt heel nodig; de deputaten handelden in de geest van de synode van Spakenburg-Noord. De gang van zaken was als volgt: terwijl zij op zoek waren naar een lokatie, attendeerden de deputaten-financieel van de TU hen op het pand Broederweg 16. Zij waren bereid deputaten archief en documentatie te helpen door de aankoop van dit pand. Keurt de synode de

aankoop niet goed, dan wordt het pand niet bewaard, maar weer verkocht. Deze plannen en ook het te vragen quotum staan reeds in het aan de kerken gezonden rapport.

Ook de deputaten prof. Te Velde en ds. Folkers verstrekken de synode nadere informatie. Zij wijzen op de ligging in de onmiddellijke nabijheid van de TU, de geschiktheid voor de noodzakelijke verbouwing; het was een voordelige aankoop. Hadden deputaten op dit punt geen actie ondernomen, dan had de synode hun terecht kunnen verwijten een unieke kans te hebben laten schieten. Zij onderstrepen het belang van een full-time functionaris. Er liggen veel verzamelingen archivalia klaar voor bewerking. Van zulk een centrum zal ook een magneet-effect uitgaan.

Deputaten ontraden voorts tot integratie van het op te richten ADC met de TU over te gaan. Er zal tussen beide instellingen uiteraard optimaal samengewerkt moeten worden.

Voor een tweede ronde van bespreking geven elf broeders zich op. De volgende amendementen worden ingediend:

Oud. J.D.A. Bareman wil in besluit 1.2 niet spreken van een full-timer, maar van een functionaris voor niet meer dan twee dagen per week. Ook stelt hij een andere redactie voor bij besluit 2.1, namelijk: zich neer te leggen bij de aankoop van het pand Broederweg 16.

Ds. P.H. van der Laan en ds. A. de Snoo achten de formulering onder besluit 1.21 te ruim en redigeren: het dienen van plaatselijke kerken, meerdere vergaderingen en andere instanties in het kerkelijk leven; grond f willen zij laten vervallen en besluit 6.5 ook op deze wijze aanpassen. In een tweede amendement verzoeken zij besluit 1.2.c en 6.8 te laten vervallen. Oud. A.J.F. van der Griendt stelt voor uit een oogpunt van kostenbesparing en doelmatigheid besluit 2.2 aldus te lezen: deputaten-financieel van de TU op te dragen het pand Broederweg 16 in eigendom en exploitatie te nemen en de daaraan verbonden kosten zo nodig door middel van het jaarlijks vast te stellen quotum voor de TU op de kerken te verhalen; hij wil dan besluit 2.3, 2.4, 6.1,2 en 3 laten vervallen.

Ds. A.P. van Dijk dient een amendement in met de strekking eigendom en beheer van het pand Broederweg 16 te laten berusten bij deputaten-financieel van de TU en de financiering van de kosten verbonden aan het ADC door middel van de quotumheffing van de TU te doen geschieden; dit quotum mag hiertoe verhoogd worden met een bedrag van maximaal f 1.65 per ziel.

Bij de aanvang van de middagvergadering deelt de rapporteur een aantal wijzigingen in de voorgestelde besluittekst mee. De sprekers in de tweede ronde worden beantwoord door de voorzitter van de commissie. De indieners van de amendementen ontvangen de gelegenheid te repliceren. Deputaten ontraden de synode de amendementen aan te nemen.

De synode verwerpt het eerste amendement-Bareman op besluit 1.2 met 4 stemmen voor en 30 tegen; het amendement-Van der Laan/De Snoo met 7 stemmen voor en 27 tegen; het tweede amendement-Van der Laan/De Snoo met 14 stemmen voor en 20 tegen; het tweede amendement-Bareman op besluit 2.1 met 2 stemmen voor en 32 tegen; het amendement-Van Dijk met 6 stemmen voor en 28 tegen en het amendement-Van der Griendt met 17 stemmen voor en 17 tegen (staken van stemmen).

De synode neemt het commissievoorstel aan met 33 stemmen voor en één onthouding. Br. A. Bolhuis blijft vanwege zijn betrokkenheid bij het werk van deputaten buiten stemming. De praeses dankt de commissie en haar rapporteur voor hun arbeid.

Artikel 146

31.05.90

verzoeken om adhesie (agenda 8.6.1 en 2)

Voorstel : commissie 3

Rapporteur : A.P. van Dijk

Materiaal

1. het verzoek van de Particuliere Synode van Zuid-Holland 1990 aan de Generale Synode van Leeuwarden haar oordeel te geven over de overwegingen die deze particuliere synode brachten tot het oordeel, dat het vragen van adhesie een onkerkelijk gegeven is;
2. bezwaarschrift dd. 9 maart 1990 van de kerk te Lisse tegen de onder 1. aangeduidemuitspraken van de Particuliere Synode van Zuid-Holland 1990 inzake adhesiebetuigingen en het verzoeken om adhesiebetuigingen.
Deze kerk vraagt de Generale Synode van Leeuwarden uit te spreken:

1. dat het vragen van adhesie aan of het betuigen van adhesie door kerkleden of kerken in het algemeen niet als een onkerkelijke figuur mag worden aangemerkt;
2. dat echter het vragen aan een mindere vergadering om adhesie te betuigen bij een meerdere vergadering, nadat de afzender de desbetreffende zaak reeds bij die meerdere vergadering aanhangig heeft gemaakt - behoudens bijzondere omstandigheden - niet juist moet worden geacht.

Besluit 1:

het verzoek van de Particuliere Synode van Zuid-Holland 1990 onontvankelijk te verklaren.

Grond:

het verzoek van de particuliere synode is niet aan te merken als een bezwaarschrift naar art. 31 KO noch als een voorstel in de zin van art. 30 KO of als een 'quaestio'; de generale synode is derhalve niet bevoegd aan het verzoek van de particuliere synode te voldoen.

Besluit 2:

1. uit te spreken dat het betuigen van adhesie en het vragen van adhesiebetuigingen niet aan te merken zijn als verschijnselen waarvoor in het kerkelijk leven geen plaats is;
2. het hierboven onder 2.2 vermelde verzoek van de kerk te Lisse onontvankelijk te verklaren.

Gronden:

1. a. hoewel de KO de verschijnselen van adhesiebetuiging en van het verzoeken om adhesiebetuiging niet kent, zijn deze verschijnselen sinds lang in het kerkelijk leven ingeburgerd en nimmer als zodanig door een generale synode veroordeeld;
- b. het al of niet ter tafel liggen van adhesiebetuigingen tast niet de onafhankelijkheid aan van een meerdere vergadering bij het beoordelen van het stuk waaraan al of niet adhesie is betuigd;
- c. een meerdere vergadering kan haar winst doen met adhesiebetuigingen bij de formulering en de presentatie van haar besluit inzake het stuk waaraan adhesie was betuigd;
2. de tweede door de kerk te Lisse voorgestelde uitspraak, die enige regelgeving inzake het verzoeken om adhesie bevat, handelt over een zaak waarover het besluit van de particuliere synode niet rept; zij moet daarom beschouwd worden als een voorstel over een nieuwe zaak in de zin van art. 30 KO.

Besluit 3:

het commissierapport dat aan de voorgaande besluiten ten grondslag ligt, als bijlage in de Acta op te nemen.

Zowel aan de eerste als aan de tweede ronde van bespreking nemen vijf afgevaardigden deel. De predikanten L.W. de Graaff en J. Luiten dienen op besluit 2 het tegenvoorstel in aan het verzoek van de kerk te Lisse niet te voldoen. Zij voeren daartoe als gronden aan, dat behandeling van de figuur 'adhesie' aan de synode niet in de kerkelijke weg naar art. 30 KO is voorgelegd, en dat door de weigering van adhesie door de Particuliere Synode van Zuid-Holland 1990 aan de kerk te Lisse geen onrecht is gedaan in de zin van art. 31 KO.

De commissie neemt de suggestie van ds. P. Niemeijer over om het werkrapport van de commissie in de Acta op te nemen (zie bijlage XXII). Ds. H.J. Boiten vraagt per amendement grond 1 b zo te wijzigen, dat ook het niet ter tafel liggen van adhesiebetuigingen de onafhankelijkheid van een meerdere vergadering niet aantast.

De vergadering neemt het amendement-Boiten aan met 21 stemmen voor, 8 tegen en twee onthoudingen, besluit 1 van het voorstel van de commissie met 31 stemmen voor en 4 tegen, besluit 2 met 27 stemmen voor en 4 tegen en besluit 3 met 24 stemmen voor en 7 tegen. Daarmee is het tegenvoorstel-De Graaff/Luiten verworpen.

De afgevaardigden van de particuliere synode van Zuid-Holland blijven buiten stemming bij het amendement en besluit 2 en 3 van het commissievoorstel.

Hoofdstuk 11	Particularia
Artikel 147	Revisieverzoek inzake art. 131 van de Acta van de Generale Synode van Heemse 1984/85 en art. 172 van de Acta van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987
Artikel 148	Revisieverzoek inzake besluiten GS Heemse en Spakenburg-Noord over artt. 27 en 28 NGB
Artikel 149	Revisieverzoek inzake art. 172 van de Acta van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987
Artikel 150	Brief van mevr. D.J. Venema te Leusden
Artikel 151	Revisieverzoek inzake art. 182 van de Acta van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987

Artikel 147

01.06.90

Revisieverzoek inzake art. 131 van de Acta van de Generale Synode van Heemse 1984/85 en art. 172 van de Acta van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (agenda 9.4.1)

Voorstel : commissie 5

Rapporteur : P. H. van der Laan

Materiaal

brief van H.T. van Faassen dd. 15 maart 1990 met als bijlagen: „Eén geloof Eén kerk Eén ambt-De Gereformeerde Belijdenis over de Kerk”, deel 1 en 2. Deze publikaties zijn uitgegeven door B. Zwart en R. Hoorn met hulp van ds. J. Hoorn m.m.v. o.a. H.T. van Faassen. Beide publikaties worden als revisieverzoek betreffende de uitspraken van de synoden van Heemse en Spakenburg-Noord inzake de artt. 27 en 28 NGB toegezonden.

Besluit:

de brief met bijlagen onontvankelijk te verklaren.

Gronden:

1. een brochure van andere auteurs kan niet als revisieverzoek beschouwd worden;
2. de brochure mondt niet uit in concrete verzoeken;
3. het betreft een zaak die reeds in revisie door de Generale Synode van SpakenburgNoord 1987 is afgehandeld.

Commissie 5 stelt aanvankelijk voor naar aanleiding van het revisieverzoek van br. H.T. van Faassen hem een brief te schrijven.

In de eerste ronde van bespreking, waaraan vijf broeders deelnemen, vraagt oud. A.J.F. van der Griendt, of dit revisieverzoek wel ontvankelijk is, omdat het op geen enkele wijze aan de eisen van zulk een verzoek voldoet.

De rapporteur van de commissie, ds. P.H. van der Laan, beantwoordt de sprekers.

Bij het begin van de tweede ronde neemt de vergadering een prealabel ingediend ordevoorstel aan, zich eerst over de ontvankelijkheid uit te spreken. De commissie neemt een zowel door ds. A. Kamer als oud. A. van der Does ingediend tegenvoorstel over om de brief onontvankelijk te verklaren.

De synode neemt dit besluit met 28 stemmen voor en één onthouding. Vijf leden der vergadering, die ook afgevaardigd waren naar de synode van Spakenburg-Noord, blijven buiten stemming.

Artikel 148

10.05.90

Revisieverzoek inzake besluiten GS Heemse en Spakenburg-Noord over artt. 27 en 28 NGB (agenda 9.4.2)

Ter tafel ligt een brief dd. 03-04-90 van J. Fokkes te Bedum met als bijlage 'Waar vergadert Christus nu de kerk', met de mededeling dat „de leer over de Kerk van Heemse en Spakenburg-Noord” wordt afgewezen en de oproep om terug te keren tot Schrift en belijdenis.

Commissie 5 met als rapporteur ds. P.H. van der Laan stelt voor als volgt te antwoorden:

Geachte broeder Fokkes, De Generale Synode van Leeuwarden 1990 heeft uw brief dd. 03-04-90 ontvangen.

U deelt daarin de vergadering mee, dat u „de leer over de kerk, zoals door de Generale Synode Heemse 1984 en Spakenburg-Noord 1987 uitgesproken” afwijst.

U roept de vergadering op om zich te bekeren van de door de beide synodes ingeslagen weg en terug te keren tot Schrift en belijdenis. Bovendien geeft u in een bijlage een eigen standpuntbepaling onder de titel 'Waar vergadert Christus nu de Kerk'. De synode heeft na lezing van uw brief met bijlage vastgesteld, dat u geen bezwaren aandraagt die niet al eerder door haar voorgangsters zijn gewogen. Zij is er daarom van overtuigd dat zij aan uw oproep geen gehoor kan geven. De synode wil u groeten met de hartelijke bede, dat u de eenheid van Christus' kerk blijft onderhouden.

De synode maakt het voorstel van de commissie tot haar besluit met algemene stemmen.

Artikel 149

01.06.90

Revisieverzoek inzake art. 172 van de Acta van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (agenda 9.4.3)

Voorstel : commissie 5

Rapporteur : P. H. van der Laan

Materiaal

bezwaarschrift van J.F. de Leeuw en A.J. de Leeuw-Hiemstra dd. 14 april 1990 betreffende besluit van de Generale Synode van Spakenburg-Noord (Acta art. 172 leerstellig gedeelte) met 2 bijlagen.

Besluit:

het bezwaarschrift niet te behandelen.

Grond:

appellanten zijn zich ervan bewust „geen nieuwe argumenten te hebben aangedragen”. De Generale Synode heeft ook vastgesteld dat er in het bezwaarschrift niets is genoemd, dat niet al eerder door haar voorgangsters te Heemse en te SpakenburgNoord is gewogen. Voor de vergadering is er derhalve geen reden om tot inhoudelijke behandeling over te gaan.

De vergadering neemt dit besluit zonder enige discussie met algemene stemmen. De leden die ook naar de synode van Spakenburg-Noord afgevaardigd waren, blijven buiten stemming.

Artikel 150

10.05.90

Brief van mevr. D.J. Venema te Lensden (agenda 9.7)

Voorstel : commissie 5

Rapporteur : J. de Gelder

Materiaal

brief van mevr. D.J. Venema te Lensden, waarin zij stelt dat de koers van De Gere formeerde Kerken in Nederland de verloochening betekent van de daden des HE REN in de Vrijmaking.

Besluit:

de brief niet in behandeling te nemen.

Grond:

de brief bevat tal van onbewezen beweringen met een beschuldigend karakter. Zonder enige discussie neemt de synode dit besluit met algemene stemmen.

Artikel 151

01.06.90

Revisieverzoek inzake art.182 van de Acta van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (agenda9.10)

Voorstel : commissie 5

Rapporteur : P.H. van der Laan

Materiaal

revisieverzoek van br. J.F. de Leeuw dd. 10 april 1990 betreffende de behandeling door de synode van Spakenburg-Noord 1987 van zijn bezwaarschrift tegen het besluit van de Particuliere Synode van Gelderland 1987 inzake de kerkelijke eenheid van gereformeerde belijders in Nederland (Acta Generale Synode Spakenburg-Noord, art. 182).

Besluit:

aan het verzoek niet te voldoen.

Grond:

bij een revisieverzoek mag als eis worden gesteld dat de appelland, al is het maar ten dele, nieuw licht werpt op de zaak, zodat ook duidelijk wordt waarom heroverweging noodzakelijk is. Het schrijven van br. De Leeuw voldoet niet aan deze eis. In feite zet hij de discussie voort, waarbij reeds gebruikte argumenten herhaald en nader uitgewerkt worden.

Nadat in de besluittekst wijziging is aangebracht, neemt de synode het voorstel van de commissie aan met algemene stemmen. Vijf afgevaardigden, die ook van de synode van Spakenburg-Noord 1987 deel uitmaakten, blijven buiten stemming.

Hoofdstuk 12	Varia
Artikel 152	Ingekomen Acta
Artikel 153	Brief van de Stichting Interkerkelijke Leden Administratie
Artikel 154	Brief Werkgroep Lausanne Beweging Nederland

Artikel 152

27.06.90

Ingekomen Acta (agenda 10.6)

Op voorstel van de praeses besluit de synode de ingekomen Acta van de Particuliere Synode van Groningen 1989 te deponeren in het archief.

Artikel 153

22.06.90

Brief van de Stichting Interkerkelijke Leden Administratie (agenda 10.7)

Op voorstel van de praeses legt de vergadering een brief dd. 20 december 1989 van de Stichting Interkerkelijke Leden Administratie terzijde, omdat deze brief de synode niet regardeert.

Artikel 154

22.06.90

Brief Werkgroep Lausanne Beweging Nederland (agenda 10.8)

Op voorstel van de praeses legt de synode een brief (drukwerk) dd. 11 oktober 1989 van de Werkgroep Lausanne Beweging Nederland terzijde.

Hoofdstuk 13	Slothandelingen
Artikel 155	Benoemingen
Artikel 156	Benoemingen
Artikel 157	Benoemingen
Artikel 158	Benoemingen
Artikel 159	Benoemingen
Artikel 160	Benoemingen
Artikel 161	Aanvang eerstvolgende generale synode
Artikel 162	Vaststelling van de acta
Artikel 163	Censuur naar art. 48 KO
Artikel 164	Rondvraag
Artikel 165	Slotzitting en sluiting van de synode

Artikel 155

18.05.90

Benoemingen

In besloten zitting kwam de synode tot de volgende benoemingen, die daarna openbaar werden gemaakt:

<i>1. Deputaten bearbeiding doven en slechthorenden</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
ds. C. van den Berg (s), Amersfoort	ds. J.G. van der Hoeven, Groningen
P.R. Compaan, Zuidhorn	ds. P.L. Voorberg, Rouveen
ds. A.P. van Dijk, Tiel	D.J. van Wijnen, Voorburg
ds. A.O. Reitsema, Almere-Haven	
mw. C.A. Visscher-Heij, Kortenhoef	
<i>2. Deputaten bijbelvertaling</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
prof.dr. J. van Bruggen (s), Kampen	ds. A. Geelhoed, 's-Gravenhage
A.A.W. Bolland, Amsterdam	prof.dr.s. J.A. Meijer, Kampen
dr. H.R. van de Kamp, Hoogkerk	
prof.dr.s. J.P. Lettinga, Kampen	
<i>3. Deputaten-curatoren Gereformeerde Missiologische Opleiding</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
ds. H.W. Ophoff (s), Bedum	ds. M.J.C. Blok, Apeldoorn
ds. A.P. van Dijk, Tiel	H. Boersma, Mijdrecht
MW. Folmer, Vlaardingen	ds. S. Braaksma, 's-Hertogenbosch
S. Jonker, Drachten	ds. T. Groenveld, Breezand
H. Koelewijn, Spakenburg	ds. M. Heemskerk, Hoogezand
ds. A. Scheringa, Gees	dr. H.R. van de Kamp, Hoogkerk
ds. A. de Snoo, Middelburg	ds. K. Harmannij, Monster
<i>4. Deputaten generaal-synodale publikaties</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
ds. H.J. Boiten (s), Enschede	S. Bakker, Groningen
D. den Hollander, Dordrecht	mr. K.F. Haak, Alphen a/d Rijn
mr. F.T. Oldenhuis, Zuidhorn	D. Smilde, Oranjewoud
ds. P. Schelling, Leeuwarden	ds. C.J. Smelik, Nieuwerkerk a/d IJssel
mw. E. van Veen, Dalfsen	A. van 't Wout, Voorburg

<i>5. Deputaten geestelijke verzorging militairen</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
ds. P. Groenberg (s), Amersfoort	G.H. Elzinga, Heerenveen
ds. M. Brandes, Hardenberg	ds. G.F. de Kimpe, Axel
T. Damstra, Hasselt	H. Holwerda, Assen
ds. L.S.K. Hoogendoorn, Waddinxveen	ds. A.J. Mol, Neede
C.J. Rump, Apeldoorn	
<i>6. Deputaten voorbereiding generale .synode</i>	
dr. W.G. de Vries (s), Zwolle	ds. P. Niemeijer, Dordrecht
ds. H.J. Bonen, Enschede	ds. P. Schelling, Leeuwarden
Door de synode waren reeds eerder benoemd:	
<i>7. Voor het archief van de generale synode</i>	de kerk van Groningen-West
<i>8. Voor toezicht op het archief</i>	de kerk van Groningen-Noord
<i>9. Voor het uitschrijven van bededagen</i>	de classis 'sGravenhage

Artikel 156

01.06.90

Benoemingen

In besloten zitting kwam de synode tot de volgende benoemingen, die daarna openbaar werden gemaakt:

<i>10. Deputaten correspondentie Hoge Overheid</i>	
<i>Priori:</i>	<i>Secundi:</i>
ds. T. Dekker (s), Kampen	mr. N.E. Nieboer, Haren
S.J.C. Cnossen, Koog aan de Zaan	mr. D.A.C. Slump, Capelle a/d IJssel
ds. P. Deddens, Wageningen	ds. C.J. Smelik, Nieuwerkerk a/d IJssel
J. Leder, Voorburg	mr. P.T. Tel, Hattem
drs. J.P. de Vries, Amersfoort	

Artikel 157

07.06.90

Benoemingen

In besloten zitting kwam de synode tot de volgende benoemingen, die daarna openbaar werden gemaakt:

<i>11. Deputaten archief en documentatie</i>	
<i>Priori:</i>	<i>Secundi:</i>
prof.dr. M. te Velde (s), Kampen	W.F. Haitsma, Putten
R. Bonen, Ede	H.J. Luth, Dordrecht
G.C. Groenleer, Zierikzee	W. Odding, Assen
drs. G. Harinck, Leiden	E.T. de Vries, Amersfoort
T.A. Heslinga, Oegstgeest	S. Hiemstra, Putten
drs. G.F. Noordhuis, Amersfoort	H.A. Noppers, Enschede
P.J. de Weerd, Apeldoorn	

<i>12. Deputaten diaconale zaken</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
ds. B. van Zijlekom (s), Hattem	ds. H.M. Smit, Uithuizermeeden
J. van de Dijk, Haren	T. van der Ploeg, Harlingen
M. Prins, Leeuwarden	mr. J. Daverschot, Assen
W.C. Harwig, Emmen	ds. J.W. van der Jagt, Emmeloord
ds. T. Dekker, Kampen	J. Rump, Apeldoorn
dr. A.N. Hendriks, Amersfoort	W. van Twillert, Bunschoten
G. Middel, Beverwijk	K. Laros, Den Helder
ds. A. Kooij, Capelle a/d IJssel	P.J. Schenkels, Delft
J.S. Rietema, Nuenen	P. van Veelen, Zevenbergen
<i>13. Samenroepende kerk voor de eerstkomende synode</i>	
de kerk te Ommen	

Artikel 158

21.06.90

Benoemingen

In besloten kring kwam de synode tot de volgende benoemingen, die daarna openbaar werden gemaakt:

<i>14. Deputaten radio- en televisie-uitzending kerkdiensten</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
ds. H.J. Siegers (s), Ommen	ds. P. Houtman, Leiden
ing. G.A. Breteler, Hilversum	J. B. Schiebaan, Zwolle
G. Bril, Hilversum	
ds. H. Geertsma, Zuidhorn	
ir. R.F. van Mill, Amersfoort	
ds. R.T. Urban, Groningen	

Artikel 159

22.06.90

Benoemingen

In besloten zitting kwam de synode tot de volgende benoemingen, die daarna openbaar werden gemaakt:

<i>15. Deputaten ad art. 19 KO</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
<i>Groningen:</i>	
P.J. Doornbos, Bedum	J.P. Volk, Leek
ds. E.J. Oosterhuis, Marum	
<i>Friesland:</i>	
ds. C. van der Leest, Harlingen	J. Beihuisen, Hardegarijp
H. Meijer, Dokkum	
<i>Drenthe:</i>	
ds. C. de Putter, Hoogeveen	vacature
H. Rose, Stadskanaal	
<i>Overijssel:</i>	
ds. Joh. Straling, Zwolle	vacature
vacature	
<i>Gelderland:</i>	
D. Laan, Renkum	vacature
ds. H.E. Nieuwenhuis, Ermelo	

<i>Utrecht</i>	
ds. P. Groenenberg (s), Amersfoort	C.A. Nelemans, Spakenburg
J. Meijer, Baarn	
<i>Noord-Holland:</i>	
D.A. Blok, Krommenie	J.P. de Boer, Dieren
ds. J. Luiten, Alkmaar	
<i>Zuid-Holland:</i>	
ds. P. Houtman, Leiden	ds. M. van Veelen, Delft
J. Rietveld, Sliedrecht	
<i>Zeeland, Noord-Brabant, Limburg:</i>	
P.C. van Mill, Sleenwijk	ds. T.O.G.M. Bosma, Axel
S. de Putter, Goes	

De Generale Synode van Leeuwarden 1990 machtigde de door de e.k. Particuliere Synode van Overijssel aan te wijzen (tweede) primus om op te treden als deputaat ad art. 19 KO, terwijl de synode eveneens de door de e.k. Particuliere Synode van Drenthe, Overijssel en Gelderland aan te wijzen secundi machtigde om op te treden als secundus-deputaat ad art. 19 KO.

Artikel 160

27.06.90

Benoemingen

In besloten zitting kwam de synode tot de volgende benoemingen, die daarna openbaar werden gemaakt:

<i>16. Deputaten betrekkingen buitenlandse kerken</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
ds. O.J. Douma (s), Ermelo	D. de Bruin, Nijkerk
ds. M. Brandes, Hardenberg	prof.dr. D. Deddens, Hoogeveen
ds. J. de Gelden, Groningen	J. van Dijk, Eindhoven
prof.dr. A.J. Hendriks, Harderwijk	E.Gosker, Meppel
ds. A. de Jager, Berkum	mevr drs. G. de Groot, Hillegom
J.L. Josse, Bunschoten	ds. K.J. Kapteyn, Hoogeveen
A. Kampen, Groningen	
prof. J. Kamphuis, Kampen	
ds. J. Klamer, Zwolle	
ds. H. Knigge, Daarlerveen	
Jac. van der Kolk, Ermelo	
mevr. H.E. Kooij-Oggel, Capelle a/d IJssel	
J. Lenting, Apeldoorn	
H.J. Leskens, Hattem	
ds. M.H. Oosterhuis, Hattem	
C.J. Smallenbroek, Ede	
drs. H. van Veen, Loenen	
ds. T. Wendt, Bunschoten	
prof.dr. K. Wezeman, Haren (Grn)	
D.J. van Wijnen, Voorburg	

<i>17. Deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken</i>	
<i>Primi:</i>	
dr. A.N. Hendriks (s), Amersfoort	ds. T. Dekker, Kampen
ds. H.J. Boiten, Enschede	ds. P. Niemeijer, Dordrecht
ds. R. Houwen, Voorburg	ds. P. Schelling, Leeuwarden

<i>18. Deputaten voor kerkelijke eenheid</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
dr. W.G. de Vries (s), Zwolle	
ds. J.J. Burger, Naarden	
ds. H.J.J. Feenstra, Berkel en Rodenrijs	prof.dr. M. te Velde, Kampen
dr. A.N. Hendriks, Amersfoort	
prof. J. Kamphuis, Kampen	
drs. C.J. de Ruijter, Rotterdam	

<i>19. Deputaten-curatoren Theologische Universiteit</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
ds. C.J. Smelik (s), Nieuwerkerk a/d IJssel	dr. H.R. van de Kamp, Hoogkerk
ds. A. Kamer, Groningen	ds. S. Cnossen, Ureterp
ds. P. Schelling, Leeuwarden	vacature*)
ds. M. Heemskerk, Hoogezand *)	dr. W.G. de Vries, Zwolle
ds. H.D. van Herksen, Hardenberg	ds. B. van Zijlekom, Hattem
ds. T.J. Keegstra, Arnhem	ds. M.H. Sliggers, Amersfoort
ds. M. Nap, Zeist	vacature*)
ds. J. Luiten, Alkmaar*)	ds. R. Houwen, Voorburg
ds. S. Braaksma, 's-Hertogenbosch	ds. A. de Snoo, Middelburg
prof.dr. A.J. Hendriks, Harderwijk	dr. E.J. Stamhuis, Groningen
mr. N.E. Nieboer, Haren	mr. E. Bos, Capelle a/d IJssel

- *) Voor de ressorten Drenthe en Noord-Holland is afgeweken van de voordracht. De voorgedragen primus-deputaat voor Drenthe, drs. L.W. de Graaff, heeft een nauwe familierelatie met een van de docenten aan de Universiteit. Die voor Noord-Holland, ds. C.J. Breen, heeft zich als emeritus gevestigd buiten het ressort. Voor beide ressorten geldt dat de secundus die door de eerstkomende particuliere synode wordt aangewezen, geldt als door de generale synode als secundus-deputaat benoemd.

<i>20. Deputaten financieel Theologische Universiteit</i>	
<i>Primi:</i>	<i>Secundi:</i>
A. Vreugdenhil (s), Amersfoort	K. Dikkema, Harderwijk
W.G. Burema, Groningen	W.A. Dreschler, Hardinxveld-Giessendam
D.A. Hekman, Emmen	H.J.N. Poessé, Zwolle
mr. J. Schep, Zwolle	mr. G. Stellingwerf, Bergum
ir. H. Wieringa, Zwolle	J. van Wieringen, Zuidhorn

Artikel 161

8.06.90

Aanvang eerstvolgende generale synode

De synode besluit de samenroepende kerk te Ommen te verzoeken de eerstvolgende synode samen te roepen tegen woensdag 14 april 1993.

Artikel 162

28.06.90

vaststelling van de acta

Op 24 en 27 april, 4 en 17 mei, 1, 8, 15, 27 en 28 juni zijn de pro-acta, de acta, de post-acta en de handelingen tot en met de middagzitting van 22 juni 1990 vastgesteld.

De praeses dankt scriba I hartelijk voor zijn arbeid.

Artikel 163**28.06.90***Censuur naar art. 48 KO*

De praeses constateert met dankbare vreugde dat de censuur naar art. 48 KO niet hoeft te worden toegepast.

Artikel 164**28.06.90***Rondvraag*

Ds. A.P. van Dijk vraagt, of het moderamen zich al bezonnen heeft over de opname in de Acta van het werkrapport inzake de voortzetting van het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Op voorstel van het moderamen besluit de synode het rapport in de Acta op te nemen (zie bijlage XXc).

Artikel 165**28.06.90***Slotzitting en sluiting van de synode*

Op donderdag 28 juni 1990 komt de synodes avondsom half acht in voltallige en openbare zitting voor de laatste keer bijeen.

Aan het begin van de slotzitting laat de praeses Psalm 126:1,2 en 3 zingen en leest Jesaja 55. Hij heet de hoogleraren-adviseurs dr. J. van Bruggen, drs. H.M. Ohmann, dr. C. Trimp, dr. M. te Velde en voorts docent drs. G. Kwakkel, en tevens de broeders en zusters die gastvrijheid hebben verleend en alle overige aanwezigen hartelijk welkom. Prof. dr. J. Douma en prof. drs. B. Kamphuis gaven bericht van verhindering.

De praeses spreekt het volgende slotwoord:

Broeders afgevaardigden en adviseurs van deze synode, broeders en zusters,

Het is vandaag donderdag 28 juni. Precies 44 jaar geleden werd op dezelfde datum de Generale Synode van Groningen 1946 gesloten. De toenmalige praeses, ds. Herm. Knoop, sprak het slotwoord. Hij wees erop dat deze eerste normale synode na de Vrijmaking in een tijd van wederopbouw en consolidatie van het kerkelijk leven plaatsvond. Opvallend is het dat hij, juist na de afwijping van het synodale juk, deze oproep deed uitgaan: „Laat ons waken en bidden, dat we niet komen in de verzoeking afgoderij te bedrijven met de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk... ten koste van de vrijheid in Christus”. Het is, alsof hij met profetische scherpte toen al voorzag dat reactie op de synodale hiërarchie kan leiden tot plaatselijke hiërarchie, die in de zestiger jaren leidde tot het ontstaan van de huidige Nederlands Gereformeerde Kerken.

Namens de praeadviserende leden sprak op deze slotzitting prof. dr. S. Greijdanus, die erop wees de synode van Groningen van bijzondere betekenis was. Er was immers iets zeer droefs gebeurd in de Gereformeerde Kerken: afval van de gereformeerde belijdenis van de waarheid en van het gereformeerd handelen in kerkregering en tuchttoefening. Vanwege deze afval en gedwongen door de onrechtvaardige uitbanningen zijn onze gereformeerde kerken, aldus prof. Greijdanus, wel genoodzaakt met allerlei kerkewerk als opnieuw te beginnen. Daarbij wees hij met name op de vraag van de vereniging met de Christelijke Gereformeerde Kerk.

Nu, de synode van Leeuwarden heeft zich onder meer met deze twee zaken bezig gehouden: de verhouding tot de synodaal-Gereformeerde Kerken en tot de Christelijke Gereformeerde Kerken. Van de eerste kerkengroep heeft ze met grote droefheid moeten constateren dat zij in afval inzake belijdenis, kerkregering en tuchttoefening steeds voortgaat. Van de tweede dat er nog steeds een hartelijke begeerte bij onze kerken bestaat tot kerkelijk samenwonen, een begeerte die evenwel gefrusteerd wordt door het opwerpen van „ernstige bezwaren” van christelijke gereformeerde zijde. Greijdanus wees in zijn toespraak van 1946 erop dat de tijd is als een stroom. Er is geen stilstand. Altijd gaat de beweging door. En het komt nimmer terug. De mens sterft en hij valt weg. Het geldt ook van het toenmalige moderamen: ds. Herm. Knoop, ds. D. van Dijk, ds. B.A. Bos en ds. C.H. Lindeboom. Toen

we op deze synode een tweetal klassen van de gereformeerde MAVO mochten begroeten, heb ik erop gewezen dat 70 jaren geleden ook in Leeuwarden een synode werd gehouden: in 1920. Toen leefde er nog zo goed als niemand van de huidige afgevaardigden, terwijl van de toenmalige afgevaardigden niemand meer in leven is. Daarom is het goed, ook te wijzen op de uitspraak van prof. Greijdanus: De tijd rust in de eeuwigheid. De tijd is de eeuwigheid in beweging. Die beweging gaat voorbij. Maarde eeuwigheid blijft. Wat we in deze tijd doen heeft eeuwigheidswaarde. Uitdrukkelijk betrok Greijdanus dit ook op het werk van generale synoden. ,

Straks is deze synode voorbij. Ze komt nooit meer terug. We nemen weldra afscheid van elkaar. En dat vervult met weemoed, want we hebben het goed met elkaar gehad. Maar dit hoort nu eenmaal bij de stroom van de tijd. Het leven is gelijk een vliet, die langs steile boorden schiet, zonder ooit te keren. Maar tegelijk mogen we elkaar voorhouden wat de vergrijsde prof. Greijdanus een generatie geleden de synode van Groningen voorhield: „Straks brengt God het weer alles in het licht voor aller oog, en zien wij, en allen daarvan het eeuwig effect“. Wat naar Gods Woord gedaan werd blijft doorwerken ten goede in deze tijd en ook in alle eeuwigheid. En wat hebben we anders willen doen in deze tien weken van synodewerk dan handelen naar Gods Woord?

Tien weken zijn we als afgevaardigden van de kerken hier in Leeuwarden aan het werk geweest. Om precies te zijn 39 synodedagen. U kunt het aftellen naar de Psalmen die wij elke morgen gezongen hebben. Op de tweede synodedag Psalm 1 en op deze laatste dag Psalm 38: „Heer, mijn hart ligt voor u open; Heer, mijn heil, ik roep U aan“. Dat willen wij ook in deze slotzitting doen.

We wezen op de synode van Groningen in 1946. Deze duurde twee maanden en vier dagen met allerlei onderbrekingen. De synode van Kampen 1951 heeft twee maanden en drie dagen geduurd. De synode van Leeuwarden twee maanden en tien dagen. Wanneer we vervroegde en tussentijdse synoden niet meetellen, betekent dit dat die van Leeuwarden sinds 1951 de kortste in de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken is geweest. We mochten voor de zomervakantie gereed komen. Daarvoor zijn we dankbaar. En dat is werkelijk niet een prestatie van onszelf. Een synode heeft immers af te handelen wat haar door de kerken is opgedragen. We hopen van harte dat deze synode hiermee een trend heeft gezet voor de toekomst. Het getuigt immers van gezond kerkelijk leven, wanneer niet allerlei zaken naar de generale synode verwezen worden, maar in het'grondvlak', in de mindere vergaderingen, kerkelijke zaken kunnen worden afgewikkeld. Daar klopt het hart van de kerken.

Ook allerlei deputaatschappen die door deze synode benoemd zijn hebben niet een heersende, maar een dienende taak. Laten we deze 'winst' van de Vrijmaking niet vergeten en verspelen.

Wanneer ik nu globaal het werk van deze synode in kaart mag brengen, gaan onze gedachten uiteraard naar het begin op 18 april uit. En dan vermeld ik met respect de voortreffelijke voorbereiding door de samenroepende kerk van Leeuwarden. Met name de scriba, br. J.J. Bos, heeft uitnemend werk verricht in maanden-lange arbeid. Arbeid die zelfs tot resultaat mag leiden, naar we hopen, dat hij een draaiboek voor aanstaande samenroepende kerken zal hebben samengesteld. Ook het openingswoord van de praeses van de kerkeraad van Leeuwarden vertoonde een allure, die geheel past bij zijn persoon en postuur. Onder zijn leiding werd het moderamen verkozen.

In dit verband moet ik terugdenken aan de toespraak die de assessor van de synode van Heemse, ds. S.S. Cnossen, op 5 juni 1985 hield, u weet wel, de man die bij het passeren van de grens met Friesland zijn hoed afneemt. Hij vleide zich vijf jaar geleden met de hoop, dat zijn toespraak aan het adres van de toenmalige praeses synodi nog eens gelezen zou worden door een toekomstige praeses. Daarbij ging hij van deze veronderstelling uit: „Wellicht zijn er onder de hier verzamelde broeders mannen, die zulks te beurt zal vallen“, namelijk tot het ambt van praeses verkozen te worden. Een veronderstelling die wat mijn persoon betreft in Leeuwarden werkelijkheid is geworden. Het werden er zelfs twee, nu ds. P. Schelling als assessor werd verkozen, waarnemend praeses. Maar de hoop die verder werd uitgesproken dat in het slaapvertrek nog eens nagelezen zou worden, wat ds. Cnossen als beeld van een praeses getekend heeft, is wat mij betreft niet vervuld. Ik las het pas, nu de synode bijna afgelopen is. Gelukkig hebben de afgevaardigden dit tijdig onderkend. Het was immers frapperend, dat zij zonder dat enige herstemming nodig was naast mij twee ervaren synodeleden hebben gekozen: ds. P.Schelling als assessor en ds. H.J. Bonen als scriba I. Veel ongelukken konden er dus niet meer gebeuren. Daarbij hield de synode tegelijk de voortgang van de generaties in het oog, want naast de

oudste predikant als praeses koos zij de jongste predikant als scriba II. Een zeldzaam blijk van voorzichtigheid en voortvarendheid!

We mochten als moderamen dan ook een fijn en hecht team zijn, juist omdat we zo onderscheiden in aanleg zijn.

Als assessor hebt u ds. Schelling gekozen, in veel opzichten een gewichtig man. Volgens het woordenboek is hij iemand die de voorzitter terzijde staat. Maar hij deed veel meer. Hij zorgde ervoor dat uw reis, broeders afgevaardigden, naaren van Leeuwarden niet uit eigen zak betaald hoefde te worden. Hij regelde de maaltijden in het eethuis Spinoza. Als waarnemend voorzitter hoefde hij tijdens de synodevergaderingen nauwelijks te fungeren. En dan echt niet vanwege het gezegde: „Het is het moeilijkst het zwijgen op te leggen aan een tijdelijke voorzitter"! In meer dan één ronde hebt u de abundantie van de taal van onze assessor kunnen bewonderen. Ik mag wel zeggen: zoals de mens is, is zijn stijl. En met Schopenhauer mogen we eraan toevoegen: „Een goede stijl berust voornamelijk hierop, dat men werkelijk iets te zeggen heeft". Er ging dan ook iets poëtisch van het spreken van onze assessor uit en het was bepaald niet prozaïsch. Immers: „Proza = woorden in hun beste volgorde; poëzie = de *beste* woorden in de beste volgorde". Daarin bleek ds. Schelling een echte assessor te zijn ook voor scriba I. Als ik de taaldiscussies die in de moderamenkamer hebben plaatsgevonden zou schilderen, dan zou er een wereld voor u opengaan. Vandaar dat het moderamenwerk vaak nachtwerk werd. Ds. Schelling, hartelijk dank voor de voortreffelijke wijze waarop u vulling hebt gegeven aan het assessorschap.

Zo kom ik tot scriba I. Uw vergadering wist wel wat zij deed door ds. H.J. Bonen voor deze functie aan te wijzen. Al op de synode van Spakenburg-Noord had hij zijn sporen verdiend. Als ik u even een blik in de moderamenkamer mag geven: de assessor was vaak onvindbaar, want hij was alles en nog wat aan het „bijstaan-. Scriba II was steeds onderweg tussen moderamenkamer en typekamer. En wat zag ik van scriba I? Alleen zijn rug. Uren en uren kon ik daarnaar turen. Had ik in zeldzame momenten het moderamen bijeen, dan vergaderde ds. Bonen mee met de rug naar ons toe en met het gezicht op het computerscherm gericht. Van hem geldt ten volle wat ik ergens las: „De kunst van het schrijven is de kunst, het zitvlak van de broek op de zitting van de stoel te houden." Maar niet alleen deze kunst verstond hij. Immers, om bondig te schrijven moet men over veel woorden beschikken. En dat doet ds. Boiten. Als hij in een ronde het woord voerde, dan begon hij op zachte, haast mystieke toon en opende hij met complimenten aan het adres van een of andere rapporteur. Maar met die stroop aan het begin moest je deksels uitkijken, want vaak kwam de ongezouten kritiek aan het eind. Over veel woorden beschikt onze scriba I, zelfs over het woord 'zolen', als u begrijpt wat ik bedoel. Maar intussen heeft hij een gigantisch karwei verricht: het tot en met bijhouden van de *Acta*, waarvoor hij thuis hele dagen heeft opgeofferd om ze maar op tijd vastgesteld te krijgen. Daarbij bleek het een extra karwei te zijn om alle computers die op deze synode in gebruik waren op elkaar afgestemd te krijgen. Vooral in het begin heb ik wel eens verzucht: we hebben meer werk aan de computers dan hulp van de computers. Maar ook die kinderziekten zijn we te boven gekomen.

Tenslotte is daar scriba II, de jongste in ons gezelschap. Wat heeft hij een brieven moeten schrijven. Zoals ds. Bonen urenlang voorde computerzat, zie ik ds. Niemeijervoor mij, steeds maar gebogen over het papier. Iemand heeft eens gezegd: „Brieven schrijven, die verrukkelijkste manier van tijd verspillen". Nu, dat gold zeker niet voor scriba II. Hij zette al zijn tijd in, om bij te zijn in het verzenden van de ruim vierhonderdvijftig brieven die van de synode zijn uitgegaan. Ze lagen soms al in het voren klaar. Met een zorgvuldigheid, waarbij elk woord gewikt en gewogen werd, bleef hij aan het werk. Er ging dan ook geen *Acta*-tekst naar uw vergadering toe, of ze was ook door ds. Niemeijer gecontroleerd. Neem daarbij dat hij als hoofd van de typekamer fungeerde en u beseft voor welke klus hij stond. Vooral omdat bij de aanvang deze 'machinekamer' van de synode vaak stagneerde. Een kopieerapparaat dat telkens vastliep en computers die niet op elkaar afgestemd bleken. Dat was niet de schuld van de hoofden en typistes van de typekamer, die voorbeeldig zich hebben ingezet, maar zoals na enkele dagen bleek van zegge één verkeerd gemonteerd wielkje. Ik moet in dit verband een zinspeling maken op een bekende revolutionaire kreet: Heel het synodewerk staat stil, als één radertje niet wil. Maar weldra kwam er vaart in het synodewerk en dat heeft de dames op de typekamer letterlijk en figuurlijk heel wat zweetdruppeltjes gekost. Naar mij werd meegedeeld zijn er 100.000 kopieën gemaakt, evenveel als op de synode van Spakenburg-Noord. Met dankbaarheid vermeld ik hier de namen van de hoofden van de typekamer, mevr. G. Bos-Rook en mevr. A. Mul-Wildeboer en haar

medewerksters mevr. P.A. Emmensde Wit en mevr. H.L. Andringa-Dijk, die speciaal scriba I en scriba II hebben bijgestaan, en vele anderen. Ik kan niet alle namen noemen, maar zij zijn ons allen lief. Daarbij dienen met name ook de mannenbroeders L.C. Bergsma en J. Sierksma genoemd te worden. De laatste werd meteen al na de opening tot quaestor van de synode benoemd en hij blijft in functie, als wij allang weer naar huis zijn gegaan, namelijk tot de volgende synode. Br. Sierksma, onze hartelijke dank voor het werk dat reeds werd verricht en kracht toegewenst voor de taak die nog jaren wacht. U hebt in elk geval een goede bekende als secundus naast u staan: br. Bergsma.

Keren we nu tot de synode terug, dan wijs ik met dankbaarheid op de inzet van de voorzitters van de vijf commissies, de predikanten Cnossen, Kamer, Van Dijk, Groenberg en De Gelder. In een vroeg stadium hebben we aan de hand van 'A-viertjes' geïnventariseerd welke zaken door elke commissie moesten worden voorbereid. Het voordeel daarvan was dat er een goed overzicht van de te behandelen materie werd verkregen en reeds enkele suggesties konden worden gedaan, in welke richting men wilde gaan. Deze aanloop betekende dat er de eerste weken niet veel nieuws van de synode naar buiten kwam, maar het voordeel was dat deze wat lange aanloop een sneller voortgaan mogelijk heeft gemaakt. Daarom heeft de korte duur van deze synode geen inbreuk op de noodzakelijke zorgvuldigheid betekend. Integendeel! Wat is er hard gewerkt en wat is er ook geworsteld om zoveel mogelijk eenparig tot besluitvorming te komen. Ik denk met dankbaarheid terug aan de besluiten die genomen werden ten aanzien van de Christelijke Gereformeerde Kerken, het deputaatschap voor kerkelijke eenheid en ten aanzien van de synodaal-Gereformeerde Kerken.

Wil ik de synode van Leeuwarden typeren, dan is het een echte werksynode geweest. Geen uitstapjes, geen vrije dagen-met uitzondering van de hemelvaartswEEK -, maar stug doorwerken, tien uur per dag. Dat betekent niet dat het ontbrak aan gezelligheid en soms groot plezier. In de pauzes is er wat afgelachen en zelfs tijdens het appèl-nominaal, toen twee broeders aan een enkel tafeltje bleken te zitten, als in een 'waterfiets'. De tranen stonden ons soms van het lachen in de ogen. Er waren soms ook bijna tranen van ontroering, bijvoorbeeld bij het aangaan van de zusterkerkrelatie met de Reformed Church in the United States.

Het is u allen ongetwijfeld vergaan als uw praeses: hij heeft deze synode ervaren als een vermoeiend, maar ook boeiend bedrijf. Buitenstaanders kijken wel eens tegen een synode aan als een wat duf bedrijf. Maar ik ben ervan overtuigd dat zij die voor het eerst als afgevaardigden een synode hebben meegemaakt, deze als een caleidoscoop ervaren hebben. In bonte veelvuldigheid en veelkleurigheid kregen allerlei zaken onze aandacht.

Ik doe maar een greep, want we gaan in dit slotwoord de synodezittingen niet overdoen. We werden bepaald bij het pastoraat voor doven en slechthorenden en bij het werk van de Theologische Universiteit. We mochten benoemingen doen voor het werk te Kampen en spreken over de financiering van de studie aldaar. We ontmoetten een predikant met een eigen vliegtuig, maar mochten ook een zusterkerkrelatie aangaan met Zaire, waar men in een heel jaar slechts fl 150,- per hoofd van de bevolking verdient. We hebben Filippijnse predikanten mogen ontmoeten en ook predikanten uit Ierland, Schotland en Sri Lanka. We mochten besluiten nemen inzake vertegenwoordiging bij andere kerkgenootschappen en over attestaties en tucht over doopleden. Onze aandacht werd nu eens hierbij en dan weer daarbij bepaald. Zending en evangelisatie hielden ons bezig. En dan zwijg ik maar over allerlei appèlzaken met een droeve achtergrond, die ons tot de laatste week hebben bezig gehouden. Het valt te verstaan dat een zo grote veelheid van indrukken ook tot vermoeidheid kan leiden. Meer dan een heeft dit ook uitgesproken. Maar het was een gezonde vermoeidheid in dienst van de kerken die ons hebben afgevaardigd. Daarom temeer zijn we diep dankbaar dat we vóór de grote vakantie onze werkzaamheden kunnen beëindigen. Ik hoop van harte, broeders, dat ik u niet heb opgejaagd. Mocht ik in de spanning van de besluitvorming wel eens tekort door de bocht zijn gegaan, vergeef het mij. Gelukkig was er dan de rest van het moderamen dat mij op vriendelijke wijze tot de orde riep. Wat dat betreft had u geen betere moderamenleden naast mij kunnen kiezen dan deze! Het was een wekelijks terugkerend feest om op deze wijze te mogen samenwerken. De ludieke opmerkingen die ik eerder heb gemaakt mogen onderstrepen, welk een geweldige steun ik van mijn mede-moderamenleden heb ondervonden. En ook u als vergadering hebt mij het praesidiaat niet moeilijk gemaakt, ondanks de spannende momenten die er waren. Toen we onze zittingen begonnen, waren we nog veelszins vreemden voor elkaar. Maar in deze tien weken is er een saamhorigheid gegroeid, die me onvergetelijk zal zijn. Geen partijenschappen hebben ons verdeeld. We waren één in geloof, hoop en liefde. Een vrucht

van de Heilige Geest.

Met erkentelijkheid vermeld ik ook het werk van de hoogleraren-adviseurs, die zo nu en dan op de vergadering aanwezig waren. Het meest hebben we de hoogleraar kerkrecht en kerkgeschiedenis, dr. M. te Velde, in ons midden gezien. Zijn werkterrein is immers ook nauw aan het synodewerk verbonden. Hij was het die op de eerste dag ons al bijstond bij het samenstellen van de commissies. En verder heeft hij heel wat dagen de reis van Kampen naar Leeuwarden ondernomen om ons met zijn adviezen te dienen. Ik meen niemand van de andere hoogleraren tekort te doen, wanneer ik namens de hele vergadering hem speciaal dank zeg voor zijn inzet ten bate van de synode en haar commissies. Een speciaal woord van dank komt toe aan de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Leeuwarden. Gratis heeft hij aan de synode de kerkelijke gebouwen ter beschikking gesteld. In de historische Noorderkerk was er goede ruimte voor de zittingen van de synode. En de zaaltjes in 'Het Pand' (zo groot waren de vroegere kamers!) boden fraaie ruimte aan de vijf commissies, het moderamen en de typekamer. Hoe vaak zijn we de monumentale trappen op- en afgegaan, soms denkend aan wie hier vroeger kwamen en gingen.

Het zal intussen voor de kerkeraad ook een opluchting zijn dat de synode niet na de vakantie terugkomt. Heel wat kerkeraad- en verenigingswerk zou dan door het synodewerk doorkruist zijn.

Met grote dankbaarheid vermeld ik ook de gastvrijheid van de gemeente te Leeuwarden, waarin velen van ons wekelijks hun gastgezinnen vonden. Belangeloos werd dit ons alles geschonken, maar het was wel in het belang van de kerken van Jezus Christus in dit land.

Daarbij vermeld ik ook uitdrukkelijk het vele werk dat de koster, br. T. Driebergen, in deze tien weken heeft verzet. Hij was er altijd, niet alleen met de duizenden koppen koffie die hij ons serveerde, zo'n 11.000, maar ook in zijn rustige en regelmatige zorg voor de 36 afgevaardigden. Wanneer wij vrijdags naar huis terugkeerden, moest hij er maar voor zorgen dat alles weer op orde kwam. We kunnen dit typeren als een opoffering, want het waren met name voor onze koster en de zijnen lange dagen. Tegelijk mag gezegd worden dat zij die van elkaar houden dit niet als een zich opofferen voelen. Namens de hele synode wil ik dat hier uitspreken: we houden van elkaar. Niet vanwege aardse banden, maar vanwege Hem die ons heeft liefgehad. We hebben veel met elkaar gezongen -'t meest met orgelbegeleiding van ds. M.H. Oosterhuis - en gebeden, aan het begin van elke zitting en ook aan het eind ervan. En de koster was er altijd bij. Br. Driebergen, nu we weldra afscheid van elkaar nemen, zullen we dit niet vergeten.

Laat ik ook nog iets mogen zeggen van de maaltijden die we samen tussen de zittingen door hebben gebruikt. Ze komen er niet als een soort aanhangsel bij. Spreuken 15:15 leert ons dat een vrolijk hart een voortdurende maaltijd is. Het NBG vertaalt maaltijd door „altijd feest”. Sterke nadruk valt dus op het feestelijk karakter van de maaltijd. Daarom wordt het feest van het nieuwe leven ook aangeduid als „aanzitten aan de maaltijd”. Zo hebben we in het eethuis Spinoza veel maaltijden gebruikt, al gaf het aanzitten wel eens enkele moeite.

Nu heeft de wijsgeer Spinoza geleerd dat de individuele mens bestaat als extensio. Dat is als 'uitgebreidheid'. Nu, de vele maaltijden in het eethuis Spinoza hebben wel bijgedragen tot de uitgebreidheid van ons lichaam. Gelukkig was er geen maaltijd of de lange rij borden stond al klaar met rauwkost. Dat doet me denken aan Spreuken 15:17: „Beter een schotel groente, waar liefde heerst, dan een gemeste os en haat daarbij”. Gelukkig gold van de afgevaardigden: veel groenvoer en veel liefde!

Maar dan kwam de broodmaaltijd elke avond. Broodmaaltijd? Bakker Feenstra heeft zich uitgesloofd met vlees en vis, met pasteitjes en fruit, waaronder de heerlijke broodjes bedolven werden. U moest de glunderende afgevaardigden eens zien met hun volgeladen borden. Gold soms van hen de spreuk: „Iedereen vult zijn buik, doch slechts weinigen vullen hun geest”? Nee, en nog eens nee! Daarvoor hebben de lange zittingen wel gezorgd, die een keur van geestelijke spijsen brachten. En weer moet ik op Spinoza wijzen, die leerde dat de ziel onder het kenmerk van het denken en nadenken valt. Nu, daarmee hield elke synodezitting ons druk bezig. Zo werd in Leeuwarden hard gewerkt aan lichaam en ziel. We nemen nu afscheid, ook van Spinoza, die verder een grote ketter was.

We moeten ook afscheid nemen van onze broederschap in deze stad, aan welke we met banden van geloof verbonden zijn. Ja, nog even en we nemen ook afscheid van elkaar. Dat brengt wel enige weemoed mee. Maar we zijn dankbaar dat we onze taak hebben kunnen en mogen volbrengen. En nu leggen we het resultaat van onze gezamenlijke arbeid aan de kerken voor, die ons zonden. De Here moge zegenen wat naar zijn Woord is besloten.

We hebben het gelezen aan het begin van deze zitting: Gods Woord zal niet ledig tot God wederkeren, maar het zal doen wat Hem behaagt. Elke morgen hebben we aan het begin van de dag uit het machtig en vertroostend boek Jesaja mogen lezen. Een uitlegger noemt het vanavond gelezen gedeelte, Jesaja 55, een fraai voorbeeld van Jesaja's theologie. We bestrijden dit, want het vormt juist een hoogtepunt van Gods openbaring en niet slechts van Jesaja's ervaring. We staan hier voor de majesteit van het werkende Woord van God. Dat stelt kosteloze overvloed tegenover dure armoede. Velen wegen ook vandaag geld af voor wat geen brood is, en hun vermogen voor wat niet verzadigen kan, in een leven zonder God en zijn lieve Zoon. Maar God schenkt gratis, uit genade een rijkdom en overvloed die zonder weerga zijn. Hij gaat als Schepper de hele natuur vernieuwen. De vervulling daarvan klinkt op in het laatste bijbelboek: Zie, Ik maak alle dingen nieuw. Onze levensdorst wordt door Hem voor altijd gelest vanwege de Levensvorst die Hij ons geschonken heeft. Zijn Zoon heeft Hij aangesteld tot vorst en getuige der natiën. En er zijn wat natiën de revue gepasseerd in veel synodezittingen. Daarbij stond Christus centraal. Hij staat immers temidden van de gouden kandelaren, de kerken in binnen- en buitenland. Wat hebben we een redenen om daarin de wegen van de Here te erkennen, die hoger zijn dan onze wegen.

Onze wegen leidden telkens weer naar Leeuwarden in het hoge noorden van ons land. Maar God maakte ze dienstbaar aan zijn doorluchte wegen tot vergadering van zijn kerk over heel de wereld. De Here stelt daarmee een eeuwig teken. Immers, de belijdenis van zijn Naam, zijn unieke en heilige Naam, is voor allen die de vertroosting van zijn beloften aanvaardden, het onvergankelijk teken dat de Here zijn verbond gedenkt.

Synoden gaan, synoden komen. Dat hoort bij de gang van het kerkelijk leven. Weldra gaan we deze eenenveertigste synode sinds 1892 sluiten. Er is bijna een eeuw verstreken sinds de constituering van De Gereformeerde Kerken in Nederland. Het was een eeuw van strijd en zegepraal. Strijd om het geloof dat aan de heiligen overgeleverd is, te bewaren. Zegepraal, omdat dit de overwinning is die de wereld overwint: ons geloof (1 Johannes 5:4).

We leggen het werk van onze handen en de toekomst van onze kerken in Gods vaderhand. Want geslachten gaan, geslachten zullen komen, maar: wij zijn in Gods ontferming opgenomen. Daarom eindigen we met de bede: „Laat, Heer, uw volk uw daden zien en leven en laat uw glans hun kinderen omgeven”, „Bevestig wat de hand heeft opgevat, het werk van onze hand, bevestig dat”.

Nadat de praeses zijn toespraak heeft beëindigd, verzoekt en ontvangt de assessor de gelegenheid tot het uitspreken van het volgende dankwoord:

Broeder praeses,

U en ik waren gisteravond tegenwoordig in een strikt besloten samenkomst van de synodeleden, waarin wijzelf en ons werk van enige opmerkelijke typering werden voorzien.

Uiteraard zal ik daarover in deze publieke vergadering zwijgen. Maar als er in de afgelopen periode één zaak openbaar is geweest, dan is het wel het koperen belletje waarmee, zo luidde de typering, 'het einde der tijden' werd aangekondigd.

Afgezien van het feit dat er slechter einde van de tijd is aan te kondigen dan het einde van de synodetijd, die typering is te fraai om haar niet even in het openbaar te overwegen. En ik beloof u bij voorbaat dat ik mijn spreektijd niet zal gebruiken voor een preek voor eigen parochie. Integendeel: ik zeg u toe, dat het over u zal gaan, ook als we een attribuut van het assessoraat van deze synode even bespreken.

Een fraai koperen belletje dus. Het herinnerde ons vooral op warme dagen aan de bekende leveranciers

van smakelijke verkoeling, waarvoor u, broeder praeses, naar eigen zeggen een speciaal zwak hebt.

Maar ook zonder die associatie met de ijscoman was ons belletje eigenlijk veelmeer uze lfdan de assessor op het lijf geschreven. Sommigen onder ons spraken bij de heldere klank over roomse zuurdesem. Blijkbaar herinnerde dat geluid hen aan wat er zoal in een roomse eredienst aan belgerinkel klinkt. Het zij zo. Ik constateer dat het belgerinkel opriep tot de heilige handelingen van ons synodewerk, en dat was uw belang.

Het is ook mogelijk de zaak van een andere kant te bezien. Dan wijs ik u namelijk op het fraaie, juist gerenoveerde complex van het Gasthuis Sint Anthoon, waarnaast zich onze synodale arbeid afspeelde. De beschermheer van dat tehuis is de vader der monniken, St. Antonius. Op zijn afbeeldingen staat hij altijd met als attribuut een bel, die dan ook embleem van het huis is geworden; overal vindt u hem terug. Maar, broeder praeses, bij hem is die bel het attribuut van de bedelaar. En ik associeer dat met uw dringende vraag om aan belangrijker dingen aandacht te geven dan aan koffie en thee, of zelfs middagrust op een harde kerkbank.

Ik wil maar zeggen, praeses, wij verbinden de heldere klank van het koper met de factor tijd. En hoe we het wenden of keren, die factor tijd is een belangrijke component van uw praesidiaat geweest. U hebt dat immers zelf aangegeven. Was niet een van de startwoorden na uw verkiezing, dat u van opschieten houdt? En meldde u niet in een bepaald onbewaakt ogenblik aan een journalist dat u de stukken in anderhalf uur had doorgelezen?

Broeder praeses, u weet dat in mijn woorden geen kritiek schuil wil gaan; als dat moet dan doe ik dat wel openlijk of onder vier ogen. Integendeel: ik bedoel u respect te betuigen met het feit dat wij voor de vakantieperiode de synode kunnen sluiten, en ik wens u en ons allen daarmee hartelijk geluk. Waarbij komt dat ik dit opmerkelijke wapenfeit gaarne hecht aan het koperen belletje dat mij lief is geworden.

U hebt voorgangers gehad die met alle inzet gepoogd hebben hetzelfde te bereiken. Laten we vaststellen, dat de samenstelling van hun vergadering en hun agenda het blijkbaar niet toelieten.

Over een van hen schreef een voorganger van mij: „Er werd wel eens geklaagd over een slavendrijver --maar dat is zulke oude kost dat je je zelfs moet afvragen of je als praeses je werk wel goed hebt gedaan, als deze klacht niet wordt gehoord.” Dat van die oude kost toont hij dan aan met te wijzen op het slot van de synode van Middelburg 1896. Ook toen was er die klacht. En hij vervolgt, dat de assessor van die synode Jesaja 60:17 (uiteraard in de Statenvertaling) aanhaalde, waar staat: Ik zal uw opzieners vreedzaam maken en uwe drijvers rechtvaardigen! (Acta GS Arnhem 1981, blz. 305).

Nee, broeder praeses, wij hebben best gemerkt dat u pas in een laat stadium van de synode spreektijdbekorting hebt ingevoerd. Blijkbaar durfde u dat pas echt, toen een fraai nieuw precisiehorloge uw pols sierde. Wij dachten toen: Kijk, hij neemt zijn maatregelen al... En als het al een keer geweest moge zijn, dat wij ons wat opgejaagd voelden omdat een stemming werd ingeluid terwijl wij daar voor ons gevoel nog niet aan toe waren, -- ik herhaal: als dat u al een keer te verwijten is geweest, dan zult u de eerste zijn om uw hoofd te buigen, maar u zult ons vervolgens weer met opgerichten hoofde wijzen op ons welbegrepen eigenbelang. Want uiteraard moesten wij door u ook meermalen tegen onszelf worden beschermd. En u had daarbij, gegeven uw leeftijd en ervaring, op z'n minst recht op het voordeel van de twijfel. Hoe het zij: het resultaat lijkt u in het gelijk te stellen.

Laat mij er ook als pastor loci geen misverstand over laten bestaan: wij hadden u best nog een fraaie excursie willen aanbieden door onze fraaie stad of ons fraaie land. Maar aan de andere kant zijn wij zeer erkentelijk dat we na de vakanties onze gebouwen en lokalen weer helemaal voor onszelf zullen hebben. Dat is een voorrecht waarom voorgangsters ons achteraf zullen benijden, en dat wij onze opvolgster in Ommen van harte toewensen.

Maar niet alleen de factor tijd was typerend voor uw praesidiaat.

U hebt ook gewaakt voor de kwaliteit van onze besluiten. Of u daarin helemaal geslaagd bent, zal de tijd leren en zullen de kerken beoordelen. Maar wij herinneren ons praesidiale opmerkingen die waarschuwden voor bepaalde tendensen in de gang van de discussie. We hebben ze u niet altijd in dank afgenomen, maar ons stond wel de integriteit van uw optreden voor ogen, want u wilde niet

anders dan de kerken en ons dienen.

Die dienst eiste van u op uw leeftijd een flexibiliteit die in bewonderenswaardig grote mate bij u beschikbaar was. Degenen die daarover van het dichtstbij kunnen meepraten, zijn de drie mannen die u escorteerden achter de moderamentafel. Ik zal niet uit de school van het moderamen klappen. Maar ik wil toch wel in het openbaar aan de vergadering kwijt, dat wij ons herhaaldelijk over uw flexibiliteit en uw incasseringsvermogen verwonderden. Voor zover wij het u te lastig maakten, bieden wij u nederig excuus. Maar wij hebben ook geconstateerd dat u met deze eigenschappen in de kleine kring van het moderamen, maar ook in de vergadering zelf bijzonder geschikt was om aan een .samenwerking leiding te geven en daaraan ook zelf actief deel te nemen.

Wat in ieder geval ook nog vermelding verdient, is de liturgie waarmee u ons 's morgens verraste. Die verrassing bleef, ook al ontdekten we al gauw, dat we de Psalm voor de volgende morgen precies konden weten. En de profetieën van Jesaja bleven ons ook boeien op de vroege morgen. En de verrassing was soms voor ons allen, hoe toepasselijk een Psalm kon zijn op een situatie die die dag net aan de orde zou komen. Kortom, broeder praeses, u hebt ons met psalm, schriftlezing en gebed gesticht op de vroege morgen. En u was er dan echt zo nadrukkelijk dat we er niet onderuit konden.

En om ook in dit verband nog even de factor tijd ter sprake te brengen: ik herinner u aan wat een andere spreker van gisteravond aan u verzocht: uw opvolger over drie jaar te vertellen dat hij nu een keer bij psalm 150 moet beginnen, wil de psalmbundel op de vergaderingen van een synode nog eens helemaal aan de orde komen.

Broeder praeses, er was veel wat wij ons van u met dankbaarheid herinneren zullen. U was aimabel in het erkennen van fouten u was even aimabel in de wijze waarop u buitenlandse gasten tegemoet trad en u serieuze moeite gaf hen in voor hen verstaanbare taal toe te spreken. U was aimabel in de wijze waarop u vrijdags uw kruis droeg in ons eethuis Spinoza, en even aimabel in uw opvangen van de spanningen eens assessors, die zijn goede en gedegen voorbereidingen voor een generale synode zag vastlopen in aanvankelijk wat stagnerende apparatuur.

Ik zal gaan afronden, broeder praeses. En als ik mij daartoe weer op de hoofdzaak concentreer, dan breng ik u nog een eigen uitspraak in herinnering. Dat namelijk de agenda van deze synode weinig spectaculaire zaken bevatte. Voor wie kwaad wilde was dat heel negatief uit te leggen. Maar wij wilden goed, en begrepen wat u bedoelde. Onze Leeuwarder synode heeft geen echt grote en in het oog springende zaken aan de orde gehad. Ikzelf merkte dat wel in het contact met de pers: er moest vooral voor de buitenstaanders veel specifiek gereformeerde worden uitgelegd.

Maar u had gelijk, broeder praeses: wij hebben de grote pers niet gehaald. Maar die bevat vaak alleen maar het spektakel van deze wereld. En temidden van dat spektakel is het gedoe van een trouwe kerk van Christus maar een vreemd spektakel, zo heeft ons zijn apostel geleerd.

Maar we wensen u wel geluk met het feit dat uw praesidiaat in die zin niet spectaculair behoefde te zijn, maar dat u samen met ons wel verwaardigd bent geweest de zaak van de Here Christus in dit land en in deze wereld te dienen. U samen met ons; zo beleefde en verwoordde u dat -- ik denk hier weer aan die ochtendliturgie, die telkens weer de introductie was voor een dag samenwerking in blijmoedige broederlijke eensgezindheid! En ik zet namens de vergadering met nadruk naast die coöperatie van het 'U samen met ons' het 'wij onder uw leiding'.

Kortom, broeder praeses, als u straks de synode sluit met een slag van de hamer, die dan de bel definitief zal vervangen, wees er dan van overtuigd dat die hamerslag onze dankbaarheid bezegelt voor wat de Here van de kerk en haar synodes ons in uw praesidiaat gegeven heeft.

Dat Hij de vrucht van ons werk aan het licht moge brengen in de voortgang van zijn heerlijk Koninkrijk, is onze hartelijke wens voor u en onszelf en de kerken die wij dienen en liefhebben.

Ik dank u.

De praeses dankt de assessor voor zijn goede woorden.

Namens de hoogleraren-adviseurs ontvangt prof. dr. C. Trimp het woord. Hij houdt de volgende toespraak:

Broeder praeses, geachte vergadering,

Aan mij valt de eer te beurt om namens de adviseurs van uw vergadering een woord tot u te spreken tijdens deze slotzitting. Graag dank ik u namens alle hoogleraren-adviseurs voor de aangename verstandhouding en samenwerking tijdens de weken waarin u uw werkzaamheden-in commissieverband en in plenaire zitting - hebt verricht en afgerond.

Tijdens deze synode was de zaak van onze aanwezigheid, resp. afwezigheid overzichtelijker geregeld dan vroeger; wij kwamen nooit áls geroepen, laat staan: óngeroepen, maar louter krachtens en na de 'roeping', d.w.z. de uitnodiging van het moderamen. Naar mijn indruk op dit moment heeft deze duidelijke afspraak goed gewerkt - niet het minst ook vanwege het geruststellende gevoel bij de achterblijvers in Kampen, dat de kerkrechtelijke deskundigheid op allerlei momenten voor u beschikbaar was. Dankzij die duidelijke afspraak hebben wij bovendien de schade aan ons primaire werk in Kampen tot een volstrekt minimum kunnen beperken.

Ook onzerzijds is er dankbaarheid voor het vele werk dat uw vergadering in korte tijd heeft weten te verzetten. U hebt daarin allerlei belangen van De Gereformeerde Kerken in Nederland mogen behartigen.

Wanneer wij terugdenken aan de vereenzaming die over onze ontredderde kerkelijke samenleving viel in de jaren rond 1945, valt te meer op met hoeveel verwachting velen in deze wereld naar uw synode hebben uitgezien. Een groot deel van uw aandacht hebt u mogen besteden aan externe relaties. Bestaande relaties hebt u nieuwe mogelijkheden en impulsen gegeven en u was erop bedacht om in binnen- en buitenland mogelijkheden te stichten door het mogelijk maken van nieuwe contacten. Daarmee hebt u in diverse opzichten ook de uitstraling van uw eigen Kamper universiteit bevorderd.

In de Kamper annalen zal uw synode ongetwijfeld een goede plaats ontvangen. U hebt veel voor uw eigen universiteit gedaan en u bent de curatoren en de senaat op welwillende wijze tegemoet getreden. Ik denk aan uw benoemingen en herbenoemingen, aan uw belangstelling en zorgzaamheid, zowel voor docenten als voor studenten. Ook in dit opzicht hebt u zich goede vertegenwoordigers van de kerken betoond. Van haar liefde zijn wij overtuigd en daarbuiten kunnen wij niet leven. Al ons werk is op allerlei wijze immers op die kerken gericht. Iedere synode bevestigt ons in de overtuiging dat een kerkelijke opleiding over grote mogelijkheden beschikt.

Weliswaar moet de naam 'Kampen' in theologisch Nederland voor velen nog steeds dezelfde associaties oproepen als de naam 'Staphorst' in politiek Nederland, maar intussen zien wij de ideeën over het voor en tegen van een kerkelijke opleiding op opvallende manier veranderen.

Tegelijk met uw synode vergaderde de synode van de Nederlandse Hervormde Kerk over de reorganisatie van het theologisch onderwijs aan de rijksuniversiteiten. De achtergrond van de grote verwarring rondom dit onderwerp was gelegen in de zware financieringsproblematiek van het Ministerie van Onderwijs, het teruglopen van de studenten-aantallen en de structurele moeite van een theologische opleiding aan een rijksuniversiteit in een gesecculariseerd land.

De hervormde synode omhelsde het zgn. 'Iwoot'-plan, dat door velen was gediskwalificeerd als een 'hervormd Kampen'. Ook de hervormde kerk wil meer kerkelijke zeggenschap over de opleiding van haar toekomstige predikanten.

Wij feliciteren onszelf en u en in u de kerken met de prachtige mogelijkheden, waarover wij al jaren mogen beschikken. Wij denken terug en onze gedachten gaan naar 1834, 1854, 1876 en 1880, 1886 en 1892, 1902 en 1944.

Ook om deze reden doet het ons genoegen dat wij binnenkort uw archief- en documentatiecentrum heel letterlijk in ons midden mogen hebben.

Uw vergadering wordt vanavond beëindigd.

Het leven van de gemeenten gaat voort. Ook de opleiding gaat daarom voort-voorzien als zij is door uw

vergadering van nieuwe energie.

Wij beseffen dat ons werk in deze vergadering slechts een fragment - één radertje - is geweest in het grote werk van de Geest van Christus in zijn gemeenten.

Met goede moed gaan wij met elkaar op weg naar de dag, waarop wij de vrucht mogen zien van onze moeiten en inspanningen; de dag waarop ons werk, gereinigd door het bloed en de Geest van Christus, voor God de Vader wordt gesteld en ook ons met verwondering en blijdschap zal vervullen.

Ook synodes doen op eigen wijze ons verlangen naar die grote dag. Want het zal de dag zijn waarop - geen bezwaarschriften meer nodig zullen zijn,

- niemand meer hoeft te vragen om voorzieningen voor doven en slechthorenden,
- alle zendingsdeputaten hun werk mogen beëindigen,
- geen deputaten voor eenheid, correspondentie of samensprekingen meer nodig zullen zijn,
- er geen moeite meer zal zijn in het verstaan van elkaar en
- geen tekort in de liefde voor elkaar.

Laat ons gemeenschappelijk geloof ons allen bemoedigen tot het volharden in deze verwachting.

De praeses dankt prof. Trimp vriendelijk voor zijn woorden.

De praeses spreekt zijn hartelijke dank uit jegens de Here, die veel mogelijkheden heeft geschonken. Hij gaat de vergadering voor in het liturgisch gebed bij de sluiting van de synode. Hij laat zingen Psalm 90:1 en 8.

Met hamerslag verklaart hij daarna de Generale Synode van Leeuwarden 1990 voor gesloten.

Het moderamen:

W.G. de Vries, e.t. praeses

P. Schelling, e.t. assessor

H.J. Bonen, e.t. scriba I

P. Niemeijer, e.t. scriba II

**RAPPORT VAN DEPUTATEN AD ARTIKEL 19 KO, BENOEMD DOOR DE
GENERALE SYNODE VAN SPAKENBURG-NOORD 1987**

Secretaris:

G. de Jonge
Heereweg 87
2161 AE LISSE

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, samen te komen D.V. op 18 april 1990, p/a de roepende kerk te Leeuwarden
Weleerwaarde en eerwaarde broeders,
Overeenkomstig de besluiten van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (Acta, art. 68) zenden wij u hierbij ons rapport betreffende de uitvoering van haar aan ons verstrekte opdracht.

***Ter voldoening aan die besluiten hebben wij aan de generale deputaten voor
generaal***

synodale publikaties verzocht ons rapport tijdig toe te zenden aan de kerken en aan de onderscheidene particuliere synoden.

Met heilbiede en broedergroeten,
voor deputaten
(ds. P. Groenenberg), voorzitter
(G. de Jonge), secretaris

Dagtekening: 3 juni 1989

I. Opdracht

De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 heeft ons opgedragen:

- a. een instructie voor het generale deputaatschap ad art. 19 K.O. te ontwerpen;
- b. een regeling studiefinanciering te concipiëren;
- c. een voorstel te doen op welke wijze de overdracht dient plaats te vinden van werkzaamheden, middelen en waarden aan het generale deputaatschap;
- d. hierover zes maanden voor het bijeenkomen van de eerstvolgende generale synode te rapporteren en dit rapport ook te doen toekomen aan de kerken en aan de onderscheidene particuliere synoden.

II. Samenstelling deputaatschap

De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 heeft benoemd:

Tot primi-deputaten: de brs. ds. E.J. Oosterhuis te Marum ds. C. van der Leest te Harlingen, H. Rose te Stadskanaal, ds. Joh. Strating te Zwolle, ds. H.E. Nieuwenhuis te Ermelo, ds. P. Groenenberg te Amersfoort (S), D.A. Blok te Krommenie, G. de Jonge te Lisse, S. de Putter te Goes

en tot secundi-deputaten: de brs. P.J. Doornbos te Bedum J. Mooibroek te Buitenpost, ds. C. de Putter te Hoogeveen, M. Lucas te Vroomshoop, D. Laan te Renkuur, J. Meijer te Baarn, ds. J. Luiten te Alkmaar, L. W. van Pelt te Ridderkerk en P.C. van Mill te Sleenwijk.

De door de generale synode aangewezen samenroeper ds. P. Groenenberg werd tijdens de eerste vergadering van deputaten gekozen tot voorzitter, tot penningmeester werd gekozen br. D.A. Blok en tot secretaris br. G. de Jonge.

Besloten werd dat de verslagen, rapporten concepten e.d. zouden worden toegezonden aan alle primi en secundi dat secundi zitting konden krijgen in de in te stellen commissies alsmede dat zij de vergaderingen van het deputaatschap naar eigen inzicht konden

bijwonen. Ook werd besloten dat zij konden worden uitgenodigd de vergaderingen bij te wonen, in elk geval wanneer het eindrapport zou worden vastgesteld.

Ds. J. Luiten heeft meegedeeld dat hij zijn medewerking niet kon verlenen omdat hij met het oog op zijn studie geen tijd heeft. Br. M. Lucas heeft geschreven dat hij niet kon meewerken omdat de betrokken besluiten van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 volgens hem niet via de kerkelijke weg tot stand zijn gekomen.

Wij willen in dit verband onder uw aandacht brengen dat de benoemingen van de deputaten door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 aan hen zijn meegedeeld nadat die synode gesloten was. De benoemden die bezwaren hadden tegen hun benoeming waren derhalve niet in de gelegenheid dat aan de synode mee te delen.

Wij menen dat deze gang van zaken moet worden betreurd en dat zo'n gedragslijn moet worden vermeden.

Er zijn drie commissies uit de kring van de primi- en secundi-deputaten gevormd, respectievelijk belast met het samenstellen van een ontwerp-instructie, een modelstudiefinancieringsregelingen voorstellen betreffende de toekomstige overdracht van zaken door de particuliere deputaatschappen aan generale deputaten.

III. Uitvoering opdracht

Ter uitvoering van onze opdracht hebben wij vijfmaal vergaderd. Tevens hebben enige deputaten een gesprek gevoerd met een delegatie uit de senaat van de Theologische Universiteit, t.w. de hoogleraren prof. dr. J. van Bruggen en prof.dr. J.A. Meijer, over enige onderdelen van het ontwerp van de studiefinancieringsregeling.

In onze vergadering van 3 juni 1989 is de tekst van de definitieve ontwerpen van een instructie en van een studiefinancieringsregeling alsmede van onze voorstellen betreffende de overdracht van zaken door de particuliere deputaten aan de generale deputaten vastgesteld.

IV. Benoemingen van deputaten

De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 heeft in haar Besluit I (Acta, art. 68) uitgesproken dat het contact met de studenten moet worden beoefend door de primus- en secundus-deputaat uit het ressort waaruit zij afkomstig zijn. Wij menen dat dit niet juist is. Een synode kan geen opdrachten geven aan secundi-deputaten. Daarom zijn wij ervan uitgegaan dat per particulier ressort twee primi-deputaten en één secundus-deputaat zullen moeten worden benoemd. Ook uit praktische overwegingen (ziekte, ontstentenis) verdient dat o.i. de voorkeur. Voor wat betreft de contactdeputaten stellen wij voor de uitdrukking 'het ressort waaruit zij (de studenten) afkomstig zijn' nader te omschrijven als 'het ressort waar de ouders van een student wonen op 1 maart van het jaar waarin hij voor het eerst financiële steun vraagt'. Uit praktische overwegingen stellen wij voor daaraan toe te voegen dat een student die geen ouders heeft of die bij de aanvang van de studie 28 jaar of ouder is, contact onderhoudt met de deputaten uit het ressort waar hij woont.

V. Informatie door contactdeputaten aan de particuliere synode

Wij hebben ons afgevraagd of in de instructie aan de deputaten zou moeten worden opgedragen periodiek aan de betrokken particuliere synode informatie te verstrekken betreffende de steunverlening aan studenten uit het ressort.

Wij menen dat generale deputaten behoren te rapporteren en adviseren aan de generale synode en dat zij slechts gehouden zijn informatie aan de particuliere synode te verstrekken indien de generale synode daartoe uitdrukkelijk besluit. Wij zijn derhalve van mening dat uw vergadering zich ten aanzien van deze zaak behoort uit te spreken. Eventueel zal nog een desbetreffende opdracht aan deputaten in hun instructie moeten worden opgenomen.

VI. Boekjaar

Uit praktische overwegingen stellen wij u voor het boekjaar van het generale deputaatschap te laten samenvallen met het studiejaar (1 september t/m 31 augustus). Deputaten behoren nl. het rapport van hun werkzaamheden en van hun financiële beheer tijdig uit te brengen en vergezeld van een afschrift van accountantsrapporten uiterlijk drie maanden vóór de aanvang van de generale synode aan de kerken toe te zenden.

Aangezien deputaten in functie blijven, tot de generale synode opnieuw deputaten benoemt is het echter wel van belang dat over de periode die sedert augustus van het afgelopen jaar is verstreken zoveel mogelijk aanvullende rapportage aan de generale synode wordt verstrekt.

Het is overigens denkbaar dat de opdracht om uiterlijk drie maanden voor het begin van de generale synode het rapport aan de kerken te zenden alsmede de opdracht tot aanvullende rapportage worden opgenomen in het besluit van de generale synode tot benoeming van deputaten in plaats van in de instructie.

VII Vereisten voor deputaten

In de ontwerp-instructie zijn bepalingen opgenomen voor het geval dat een deputaat niet meer voldoet aan het vereiste dat hij lid is in volle rechten van een gereformeerde kerk of dat hij ophoudt lid van een gereformeerde kerk te zijn.

Ook ten aanzien van deze bepalingen geldt dat ze eventueel kunnen worden opgenomen in het besluit van de generale synode tot benoeming van deputaten in plaats van in de instructie.

VIII. Studiefinanciering

Bij de samenstelling van de studiefinancieringsregeling zijn bepaalde elementen van het Akkoord van Samenwerking dat thans tussen de particuliere synoden geldt, gehandhaafd. Vanzelfsprekend is rekening gehouden met de huidige praktijk die is gebaseerd op het aanvaarden door de particuliere synoden van de wettelijke basisbeurs en de wettelijke gezinstoeslag en waarbij de rijksstudiefinancieringsregeling zoveel mogelijk naar analogie wordt toegepast.

Er zijn echter ook tal van verschilpunten met dat akkoord. De belangrijkste zijn:

1. buiten kijf is gesteld dat de student ingeschreven moet staan aan de Theologische Universiteit, zodat steun b.v. wordt beëindigd als hij niet binnen de door de senaat gestelde termijnen bepaalde examens aflegt (artikel 2);
2. aan studenten kan worden geadviseerd bij het rijk aanvullende financiering aan te vragen maar daarvan geen gebruik te maken. Dit houdt verband met de omstandigheid dat bij het rijk administratief-technisch geen rekening wordt gehouden met studenten die uitsluitend de basisbeurs aanvragen, waardoor van rijkswege ten aanzien van hen de korting op de ouderlijke bijdrage in gezinnen met diverse kinderen die voortgezet of hoger onderwijs genieten, niet wordt verleend (artikel 3);
3. ten aanzien van de boekentoelage is gesteld dat deze wordt toegekend aan de student die het propaedeutisch examen met goed gevolg heeft afgelegd alsook dat deze wordt verleend aanvangende in het tweede jaar na het propaedeutisch examen en gedurende de daarop volgende studie jaren. Uit het gesprek met de hoogleraren Van Bruggen en Meijer is gebleken dat uit de wettelijke basisbeurs de kosten voor het aanschaffen van studieboeken voor de eerste studie jaren voldoende kunnen worden bestreden (artikel 6, lid 5);
4. duidelijk is omschreven dat er drie hoofdcategorieën studenten zijn (artikel 5). Ten aanzien van twee van die categorieën kunnen deputaten bepalen dat verleende voorschotten geheel of ten dele moeten worden terugbetaald (artikel 5, B en C);
5. de steunverlening ten behoeve van gehuwde studenten is evenals thans aan leeftijdsgrenzen gebonden doch nadrukkelijk is gesteld dat de beperkingen alleen gelden ten aanzien van de gezinstoeslag (artikel 5, artikel 6 lid 3);
6. met betrekking tot studenten uit buitenlandse zusterkerken is gestreefd naar een duidelijker situatietekening (artikel 5 lid 2);

7. de termijnen gedurende welke uiterlijk steun wordt verleend zijn iets verruimd. Gesteld is nu dat een student tijdig het preparatoir examen dient aan te vragen (artikel 6 lid 7);
8. duidelijker is omschreven in welke gevallen de steun kan worden beëindigd (artikel 6 lid 8). Ook is nadrukkelijk voorgeschreven dat de student, zijn ouders en zijn eventuele echtgenote alle noodzakelijke gegevens dienen te verschaffen (artikel 13, lid 1);
9. overeenkomst wordt niet meer aangegaan met de ouders van de student maar met hem. Dit houdt verband met de omstandigheid dat de wettelijke meerderjarigheid nu wordt bereikt op 18-jarige leeftijd. Niettemin blijft de band met de ouders van overwegend belang (zie artikel 1: contactdeputaten); hun draagkracht wordt in navolging van de rijksregeling in aanmerking genomen en ze blijven evenals de eventuele echtgenote aansprakelijk voor de eventuele aflossing van verleende voorschotten (artikel 10);
10. nadrukkelijk is gesteld dat de voorschotten moeten worden terugbetaald als wordt nagelaten een door deputaten getroffen regeling na te leven of voldoende informatie te verstrekken (artikel 15, lid 2);
11. voorgesteld wordt de eventuele terugbetaling van voorschotten te beperken tot de boekentoeelagen of boekenvergoedingen en tot de bestanddelen die krachtens de wet over de ondersteuningsperiode zouden zijn gekenmerkt als rentedragende leningen als de student van rijkswege steun had genoten (artikel 15 lid 1);
12. vastgesteld is nu dat de periode van terugbetaling van voorschotten maximaal 15 jaar omvat en dat het jaarlijks aflossingsbedrag wordt vastgesteld op basis van de financiële draagkracht van schuldplichtigen (artikel 15 lid 5);
13. kwijtschelding geschiedt in 10 gelijke jaarlijkse termijnen (artikel 16 lid 1);
14. er is een hardheidsclausule opgenomen (artikel 17) en een bepaling betreffende onvoorziene gevallen (artikel 18). In de instructie voor deputaten is vermeld dat de eventuele toepassing van deze bepalingen in hun rapport aan de generale synode behoort te worden omschreven.

Aanvullende financiering: Voor wat betreft het aanvragen van de aanvullende financiering bij het rijk (zie onder punt 2) merken wij op dat het nodig kan zijn dat deputaten het gesignaleerde euvel dat in bepaalde gevallen van rijkswege geen korting op de ouderlijke bijdrage wordt verleend te bevoegde plaatse aanhangig maken.

Momenteel wordt aan de betrokken studenten uit gezinnen met verschillende kinderen die voortgezet of hoger onderwijs genieten geadviseerd de aanvullende financiering bij het rijk aan te vragen en de daaruit ontvangen gelden niet te besteden maar na een jaar weer aan het rijk terug te betalen. Het is duidelijk dat tengevolge van administratief-technische oorzaken bij de rijksadministratie een enigszins gekunstelde situatie voor de studenten is ontstaan. Daarbij komt nog dat dientengevolge voor menige student het gevaar kan ontstaan dat de van het rijk ontvangen aanvullende financieringsgelden toch worden gebruikt. Zouden dientengevolge ongewenste situaties ontstaan, dan kan worden overwogen het aanvragen van de aanvullende rijksfinanciering niet meer aan te bevelen. Dan zou vanwege deputaten het verstrekken van een aanvulling op de renteloze voorschotten voor de belanghebbenden als compensatie kunnen worden overwogen.

Afgezien hiervan menen wij, dat bij handhaving van de huidige departementale praktijk met de huidige gekunstelde voorziening moet worden gebroken en dat de daaruit voortvloeiende lasten voor rekening van de kerken moeten komen. In dit verband merken wij op dat rond het inwerkingtreden van de nieuwe wet op de studiefinanciering (1986) alle particuliere synoden op advies van de Interressortale Vergadering (IV) ter uitvoering van het Akkoord van Samenwerking hebben uitgesproken, dat zij de wettelijke basisbeurs alsook de wettelijke gezinstoeslag niet onaanvaardbaar achten. Het hoofdmotief daartoe was dat de basisbeurs moet worden gezien als vervanging van de algemeen door de kerken aanvaarde wettelijke kinderbijslag voor studerenden. Een tweede motief was dat de basisbeurs en de gezinstoeslag niet behoeven te worden terugbetaald.

Bij de door het rijk verstrekte aanvullende financiering kan ook inbegrepen zijn dat een deel daarvan als aanvullende beurs wordt toegekend. Ook die behoefte niet te worden terugbetaald; het restant van die aanvullende financiering wordt verstrekt als rentedragende lening. Wij hebben ons bij het ontwerpen van de studiefinancieringsregeling gebaseerd op de huidige praktijk die berust op de uitspraken van de onderscheidene particuliere synoden.

Het aanvragen van een aanvullende beurs bij het rijk houdt o.i. in dat de totale aanvullende financiering bij het rijk moet worden aangevraagd en zou moeten worden geaccepteerd. Daardoor zou o.i. worden ingegaan tegen de uitspraken van de Generale Synode van

Arnhem 1981 (Acta, art. 70) die het aangaan van een schuldverhouding met het rijk ontraden.

IX. Formulieren

Aan de studiefinancieringsregeling zijn toegevoegd twee formulieren, te weten een modelaanvraagformulier met een bijlage met aanwijzingen (model I) alsmede een modelovereenkomst (model II). Deze vertonen een aanzienlijke gelijkenis met de thans in gebruik zijnde formulieren.

X. Wijziging wettelijke voorschriften

Het is denkbaar dat in de periode tussen de dagtekening van ons rapport en de behandeling daarvan door uw vergadering nog wijzigingen in de wettelijke voorschriften betreffende de rijksstudiefinancieringsregeling optreden die van belang kunnen zijn voor de inhoud van de door ons voorgestelde 'studiefinancieringsregeling theologische studenten'.

XI. Wijziging studieprogramma Theologische Universiteit

Eveneens moet er rekening mee worden gehouden dat wij in onze ontwerpen uiteraard zijn uitgegaan van de terminologie die thans gangbaar is aan de Theologische Universiteit (semidocorale drempel e.d.). Het is mogelijk dat bij de doorlichting en herziening van het studieprogramma die thans plaats vinden, een andere terminologie wordt toegepast. Voorzover die bij de vaststelling van besluiten door uw vergadering bekend is, zal daarmee vanzelfsprekend rekening moeten worden gehouden.

XII. Overdracht van zaken van particuliere aan generale deputaten

De werkzaamheden van de generale deputaten ter uitvoering van de nieuwe regeling studiefinanciering zullen eerst kunnen aanvangen in 1991 (over het studiejaar 1991/92). De particuliere deputaten ad artikel 19 K.O. zullen hun werkzaamheden moeten beëindigen aan het einde van het studiejaar 1990/91 (per 31 augustus 1991). Zij zullen tijdig financiële saldi en dossiers betreffende de voorschotverlening en afbetalingen aan generale deputaten moeten overdragen. Vóór de overdracht zullen kas en boeken in elk particulier ressort uiteraard moeten worden gecontroleerd namens de betrokken particuliere synode. In dit verband merken wij inzake de overdracht van aanspraken van de kerken in een ressort jegens schuldplichtige ex-studenten c.s. op, dat het ons voldoende voorkomt dat de particuliere deputaten aan hen schriftelijk meedelen dat zij vanaf een bepaalde datum de betalingstermijnen moeten voldoen aan de generale deputaten.

Ten aanzien van de overdracht van de werkzaamheden van de particuliere aan de generale deputaten hebben wij ons onthouden van suggesties betreffende het harmoniseren van afspraken en regelingen betreffende de terugbetaling van door schuldplichtigen verschuldigde bedragen. Gezien de verscheidenheid in dit opzicht in de diverse particuliere ressorten is het stellig van belang harmonisatie en uniformiteit tot stand te brengen maar dat dient o.i. te worden beoordeeld en geregeld door de toekomstige generale deputaten.

Wel lijkt het zinvol dat er bij de overdracht min of meer eenheid tot stand is gebracht ten aanzien van de kwijtschelding van aan jonge predikanten tijdens hun studietijd verleende renteloze voorschotten. Ook in dat opzicht is in de diverse particulieren ressorten niet een uniforme gedragslijn gevolgd. Door een soort generaalpardon wordt uniformiteit voor de toekomst bevorderd. Wij stellen u daarom voor uit te spreken dat aan alle predikanten die vóór 1 januari 1986 zijn bevestigd kwijtschelding van schuldrestanten van verleende renteloze voorschotten wordt verleend.

XIII. Ontwerp-besluiten

Wij willen u aanbieden de ontwerpen van enige door u te nemen besluiten, als volgt:

Besluit I

Materiaal:

- a. rapport van deputaten naar artikel 19 K.O.;
- b.
- c.

besluit

1. deputaten te dechargeren van hun opdracht;
2. voor de steunverlening naar artikel 19 K.O. opnieuw deputaten te benoemen in dier voege dat, in afwijking van het Besluit I van de Generale Synode van Spakenburg Noord 1987 (Acta, art. 68), uit elk particulier ressort worden benoemd twee primi deputaten en één secundus-deputaat;
3. de onderscheidene particuliere synoden te verzoeken in de toekomst daartoe tijdig een voordracht aan de generale synode in te zenden;
4. deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit te verzoeken aan de senaat op te dragen een waarnemer uit zijn midden aan te wijzen die de vergaderingen van deputaten bijwoont en daarin een adviserende stem uitbrengt.

Gronden:

- a. de deputaten hebben hun opdracht naar behoren vervuld;
- b. de uitspraak van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 dat het contact met de studenten moet worden beoefend door de primus- en secundus-deputaat van het ressort waaruit zij afkomstig zijn, behoort niet te worden gehandhaafd omdat de synode geen opdrachten kan geven aan secundus-deputaten. Bovendien verdient het aanbeveling dat per particulier ressort twee primi-deputaten en één secundus-deputaat worden benoemd om te voorzien in de gevallen van ontstentenis van deputaten;
- c. het is van belang dat per particulier ressort bekwame kerkleden worden voorgedragen zodat de kerken ressortaal nog zoveel mogelijk bij de steunverlening worden betrokken;
- d. met het oog op een regelmatige contactoefening van de deputaten met de senaat van de Theologische Universiteit is het nuttig dat een waarnemer uit zijn midden de vergaderingen van de deputaten bijwoont.

Opmerking: Eventueel kan in het besluit worden opgenomen de bepaling uit de instructie voor deputaten (besluit II) dat ze binnen een bepaalde termijn hun rapporten) aan de kerken moeten zenden alsook de bepaling betreffende deputaten die niet meer aan de te stellen vereisten voldoen, uit die instructie (zie onder par. VI en VII van dit rapport)

Besluit II

Materiaal:

- a. het rapport van deputaten naar artikel 19 K.O.;
- b.
- c.

besluit:

1. A. de instructie voor de nieuw te benoemen deputaten vast te stellen als volgt (hierna opnemen de tekst van bijlage A);
B. ten aanzien van de naleving van deze instructie goed te vinden dat deputaten in noodzakelijke gevallen de in artikel 13 van deze instructie gestelde datum van 1 juli overschrijden voor wat betreft de steunverlening over het studiejaar 1991/92;
2. een 'regeling studiefinanciering theologische studenten' en de daarbij behorende modellen I en II vast te stellen als opnemen de tekst van bijlage B);

Grond:

de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 heeft aan deputaten opgedragen een dergelijke instructie en regeling studiefinanciering te concipiëren, uiteraard met de bedoeling dat haar opvolgster die voor de taakvervulling van toekomstige deputaten ad artikel 19 K.O. vaststelt.

Besluit III

Materiaal:

- a. rapport van deputaten naar artikel 19 K.O.;
- b.
- c.

besluit:

1. de toekenning en de verstrekking van renteloze voorschotten door generale deputaten te doen aanvangen met ingang van het jaar 1991 over het studiejaar 1991/92;
2. aan de onderscheidene particuliere synoden te verzoeken hun deputaten ad artikel 19 K.O. op te dragen:
 - a. hun werkzaamheden over het studiejaar 1990/91 en betreffende daaraan voor afgaande studie jaren te beëindigen op 31 augustus 1991;
 - b. vóór 1 april 1991 aan (de penningmeester van) generale deputaten 80% van de, door middel van een voorlopige berekening bepaalde, reserves per 31 augustus 1991, over te dragen;
 - c. vóór 15 september 1991 aan (de penningmeester van) generale deputaten de op basis van een eindafrekening resterende financiële middelen van het deputaatschap over te dragen, na controle namens de particuliere synode, met een beknopte schriftelijke toelichting;
 - d. te bevorderen dat de penningmeester van de Interressortale Vergadering, bedoeld in het tussen de particuliere synoden gesloten Akkoord van Samenwerking, uiterlijk op 31 augustus 1991 het resterende geldelijke saldo van die vergadering met een beknopte schriftelijke toelichting overdraagt aan (de penningmeester van) generale deputaten;
 - e. uiterlijk in juni 1991 alle dossiers betreffende ondersteunde studenten en betreffende lopende afbetalingsregelingen en de uitvoering daarvan over te dragen aan generale deputaten en tijdig aan schuldplichtigen schriftelijk te berichten dat die met ingang van 1 juli 1991 de resterende aflossingen behoren over te maken aan de penningmeester van generale deputaten;
3. aan de predikanten die vóór 1 januari 1986 zijn bevestigd kwijtschelding te verlenen van de schuldrestanten van de renteloze voorschotten die de kerken hun tijdens hun studietijd hebben toegekend.

Gronden:

- a. ten aanzien van de overdracht van de werkzaamheden, middelen en waarden van de particuliere deputaatschappen aan generale deputaten moet er van worden uitgegaan dat de beoordeling van steunaanvragen en de toekenning van renteloze voorschotten door generale deputaten eerst kan plaats vinden met ingang van het jaar 1991 (over het studiejaar 1991/92). De particuliere deputaten behoren hun werkzaamheden nog te verrichten over het studiejaar 1990/91 en betreffende daaraan voorafgaande studie jaren tot de aanvang van het studiejaar 1991/92;
- b. de overdracht van financiële middelen, dossiers e.d. behoort zo tijdig plaats te vinden dat generale deputaten tijdig hun werkzaamheden zoals de vaststelling van het quotum over 1991 en de behandeling van steunaanvragen over het studiejaar 1991/92 kunnen aanvangen. Vroegtijdige overdracht van een redelijk deel van de reserves is nodig om deputaten in staat te stellen tijdig hun financiële verplichtingen na te komen;
- c. het is van belang dat ten aanzien van de kwijtschelding van verschuldigde renteloze voorschotten door een inhaaleffect de uniformiteit voor de toekomst zoveel mogelijk wordt bevorderd.

XIV. Bijlagen

Als bijlagen zijn hierna opgenomen de ontwerpen van de instructie voor deputaten (bijlage A) en de "regeling studiefinanciering theologische studenten" (bijlage B).

Bijlage A

Concept-instructie voor deputaten ad art. 19 K. 0.

Artikel I

In deze instructie wordt verstaan onder: *'theologische universiteit'*: de Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland, thans gevestigd te Kampen, Broederweg 15;

'deputaten': de generale deputaten naar artikel 19 van de kerkorde, benoemd door de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland;

'contactdeputaten': de deputaten uit het ressort waar de ouders van een student wonen op 1 maart van het jaar waarin hij voor het eerst financiële steun vraagt; ten aanzien van een student die geen ouders heeft of die bij de aanvang van de studie 28 jaar of ouder is worden hieronder echter verstaan de deputaten uit het ressort waar hij woont;

'financiële commissie': de door en uit het midden van de deputaten benoemde commissie die de aan de studenten te verlenen steun berekent;

'regeling studiefinanciering': de regeling studiefinanciering theologische studenten.

Artikel 2

De deputaten hebben tot taak naar artikel 19 van de kerkorde financiële steun te verlenen aan studenten aan de theologische universiteit.

Zij dienen daarbij de bepalingen van de Regeling studiefinanciering in acht te nemen.

Ingeval van onvoorziene en ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van de rijksstudiefinanciering zullen zij naar bevind van zaken handelen. Zij zullen daarbij doel en uitgangspunt van de kerkelijke steunverlening in het oog dienen te houden. De contactoefening met de studenten loopt via de betrokken contactdeputaten.

Artikel 3

1. Wanneer een deputaat of een secundus geen lid in volle rechten meer is van een van de gereformeerde kerken in Nederland kan hij zijn functie niet langer uitoefenen en behoort hij zijn werkzaamheden te staken.
Hij geeft van zo'n situatie onverwijld kennis aan de overige deputaten.
2. De deputaat of secundus die geen deel meer uitmaakt van het deputaatschap zorgt er voor dat binnen een week nadien alle bescheiden die hij als deputaat onder zijn berusting heeft ter beschikking van het deputaatschap komen.

Artikel 4

Zo spoedig mogelijk na hun benoeming houden deputaten een constituerende vergadering waarin zij uit hun midden een voorzitter, een secretaris, een penningmeester en een algemeen adjunct kiezen.

Artikel 5

Deputaten vergaderen tenminste tweemaal per jaar en voorts wanneer de voorzitter en de secretaris dat wenselijk achten of wanneer tenminste drie deputaten erom vragen.

Artikel 6

Deputaten zullen de door de senaat van de theologische universiteit aangewezen waarnemer tijdig uitnodigen de vergaderingen bij te wonen.

Artikel 7

- 1 De voorzitter leidt de vergaderingen; het behoort tot zijn taak de zaken die moeten worden behandeld duidelijk aan de orde te stellen; tevens draagt hij er zorg voor da de besprekingen ordelijk verlopen. De secretaris is belast met het opstellen van de notulen van de vergaderingen; een exemplaar van de ontwerp-notulen zendt hij zo spoedig mogelijk na afloop van de gehouden vergadering aan de deputaten alsmede aan de in artikel 6 bedoelde waarnemer. Voorts voert hij de correspondentie en zorgt hij voor de bewaring van de notulen, de ingekomen correspondentie en een afschrift van de uitgaande stukken als

mede voor een goed beheer van de tot het archief van deputaten behorende stukken, met uitzondering van de in artikel 8 genoemde bescheiden. De penningmeester is belast met de inning van de door de kerken verschuldigde financiële bijdragen, met het beheer van de inkomsten en het verrichten van de uitgaven. Hij draagt er zorg voor dat de financiële middelen die niet op korte termijn nodig zijn zo gunstig mogelijk worden belegd. Het boekjaar loopt van 1 september tot en met 31 augustus.

2. Deputaten zorgen voor het aanvragen van de benodigde bankrekeningen en bepalen welke personen tekeningsbevoegdheid hebben. Zij kunnen een maximum vaststellen voor een per transactie over te boeken bedrag.
3. Indien deputaten een administratieve medewerker belasten met het voeren van boekhouding of administratie dienen zij zich er van te vergewissen dat deze lid is van één van de gereformeerde kerken in Nederland.

Artikel 8

De deputaten benoemen uit hun midden een financiële commissie van tenminste drie personen. De commissie is belast met het berekenen van de aan de studenten te verlenen financiële steun. Zij controleert de juistheid van de door de studenten en hun ouders verstrekte gegevens. Zo nodig corrigeert zij achteraf op basis van nader verstrekte gegevens haar berekeningen. Zij zorgt voor een goed archiefbeheer van de door haar ontvangen bescheiden en van de afschriften van haar schriftelijke mededelingen en adviezen aan de deputaten.

Artikel 9

Deputaten zorgen er voor dat op de voorlichtingsdagen inzake de studie aan de theologische universiteit voldoende informatiemateriaal aanwezig is betreffende de mogelijkheden tot financiële ondersteuning van de theologische studenten.

Zij zullen jaarlijks, uiterlijk 1 februari, via een oproep in de regionale kerkbladen en in een landelijk dagblad gegadigden verzoeken zich te wenden tot de betrokken contactdeputaten. Dezen zullen aan ieder die zich aanmeldt een aanvraagformulier toezenden dat, geheel ingevuld, uiterlijk 15 maart bij hen dient te worden ingeleverd.

Aan studenten aan wie in het lopende studiejaar reeds voorschotten zijn verstrekt zullen de betrokken contactdeputaten uit eigen beweging een aanvraagformulier toezenden.

Artikel 10

De ontvangen aanvraagformulieren worden door de betrokken contactdeputaten op volledigheid gecontroleerd. Deze formulieren worden zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 1 mei, naar de financiële commissie gezonden ter berekening van de te verlenen steun.

Artikel 11

Met gegadigden voor steunverlening die zich voor het eerst melden zal door de contactdeputaten een gesprek betreffende hun aanvraag worden gevoerd. Voorts zullen de contactdeputaten gedurende de periode van steunverlening jaarlijks een of meer gesprekken voeren met de betrokken studenten betreffende de voortgang van hun studie, hun financiële situatie en de besteding van het in de wettelijke basisbeurs begrepen boekengeld en de hun toegekende boekentoeelage. Over deze gesprekken rapporteren zij tijdig schriftelijk aan het deputaatschap.

Artikel 12

Deputaten kunnen de faculteitscommissie van de theologische universiteit de gelegenheid bieden tot mondeling overleg met hen betreffende de omvang van de studiekosten en de normen voor de steunbedragen.

Artikel 13

Uiterlijk 1 juli van elk jaar stellen deputaten de steunbedragen voor het komende studiejaar vast.

Tevens bepalen deputaten het quotum dat over het lopende kalenderjaar door de kerken moet worden opgebracht; zo nodig stellen zij eerst een voorlopig quotum vast.

Artikel 14

Deputaten dienen hun financiële administratie jaarlijks te laten controleren door een door de generale synode aangewezen accountant die over die controle tijdig schriftelijk rapporteert.

Artikel 15

Deputaten dienen van al hun werkzaamheden en van hun financiële beheer schriftelijk rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en dat rapport, voorzien van afschriften van de in artikel 14 bedoelde accountantsrapporten over de verstreken boekjaren, uiterlijk drie maanden voor de aanvang van die synode aan de kerken toe te zenden.

Een overeenkomstig rapport behoren zij aan die generale synode uit te brengen over de periode die bij de aanvang van die synode is verstreken sinds het begin van het lopende studiejaar.

In hun rapport dienen zij te omschrijven in welke gevallen in de verslagperiode toepassing is gegeven aan de zgn. hardheidsclausule van de regeling studiefinanciering en hoe zij hebben voorzien in de gevallen waarin die regeling niet voorziet alsmede bij onvoorziene en ingrijpende ontwikkelingen als bedoeld in artikel 2.

In hun rapport geven zij zo nodig adviezen in verband met mogelijke ontwikkelingen en veranderingen die op het gebied van de rijksstudiefinanciering zijn te verwachten.

Persoonlijke gegevens betreffende studenten die deputaten ter kennis van de generale synode wensen te brengen dienen slechts in een vertrouwelijk rapport aan de generale synode te worden vermeld.

Bijlage B

Regeling betreffende de studiefinanciering voorstudenten aan de Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland

Begripsomschrijvingen

Artikel 1

In deze regeling worden verstaan onder

'theologische universiteit': de Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland, thans gevestigd te Kampen, Broederweg 15;

'deputaten': de generale deputaten naar artikel 19 van de kerkorde, benoemd door de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland;

'contactdeputaten': de deputaten uit het ressort waar de ouders van een student wonen op 1 maart van het jaar waarin hij voor het eerst financiële steun vraagt; ten aanzien van een student die geen ouders heeft of die bij de aanvang van de studie 28 jaar of ouder is worden hieronder echter verstaan de deputaten uit het ressort waar hij woont;

'studiejaar': de periode van 1 september van het jaar t/m 31 augustus van het daarop volgende jaar;

'gezinstoeslag': de wettelijke toeslag voor de echtgenote (in de wet op de studiefinanciering genoemd: partner) van de student of voor een éé noudergezin;

'boekentoeelage': het bedrag dat gedurende de in deze regeling bedoelde periode wordt toegekend aan een student die het propaedeutisch examen met goed gevolg heeft afgelegd, als aanvulling op het in de wettelijke basisbeurs begrepen boekengeld en dat bestemd is voor de opbouw van een basisbibliotheek.

Financiële steun in de vorm van voorschotten

Artikel 2

Deputaten kunnen financiële steun verlenen aan studenten die staan ingeschreven aan de Theologische Universiteit en die het voornemen hebben predikant te worden van een gereformeerde kerk in Nederland of van een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in artikel 5 lid 2.

Artikel 3

1. Deputaten verlenen de financiële steun per studiejaar in de vorm van renteloze voorschotten die in maandelijkse termijnen aan de student worden uitbetaald.
2. Geen financiële steun zal worden verleend aan de student aan wie over het desbetreffende studiejaar door het rijk aanvullende financiering ingevolge de wet op de studiefinanciering is toegekend en die daarvan gebruik heeft gemaakt.

Overeenkomstige toepassing wettelijke regeling

Artikel 4

1. Richtlijn voor de berekening van de voorschotten is de rijksregeling vervat in de wet op de studiefinanciering en haar uitvoeringsvoorschriften die naar analogie worden toegepast.
2. Bij de berekening van de aanvullende financiering overeenkomstig die wet nemen deputaten in aanmerking de wettelijke regels betreffende de ouderlijke bijdrage en de financiële draagkracht van de student en van zijn eventuele echtgenote.
3. Deputaten stellen jaarlijks als aanvulling op het in de wettelijke basisbeurs begrepen boekengeld tijdig het normbedrag van de totale boekentoeelage vast ten aanzien van de daarvoor in aanmerking komende studenten.

Categorieën studenten

Artikel 5

1. Voor de toekenning van voorschotten kan in aanmerking komen:
 - A. *de student die aanspraak kan maken op de basisbeurs voor wetenschappelijk onderwijs* ingevolge de wet op de studiefinanciering en eventueel op gezinstoeslag en die tevens aanspraak zou kunnen maken op aanvullende financiering krachtens die wet.
Aan hem kunnen voorschotten worden verleend ter grootte van de wettelijke aanvullende financiering, vermeerderd met een boekentoeelage gedurende de in deze regeling bepaalde periode, behoudens het bepaalde in artikel 9;
 - B. *de student die tijdens zijn studie aan de Theologische Universiteit gedurende de maximale wettelijke periode een basisbeurs en eventuele gezinstoeslag als bedoeld onder A heeft genoten maar die volgens deze regeling nog aanspraak op financiële steun kan maken.*
Aan hem kunnen voorschotten worden verleend ter grootte van de wettelijke basisbeurs en de eventuele gezinstoeslag vermeerderd met de wettelijke aanvullende financiering, eventueel nog vermeerderd met de boekentoeelage gedurende de in deze regeling bedoelde periode.
Voorschotten betreffende de gezinstoeslag worden slechts toegekend indien de student gehuwd is of geweest is en hij:
 - a. de semi-doctorale drempel is gepasseerd en de leeftijd van 24 jaar heeft bereikt, of hij;
 - b. het propaedeutisch examen met goed gevolg heeft afgelegd en ouder is dan 26 jaar.
Deputaten kunnen ten aanzien van zo'n student bij zijn verzoek om financiële steunverlening bepalen dat de hem verleende voorschotten geheel of ten dele behoren te worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in artikel 15;
 - C. *de student die bij de aanvang van het studiejaar anders dan door veronachtzaming van de wettelijke voorschriften geen aanspraak kan maken op studiefinanciering krachtens de wet* en die volgens deputaten op bijzondere gronden wel aanspraak heeft op financiële steun. Aan hem kunnen

voorschotten worden verleend als bedoeld onder B, behoudens het bepaalde in artikel 9. Deputaten kunnen ten aanzien van zo'n student bij zijn eerste verzoek om financiële steunverlening bepalen dat de hem verleende voorschotten geheel of ten dele behoren te worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in artikel 15;

D. de student uit de categorie A of C doch die is ingeschreven aan de vooropleiding.

Ten aanzien van een student aan de vooropleiding is van toepassing het bepaalde in artikel 9.

2. Ten behoeve van een student die afkomstig is uit een buitenlandse kerk waarmee De Gereformeerde Kerken in Nederland kerkelijke gemeenschap oefenen naar artikel 47 van de kerkorde kan eveneens steun overeenkomstig deze regeling worden toegekend indien ten aanzien van de mede-financiering van de studiekosten namens of ten behoeve van zo'n kerk met de gereformeerde kerken een overeenkomst is gesloten.

De steunverlening aan zo'n student kan plaats vinden zolang hij het voornemen heeft onmiddellijk na het voltooien van zijn studie predikant te worden bij een gereformeerde kerk in Nederland of bij een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in de vorige volzin.

Tijdsduur van de voorschotten

Artikel 6

1. Renteloze voorschotten worden, behoudens het bepaalde in lid 2, in lid 6 en in artikel 9, toegekend gedurende ten hoogste zeven achtereenvolgende studiejaren, gerekend van het begin van het propaedeutisch jaar.

Aan een student die van het rijk ten behoeve van zijn studie aan de theologische universiteit aanvullende financiering op grond van de wet heeft genoten kunnen alsnog voorschotten worden verleend mits hij schriftelijk verklaart van de wettelijke aanvullende financiering af te zien. De voorschotten worden dan verleend gedurende de in de eerste volzin bedoelde periode verminderd met de studietijdvakken waarover hij van het rijk aanvullende financiering heeft ontvangen.

2. Indien de betrokken contactdeputaten nadat zij schriftelijk informatie bij de senaat van de theologische universiteit hebben ingewonnen, menen dat de steunverlening aan een ingeschreven student na het verstrijken van de in lid 1 bedoelde periode moet worden voortgezet, brengen zij die informatie en hun advies tijdig schriftelijk en geargumenteed ter kennis van de deputaten die daaromtrent zo spoedig mogelijk beslissen.

Deputaten zijn bevoegd aan de voortzetting voorwaarden te verbinden welke kunnen inhouden dat de dan verleende voorschotten geheel of ten dele moeten worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in artikel 15.

3. Renteloze voorschotten ten behoeve van een gehuwde student betreffende de gezintoeslag worden binnen de in de vorige leden bedoelde periode toegekend gedurende een tijdvak van ten hoogste drie achtereenvolgende studiejaren. Dat tijdvak wordt het geval bedoeld in artikel 5 lid 1 onder Bb verlengd met de periode tussen de huwelijksdatum en het tijdstip waarop de semi-doctorale drempel is gepasseerd.
4. Aan een student die na zijn doctoraal examen de studie aan de theologische universiteit voortzet kunnen deputaten gedurende twee jaren voortgezette studie financiële steun verlenen. De betrokken contactdeputaten zullen daartoe schriftelijk informeren bij de senaat van de theologische universiteit. Zij brengen die informatie en hun advies tijdig schriftelijk ter kennis van deputaten die zo spoedig mogelijk over voortzetting van de steunverlening beslissen. In bijzondere gevallen kunnen deputaten de termijn van twee jaren verlengen. Deputaten zijn bevoegd aan de steunverlening gedurende de voortgezette studie voorwaarden te verbinden welke o.m. kunnen inhouden dat de dan verleende voorschotten geheel of ten dele moeten worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in artikel 15.
5. Renteloze voorschotten voor de boekentoelage worden toegekend aanvangende in het tweede jaar na het propaedeutisch examen en gedurende de daarop volgende studiejaren.
6. Wanneer een voorschot gewijzigd moet worden of een studieperiode niet het gehele studiejaar omvat wordt aan elke maand een twaalfde deel van het jaarbedrag toegerekend.
7. De voorschotten worden verleend tot uiterlijk het tijdstip waarop de student nadat hij afgestudeerd is en nadat hij de kerkelijke examens heeft afgelegd, voor rekening van een kerk komt. Daarbij geldt de voorwaarde dat de student binnen drie weken nadat hij is afgestudeerd bij de betrokken classis schriftelijk zijn preparatoir examen heeft aangevraagd; van zijn aanvraag behoort hij terstond een afschrift te zenden aan de betrokken contactdeputaten. Indien hij binnen dertien weken na de datum van het met goed gevolg afgelegde preparatoir examen geen beroep van een kerk heeft ontvangen of geen enkel op hem uitgebracht beroep heeft aanvaard wordt in het algemeen de steunverlening beëindigd op het tijdstip dat deze periode is verstreken.

8. De steunverlening aan een student wordt beëindigd als deputaten menen dat zijn studie, mede gezien de informatie van de senaat van de theologische universiteit, onvoldoende vorderingen vertoont. Eveneens als deputaten constateren dat hij bij herhaling tekort schiet in het verstrekken van de door de contactdeputaten aan hem gevraagde informatie. Zij kunnen dan eventueel de steunverlening tijdelijk staken.

Voorlopige voorschotten

Artikel 7

Aan een steunvragende student aan wie van rijkswege nog geen dan wel voorlopig een basisbeurs is toegekend kunnen deputaten voorlopige voorschotten verlenen. Zodra in laatste instantie op het verzoek om de wettelijke basisbeurs is beschikt stellen deputaten ten aanzien van zo'n student definitief vast op welke voorschotten hij op grond van deze regeling aanspraak kan maken. Deputaten zijn bevoegd na overleg van de contactdeputaten met de student verrekening toe te passen van de voorlopige met de definitieve voorschotten.

Verzoeken om financiële steun

Artikel 8

1. Hij die over een studiejaar financiële steun verlangt behoort daartoe een verzoek in te dienen bij de contactdeputaten vóór 15 maart van het jaar waarin het studiejaar aanvangt.
2. Daartoe behoort gebruik te worden gemaakt van het als model I bij deze regeling vastgestelde aanvraagformulier. Deputaten zijn bevoegd naar gelang de omstandigheden daartoe aanleiding geven wijzigingen in dit model aan te brengen.

Vooropleiding

Artikel 9

1. De duur van de vooropleiding wordt niet in aanmerking genomen bij het vaststellen van de in artikel 6 bedoelde perioden voor een student die tot de propaedeutische studie is toegelaten.
2. Deputaten kunnen aan studenten aan de vooropleiding een boekenvergoeding toekennen voor studieboeken die specifiek nodig zijn voor die opleiding. Zo'n boekenvergoeding wordt niet in aanmerking genomen bij de toekenning van de in artikel 4 lid 3 bedoelde boekentoeelage.
3. Een student aan de vooropleiding zal doorgaans als thuiswonende student worden aangemerkt. Is het voor zo'n student tengevolge van de reisafstand of door andere oorzaken volgens deputaten niet mogelijk of wenselijk thuis te studeren dan kunnen zij op advies van de betrokken contactdeputaten steun toekennen op basis van de maatstaven voor een uitwonende student.
4. De periode gedurende welke steun aan een student aan de vooropleiding kan worden verleend kan, gerekend van het tijdstip van inschrijving (voor de vooropleiding) aan de Theologische Universiteit, ten hoogste twee jaren bedragen. Van deze bepaling kan slechts worden afgeweken als aan deputaten wordt aangetoond dat de studie door ziekte of andere bijzondere omstandigheden is vertraagd.

Overeenkomst

Artikel 10

1. Indien aan een student renteloze voorschotten worden toegekend behoort hij een overeenkomst met deputaten aan te gaan volgens het bij deze regeling vastgestelde model II. Daarbij verklaart hij de ontvangen bedragen schuldig te zijn aan de kerken en die tijdig af te lossen behoudens kwijtschelding, een en ander overeenkomstig de bepalingen van deze regeling.
2. De ouders van de student en zijn eventuele echtgenote behoren zich door mede ondertekening van die overeenkomst eveneens aansprakelijk te stellen voor de eventuele aflossing van verleende voorschotten.

Informatie aan de student

Artikel 11

1. Deputaten stellen een student die om financiële steun heeft verzocht zo spoedig mogelijk door bemiddeling van de contactdeputaten schriftelijk in kennis van hun beslissing betreffende zijn aanvraag.
2. Indien tijdens of na afloop van een studiejaar blijkt dat de verschuldigde ouderbijdrage of de draagkracht van de student of van zijn echtgenote min of meer aanzienlijk afwijkt van de raming zullen deputaten de berekening van de voorschotten kunnen herzien. Van zo'n herziening zullen zij de betrokken student zo spoedig mogelijk schriftelijk verwittigen. Een afschrift van de kennisgeving zenden zij aan de betrokken contactdeputaten. Deputaten zijn bevoegd de verschillen in uitkomsten met de student te verrekenen.
3. Deputaten stellen een student die steun ontvangt zo spoedig mogelijk schriftelijk en geargumenteed in kennis van hun beslissing de financiële steunverlening te staken of te beëindigen. Een afschrift van de kennisgeving zenden zij aan de betrokken contactdeputaten.

Verzoek om herziening van beslissing

Artikel 12

1. Een student kan schriftelijk en met redenen omkleed aan deputaten verzoeken om herziening van hun beslissing ten aanzien van de hem al of niet toegekende steun, uiterlijk drie maanden na de dagtekening van hun beslissing. Hij behoort een dergelijk verzoekschrift in te zenden door bemiddeling van zijn contactdeputaten.
2. Deputaten beslissen op een dergelijk verzoekschrift binnen twee maanden nadat het is ingediend. Het bepaalde in lid 1 van artikel 11 is van overeenkomstige toepassing.

Informatie aan deputaten

1. Een student die financiële steun vraagt of ontvangt alsmede zijn ouders en zijn eventuele echtgenote zijn verplicht alle medewerking te verlenen aan de contactdeputaten en de door hen ter uitvoering van deze regeling noodzakelijk geachte gegevens betreffende hun financiële draagkracht schriftelijk of mondeling binnen de gestelde termijnen te verstrekken of ter inzage te geven.
2. De student behoort de noodzakelijke gegevens op het in artikel 7 bedoelde aanvraagformulier te verstrekken zoveel mogelijk naar de toestand bij het begin van het studiejaar. Kunnen ze nog niet volledig worden omschreven dan behoort hij ze schriftelijk aan zijn contactdeputaten door te geven zodra dat wel mogelijk is.
Indien in de loop van het studiejaar wijzigingen optreden in de persoonlijke omstandigheden, de woonsituatie of de inkomenspositie van de student of zijn eventuele echtgenote behoort hij de wijzigingen zo spoedig mogelijk schriftelijk aan zijn contactdeputaten door te geven.
3. Een student behoort ten aanzien van de bestemming van het in de wettelijke basisbeurs begrepen boekengeld en de hem toegekende boekentoeelage behoorlijk overleg te plegen met zijn contactdeputaten. Daartoe behoort hij jaarlijks op het door hen bepaalde tijdstip, voor het eerst in het propaedeutisch jaar, schriftelijk aan hen een overzicht te verstrekken van door hem aangeschafte of aan te schaffen studieboeken.
4. Een student die steun ontvangt behoort, als zijn contactdeputaten hem daarom verzoeken, tijdig en in voldoende mate aan hen schriftelijk of mondeling informatie te verstrekken over de voortgang van zijn studie.
5. De student dient zijn contactdeputaten onverwijld schriftelijk in te lichten wanneer hij zijn studie in de theologie afbreekt of anderszins in omstandigheden komt te verkeren waardoor de toekenning en uitkering van voorschotten vervalft.

Informatie van de senaat van de theologische universiteit

Artikel 14

De contactdeputaten zullen jaarlijks in de maand februari bij de senaat van de theologische universiteit informeren naar de studieresultaten van de tot hun ressort behorende studenten aan wie voorschotten worden verleend.

Blijkt uit die informatie en uit het contact met de student dat zijn studieresultaten onvoldoende zijn doch menen zij dat de steunverlening toch moet worden voortgezet dan delen zij dat schriftelijk en geargumenteed tijdig mede aan de deputaten die zo spoedig mogelijk beslissen over de voortzetting van de steunverlening.

Terugbetaling van voorschotten

Artikel 15

1. Een student die voorschotten heeft ontvangen behoort deze geheel of ten dele aan deputaten terug te betalen in de in de leden 2 en 3 omschreven gevallen voorzover ze betrekking hebben op de boekentoeelage of boekenvergoedingen en voorzover het betreft de bestanddelen die krachtens de wet over de ondersteuningsperiode zouden zijn gekenmerkt als rentedragende leningen als de student van rijkswege financiële steun had genoten.
2. Terugbetaling dient, naar gelang deputaten beslissen, geheel of ten dele plaats te vinden als:
 - a. de student ondanks herhaalde aanmaning nalaat te voldoen aan een door deputaten op grond van deze regeling ten aanzien van hem getroffen regeling;
 - b. als de student of de andere in artikel 13 bedoelde personen ondanks herhaalde aanmaning nalaten een of meer daar omschreven informatie-onderdelen aan deputaten te verstrekken.
3. Terugbetaling dient voorts plaats te vinden als de student:
 - a. behoort tot de in artikel 5 lid 1 onder B of C bedoelde categorie of verkeert in de situatie als bedoeld in artikel 6 lid 2 of lid 4, indien en voorzover deputaten dat ten aanzien van hem hebben besloten;
 - b. zijn studie aan de Theologische Universiteit afbreekt of daarvan wordt uitgesloten;
 - c. niet langer voornemens is predikant te worden bij een gereformeerde kerk in Nederland of een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in artikel 5 lid 2;
 - d. na voltooide opleiding zich niet binnen de gebruikelijke tijd beroepbaar laat stellen of dan niet beroepbaar gesteld wordt binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland of een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in artikel 5 lid 2, behoudens de in artikel 6 lid 4 bedoelde postdoctorale studie;
 - e. na beroepbaarstelling geen van de op hem uitgebrachte beroepen aanvaardt of na aanvaarding van een beroep zich alsnog terugtrekt en geen ander beroep aanneemt;
 - f. na beroepbaarstelling zich als lid onttrekt aan of wordt afgesneden van een gereformeerde kerk in Nederland of van een buitenlandse zusterkerk waartoe hij behoort;
 - g. na beroepbaarstelling een beroep aanneemt naar een buitenlandse kerk behoudens het bepaalde in artikel 5 lid 2;
 - h. predikant geworden, zich als lid onttrekt aan de gereformeerde kerk in Nederland of de buitenlandse zusterkerk waartoe hij behoort, of wordt afgezet naar de artikelen 79 en 80 van de kerkorde of ophoudt predikant te zijn naar artikel 15 van de kerkorde.
4. In het geval bedoeld in lid 2 onder h geldt de terugbetalingsplicht slechts voor het bedrag dat openstaat na kwijtschelding van een gedeelte van de voorschotten naar tijdsevenredigheid overeenkomstig het bepaalde in artikel 16.

De terugbetalingsplicht geldt voorts in alle gevallen waarin achteraf blijkt dat te hoge voorschotten zijn verstrekt tot het bedrag van het te veel betaalde.
5. Het verschuldigde bedrag is ineens opvorderbaar. Stuit aflossing ineens op bezwaren dan kunnen deputaten op een met redenen omkleed verzoekschrift toestaan dat terugbetaling plaats vindt in een aantal door hen te bepalen termijnen.

De periode van terugbetaling omvat maximaal 15 jaar. Het bedrag dat jaarlijks moet worden terugbetaald wordt vastgesteld op basis van de financiële draagkracht van de schuldplichtige en die van zijn ouders en van zijn eventuele echtgenote die zich medeaansprakelijk hebben gesteld voor de aflossing, met dien verstande dat het minstens f 1200,- per jaar bedraagt.

Deputaten kunnen op grond van onvermogen van die aansprakelijke personen een resterend schuldbedrag oninbaar verklaren.

6. Bepalingen betreffende de terugbetalingsplicht zijn opgenomen in de in artikel 10 bedoelde overeenkomst.

Kwijtschelding

Artikel 16

1. De som van de in totaal aan een student verstrekte voorschotten, voorzover die zijn verschuldigd overeenkomstig het bepaalde in artikel 15 lid 1 en voorzover ze niet moeten worden terugbetaald krachtens lid 2, lid 3 of lid 4 van dat artikel, wordt door deputaten kwijtgescholden. De kwijtschelding geschiedt in tien gelijke jaarlijkse achtereenvolgende termijnen gerekend van het tijdstip waarop hij is bevestigd als predikant in een gereformeerde kerk in Nederland of een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in artikel 5 lid 2.
2. Kwijtschelding vindt ook plaats wanneer de student, kandidaat of predikant overlijdt of blijkens de overgelegde medische verklaringen door langdurige invaliditeit niet in staat zal zijn zijn studie te voltooien of werkzaamheden als predikant te verrichten dan wel uit dien hoofde als predikant is geëmeriteerd.
Andere bijzondere omstandigheden kunnen deputaten eveneens aanleiding geven tot gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.
3. Van elke kwijtschelding verwittigen deputaten onverwijld schriftelijk de student of predikant of in voorkomende gevallen zijn nabestaanden.

Hardheidsclausule

Artikel 17

Deputaten zijn bevoegd op advies van de betrokken contactdeputaten ten aanzien van een student of kandidaat tegemoet te komen aan een bijzondere situatie of aan onbillijkheden van overwegende aard die zich bij de toepassing van deze regeling voordoen en daarbij af te wijken van de voorgaande bepalingen.

Onvoorziene gevallen

Artikel 18

1. In gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslissen deputaten.
2. Indien de overeenkomstige toepassing van de rijksregeling vervat in de wet op de studiefinanciering volgens hen tot onaanvaardbare consequenties leidt handelen zij zoveel mogelijk naar de geest van deze regeling voor de studiefinanciering van theologische studenten.

Titel

Artikel 19

Deze regeling kan worden aangehaald als 'Regeling studiefinanciering theologische studenten'.

Model 1

Bijlage bij aanvraagformulier

Aanwijzingen voor het invullen van een aanvraagformulier betreffende een renteloos voorschot

vooreen student aan de Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland, te Kampen

1. Een voorschot wordt in het algemeen toegekend als aanvulling op de wettelijke basisbeurs nl. indien en voorzover de student aanspraak zou kunnen maken op de zgn. aanvullende financiering krachtens de wet op de studiefinanciering. Het wordt dus acceptabel geacht dat de wettelijke basisbeurs (met eventueel een gezinstoeslag) bij het rijk wordt aangevraagd. De zgn. aanvullende financiering kunnen de deputaten verlenen in de vorm van renteloze voorschotten.
2. Indien een student niet voor een wettelijke basisbeurs in aanmerking komt behoort hij dat op het aanvraagformulier duidelijk te vermelden; de oorzaak behoort te worden omschreven.
3. Aangezien de voorschotverlening aansluit bij de wettelijke basisvoorziening is het van groot belang dat wordt beschikt over de brochure betreffende de wet studiefinanciering (studiefinanciering 18+, verkrijgbaar bij het postkantoor of via postbus 51 's-Gravenhage). Die moet goed worden geraadpleegd *voordat* het aanvraagformulier wordt ingevuld; daarin worden nl. begrippen uit die brochure gebruikt.
4. De gegevens op het formulier moeten zoveel mogelijk worden verstrekt naar de toestand bij het begin van het studiejaar. Kunnen ze nog niet volledig worden omschreven dan moeten ze schriftelijk aan de contactdeputaten worden doorgegeven zodra dat wel mogelijk is.
Indien in de loop van het studiejaar wijzigingen optreden in de persoonlijke omstandigheden (bv. huwelijk), in de woonsituatie of in de inkomenspositie van de student (of van zijn eventuele echtgenote) behoren die wijzigingen zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de contactdeputaten te worden meegedeeld.
5. Geadviseerd wordt het aanvraagformulier in te vullen in tweevoud. Eén exemplaar wordt gezonden aan de contactdeputaten en een exemplaar kan worden behouden als afschrift voor het eigen archief.
Tevens wordt aangeraden een afschrift te vervaardigen van het bij het rijk ingediende aanvraagformulier betreffende de basisbeurs (en eventuele gezinstoeslag) en de ministeriële beschikkingen) zorgvuldig te bewaren (ze moeten eventueel aan deputaten ter inzage worden gegeven).
6. Het verdient voor studenten uit gezinnen met verschillende kinderen die voortgezet of hoger onderwijs genieten aanbeveling ook tijdig een aanvraag om aanvullende financiering over het betrokken studiejaar bij het rijk in te dienen maar van de eventueel daaruit ontvangen gelden *geen gebruik te maken. Gebeurt dat veel dan mogen deputaten volgens de Regeling studiefinanciering theologische studenten geen renteloze voorschotten toekennen.* De van het rijk ontvangen gelden betreffende de aanvullende financiering behoren aan het einde van het verstreken studiejaar aan het rijk te worden terugbetaald. Een en ander houdt verband met de omstandigheid dat bij het rijk administratief-technisch geen rekening wordt gehouden met studenten die uitsluitend de basisbeurs aanvragen, waardoor van rijkswege ten aanzien van hen de korting op de ouderlijke bijdrage in gezinnen met diverse kinderen die voortgezet of hoger onderwijs volgen, niet wordt verleend. De eventuele berekening van het rijk kan door deputaten in aanmerking worden genomen zodat bij min of meer aanzienlijke afwijkingen van hun berekeningen correcties door hen kunnen worden aangebracht. In overleg met de belanghebbende wordt onder ogen gezien of dergelijke correcties moeten worden verrekend.
Indien tijdens of na afloop van het studiejaar blijkt dat de verschuldigde ouderbijdrage of de draagkracht van de student of van zijn echtgenote min of meer aanzienlijk afwijkt van de ramingen zullen deputaten de berekening corrigeren en eventueel in overleg met de student de verschillen in uitkomst verrekenen.
7. Indien een renteloos voorschot wordt toegekend behoort de student een overeenkomst te tekenen waarbij hij verklaart de ontvangen bedragen schuldig te zijn aan de kerken behoudens kwijtschelding op grond van de hierna bedoelde Regeling studiefinanciering theologische studenten. De ouders van de student behoren zich door ondertekening van die overeenkomst mede-aansprakelijk te stellen voor de eventuele aflossing van verleende voorschotten. De echtgenote van een gehuwde student eveneens.
8. Het is noodzakelijk kennis te nemen van de hierbij gevoegde Regeling studiefinanciering theologische studenten.

Model 1 pagina 1

Aanvraagformulier betreffende een renteloos voorschot voor een student aan de Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland te Kampen student

Adres van de contactdeputaten ad artikel 19 KO:

naam:

telefoon:

Studiejaar: Betreft:
ongehuwde*

Naam student:

Theologische Universiteit voor de propaedeutische studie?

Heeft hij het propaedeutisch examen met goed gevolg afgelegd? Zo ja, wanneer?

Heeft hij het semi-doctoraal examen met goed gevolg afgelegd? Zo ja, wanneer?

Zal hij vermoedelijk in het komende studietijdvak afstuderen en zo ja, wanneer vermoedelijk?

Bijzonderheden betreffende de studieduur
GEHUWDE STUDENT Wanneer is de student gehuwd?

Hoe luidt de naam van zijn echtgenote?

Namen en leeftijden van eventuele kinderen:

Heeft de echtgenote eigen inkomsten? ja/nee*)

Is zij financieel afhankelijk van haar man? ja/nee')

') Doorhalen wat niet van toepassing is

pag. 3: aanvraagformulier

Studiejaar: 19/

Naam student:

Vragen

Antwoorden

BASISBEURS, GEZINSTOESLAG,

AANVULLENDE FINANCIERING

Is of wordt een basisbeurs bij het rijk aangevraagd?

ja/nee*) omdat

Zo ja, wanneer?

op

Is of wordt daarbij gezinstoeslag ('partnertoeslag') gevraagd?

ja/nee*) omdat

Is of wordt aanvullende financiering bij het rijk aan gevraagd?

ja/nee*) omdat

Zo ja, wanneer?

Is over het lopende studiejaar dergelijke aanvullende financiering bij het rijk aangevraagd of verkregen?

ja/nee*)

Zo ja, voor welk bedrag?

Is of wordt dat aan het rijk terugbetaald?

Zo ja, wanneer en hoe?

FINANCIELE GEGEVENS**)

Hoeveel bedroeg over het zgn. peiljaar- het belastbaar inkomen of het zuiver loon van:

- de vader van de student?

f

de moeder van de student?

f Hoeveel bedragen de zuivere

inkomsten van de student (waarschijnlijk) over het studietijdvak, t.w.:

- nettoloon
- winst uit onderneming
- winst uit aanmerkelijk belang
- andere zuivere inkomsten?

j

f

f

f

Hoeveel bedragen de zuivere inkomsten van de echtgenote van de student (waarschijnlijk) over het studietijdvak, t.w.:

- nettoloon
- winst uit onderneming
- winst uit aanmerkelijk belang
- andere zuivere inkomsten?

f

f

f

f

*) Doorhalen wat niet van toepassing is. Eventueel omschrijven waarom niet.

- ***) Zie ten aanzien van de hierna volgende begrippen in het bijzonder de brochure 'studiefinanciering 18+' van het ministerie van onderwijs en wetenschappen.
- ***) Dat is het tweede jaar voorafgaande aan het jaar waarin het studietijdvak valt.

pag.4: aanvraagformulier
 Studiejaar: 19/
 Naam student:

VOORSCHOT

Welk bedrag aan voorschot wordt gevraagd?
 Op welke post- of bankrekening en op wiens naam?
 Aanvullende mededelingen welke volgens de aanvrager van belang kunnen zijn voor de toekenning van een voorschot:

.....

OPMERKING: Deputaten zijn bevoegd nadere gegevens te vragen en de nodige bescheiden ter inzage te vragen betreffende de financiële draagkracht van de belanghebbenden

VERKLARING:

Deaanvragerverklaartdoorondertekeningdebovenvermeldegegevensnaarwaarheidtehebben vermeld. Hij verklaart tevens een exemplaar van de Regeling studiefinanciering theologische studenten te hebben ontvangen en daardoor op de hoogte te zijn van de van toepassing zijnde bepalingen.

Dagtekening.....: De aanvrager:

Model II

Overeenkomst betreffende het toekennen en het aanvaarden van renteloze voorschotten voor een student aan de Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland

De ondergetekenden:

A. de deputaten ad artikel 19 van de kerkorde, benoemd door de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland en als zodanig die kerken vertegenwoordigend, hierna genoemd 'de deputaten', en

B. de theologische student....., wonende aan het adres

 hierna genoemd 'de student'

verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

1. aan de student zullen renteloze voorschotten worden verleend overeenkomstig de bepalingen van de Regeling studiefinanciering theologische studenten;
2. de student verklaart dergelijke renteloze voorschotten te aanvaarden en de uit dienhoofde ontvangen bedragen schuldig te zijn aan de onder A bedoelde kerken, behoudens kwijtschelding op grond van artikel 16 van de onder 1 bedoelde regeling en voorzover daarin is bepaald;
3. de student verklaart dat hij de verleende voorschotten zal terugbetalen aan de de putaten indien zich een of meer gevallen voordoen als bedoeld artikel 15 lid 2 of lid 3 van de onder 1 bedoelde regeling en wel terstond tenzij tussen partijen terugbetaling

overeenkomstig het bepaalde in die regeling in termijnen wordt overeengekomen;

4. de student verklaart dat hij alle medewerking zal verlenen om deputaten in staat te stellen de eerder bedoelde regeling ten aanzien van hem uit te voeren en daartoe alle gegevens en bescheiden betreffende de financiële draagkracht van hem en zijn even tuele vrouw desgewenst aan deputaten te verstrekken of ter inzage te geven;

5. de student verklaart tenslotte over de studieperioden waarop de overeenkomst be trekking heeft geen aanvullende financiering krachtens de wet op de studiefinanciering van het rijk te zullen aanvaarden.

Dagtekening:
Namens de deputaten: Handtekening student:
.....
.....

Verklaring van de ouders van de student:

De ondergetekenden: (vader) en
(moeder),

wonende te
aan het adres.....

verklaren mede-aansprakelijk te zijn voor het nakomen van de verplichtingen uit hoofde van het bepaalde onder de punten 2, 3 en 4 van de _overeenkomst. Tevens verklaren zij alle noodzakelijke gegevens en bescheiden betreffende hun financiële draagkracht desgewenst aan deputaten te verstrekken of ter inzage te geven.

Dagtekening:..... Handtekening vader:
Handtekening moeder:

Verklaring van de echtgenote van de student:

De ondergetekende:..... echtgenote van de student verklaart mede-aansprakelijk te zijn voor het nakomen van de verplichtingen uit hoofde van het bepaalde onder de punten 2, 3 en 4 van de overeenkomst.

Dagtekening:..... Handtekening:

AANVULLEND RAPPORT VAN DE DEPUTATEN AD ARTIKEL 19 KO, BENOEMD DOOR DE GENERALE SYNODE VAN SPAKENBURG-NOORD 1987

31 juli 1989

Secretaris: G. de Jonge

Heereweg 87

2161 AE Lisse

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, samen te komen D.V. op 18 april 1990 p/a de roepende kerk te Leeuwarden

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Geruime tijd nadat de kopij voor ons rapport van 3 juni jl. was toegezonden aan de deputaten voor generaal-synodale publikaties, werden enige leden van ons deputaatschap (de brs. P.J. Doornbos en G. de Jonge) in de gelegenheid gesteld een gesprek te voeren met een viertal hoofdambtenaren van het ministerie van onderwijs en wetenschappen (afd. studiefinanciering) over de problematiek die in ons rapport aan de orde is gesteld onder punt 2 en aan het slot van par. VIII onder het opschrift 'Aanvullende financiering'.

Daarbij werd bevestigd dat, wanneer een student slechts de basisbeurs aanvraagt, administratieftechnisch de totale situatie van het gezin niet in beeld komt; de betrokken student blijft buiten beschouwing. Het gevolg daarvan is dat het rijk t.b.v. de overige studerende kinderen uit zo'n gezin minder toekent dan het geval zou zijn als ook de bedoelde student volledige studiefinanciering zou ontvangen. Het zal volgens de aanwezige hoofdambtenaren nog wel geruime tijd kunnen duren (waarschijnlijk enige jaren) voordat de departementale computers de volledige gezinssituatie in het gestelde geval wel kunnen verwerken.

Deputaten hebben opgemerkt dat thans dientengevolge de ouders van een student die het rijk niet belast met aanvullende financiering, als het ware worden gestraft. Zij hebben voorts naar aanleiding hiervan opgemerkt dat het voor de hand ligt dat toekomstige deputaten jaarlijks deze zaak bij het ministerie opnieuw onder de aandacht zullen brengen.

Tijdens het onderhoud bleek overigens dat, als thans een student noodgedwongen de aanvullende rijksfinanciering aanvraagt, maar daarvan geen gebruik maakt, hij telkens onmiddellijk na ontvangst van de maandelijkse rijksuitkering uit dien hoofde, het ontvangen bedrag kan terugstorten. Het advies aan de studenten om de gelden uit de aanvullende rijksfinanciering na een jaar terug te betalen, kan dus thans worden gewijzigd in het advies de maandelijks daaruit ontvangen gelden direct terug te storten. Het risico voor de student dat hij toch de van het rijk ontvangen aanvullende financieringsgelden gebruikt wordt hierdoor dus beperkt.

Iedere student ontvangt jaarlijks in februari van het ministerie een overzicht waaruit blijkt welke gelden hij heeft ontvangen en wat is terugbetaald. Het verdient uiteraard aanbeveling dat de toekomstige generale deputaten iedere student die aanvullende rijksfinanciering heeft aangevraagd, verplichten dat overzicht aan hen over te leggen.

Indien een student de aanvullende rijksfinanciering ontvangt kan dat betekenen (zie onder par. VIII van het rapport aan het slot), dat een deel daarvan als aanvullende beurs wordt toegekend, die niet hoeft te worden terugbetaald. Kennelijk kan bij het aanvragen van een dergelijke aanvullende financiering eventueel worden volstaan met het terugstorten van het gedeelte dat als rentedragende lening wordt verstrekt en hoeft niet de totale aanvullende financiering van het rijk te worden geaccepteerd zoals wij in ons rapport hebben opgemerkt. Hoewel het praktische bezwaar dat bij maandelijkse terugstorting de verleiding voor een student om toch de aanvullende financieringsgelden van het rijk te gebruiken, kan afnemen menen wij toch ons advies dat bij handhaving van de huidige departementale praktijk met de huidige gekunstelde voorziening moet worden gebroken (zie par. VIII van ons rapport) te moeten handhaven.

O.i. zullen toekomstige deputaten jaarlijks bij het ministerie er op moeten aandringen dat zodanige administratief-technische voorzieningen worden getroffen dat ook indien een student alleen de basisbeurs aanvraagt de totale gezinssituatie in aanmerking wordt genomen doordat een dergelijke student voor de verdeling van de ouderlijke draagkracht eveneens meetelt. Uiteraard totdat aan het verzoek is voldaan.

Wij merken tenslotte nog op dat het aanvraagformulier model I en de daarbij behorende aanwijzingen eventueel moeten worden gewijzigd al naar uw beslissing in deze zaak uitvalt.

Met heilbiede en broedergroeten, voor deputaten: ds. P. Groenberg, voorzitter G. de Jonge, secretaris

PS. In het aan het slot van ons rapport opgenomen model II behoort de tekst onder punt 5 te luiden:

5. de student verklaart tenslotte over de studieperiode waarop de overeenkomst betrekking heeft geen gebruik te zullen maken van aanvullende financiering krachtens de wet op de studiefinanciering door het rijk.

INSTRUCTIE VOOR DEPUTATEN AD ART. 19 KO

Artikel 1

In deze instructie wordt verstaan onder:

„*theologische universiteit*”: de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland, thans gevestigd in Kampen, Broederweg 15;

„*deputaten*”: de generale deputaten naar artikel 19 van de kerkorde, benoemd door de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland;

„*contactdeputaten* “: de deputaten uit het ressort waar de ouders van een student wonen op 1 maart van het jaar waarin hij voor het eerst financiële steun aanvraagt; ten aanzien van een student die geen ouders meer heeft of die bij de aanvang van de studie 28 jaar of ouder is, worden hieronder echter verstaan de deputaten uit het ressort waar hij woont;

„*financiële commissie*”: de door en uit het midden van de deputaten benoemde commissie die de aan de studenten te verlenen steun berekent;

„*regeling studiefinanciering*”: de regeling studiefinanciering theologische studenten.

Artikel 2

De deputaten hebben tot taak naar artikel 19 van de kerkorde financiële steun te verlenen aan studenten aan de theologische universiteit. Zij dienen daarbij de bepalingen van de regeling studiefinanciering in acht te nemen.

Ingeval van onvoorziene en ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van de rijksstudiefinanciering zullen zij naar bevind van zaken handelen. Zij zullen daarbij doel en uitgangspunt van de kerkelijke steunverlening in het oog dienen te houden. De contactoefening met de studenten loopt via de betrokken contactdeputaten.

Artikel 3

1.

Wanneer een deputaat of een secundus geen lid in volle rechten meer is van een van de gereformeerde kerken in Nederland kan hij zijn functie niet langer uitoefenen en behoort hij zijn werkzaamheden te staken. Hij geeft van zo'n situatie onverwijld kennis aan de overige deputaten.

2.

De deputaat of secundus die geen deel meer uitmaakt van het deputaatschap zorgt er voor dat binnen een week nadien alle bescheiden die hij als deputaat onder zijn berusting heeft, ter beschikking van het deputaatschap komen.

Artikel 4

Zo spoedig mogelijk na hun benoeming houden deputaten een constituerende vergadering, waarin zij uit hun midden een voorzitter, een secretaris, een penningmeester en een algemeen adjunct kiezen.

Artikel 5

Deputaten vergaderen tenminste tweemaal per jaar en voorts wanneer de voorzitter en de secretaris dat wenselijk achten of wanneer tenminste drie deputaten erom vragen.

Artikel 6

Deputaten zullen de door de senaat van de theologische universiteit aangewezen waarnemer tijdig uitnodigen de vergaderingen bij te wonen.

Artikel 7

1.

De voorzitter leidt de vergaderingen; het behoort tot zijn taak de zaken die moeten worden behandeld duidelijk aan de orde te stellen; tevens draagt hij er zorg voor dat de besprekingen ordelijk verlopen.

De secretaris is belast met het opstellen van de notulen van de vergaderingen; een exemplaar van de ontwerp-notulen zendt hij zo spoedig mogelijk na afloop van de gehouden vergadering aan de deputaten alsmede aan de in artikel 6 bedoelde waarnemer. Voorts voert hij de correspondentie en zorgt hij voor de bewaring van de notulen, de ingekomen correspondentie en een afschrift van de uitgaande stukken, alsmede voor een goed beheer van de tot het archief van deputaten behorende stukken, met uitzondering van de in artikel 8 genoemde bescheiden.

De penningmeester is belast met de inning van de door de kerken verschuldigde financiële bijdragen, met het beheer van de inkomsten en het verrichten van de uitgaven. Hij draagt er in overleg met de voorzitter en de secretaris zorg voor dat de financiële middelen die niet op korte termijn nodig zijn zo gunstig mogelijk worden belegd.

Het boekjaar loopt van 1 september tot en met 31 augustus.

2. Deputaten zorgen voor het aanvragen van de benodigde bankrekeningen en bepalen welke personen tekeningsbevoegdheid hebben.

3. Deputaten kunnen zich zo nodig verzekeren van administratieve bijstand.

4. Indien deputaten een administratieve medewerker belasten met het voeren van boekhouding of administratie, dienen zij zich er van te vergewissen dat deze lid is van één van de gereformeerde kerken in Nederland.

Artikel 8

De deputaten benoemen uit hun midden een financiële commissie van tenminste drie personen. De commissie is belast met het berekenen van de aan de studenten te verlenen financiële steun. Zij controleert de juistheid van de door de studenten en hun ouders verstrekte gegevens. Zo nodig corrigeert zij achteraf op basis van nader verstrekte gegevens haar berekeningen. Zij zorgt voor een goed archiefbeheer van de door haar ontvangen bescheiden en van de afschriften van haar schriftelijke mededelingen en adviezen aan de deputaten.

Artikel 9

Deputaten zorgen ervoor dat op de voorlichtingsdagen inzake de studie aan de theologische universiteit voldoende informatiemateriaal aanwezig is betreffende de mogelijkheden tot financiële ondersteuning van de theologische studenten.

Zij zullen jaarlijks, uiterlijk 1 februari, via een oproep in de regionale kerkbladen en in een landelijk dagblad gegadigden verzoeken zich te wenden tot de betrokken contactdeputaten. Dezen zullen aan ieder die zich aanmeldt een aanvraagformulier toezenden dat geheel ingevuld uiterlijk 15 maart bij hen dient te worden ingeleverd.

Aan studenten aan wie in het lopende studiejaar reeds voorschotten zijn verstrekt zullen de betrokken contactdeputaten uit eigen beweging een aanvraagformulier toezenden.

Artikel 10

De ontvangen aanvraagformulieren worden door de betrokken contactdeputaten op volledigheid gecontroleerd. Deze formulieren worden zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 1 mei, naar de financiële commissie gezonden ter berekening van de te verlenen steun.

Artikel 11

Met gegadigden voor steunverlening die zich voor het eerst melden zal door de contactdeputaten een gesprek betreffende hun aanvraag worden gevoerd. Voorts zullen de contactdeputaten gedurende de periode van steunverlening jaarlijks een of meer gesprekken voeren met de betrokken studenten betreffende de voortgang van hun studie, hun financiële situatie en de besteding van het in de wettelijke basisbeurs begrepen boekengeld en de hun toegekende boekentoeelage. Over deze gesprekken rapporteren zij tijdig schriftelijk aan het deputaatschap.

Artikel 12

Deputaten zullen de faculteitscommissie van de theologische universiteit de gelegenheid bieden tot mondeling overleg met hen betreffende de omvang van de studiekosten en de normen voor de steunbedragen.

Artikel 13

Uiterlijk 1 juli van elk jaar stellen deputaten de steunbedragen voor het komende studiejaar vast. Tevens bepalen deputaten het quotum dat over het lopende kalenderjaar door de kerken moet worden opgebracht; zonodig stellen zij eerst een voorlopig quotum vast. Zij delen de kerken mee hoe zij tot vaststelling van het quotum zijn gekomen, onder gelijktijdige opgave van het ontvangen aantal steunaanvragen.

Artikel 14

Deputaten dienen hun financiële administratie jaarlijks te laten controleren door een accountant, die over die controle tijdig schriftelijk rapporteert.

Artikel 15

Deputaten dienen van al hun werkzaamheden en van hun financiële beheer schriftelijk rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en dat rapport, voorzien van afschriften van de in artikel 14 bedoelde accountantsrapporten over de verstreken boekjaren, uiterlijk drie maanden voor de aanvang van die synode aan de kerken toe te zenden.

Een overeenkomstig rapport behoren zij aan die generale synode uit te brengen over de periode die bij de aanvang van de synode is verstreken sinds het begin van het lopende studiejaar.

In hun rapport dienen zij te omschrijven in welke gevallen in de verslagperiode toepassing is gegeven aan de zgn. hardheidsclausule van de regeling studiefinanciering en hoe zij hebben voorzien in de gevallen waarin die regeling niet voorziet, alsmede bij onvoorziene en ingrijpende ontwikkelingen als bedoeld in artikel 2.

In hun rapport geven zij zo nodig adviezen in verband met mogelijke ontwikkelingen en veranderingen die op het gebied van de rijksstudiefinanciering zijn te verwachten.

Persoonlijke gegevens betreffende studenten die deputaten ter kennis van de generale synode wensen te brengen dienen slechts in een vertrouwelijk rapport aan de generale synode te worden vermeld.

REGELING BETREFFENDE DE STUDIEFINANCIERING VOOR STUDENTEN AAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

Begripsomschrijving

Artikel 1

In deze regeling worden verstaan onder

„*theologische universiteit*“: de Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland, thans gevestigd te Kampen, Broederweg 15;

„*deputaten*“: de generale deputaten naar artikel 19 van de kerkorde, benoemd door de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland;

„*contactdeputaten* “: de deputaten uit het ressort waar de ouders van een student wonen op 1 maart van het jaar waarin hij voor het eerst financiële steun aanvraagt; ten aanzien van een student die geen ouders meer heeft of die bij de aanvang van de studie 28 jaar of ouder is, worden hieronder echter verstaan de deputaten uit het ressort waar hij woont;

„*studiejaar*“: de periode van 1 september van het jaar t/m 31 augustus van het daarop volgende jaar;

„*gezinstoeslag*“: de wettelijke toeslag voor de student die gehuwd is of gehuwd is geweest;

„*boekentoeelage* “: het bedrag dat gedurende de in deze regeling bedoelde periode wordt toegekend aan een student die het propaëdeutisch examen met goed gevolg heeft afgelegd, als aanvulling op het in de wettelijke basisbeurs begrepen boekengeld, en dat bestemd is voor de opbouw van een basisbibliotheek.

Financiële steun in de vorm van voorschotten

Artikel 2

Deputaten kunnen financiële steun verlenen aan studenten die staan ingeschreven aan de theologische universiteit en die het voornemen hebben predikant te worden van een gereformeerde kerk in Nederland of van een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in artikel 5 lid 2.

Artikel 3

1. Deputaten verlenen de financiële steun per studiejaar in de vorm van renteloze voorschotten die in maandelijkse termijnen aan de student worden uitbetaald. Het in de steun begrepen bedrag voor collegegeld wordt in zijn geheel bij de eerste termijn betaalbaar gesteld.

2. Geen financiële steun zal worden verleend aan de student aan wie over het desbetreffende studiejaar aanvullende financiering ingevolge de Wet op de studiefinanciering is toegekend en die daarvan gebruik heeft gemaakt.

Overeenkomstige toepassing wettelijke regeling

Artikel 4

1. Richtlijn voor de berekening van de voorschotten is de rijksregeling vervat in de Wetop de studiefinanciering en haar uitvoeringsvoorschriften die naar analogie worden toegepast.

2. a. Bij de berekening van de aanvullende financiering overeenkomstig die wet nemen deputaten in aanmerking de wettelijke regels betreffende de ouderlijkebijdrage en de financiële draagkracht van de student en van zijn eventuele echtgenote.

b. Indien de ouderlijke bijdrage in het kader van de Wet op de studiefinanciering in zijn geheel wordt toegerekend aan een of meer andere studerenden uit hetouderlijk gezin zullen deputaten bij het bepalen van de voorschotten ten behoeve van de bij hen aanvragende student(en) de ouderlijke bijdrage buiten beschouwing laten.

3. Deputaten stellen jaarlijks als aanvulling op het in de wettelijke basisbeurs begrepen boekengeld tijdig het normbedrag van de totale boekentoeelage vast ten aanzien van de daarvoor in aanmerking komende studenten.

4. Indien de overeenkomstige toepassing van de rijksregeling vervat in de Wet op de studiefinanciering volgens hen tot onaanvaardbare consequenties leidt handelen zij zoveel mogelijk naar de geest van deze regeling voor de studiefinanciering van theologische studenten.

Categorieën studenten

Artikel 5

1. Voor de toekenning van voorschotten kan in aanmerking komen:

A. de student die ingevolge de Wet op de studiefinanciering aanspraak kan maken op de basisbeurs voor wetenschappelijk onderwijs en eventueel op gezinstoeslag en die tevens aanspraak zou kunnen maken op aanvullende financiering krachtens die wet. Aan hem kunnen voorschotten worden verleend ter grootte van de wettelijke aanvullende financiering, vermeerderd met een boekentoeelage gedurende dein deze regeling bepaalde periode, behoudens het bepaalde in art. 8;

B. de student die tijdens zijn studie aan de theologische universiteit gedurende de maximale wettelijke periode een basisbeurs en eventuele gezinstoeslag als bedoeld onder A heeft genoten, maar die volgens deze regeling nog aanspraak op financiële steun kan maken. Aan

hem kunnen voorschotten worden verleend ter grootte van de wettelijke basisbeurs en de eventuele gezinstoeslag vermeerderd met de wettelijke aanvullende financiering, eventueel nog vermeerderd met de boekentoeslag gedurende de in deze regeling bedoelde periode. Voorschotten betreffende de gezinstoeslag worden slechts toegekend indien de student gehuwd is of geweest is en hij:

- a. de semi-doctorale drempel is gepasseerd en de leeftijd van 24 jaar heeft bereikt, of:
- b. het propaedeutisch examen met goed gevolg heeft afgelegd en ouder is dan 26 jaar.

Deputaten kunnen ten aanzien van zo'n student bij zijn verzoek om financiële steunverlening bepalen dat de hem verleende voorschotten geheel of ten dele behoren te worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in artikel 15;

C. *de student die bij de aanvang van het studiejaar anders dan door veronachtzaming van de wettelijke voorschriften geen aanspraak kan maken op studiefinanciering krachtens de Wet op de studiefinanciering* en die volgens deputaten op bijzondere gronden wel aanspraak heeft op financiële steun. Aan hem kunnen voorschotten worden verleend als bedoeld onder B, behoudens het bepaalde in artikel 8. Deputaten kunnen ten aanzien van zo'n student bij zijn eerste verzoek om financiële steunverlening bepalen dat de hem verleende voorschotten geheel of ten dele behoren te worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in artikel 15;

D. *de student uit de categorie A of C, doch die is ingeschreven aan de vooropleiding.*

Ten aanzien van een student aan de vooropleiding is van toepassing het bepaalde in artikel 8.

2. Ten behoeve van een student die afkomstig is uit een buitenlandse kerk waarmee DeGereformeerde Kerken in Nederland kerkelijke gemeenschap oefenen naar artikel 47 van de kerkorde, kan eveneens steun overeenkomstig deze regeling worden toegekend, indien ten aanzien van de medefinanciering van de studiekosten namens of ten behoeve van zo'n kerk met deputaten een overeenkomst is gesloten.

De steunverlening aan zo'n student kan plaats vinden zolang hij het voornemen heeft onmiddellijk na het voltooien van zijn studie predikant te worden bij een gereformeerde kerk in Nederland of bij een buitenlandse kerk als bedoeld in de vorige volzin.

Tijdsduur van de voorschotten .

Artikel 4

1. Renteloze voorschotten worden, behoudens het bepaalde in lid 2, in lid 6 en in artikel 8, toegekend gedurende ten hoogste zeven achtereenvolgende studie jaren, gerekend van het begin van het propaedeutisch jaar. Aan een student die ten behoeve van zijn studie aan de theologische universiteit aanvullende financiering op grond van de Wet op de studiefinanciering heeft genoten kunnen alsnog voorschotten worden verleend mits hij schriftelijk verklaart van de wettelijke aanvullende financiering af te zien. De voorschotten worden dan verleend gedurende de in de eerste volzin bedoelde periode verminderd met de studietijdvakken waarover hij bovenbedoelde aanvullende financiering heeft ontvangen.

2. Indien de betrokken contactdeputaten, nadat zij schriftelijk informatie bij de senaat van de theologische universiteit hebben ingewonnen, menen dat de steunverlening aan een ingeschreven student na het verstrijken van de in lid 1 bedoelde periode moet worden voortgezet, brengen zij die informatie en hun advies tijdig schriftelijk en geargumenteed ter kennis van de deputaten die daaromtrent zo spoedig mogelijk beslissen. Deputaten zijn bevoegd aan de voortzetting voorwaarden te verbinden welke o.m. kunnen inhouden dat de dan verleende voorschotten geheel of ten dele moeten worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in artikel 15.

3. Renteloze voorschotten ten behoeve van een gehuwde student betreffende de gezinstoeslag worden binnen de in de vorige leden bedoelde periode toegekend gedurende een tijdvak van ten hoogste drie achtereenvolgende studie jaren. Dat tijdvak wordt in het geval bedoeld in artikel 5 lid 1 onder B.b verlengd met de periode tussen de huwelijksdatum en het tijdstip waarop de semi-doctorale drempel is gepasseerd.

4. Aan een student die na zijn doctoraal examen de studie aan de theologische universiteit voortzet kunnen deputaten gedurende twee jaren voortgezette studie financiële steun verlenen. De betrokken contactdeputaten zullen daartoe schriftelijk informeren bij de senaat van de theologische universiteit. Zij brengen die informatie en hun advies tijdig schriftelijk ter kennis van deputaten die zo spoedig mogelijk over voortzetting van de steunverlening beslissen. In bijzondere gevallen kunnen deputaten de termijn van twee jaren verlengen. Deputaten zijn bevoegd aan de steunverlening gedurende de voortgezette studie voorwaarden te verbinden welke o.m. kunnen inhouden dat de dan verleende voorschotten geheel of ten dele moeten worden terugbetaald overeenkomstig het bepaalde in artikel 15.

5. Renteloze voorschotten voor de boekentoeslag worden toegekend aanvangende in het tweede jaar na het propaedeutisch examen en gedurende de daarop volgende studie jaren.

6. Wanneer een voorschot gewijzigd moet worden of een studieperiode niet het gehele studiejaar omvat, wordt aan elke maand een twaalfde deel van het jaarbedrag toe gerekend, met inachtneming van het bepaalde in artikel 3 lid 1 inzake het verschuldigde collegegeld.

7. De voorschotten worden verleend tot uiterlijk het tijdstip waarop de student nadat hij afgestudeerd is en nadat hij de kerkelijke examens heeft afgelegd, voor rekening van een kerk komt. Daarbij geldt de voorwaarde dat de student binnen drie weken nadat hij is afgestudeerd bij de betrokken classis schriftelijk zijn preparatoir examen heeft aangevraagd; van zijn

aanvraag behoort hij terstond een afschrift te zenden aan de betrokken contactdeputaten. Indien hij binnen dertien weken na de datum van het met goed gevolg afgelegde preparatoir examen geen beroep van een kerk heeft ontvangen of geen enkel op hem uitgebracht beroep heeft aanvaard, wordt in het algemeen de steunverlening beëindigd op het tijdstip dat deze periode is verstreken.

8. De steunverlening aan een student wordt beëindigd als deputaten menen dat zijn studie, mede gezien de informatie van de senaat van de theologische universiteit, onvoldoende vorderingen vertoont. Eveneens als deputaten constateren dat hij bij herhaling tekort schiet in het verstrekken van de door de contactdeputaten aan hem gevraagde informatie. Zij kunnen dan eventueel de steunverlening tijdelijk staken.

Voorlopige voorschotten

Artikel 7

Aan een steunvragende student aan wie nog geen dan wel voorlopig een wettelijke basisbeurs is toegekend, kunnen deputaten voorlopige voorschotten verlenen. Zodra in laatste instantie op het verzoek om de wettelijke basisbeurs is beschikt, stellen deputaten ten aanzien van zo'n student definitief vast op welke voorschotten hij op grond van deze regeling aanspraak kan maken. Deputaten zijn bevoegd na overleg van de contactdeputaten met de student verrekening toe te passen van de voorlopige met de definitieve voorschotten.

Vooropleiding

Artikel 8

1. De duur van de vooropleiding wordt niet in aanmerking genomen bij het vaststellen van de in artikel 6 bedoelde perioden voor een student die tot de propaedeutische studie is toegelaten.

2. Deputaten kunnen aan studenten aan de vooropleiding een boekenvergoeding toekennen voor studieboeken die specifiek nodig zijn voor die opleiding. Zo'n boekenvergoeding wordt niet in aanmerking genomen bij de toekenning van de in artikel 4 lid 3 bedoelde boekentoelage.

3. Een student aan de vooropleiding zal doorgaans als thuiswonende student worden aangemerkt. Is het voor zo'n student tengevolge van de reisafstand of door andere oorzaken volgens deputaten niet mogelijk of wenselijk thuis te studeren, dan kunnen zij op advies van de betrokken contactdeputaten steun toekennen op basis van de maatstaven voor een uitwonende student.

4. De periode gedurende welke steun aan een student aan de vooropleiding kan worden verleend kan ten hoogste twee jaren bedragen, gerekend van het tijdstip van inschrijving (voor de vooropleiding) aan de theologische universiteit. Van deze bepaling kan slechts worden afgeweken als aan deputaten wordt aangetoond dat de studie door ziekte of andere voor deputaten aanvaardbare bijzondere omstandigheden is vertraagd.

Verzoeken om financiële steun

Artikel 9

1. Hij die over een studiejaar financiële steun verlangt behoort daartoe een verzoek in te dienen bij de contactdeputaten vóór 15 maart van het jaar waarin het studiejaar aanvangt. Daartoe behoort gebruik te worden gemaakt van een door deputaten vastgesteld aanvraagformulier.

2. Aan studenten aan wie in een lopend studiejaar reeds voorschotten zijn verstrekt en die nog staan ingeschreven aan de theologische universiteit wordt ongevraagd een aanvraagformulier als bovenbedoeld toegezonden.

Overeenkomst

Artikel 10

1. Indien aan een student renteloze voorschotten worden toegekend, behoort hij een overeenkomst met deputaten aan te gaan volgens het bij deze regeling vastgestelde model I. Daarbij verklaart hij de ontvangen bedragen schuldig te zijn aan de kerken en die tijdig af te lossen behoudens kwijtschelding, een en ander overeenkomstig de bepalingen van deze regeling.

2. De ouders van de student en zijn eventuele echtgenote behoren zich door mede-ondertekening van die overeenkomst eveneens aansprakelijk te stellen voor de eventuele aflossing van verleende voorschotten.

Informatie aan de student

Artikel 11

1. Deputaten stellen een student die om financiële steun heeft verzocht, uiterlijk drie weken na het nemen van hun beslissing op zijn aanvraag schriftelijk hiervan in kennis, door bemiddeling van de contactdeputaten.

2. Indien tijdens of na afloop van een studiejaar blijkt dat de verschuldigde ouderbijdrage of de draagkracht van de student of van zijn echtgenote aanzienlijk afwijkt van de raming, zullen deputaten de berekening van de voorschotten kunnen herzien. Van zo'n herziening zullen zij de

betrokken student zo spoedig mogelijk schriftelijk verwittigen. Een afschrift van de kennisgeving zenden zij aan de betrokken contactdeputaten. Deputaten zijn bevoegd de verschillen in uitkomsten met de student te verrekenen.

3. Deputaten stellen een student die steun ontvangt zo spoedig mogelijk schriftelijk en geargumenteed in kennis van hun beslissing de financiële steunverlening op te schorten of te beëindigen. Een afschrift van de kennisgeving zenden zij aan de betrokken contactdeputaten.

Verzoek om herziening van beslissing

Artikel 12

1. Een student kan schriftelijk en met redenen omkleed aan deputaten verzoeken om herziening van hun beslissing ten aanzien van de hem al of niet toegekende steun, uiterlijk drie maanden na de dagtekening van hun beslissing. Hij behoort een dergelijk verzoekschrift in te zenden door bemiddeling van zijn contactdeputaten.

2. Deputaten beslissen op een dergelijk verzoekschrift binnen twee maanden nadat het is ingediend. Het bepaalde in lid 1 van artikel 11 is van overeenkomstige toepassing. Op zijn verzoek stellen zij voordat zij een beslissing nemen de student in de gelegenheid zijn verzoek om herziening mondeling toe te lichten.

Informatie aan deputaten

Artikel 13

1. Een student die financiële steun vraagt of ontvangt, alsmede zijn ouders en zijn eventuele echtgenote, zijn verplicht alle medewerking te verlenen aan de contactdeputaten en de door hen ter uitvoering van deze regeling noodzakelijk geachte gegevens betreffende hun financiële draagkracht schriftelijk binnen de gestelde termijnen te verstrekken.

2. Zij behoren de noodzakelijke gegevens op het in artikel 9 bedoelde aanvraagformulier te verstrekken zoveel mogelijk naar de toestand bij het begin van het studiejaar. Kunnen die nog niet volledig worden omschreven dan behoren zij die schriftelijk aan de contactdeputaten door te geven zodra dat wel mogelijk is. Indien in de loop van het studiejaar wijzigingen optreden in de persoonlijke omstandigheden, de woonsituatie of de inkomenspositie van de student of zijn eventuele echtgenote, behoort hij de wijzigingen zo spoedig mogelijk schriftelijk aan zijn contactdeputaten door te geven.

3. Een student behoort ten aanzien van de bestemming van het in de wettelijke basisbeurs begrepen boekengeld en de hem toegekende boekentoeelage behoorlijk overleg te plegen met zijn contactdeputaten. Daartoe behoort hij jaarlijks op het door hen bepaalde tijdstip, voor het eerst in het propaedeutisch jaar, schriftelijk aan hen een overzicht te verstrekken van door hem aangeschafte of aan te schaffen studieboeken.

4. Een student die steun ontvangt behoort, als zijn contactdeputaten hem daarom verzoeken, tijdig en in voldoende mate aan hen schriftelijk of mondeling informatie te verstrekken over de voortgang van zijn studie.

5. De student dient zijn contactdeputaten onverwijld schriftelijk in te lichten wanneer hij zijn studie in de theologie afbreekt of anderszins in omstandigheden komt te verkeren waardoor de toekenning en uitkering van voorschotten vervalst.

Informatie van de senaat van de theologische universiteit

Artikel 14

De contactdeputaten zullen jaarlijks in de maand februari bij de senaat van de theologische universiteit informeren naar de studieresultaten van de tot hun ressort behorende studenten aan wie voorschotten worden verleend. Blijkt uit die informatie en uit het contact met de student dat zijn studieresultaten onvoldoende zijn, doch menen zij dat de steunverlening toch moet worden voortgezet, dan delen zij dat schriftelijk en geargumenteed tijdig mede aan de deputaten, die zo spoedig mogelijk beslissen over de voortzetting van de steunverlening.

Terugbetaling van voorschotten

Artikel 15

1. Een student die voorschotten heeft ontvangen, behoort deze geheel of ten dele aan deputaten terug te betalen in de in de leden 2 en 3 omschreven gevallen, voor zover ze betrekking hebben op de boekentoeelage of boekenvergoedingen en voor zover het betreft de bestanddelen die over de ondersteuningsperiode zouden zijn gekenmerkt als rentedragende leningen, als de student krachtens de Wet op de studiefinanciering financiële steun had genoten.

2. Terugbetaling dient, naar gelang deputaten beslissen, geheel of ten dele plaats te vinden als:

a. de student ondanks herhaalde aanmaning nalaat te voldoen aaneen door deputaten op grond van deze regeling ten aanzien van hem getroffen regeling;

b. als de student of de andere in artikel 13 bedoelde personen ondanks herhaalde aanmaning nalaten een of meer daar omschreven informatie-onderdelen aan deputaten te verstrekken.

3. Terugbetaling dient voorts plaats te vinden als de student:

- a. behoort tot de in artikel 5 lid 1 onder B of C bedoelde categorie of verkeert in de situatie als bedoeld in artikel 6 lid 2 of lid 4, indien en voor zover deputaten dat ten aanzien van hem hebben besloten;
 - b. zijn studie aan de theologische universiteit afbreekt of daarvan wordt uitgesloten;
 - c. niet langer voornemens is predikant te worden bij een gereformeerde kerk in Nederland of een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in artikel 5 lid 2;
 - d. na voltooide opleiding zich niet binnen de gebruikelijke tijd beroepbaar laat stellen of dan niet beroepbaar gesteld wordt binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland of een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in artikel 5 lid 2, behoudens de in artikel 6 lid 4 bedoelde postdoctorale studie;
 - e. na beroepbaarstelling geen van de op hem uitgebrachte beroepen aanvaardt of na aanvaarding van een beroep zich alsnog terugtrekt en geen ander beroep aanneemt;
 - f. na beroepbaarstelling zich als lid onttrekt aan of wordt afgesneden van een gereformeerde kerk in Nederland of van een buitenlandse zusterkerk waartoe hij behoort;
 - g. na beroepbaarstelling een beroep aanneemt naar een buitenlandse kerk behoudens het bepaalde in artikel 5 lid 2;
 - h. predikant geworden, zich als lid onttrekt aan de gereformeerde kerk in Nederland of de buitenlandse zusterkerk waartoe hij behoort, of wordt afgezet naar de artikelen 79 en 80 van de kerkorde of ophoudt predikant te zijn naar artikel 15 van de kerkorde.
4. In het geval bedoeld in lid 2 onder h geldt de terugbetalingsplicht slechts voor het bedrag dat openstaat na kwijtschelding van een gedeelte van de voorschotten naar tijdsevenredigheid overeenkomstig het bepaalde in artikel 16. De terugbetalingsplicht geldt voorts in alle gevallen waarin achteraf blijkt dat te hoge voorschotten zijn verstrekt, tot het bedrag van het te veel betaalde.
5. Het verschuldigde bedrag is ineens opvorderbaar. Stuit aflossing ineens op bezwaren, dan kunnen deputaten op een met redenen omkleed verzoekschrift toestaan dat terugbetaling plaats vindt in een aantal door hen te bepalen termijnen en onder door hen te stellen voorwaarden.
- De periode van terugbetaling omvat maximaal 15 jaar. Het bedrag dat jaarlijks moet worden terugbetaald wordt vastgesteld op basis van de financiële draagkracht van de schuldplichtige en die van zijn ouders en van zijn eventuele echtgenote die zich mede aansprakelijk hebben gesteld voor de aflossing, met dien verstande dat het minstens f 1200,- per jaar bedraagt. Deputaten kunnen op grond van onvermogen van de aansprakelijke personen een resterend schuldbedrag oninbaar verklaren.
6. Bepalingen betreffende de terugbetalingsplicht zijn opgenomen in de in artikel 10 bedoelde overeenkomst.

Kwijtschelding

Artikel 16

1. De som van de in totaal aan een student verstrekte voorschotten, voor zover die zijn verschuldigd overeenkomstig het bepaalde in artikel 15 lid 1 en voor zover ze niet moeten worden terugbetaald krachtens lid 2, lid 3 of lid 4 van dat artikel, wordt door deputaten kwijtgescholden. De kwijtschelding geschiedt in tien gelijke jaarlijkse achtereenvolgende termijnen, gerekend van het tijdstip waarop hij is bevestigd als predikant in een gereformeerde kerk in Nederland of een buitenlandse zusterkerk als bedoeld in artikel 5 lid 2.
2. Kwijtschelding vindt ook plaats wanneer de student, kandidaat of predikant overlijdt of door langdurige invaliditeit niet in staat zal zijn zijn studie te voltooien of werkzaamheden als predikant te verrichten, dan wel uit dien hoofde als predikant is geëmeriteerd. De hierboven bedoelde invaliditeit dient te worden aangetoond door twee medische verklaringen, waarvan in ieder geval één niet door de eigen huisarts is afgegeven. Andere bijzondere omstandigheden kunnen deputaten eveneens aanleiding geven tot gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.
3. Van elke kwijtschelding verwittigen deputaten overwijd schriftelijk de student, kandidaat of predikant of in voorkomende gevallen zijn nabestaanden.

Hardheidsclausule

Artikel 17

Deputaten zijn bevoegd op advies van de betrokken contactdeputaten ten aanzien van een student of kandidaat tegemoet te komen aan een bijzondere situatie of aan onbillijkheden van overwegende aard die zich bij de toepassing van deze regeling voordoen, en daarbij af te wijken van de voorgaande bepalingen.

Onvoorziene gevallen

Artikel 18

In gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslissen deputaten.

Titel

Artikel 19

Deze regeling kan worden aangehaald als 'Regeling studiefinanciering theologische studenten'.

Model 1

Overeenkomst betreffende het toekennen en het aanvaarden van renteloze voorschotten voor een student aan de Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland

De ondergetekenden:

A. de deputaten ad artikel 19 van de kerkorde, benoemd door de laatstgehouden generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland en als zodanig die kerken vertegenwoordigend, hierna genoemd 'de deputaten', en

B. de theologische student , wonende aan het
adres postcode
te hierna genoemd 'de student'

verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

1. aan de student zullen renteloze voorschotten worden verleend overeenkomstig de bepalingen van de Regeling studiefinanciering theologische studenten;

2. de student verklaart dergelijke renteloze voorschotten te aanvaarden en de uit dien hoofde ontvangen bedragen schuldig te zijn aan de onder A bedoelde kerken, behoudens kwijtschelding op grond van artikel 16 van de onder 1 bedoelde regeling en voorzover daarin bepaald;

3. de student verklaart dat hij de verleende voorschotten zal terugbetalen aan de deputaten indien zich een of meer gevallen voordoen als bedoeld in artikel 15 lid 2 of lid 3 van de onder 1 bedoelde regeling en wel terstond tenzij tussen partijen terugbetaling overeenkomstig het bepaalde in die regeling in termijnen wordt overeengekomen;

4. de student verklaart dat hij alle medewerking zal verlenen om deputaten in staat te stellen de eerder bedoelde regeling ten aanzien van hem uit te voeren en daartoe alle gegevens en bescheiden betreffende de financiële draagkracht van hem en zijn eventuele vrouw desgewenst aan deputaten te verstrekken of ter inzage te geven;

5. de student verklaart tenslotte over de studieperiode waarop de overeenkomst betrekking heeft geen gebruik te zullen maken van aanvullende financiering krachtens de Wet op de studiefinanciering.

Dagtekening:

Namens de deputaten:

Handtekening student:

Verklaring van de ouders van de student:

De ondergetekenden: (vader) en

..... (moeder),

wonende te

aan het adres

verklaren mede-aansprakelijk te zijn voor het nakomen van de verplichtingen uit hoofde van het bepaalde onder de punten 2,3 en 4 van de overeenkomst. Tevens verklaren zij alle noodzakelijke gegevens en bescheiden betreffende hun financiële draagkracht desgewenst aan deputaten te verstrekken, of ter inzage te geven.

Dagtekening:

Handtekening vader:

Handtekening moeder:

Verklaring van de echtgenote van de student:

De ondergetekende: echtgenote van de student verklaart medeaansprakelijk te zijn voor het nakomen van de verplichtingen uit hoofde van het bepaalde onder de punten 2,3 en 4 van de overeenkomst.

Dagtekening:

Handtekening:

COMMISSIERAPPORT INZAKE REVISIEVERZOEKEN GENERAAL
DEPUTAATSCHAP AD ART. 19 KO

Rapporteur: J.M. Pel

Uw commissie meent dat de bezwaren, genoemd in de revisieverzoeken van de Gereformeerde Kerk te Rijnsburg en te Lisse, zoals samengevat in het materiaal onder 2 en 3 bij het desbetreffende besluit (zie Acta art. 61), behoren te worden afgewezen. Zij grondt dit op de volgende overwegingen:

1. generaal niveau vereist generaal deputaatschap

Beide appellerende kerken beroepen zich op art. 30 KO.

De kerk te Rijnsburg ontkent dat de steunverlening ad art. 19 KO een zaak is die alle kerken aangaat. Maar zij bestrijdt niet de door Spakenburg-Noord genoemde gronden. Ook haar verwijzing naar de uitspraak van de Particuliere Synode van Zuid-Holland 1987 levert geen nieuwe argumentatie op.

De kerken te Rijnsburg en te Lisse stellen dat de generale studiefinanciering van theologische studenten wel door mindere vergaderingen afgehandeld kan worden.

De kerk te Lisse brengt de overweging van de Generale Synode van Arnhem 1981 in stelling „dat naar gereformeerd kerkrechtelijk beginsel het algemeen kerkelijk werk zo dicht mogelijk bij de plaatselijke kerk en de mindere vergaderingen behoort te worden gehouden" (Acta Arnhem 1981 art. 69).

De Generale Synode van Arnhem koos o.m. op deze grond voor samenwerking tussen de particuliere synoden. De Generale Synode van Spakenburg-Noord heeft die keuze niet genegeerd, maar gegronde redenen genoemd voor haar besluit tot een generaal deputaatschap.

Daartegenover stelt de kerk te Lisse: „Maar naast het kerkelijke traject: kerkeraad-classisparticuliere synode-generale synode kennen de kerken uiteenlopende vormen van samenwerking". Daarbij wijst ze op verbanden voor zending, evangelisatie en emeritering en op de mogelijkheid van een zelfstandig onderdeel (in de zin van het zogenaamde art. 51 a KO).

De Generale Synode van Spakenburg-Noord heeft niet in afkeurende zin gesproken over dergelijke verbanden. Ze heeft wel aangewezen dat tot de aard van een samenwerkingsverband tussen de kerken behoort dat eenzijdige opzegging mogelijk is. Dit verdraagt zich volgens haar niet met de door alle kerken erkende noodzaak tot uniformiteit en continuïteit van generale steunverlening.

De kerk te Lisse onderkent deze problematiek. Zij poogt die te ondervangen door een totaalpakket aan maatregelen, waarin de particuliere synoden, hun deputaatschappen, de IV, een generaal deputaatschap en de generale synode ieder hun begrensde bevoegdheden hebben. Maar met name over de bevoegdheden van de IV blijkt hoe de argumentatie van Lisse zich verstrikt in tegenstrijdigheden.

Enerzijds stelt ze dat de particuliere synoden geen bevoegdheden delegeren tot het maken van bindende afspraken. Anderzijds zijn de particuliere synoden en hun deputaatschappen gebonden aan de beslissingen, die door de IV volgens het gemaakt Akkoord worden genomen. „De particulier synoden kunnen haar deputaten opdragen zich te houden aan bepaalde beslissingen van de IV".

Enerzijds is de IV een orgaan voor coördinatie en advies. Anderzijds heet de IV een uitvoeringsorgaan van de particuliere synoden.

Om op de knelpunten bijstand te verlenen moet dan een generaal deputaatschap in het leven geroepen worden met arbitraire bevoegdheden.

Het punt in geding is echter de samenwerking op basis van vrijwilligheid. Voor verschillende verbanden kan dat een werkbare vorm zijn. Maar voor de studiefinanciering van de theologische studenten is dat niet het geval. Nu de kerken de noodzaak tot uniformiteit en continuïteit hebben uitgesproken staat de weg van vrijwillige samenwerking en dus eenzijdige opzegbaarheid niet meer open.

De kerk te Lisse stelt: „Indien kerken akkoorden sluiten zijn dat verbindende regelingen. In het akkoord van samenwerking betreffende de steunverlening ad art. 19 K.O. is o.m. een opzegtermijn overeengekomen. Het is ethisch en juridisch niet goed aanvaardbaar dat enerzijds afspraken tussen particuliere synoden worden gemaakt (via dat akkoord) o.a. met betrekking tot opzegging en dat anderzijds de samenwerking wordt verbroken door de uitspraken van een generale generale synode (waarin dezelfde particuliere synoden samenkomen)".

Hier komt inderdaad het echte probleem aan het licht. Langs de weg van artt. 30 - 32 van de KO worden door de kerken afspraken gemaakt en zo nodig weer gewijzigd. De geldigheid daarvan kan niet ondergraven worden doordat er kerken op andere 'kerkelijke vergaderingen' tegenstrijdige afspraken maken. Op de generale synode van Spakenburg-Noord waren de kerken wettig vertegenwoordigd, ook de particuliere synoden met hun bestaande samenwerkingsvorm. Met het nieuwe gemeenschappelijk besluit krijgt het bestaande Akkoord van Samenwerking een andere status.

2. bezwáren tegen de IV doorslaggevend

De generale synode van Spakenburg-Noord heeft een vijftal bezwaren tegen de vorm van samenwerking tussen particuliere synoden aangevoerd. De kerk te Rijnsburg gaat hieraan voorbij. De kerk te Lisse bestrijdt deze bezwaren met een beroep op de generale synode van Arnhem 1981. Deze had namelijk uitgesproken: „Het benoemen van generale deputaten met de opdracht bepaalde taken van de particuliere deputaten over te nemen behoort slechts overwogen te worden indien de kerken daarop verder aandringen en indien blijkt dat een interressortale samenwerking tussen de onderscheiden particuliere synoden niet of gebrekkig functioneert.”

De kerk te Lisse voert allerlei materiaal aan om aan tonen dat de samenwerking goed tot optimaal functioneert.

En voorzover er gebreken aanwijsbaar zijn, doet de kerk voorstellen om de regelgeving te verbeteren.

De generale synode van Spakenburg-Noord heeft zich echter niet gebaseerd op de wijze waarop het Akkoord functioneert. Maar haar bezwaren richten zich tegen het bestaansrecht zelf van het Akkoord. Zelfs al zou het bestaande Akkoord bevredigend functioneren, dan nog blijven er strijdigheden in bevoegdheden zoals in de gronden 2b, 2e en 3 van generale synode van Spakenburg-Noord is aangegeven.

3. geen heropening van de discussie

De kerk te Lisse stelt dat de uitspraken van de generale synode van Spakenburg-Noord niet goed zijn onderbouwd en in tal van opzichten een onjuiste voorstelling van zaken geven. Daarbij wijst ze naar de totstandkoming van het besluit ter synode. Weliswaar hadden 5 particuliere synoden om een generaal deputaatschap gevraagd, maar de besluitvorming kwam moeizaam tot stand. Dan schrijft Lisse:

„Daarom zou onder ogen kunnen worden gezien of er toch enige generale deputaten (...) zouden kunnen komen en hoe daarnaast de particuliere deputaatschappen in stand zouden kunnen worden gehouden”. Als vervolg daarop doet ze dan voorstellen onder III en IV.

De generale synode van Spakenburg-Noord is tot een besluit gekomen na langdurige bespreking. Hiervan wordt in de Acta echter geen melding gemaakt om op een volgende synode de discussie te heropenen en voort te zetten. De vergadering heeft de verschillende, soms tegenstrijdige, argumenten en visies gewogen en is toen tot een besluit gekomen. De kerk te Lisse heeft al met al geen nieuwe argumenten tegen dat besluit en de erbij genoemde gronden aangedragen, die wijziging wenselijk zouden maken.

RAPPORT DEPUTATEN VOOR DIACONALE ZAKEN

Deel 1

I. Benoeming Deputaten

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd in Spakenburg-Noord, benoemde tot deputaten voor diaconale zaken de broeders: Ds. B. van Zuijlekom (samenroeper) (Gelderland), Ds. T. Dekker (Overijssel), J. val. Dijk (Groningen), W.C. Harwig (Drenthe), Dr. A.N. Hendriks (Utrecht), Ds. A. Kooij (Z-Holland), G. Middel (N-Holland), T. val. Ploeg (Friesland), J.S. Rietema (Zeeland, N-Brabant, Limburg).

Als secundi de broeders: F. Boersma (Z-Holland), Mr. J. Daverschot (Drenthe), Ds. T.S. Huttenga (N-Holland), Ds. J.W. val. Jagt (Overijssel), M. Prins (Friesland), J. Rump (Gelderland), Ds. H.M. Smit (Groningen), W. van Twillert (Utrecht), P. van Veelen (Zeeland, N-Brabant, Limburg) (zie Acta art. 185-3).

Deze deputaten ontvingen van de Generale Synode Spakenburg-Noord (1987) de volgende instructie:

1. Samenroeping

De benoemde deputaten zullen op uitnodiging van de door de synode aangewezen samenroeper zo spoedig mogelijk bijeenkomen om hun werkzaamheden zodanig te regelen, dat deze binnen de daarvoor gestelde tijd tot een goed einde kunnen worden gebracht. Zij zullen hun werkzaamheden verrichten in gebondenheid aan de door de synode omschreven opdracht. De deputaten benoemen uit hun midden voorzitter, secretaris en penningmeester.

2. Taakomschrijving

De door de synode omschreven opdracht omvat de volgende taken:

- A 1 de plaatselijke kerken in haar diaconale arbeid desgevraagd te adviseren inzake aanvragen om financiële steun, afkomstig van hulpverlenende instellingen die op landelijk niveau werkzaam zijn;
- 2 de plaatselijke kerken in haar diaconale arbeid op verzoek van hulpverlenende instellingen die binnen of vanuit de Gereformeerde Kerken op landelijk niveau werkzaam zijn, te adviseren inzake aanvragen om financiële steun; incidenteel zal het de deputaten vrijstaan, ook voor andere dan de hier bedoelde instellingen de aandacht van de kerken te vragen;
- b indien nodig, initiatieven te nemen ter leniging van materiële nood waarin (groepen van) zusterkerken in binnen- en/of buitenland zijn komen te verkeren als gevolg van zich acuut voordoende gebeurtenissen; het aan de kerken verzoeken om een collecte of gift behoort daarbij tot zijn bevoegdheid;
- c het adviseren van plaatselijke kerken in haar diaconale arbeid in gevallen dat diakenen in de uitoefening van hun ambt worden belemmerd of dreigen te worden belemmerd als gevolg van overheidsmaatregelen, alsmede het nemen van initiatieven in dergelijke gevallen om de zienswijze van de kerken in haar diaconale arbeid via de deputaten voor correspondentie met de hoge overheid ter kennis van de overheid te brengen.

3. Uitvoering van taken

Bij de uitvoering van de onder 2a genoemde taken zullen deputaten de volgende criteria hanteren:

- 1. de hulpverlening door de betreffende instelling moet dienstbaar zijn aan de beoefening van de christelijke barmhartigheid;
- 2. het doel en de wijze van de hulpverlening van de betreffende instelling dienen overeen te komen met Gods Woord, zoals de Gereformeerde Kerken dat hebben nagesproken in de Drie Formulieren van Eenheid;
- 3. het financieel beleid van een hulpverlenende instelling dient controleerbaar op de hulpverlening gericht en economisch verantwoord te zijn;
- 4. de financiële ondersteuning moet strekken tot opbouw van de gemeente en tot lof van God. De adviezen aan de plaatselijke kerken dienen een bondige motivering te bevatten, in relatie tot de criteria.

4. Vereiste stukken

Wanneer een adviesaanvraag afkomstig is van een hulpverlenende instelling, behoort deze instelling de volgende stukken tijdig, zo mogelijk in de maand september, aan het G.D.D. voor te leggen:

- 1. jaarstukken
- 2. begroting
- 3. beleidsplan
- 4. meerjarenbegroting
- 5. verslag van wat de hulpverlenende instelling heeft gedaan met eventuele voorgaande vragen of adviezen van de kant van het G.D.D.

Het deputaatschap zal bij de beoordeling van de stukken gebruik kunnen maken van het advies van deskundigen.

Met de boekhoudkundige gegevens door de om financiële hulp vragende instanties verstrekt, dient vertrouwelijk te worden omgegaan. Daarom zal bij de advisering het aan het deputaatschap toevertrouwde cijfermateriaal aan de

afzonderlijke kerken niet worden doorgegeven, maar-met handhaving van de vertrouwelijkheid-aan de generale synode worden voorgelegd.

5. Consultatie particulier-synodale deputaten
Het G.D. D. zal bij de uitvoering van de onder 2b en 2c omschreven taken, indien het dit gewenst acht, de particulier-synodale deputaten consulteren.
6. Rapportage
Deputaten zullen van hun handelingen schriftelijk rapport uitbrengen aan de eerst volgende synode. Zij dienen ernaar te streven aan hun rapport conclusies te verbinden, die dermate bondig geformuleerd zijn dat ze in aanmerking komen voor een directe behandeling ter synode; tenzij de synode anders bepaald heeft, zullen de deputaten hun rapport uiterlijk drie maanden vóór de bijeenkomst van de eerstvolgende synode indienen bij de samenroepende kerk.

II. Taakverdeling deputaatschap

De onderlinge functieverdeling is als volgt: Ds. B. van Zuijlekom - voorzitter Ds. A. Kooij – secretaris W.C. Harwig - penningmeester

Voor een goede vervulling van hun opdracht achtten deputaten het noodzakelijk een aantal deskundigen te verzoeken hen bij te staan. Met dankbaarheid deelt het deputaatschap demedewerking mee van:

- A. Bosc h-van Dijk, Nieuwerkerk a/d IJssel, notuliste
- Drs. B.W. Gort ra, Enschede
- D.A. Hekman ra, Emmen
- Prof. drs. K. Wezeman ra, Haren (Gr.)

III. Vergaderingen

Het deputaatschap vergaderde respectievelijk op: 18.9.1987, 30.10.1987, 27.11.1987, 15.1.1988, 19.2.1988, 1.7.1988, 4.11.1988, 9.12.1988, 10.3.1989, 31.3.1989 en 18.5.1989. De vergaderingen werden gehouden te Amersfoort.

IV. Bevoegdheid deputaten voor diaconale zaken

De generale synode besloot het deputaatschap op te dragen studie te maken van een door de Particuliere Synode van Friesland in 1987 aan de orde gestelde zaak.

Friesland stelde namelijk voor deputaten voor diaconale zaken op te dragen de voorlichting en advisering van diakenen op zich te nemen. Het door deputaten opgestelde studie-rapport is separaat aan de generale synode toegezonden.

V. Werkzaamheden

De deputaten hebben overeenkomstig hun instructie in de voorgaande periode gefunctioneerd. Voornamelijk betrof het de advisering inzake aanvragen om financiële steun.

- a. De stichting 'De Driehoek'
Deputaten hebben veel gesproken met het bestuur van de stichting 'De Driehoek'. Behandeld werden de steunaanvragen voor 1987, 1988 en 1989. In verband daarmee werd met belangstelling de nieuwe opzet van het werk van 'De Driehoek' gevolgd. Bij deze nieuwe opzet wordt het totale werk gecoördineerd door een algemeen directeur. In deze functie kon benoemd worden drs. H.R. Schaafsma.
Voorts werd een begin gemaakt met het zogenaamde 2e-lijnswerk. 'De Driehoek' maakt zich namelijk gereed om niet alleen maatschappelijk werk als hulpverlening aan te bieden. Ook de hulp van psychiaters en/of psychologen ten behoeve van broeders en zusters in nood zal worden mogelijk gemaakt.
- b. 'Dit Koningskind'
'Dit Koningskind' vroeg eveneens deputaten positief te adviseren over hun aanvragen om hulp aan de diakenen. Deputaten constateerden dat in goed overleg met het bestuur enige kritiek van deputaten door 'Dit Koningskind' zeer serieus werd behandeld.
- c. 'Bralectah'
Deze stichting is de derde steunaanvraagster die ieder jaar met deputaten de jaarrekening en de begroting bespreekt. Ook hier besloten deputaten de kerken gunstig te adviseren omtrent hun steunaanvragen.
Deputaten volgden met belangstelling het in gebruik nemen van een nieuw gebouw, waardoor het belangrijke werk van 'Bralectah' een betere voortgang kan hebben. Evenals bij 'Dit Koningskind' kon enige kritiek van de deputaten met het bestuur van 'Bralectah' in constructieve zin worden behandeld.
- d. Verschillende kerken informeerden naar steunaanvragen van verschillende hulpverlenende instellingen. Hiervan volgt een korte opsomming met het antwoord van deputaten.
- e. 'Teledienst'
De vraag of een bijdrage aan de stichting 'Teledienst' een zaak van particulier initiatief is, valt te overwegen. Deputaten zijn van mening dat een niet door de kerken ingestelde organisatie wel degelijk diaconale steun kan ontvangen. Het zou bijvoor

beeld binnen de mogelijkheden liggen het particulier `initiatief in deze te stimuleren via een artikeltje in de kerkbode. Deputaten spreken liever niet van particulier initiatief, maar van `de diaconale taak van de gemeente'.

f. 'In de Wingerd' te Wapenveld

Deputaten hebben geconstateerd dat door deze stichting een wezenlijk stuk christelijke dienstverlening wordt verricht. Deputaten hebben de vragende diaconieën geschreven dat men een gift aan deze stichting gaarne aanbeveelt met daarbij genoemd de door de generale synode aan deputaten opgelegde criteria:

1. de hulpverlening door de betreffende instelling moet dienstbaar zijn aan de beoefening van de christelijke barmhartigheid;
2. het doel en de wijze van de hulpverlening van de betreffende instelling dienen overeen te komen met Gods Woord, zoals de Gereformeerde Kerken dat hebben nagesproken in de Drie Formulieren van Eenheid;
3. het financieel beleid van een hulpverlenende instelling dient controleerbaar op de hulpverlening gericht en economisch verantwoord te zijn;
4. de financiële ondersteuning moet strekken tot opbouw van de gemeente en tot lof van God.

g. 'Nederlandse Patiënten Vereniging'

Deputaten zijn van mening dat het werk van deze vereniging zich vooral richt op het gebied van de voorlichting. Voor zover deputaten kunnen bezien, kan men alleen maar zeggen positief tegenover dit werk te staan. Voor een klein deel wordt er ook gewerkt aan de directe hulpverlening. Deze vereniging zou gesteund kunnen worden door in het kerkblad een stukje over haar werk te zetten en de gemeente aan te bevelen aan deze vereniging te denken.

h. `Sonneheerdt'

`Sonneheerdt' verricht goed werk ten bate van onze blinde broeders en zusters. Het is de bedoeling deze gehandicapten weer te laten functioneren in de maatschappij. Het werk is derhalve dienstbaar aan de beoefening van de christelijke barmhartigheid. Steun aan deze stichting is dus alleszins verantwoord. Gelet op de liquiditeit van de stichting en het accountantsrapport is steun aan deze stichting niet als eerste prioriteit aan te merken. Uit de cijfers blijkt niet dat de diakenen moeten bijspringen. Ook blijkt geen financiële nood, waardoor onmiddellijke hulp geboden zou moeten worden. Deputaten kunnen moeilijk bezwaren inbrengen tegen steun aan deze stichting, maar willen ook niet zover gaan de diaconieën dringend te verzoeken deze stichting te steunen.

i. `Effatha'

Het is deputaten bekend dat leden van onze kerken gebruik maken van `Effatha'. Het aantal van deze leden is groter dan in het algemeen wordt aangenomen. Deputaten stellen zich op de hoogte van het ethisch handelen van instellingen als `Effatha'. Eén van de criteria die de generale synode deputaten heeft opgedragen is dat doel en wijze van de hulpverlening van de betreffende instelling overeen dient te komen met Gods Woord zoals de Gereformeerde kerken dit hebben nagesproken in de Drie Formulieren van Eenheid. Ondersteuning aan instellingen die niet alleen onze kerkleden helpen is gerechtvaardigd: barmhartigheid verricht men niet uitsluitend voor geloofsgenoten.

j. `Louis Braillefonds'

Deze stichting is onderdeel van de Nederlandse Christelijke Blindenbond en verstrekt aan de leden van de NCB o.a. bijbels in brailleschrift. `Bralectah' maakt geen gebruik van deze stichting. Hoewel het doel goed is, zal het niet nodig zijn dat diakenen deze stichting met hoge bedragen steunen.

k. `Redt een Kind'

Dit betreft hulp aan kinderen in de derde wereld, met name India. Het lijkt deputaten moeilijk diaconale gelden te besteden aan dit werk. Het geld van diakenen is immers gegeven ten behoeve van de gemeente en de gemeenten in de ruimste zin van het woord. De gereformeerde diakenen hebben tot nu toe het steunen van ontwikkelingswerk afgewezen. Een andere zaak is of diakenen dit werk tijdens hun huisbezoeken niet kunnen stimuleren bij de leden van de gemeente. Stichtingen zoals `ZOA', `De Verre Naasten' en `Redt een Kind' zijn goede objecten voor gemeenteleden om hulp te bieden. Deputaten willen niet zeggen dat `het verboden' is incidenteel aan deze stichtingen een gift te geven. Het is niet juist als deze stichtingen een vast punt op de begroting van de diaconie zouden gaan vormen.

l. `Horizon Holland'

Deze stichting verleent eveneens hulp aan de derde wereld. Ook hier geldt het afwijzen van het zogenaamde werelddiaconaat. Beslissend kan niet zijn dat een lid van de gemeente bij deze stichting werkzaam is. Deze stichting heeft geen kerkelijke signatuur, maar werkt wel samen met andere kerken. Deputaten zien geen reden de diaconieën te verzoeken deze stichting aan te bevelen in de belangstelling van de gemeenteleden, temeer daar stichtingen als `ZOA', `Redt een Kind' en `De Verre Naasten' eerder belangstelling en steun verdienen.

m. 'GMV'

Het 'GMV' stuurde het deputaatschap een brief inzake de oprichting van een werkgroep ter bestudering van een strategische beleidsverkenning van de gereformeerde zorginstellingen. Dit vooral met het oog op het overheidsbeleid in deze. Twee punten komen in deze brief naar voren:

- a) kunnen deputaten instemmen met het initiatief en
- b) wat kunnen deputaten voor en met de studiegroep doen.

Deputaten konden met dit initiatief instemmen en besloten twee deputaten aan te wijzen als waarnemers, nl. de broeders Van de Dijk en Van Zuijlekom.

VI. Voorstel

Deputaten stellen voor het gevoerde beleid goed te keuren en een nieuw te benoemen deputaatschap opdracht te geven overeenkomstig de instructie gegeven door de Generale Synode te Spakenburg-Noord en overeenkomstig de door de Generale Synode van Leeuwarden eventueel te geven aanvullende instructies voort te zetten.

Namens het Deputaatschap voor diaconale zaken,

Ds. B. van Zuijlekom, voorz. Ds. A. Kooij, secr.

Vastgesteld, Amersfoort dal. 18 mei 1989

Deel 2

DEPUTATEN DIACONALE ZAKEN

Benoemd door de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Spakenburg-Noord 1987

Naast de taken die normaal aan het deputaatschap zijn opgedragen ontvingen deputaten nog de volgende opdracht:

'de door de Particuliere Synode van Friesland aan de orde gestelde zaak te bestuderen en van hun studieresultaten aan de eerstkomende generale synode rapport uit te brengen, zes maanden voordat zij bijeenkomt, en dit rapport tegelijk aan de kerken toe te zenden.'

De Particuliere Synode van Friesland 1987 stelde het volgende aan de orde:

- 'De P.S. stelt voor om de taakomschrijving van generale deputaten, zoals die door de deputaten ad interim wordt voorgesteld, als volgt uit te breiden:
"de plaatselijke kerken in haar diaconale arbeid in het algemeen van dienst te zijn door: op eigen initiatief regelmatige en op maat gesneden voorlichting aan de diakenen te verzorgen en een praktisch, hanteerbaar en bereikbaar systeem daarvoor uit te denken;
- op verzoek diaconieën schriftelijk, telefonisch of - zo nodig - via gesprekken te adviseren;
- na uitnodiging op diaconale vergaderingen en regionale overlegvergaderingen voorlichting te geven.'

De brief van het comité van de Centrale Diaconale Conferentie dal. 1-11-85 aan alle diaconieën, was als bijlage bij het voorstel gevoegd.

Als grond voor het besluit gaf de generale synode aan:

'Het moet eerst duidelijk worden, dat ook de door de Particuliere Synode van Friesland voorgestelde taken door een generale synode aan generaal-synodale deputaten kunnen worden opgedragen.'

Om aan de door de synode gestelde opdracht te kunnen voldoen is een zekere analyse van de problematiek gewenst. Een compleet onderzoek voorzien van uitgewerkte voorstellen betreffende alle aspecten achten deputaten in dit stadium echter prematuur.

Deputaten hebben het volgende overwogen:

De laatste jaren kan een gunstige en verblijdende ontwikkeling van het diaconaat worden waargenomen. De diakenen worden actiever en gaan meer werken in overeenstemming met het gestelde in de kerkorde en met wat ons wordt voorgehouden in het formulier voor de bevestiging van diakenen. De grotere aandacht voor de diaconale gemeente blijkt doordat steeds meer aan systematisch huisbezoek wordt gedaan. Als gevolg van deze ontwikkeling wordt meer van de diakenen gevraagd.

Bij dat meer actief optreden zal de diaken voor meer problemen worden geplaagd. Maatschappelijke ontwikkelingen, die door ontkerstening worden bepaald, hebben gevolgen. Het individu, in plaats van het gezin, wordt steeds meer centraal gesteld in wet- en regelgeving. Een onnatuurlijke gelijkschakeling dreigt te worden opgelegd. In gezinnen kunnen daardoor problemen ontstaan waarop een diaken adequaat moet kunnen reageren.

Deputaten zijn daarom van mening dat de achter het voorstel van de P.S. liggende problematiek (blijkend uit de toegevoegde bijlage van de C.D.C.) serieuze aandacht vraagt. Het is gewenst de diakenen bij de uitoefening van hun taak te steunen. Wie die steun moet verlenen en in welke vorm dat zou kunnen gebeuren, wordt hierna overwogen. Het voorstel van de P.S. Friesland handelt over drie aspecten. In dit rapport zullen deze drie aspecten in verschillende hoofdstukken worden behandeld, en wel:

- A Voorlichtingssysteem
- B Consultatie
- C Voorlichting op bijeenkomsten

A Voorlichtingssysteem

1 Waarom een voorlichtingssysteem?

Veel gemeenten hebben maar weinig of helemaal geen diakenen die over een behoorlijke ervaring beschikken. Er is daardoor weinig hulp voor de nieuw aankomenden. Telkens moet opnieuw worden begonnen met als gevolg dat veel diakenen soms langdurig onvoldoende kunnen functioneren. Bovendien kan van een meer ervaren diaken niet worden verwacht dat hij alle informatie, waarover hij in voorkomende situaties moet kunnen beschikken, zelf zal vergaren. De noodzakelijke informatie is nergens compleet voor handen.

Er zijn de laatste tijd enige boeken verschenen die veel hulp kunnen bieden. Het blad 'Dienst' heeft in de loop der jaren veel nuttige informatie verstrekt. Op conferenties zijn leerzame zaken behandeld. Er bestaan dus allerlei vormen van voorlichting.

Die voorlichting is echter in veel gevallen niet systematisch, weinig op maat gesneden en na enige tijd niet gemakkelijk meer te vinden. Bovendien treedt bijeen aantal zaken snel veroudering op.

Kortom de beschikbare informatie is:

- weinig systematisch
- onvoldoende continu
- moeilijk vindbaar
- waarschijnlijk niet compleet.

Het is daarom gewenst dat een, zo compleet mogelijk en steeds bijgewerkt, voorlichtingssysteem voor de diakenen beschikbaar komt.

2 Inhoud van een voorlichtingssysteem

Deputaten zijn van mening dat in het kader van dit rapport kan worden volstaan met een globale vermelding van de mogelijke inhoud. Daarbij zijn twee soorten onderwerpen te onderscheiden:

1 Onderwerpen waarvan de inhoud niet snel verouderd Te denken valt aan o.a.:

- Fundering van het diaconaat vanuit de Schrift en vanuit de geschiedenis.
- Betekenis van het kerkrecht en de meerdere vergaderingen voor diakenen.
- Aanwijzingen betreffende de taak- en werkwijze van diakenen. Over deze onderwerpen zijn de laatste tijd enige publikaties verschenen waarvan in dit kader de volgende dienen te worden vermeld:
 - 'Dienstvaardig I en II' van C. van der Leest.
 - 'Zaaien op dankdag' onder redactie van A. Kooij en C. Trimp.
 - Eerder, in 1982 verscheen: 'Zorgen voor de gemeente' van C. Trimp waarin de delen I en III voor diakenen van belang zijn.

Gezien de inhoud van deze en andere boekwerken zijn deputaten van mening dat het niet efficiënt is op korte termijn daarnaast nog speciaal voor diakenen bestemde voorlichting over deze onderwerpen samen te stellen.

Wel valt te overwegen deputaten te machtigen om over dit punt, met het oog op toekomstige voorzieningen, een oriënterend gesprek te voeren met deputaten-curatoren c.q. met de academische senaat van de Theologische Universiteit. Wellicht is het mogelijk, in het kader van het wetenschappelijk onderzoek dat aan de Theologische Universiteit wordt verricht, een meer geordende informatie voor de kerken te realiseren.

Deputaten overwegen hierbij dat de bibliotheek van de Theologische Universiteit reeds is ingeschakeld bij het bereikbaar maken van de sinds 1947 verschenen voorlichting in het tijdschrift 'Dienst'. Enige uitbouw van deze dienstverlening kan voor de kerken van betekenis zijn.

2 Onderwerpen die inhoudelijk voortdurend wijzigen:

- Gegevens over instellingen die hulp verlenen aan kerkleden en die werken vanuit een gereformeerde grondslag.
- Gegevens over instellingen die hulp verlenen aan kerkleden en die vanuit een 'algemeen christelijke' grondslag werken.
- Gegevens over instellingen op 'neutrale' grondslag die voor kerkleden nuttig kunnen zijn, of die voor kerkleden een gevaar betekenen.
- Gegevens over instellingen die barmhartigheidswerk beogen niet speciaal op de kerkleden gericht.
- Gegevens over fiscale en sociale wetten en regelingen alsmede subsidieregelingen voorzover die voor diakenen van belang zijn.
- Namen en adressen van consultants tot wie diakenen zich bij bijzondere problemen kunnen wenden.

De hiervoor vermelde opsomming is waarschijnlijk niet compleet. In de praktijk is gebleken dat het uiterst moeilijk is deze gegevens compleet te verzamelen en up to date te houden. Aan de diakenen zou een grote dienst worden bewezen wanneer deze informatie in een losbladig systeem of in een jaarlijks bijgewerkte uitgave zou verschijnen.

Deputaten zijn van mening dat het niet juist zou zijn wanneer zij, en daarmee de kerken, de verantwoordelijkheid voor de inhoud van een dergelijk informatiesysteem op zich zouden nemen. Intussen is het deputaten bekend dat diakenen uit de classis GoudaLeiden-Woerden

samen met het comité voor de Centrale Diaconale Conferentie werken aan de samenstelling van een diaconaal informatiesysteem.

Aan deputaten zou kunnen worden opgedragen dit werk te stimuleren voor zover het onderwerpen betreft vermeld onder punt A.2.2.

3 Conclusie

- Deputaten zijn van oordeel dat het door de P.S. Friesland voorgestelde: 'op eigen initiatief regelmatige en op maat gesneden voorlichting aan de diakenen te verzorgen en een praktisch, hanteerbaar en bereikbaar systeem daarvoor uit te denken', niet aan hen kan worden opgedragen.
Het is niet gewenst dat deputaten, en daarmee de kerken, de verantwoordelijkheid voor de inhoud op zich nemen.
- Aan deputaten kan wel worden opgedragen zich, met het oog op toekomstige voorzieningen, voor een oriënterend gesprek in verbinding te stellen met deputaten-curatoren c.q. de academische senaat van de Theologische Universiteit om te onderzoeken of, in het kader van het wetenschappelijk onderzoek dat aan de Universiteit wordt verricht, een meer geordende informatie voor de kerken in haar diaconale arbeid beschikbaar kan worden gesteld.
- Aan deputaten zou verder kunnen worden opgedragen, indien mogelijk in samenwerking met het comité voor de Centrale Diaconale Conferentie, te stimuleren dat informatie betreffende onderwerpen die inhoudelijk voortdurend wijzigen en die voor diakenen van belang zijn, zal verschijnen en wordt bijgehouden.

B Consultatie

1 Waarom consultatie

Het komt landelijk gezien vrij veel voordat diakenen plotseling vooreen moeilijk op te lossen probleem worden gesteld. De meeste van die problemen betreffen financiële zaken die, mede door hun achtergronden, zeer complex kunnen zijn.

Financiële problemen gaan vaak gepaard met problemen van andere aard of hebben die tot gevolg. In veel gevallen is er bij de diakenen maar ook in de kerkeraad onvoldoende kennis aanwezig om een goede wijze van hulpverlening te kunnen kiezen. Moeilijke gevallen zijn haast altijd spoedeisend, (b.v. faillissement, beslaglegging, afsnijden gas en licht, uithuiszetting, voorkomen van vervolging door de justitie of iets dergelijks).

Het is daarom gewenst dat de diakenen over één- of meerdere adressen kunnen beschikken waar snel een advies kan worden verkregen.

2 Wie geven consultatie?

Tot dusver werden de vragen betreffende moeilijke situaties meestal gesteld aan de voorzitter en de adviseurs van de Centrale Diaconale Conferentie. Deze broeders gaven naar beste weten en kunnen advies en waren daarvoor zelf verantwoordelijk. De vragen en antwoorden werden niet geregistreerd en er vond ook geen achteraf-beoordeling plaats. Het lijkt gewenst uit de kring van deputaten een tweetal broeders aan te wijzen die in spoedeisende gevallen door de diakenen of andere ambtsdragers kunnen worden geconsulteerd.

3 Conclusie

- Deputaten zijn van mening dat aan het door de P.S. Friesland voorgestelde: 'de plaatselijke kerken in haar diaconale arbeid in het algemeen van dienst te zijn door op verzoek diaconieën schriftelijk, telefonisch of-zo nodig-via gesprekken te adviseren' kan worden voldaan, met dien verstande dat het woord 'diaconieën' door 'ambtsdragers' kan worden vervangen.
- Aan deputaten kan worden opgedragen:
 1. Uit de kring van de deputaten een tweetal broeders te benoemen als consulent voor diaconale zaken;
 2. aan de kerken en aan de diakenen bekend te maken welke broeders zijn benoemd, onder vermelding van hun adressen en telefoonnummers.

C Voorlichting

1 Waarom voorlichting

Al meer dan 100 jaar komen diakenen landelijk en regionaal in voorlichtingsvergaderingen bijeen. Daardoor zijn heel veel diakenen geholpen bij het vervullen van hun ambtelijke taak. Naast schriftuurlijke voorlichting zijn in die bijeenkomsten tevens allerlei ontwikkelingen op diaconaal gebied in gang gezet.

Het is gebleken dat de voorlichtingsbijeenkomsten van groot nut zijn. Het is daarom zinvol dat medewerking wordt verleend.

2 Bestaande organisaties

Voorlichtende conferenties worden geregeld georganiseerd door de diakenen, in landelijk, provinciaal en classicaal verband. De organisatie daarvan behoeft geen hulp. Sprekers worden steeds door de organiserende comités uitgenodigd. Het is niet gewenst dat in de instructie van deputaten wordt opgenomen dat zij een dergelijke uitnodiging moeten aanvaarden. Een zodanige dwang zal niet goed werken. Verder

kan nog worden vermeld dat een leerzame cursus voor diakenen enkele malen per jaar wordt georganiseerd door het G.V.I.

3 Conclusie

- In afwijking van het door de P.S. Friesland voorgestelde, zijn deputaten van oordeel dat aan hen niet moet worden opgedragen: 'na uitnodiging op diaconale vergaderingen en regionale overlegvergaderingen voorlichting te geven'.
- Het is niet nodig de diaconale conferenties te stimuleren.
- Het is wellicht wel gewenst dat een aantal van de deputaten voor diaconale zaken zich beschikbaar stelt voor het geven van voorlichting op de diaconale conferenties.

Voorstel:

Art. 2, de taakomschrijving, van de instructie voor de deputaten voor diaconale zaken, na het punt c, als volgt uit te breiden:

- d zich, met het oog op toekomstige voorzieningen, voor een oriënterend gesprek in verbinding te stellen met deputaten-curatoren c.q. de academische senaat van de Theologische Universiteit om te onderzoeken of, in het kader van het wetenschappelijk onderzoek dat aan de Universiteit wordt verricht, een meer geordende informatie voor de kerken in haar diaconale arbeid beschikbaar kan worden gesteld;
- e te stimuleren, indien mogelijk in samenwerking met het comité voor de Centrale Diaconale Conferentie, dat informatie betreffende onderwerpen die inhoudelijk voortdurend wijzigen en die voor diakenen van belang zijn, zal verschijnen;
- f uit de kring van de deputaten een tweetal broeders te benoemen als consulent voor diaconale zaken;

Namens het Deputaatschap voor diaconale zaken,
Ds. B. van Zijlkom, voorz. Ds. A. Kooij, secr.
Vastgesteld, Amersfoort dal. 18 mei 1989

AANVULLEND RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DIACONALE ZAKEN

Benoemd door de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Spakenburg-Noord 1987.

1. Aanleiding

Deputaten werden na het indienen van hun rapport geconfronteerd met het eindverslag van de commissie „Gereformeerde Zorgontwikkeling“, getiteld: „Gereformeerde Zorg Verzekerd?“, verschenen te Zwolle op 18 augustus 1989.

Dit eindverslag en het daarop volgende congres van de gereformeerde zorginstellingen noodzaakten de deputaten om zich tot de komende generale synode te richten met een aanvullend rapport en een aanvullend voorstel.

Uit dat eindverslag valt te leren dat het subsidiërings- en bekostigingsstelsel voor zorginstellingen ingrijpend zal worden gewijzigd, mede gebaseerd op de ideeën van de „Commissie Dekker“.

Het valt te verwachten dat een aantal zorginstellingen, werkzaam binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland, daardoor in hun bestaan zullen worden bedreigd. In een aantal gevallen zal waarschijnlijk een intensieve samenwerking van instellingen noodzakelijk zijn. Op dat punt wordt reeds onderzoek verricht.

2. Overwegingen

Deputaten hebben naar aanleiding van deze bedreiging het volgende overwogen:

De taakomschrijving van de diakenen gesteld in art. 22 KO geeft aan dat de diakenen die nood zien moeten helpen en de gemeente daarbij zo mogelijk inschakelen. Veel moeite kunnen zo binnen de grenzen van de eigen gemeente worden opgelost. Maar niet alle.

Er zijn hulpvragen waarop vanuit de eigen gemeente onvoldoende hulp kan worden geboden.

De diakenen zullen dan buiten de grenzen van de gemeente moeten kijken. Soms kunnen organisaties die niet door gereformeerden zijn opgezet, voortreffelijk helpen. Zij kunnen dan daarheen verwijzen en de gemeente kan mogelijk aanvullende hulp verlenen.

In andere gevallen is hulpverlening vanuit een gereformeerde achtergrond gewenst. De diakenen moeten daarvoor op een andere manier buiten de grenzen van hun gemeente kijken en zien of samen met zustergemeenten kan worden geholpen. In dat geval zullen zij contact zoeken met de diakenen uit die zustergemeenten.

Zo hebben de diakenen landelijk en regionaal het initiatief genomen om zorginstellingen met een gereformeerde grondslag op te richten.

Het is vervolgens voor de diakenen natuurlijk een zorg dat die zorginstellingen, zolang ze nodig zijn, blijven bestaan. Daaruit volgt:

De zorg voor het voortbestaan van zorginstellingen, die aan broeders en zusters noodzakelijke en kwalitatief goede hulp kunnen verlenen, behoort tot de taak van de diakenen.

Vervolgens hebben de deputaten gelet op de uitspraken van de Generale Synode van Heemse 1984. (Acta deel 1 art. 55).

Bij de uitspraken betreffende diaconale samenwerking, werden gronden aangevoerd waarvan de punten 3 en 4 in dit geval van belang zijn. Deze luiden:

3. " Het rapport van het studiedeputaatschap inzake diaconale samenwerking heeft overtuigend aangetoond dat het noodzakelijk is een kader te scheppen dat een eendrachtig en slagvaardig optreden van de kerken in haar diaconale arbeid mogelijk maakt."

4. „Diaconale zaken zijn kerkelijke zaken die kerkelijk behandeld horen te worden; voorkomen moet worden dat een geïsoleerd diaconaal kerkverband ontstaat."

De hiervoor vermelde taak van de diakenen inzake het voortbestaan van zorginstellingen is dus een kerkelijke zaak die kerkelijk behandeld behoort te worden.

Daartoe moet een eendrachtig en slagvaardig optreden van de kerken in haar diaconale arbeid mogelijk worden gemaakt.

De huidige instructie van het deputaatschap voor diaconale zaken staat niet toe dat de deputaten in de onderhavige zaak optreden, zelfs niet wanneer een met ondergang bedreigde instelling om advies vraagt. (Voorbeeld: „d'Amandelboom“ werd enkele jaren geleden bedreigd met sluiting. Deputaten konden niet helpen).

Intussen hebben deputaten vernomen dat de Centrale Diaconale Conferentie aan het Comité heeft opgedragen oplettend te zijn en zo nodig stappen te ondernemen wanneer een voor de kerkleden belangrijke instelling in haar bestaan wordt bedreigd.

Deputaten achten het, mede gezien de huidige stand van zaken, terecht dat de conferentie deze opdracht aan haar Comité verstrekke. Het is echter wel gewenst dat het Comité zich in voorkomende gevallen tot het deputaatschap zal kunnen wenden in de verwachting dat deputaten iets kunnen doen. Initiatieven van diaconale conferenties kunnen dan in kerkelijke banen worden geleid.

3. Conclusie.

Gezien het hiervoor gestelde is het zeer gewenst dat voor diaconale zaken namens de kerken kan worden gesproken. Dat kan door de instructie voor het deputaatschap zodanig te wijzigen dat de mogelijkheid wordt geopend om, namens de kerken in haar diaconale arbeid, desgevraagd of op eigen initiatief adviezen te kunnen verstrekken.

Indien de aanpassing van de instructie niet plaats vindt, zijn de diakenen genoodzaakt hun taak, ten aanzien van de voor de kerkleden belangrijke zorginstellingen, uitte oefenen buiten de kerkelijke kaders.

Die gang van zaken zal dan niet in overeenstemming zijn met de hiervoor aangehaalde vierde grond, aangevoerd door de Generale Synode van Heemse 1984.

4. Voorstel

De instructie voor het generaal diaconaal deputaatschap als volgt aan te vullen en te wijzigen:

Onder punt 2 tussenvoegen:

b. zich desgevraagd of op eigen initiatief te richten tot instellingen, die voldoen aan de punten 1 en 2 van de criteria vermeld onder punt 3, omtrent de wijze van samenwerking met andere instellingen, indien de gewenste hulpverlening aan kerkleden wordt bedreigd en de plaatselijke kerken hierover, wanneer de situatie dat vraagt, te informeren;

b wordt c

c wordt d dit punt vanaf de laatste komma als volgt wijzigen:

alsmede het nemen van initiatieven in dergelijke gevallen om de zienswijze van de kerken in haar diaconale arbeid ter kennis van de overheid te brengen. Indien het de hoge overheid betreft, zal dit geschieden via de deputaten voor correspondentie met de hoge overheid.

In punt 3 „uitvoering van taken" het 3e criterium als volgt te wijzigen:

3. het beleid van een hulpverlenende instelling dient controleerbaar op de hulpverlening gericht, economisch verantwoord en, zo mogelijk, op een optimale samenwerking met andere instellingen gericht te zijn;

Namens het deputaatschap voor diaconale zaken,

Ds. A. Kooij, secr.

Ds. B. van Zijlkom

Vastgesteld te Amersfoort dd. 9.2.1990

RAPPORT DEPUTATEN BIJBELVERTALING

Aan de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, samen te komen DV 18 april 1990 te Leeuwarden.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Hierbij presenteren wij het verslag van onze werkzaamheden over de periode 1987-1989 aan u uw vergadering. Tegelijk willen wij graag voldoen aan de opdracht van de generale synode " van de Gereformeerde Kerken gehouden te Spakenburg-Noord 1987 om dit rapport ook aan de kerken toe te zenden.

1. Opdracht

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden te f Spakenburg-Noord 1987, besloot op 24 april 1987 opnieuw deputaten bijbelvertaling te benoemen en hen de opdracht te geven (Acta art. 154):

„a. bij Bijbelgenootschappen en andere instanties die actief betrokken zijn bij het uitgeven en (doen) vervaardigen van bijbelvertalingen in ons land, zich te blijven presenteren als adres waaraan men desgewenst informatie over het onderwerp 'bijbelvertaling' kan toezenden;

b. te functioneren als 'waarnemersdeputaatschap' dat de ontwikkelingen op het gebied van de bijbelvertalingen in grote waakzaamheid blijft volgen om zo de kerken en haar synode tijdig te kunnen informeren en adviseren inzake huidige en te verwachten ontwikkelingen op het gebied van de bijbelvertaling in Nederland".

Het deputaatschap hield dezelfde samenstelling (Acta art. 185) die het sinds de generale synode, gehouden te Arnhem 1981, had.

2. Uitvoering van de opdracht

Het deputaatschap heeft twee maal te Kampen vergaderd. Verder is er veel per telefoon en correspondentie geregeld. Ook zijn afgevaardigden van het deputaatschap op reis geweest i om diverse besprekingen te voeren, zoals hieronder zal blijken.

a. Adresfunctie.

In de brievenbus van ons deputaatschap belandde informatie over het onderwerp 'bijbelvertaling' van de kant van het Nederlands Bijbelgenootschap (hierna: NGB) en van de kant van de Raad voor Contact en Overleg betreffende de Bijbel (hierna: RCOB). Het meeste hiervan heeft betrekking op zaken die hieronder nog aan de orde komen.

b. Contacten

1. RCOB

a. Deze raad zond ons in 1987 een nota toe (de zg. nota-Irik, zo genoemd naar de steller ervan ds. J. Irik te Varik) over 'Bijbels met of zonder deuterokanonieke boeken?' met het verzoek om een reactie in verband met een over dit onderwerp te houden beleidsconferentie. Wij meenden gezien de verstrekte opdracht ruimte te hebben om op dit verzoek in te gaan. Wij blijven van belangrijke ontwikkelingen die een eventuele toekomstige nieuwe bijbelvertaling raken op de hoogte en bereiken op deze manier, dat we in de besprekingen daarover worden betrokken. De door uw voorgangster genoemde grote waakzaamheid geldt o.i. ook de positie van de apocriefe boeken. Begin 1988 hebben wij een antwoord aan de RCOB verzonden. Daarin is als positief punt genoemd het pleidooi van ds. Irik voor blijvende beschikbaarheid van uitgaven van de apocriefe boeken. Geïnteresseerde kerkleden moeten ook deze geschriften kunnen raadplegen. Er zijn ook punten van kritiek naar voren gebracht. Moeten de apocriefen beschikbaar zijn in een standaard-kerkbijbel? De Dordtse synode van 1618 koos voor een zodanige plaatsing van de apocriefe boeken in de bijbelvertaling dat het onderscheid canonic-apocrief heel goed duidelijk was. De manier van plaatsing in de Statenvertaling van 1637 heeft de protestantse traditie van bijbels zonder apocriefen bevorderd. Wij hebben in onze brief gepleit voor een duidelijk markeren van de unieke plaats van de canonieke boeken. Het best komt dat tot uitdrukking in aparte uitgaven van de apocriefe boeken. Mocht te eniger tijd besloten worden kerkbijbels met apocriefe boeken uit te geven, laat dan in druktechnische zin het onderscheid in het oog springen door een andere lay-out. Er is een principieel verschil tussen het beschikbaar stellen van de apocriefe boeken om die te lezen (naar art 6 NGB) (vgl. de uitgave als bijlage in de Statenvertaling) én de heropname ervan op een historisch bepaalde plaats (tussen OT en NT).

Ook is gepleit voor handhaving van de term 'apocrief'. De aanduiding 'deuterokanoniek' bevat, hoe men het ook wendt of keert, het element 'kanoniek'. Dat kan de gedachte bevorderen dat menselijke geschriften toch op gelijke hoogte met canonieke, gezaghebbende, goddelijke geschriften gesteld worden (vgl. art 3-7 NGB).

De geplande beleidsconferentie over dit vraagstuk is op dit moment nog niet gehouden. Wij hopen bij de verdere gedachtenvorming betrokken te mogen blijven.

b. De RCOB houdt elk jaar een zg. Alverna-conferentie. Het onderwerp voor de conferentie van 1989 was 'Een nieuwe bijbelvertaling voor de kerken?' Achter de titel van dit onderwerp ligt een voorgeschiedenis over een door de RCOB gehouden enquête (deze voorgeschiedenis kunt u vinden in onze rapporten aan de generale synode te Heemse en die te Spakenburg-Noord). Eerder werden wij betrokken bij de bespreking van de uitslag van de gehouden enquête. Zo

werden wij ook nu uitgenodigd aan deze conferentie op 26 mei 1989 deel te nemen. Twee deputaten bezochten deze conferentie.

De keus van dit onderwerp is gemaakt in samenwerking met het NGB dat naast het project revisie GNB (zie hieronder) de gedachte van een nieuwe kerkbijbel op tafel wil houden. Vertegenwoordigers uit verschillende delen van kerkelijk Nederland werden uitgenodigd hun wensen en idealen t.a.v. een nieuwe bijbelvertaling voor kerkelijk gebruik kenbaar te maken. De sprekers waren dr. E.W. Tuinstra; prof.dr.s. B.P.M. Hemelsoet; dr. J.P. Fokkelman; prof.dr. J. van Bruggen. De conclusie die de kerkelijke persorganen gehaald heeft is louter op persoonlijke titel van de voorzitter van het forum, prof.dr. B. van Iersel, getrokken aan het eind van de besprekingen. Deze conclusie luidt, dat er behoefte is aan een nieuwe, gezamenlijke bijbelvertaling voor de kerken. Er kon op deze conferentie natuurlijk geen besluit worden genomen. De bedoeling van RCOB en NGB was de meningen te peilen en het gesprek op gang te brengen. Iedere spreker sprak op persoonlijke titel, niet namens een achterban.

Dr. Tuinstra van het NGB lichtte de door hem opgestelde nota 'Een nieuwe vertaling voor de toekomst?' toe. Deze nota had de bedoeling de contouren te schetsen van een vertaling die mogelijk in het begin van 2000 de NGB-vertaling van 1951 zou kunnen vervangen. Prof. Hemelsoet bepleitte een vertaling die vooral voor kerkelijk-liturgisch gebruik geschikt is. Dr. Fokkelman zag veel mogelijkheden in het inschakelen van de mogelijkheden van de informatica. Prof. Van Bruggen heeft vanuit Romeinen 15,4 en andere teksten verdedigd, dat de bijbel geschreven is voor vele geslachten en zich duidelijk onderscheidt van menselijke geschriften die vaak alleen tot tijdgenoten gericht zijn. Ook heeft hij de aansluiting in terminologie bij die van de kerkelijke belijdenis, de als grondslag te gebruiken teksteditie en de plaats van de apocriefe boeken aan de orde gesteld.

Deze korte impressie van de Alverna-conferentie mag tegelijk als illustratie dienen van het feit dat de ontwikkelingen in het denken over een eventuele nieuwe bijbelvertaling voor kerkelijk gebruik als opvolgster van de vertaling 1951 nog volop gaande zijn. Het NGB is in het stadium van het verkennen van de mogelijkheden. Wij mogen dankbaar zijn dat we de mogelijkheid ontvangen hebben hierbij betrokken te zijn.

2. NGB

Ook de contacten met het NGB te Haarlem mochten worden voortgezet. De bovengenoemde nota-Tuinstra werd ons toegestuurd, naast het kwartaalblad *Met andere woorden* dat veel informatie bevat over het werk van het NGB. De herdenkingsbijeenkomst op 19 september 1987 te Dordrecht ter gelegenheid van 350 jaar Statenvertaling is door een afgevaardigde van het deputaatschap bijgewoond, alsook de bijeenkomst op 17 maart 1989 te Amsterdam waar het 175-jarig jubileum van het NGB werd ingeluid. De werklunch op 16 december 1988 te Amsterdam, waar de plannen voor dit jubileumjaar werden gelanceerd, is eveneens door ons bezocht. Zo mochten we de contacten met vertegenwoordigers van het NGB levend houden.

Aparte vermelding verdient het gesprek dat twee leden van het deputaatschap op 4 februari 1988 te Haarlem mochten hebben met dr. E.W. Tuinstra en ds. W. van Galen, stafmedewerkers van het NGB. Informatie over allerlei projecten en plannen van het NGB nu verder terzijde latend, geven we vooral de informatie door over de stand van zaken m.b.t. de revisie van de GrootNieuws-Bijbel. De bedoeling is dit project in 1992 gereed te hebben. Voor wat het NT betreft, is de revisie onder leiding van dr. H.M. Mulder te Kampen in een vergevorderd stadium. Voor wat het OT betreft is men nog niet zover: de fase van het aantrekken van medewerkers is nog niet afgesloten.

T.a.v. de in het vorig rapport vermelde onzekerheid of binnen de kring van het NGB de vermelde twee projecten (revisie GNB én onderzoek nieuwe kerkbijbel) twee sporen zullen blijven of geruisloos tot één spoor zullen worden samengevoegd, kan nu meer duidelijkheid geconstateerd worden: het NGB heeft laten blijken dat dit duidelijk gescheiden projecten zijn. Waakzaamheid blijft echter ook hier geboden.

De toezegging dat wij betrokken worden bij de peiling van de meningen wordt nagekomen, zo mogen we vaststellen. Deskundige inbreng wordt gewaardeerd.

3. Huidige en te verwachten ontwikkelingen

In onderdeel 2. van dit rapport zijn de ontwikkelingen die in Nederland gaande zijn op het gebied van bijbelvertaling in hoofdlijnen geschetst. Daarnaast valt voor deze verslagperiode nog te wijzen op de verschijning van enkele (deel) vertalingen:

a. 'Het Boek' Z. Deze uitgave van Living Bibles Holland is meer een parafaserende omschrijving dan een vertaling. Als kerkelijke bijbelvertaling kan zij niet in aanmerking komen.

b. 'De Vier evangeliën en de Handelingen van de apostelen uit de grondtekst vertaald' werd in 1987 uitgegeven door de Katholieke Bijbelstichting in samenwerking met de

1. Prof. Van Bruggen ontving de uitnodiging om in *Met andere woorden* zijn standpunt m.b.t. de tekst van het Nieuwe Testament toe te lichten. Zie het artikel *De mondige bijbellezer en de tekst van het nieuwe testament*, in: MAW 7 (1988) nr 4, blz 6-10 en blz 12 (discussie met prof dr. H.J. de Jonge).

2. Vgl. de bespreking hiervan door prof.dr. J. van Bruggen in *De Ref* 64 (1988/89), 41-43. Vlaamse Bijbelstichting. Het is een herziene editie van de zg. Willibrord-vertaling.

c. Maria H. van der Zeyde liet in 1989 een vertaling van het Johannes-evangelie verschijnen onder de titel 'Het is altijd geweest, het Woord'. De laatste twee vertalingen komen

als deelvertalingen - nog afgezien van overige redenen - niet in aanmerking voor een kerkelijke bijbelvertaling.

4. Voorstellen

Dit rapport maakt naar onze mening duidelijk dat de door de generale synode van Y SpakenburgNoord opgedragen waakzaamheid geboden blijft. Belangrijke ontwikkelingen m.b.t. een eventuele nieuwe bijbelvertaling voor kerkelijk gebruik zijn gaande. De plaats van de apocriefe boeken in een eventuele toekomstige vertaling is eveneens in bespreking. Door het bestaan van ons deputaatschap sinds 1981 hebben we een positie van enige bekendheid bereikt. Bovendien wordt meer en meer duidelijk dat ons meedenken gewaardeerd wordt. O.i. blijft een nieuw deputaatschap met vergelijkbare opdracht noodzakelijk.

De deputaten: prof.dr. J. van Bruggen (voorzitter) drs. H.R. van de Kamp (secretaris/rapporteur)
A.A.W. Bolland prof.drs. J.P. Lettinga

Hoogkerk, augustus 1989.

RAPPORT DEPUTATEN GEESTELIJKE VERZORGING VAN MILITAIREN I

1. Samenstelling deputaatschap

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland te Spakenburg-Noord 1987 benoemde tot deputaten voor de geestelijke verzorging van militairen de volgende broeders:

ds. J. van der Haar,	Gouda (S)
J. Bomhof,	Staphorst
ds. M. Brandes,	Groningen
ds. P. Groenenberg,	Amersfoort
M. Holwerda,	Assen
ds. L.S.K. Hoogendoorn,	Musselkanaal
J. Rump,	Apeldoorn
G.H. Elzinga,	Harderwijk (secundus)
ds. G.F. de Kimpe,	Axel (secundus)

De onderlinge functieverdeling werd als volgt:

ds. J. van der Haar, voorzitter
ds. L.S.K. Hoogendoorn, secretaris
J. Bomhof, penningmeester

Vanaf september 1988 bekleedt ds. P. Groenenberg het voorzitterschap.

2. Opdracht

De generale synode voornoemd verstrekte deputaten de volgende opdracht:

- a. als instantie te fungeren waaraan de overheid (c.q. de hoofdlegerpredikant, de hoofd lucht-achtpredikant of de hoofdvlootpredikant) mededeling kan doen, indien zij/hij ter vervulling van één of meer plaatsen als krijgsmachtpredikant deze uit de gereformeerde kerken wenst;
- b. de ontwikkeling in de geestelijke verzorging binnen de krijgsmacht zo nauwkeurig mogelijk te volgen en te toetsen en een nauw contact met de hoofdlegerpredikant c.q. de hoofdvlucht-machtpredikant en/of hoofdvlootpredikant te onderhouden om zo mogelijk invloeden ten goede aan te wenden;
- c. in het kader van de opdracht onder b. genoemd als waarnemers zonder enige verplichting te doen wat mogelijk is met betrekking tot het werk van het CIOM;
- d. ijverig te zoeken, eventueel met behulp van de classicale vergaderingen, naar predikanten die geschikt en bereid zijn de functie van krijgsmachtpredikant te vervullen, ongeacht of dit een plaats bij de landmacht, bij de luchtmacht of bij de vloot betreft en zo te komen tot bezetting van die plaatsen die voor gereformeerde predikanten beschikbaar zijn;
- e. in contacten met predikanten en kerkeraden en in te verstrekken adviezen en te nemen beslissingen, steeds nadrukkelijk te verwijzen naar de oordelen van de Generale Synode van ogeveen 1969-1970 in haar besluit over de regeling positie legerpredikanten, Acta art. 332, et name onder voorts van oordeel 1 t/m 4, waar is uitgesproken;
 1. dat de krijgsmachtpredikant als gezonden ambtsdrager dient te blijven staan onder opzicht en tucht der kerk waartoe hij behoort, aangezien dit onlosmakelijk aan deze zending verbonden is;
 2. dat opzicht en tucht over de krijgsmachtpredikant te beter door de kerkeraad die hem zendt kan worden uitgeoefend, indien deze dienaar des Woords
 - a. blijft wonen in het midden van de gemeente waartoe hij behoort;
 - b. blijft voorgaan in de dienst des Woords in zijn gemeente, zo dikwijls zijn verplichtingen als krijgsmachtpredikant dat toelaten;

- c. op vastgestelde tijden, bijvoorbeeld éénmaal in de twee maanden, op de vergadering van de kerkeraad verantwoording doet van zijn arbeid, met volledige erkenning van zijn organisatorische verplichtingen jegens de hoofdlegerpredikant;
- 3. dat het op deze wijze oefenen van opzicht en tucht bezwaarlijker wordt naar mate de verbintenis een langere periode omvat, aangezien het gevaar bestaat dat de dienaar des Woords als krijgsmachtpredikant in lang(er) verband zich ook elders metterwoon gaat vestigen;
- 4. dat het daarom sterke aanbeveling verdient de zending als legerpredikant steeds voor bepaalde tijd en bij voorkeur niet te lang achtereen, te doen geschieden;
- f. indien deputaten erin slagen (een) predikant(en) te vinden die bereid is (zijn) als krijgsmachtpredikant op te treden, en de betrokken kerkeraad erin bewilligt dat deze predikanten) tijdelijk (in kort verband) voor de beoogde dienst wordt (worden) afgezonderd, dan zullen daarvoor gelden de door de Generale Synode van Rotterdam Delfshaven 1964-1965 (Acta art. 404b) vastgestelde 'stipulatiën' (gewijzigd door de Generale Synode van Amersfoort-West 1967, art. 181 en de Generale Synode van Arnhem 1981, art. 100); wordt een predikant aangezocht voor lange of onbepaalde tijd, dan dienen deputaten zich ervan te vergewissen dat gehandeld wordt in overeenstemming met artikel 12 van de kerkorde (zie ook opdracht e. onder punt 9);
- g. ten aanzien van hun arbeid contact te onderhouden met de Contactcommissie Gereformeerde Garnizoenskerken;
- h. geregeld contact te onderhouden met de dienstdoende en reservekrijgsmachtpredikanten om van dezen rapport te ontvangen van hun (eventuele) werkzaamheden en hen bij te staan in de uitoefening van hun functie;
- i. zolang de mogelijkheid daartoe wordt geboden, in 'Beukbergen' cursussen te organiseren voor gereformeerde (a.s.) militairen mede onder leiding van gereformeerde(leger)predikanten en al het nodige te verrichten tot vorming en voorlichting, eventueel in samenwerking met het Gereformeerd Vormingsinstituut, de Contactcommissie Gereformeerde Garnizoenskerken en het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond;
- j. van hun arbeid aan de volgende generale synode rapport uit te brengen en dit rapport een halfjaar vóór de aanvang der synode aan de kerken toe te zenden.

3. **Uitvoering van de opdracht**

ad a. Adres voor de overheid

De praktijk is deze, dat deputaten mededeling doen betreffende een kandidaatkrijgsmachtpredikant. Deze berichtgeving geschiedt meestal telefonisch. Deputaten hebben alleen te maken met de hoofdlegerpredikant (H LP). De H LP is zeer tevreden over het functioneren van onze legerpredikanten.

In de afgelopen periode is het aantal confessionele geestelijke verzorgers teruggebracht ten gunste van de humanistische geestelijke verzorging. Toch is er voor ons nog de ruimte om jaarlijks 2 à 3 legerpredikanten aan te bieden. Het contact met de HLP verloopt nu structureel via de secretaris van het deputaatschap. Daarnaast zijn er ontmoetingen via het CIOM (zie ad c).

ad b. Ontwikkeling in de geestelijke verzorging

Volgen en toetsen van de ontwikkeling in de geestelijke verzorging gebeurde op verschillende niveaus. Allereerst via onze legerpredikanten (zie ad h).

Vervolgens langs de weg van contactoefening met het bureau van de HLP. Dit gaf ons op ons verzoek voorlichting over de nieuwe opzet van de Toerusting Krijgsmacht Pastoraat (TKP).

Ook zal het ons een nieuwe editie van het zogenaamde Groene Boek doen toekomen. Dit is een vademecum voor de legerpredikant. Het krijgsmachtpastoraat wordt hierin principieel en praktisch belicht. Het bevat de neerslag van de ontwikkeling. Tenslotte ontvangen deputaten publikaties als Dubbelaksent en Legerkoerier.

ad c. C.L.O.M.

Tijdens deze verslagperiode vertegenwoordigde ds. J. van der Haar deputaten als waarnemer bij het Contact In Overheidszaken, sectie Militairen (CIOM). Van zijn waarneming deed hij op

elke van onze vergaderingen verslag. Centraal stond het rapport van de commissie HirschBallin. Hierin wordt aan de overheid een nieuwe verdeelsleutel voorgesteld tussen de aantallen confessionele en humanistische geestelijke verzorgers in de krijgsmacht. De hantering hiervan wil men baseren op een behoeftepeiling bij opkomst in dienst. Het CIOM staat hier negatief tegenover.

Dankzij voortgaande bezuinigingen en een terugtrekkende overheid kan de plaatsing en bezoldiging van legerpredikanten als onderwerp van discussie aan actualiteit winnen (zie Acta Arnhem, art. 100, 2g). Het waarnemerschap houdt in: bijwoning van de vergaderingen, toezending van stukken, spreekrecht, geen stemrecht en een kleine vergoeding aan het CIOM voor toezending van stukken en vergaderkosten.

ad d. Zoeken van krijgsmachtpredikanten

Tientallen predikanten zijn door deputaten aangezocht. Per vergadering werd een groslijst gehanteerd. 'Den Haag' stelt als (soepel gehanteerde) voorwaarden: 3 à 4 jaren pastorale ervaring en leeftijd tussen de 30 en 40 jaar. De werving verloopt als volgt. Deputaten selecteren.

De secretaris neemt hierna telefonisch contact op. Hij stuurt intern opgesteld informatiemateriaal toe. Als iemand bereid wordt gevonden erop in te gaan, ontvangt hij bezoek van twee deputaten. Is de indruk gunstig, dan dragen deputaten hem voor ter keuring. Als deze een positieve uitslag heeft, wordt de kerkeraad ingelicht, hetzij door de predikant, hetzij door deputaten. Niet eerder, dit ter bescherming van de privacy van de predikant, zeker van belang bij een negatieve keuringsuitslag.

Meestal reageren kerkeraden met verraste schrik.

Deputaten vragen om op een kerkeradsvergadering uitgenodigd te worden. Zo is dat tot nu toe ook gebeurd. Na hun werk op de kerkeraad is de beslissing aan deze vergadering. Valt deze positief uit, dan volgt de voordracht aan de HLP. Tot nu toe heeft deze zich hieraan gehouden.

Dit alles heeft geresulteerd in een indiensttreding van de di. J. M. de Jong, Pieterburen, en A.J. Mol, Neede, te Assen, respectievelijk Wezep, beide van begin september 1987 tot medio oktober 1988, en van de di. P. de Jong, Siegerswoude-Frieschepalen, en D.W.L. Krol, Aduard, te Assen, respectievelijk te Wezep, beide van begin september 1989 tot medio oktober 1989.

Beroepingswerk kan moeizaam verlopen. Zo ook dit zoeken. Deputaten spreken de wens uit dit de kerken zich hun hoge roeping en verantwoordelijkheid in dezen bewust zullen zijn, voor het geval zij gevraagd worden hun predikanten voor het werk van krijgsmachtpredikant af te staan (zie Acta Spakenburg-Noord, art. 81, besluit 4). Regeren is vooruitzien. Ver van tevoren werven deputaten opvolgers voor de periode september 1990-oktober 1991. Tevens is contact gezocht met het studentencorps Fides Quadratum Intellectum te Kampen om voorlichting te mogen geven aan aanstaande predikanten.

Deputaten zijn die kerken, die hun predikanten hebben afgestaan en de hulpvaardige classes zeer erkentelijk.

ad e. Verwijzing

Deputaten hebben zich in contacten, adviezen en beslissingen gehouden aan de opdracht tot verwijzen naar de oordelen van de Generale Synode van Hoogeveen 1969/1970, Acta art. 332. Het gaat hierin met name over opzicht en tucht over de legerpredikant door zijn kerkeraad.

Nu onze kerken sinds het begin van de tachtiger jaren weer regelmatig predikanten uitzenden in het leger, wordt de vraag actueel, of, en in hoeverre, een legerpredikant in eigen gemeente werk kan verrichten tijdens zijn dienstdienst.

Deputaten adviseren dit tot een minimum te beperken.

De zending van de legerpredikant luidt: het doen uitgaan van het Woord van God tot hen die in militaire dienst zijn (zie Acta Arnhem, art. 100, besluit 2a, c).

Met deze zending staat de legerpredikant in een unieke positie tegenover andere functionarissen, zoals werkers bij de Militaire Sociale Dienst, artsen en personeelszaken. Maar juist dit specifieke van de geestelijk verzorger in de krijgsmacht blijkt hem steeds weer te doen vragen naar zijn functioneren: hoe kan ik aan deze zending voldoen? In de praktijk vindt het doen uitgaan van het Woord van God op een meer indirecte manier plaats.

Ook onze legerpredikanten en wij als deputaten worden gedwongen ons te bezinnen op het bewaken van een eigen identiteit, zeker ten opzichte van de maatschappelijk werker in het leger.

ad f. Wij kennen tot nu toe alleen jaarlingen: predikanten, die als geestelijk verzorger optreden voor de periode van één jaar en zes weken.

De 'stipulatiën' worden door ons steeds onder de aandacht gebracht. Art. 12 van de kerkorde is niet van toepassing geweest. De wenselijkheid hiervan is wel geuit. Reserve- en dienstdoende predikanten zijn het er unaniem over eens dat zij net goed en wel kunnen functioneren op het moment dat zij de werkelijke dienst gaan verlaten. Daartegenover staat de sterke aanbeveling uit e, 4 bovengenoemd. Ook de overheid neemt genoeg met de jaarlingconstructie.

ad g. Contacten met de Contact Commissie Gereformeerde Garnizoenskerken (CCGG)

Met de CCGG nemen wij deel aan de 'militaire commissie'. Dit is een overlegorgaan onder leiding van deputaten. Hierin participeren verder het Gereformeerd Vormingswerk in Internaatverband (GVI) en het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond (GMV). Doel van deze commissie is het organiseren van conferenties op Beukbergen (zie onder, 3 ad i).

De CCGG nodigt ons uit voor haar landelijke contact- en voorlichtingsdagen. Hieraan geven wij zoveel mogelijk gehoor. Via hun orgaan 'In 's Konings dienst' presenteren onze legerpredikanten zich aan onze militairen.

Stappen tot samensprekingen zijn ondernomen met betrekking tot verblijfsattestaties, pastorale zorg aan militairen in Duitsland en de conferenties.

ad h. Contacten met dienstdoende krijgsmachtspredikanten

1. De dienstdoende krijgsmachtspredikanten wonen zo mogelijk steeds een deel van de vergaderingen van de deputaten bij (ongeveer vier keer per jaar). Zij doen daar verslag van hun werkzaamheden: lessen geestelijke verzorging, hulpverlening aan militairen, activiteiten bij oefeningen waaronder 'diensten' te velde, vormingsdagen met soldaten uit de eigen kazerne op Beukbergen, contacten met het kader, maandvergaderingen met collegae uit andere kerken, enz. Verder worden hier diverse vragen en problemen besproken waarmee zij geconfronteerd worden: het samen bidden, samen met een niet-gereformeerde collega een 'dienst' te velde organiseren;
2. de dienstdoende krijgsmachtspredikanten worden ook bezocht op hun werkplek. Voor elke vergadering neemt de secretaris contact op met het 'thuisfront' om te informeren naar de situatie daar. Vrouwen en kinderen brengen een redelijk groot offer. Zeker wanneer de echtgenoot alleen tijdens de weekwisseling thuis is;
3. wij mochten van start gaan met een Toerusting Krijgsmacht-Pastoraat-in-eigen-kring. Er bleek behoefte te bestaan aan een nadere voorbereiding op het werk, met name waar het op didactische en sociale vaardigheid aankomt, als aanvulling op de TKP die de HLP aanbiedt. Na geruime tijd van voorbereiding was het zover op 22 november 1988! Op Soeslo werden de ds. De Jong en Krol onder leiding van GVI-directeur drs. B. Bos en in aanwezigheid van enkele deputaten en reserve-legerpredikanten nader geschoold in genoemde vaardigheden. De bevindingen waren positief. Herhaling zal worden nagestreefd.
4. 'We vonden nog geen formule voor een blijvend contact na afloop van de diensttijd. Het zal goed zijn wanneer er ook met de reservelegerpredikanten contact blijft'. Zo stond het nog in het vorige rapport van deputaten (3, ad i 3). Ook de positie van reservelegerpredikanten verdient nadere verduidelijking. Broeder Bomhof lanceerde een conceptvoorstel voor eenjaarlijkse contactdag van (reserve-) legerpredikanten. Deze is voor het eerst gehouden op 19 april 1989. Op deze vergadering stond centraal de vraag naar het gereformeerd karakter van de hulpverlening en de lessen geestelijke verzorging.

ad i. Beukbergen

Op het vormingscentrum van de protestants geestelijke verzorging 'Beukbergen' te Huis ter Heide vonden eens in het kwartaal de conferenties plaats. Deze worden gehouden onder auspiciën van de deputaten, CCGG, GVI en de sectie militairen van het GMV. De organisatie was

in handen van de 'militaire commissie', bestaande uit afgevaardigden van elk van de genoemde instanties. Leiding hadden medewerkers van het GVI, met name de brs. B. Bos en H. de Glint. Bijbelstudie onder leiding van een (reserve-)legerpredikant maakte een integrerend bestanddeel uit van deze conferenties. Zelfs in de Protestantse Geestelijke Verzorging worden zulke zogenaamde bijbelse conferenties haast alleen nog pro memorie genoemd! De deelname aan deze conferenties kan nog altijd beter. Zij kunnen bekend zijn via de pers en anderszins.

ad j. **Rapport**

Deputaten kwamen in vergadering bijeen: 1987: 19 juni, 2 september, 26 november 1988: 10 maart, 9 juni, 22 september, 8 december 1989: 2 maart, 1 juni, ..Een verslag van de werkzaamheden van 2 juni 1989 tot 1 april 1990 zal DV aan de kerk te Leeuwarden worden toegezonden. Dit geldt ook voor het financieel verslag.

4. **Voorstellen**

Met verwijzing naar eerder gedane synodale uitspraken stellen deputaten voor:

- a. de plaatsen die er zijn voor gereformeerde krijgsmachtpredikanten zo mogelijk ook te doen bezetten;
- b. de kerkeraden met klem te wijzen op hun verantwoordelijkheid in dezen en zich in dit opzicht bereid te verklaren, als er een beroep op hen gedaan wordt, hun predikanten voor dit werk af te staan;
- c. taakomschrijving en Schriftbewijs opnieuw te bezien (zie boven, ad 3, ad e, en Acta Arnhem, art. 100, onder besluit 2, a, c-e);
- d. opnieuw deputaten te benoemen met dezelfde opdracht als huidige deputaten, behoudens het onder c opgemerkte en de opdracht tot Toerusting Krijgsmacht Pastoraat in eigen kring.

5. **Tenslotte**

Bij de behandeling ter synode zullen deputaten zich desgewenst graag nader verantwoorden.

De deputaten,
P. Groenenberg, voorzitter
L.S.K. Hoogendoorn, secretaris
J. Bomhof, penningmeester
M. Brandes
J. van der Haar
H. Holwerda
J. Rump

Waddinxveen, 2 augustus 1989

AANVULLEND RAPPORT DEPUTATEN GEESTELIJKE VERZORGING MILITAIREN

1. Vergaderdata

Deputaten kwamen bijeen op 21.09.89, 21.12.89 en 23.03.90

2. Werving (zie Rapport 3, ad d)

Tot hun vreugde slaagden deputaten erin ds. A. H. van der Velden met succes te werven als legerpredikant. Zijn kerkeraad gaf hem als zodanig zending. Na voordracht aan de HLP en na het afkomen van het Koninklijk Besluit is hij per 01.09.89 in dienst getreden. Onzerzijds zijn de betreffende regels in acht genomen. Hij zal D.V. dienen tot medio oktober 1990. Zijn standplaatsen zijn Keizersveer en Tilburg. De predikanten P. de Jong en D.W.L. Krol zijn op 16 oktober 1989 afgezwaid. Beiden hebben zich laten benoemen tot reservelegerpredikant. Op dit moment bestaat er voor onze kerken een vacature. Er worden pogingen in het werk gesteld deze nog vervuld te krijgen per 01.05.90. Het laat zich aanzien dat dit zal lukken.

Sinds het vorige rapport moesten wij weer 10 predikanten definitief afvoeren van de lijst aspirantlegerpredikanten. Wij werven nog voor september 1990. Ons kwam via de predikanten De Jong en Krol ter ore dat de HLP welwillend staat tegenover een langer dienstverband van predikanten uit onze kerken. Het zou aan ons zijn hiervoor een termijn vast te stellen. Deputaten zullen over een en ander een gesprek hebben met de HLP. Op 16.11.89 hebben de predikanten Hoogendoorn en Krol tijdens een baravond voorlichting gegeven over het werk van legerpredikant.

3. TKP in eigen kring (zie Rapport 3, ad h 3)

Voor 15.03.90 stond een TKP in eigen kring geagendeerd. Deze is toen ook gehouden ten behoeve van ds. Van der Velden.

4. Contactdag (zie Rapport 3, ad h 4)

Ds. M.A. de Niet, reservelegerpredikant, was de samenroeper voor de jaarlijkse contactdag voor (reserve-)legerpredikanten, gehouden op 21.03.90.

5. Contact CCGG (zie Rapport 3, ad g)

Op 22.06.89 vond een vruchtbare samenspreking plaats met de CCGG. Gesproken werd over de geestelijke verzorging van dienstplichtigen en van gezinnen in West-Duitsland, kerkelijke attesten, conferenties Beukbergen en bekendheid van deputaten. Uit dit laatste resulteerde op 04.11.89 een optreden van de secretaris tijdens de landelijke vergadering van de CCGG, waarin hij de gang naar het legerpredikantschap schetste.

6. Informatie (zie Rapport 3, ad d)

De predikanten De Jong en Krol hebben zich bereid verklaard om het informatiepakket, dat deputaten aangezochte predikanten ter kennismaking toesturen, te actualiseren.

7. Contact Chr. Geref. Kerken

Van de zijde van deputaten GMV van de Christelijke Gereformeerde Kerken ontvingen deputaten een schrijven dd. 04.10.89, behelzende het verzoek tot gezamenlijke gedachtenwisseling „over informatie opvang en begeleiding van onze kerkelijke militairen (dienstplichtig en beroeps) zowel hier in ons land als in de Bondsrepubliek West-Duitsland". Enerzijds hebben deputaten verwezen naar de CCGG.

Anderzijds was het antwoord: „Verder is er bij ons een welwillende houding aanwezig om met u te spreken. Dit moet dan wel passen in onze instructie (die hierover niet expliciet spreekt) en concrete zaken tot onderwerp hebben".

Tot op heden ontvingen wij hierop nog geen reactie. 8. Samenstelling deputaten De brs. J. Bomhof en J. Rump hebben te kennen gegeven wegens werkverandering en gezien de duur van hun deputaatschap liever niet in aanmerking te komen voor herbenoeming. Deputaten hopen t.z.t. met namen van in actieve dienst zijnde militairen u te dienen.

Met hartelijke broedergroet, namens deputaten, Waddinxveen, 28 maart 1990.

RAPPORT CLASSIS 'S-GRAVENHAGE INZAKE BIDDAGEN

Monster, 8 december 1989 Classis 's-Gravenpage
p/a postbus 114
2678 De Lier

Aan de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland in 1990 bijeen te roepen door de kerk te Leeuwarden

Eerwaarde en weleerwaarde heren en broeders,

De generale synode van Spakenburg-Noord 1987 besloot onder meer: 'Opnieuw de classis 's-Gravenpage aan te wijzen als gedeputeerde tot het eventueel uitschrijven van een bededag naar art. 69 K.O. en van haar ook een aanvullend rapport te vragen over de periode van 1 maart 1987 tot de datum van haar dechargering, uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode' (Acta art. 160).

De classis wil bij dezen aan die opdracht voldoen.

Genoemde Acta konden reeds schrijven: 'In het voorjaar van 1986 was er de acute dreiging van vérgaande legalisatie van de euthanasie. Terecht heeft de classis 's-Gravenpage toen voorbereidingen getroffen voor het uitschrijven van een bededag.

Vanwege de politieke ontwikkeling, waardoor het niet kwam tot behandeling van een wetsvoorstel betrekking hebbend op de euthanasie, in de volksvertegenwoordiging, heeft de classis haar besluit niet op de voorgenomen wijze uitgevoerd' (eveneens art. 160).

Deze wijziging in uitvoering hield niet in dat het uitschrijven van de bededag werd opgeschort tot er in de volksvertegenwoordiging wél een wetsontwerp over de euthanasie behandeld zou worden. Immers, terwijl de wetgevende macht haar besluiteloosheid demonstreerde, werd het verschijnsel van de euthanasie maatschappelijk steeds meer geaccepteerd, daarbij geruggesteund door diverse rechterlijke uitspraken. De classis meende dan ook, na een jaar van afwachten, dat verder uitstel niet zinvol was en besloot in haar vergadering van 5 maart 1987 de bededag uit te schrijven voor zondag 17 mei 1987.

Daarmee verviel het besluit tot aanwijzing van de kerk te 's-Gravenpage-Oost om de zondag van de bededag in de voorafgaande week via het Nederlands Dagblad onder de aandacht van de kerken te brengen. De kerken konden nu namelijk op normale wijze, via een apart schrijven, over de datum worden ingelicht. Een copie van dat schrijven is als bijlage bij dit rapport gevoegd.

Voor het overige is er zowel van binnen als van buiten de classis geen aanvraag binnengekomen tot het uitschrijven van een bededag.

De classis wenst U Gods zegen toe bij Uw verdere arbeid. Namens haar:

K. Harmannij, assessor van de classisvergadering van 7 december 1989

Bijlage:

Classis 's-Gravenpage van de Gereformeerde Kerken in Nederland

Aan de Gereformeerde Kerken in Nederland

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Onder dagtekening mei 1986 zond de classis 's-Gravenpage U een brief, die als volgt begon: 'Eén van de zusterkerken stelde de classis 's-Gravenpage voor om een bededag uit te schrijven vanwege de voortgaande wetteloosheid, zich o.m. manifesterende in de dreigende legalisatie van de zo geheten 'euthanasie'.

In haar vergadering van 6 maart 1986 heeft de classis 's-Gravenhage besloten tot aanvaarding van genoemd voorstel door het uitschrijven van zulk een bededag naar artikel 69 van de Kerkorde, dat als volgt luidt: 'In tijden van oorlog, algemene rampen en andere grote moeiten waarvan alle kerken de druk ervaren, zal een bededag worden uitgeschreven door de classis die daarvoor door de laatste generale synode is aangewezen.'

Onnodig is het U uitvoerig te schrijven over het negeren, trotseren en schenden van het zesde gebod van de wet van de HEERS dat dreigt te geschieden door legalisatie van euthanasie, dat gelijk staat met opzettelijk doden.'

De brief eindigde met de volgende zin:

'Te gelegener tijd zal de preciese datum van de bededag in het Nederlands Dagblad worden gepubliceerd.'

In haar vergadering van 5 maart 1987 kreeg de classis een instructie te behandelen van één der zusterkerken, waarin gevraagd werd te overwegen de datum voor de bededag nu vast te stellen in verband met 'de dreigende voortgaande, legalisering van euthanasie, gelet op de sluipende wijze waarop dit thans lijkt te geschieden'.

De classis aanvaardde de motivering in deze instructie en besloot de kerken op te roepen tot het houden van een bededag als boven omschreven op zondag 17 mei 1987.

Met heilbede en broedergroet,

Namens de classis voornoemd,

G. Mulders, praeses,

R. Houwen, scriba,

A. Geelhoed, assessor.

RAPPORT DEPUTATEN RADIO- EN TV-UITZENDING KERKDIENTEN

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Door de Generale Synode te Spakenburg-Noord (1987) zijn de volgende broeders benoemd tot deputaten voor de verzorging van radio-en televisieuitzending van kerkdiensten: ds. H.J. Siegers, Leek (inmiddels: Ommen), samenroeper; ds. H.J. Begemann, Zuidhorn; ing. G.A. Breteler, Hilversum; ds. H. Geertsma, Goes (inmiddels: Zuidhorn); ir. R.F. van Mill, Amersfoort ds. R.T. Urban, Groningen. Als secundi werden aangewezen: br. G. Bril, Hilversum; ds. P. Houtman, Leiden; br. J.J. Schiebaan, Zwolle.

De deputaten kregen van de synode de volgende instructie mee (Acta art. 82 A):

- a. radio- en televisieuitzendingen van kerkdiensten voor het binnenland en radiouitzendingen (via Radio Nederland Wereldomroep) voor het buitenland te blijven verzorgen;
- b. bij de uitvoering van a. verdient het aanbeveling, zoveel als nodig is, contact te blijven houden met organisaties als 'Werkgroep Nazorg Radio- en TV-kerkdiensten';
- c. diligent te zijn ten aanzien van de naleving van de aangegane overeenkomst met de stichting IKON, zodat ook in de toekomst de uitzendingen geschieden 'onder eigen naam en in eigen verantwoordelijkheid en in volledige vrijheid';
- d. ook diligent te zijn ten aanzien van een mogelijke nieuwe verdeling van de aan dekerkelijke zendgemachtigden toegewezen zendtijd;
- e. tevens diligent te zijn ten aanzien van het publiceren en verspreiden van preken van de uitgezonden kerkdiensten, zodat ook dit geschiedt 'onder eigen naam en in eigen verantwoordelijkheid';
- f. de ontwikkelingen op media-gebied rond de uitzending van kerkdiensten te volgen;
- g. aan de eerstvolgende generale synode verslag uit te brengen van hun werkzaamheden en hun rapport drie maanden voor het bijeenkomen van die synode aan de kerken toe te zenden.

Deputaten hebben in de verslagperiode 6 maal vergaderd. Dat gebeurde traditiegetrouw in aansluiting aan de vergaderingen met de deputaten van de andere kerkgenootschappen die uitzenden in de 'zendtijd voor de kerken' (voortaan: Z.V.K-kerken), te weten: de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Unie van Baptisten Gemeenten en de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland. Zie voor de Z.V.K.-vergaderingen verder onder: 6.2. Vanaf november 1988 zijn deputaten er toe overgegaan om ook vóór de Z.V.K.vergaderingen - kort - bijeen te komen ter bespreking van zaken, die op de genoemde vergaderingen aan de orde zouden komen of die deputaten zelf aan de orde wilden stellen.

In de eerste vergadering van deputaten na hun benoeming door de generale synode zijn de functies als volgt verdeeld: ds. H.J. Siegers, voorzitter; ds. H. Geertsma, secretaris, ir. R.F. van Mill, penningmeester. Tijdens die eerste vergadering werd besloten voortaan van alle vergaderingen notulen te maken. Die notulen worden steeds voor de eerstvolgende vergadering aan alle deputaten toegezonden.

In maart 1988 moest ds. H.J. Begemann om gezondheidsredenen zijn werkzaamheden voor het deputaatschap beëindigen. Op verzoek van deputaten heeft br. G. Bril, één van de door de generale synode aangewezen secundi, zijn plaats ingenomen. Hij is daarvoor gevraagd vanwege het feit dat hij goed thuis is in de media-wereld; bovendien werd het aantal predikanten dat in het deputaatschap overbleef (drie) ruimschoots voldoende geacht.

Verder hebben deputaten, uitvoering gevend aan onderdeel g. van hun instructie, het volgende te rapporteren:

I. Radiouitzending van kerkdiensten voor het binnenland (instructie a)

In de verslagperiode zijn vanuit onderstaande gemeenten kerkdiensten uitgezonden via Radio 5:

4- 1-1987 Nijkerk	ds. J.J. bronkers
15- 2-1987 Apeldoorn	ds. M.J.C. Blok
5- 4-1987 Heerenveen	ds. G. Zomer
17- 5-1987 Drachten-Noord	ds. J. Kruidhof
5- 7-1987 Den Ham	ds. H. Veldman
16- 8-1987 Zoetermeer	ds. J.H. Ulehake
1-11-1987 's-Hertogenbosch	ds. S. Braaksma
31-12-1987 Zwijndrecht-Grote Lindt	ds. M. van Dooren
10- 1-1988 Kampen	prof. drs. H.M. Ohmann
9- 3-1988 Hengelo	ds. J. Geersing
17- 4-1988 Hoogkerk	ds. K.D. van Dijk
12- 6-1988 Vrouwenpolder	ds. J.H. Kuiper
3- 7-1988 Uithuizermeeden	ds. H.M. Smit
7- 8-1988 Spakenburg-Noord	ds. K. Folkersma
6-11-1988 Rotterdam-Oost	ds. H. Drost
11-12-1988 Hoogeveen	ds. C. de Putter

15- 1-1989 Terneuzen	ds. C.J. Mewe
19- 2-1989 Wezep	ds. J. de Wolf
19- 3-1989 Zaandam	ds. J.M. Batteau
7- 5-1989 Enumatil	ds. E. Meijer
16- 7-1989 Nieuwleusen	ds. J.G. van der Hoeven
3- 9-1989 Assen-Zuid	ds. H. van den Berg
15-10-1989 Leiden	ds. P. Houtman

Na het schrijven van dit rapport moest in 1989 nog één kerkdienst worden uitgezonden: op 17 december vanuit Buitenpost; voorganger ds. A.H. Driest.

Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt, zijn elk jaar weer acht kerkdiensten uitgezonden via de radio. Er is ook elk jaar weer gezocht naar een zo groot mogelijke spreiding over het hele land. Verder is zoveel mogelijk gekeken naar kerken die nog niet eerder een uitzending hadden verzorgd en die daar toch wel voor in aanmerking kwamen.

2. Televisieuitzendingen (instructie a)

Vanuit onderstaande gemeenten werd in de verslagperiode een kerkdienst uitgezonden via de televisie:

25- 1-1987 Bunschoten-West voorganger	ds. H. Hidding
8-11-1987 Zwolle	ds. Joh. Strating
28- 2-1988 Stadskanaal	ds. F.H. Folkerts
13-11-1988 Utrecht-Centrum	ds. W. Triemstra
23- 4-1989 Dromen	ds. B. Luiten

Na het schrijven van dit rapport stond voor 1989 nog één televisie-uitzending op het programma: vanuit Leek, op 26 november; voorganger ds. J.M. Goedhart.

De diensten worden sinds de invoering van Nederland 3 via dat net uitgezonden. Ze worden sindsdien ook van te voren opgenomen. Eén keer viel de aanvangstijd van die uitzending een stuk later dan in de programmabladen was aangekondigd, doordat een sportuitzending die er aan voorafging, sterk uitliep. Bij navraag bleek, dat we er in zullen moeten berusten dat dit soort dingen kunnen gebeuren. Hopelijk blijft het bij een enkele uitzondering.

De IKON heeft een aantal normen verstrekt, aan de hand waarvan beoordeeld kan worden of een kerkgebouw zich leent voor de uitzending van een kerkdienst voor de televisie. Daarover wordt dan ook, zo nodig, van te voren door deputaten informatie ingewonnen. De kerken die worden uitgenodigd krijgen een door de IKON opgesteld formulier toegestuurd met vragen omtrent het kerkgebouw. Aan de hand daarvan legt de IKON een lijst aan van meer of minder geschikte kerkgebouwen.

3. Radiouitzendingen voor het buitenland (instructie a)

De Generale Synode van Spakenburg-Noord heeft deputaten gemachtigd uit hun midden een deputaat te benoemen om de kerken te vertegenwoordigen bij Radio Nederland Wereldomroep. Deputaten hebben daarvoor hun secretaris, ds. H. Geertsma, aangewezen.

Via de Wereldomroep werden in de afgelopen periode kerkdiensten uitgezonden vanuit onderstaande gemeenten:

18- 1-1987 Bunschoten-Oost voorganger	ds. T. Wendt
21- 6-1987 Harderwijk	ds. A. de Snoo
28- 2-1988 Rijnsburg	ds. D. Grutter
31- 7-1988 Drachten-Zuidoost	ds. J. Kruidhof
12- 2-1989 Soest	ds. G.E. Geerds
27- 8-1989 Groningen-West	ds. L.J. Joosse

Deze kerkdiensten worden 's morgens op de band opgenomen, 's middags uitgezonden naar het oostelijk halfmond en Afrika en 's avonds naar het westelijk halfmond.

Sinds kort worden door Radio Nederland Wereldomroep geen deputatenvergaderingen meer uitgeschreven, wanneer er zowel van de kant van de omroep als van de kant van deputaten geen bijzondere zaken te bespreken zijn. De vaststelling van de data voor de uitzending van kerkdiensten wordt dan schriftelijk afgehandeld. Het (schriftelijk en telefonisch) contact met Radio Nederland Wereldomroep is steeds goed geweest.

4. Uitzendingen algemeen (instructie a)

1. Over het algemeen was er een goede medewerking van de kant van kerken en predikanten, wanneer zij benaderd werden voor de uitzending van een kerkdienst.

Slechts een enkele keer werd een uitnodiging afgewezen. Soms werd zelfs een avondmaalsviering verschoven om een uitzending op de geplande datum te kunnen laten doorgaan. Dat predikanten in eerster instantie soms iets minder enthousiast reageerden op een uitnodiging dan hun kerkeraden laat zich wel verstaan. Maar vrijwel algemeen was er achteraf dankbaarheid voor de geboden mogelijkheid, ook gehoord de - vaak talrijke - reacties van kijkers en luisteraars.

2. Deputaten hebben aan alle voorgangers, zodra de uitnodiging aanvaard was, de nieuwe instructie toegezonden, zoals die door het vorige deputaatschap, in overleg met de 'Werkgroep Nazorg Radio- en TV-kerkdiensten', was vastgesteld.

Na de uitzending werd - beurtelings door de voorzitter en de secretaris - de voorganger gebeld voor een korte evaluatie. Aanvankelijk werd ook vóór de uitzending contact opgenomen, maar dat bleek niet zo zinvol: de schriftelijke informatie van de kant van deputaten en van de kant van de IKON was doorgaans voldoende. Daarom werd voortaan volstaan met het vermelden van het telefoonnummer van de secretaris op de instructie voor eventuele nadere informatie.

5. Contact met de 'Werkgroep Nazorg Radio- en TV-kerkdiensten' (instructie b)

Ook in deze verslagperiode is er een goed contact met genoemde werkgroep geweest. Informatie over voorgenomen uitzendingen van kerkdiensten werd steeds tijdig aan de werkgroep doorgegeven, terwijl zo nu en dan ook andere relevante informatie toegezonden werd. Op 15 september 1988 hebben enkele deputaten samen met de werkgroep vergaderd om een aantal zaken door te spreken. Op 12 oktober 1989 is vergaderd met een deputatie van de werkgroep. Verder is er nogal eens telefonisch overleg gepleegd. Enkele zaken, die in het overleg met de werkgroep aan de orde zijn geweest worden verderop in dit rapport vermeld.

6. Naleving van de overeenkomst met de stichting IKON (instructie c)

1. Deputaten hebben, overeenkomstig hun opdracht, toegezien op de naleving van de overeenkomst, die de Gereformeerde Kerken met de stichting IKON hebben gesloten een verzoek tot zendtijduitbreiding in te dienen. Evenals de deputaatschappen van de andere 'Z.V.K.-kerken' stelden ook uw deputaten zich achter het initiatief van **IKON en KRO**.

Eind november 1988 is een aanvraag voor uitbreiding van de zendtijd uitgegaan naar het Commissariaat voor de Media, ondertekend namens alle betrokken kerkgenootschappen. Toen het concept voor deze aanvraag aan deputaten toegezonden werd bleek dat de aangevoerde argumenten een sterk 'IKON-stempel' droegen. Argumenten die van de kant van deputaten waren aangedragen, kwamen minder goed uit de verf. De mogelijkheid een eigen aanvraag in te dienen, is nog wel door deputaten overwogen, maar de tijd was te kortom nog iets op te stellen: de aanvraag moest voor 1 december 1988 binnen zijn. Bovendien was het niet zonder belang met een gezamenlijke aanvraag te komen. Op 27 april 1989 liet het Commissariaat voor de Media weten, dat het verzoek tot uitbreiding van zendtijd was afgewezen. Argumenten daarvoor waren vooral:

- a. de kerken kunnen niet waarmaken dat hun positie door de algemene zendtijduitbreidingen is gemarginaliseerd; zij nemen nog steeds een zichtbare en voldoende herkenbare plaats in in de pluriforme omroep;
- b. de zich duidelijk aftekenende tendens naar een toenemende buitenkerkelijkheid en de zich voltrekkende verandering in het geestelijk klimaat in Nederland brengen met zich mee, dat versterking van de positie van de kerken in de media niet gerechtvaardigd geacht kan worden;
- c. EO en NCRV bieden de kerken ook uitingsmogelijkheden in de media.

Tegen de beslissing van het commissariaat is op 10 mei 1989, middels de zgn. AROB procedure, beroep aangetekend bij de Raad van State, ook namens de 'Z.V.K. kerken'. De IKON liet weten, dat in het beroepschrift ook argumenten die vanuit de Z.V.K.-vergadering zijn aangedragen (o.a. dat bij de hier vertegenwoordigde kerken juist geen sprake is van een toenemende ontkerkelijkheid), zijn verwoord. In het mondeling pleidooi voor de Raad van State zal dat ook nog weer gebeuren. De bedoeling is dat de Z.V.K.-kerken bij dat mondeling pleidooi vertegenwoordigd zullen zijn. Op het moment dat dit rapport werd afgesloten, heeft dat pleidooi nog niet plaatsgevonden. Wel is op de vergadering van 12 oktober 1989 afgesproken dat de Z.V.K. kerken zich met een eigen schrijven tot de advocaat zouden richten met het oog op een nieuwe aanvraag die voor 1 december 1989 moest worden ingediend.

2. In de vorige verslagperiode is er veel te doen geweest over de verplaatsing van de kerkdiensten van Hilversum 2 naar Radio 5. In de verslagperiode waar we nu over spreken kon op dat punt niet zoveel actie meer worden ondernomen, wat overigens niet betekent dat zonder meer in de status quo wordt berust.

Op 6 maart 1987 heeft het bestuur van de IKON nog een schrijven verzonden aan de Raad van Beheer van de NOS. Daarin is namens de kerkgenootschappen het standpunt verwoord, dat op de lange termijn geen genoegen genomen kan worden met een zender zonder een eigen en aantrekkelijk aanbod en zonder dat sprake is van technische gelijkwaardigheid (Radio 5 is nog steeds alleen via de middengolf te beluisteren, niet via FM). Dat schrijven heeft niets uitgehaald. Op een vraag van uw deputaten heeft de IKON toegezegd dat de zaak opnieuw aan de orde gesteld zal worden wanneer de tijd daarvoor rijp lijkt te zijn. Dan zullen ook de Z.V.K.-kerken daarbij worden betrokken.

8. Publikatie en verspreiding van preken (instructie e)

1. Een van de zaken die aan de orde is geweest in het overleg met de 'Werkgroep Nazorg Radio- en TV-diensten' betreft de uitgave en de verspreiding van de preken, die in de uitgezonden kerkdiensten gehouden zijn. De praktijk was steeds als volgt: aan de luisteraars/kijkers werd meegedeeld, dat zij de tekst van de preken konden bestellen bij het 'prekenbureau van de Gereformeerde

kerken (vrijgemaakt) te Hilversum'. De preken verschenen dan onder het kopje 'Zendtijd voor de kerken' en onder een afzonderlijk volgnummer. Druk en verzending werden verzorgd door de IKON.

Zoals bekend vervaardigt en verzendt de zojuist genoemde werkgroep al jarenlang cassettebandjes van de uitgezonden kerkdiensten. Nu is met deze werkgroep afgesproken, dat men daar voortaan ook de publikatie en de verspreiding van de schriftelijke tekst van de preken voor zijn rekening neemt.

Voordelen daarvan zijn:

- a. dat na de uitzending niet meer twee verschillende adressen genoemd hoeven te worden: prekenbureau én 'Werkgroep Nazorg' (luisteraars klaagden nogal " eens, dat ze de hoeveelheid gegevens die na de uitzending over hen wordt uitgestort niet zo snel konden verwerken);
- b. dat nagegaan kan worden waar de aanvragen voor de preken vandaan komen;
- c. dat aanvragen wellicht sneller gehonoreerd kunnen worden dan voorheen (nogal eens) het geval was.

Van de kant van de IKON ging men met de voorgestelde gang van zaken akkoord. Wel drong men erop aan, dat voor de wijze van bestelling en betaling eenzelfde systeem gehanteerd zou worden als bij de andere kerkgenootschappen gebeurt. Het bij de aanvragers van de preken in rekening gebrachte bedrag hoefde niet te worden verhoogd: wat de werkgroep aan meerkosten kwijt zou zijn kon worden gedeclareerd bij de IKON (die nu ook al toelegt op de druk- en verzendkosten). De werkgroep heeft een nieuwe tekst opgesteld voor de mededelingen na afloop van de uitzendingen. Over de naam waaronder de preken zouden worden verzonden moest bij het afsluiten van dit rapport nog worden gesproken. Besloten is dat de nieuwe praktijk - zo mogelijk- ingevoerd zou worden met ingang van de eerste uitzending in het jaar 1990. Deputaten willen graag met erkentelijkheid de inzet noemen, die de werkgroep voor deze 'nieuwe taak aan de dag gelegd heeft.

2. De aantallen bestelde preken lopen zeer uiteen en variëren van 130 tot 350, wat de radio-preken betreft. Televisie-preken worden veel minder aangevraagd; het aantal daarvan komt doorgaans niet boven de 50 uit. Bij de cassettebandjes, die bij de 'Werkgroep Nazorg' worden aangevraagd, is de variatie wel héél groot. Uit een overzicht dat ons verstrekt werd over de jaren 1987 tot en met 1989 noteerden we als laagste aantal bij een radiodienst: 75 en als hoogste 408. Opmerkelijk is hier ook het hoge aantal opnamen van televisiediensten, dat besteld werd; dat varieerde van 185 tot 466. Van diensten die voor Radio Nederland Wereldomroep werden uitgezonden werden ook bandjes aangevraagd; het aantal daarvan schommelde tussen de 40 en 160.

3. Van de kant van de 'Werkgroep Nazorg' werd erop gewezen, dat de kerken recht hebben op archivering van geluids-en beeldmateriaal. Op grond van de mediawet kan dat materiaal worden opgevraagd. Deputaten besloten daarop bij de IKON te informeren of, en zo ja hoelang, opnamen van kerkdiensten bewaard blijven: zou dat tot in lengte van dagen het geval zijn dan is opvragen naar het oordeel van deputaten niet nodig; in principe hebben de kerken dan een archief van deze opnamen. Bij het afsluiten van dit rapport was die informatie nog niet binnen.

9. Ontwikkelingen op media-gebied

1. Overeenkomstig hun instructie hebben deputaten de ontwikkelingen op mediagebied rond de uitzending van kerkdiensten zo goed mogelijk gevolgd. Br. Breteler werd aangewezen om in dit verband, waar nodig en gewenst, vergaderingen bij te wonen. In deze verslagperiode heeft de gelegenheid daartoe zich overigens niet voor gedaan.

2. Intussen werden deputaten voorde vraag gesteld of zij bereid waren deel te nemen aan de programmaraad van de NOS.

1. Op 1 januari 1988 werd de Mediawet van kracht. Deze wet verving de vanaf 1951 geldende Omroepwet. Eén van de bepalingen waar de kerken mee te maken hebben gekregen is artikel 20, lid 1 en 3. Hierin bepaalt de wet: 'De Stichting (bedoeld is hier de Nederlandse Omroepprogramma Stichting, de NOS -dep.) heeft een programmaraad, die het bestuur adviseert ten aanzien van het programma dat de Stichting verzorgt' en - lid 3 - 'Met uitzondering van de instellingen, bedoeld in de artikelen 26, 35 en 37 (hier worden bedoeld de Ster reclame, overheid en politieke partijen, die allen ook uitzenden - dep.), benoemt elke instelling die zendtijd heeft verkregen voor landelijke omroep een lid in de programmaraad'. Op grond van deze wet is door de minister een programmaraad geïnstalleerd. En de Gereformeerde Kerken hebben van de minister daarin ook een zetel toegewezen gekregen. Deze kerken zijn immers zendgemachtigde.

2. Deputaten hebben zich in hun vergadering van 24 maart 1988 beraden op de vraag of ze, gezien de instructie, bevoegd waren hierin te handelen. Ze kwamen tot het besluit (voorlopig tot aan de eerstkomende generale synode) de zetel die toegewezen was in te nemen. Het gaat immers om de belangen van de kerken, die ook in deze raad te behartigen zijn. Het gaat weliswaar om een adviesorgaan van de NOS (radio en televisie), maar de NOS is de organisatie die belast is met (o.a.) 'de coördinatie van de programma's van de instellingen die zendtijd hebben verkregen voor landelijke omroep' en 'het behartigen van aangelegenheden die van gemeenschappelijk belang zijn voor de instellingen die zendtijd hebben verkregen voor landelijke omroep'. En verder bepaalt de wet dat de besluiten van het bestuur van de Stichting bindend (zijn) voor alle instellingen die zendtijd hebben verkregen voor landelijke omroep,

voorzover deze hen aangaan' (artikel 16, lid 2a en 2g en artikel 21, lid 1 van de Mediawet). De instructie van deputaten luidt: 'ook diligent te zijn ten aanzien van een mogelijke nieuwe verdeling van de aan de kerkelijke zendgemachtigden toegewezen zendtijd' en 'de ontwikkelingen op media-gebied rond de uitzending van kerkdiensten te volgen' (d,f). Diligent zijn heeft te maken met: de wacht houden bij de verkregen zendtijd. Met name, zo ervaren deputaten regelmatig, staat de zendtijd op zondag onder druk-veel sportuitzendingen (NOS-programma's),

waardoor de voortdurende dreiging bestaat, dat de kerkelijke zendtijd op zondag moet verdwijnen, omdat die 'in de weg zit'. In een lichaam als de programmaraad is daarop te wijzen. Verder stond het deputaten voor ogen dat de kerken via deze raad hun oordeel kunnen geven over bepaalde NOS-programma's waarin Gods naam wordt gesmaad.

Tenslotte beschouwden deputaten het als een voorrecht dat de minister op grond van de wet ook aan de kerken een zetel toewijst. De Gereformeerde Kerken met hun 10 uur zendtijd per jaar hebben in deze raad evenveel recht van spreken als de grote landelijke A-omroepen met honderden uren. Een voorrecht in het Nederlandse bestel waar een goed gebruik van moet worden gemaakt. In Z.V.K.-verband is de zaak besproken en het bleek, dat de vijf niet in de IKON participerende kerkgenootschappen de hun toegewezen zetels in de raad gingen innemen. Uw deputaten hebben toen hun voorzitter aangewezen om namens de Gereformeerde Kerken in Nederland zitting te nemen in de programmaraad.

3. In de periode waarin de raad functioneert blijkt, zoals te verwachten was, dat er veel zaken in dit adviesorgaan behandeld worden waarover uw deputaat geen oordeel kan uitspreken. Maar aan de andere kant is het zo, dat de stem van de kerken gehoord kan worden in deze raad. Zo was er gelegenheid te spreken over de godslasterlijke wijze van commentariëring in het NOS programma van de ambtsaanvaarding van de Amerikaanse president Bush. Zo kon bij de bespreking over het journaal (een NOS-programma) een motie worden ingediend, waarin een bepaalde eenzijdigheid inzake berichtgeving over Zuid-Afrika en over het euthanasiedebat werd afgekeurd. Deze motie kreeg niet de steun van de meerderheid van de raad, maar hij moest wel worden besproken en zodoende kreeg deze mening toch de aandacht. Verwacht mag worden dat een zaak als Ster-reclame op zondag ook ter sprake zal komen in deze raad, als de wetgeving op dit punt veranderd gaat worden. Verder wordt ook het jaarlijkse zendschema voor radio en televisie ter advisering aan de raad voorgelegd. Hier hebben de kerken belangen. i

4. De raad bestaat momenteel uit 60 leden (alle zendgemachtigden en een evengroot aantal representatieve culturele organisaties uit de samenleving, die door de minister worden aangewezen). De kroon benoemt de voorzitter. De raad vergadert vier maal per jaar plenair, terwijl er een dagelijks betuur is dat de lopende zaken behartigt en daarover aan de raad rapporteert. Het is een vergadering (die overigens zelden compleet is), waarin organisaties zitting hebben van de meest uiteenlopende signatuur. Van de Gereformeerde Kerken tot de 'vrije gedachte' en het Humanistisch Verbond. Het zal duidelijk zijn dat een afgevaardigde van de Gereformeerde Kerken zich hiertussen niet thuis voelt. Toch zal het goed zijn de toegewezen plaats te blijven innemen. Hoewel deputaten niet staan te juichen bij deze opzet van de raad, zijn zij er wel van overtuigd dat op deze wijze de Gereformeerde Kerken hun inbreng moeten houden in dit adviesorgaan.

3. Om beter op de hoogte te kunnen zijn van omroepzaken die voor de kerken van belang kunnen zijn hebben deputaten voor elk van hen een exemplaar opgevraagd van de tekst van de mediawet en van het mediabesluit. De tekst van de mediawet bleek op dat moment niet meer verkrijgbaar te zijn; deputaten hebben toen een aantal relevante onderdelen uit deze wet gecopieerd.

4. In de Z.V.K.-vergadering van 3 november 1988 werden deputaten geconfronteerd met een plan, afkomstig uit de Raad van Kerken, tot oprichting van een interkerkelijk media-instituut. Dat instituut zou een service-centrum moeten zijn voor de kerkgenootschappen, met name op het terrein van de lokale omroep. De vraag werd gesteld of de 'Z.V.K.-kerken' er belang aan hechtten, dat uit hun midden een vertegenwoordiger zitting zou nemen in het bestuur van de op te richten stichting. Deputaten hebben gemeend, evenals enkele van hun mede-deputaten, daar afwijzend op te moeten reageren, vanwege het oecumenische karakter van dit instituut en omdat de instructie van deputaten geen ruimte geeft voor een dergelijk initiatief. De zaak werd toen aan de afzonderlijke kerkgenootschappen overgelaten.

5. Tenslotte, wat dit onderdeel van ons verslag betreft: door een van de leden van de 'Werkgroep Nazorg' werd gewezen op de (eventuele) mogelijkheid van uitzending van kerkdiensten via de regionale omroep. Het behoort niet tot de opdracht van deputaten op dit terrein iets te ondernemen. Uw deputaten zijn echter wel van mening, dat deze zaak de aandacht van de kerken verdient. Mogelijk zouden op particulier synodaal niveau de mogelijkheden verkend kunnen worden. Een voorstel in die richting wordt aan het eind van dit rapport aan uw vergadering voorgelegd (11.2 h).

10. Slotopmerkingen

Met dankbaarheid jegens de HERE God mag worden vastgesteld, dat de uitzendingen van kerkdiensten via radio en televisie ongehinderd konden doorgaan. Vele duizenden konden op deze wijze betrokken worden bij de bediening van het Woord, zoals wij die, door Gods genade,

in de Gereformeerde Kerken mogen kennen. Ook op deze wijze werd - om in de termen van de bekende gelijkenis te spreken - het zaad gezaaid, en de Geest van de HERE heeft daar ongetwijfeld meer mee gedaan dan wij kunnen overzien.

Veel zaken hebben de aandacht van deputaten gevraagd, ook kleinere zaken die in dit verslag niet vermeld hoefden te worden. Het is ook in deze verslagperiode noodzakelijk gebleken in meer dan één opzicht 'diligent' te zijn. Deputaten hebben hun werk met vreugde gedaan, omdat de zaak het waard was. 'Gelet op het gerapporteerde onder diverse punten bevelen deputaten opnieuw aan de met de stichting IKON aangegane overeenkomst te continueren.

11. Voorstel

Deputaten stellen uw vergadering verder het volgende voor:

1. De deputaten, benoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord (1987), te dechargeren.
 2. Opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:
 - a. radio- en televisieuitzendingen van kerkdiensten voor het binnenland en (via Radio Nederland Wereldomroep) radiouitzendingen voor het buitenland te blijven verzorgen;
 - b. bij de uitvoering van a. zoveel als nodig is contact te blijven houden met organisaties als 'Werkgroep Nazorg Radio- en T.V.-kerkdiensten';
 - c. diligent te zijn ten aanzien van de naleving van de aangegane overeenkomst met de stichting IKON, zodat ook in de toekomst de uitzendingen geschieden 'onder eigen naam en in eigen verantwoordelijkheid en in volledige vrijheid';
 - d. ook diligent te zijn ten aanzien van een mogelijke nieuwe verdeling van de aan de kerkelijke zendgemachtigden toegewezen zendtijd;
 - e. tevens diligent te zijn ten aanzien van het publiceren en verspreiden van preken van de uitgezonden kerkdiensten, zodat ook dit geschiedt 'onder eigen naam en in eigen verantwoordelijkheid';
 - f. de ontwikkelingen op media-gebied rond de uitzending van kerkdiensten te volgen;
 - g. de Gereformeerde Kerken te blijven vertegenwoordigen in de programmaraad van de NOS;
 - h. de plaatselijke kerken aan te schrijven met het verzoek in particulier-synodaal verband de (eventuele) mogelijkheid van uitzending van kerkdiensten voor de regionale omroep aan de orde te stellen;
 - i. aan de eerstvolgende generale synode verslag uit te brengen van hun werkzaamheden en hun rapport drie maanden voor het bijeenkomen van die synode aan de kerken toe te zenden.
- Met heilbede en broedergroet, namens deputaten voornoemd: .J. Siegers, voorzitter
I. Geertsma, secretaris

Bijlage

VERSLAG PENNINGMEESTER DEPUTATEN VOOR RADIO- EN TELEVISIEDIENSTEN

Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in, Nederland.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De werkzaamheden van de penningmeester zijn weinige geweest. Er is geen cent rechtstreeks door mijn vingers gegaan. Ik heb slechts bemiddeld bij het indienen van declaraties bij de IKON, waarop de IKON uitbetaalde.

De IKON ontvangt ook voor onze uitzendingen financiële middelen en betaalt alle kosten. Alleen: het schort aan verantwoording. Vastgelegd is in de overeenkomst met de IKON dat jaarlijks gerapporteerd zal worden. Op de laatstgehouden vergadering met de IKON is aangedrongen op spoedige verantwoording van de voor onze uitzendingen gemaakte kosten en de daarvoor ontvangen vergoedingen. En met name gaat het daarbij om het jaar 1988.

Met ingang van 1 januari 1988 is namelijk de financiële regeling voor de omroepen drastisch gewijzigd. Tot voor die tijd ontving men een vergoeding voor de onkosten die gemaakt moesten worden om het apparaat van de omroep in leven te houden (personeel, administratie, vergaderingen, telefoon, porto, directie enz.) en werden de hulpmiddelen voor een uitzending (microfoons, televisiewagen, camera's enz) gratis door de NOS ter beschikking gesteld.

Inzage in wat er toen precies voor ons gedaan werd vanuit financieel oogpunt was heel moeilijk maar ook niet zo erg nodig omdat het merendeel van de dienstverlening in natura gebeurde.

Vanaf 1 januari 1988 ontvangen de omroepen bedragen per uur zendtijd voor respectievelijk radio en televisie. De hoogte van het uurbedrag is afhankelijk van de soort uitzending. Voor dat uurbedrag moet worden betaald: inhuren van apparatuur enz. bij de NOB en de overhead voor kantoor, personeel enz.

Wij weten ongeveer welke de kosten zijn voor het inhuren van apparatuur, waardoor we enig inzicht hebben welk bedrag er overblijft voor de dienstverlening.

Het komt ons voor dat dit bedrag aan de hoge kant is. Navraag hierover bij de IKON tijdens onze vergadering van donderdag 12 oktober 1989, gaf niet voldoende duidelijkheid, temeer omdat financiële verslaggeving ontbreekt.

Ons is toegezegd dat ons op korte termijn nadere informatie zal worden verstrekt.

Zodra dat bij ons binnenkomt zal ik een aanvullend rapport maken zodat ter synode over de laatste feiten kan worden beschikt.

Met broedergroeten, Hoogachtend, Ir. R.F. van Mill penningmeester

RAPPORT DEPUTATEN-CURATOREN MISSIOLOGISCHE OPLEIDING

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten-curatoren van de Gereformeerde Missiologische Opleiding leggen bij dezen hun rapport over de verstreken drie jaren aan u voor. Het is intussen al weer het derde rapport, dat met betrekking tot deze instelling aan de kerken en aan een generale synode mag worden uitgebracht. Dit wijst erop, dat de GMO inmiddels een vaste plaats in het midden van de kerken heeft gekregen.

Zoals gebruikelijk bestaat het rapport uit twee delen. Het eerste handelt over de algemene werkzaamheden van deputaten-curatoren en over de gang van zaken in de opleiding. Het tweede heeft speciaal betrekking op de financiën. Vanwege de vastgestelde verschijningsdatum bestrijkt het rapport de periode van eind 1986 tot begin november 1989. Onnodig te zeggen, dat deputaten-curatoren bereid zijn hun rapport aan de generale synode toe te lichten en mondeling inlichtingen te verschaffen over de laatste periode van hun mandaat.

Deel 1

1 Samenstelling en opdracht

Tot juni 1987 functioneerden als deputaten-curatoren de broeders die door de Generale Synode van Heemse waren benoemd. Daarna traden de broeders aan die door de Generale Synode van Spakenburg-Noord waren aangewezen: ds. H.W. Ophoff, B. van den Berg, ds. C. van den Berg, ds. A.P. van Dijk, ds. R. de Graaf, S. Jonker en H. Koelewijn. Als hun secundi werden benoemd: ds. M.J.C. Blok, H. Boersma, ds. S. Braaksma, ds. T. Groenveld, ds. M. Heemskerck, drs. H.R. van de Kamp, ds. J.C.V. Krijtenburg.

Naast de door de Generale Synode van Spakenburg-Noord vastgestelde instructie voor deputaten-curatoren en die voor de penningmeester, Acta art. 84, ontvingen deputatencuratoren geen speciale opdrachten.

2 Vergaderingen en moderamen

Deputaten-curatoren hebben in de verslagperiode 16 maal, bijna altijd voltallig, 'van aangezicht tot aangezicht' en één maal telefonisch vergaderd. In de eerste vergadering van de door de Generale Synode van Spakenburg-Noord benoemde deputaten werd ds. H. W. Ophoff verkozen tot president, ds. A.P. van Dijk tot secretaris en H. Koelewijn tot penningmeester. De vergaderingen werden meestal bijgewoond door de studiebegeleider. Steeds verliepen de vergaderingen in goede harmonie.

3 Studiebegeleider

Tot juni 1989 mocht de GMO profiteren van de organisatorische capaciteiten en de missiologische kundigheid van ds. R. Houwen als studiebegeleider. In september 1988 had hij echter al aangekondigd, dat hij van de functie van studiebegeleider ontheven wilde worden. De door de curatoren aangewende pogingen hem op dit besluit terug te laten komen hadden geen resultaat. Het is hier de plaats dankbaarheid uit te spreken voor het vele werk dat ds. Houwen voor de GMO heeft verricht. Deputaten-curatoren prijzen zich gelukkig, dat zij ds. D.T. Vreugdenhil te Emmen bereid vonden de taak van studiebegeleider op zich te nemen met ingang van 1 juli 1989. Hij beantwoordt naar hun overtuiging aan de door de Generale Synode van Arnhem 1981 gestelde voorwaarden: hij moet theoloog zijn, met kennis van zendingszaken en beschikken over organisatorische kwaliteiten.

4 Studie-adviescommissie

In de studie-adviescommissie bestond geruimte tijd een vacature door het overlijden van drs. M.K. Drost. Na de repatriëring van drs. C.J. Haak is deze commissie weer compleet. Zij wordt thans gevormd door ds. D.T. Vreugdenhil, die in zijn kwaliteit van studiebegeleider voorzitter van deze commissie is, mevr. A.J. Bekker-Hopland als vertegenwoordigster van de docenten niet-theologische vakken en drs. C.J. Haak als docent algemene theologische vakken. Br. A. de Graaf bewijst als niet-stemhebbend secretaris belangrijke diensten aan de studie-adviescommissie.

Evenals in de vorige verslagperiode zond de studie-adviescommissie ook nu weer steeds de notulen van haar vergaderingen toe aan deputaten-curatoren. Daar de studiebegeleider ook mondeling van de werkzaamheden van de commissie in de vergaderingen van deputatencuratoren rapporteerde, bleven zij goed geïnformeerd over de gang van zaken in de opleiding.

5 Docenten

Aan het eind van de vorige verslagperiode viel het overlijden te betreuren van drs. M.K. Drost. Op deze plaats is het gepast dankbaar in herinnering te roepen het vele werk dat drs. Drost voor de zending en de missiologie in het algemeen en voor de Gereformeerde Missiologische Opleiding in het bijzonder gedaan heeft. Toen de generale synode drs. C.J. Haak benoemd had tot Universitair Docent in volledige dienst voor de missiologische vakken en de evangelistiek, hebben deputatencuratoren, na reeds eerdere contacten over deze zaak met de senaat en deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool, hem benoemd tot docent algemene theologische vakken. Met de Theologische Universiteit is overeengekomen, dat drs. Haak 10% van zijn tijd mag besteden aan taken binnen de GMO. Het overleg over de zakelijke regeling van deze aangelegenheid was op het tijdstip dat dit rapport afgesloten moest worden, nog niet voltooid.

In de tijd vóór het aantreden van drs. Haak, 1 mei 1989, heeft ds. J. Kruidhof een aantal onderdelen van de taak van de docent algemene theologische vakken voor zijn rekening willen nemen. Deputaten-curatoren voelen er behoefte aan hun dankbaarheid hiervoor uit te spreken.

Drs. Drost had ook de bijzondere theologische vakken met betrekking tot Zuid-Afrika voor zijn rekening genomen. In deze vacature werd ds. T. de Boer benoemd. Ds. H.J. de Vries vroeg ontheffing van het docentschap voor kerkelijke verhoudingen in Zuid-Afrika. Voor hem is geen opvolger benoemd, omdat deputaten-curatoren instemden met het oordeel van de studie-adviescommissie, dat studenten wat dit onderdeel betreft, kunnen volstaan met enkele gesprekken met mensen die uit eigen ervaring met de Zuidafrikaanse verhoudingen vertrouwd zijn.

Ds. K. Verlind werd van het docentschap met betrekking tot Suriname ontheven, omdat geen zendende kerk thans nog in Suriname werkzaam is.

Voor Sumba werd drs. J.A. Boersema als docent benoemd in de plaats van ds. J. Klamer. Ds. S. Braaksma en ds. D.T. Vreugdenhil verzochten ontslagen te worden van het docentschap met betrekking tot respectievelijk Brazilië en Curacao.

Ds. P.W. van de Kamp en ds. O.W. Bouwsma verklaarden zich bereid hen als docent op te volgen.

Drs. P.A. Sierksma was niet langer in staat het docentschap voor het vak schriftelijk rapporteren waar te nemen. In zijn plaats werd benoemd mevr. drs. D. Dijk-val: Wolf. Toen ook zij ontheffing vroeg, hebben deputatencuratoren de heer P.A. te Velde benoemd als docent schriftelijk rapporteren. Mevr. G. Euwema wilde graag aftreden als docent voor het vak gezondheidsleer. Toen de in haar plaats benoemde kandidate haar benoeming niet aanvaardde, hebben deputaten-curatoren op advies van de studie-adviescommissie besloten, althans voorlopig, voor dit vak gebruik te maken van wisselende docenten.

Er ontstond ook een vacature voor het vak boekhouden en administratie. In de plaats van de heer P. Bolhuis hebben deputaten-curatoren de heer J. Beefink benoemd.

Deputaten-curatoren willen gaarne uiting geven aan hun erkentelijkheid jegens alle docenten en gastsprekers op de congressen voor hun bereidheid de Gereformeerde Missiologische Opleiding te dienen.

Als docenten zijn thans aan de GMO verbonden:

theologische vakken (algemeen gedeelte): drs. C.J. Haak;

theologische vakken (specifiek gedeelte):

Brazilië: ds. P.W. van de Kamp;
Curacao: ds. O.W. Bouwsma;
Irian Jaya: D. Griffioen;
Kalimantan Barat: ds. D. Grutter;
Sumba: drs. J.A. Boersema;
Zuid-Afrika: ds. T. de Boer;

niet-theologische vakken (specifiek gedeelte): mevr. A.J. Bekker-Hopland;
niet-theologische vakken (algemeen gedeelte):
culturele antropologie:
drs. W.C. v.d. Horst; ontwikkelingseconomie:
ir. F.W. Mul; boekhouden/administratie:
J. Beeftink; fotografie: Tj. de Vries;
schriftelijk rapporteren: P.A. te Velde;
huishoudkunde/voedingsleer: mevr. A.J. Bekker-Hopland;
land- en tuinbouwkunde: dr. ir. P.J. Hummelen;
voorlichtingskunde: drs. B. Bos.

Hoewel het vak 'derde wereld-onderwijskunde' niet voor alle studenten relevant is, zullen velen van hen ermee gebaat zijn als de GMO aan dit vak aandacht schenkt. Deputatencuratoren hebben daarom de studie-adviescommissie gevraagd hen te dienen met een voordracht van een docent voor dit vak.

6 Studenten

Verscheidene studenten hebben in de verslagperiode hun studie aan de GMO mogen voltooien. Het kerkelijk zendingsexamen is afgelegd door ds. E.L. van 't Foort (Kalimantan Barat), ds. Th.J. Havinga (Brazilië), ds. W.J. Keesenberg (Curaçao), ds. J. Klapwijk (Curacao), ds. E.A.W. Mouissie (Brazilië), ds. A.J. Th. van der Scheer (Irian Jaya) en ds. A.J. de Visser (Zuid-Afrika).

Ook ds. A.J. Pol heeft de hele GMO-studie, met inbegrip van het leveren van een scriptie, volbracht. Voor hem kon echter geen GMO-examen georganiseerd worden, doordat hij vanwege het plotseling verkrijgen van een visum, op zeer kort termijn moest vertrekken. In overleg met deputaten BBK is hem een getuigschrift verstrekt met vermelding van de door hem afgelegde tentamina en de door hem ingeleverde scriptie.

Ds. J. Koelewijn, die door de kerk te Albany beroepen was voor het werk in Port Moresby op Irian Papua, heeft een enkel tentamen afgelegd en enige studiecongressen bijgewoond. De heer A.H. Kuiper, zendingsmedewerker op Kalimantan Barat, heeft het GMO-examen afgelegd, evenals de DVN-werkers mevr. S.S. Martina en mevr. S.A. de Vries.

Als studenten stonden op het ogenblik dat dit rapport moest worden afgesloten, ingeschreven de heer W. Griffioen, ds. J. Janssen, ir. J. Mul, mevr. A.J. Slagter, ir. R. de Vries en mevr. ir. A.A. Zwarteveen.

Deputaten-curatoren hebben in overleg met de studie-adviescommissie de voorwaarden vastgesteld waaraan iemand moet voldoen om als student 'à titre personnel' te kunnen worden ingeschreven: Bij toelating van à titre personnel-studenten moet elke aanvraag apart door de studie-adviescommissie beoordeeld worden, onder rapportageplicht aan deputaten-curatoren; in ieder geval moet de betrokkene een uitzendende instantie achter zich hebben en voor zichzelf een opleiding begeren overeenkomstig de doelstellingen van de GMO.

Tot deze categorie studenten worden niet gerekend de gasten, die alleen één of meer congressen bijwonen.

Tijdens de verslagperiode heeft de commissie GEA (voor het evangelisatiewerk in oostelijk Noord-Brabant en Noord-Limburg) deputaten-curatoren benaderd met de vraag, of de GMO te zijner tijd de toerusting kon verzorgen van de voor dat evangelisatiewerk beroepen predikant. Geantwoord moest worden, dat toerusting valt buiten de taakomschrijving van de GMO, maar dat deputaten-curatoren bereid waren voor deze zaak de studieadviescommissie ter beschikking van de commissie GEA te stellen.

Met nog meer aandrang dan de deputaten die rapporteerden aan de Generale Synode van Heemse leggen de huidige deputaten aan de kerken en aan de generale synode de vraag voor, of het niet mogelijk is de taakomschrijving van de GMO zodanig uit te breiden, dat de GMO ook de studie organiseert voor predikanten met een evangelisatie-opdracht. De wenselijkheid daarvan heeft zich al meer dan eens laten gevoelen. Deze regeling ligt nog te meer voor de hand, nu de docent algemene theologische vakken van de GMO als UD aan de Theologische Universiteit verbonden is niet alleen voor de missiologische vakken, maar ook voor de evangelistiek.

7. Studiecongressen

Gedurende elke cursus werden zes studiecongressen belegd. Ze duren van donderdagmiddags 14.00 uur tot zaterdagmorgens 12.00 uur. Op één uitzondering na werden ze steeds gehouden in 'De Dieken' te Holte. De leiding was steeds in handen van mevr. A.J. BekkerHoltland. De studie-adviescommissie slaagde er telkens weer in, naast de vaste docenten, gastdocenten te vinden. Het aantal aanwezigen was aan schommelingen onderhevig, mee als gevolg van het wisselende aantal studenten en gasten. De aanwezigheid op de congressen van verlofgangers en van mensen die tot voor kort op het zendingsterrein werkten, verhoogde in belangrijke mate de waarde van de congressen voor de studenten. Op één na zijn alle congressen door de deputaat-curator bezocht.

8 Themadag

Het beleggen van een Themadag ieder najaar heeft intussen een vaste plaats gekregen in de GMO. De Themadag wordt gehouden in het gebouw van de Theologische Universiteit. Deputaten-curatoren zijn dankbaar voor deze faciliteit, evenals voor de hulp die de studenten die lid zijn van de Zendingclub, verlenen bij de organisatie van de Themadag.

In 1987 stond het thema van de mythe centraal. Drs. G.H. de Leeuw sprak over 'Mythen: boodschap en logica' en ds. J.B.K. de Vries over 'Mythe en zending op Irian Jaya'. In 1988 was de Themadag gewijd aan de cultuurbeschouwing. Prof.dr. S. Griffioen gaf zijn referaat de titel: 'Geen relativisme-geen universalisme' en drs. J.M. Batteau het zijne: 'Een bijbelse visie op de cultuur'. Tenslotte, voor de Themadag in 1989 werd een programma opgesteld dat gericht was op de Islam en wel speciaal op de Koran. Drs. L. W. de Graaff werd uitgenodigd om te spreken over 'Adam in de Koran', aangevuld met een bijdrage van drs. Adri Drint over Koranexegeese, terwijl ds. J.W. Roosenbrand werd gevraagd het onderwerp 'Bezwaren van Moslems tegen de Bijbel' te behandelen.

De referaten van de eerste vier Themadagen zijn als deeltjes van de serie 'Missiologische Thema's' verschenen bij uitgeverij Van den Berg. Helaas is de belangstelling voor deze uitgaven geringer dan deputaten hadden verwacht. Zij hopen, dat de reeks toch verder kan verschijnen en achten het verantwoord daarvoor zo nodig een kleine subsidie te geven.

9 Studiegids

In het voorjaar van 1989 is een sterk gewijzigde en uitgebreide editie van de studiegids verschenen. Hij bevat niet alleen de relevante gegevens over de bij de GMO betrokken personen, de opzet van de studie en de vereiste literatuur voor de studievakken, maar ook wordt telkens aangegeven welk doel de GMO bij een vak voor ogen staat, soms ook welke attitude men de student wil 'bijbrengen' en hoe de resultaten van de studie worden getoetst. Deputaten-curatoren achten de inhoud en de opzet van deze nieuwe studiegids een duidelijk bewijs dat de bezinning binnen de GMO op de aard en de vormgeving van de opleiding voortgaat.

10 Vergadering met docenten

Het is deputaten-curatoren niet gelukt elk jaar een vergadering met docenten te beleggen.

In feite heeft alleen op 31 augustus 1989 zo'n vergadering plaatsgevonden. Naast de leden van de studie-adviescommissie waren vijf docenten aanwezig. Drie nauw bij de opleiding betrokkenen (meur. Bekken drs. Haak en drs. val. Horst) hielden een mini-inleiding. Daarin stelden zij, mede naar aanleiding van de nieuwe studiegids, zo zinvolle vragen en deden zij zo waardevolle suggesties, dat besloten werd de drie inleiders gezamenlijk een nota te laten opstellen om die in een werkvergadering van curatoren met docenten op 18 november 1989 te bespreken. Hier past dezelfde conclusie als aan het slot van de voorgaande paragraaf.

11 GMO-kamer en bibliotheek

Het pand Broederweg 11, waarin de GMO-kamer is gevestigd, wordt waarschijnlijk door de Theologische Universiteit afgestoten. Er is reeds enig overleg geweest over de beëindiging van de huurovereenkomst tussen de GMO en Theologische Universiteit. Deputatencuratoren hebben vooralsnog geen plannen een andere ruimte te zoeken, omdat de GMOkamer weinig functioneel is gebleken. Hij werd in feite alleen gebruikt als onderkomen voor de ~bibliotheek en voor het gemeenschappelijk zendingsarchief van het College van Samenwerking.

In de verslagperiode heeft de GMO enige schenkingen, vooral bestaande in missiologische tijdschriften, ontvangen voor haar bibliotheek. Bovendien hebben deputatencuratoren de zendingsbibliotheek van drs. M.K. Drost gekocht. Zij zijn dankbaar, dat deze boeken met de reeds bestaande - kleine - ~bibliotheek ondergebracht mochten worden in de bibliotheekruimte van de Theologische Universiteit. De boekerij zal binnenkort gecatalogiseerd, van doublures ontdaan en uitleen-klaar gemaakt moeten worden.

12 Slotbeschouwing

Afgezien van de vele wisselingen op het vlak van bij de GMO betrokken personen, is de verslagperiode voor de GMO een tijd geweest van rustige voortgang. Een kritische instelling ten opzichte van eigen functioneren blijft uiteraard geboden. Niet als doel in zichzelf, maar terwille van een zo goed mogelijke toerusting van hen die uitgezonden worden. En dat weer, opdat velen de enig ware God in zijn Zoon, onze Here Jezus Christus, mogen leren kennen, liefhebben en dienen.

Aldus vastgesteld in de vergadering van deputaten-curatoren op 3 november 1989,

H.W. Ophoff
B. van den Berg
C. van den Berg
A.P. van Dijk
R. de Graaf
S. Jonker
H. Koelewijn

Financieel verslag van de Gereformeerde Missiologische Opleiding over de jaren 1987 t/m 1989

1. Bijdragen van de zendende kerken

De Generale Synode van Heemse 1984 heeft blijkens artikel 75, lid 7, letter f van de acta, aan deputaten de opdracht verstrekt, ter voldoening van de financiële verplichtingen, jaarlijks via de zendende kerken een bijdrage te vragen tot een maximum van fl 50.000,-. Mede dank zij de jaarlijkse bijdrage in de financiële lasten van de vereniging De Verre Naasten, kon ook in de jaren 1987 tot en met 1989 worden volstaan met een bijdrage van de zendende kerken van fl 0,25 per ziel. De kerken hebben steeds tijdig aan hun verplichtingen dienaangaande voldaan.

2. Bijdragen van De Verre Naasten

De vereniging De Verre Naasten maakt gebruik van de mogelijkheid de opleiding van de uit te zenden krachten te laten verzorgen door de GMO. Omdat het niet om missionaire dienaren des Woords gaat is voor de missiologie een aangepast programma vastgesteld. Bij de vaststelling van de bijdrage van De Vere Naasten is overwogen, dat de kosten van het volgen van de niet-theologische vakken gelijk zijn aan die voor een zendeling en dat de theologische vakken weliswaar zijn aangepast, maar van de studiebegeleider en de docenten niet minder tijd vragen. De bijdrage van De Verre Naasten is daarom vastgesteld op een evenredig aandeel in de totale jaarkosten van de GMO.

3. Bijdragen van andere deelnemers

Niet alleen studenten van zendende kerken en van De Verre Naasten volgen de opleiding, maar incidenteel ook personen die door andere organisaties of instellingen worden uitgezonden. Bij de vaststelling van hun bijdrage in de kosten is als uitgangspunt genomen de mate waarin aan de activiteiten van de GMO wordt deelgenomen. Het kan zijn dat er kosten worden gemaakt wegens honorering van studiebegeleider en/of docenten, het is ook mogelijk dat het alleen om de kosten van studiecongressen gaat.

4. Kosten van de opleiding

De aan de opleiding verbonden kosten zijn telkens gespecificeerd weergegeven op de staten van baten en lasten, met de daarbij behorende toelichtingen. Sommige door de studenten te maken kosten, zoals die van taalstudie, reiskosten en aanschaf van boeken e.d., komen rechtstreeks voor rekening van de zendende instanties. Voor werkzaamheden van commissoriale aard wordt door de GMO geen vergoeding gegeven.

5. Controle financiële administratie

Conform het bepaalde in artikel 75, lid 7, letter g van de acta van de Generale Synode van Heemse 1984, hebben curatoren aan de kerkeraad van Spakenburg-Zuid verzocht de administratie van de penningmeester te controleren. De verklaringen van de op 13 april 1988 en 18 mei 1989 uitgevoerde controles zijn bij de stukken gevoegd.

6. Jaarrekeningen

Aansluitend aan dit verslag zijn opgenomen de jaarrekeningen over 1987 en 1988, alsmede een begroting over 1989, te weten:

-	de balans per 31 december 1987
-	de staat van baten en lasten over 1987
-	de toelichting op de stukken betreffende 1987
-	de balans per 31 december 1988
-	de staat van baten en lasten over 1988
-	de toelichting op de stukken betreffende 1988
-	de begroting 1989.

De jaarrekening 1989, alsmede de daarop betrekking hebbende verklaring van de kascontrolecommissie, hopen wij u ten spoedigste separaat toe te zenden. Spakenburg, november 1989.

Namens deputaten-curatoren,
H. Koelewijn, penningmeester.

Balans per 31 december 1987

<i>Activa</i> 1987	1986	<i>Passiva</i> 1987	1(986)
--------------------	------	---------------------	---------

Bibliotheekf 7.000,00 .f	-	Algemene Reserve:
Inventaris f	1,00 .f	1,00 Saldo 31-12-1986 f 35.194,32 f -

Vooruitbetaalde en nog f 0,00 f 449,00 Batig saldo 1987 f 5.073,71

te ontvangen posten
 Geldmiddelen f 42.455,28 f37.509,00 f 40.268,03 f 35.194,00
 Verschuldigde
 bedragen f 9.188,25 f 2.765,00
 f 49.456,28 (37.959,00 f 49.456,28 .f 37.959,00

Staat van baten en lasten 1987

Baten 1987 1986

Zendende kerken	f	27.349,00	.f	26.995,00
De Verre Naasten	f	13.090,75	f	13.007,00
Overige bijdragen	f	380,00	f	275,00
Giften	f	50,00	f	725,00
Ontvangen rente	f	2.286,09	f	2.126,00

f 43.155,84 f 43.128,00

Lasten 1987 1986

Congressen en themadag

Honoraria	f	11.027,00	f	10.552,00
Verblijfkosten	f	8.425,00	f	8.750,00
Reiskosten	f	2.446,99	f	2.046,00
Overige kosten	f	722,90	f	912,00

f 22.621,89 f 22.260,00

Honoraria

Studiebegeleider	f	2.000,00	f	2.000,00
------------------	---	----------	---	----------

Secr. studie-adviescie	f	1.200,00	f	1.200,00
------------------------	---	----------	---	----------

Tentamina, coörd.gesprekken e.d.	f	946,00	f	2.125,00
----------------------------------	---	--------	---	----------

f 4.146,00 f 5.325,00

Deputaten en studie-adviescie

Vergaderkosten	f	1.111,15	f	1.337,00
Reiskosten	f	3.245,65	f	4.362,00
Overige kosten	f	21,00	f	144,00
	f	4.377,80	f	5.843,00

Bibliotheek

Missiologische thema's	f	405,00	f	-
Kamerhuur Theol. Universiteit	f	4.590,00	f	4.590,00
Algemene kosten				
j Kantoorkosten	f	50,20	f	99,00
Fotocopieën	f	566,14	f	1.018,00
Porti en telefoon	f	1.325,10	f	1.070,00

7

f 1.941,44 f 2.187,00

i Batig saldo	f	5073,71	,f	2.924,00
	f	43.155,84	f	43.129,00

Toelichting op de Balans en de Staat van baten en lasten

BALANS

Bibliotheek

Het bestuur besloot-gelet op de bijzondere omstandigheden-in te gaan op het aanbod van de fam. Drost, om de zendingsbibliotheek van wijlen drs. M.K. Drost over te nemen voor een bedrag van fl 7.000,-. Daarbij is de mogelijkheid opengelaten om te zijner tijd deze bibliotheek over te dragen aan de Theologische Universiteit te Kampen.

Inventaris

Van de G.M.O.-kamer in het gebouw van de Theologische Universiteit te Kampen bevindt zich enig meubilair, dat tot op fl1,- is afgeschreven.

Geldmiddelen

De specificatie is als volgt:

Postbank, rek.crt	f	6.038,66
Giro-plusrekening		22.945,59
Giro-sterrekening		12.953,93
Rabobank-Spakenburg	517,10	
totaal	f	42.455,28

Verschuldigde bedragen

Bibliotheek wijlen drs. M.K. Drost	f	7.000,00
Congressen en themadag		1.130,00
Honoraria	47,00	
Porti	8,25	
De Verre Naasten		1.003,00
		9.188,25

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Baten

Bijdragen zendende kerken

De specificatie is als volgt:

Assen-Zuid	f	4.124,75
Drachten-Zuidoost		3.923,75
Enschede-Noord		8.179,00
Groningen-Noord		2.213,75
Middelburg	1.463,00	
Rijnsburg	3.806,75	
Spakenburg-Zuid		3.638,00

f 27.349,00

Bijdrage 'DE VERRE NAASTEN'

De bijdrage van de Vereniging 'De Verre Naasten' is vastgesteld op een evenredig aandeel in de totale jaarkosten van de G.M.O. Hun aandeel bedraagt in het verslagjaar $11/32 \times 38.082,13$ is fl 13.090,75.

Lasten

Congressen en themadag

Er zijn in het verslagjaar zes studiecongressen gehouden. De verblijfkosten van studenten en verlofgangers zijn voor rekening van de G.M.O. Aan de docenten wordt een reiskostenvergoeding gegeven. Hun honorarium bedraagt f 47,- per klokuur. In voorkomende gevallen zijn ook hun verblijfkosten voor rekening van de G.M.O.

Op 23 oktober 1987 werd in het gebouw van de Theologische Universiteit te Kampen de jaarlijkse themadag gehouden.

Honoraria

De vergoeding voor een coördinerend gesprek bedraagt fl 100,-. Voor het afnemen van een tentamen wordt fl 47,- per uur vergoed en voor een examen fl 50,- per vak. *Batig saldo* Het batig saldo is toegevoegd aan de Algemene Reserve. Vastgesteld in de vergadering van 18 maart 1988. De voorzitter: H.W. Ophoff De penningmeester: H. Koelewijn

Verklaring kascontrolecommissie 1987

Ondergetekenden, door de kerkeraad van de Ger. Kerk te Spakenburg-Zuid benoemd als leden van de commissie voor het nazien van de boeken en bescheiden van de Ger. Missiologische Opleiding over het boekjaar 1987, verklaren het volgende: `ingevolge hun opdracht hebben zij de betreffende boeken en bescheiden gecontroleerd. Zij hebben vastgesteld dat de boeken op correcte wijze zijn bijgehouden en dat gestelde vragen op bevredigende wijze zijn beantwoord. Zij zijn dan ook van mening, dat het jaarverslag 1987, zoals dat door de penningmeester is samengesteld, een juist en volledig beeld geeft van de financiële stand en gang van zaken bij het G.M.O.' Zij stellen u dan ook voor de penningmeesters) décharge te verlenen over het boekjaar 1987.

Spakenburg, 13 april 1988

De kascontrolecommissie:

K. Huygen, R. Koelewijn.

Balans per 31 december 1988

1988	(1987)	_1988	1(1987)	
Bibliotheek	f 7.7.000,00	f 7.000,00		Algemene Reserve:
Inventaris	f	1,00	f 1,00	Saldo
31-12-1987	f 40.268,03			
te ontvangen bijdragen			f 2.232,50	f 0,00
Batig saldo 1988	f 6.460,27			
Geldmiddelen		f 40.353,80	f 42.455,00	f
46.728,30	f 40.268,00			
	Vooruit ontvangen bijdragen		f 1.020,00	f 1.003,00
	Nog te betalen kosten		1.839,00	f 8.185,00
f 49.587,30	f 49.456,00	f 49.587,30	f 49.456,00	

Staat van baten en lasten 1988

Baten			_1988	_1987
Zendende kerken			f	
27.779,00 ,f	27.349,00			
De Verre Naasten			f	
12.400,00 ,f	13.091,00			
Overige bijdragen			f	
3.238,50 f	380,00			
Giften		f		
100,00 f	50,00			
Ontvangen rente			f	
1.262,55 f	2.286,00			
	f		44.780,05 f	43.156,00
Lasten		1988		1987
Congressen				
Honoraria docenten			f	
4.683,00 f	6.827,00			

Honorarium coördinatrice				<i>f</i>	
4.200,00	<i>f</i>	4.200,00			
Verblijfkosten			<i>f</i>	8.035,25	<i>f</i>
8.425,00					
Reiskosten		<i>f</i>		2.747,80	<i>f</i>
2.447,00					
Overige kosten			<i>f</i>	997,10	<i>f</i>
723,00					
	<i>f</i>				20.663,15
<i>f</i>	22.622,00				
<i>Themadag</i>			<i>f</i>		
1.431,92					
<i>Honoraria</i>					
Studiebegeleider			<i>f</i>	2.000,00	<i>f</i>
2.000,00					
Secr. Studie-adviescie					<i>f</i>
1.200,00	<i>f</i>	1.200,00			
Tentamina, Coörd.gesprekken e.d.	<i>f</i>	2.159,55	<i>f</i>	946,00	
					5.359,55
<i>f</i>	4.146,00				
<i>Deputaten en studie-adviescie</i>					
Vergaderkosten			<i>f</i>	803,15	<i>f</i>
1.111,00					
Reiskosten		<i>f</i>		2.461,80	<i>f</i>
3.246,00					
Overige kosten			<i>f</i>	0,00	<i>f</i> 21,00
	<i>f</i>				3.264,95
<i>f</i>	4.378,00				
<i>Bibliotheek</i>					
Missiologische thema's					<i>f</i>
380,00	<i>f</i>	405,00			
Assurantiepremie; abonnementen	<i>f</i>	188,36	<i>f</i>	0,00	
			<i>f</i>		568,36
405,00					
<i>Kamerhuur Theol. Universiteit</i>	<i>f</i>	4.590,00	<i>f</i>	4.590,00	
<i>Algemene kosten</i>					
Kantoorkosten			<i>f</i>	824,65	<i>f</i> 50,00
Fotocopieën			<i>f</i>	501,95	<i>f</i>
566,00					
Porti en telefoon			<i>f</i>	1.015,25	<i>f</i>
1.325,00					
Representatiekosten				<i>f</i>	
100,00	<i>f</i>	0,00			
					2.441,85
<i>f</i>	1.941,00				
<i>Batig saldo</i>					<i>f</i>
6.460,27	<i>f</i>	5.074,00			
<i>f</i> 44.780,05		<i>f</i> 43.156,00			

Toelichting op de balans

Bibliotheek

Het bestuur besloot in zijn vergadering van 27-11-1987 tot aankoop van de zendingsbibliotheek van wijlen drs. M.K. Drost. Daar de mogelijkheid deze bibliotheek

aan de Theologische Universiteit over te dragen is opengelaten, is geen afschrijving toegepast.

'Inventaris

Hiet meubilair in de GMO-kamer en de in 1988 aangeschafte diaprojector zijn tot op één gulden afgeschreven.

'Te ontvangen bijdragen

De specificatie is als volgt:

Zendende kerken	f	294,00	
Geref. kerk Amersfoort-West (Ds. J. Koelewijn)			1.638,50
Particuliere deelnemers congressen			300,00
2.~		232,50	

Geldmiddelen

Postbank: gewone rekening	f	3.218,80
Leeuwrekening		23.520,10
Sterrekening		13.614,90
		40.353,80

Nog te betalen kosten

Honoraria en reiskosten themadag	f	664,00
Honoraria tentamina e.d.		1.175,00
		1.839,00

Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten

	Zielental	Bijdrage	
Zendende kerken		Handboek '88 25 ct	
p. ziel			
Assen-Zuid	17.091	f	4.272,75
Drachten-Zuidoost	15.488	f	3.872,00
Enschede-Noord	33.598	f	8.399,50
Groningen-Noord	8.690	f	2.172,50
Middelburg	5.814	f	1.453,50
Rijnsburg	15.587	f	3.896,75
Spakenburg-Zuid	14.848	f	3.712,00
	111.116	f	27.779,00

-Bijdrage Vereniging 'De Verre Naasten'

De bijdrage van de vereniging is vastgesteld op een evenredig aandeel in de totale jaarkosten van de GMO. Deze bijdrage wordt bepaald door de totale jaarkosten van de GMO te vermenigvuldigen met een breukgetal, waarvan de noemer wordt gevormd door de som van het aantal zendelingen en medewerkers, dat bij de kerken en de vereniging in dienst is, volgens

het Handboek over het betrokken jaar. De teller wordt gevormd door het aantal medewerkers dat bij de vereniging in dienst is. Het breukgetal voor 1988 is 10/31.

-Overige bijdragen

Dit betreft bijdragen van:

Amersfoort-West inzake predikant Albany	f	1.638,50
Particuliere deelnemers aan congressen		1.600,00
		3.238,50

Lasten

- Congressen

In het verslagjaar zijn de gebruikelijke zes studiecongressen gehouden. De verblijfkosten van docenten, studenten en verlofgangers zijn voor rekening van, de GMO. Aan de docenten wordt een honorarium betaald van, f 47,- per uur, alsmede een vergoeding voor reiskosten en eventuele andere kosten.

Aan sprekers op congressen is een vergoeding betaald van f 100,- of 150,-.

In februari 1989 is bepaald dat aan iedere spreker een vergoeding van fl 150,- zal worden gegeven.

De post 'overige kosten' heeft betrekking op de aanschaf van een diap projector, filmrolletjes, huur van video-apparatuur e.d.

Themadag

De kosten van de themadag zijn in voorgaande jaren toegerekend aan andere kostensoorten. Daarom ontbreekt de vergelijking met het vorige boekjaar.

Honoraria

Voor een coördinatiegesprek wordt fl 100,- vergoed. Voor het afnemen van een tentamen fl 47,-.

Bibliotheek

In voorraad zijnde 'Missiologische Thema's' worden aan studenten aangeboden voor vijf of tien gulden per stuk.

Algemene kosten

Onder de post 'kantoorkosten' is de vergoeding aan de secretaris van de studieadviescommissie geboekt, groot fl 800,-. Tot en met 1987 werden deze kosten ad f 1800, geboekt onder het hoofd Congressen, bij de post Honoraria.

Batig saldo

Het batig saldo is toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Deze jaarrekening is vastgesteld in de vergadering van 26 mei 1989. De voorzitter: H.W. Ophoff De penningmeester: H. Koelewijn

klaring kascontrolecommissie 1988

dergetekenden, door de kerkeraad van de Ger. Kerk te Spakenburg-Zuid benoemd als en van de commissie voor het nazien van de boeken en bescheiden van de Ger. Missio'sche Opleiding over het boekjaar 1988, verklaren het volgende: gevolge onze opdracht hebben wij de betreffende boeken en bescheiden gecontroleerd. wel alle declaraties aanwezig waren en op zich geen reden geven tot aanmerkingen, 'llen wij hierbij aantekenen dat de declaraties niet zijn gecontroleerd op te declareren veren kilometers en (of) overige kosten, aangezien de juistheid hiervan niet was vast te stellen wat betreft de post geldmiddelen, zoals vermeld op de balans per 31 december 1988, is bleken dat de stand van de gewone rekening is opgenomen per 7 februari 1989, zulks i.v.m. eilopende posten. De Leeuw- en Sterrekening zijn opgenomen per 31 december 1988. De lans is verder geheel juist. De boeken zijn op correcte wijze bijgehouden en de gestelde gen zijn op bevredigende wijze beantwoord.' t jaarverslag 1988, zoals dat door de penningmeester, de heer H. Koelewijn, is samenteld, geeft een juist en volledig beeld van de financiële gang van zaken bij het G.M.O.' commissie stelt dan ook voor de penningmeester décharge te verlenen over het boekjaar '988.

Spakenburg, 18 mei 1989.

kascontrolecommissie:

. Huygen

J. Nijenhuis.

Gereformeerde Missiologische Opleiding

begroting 1989

LASTEN**Congressen en themadag**

Verblijfkosten	f 9.000,00
Honoraria	f 18.200,00
Reiskosten	f 3.000,00
Overige kosten	1.200,00
f 31.400,00	

Honoraria

Studiebegeleider	f 2.000,00
Adm. Congressen & S.A.C.	f 1.200,00
Codrd. gesprekken, tentamina en examens	f 1.500,00
f 4.700,00	

Kosten dep.-curatoren en studie-adviescommissie

Vergaderkosten	f 1.000,00
Reiskosten	f 3.000,00
Overige kosten	100,00

f 4.100,00

Bibliotheek

Missiologische thema's	f500,00
Abonn., verzekering e.d.	300,00

f 800,00

Administratie

Kantoorbehoeften	f 200,00
Fotocopieën	f 600,00
Porti en telefoon	f 1.000,00
Verg. huisvesting	800,00
f2.600,00	

Kamerhuur Theol. Univ.

f 2.300,00

Onvoorzien

f 1.500,00

Batig saldo**Nadelig saldo**

5.000 00
47.400,00

BATEN

Zendende kerken	f 27.800,00
'De Verre Naasten'	f 13.000,00
Individ. cursisten	f 0,00

Giften	f100,00
Rente	1.500,00

42.400,00

Spakenburg, 18 november 1988

H. Koelewijn,
Penningmeester.

Vastgesteld in de vergadering van 9 december 1988.

COMMISSIERAPPORT REVISIEVERZOEK GENERALE ZENDINGSDPUTATEN

Rapporteur: E. Heres

Op de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 diende het voorstel van de Particuliere Synode van Drenthe 1987 deputaten te benoemen c.q. de opdracht van de deputaten voor de GMO uit te breiden met de volgende opdrachten:

- a. de zending kerken te dienen met adviezen inzake de keuze van zendingsterreinen;
- b. de in de loop van de jaren door de zendingen en de zending instanties verkregen ervaring en kennis van de zendingsproblematiek te inventariseren, te bundelen en ter beschikking te houden van de zending kerken (en van de Gereformeerde Missiologische Opleiding);
- c. het bestuderen van concrete, actuele zendingszaken, door zending instanties of zendingen aan hen voorgelegd, het coördineren hiervan, evenals het doen uitvoeren van hieruit voortvloeiende resultaten en deze gegevens ter beschikking te stellen aan de zending kerken, de zendingen (en aan de Gereformeerde Missiologische Opleiding).'

De GS Spakenburg-Noord 1987 besloot dit voorstel van de PS Drenthe '87 niet te aanvaarden, met als grond voor dat besluit: 'De Particuliere Synode van Drenthe dd. 26-02-1987 heeft niet bewezen, dat de zaken die zij tot de taak van de te benoemen zendingsdeputaten of tot de taak van de deputaten-curatoren voor de Gereformeerde Missiologische Opleiding wil gemaakt zien, niet in de mindere vergaderingen, die hiervoor samenwerkingsverbanden in het leven hebben geroepen, kunnen worden afgehandeld (artikel 30 KO)' (Acta artt. 86 en 87).

De zending kerken van Assen-Zuid en Enschede-Noord vragen revisie aan van het bovengenoemde synodebesluit. Bij de motivering van het revisieverzoek worden twee lijnen gevolgd:

- a. de confrontatie met besluiten van vroegere synodes wordt aangegaan. Dit omdat bij de synodebesprekingen in Spakenburg-Noord op de noodzaak daarvan gewezen is;
- b. gepoogd wordt aan te tonen dat de voorgestelde taken van generale deputaten niet door de mindere vergaderingen kunnen worden afgehandeld. De leemte op dit punt is immers de grond geweest voor het afwijzende besluit van Spakenburg-Noord.

Ad a.

Allereerst wordt in het revisieverzoek de ontwikkeling na *Kampen 1951* geschetst. Door de GS Kampen 1951 is de zgn. Zendingsoorde afgeschaft en ook is art. 52 van de KO geschrapt. Sindsdien zijn er gedurende 30 jaar geen zendingszaken op een generale synode behandeld. De kerken 'konden doen wat goed was in hun ogen. Men had het „kind met het badwater" weggegooid' (aldus Assen-Z en Enschede-N). Als in Groningen-Zuid 1978 de huidige artikelen 24 en 25 van de KO zijn vastgesteld, is de weg gebaad voor historische besluiten op de synode van Arnhem 1981'. Gedoeld wordt op het besluit tot het opnieuw instellen van een kerkelijk zendingsexamen en de oprichting van de GMO. In één van de gronden voor dat besluit zegt *Arnhem 1981*: '...de voorbereiding van de taak genoemd in artikel 25 KO, is een zaak van de gezamenlijke kerken'.

Volgens Assen-Z en Enschede-N ligt het helemaal in de lijn van Arnhem 1981 om nuook andere aspecten van het zendings werk die een gemeenschappelijk karakter hebben, generaal-synodaal te regelen. Daarbij wordt erop gewezen dat in het NT af en toe te merken is 'dat de uitvoering van de zendingsopdracht niet zonder onderlinge afspraken en regelingen heeft plaats gevonden'. Aangehaald wordt Galaten 2: 1-10.

Beoordeling ad a.:

De GS Spakenburg-Noord 1987 heeft het voorstel van de PS Drenthe 1987 afgewezen meteen beroep op art. 30 KO (niet bewezen is de onmogelijkheid van de afhandeling in de mindere vergaderingen). De indieners van het revisieverzoek willen feitelijk aantonen dat afwijzen krachtens art. 30 KO onjuist was, omdat zendingszaken de kerken gemeenschappelijk aangaan. 'Het zendingswerk hoort ook op een synode thuis, omdat de kerken daar allen samen mee te maken hebben'.

Echter, zoals Assen-Z en Enschede-N ook zelf stellen, het eigenlijke zendingswerk blijft voor verantwoordelijkheid van de zelfstandige plaatselijke kerk. Door ressorts gewijze samenwerking heeft het zendingswerk in de afgelopen decennia vorm gekregen. Ook aan de samenwerking in zendingszaken is door de zendende kerken een zekere vorm gegeven, door middel van het CvS. (Ten onrechte stellen de indieners van het revisieverzoek dat het CvS formeel gezien geen initiatief van mindere vergaderingen is. Kerkeraden zijn toch ook mindere vergaderingen).

Het is dan ook juist dat *Spakenburg-Noord* erop gewezen heeft dat aangetoond moet worden dat de taken die toegedacht zijn aan de te benoemen *zendingsdeputaten*, niet in de mindere vergaderingen kunnen worden afgehandeld. Dit klemt temeer daar één van de zendende kerken aan de GS van Spakenburg-Noord te kennen heeft gegeven bezwaar te hebben tegen het instellen van een generaal deputaatschap.

Ad b.

We zullen vervolgens nagaan wat Assen-Z en Enschede-N in het revisieverzoek ad b. aandragen:

In 1972 gingen de zendende kerken een samenwerkingsverband aan onder de naam College van Samenwerking (CvS). Over het functioneren van het CvS spreken de indieners enerzijds waarderend, anderzijds constateren zij dat een deel van de oorspronkelijke taakstelling nauwelijks van de grond gekomen is. Een viertal redenen wordt aangevoerd voor het benoemen van generale zendingsdeputaten. Te weten:

1. de discontinuïteit in de samenstelling van het CvS.

'Het is reeds enkele malen voorgekomen, dat een nieuwbenoemd lid al na enkele maanden weer moet vertrekken vanwege het aannemen van een beroep naar elders. Het zijn maar enkele leden, die gedurende langere tijd in het CvS zitting hebben. Aangezien het goed thuisraken in de zendingsarbeid enkele jaren vergt, ontbreekt het het CvS vaak aan deskundigheid en slagvaardigheid. Deputaten kunnen naar de mening van de voorstellers aanzienlijk doelmatiger en slagvaardiger optreden, omdat zij qua samenstelling aan veel minder wijzigingen onderhevig zijn'.

2. de deskundigheid van deputaten.

'Deputaten worden benoemd vanwege hun deskundigheid en ervaring in en met zendingsaangelegenheden. Met de afgevaardigden van de zendende kerken naar de vergaderingen van het CvS is dat veel minder het geval, hetgeen uiteraard samenhangt met de onder 1) aangeduide discontinuïteit.'

3. de vrijblijvendheid van het CvS.

'Het CvS is een vrijwillig aangegaan samenwerkingsverband. De zendende kerken kunnen adviezen van het CvS desgewenst terzijde leggen. Zo is er door de CvScommissie tot het opstellen van criteria voor de keuze van nieuwe zendingsterreinen voorgesteld om de besluiten dwingend voor te schrijven. Het spreekt vanzelf, dat een dergelijke wens wel kan worden geuit, doch dat het samenwerkingsverband naar zijn aard geen dwingende besluiten kan nemen respectievelijk opleggen, hoezeer er met betrekking tot de inhoud van de besluiten ook overeenstemming bestaat.

Generale deputaten dienen elke drie jaren van hun werkzaamheden verantwoording af te leggen aan de generale synode, hetgeen betekent dat de verrichte werkzaamheden periodiek getoetst worden aan de opgedragen taken.'

4. de beperkte tijd.

'Een belangrijke reden voorde min of meer afwachtende houding van het CvS ligt niet alleen in het karakter van dit orgaan, doch hangt ook samen met de beperkte tijd van de afgevaardigden om tot het nemen van initiatieven en tot het krachtdadig uitvoeren van belangrijke besluiten te komen. Generale deputaten kunnen in tegenstelling tot de afgevaardigden naar het CvS in zekere mate voor de uitvoering van de werkzaamheden worden vrijgesteld respectievelijk ondersteuning van derden inroepen.'

Beoordeling ad b.:

'Een verzoek om revisie van een besluit, dat in de kerken algemene aanvaarding heeft gevonden, moet wel met zeer klemmende redenen worden aangedrongen en er blijk van geven, dat de indiener zich ernstig rekenschap heeft gegeven van alle argumenten, waarmee dat besluit werd gemotiveerd c.q. verdedigd' (Kampen 1975, art. 110).

Assen-Z en Enschede-N hebben zich rekenschap gegeven van de argumentatie voor het afwijzende besluit van Spakenburg-Noord 1987.

Met de vraag of er 'met klemmende redenen' op wordt aangedrongen om nu wel een generaal deputaatschap te benoemen staat het anders.

Immers, t.a.v. *reden 1* (de discontinuïteit) moet worden opgemerkt dat het ook voor een te benoemen generaal deputaatschap geldt, dat continuïteit moeilijk te waarborgen is. Bovendien wordt niet aangetoond dat het onmogelijk is in het CvS méér leden te benoemen, die gedurende langere tijd (menselijk gesproken) zitting kunnen hebben. Deputaten kunnen 'naar de mening van de voorstellers' aanzienlijk doelmatiger en slagvaardiger optreden. Maar is dat ook bewezen?

t.a.v. *reden 2* (de deskundigheid), geldt dat de bedoelde deskundigheid in de praktijk toch bij dezelfde personen gezocht zal worden, hetzij dezen optreden als deputaten, hetzij dezen als adviseurs optreden op verzoek van bijv. het CvS.

Assen-Zuid en Enschede-Noord tonen niet aan dat het onmogelijk is voor de zendende kerken om binnen het kader van bijv. het CvS de nodige deskundigheid aan te trekken.

t.a.v. *reden 3* had aangetoond moeten worden dat de *vrijblijvendheid* die het CvS nu kenmerkt niet kan worden omgezet in een structuur, waarbinnen gemaakte afspraken een meer bindend karakter hebben.

De bestaande vrijblijvendheid is door de zendende kerken zelf zo geregeld. Dat zou ook anders kunnen. Wanneer één of meer zendende kerken daar bezwaar tegen hebben, dan kunnen diezelfde kerken ook bezwaar hebben tegen bindende besluiten van generale deputaten. Hier moet er bovendien op gewezen worden dat ook in de verschillende ressorten het zendingswerk nog niet kerkverbandelijk geregeld is. Zolang dat nog niet het geval is, heeft het instellen van een generaal deputaatschap onvoldoende draagvlak binnen de kerken.

Ook *reden 4* (de beperkte tijd van de CvS-afgevaardigden) kan niet doorslaggevend zijn. Immers, personen die voor het generaal deputaatschap in aanmerking komen zullen niet royaal 'voorradij' zijn. En zou voor hen het probleem van de beperkte tijd niet evenzeer gelden?

Samenvattende conclusie: aan de verzoeken van de kerk van Assen-Zuid en de kerk van Enschede-Noord kan niet worden voldaan.

RAPPORT DEPUTATEN-CURATOREN THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland hebben de eer u hierbij te doen toekomen het driejaarlijkse verslag van de voornaamste gebeurtenissen aan de universiteit en van hun handelingen in het tijdvak oktober 1986-oktober 1989.

De opzet van dit rapport is gelijk gebleven aan voorgaande rapporten, zij het dat hier en daar uitbreiding is gegeven aan een bepaald onderdeel of een nieuw onderdeel is toegevoegd.

In dit rapport wordt steeds gesproken van 'universiteit', hoewel in het begin van de verslagperiode nog sprake was van 'hogeschool'. Immers de wijziging van de naam geschiedde met ingang van 1 september 1987 (ACTA Generale Synode Spakenburg-Noord 1987, art. 89).

In verband met kostenbesparing is bij dit rapport geen begeleidende brief gevoegd. Overeenkomstig artikel 3, lid 7 van de Instructie voor deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit wordt dit rapport eindjanuari 1990 aan alle kerken toegezonden. De deputaten voor generaal-synodale publikaties dragen hiervoor de zorg.

Inhoud

- 1 Deputaten-curatoren
- 2 Docenten
- 3 Enkele data en feiten
- 4 Studie en studiegang
- 5 College- en examenbezoek
- 6 Hogeschooldagen
- 7 Bibliotheek
- 8 Samenwerking met deputaten-financieel
- 9 Benoemingen
- 10 Statuut en reglementen
- 11 Contacten met het buitenland
- 12 Verkenningcommissie godgeleerdheid
- 13 Diversen
- 14 Epiloog

1 Deputaten-curatoren

- 1 Samenstelling en personalia

Blijkens artikel 191 van de Acta van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 werden tot deputaten van de Theologische Universiteit benoemd:

Primi:

Drs. A. Kamer, Groningen
Ds. P. Schelling, Leeuwarden
Ds. R. Timmerman, Assen
Ds. H.D. van Herksen, Heemse
Ds. T.J. Keegstra, Arnhem
Ds. J. Kok(S), Veenendaal
Ds. C.J. Breen, Amsterdam
Ds. C.J. Smelik, Capelle aal. IJssel
Ds. S. Braaksma, 's-Hertogenbosch
Prof. dr. A.J. Hendriks, Harderwijk
Mr. N.E. Nieboer, Haren

Secundi:

Ds. M. Brandes, Groningen
Ds. B. Wesseling, Bergum
Ds. H.J. Nijenhuis, Assen
Dr. W.G. de Vries, Zwolle
Ds. B. van Zijlekom, Hattem
Ds. M. Nap, Zeist

Ds. R. Houwen, Voorburg

Mr. N.E. Bos, Capelle a.d. IJssel
Dr. E.J. Stamhuis, Groningen

De synode besloot de door de particuliere synoden van Noord-Holland en Zeeland,

Noord-Brabant en Limburg als secundus voorgedragen broeders niet te benoemen, daar deze broeders inmiddels zijn verhuisd uit het particulier ressort. Een door de eerstvolgende particuliere synoden aan te wijzen broeder kan als door

de generale synode gemachtigd als secundus aan de arbeid van deputaten deelnemen.' Overeenkomstig dit besluit benoemde de Particuliere Synode van Noord-Holland 1988 ds. J. Luiten te Alkmaar als secundus en de Particuliere Synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg 1988 ds. J.H. Kuiper te Vrouwenpolder eveneens als secundus. Tijdens de verslagperiode verwisselde ds. M. Brandes van standplaats. Hij ging van Groningen naar Hardenberg. Ds. H.J. Nijenhuis verhuisde na ontvangen emeritaat wegens het bereiken van de 65 jarige leeftijd naar Dalfsen. In de vergadering van 26 november 1987 werd afscheid genomen van de uitgetreden curatoren ds. H. Bouma en ds. J. Verkade. Beiden werd dank gebracht voor hun arbeid voor de Theologische Universiteit. Ds. H. Bouma was vanaf 8 maart 1979 president-curator.

In plaats van de uitgetreden broeders werden in dezelfde vergadering welkom geheten ds. R. Timmerman en ds. S. Braaksma. Zij ondertekenden het Ondertekeningsformulier voor curatoren. Op 29 april 1988 ontving ds. H. Bouma bij gelegenheid van de verjaardag van H.M. Koningin Beatrix een koninklijke onderscheiding. Ds. Bouma werd Ridder in de orde van Oranje Nassau. Op dezelfde dag ontving ds. J. Kok eveneens de ridderorde van Oranje Nassau. Hij herdacht op 21 september 1987 dat hij 40 jaar in het ambt van dienaar des Woords stond. Op 13 mei 1987 en op 12 juli 1989 vierden respectievelijk ds. A. Kamer en ds. S. Braaksma hun 25-jarig ambtsjubileum. Bij al deze feestelijke gebeurtenissen lieten curatoren zich vertegenwoordigen door een afvaardiging.

2 Vergaderingen

Het aantal vergaderingen in de periode van 1986-1989 bedroeg 13 keer zonder en 13keer met hoogleraren als adviseurs. Vijfmaal vergaderden deputaten-curatoren met deputaten-financieel. Als regel waren de primi deputaten-curatoren aanwezig. Ds. J. Kok werd tijdens een verblijf in Zuid-Afrika vervangen door zijn secundus ds. M. Nap. Ds. R. Timmerman berichtte per brief dal. 2 juni 1988 wegens te grote werkdruk en gezinsomstandigheden zijn taak als curator niet te kunnen volbrengen. In zijn plaats nam ds. H.J. Nijenhuis als secundus deel aan de arbeid van curatoren.

3 1 Samenstelling van het moderamen

Op 26 november 1987 werden in het moderamen gekozen: ds. J. Kok, president, ds. H.D. van Herksen, secretaris en ds. C.J. Smelik, assessor. In de daar opvolgende jaren werden zij in de septembervergaderingen door het college van curatoren herkozen. Overeenkomstig artikel 1 van de Instructie voor deputaten-curatoren werd ds. T.J. Keegstra aangewezen om de moderamen leden te vervangen bij verhindering van één van hen.

2 Werkzaamheden van het moderamen

Het moderamen kwam regelmatig bijeen ter voorbereiding van de vergaderingen. Ook spoedeisende zaken werden behandeld. Steeds werd instemming gevraagd met het gevoerde beleid. De rector was aanwezig in de moderamen vergaderingen voor zover dit door zaken die én de senaat én de deputaten

curatoren noodzakelijk was. Het moderamen werd in deze verslagperiode ook belast met de zaken van de bibliotheek ter voorbereiding van de uitvoering van de opdracht door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 gegeven ten aanzien van de bibliotheek (ACTA, artikel 109).

4 Delegatie

In art. 1.2 van de Instructie voor deputaten-curatoren wordt gesproken van delegatie. Hiervan wordt in voorkomende gevallen gebruik gemaakt, doordat hetzij één curator, hetzij meerdere curatoren een bepaalde zaak voorbereidt/voorbereiden. Ook komt het voor, dat commissies benoemd worden bestaande uit leden van de senaat, van deputaten-financieel en deputaten-curatoren. Zo heeft mr. N.E. Nieboer zitting in de commissie Personele zaken, ds. C.J. Smelik in de Coördinatiecommissie Schooldag en ds. H.D. van Herksen in de Huisvestingscommissie

5 In memoriam C. van der Jagt en J. Rijnveld

Op 24 augustus 1988 overleed ds. C. van der Jagt, emeritus dienaar des Woords van de Gereformeerde Kerk te Doesburg-Doetinchem en op 4 november 1988 ds. J. Rijnveld, emeritus dienaar des Woords van de Gereformeerde Kerk te De BiltBilthoven.

Beiden hebben, ieder met de hem gegeven gaven en krachten, deelgenomen aan het werk voor de Theologische Universiteit als secundus curator.

Met dankbaarheid mag hun arbeid hier gememoreerd worden.

2 Docenten

1 In memoriam

In het begin van de periode, waarover dit verslag handelt, werd de universiteitsgemeenschap diep geschokt door het overlijden van drs. M. K. Drost. Op 9 december 1986 nam de HERE hem tot Zich. Na het afscheid van ds. D.K. Wielenga als lector in de missiologie nam ds. M.K. Drost vanaf 1976 tijdelijk het onderwijs in de missiologische vakken waar. Vanaf 5 april 1979 was hij als zendingslector aan de universiteit verbonden voor het onderwijs in de zendingswetenschappen en godsdienstwetenschap. De vergadering van de kerk door de verkondiging van het Evangelie over de gehele aarde heeft de liefde van zijn hart gehad en hem zijn leven daarvoor doen inzetten zowel in de praktische arbeid op het zendingsveld als in zijn docerende arbeid aan de universiteit. Op de dag van zijn begrafenis waren velen uit de universiteitsgemeenschap aanwezig. Bij die gelegenheid heeft de president-curator, ds. H. Bouma, enkele woorden van dankbaarheid gesproken jegens de HERE voor het vele dat Hij in deze dienaar van het Evangelie ook aan de universiteit geschonken had. Op 25 januari 1988 overleed prof. dr. H.J. Jager op de leeftijd van 87 jaar. Hij was emeritus-hoogleraar aan de Theologische Universiteit.

In 1949 volgde hij prof.dr. S. Greijdanus op om onderwijs te geven in de nieuwtestamentische vakken. Tot 1966 mocht hij actief bezig zijn als docent in het hem toevertrouwde vakgebied. Helaas gingen in 1967 kerkelijk onze wegen uiteen. Niettemin mag zijn jarenlange arbeid herdacht worden met dank aan God, die bekwaamde. Op de dag van zijn begrafenis heeft het college van curatoren, vertegenwoordigd door de secretaris, zijn deelneming betuigd aan de kinderen van prof. Jager.

2 Afscheidscolleges

Prof.dr. J.P. Lettinga ontving op 7 mei 1989 op de meest eervolle wijze ontslag uit zijn dienst als buitengewoon hoogleraar. Meer dan 35 jaar mocht hij arbeiden in dienst van de universiteit. Eerst als lector, later als hoogleraar. Naast het hoogleraarschap is prof. Lettinga bibliothecaris. Hij werd dat na de

pensionering van de heer A.J. Roukema en hij hoopt dit voort te zetten tot zijn 70ste verjaardag. Met grote inzet nam en neemt hij deze functie waar.

Na het besluit van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 inzake zijn emeritering heeft prof. Lettinga nog een jaar lang zijn arbeid als docent voortgezet. Curatoren zijn dankbaar dat hij dit heeft willen en kunnen doen. Met een openbaar college over Psalm 82 nam prof. Lettinga op 14 mei 1987 afscheid als buitengewoon hoogleraar in de oud-semitische filologie en de cultuurgeschiedenis van het Nabije Oosten alsmede de tekstgeschiedenis van het Oude Testament.

Dit college werd onder grote belangstelling gegeven in de Stadsgehoorzaal te Kampen. Naafloop van het college vertolkte de president-curator, ds. H. Bouma, de dank van curatoren voor het werk dat prof. Lettinga zoveel jaren voor de universiteit heeft mogen doen. Prof. Lettinga en zijn echtgenote werden de HERE en het Woord van zijn genade opgedragen voor de tijd van het emeritaat.

Op 7 mei 1987 verleende de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 aan prof. J. Kamphuis op de meest eervolle wijze ontslag uit zijn dienst als hoogleraar. Prof. Kamphuis was vanaf 9 april 1959 verbonden aan de Theologische Universiteit. Tot 1979 was hij werkzaam als hoogleraar in de kerkgeschiedenis en het kerkrecht. Vanwege het besluit van de Generale Synode van Arnhem 1979 verwisselde hij van kathedraal. Na de emeritering van prof. dr. L. Doekes nam hij diens plaats in. Hij doceerde sindsdien de dogmatologische vakken.

Op 26 mei 1987 gaf prof. Kamphuis zijn afscheidscollege als dogmaticus van de universiteit. In een volle Stadsgehoorzaal te Kampen sprak hij over: 'Het Lam in het nieuwe Jeruzalem. De plaats van Christus in het rijk van Gods vervulde heerlijkheid'. Na het college werd prof. Kamphuis namens curatoren toegesproken door de president-curator ds. H. Bouma. Hij vertolkte de dank aan het Hoofd van de kerk voor wat ontvangen werd als een geschenk van Hem in de trouwe en enthousiasmerende arbeid van prof. Kamphuis gedurende zoveel jaren, eerst als ecclesioloog en daarna als dogmaticus.

Juist in heel moeilijke jaren voor de universiteit heeft prof. Kamphuis veel mogen doen in dienst van de kerken. Op de afscheidsavond in Kampen (2 juni 1987) boden de studenten prof. Kamphuis een afscheidsbundel aan

Prof. drs. D. Deddens ontving aan het eind van de cursus 1987-1988 op de meest eervolle wijze ontslag uit zijn dienst als hoogleraar aan de Theologische Universiteit. Dit geschiedde overeenkomstig het besluit van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (Acta, art. 107).

Na 9 jaar trouwe arbeid gaf prof. Deddens op 11 mei 1988 zijn afscheidscollege onder de titel: 'Congregationalisme. Het namens de congregationalisten gegeven antwoord op de complete reeks vragen, hen uit Nederland door Appolonius gesteld'. Velen woonden dit afscheidscollege in de Stadsgehoorzaal te Kampen bij.

Namens deputaten-curatoren sprak de president-curator, ds. J. Kok, woorden van dank aan de HERE voor wat prof. Deddens voor de universiteit en de kerken mocht betekenen. Prof. en mevrouw Deddens werd de zegen van God op hun verdere levensweg toegewenst.

3 Inauguraties

Op 7 mei 1987 benoemde de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 drs. B. Kamphuis, dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Amersfoort-Centrum, tot gewoon hoogleraar in de dogmatiek, de symboliek, de dogmengeschiedenis en de inleiding in de christelijke religie. Prof. Kamphuis begon zijn arbeid in september 1987. Zijn publieke inauguratie vond plaats op

22 januari 1988 in de Eudokiakerk te Kampen. Prof. Kamphuis sprak een rede uit onder de titel: 'Klare taal. De duidelijkheid van de Schrift'. Deze rede verscheen als 'Kamper Bijdrage XXIX'.

Bij het opstellen van zijn leeropdracht werd rekening gehouden met het feit, dat na onderling overleg - het vak symboliek op de duur zou overgaan naar de universitair docent drs. F. van der Pol. Dit gebeurde met ingang van de cursus 1989-1990.

Drs. M. te Velde, dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Enschede-Oost, werd op 7 september 1987 door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 benoemd tot hoogleraar in de kerkgeschiedenis van de 18e, 19e en 20e eeuw, het kerkrecht en de gemeenteopbouw. De leeropdracht in de gemeenteopbouw (theologische bezinning op de toerusting van de gemeente) is nieuw. De generale synode vervulde daarmee de wens van senaat en curatoren om dit vak op te nemen binnen de theologische opleiding. Prof. Te Velde begon zijn arbeid in september 1988 nadat hij op 16 juni 1988 gepromoveerd was tot doctor in de theologie op het proefschrift: 'Anthony Brummelkamp 1811-1888'. Deze promotie vond plaats in de Lemkerzaal te Kampen. Op 26 januari 1989 sprak prof. Te Velde zijn inaugurele rede uit in de Eudokiakerk te Kampen. In zijn inaugurele rede introduceerde hij het nieuwe vak onder de titel: 'Gereformeerde gemeenteopbouw. Een eerste koersbepaling voor een nieuw theologisch vak' (Kamper Bijdrage XXX).

De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 benoemde op 8 mei 1987 drs. J.A. Meijer tot buitengewoon hoogleraar op persoonlijke titel voor het geven van het onderwijs in het nieuwtestamentisch Grieks, het hellenistisch en het oudchristelijk Grieks, alsmede het oudchristelijk Latijn. Zijn vroegere arbeid werd hierdoor verminderd noch vermeerderd.

In de vooropleiding houdt prof. Meijer zijn plaats als voorheen. Tijdens de cursussen 1987/88 en 1988/89 werd het secretariaat van de senaat door hem waargenomen. Op 7 december 1987 inaugureerde prof. Meijer in de Eudokiakerk te Kampen. Zijn rede droeg de titel: 'Verantwoorde hoop met als ondertitel: Christelijke apologetiek in een hellenistische wereld'. Deze rede verscheen als 'Kamper Bijdrage XXVII'.

In april 1987 verzocht dr. K. Veling deputaten zijn taak aan de universiteit te verminderen om het hem mogelijk te maken een betrekking te aanvaarden binnen de schoolleiding van de Greijdanus-scholengemeenschap Zwolle voor 0.8 weektaak.

Deputaten-curatoren hebben, gehoord de senaat, in dit verzoek bewilligd met dien verstande dat dr. Veling niet meer dan vier dagen voor 'Zwolle' beschikbaar zou zijn. De taak aan de universiteit werd gesteld op 0.3 weektaak, hetgeen impliceert de uitgesproken bereidheid van dr. Veling activiteiten in de avonduren te verrichten.

Op 8 mei 1987 benoemde de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 dr. K. Veling tot buitengewoon hoogleraar in niet-volledige dienst op persoonlijke titel voor het geven van onderwijs in de geschiedenis van de wijsbegeerte.

De inauguratie vond plaats op 7 december 1987 in de Eudokiakerk te Kampen. De inaugurele rede droeg als titel: 'Geen eigenmachtige uitlegging'. Deze rede handelde over 'Moderne hermeneutiek en de omgang met de Bijbel' (Kamper Bijdrage XXVIII).

4 Universitaire docenten

De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 benoemde ook nog een zestal universitaire docenten: drie in volledige dienst en drie in niet-volledige

dienst. Drs. G. Kwakkel, dienaar des Woords bij de Gereformeerde kerk te Beverwijk, werd benoemd tot universitair docent in volledige dienst met als leeropdracht het (bijbels) Hebreeuws, het Aramees (inclusief het Syrisch) en het Akkadisch, alsmede de archeologie en de oude geschiedenis van het Nabije Oosten (inzonderheid Palestina). Drs. Kwakkel begon zijn arbeid in september 1987. Drs. F. van der Pol, dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Hattem, werd benoemd tot universitair docent in volledige dienst in de kerkgeschiedenis van de

Oude Kerk, de Middeleeuwen en de Reformatietijd, en eventueel in de symboliek. Drs. Van der Pol begon zijn arbeid in september 1988. Het vak symboliek ging naar hem over met ingang van de cursus 1989-1990. Nadat de Generale Synode van Spakenburg-Noord besloten had het lectoraat missiologie tot een full-time leeropdracht te maken en ook het vak evangelistiek aan deze leeropdracht te verbinden, werd op 8 mei 1987 drs. C.J. Haak, missionair dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Enschede-Noord, werkzaam als docent aan de MTS te Bomakia (Irian Jaya), benoemd tot universitair docent in volledige dienst met als leeropdracht de zendingswetenschappen, de godsdienstwetenschap en de evangelistiek.

Ten behoeve van de Gereja Gereja Reformasi di Indonesia in Irian Jaya werd na overleg met drs. Haak, het curatorium van de MTS en de kerk te Enschede-Noord door de synode besloten de datum van indiensttreding van drs. Haak te stellen op 1 mei 1989. Drs. Haak begon zijn werk voor de universiteit op die datum. Met ingang van september 1989 begon hij zijn college-arbeid. Drs. C. Bijl, dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Zwolle, werd benoemd tot universitair docent in niet-volledige dienst met de opdracht in nauwe samenwerking met de hoogleraar ambtelijke vakken te assisteren bij het geven van preekcolleges, en dat voor een periode van drie jaar. Door het aantal studenten in twee groepen te verdelen kon op deze wijze het minimum van het maken van twee preken gehandhaafd blijven en zo mogelijk uitgebreid worden tot drie.

Dr. A.N. Hendriks, dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Amersfoort Centrum, werd benoemd tot universitair docent in niet-volledige dienst voor het leiden van de werkgroep poimeniek gedurende de periode van drie jaar. Dr. Hendriks was in de vorige verslagperiode reeds bezig met de werkgroep poimeniek. Het staat op de series lectionum als cursus pastoraat vermeld. De heer M.E. Hoekzema werd benoemd tot universitair docent in niet-volledigedienst met als opdracht:

- a. didactiek van de catechese in de vorm van colleges en stagebegeleiding (plus de daaruit voortkomende nazorg);
- b. een beperkte college opdracht voor ontwikkelingspsychologie;
- c. een speciale verantwoordelijkheid binnen de senaat voor didactische aspecten van het onderwijs.

Hoewel deputaten-curatoren en senaat graag meer tijd van de heer Hoekzema voor 'Kampen' hadden gekregen, moest het voor hem bij twee dagen per week blijven. Niettemin zijn deputaten-curatoren dankbaar voor deze uitbreiding van zijn taak en zijn welomschreven opdracht. Tenslotte: deputaten-curatoren hebben er op toegezien, dat alle nieuw benoemde docenten bij hun optreden het voor hen bestemde formulier ondertekenden.

5 Algemeen

Met dankbaarheid kan worden vermeld dat de docenten in deze verslagperiode vrijwel onafgebroken hun werk hebben kunnen verrichten. Zij mochten zich verheugen in een goede gezondheid en hebben hun beste krachten ingezet voor het vervullen van de hun toevertrouwde taken. Deputaten-curatoren, die geregeld de colleges bezoeken, kunnen met veel

waardering gewagen van betoonde ijver en toewijding, van onverzwakte trouw ook aan de belofte bij de ambtsaanvaarding afgelegd. De arbeid, die de hoogleraren hadden te verrichten als adviseurs van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, heeft geen nadelige invloed gehad op de eigenlijke en eerste taak. Prof.dr. J. van Bruggen ontving van de Theologische Hogeschool van de Christelijke Gereformeerde Kerken te Apeldoorn na het plotseling overlijden van prof.dr. J.P. Versteeg het verzoek daar een aantal gastcolleges te geven. Deputaten-curatoren gaven prof. Van Bruggen toestemming aan dit verzoek te voldoen. Deze aan `Apeldoorn` bewezen hulpdienst heeft het collegewerk in `Kampen' niet aangetast.

De hoogleraren dr. J. van Bruggen en dr. J. Douma maakten tijdens het zomerreces 1989 een reis naar Canada en spraken op de vergadering van de International Conference of Reformed Churches, die te Langley (B.C. Canada) werd gehouden. Aan prof.dr. J.P. Lettinga is een tijdelijke onderwijsopdracht voor Akkadisch verleend.

Met grote dankbaarheid mag melding worden gemaakt van de arbeid, die ds. J. Kruidhof te Arnhem heeft verricht tijdens de vacature van de missioloog gedurende de cursussen 1987-1988 en 1988-1989. Hem is dank van curatoren overgebracht. Niet minder dankbaar zijn zij voor de medewerking van de kerk te Arnhem, die ds. Kruidhof verlof gaf voor deze arbeid. Op 25 januari 1988 was het 40 jaar geleden dat prof. J. Kamphuis bevestigd werd als dienaar des Woords te Ferwerd en Hallum.

Bij gelegenheid van de verjaardag van H.M. Koningin Beatrix ontving prof. J. Kamphuis op 29 april 1988 uit handen van de burgemeester van Kampen de ridderorde van de Nederlandse Leeuw. Op 11 september 1989 was het 40 jaar geleden dat prof.dr. D. Deddens in het ambt van dienaar des Woords te Wetsinge-Sauwerd werd bevestigd. Bij al deze feestelijke gelegenheden hebben deputaten-curatoren op passende wijze acte de présence gegeven.

3 Enkele data en feiten

1 Rectoraatsoverdracht en opening van het cursusjaar

Op 10 september 1987 droeg prof.dr. C. Trimp het rectoraat over aan prof.dr. J. Douma na vermelding van de fata academica.

Het openingscollege in deze academische samenkomst werd verzorgd door drs. B. Vuijk onder de titel: 'Het brok in de keel' met als ondertitel: Enkele muzikale notities. Op 8 september 1988 werd het rectoraat door prof.dr. J. Douma overgedragen aan prof.dr. H.M. Ohmann na het vermelden van de fata academica. Het openingscollege van de cursus 1988-1989 werd in deze academische samenkomst verzorgd door prof.dr. C. Trimp. Hij sprak over 'Diakonia met woord en daad'. Op 13 september 1989 droeg prof.dr. H.M. Ohmann het rectoraat over aan prof. dr. J. van Bruggen na de vermelding van de fata academica. Het openingscollege van de cursus 1989-1990 werd gegeven door drs. C. Bijl onder de titel `De plaats van de rechtvaardiging door het geloof in de prediking'.

2. De viering van dies natalis van de universiteit

Op 8 december 1986 werd de 132e dies natalis van de universiteit gevierd. De dies-rede werd uitgesproken door prof.dr. J. van Bruggen. Hij sprak over `De echo van het goede nieuws`. In deze rede vroeg prof. Van Bruggen aandacht voor de wijze waarop in de oudste niet-christelijke bronnen over het leven van Christus op aarde wordt gesproken. De 133e dies natalis werd op 7 december 1987 op bijzondere wijze gevierd. Op die dag vonden twee inauguraties

plaats. 's Middags inaugureerde drs. J.A. Meijer en 's avonds dr. K. Veling (zie ook 2.3). Op 6 december 1988 werd de 134e dies natalis gevierd. De dies-rede werd uitgesproken door prof.dr. J. Douma onder de titel: 'Ethische bezinning op genetische manipulatie'. Bij deze academische samenkomsten waren deputaten-curatoren voltallig of in af vaardiging aanwezig. Het gemeentebestuur van Kampen is meestal door de burgemeester en/of wethouders) vertegenwoordigd. Bij de dies-rede op 6 december 1988 was ook de Commissaris van de Koningin van Overijssel mr. J.A.M. Hendriks aanwezig.

3. Sluiting van het cursusjaar

Op 15 mei 1987 vond de sluiting plaats van de cursus 1986-1987. De rector prof.dr. C. Trimp sprak bij die gelegenheid over 'Route du Soleil'. De sluiting van de cursus 1987-1988, op 13 mei 1988, werd verzorgd door de rector prof.dr. J. Douma, die in een 'Impressie van een congres in Engeland' de universiteitsgemeenschap bepaalde bij aspecten van de moderne medisch-ethische problematiek. De sluiting van de cursus 1988-1989 vond plaats op 14 mei 1989. De rector prof.dr. H.M. Ohmann gaf een afsluitend college over 'Onze vakantie en Jobs referentiekader'.

4. Ingebruikneming Broederweg 19

In een sobere besloten plechtigheid voor genodigden en studenten werd op 11 september 1989 het verbouwde pand Broederweg 19 in gebruik genomen. Namens deputaten-financieel overhandigde Ir. H. Wieringa de sleutel aan de assessor van deputaten-curatoren ds. C.J. Smelik, die de president-curator verving. Na een korte uiteenzetting over de aankoop en de verbouw van Broederweg 19 door de heer Wieringa, herinnerde ds. C.J. Smelik eraan dat Broederweg 19 - 'het huis met de statige stoep'-in de jaren 1937-1945 bewoond werd door dr. R.J. Dam, rector van het Gymnasium en lector aan de Theologische Hogeschool. In die jaren is het huis van dr. Dam een centrum geweest van gereformeerd onderwijs aan gymnasiasten, studenten en aan broeders en zusters van de gemeente. Tegelijk was het ook een centrum van christelijk verzet en van profetisch protest tegen nationalistische ideeën en bewegingen. Nu mag het blijven wat het was: een vuurhaard van liefde voor Christus' woord. Aan architect De Ruiters en aan aannemer en onderaannemers werd dank gebracht voor hun arbeid. Het resultaat daarvan is dat via een luchtbrug een goede aansluiting verkregen is met Broederweg 15, dat het adres van de universiteit blijft. In dit nieuwe gedeelte van het universiteitsgebouw zijn ondergebracht een collegezaal, diverse werkkamers voor docenten, administratiekamer, kamer voor de pedel en op de bovenste verdieping enkele werkkamers voor buitenlandse studenten.

Ter gelegenheid van de officiële ingebruikname werd de universiteit een cadeau aangeboden door het Gereformeerd Wetenschappelijk Genootschap, dat enige tijd geleden zijn twintigjarig bestaan vierde. De voorzitter dr.ir. J.S. van den Berg bood namens het GWG een glazen radix aan naar ontwerp van de kunstenaar de heer Esenkbrink te Utrecht. Dit geschenk, dat onder dank werd aanvaard, kreeg een plaats in de nieuwe docentenkamer.

4 Studie en studiegang

1 Inschrijving

Artikel 9 van het Statuut van de Theologische Universiteit handelt over de inschrijving van studenten. Slechts diegene kan worden ingeschreven die lid is

van één van de kerken en een goed getuigenis van de raad van die kerk aangaande belijdenis en wandel overlegt.

Alvorens tot inschrijving over te gaan wordt namens de senaat met hem die inschrijving gevraagd heeft, gesproken over hetgeen hem beweegt tot de studie aan de universiteit en wordt onderzoek gedaan naar de kennis van de Heilige Schrift, van de belijdenis der kerken en van de kerkgeschiedenis.

2. Voorlichtingsdag

Jaarlijks wordt - indien mogelijk - op een zaterdag in oktober een voorlichtingsdag georganiseerd. Belangstellenden kunnen daar alle gewenste informatie over studie en toelatingseisen ontvangen, terwijl door enkele docenten een minicollege wordt gegeven. Op deze manier wordt een indruk gegeven van de gang van zaken aan de Theologische Universiteit. Deputaten-curatoren zijn dankbaar dat deze dagen worden georganiseerd.

3. Bijzondere inschrijving

Artikel 9 lid 4 regelt ook de bijzondere inschrijvingen. 'De senaat kan, na goedkeuring door het college van deputaten-curatoren, de rector machtigen ook anderen in te schrijven mits de omstandigheden daartoe aanleiding geven'.

In deze verslagperiode hebben deputaten-curatoren desgevraagd goedkeuring gegeven aan de inschrijving van de heren J. de Segovia (Madrid), J. Oellinger (Bazel) en A. Baum (Giessen).

In het verslag aan de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 werd melding gemaakt van twee studenten, die na het behalen van hun propaedeutisch examen aan de 'Oudestraat' daar om principiële redenen niet verder wilden studeren. Nu kan vermeld worden dat één van hen zich heeft gevoegd bij de Gereformeerde Kerk te Kampen.

4. Aantal inschrijvingen/studenten

Blijkens opgave van het bureau van de universiteit was het aantal inschrijvingen als volgt:

Studenten:

Ingeschreven voor:	1987
- protentamen	13 (9 in het eerste, 4 in het tweede jaar)
- propaedeutisch examen	33
- doctoraal examen	_102 (waaronder 2 studenten uit het buitenland)

Totaal aantal studenten 148

Deeltijdstudenten:

Ingeschreven voor:	
- promotie	18
- doctoraal examen (oude stijl)	4
- doctoraal examen (nieuwe stijl)	11

Totaal aantal deeltijdstudenten 33

Deeltijdstudenten buitenland

Ingeschreven voor:

- promotie	3
------------	---

- doctoraal examen	4		
Totaal aantal deeltijdstudenten	7		
Voltijd studenten: 1988			
- vooropleiding	11	(5	nieuwe (waarvan 2 eigen
opleidingelders volgen) en 6 tweedejaars)			
- propaedeutisch examen	18	(11	nieuw, 6 protentamen, 1 herhaling)
- doctoraal examen	117	(waaronder 2 buitenlandse studenten)
- promotie studie	1		
Totaal aantal studenten voltijd	147		

(Verder staan nog 2 studenten ingeschreven, die toestemming kregen na uitschrijving in 1987-1988 alsnog doctoraal examen af te leggen).

Deeltijd studenten:

- promotie	14
- doctoraal oude stijl	3
- doctoraal nieuwe stijl	<u>10</u>
Totaal aantal deeltijd	27

Deeltijd studenten buitenland:

- promotie	4
- doctoraal nieuwe stijl	<u>2</u>
Totaal aantal deeltijd buitenland	6

Voltijd studenten 1989			
- protentamen	4	(2	nieuw in het eerste, 2 in het
tweedejaar)			
- propaedeuse	20	(9	nieuw, 5 herhaling, 6 protentamen)
- doctoraal examen	122	(+2	studenten die zijn uitgeschreven
wegens het bereiken van de maximale studieduur)			
Totaal voltijd studenten	T46	+2)	

Deeltijd studenten

- promotie	23
- doctoraal examen	<u>11</u>
Totaal deeltijd studenten	34

Deeltijd studenten buitenland

- promotie	5
- doctoraal examen	4
speciaal pakket	<u>1</u>
Totaal deeltijd buitenland	10

In 1988-1989 werden 13 studenten ingeschreven voor voltijd studie en 15 studenten ingeschreven voor deeltijd studie.

5 Examina

In het academisch jaar 1986-1987 werden 20 doctorale en 16 propaedeutische examens met goed gevolg afgelegd. In het academisch jaar 1987-1988 werden 10 doctorale en 32 propaedeutische examens met goed

gevolg afgelegd. Bij de propaedeutische examens waren 27 administratief en 5 werden volledig afgelegd. Hieruit mag duidelijk zijn, dat de in het vorige rapport aan de synode van Spakenburg-Noord 1987 als geslaagd beschouwde proef met het propaedeutisch examen (4.4.2 van dat rapport) omgezet werd in een vastgestelde werkwijze ten aanzien van dit examen. Ook vonden twee promoties plaats in dit cursusjaar. In het academisch jaar 1988-1989 vond 1 promotie plaats en werden 9 doctorale examens, 7 propaedeutische examens en 7 protentamens met goed gevolg afgelegd.

6 Uitschrijvingen

In één geval moest een consilium abeundi (raad om de studie te beëindigen) worden gegeven. Het aantal uitschrijvingen in het jaar 1986-1987 bedroeg 15(11 voltijdstudenten en 4 deeltijdstudenten). Deze uitschrijvingen waren anders dan om afsluiting van de studie. In 1988-1989 werden 10 voltijdstudenten en 1 deeltijdstudent uitgeschreven anders dan om afsluiting van de studie.

7 Studie

Naast de vele bijzondere dagen, die er in deze verslagperiode waren in het universiteitsgebeuren, waren er de gewone dagen van college geven, college lopen, tenteren, examineren en studeren. Uit de senaatsverslagen blijkt, dat het merendeel van de studenten regelmatig studeert. In enkele gevallen was er achterstand en moest 'geparkeerd' worden. Ook kwam het voor dat een uitschrijving moest plaatsvinden wegens overschrijding van de studieduur. Uit de contacten, die de senaat heeft met de Faculteitscommissie blijkt dat er nog wensen zijn waaraan aandacht besteed moet worden. Op 12 maart 1988 is er een door de senaat belegde ouderdag geweest. Ook daaruit bleek dat het persoonlijk leven van de studenten hem ter harte gaat.

8 Promoties

Op 16 juni 1988 vond onder grote belangstelling de promotie plaats van drs. M. te Velde. In de Lemkerzaal te Kampen verdedigde drs. Te Velde zijn proefschrift, dat als titel droeg: 'Anthony Brummelkamp 1811-1888'. Promotor was prof. drs. D. Deddens. Op 28 juni 1988 promoveerde drs. H.P.R. van Houwelingen, dienaar des Woords te Ommen. De titel van het proefschrift was: 'De tweede trompet. De authenticiteit van de tweede brief van Petrus'. Promotor was prof. dr. J. van Bruggen. Deze promotie werd het predikaat 'cumlaude' toegekend. Op 8 juni 1989 verdedigde drs. W.F. Wisselink, dienaar des Woords te Brouwershaven, zijn dissertatie met de daarbij gevoegde stellingen. De titel van het proefschrift luidde: 'Assimilation as a criterion for the Establishment of the Text'. Met als ondertitel: 'A comparative study on the basis of passages from Matthew, Mark en Luke'. Promotor was prof. dr. J. van Bruggen. Het proefschrift werd in het Engels geschreven met een samenvatting in het Nederlands. De verdediging vond plaats in de Nederlandse taal.

9 Praktische vorming

In de praktische vorming zoals die de laatste jaren uitgegroeid was tot een aantal pastoraal-colleges kwam nagenoeg geen wijziging. Dr. A.N. Hendriks te Amersfoort verzorgde deze colleges. Af en toe werd hij bijgestaan door een gastspreker. Wel kan gezegd worden dat het aantal ondersteunende activiteiten dat te noemen valt sinds 1985, is uitgegroeid. Wij kennen naast de cursus pastoraat de logopedie (verzorgd door mevr. E.M. Houtman), een stage voor de praktijk van de catechese (de heer M.E. Hoekzema) en de

- assistentie bij de preekcolleges. Al deze activiteiten vinden plaats onder verantwoordelijkheid van de hoogleraar ambtelijke vakken.
- 10 Gastcolleges hymnologie
De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 machtigde deputaten-curatoren om per jaar een gastdocent voor colleges in de kerkmuziek aan te trekken. Het werd wenselijk geacht dat de studenten tijdens hun studie enige oriëntatie ontvingen terzake van de kerkzang, resp. de kerkmuziek. Als gastdocent werd aangetrokken dr. J.R. Luth te Groningen. Dr. Luth, oudleerling van de universiteit promoveerde aan de Rijksuniversiteit te Groningen op een proefschrift dat als titel droeg: 'Daer wert om 't seerste uytgekreten'.
- 11 Gastcolleges
In he kader van het vak filosofie (dr. K. Veling) verzorgde dr. Bos een college onder de titel: 'Apologie van het geloof in de huidige maatschappij'. Ds. L.W. de Graaff uit Zuidlaren gaf een college in de Evangelistiek. Bij een integratiecollege op 7 en 8 oktober was dr. W.H. Velema te Apeldoorn als gastspreker aanwezig.
- 12 Terugkomdagen
Voor de jaargroepen die tussen 1975-1980 afstudeerden, werden zeer gewaardeerde en druk bezochte terugkomdagen georganiseerd op 10 oktober 1987 en 19 mei 1988. Deze postdoctorale colleges voorzien duidelijk in een behoefte en stimuleren tot verdere studie in de pastorie. Deputaten-curatoren zijn dankbaar voor deze extra arbeid door de docenten verricht.
- 13 Vooropleiding
Bij besluit van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 werd de vooropleiding geïnstitutionaliseerd (art. 99 van de Acta). De leiding van dit instituut berust bij prof. drs. J.A. Meijer.
Als docenten werden benoemd drs. M.J. Rittersma en drs. B. Vuijk. Zij hebben hun arbeid kunnen verrichten en resultaat mogen zien. Met dankbaarheid mag hier gememoreerd worden het werk van drs. P. Dorland, die in de experimentele fase van de vooropleiding veel werk verzet heeft naast de twee benoemden. Deputaten-curatoren hebben in de lijn van art. 3 lid 4 van hun instructie ook de colleges van de vooropleiding bezocht.
- 14 Studiedoorlichting
Rond 1985 groeide de overtuiging, dat een fundamentele doorlichting van het studiepakket om meer dan één reden gewenst zou zijn. Curatoren hebben de senaat gevraagd te zijner tijd te komen met een rapport en met voorstellen. Bij de uitbreiding van de taken van de heer M.E. Hoekzema door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 is dan ook expliciet gedacht aan de ruimte die hij zou moeten hebben om de docenten te helpen bij het project studiedoorlichting. In de cursus 1987-1988 kon een begin gemaakt worden met de werkzaamheden voor dit project en vanaf september 1988 werd intensief hieraan gewerkt.
Uit een eerste rapport van de senaat, dat in twee dagdelen met curatoren besproken werd, kon worden vastgesteld, dat alle studenten bij de voorbereidende werkzaamheden betrokken zijn geweest door middel van een enquête. Op deze wijze kon worden nagegaan of de langere studieduur te wijten zou zijn aan een te veel uitgelopen cursusduur. Ook kon zo een overzicht verkregen worden van eventuele knelpunten in de tentameneisen. Aan de hand van een aantal aandachtspunten werd een werkplan opgesteld

door de desbetreffende commissie uit de senaat. Als aandachtspunten kunnen genoemd worden:

- maximale cursusduur van zes jaar
- terugdringing van de overschrijdingen
- handhaving van de bijbeltalen op huidig niveau
- niet meer studietijd voor talen
- optimalisering en aanvulling van de praktijk-componenten
- aandacht voor de persoonlijkheidsvorming
- efficiënte studie-opzet en integratie van onderdelen
- handhaving van de specialisatie, voorzover mogelijk
- bezinning op het onderwijs in Latijn en oudchr. Grieks

Na aanvaarding van het werkplan door de senaat werd de commissie studiedoorlichting uitgebreid met twee studenten namens de Faculteitscommissie. De verwachting is dat een samenvattend rapport met aandachtspunten en aanbevelingen in de loop van het voorjaar 1990 kan verschijnen. Zo mogelijk en zo nodig zal hierover in een afzonderlijke nota aan de Generale Synode van Leeuwarden 1990 gerapporteerd worden.

5 College- en examenbezoek

1 Nieuwe opzet

In art. 3 lid 4 van de Instructie voor deputaten-curatoren wordt het college opgedragen twee maal per jaar colleges en examens te doen bezoeken door telkens tweecuratoren. Zij brengen schriftelijk rapport uit in een vergadering zonder hoogleraren. In de loop van de cursus 1987-1988 hebben curatoren zich intensief bezig gehouden met de wijze waarop zij deze opdracht dienen uit te voeren. Zij besloten in de toekomst op grond van de uitgebrachte rapporten aan het eind van elk cursusjaar tot een evaluatie te komen van het werk van ieder van de docenten en het resultaat van deze evaluatie in een persoonlijk gesprek aan de betrokkenen mee te delen. Om dit te realiseren werd het aantal teams bezoekers uitgebreid, de frequentie van de bezoeken opgevoerd en per cursusjaar ieder van de docenten zoveel mogelijk door dezelfde curatoren bezocht. Nadat in de mei-vergadering het functioneren van de docenten was besproken en

beoordeeld, werd het resultaat hiervan vóór de aanvang van het nieuwe cursusjaar met , elk van de betrokkenen te zijnen huize doorgesproken. Curatoren zijn van mening dat deze nieuwe opzet het onderwijs ten goede komt. Het aantal bezoeken ligt nu per cursusjaar tussen de veertig en vijftig. De docenten stellen het bezoek dat gebracht wordt op prijs. Er is gelegenheid op allerlei aspecten van het collegewerk in te gaan, terwijl ook andere zaken, die de zorg van curatoren betreffen, ter sprake kunnen komen. Evenals voorgaande jaren kon in het Kort Verslag voor de pers melding gemaakt worden van het tot dankbaarheid stemmende feit, dat uit het onderwijs in Kampen alles geweerd bleef dat zou afwijken van de Heilige Schrift of inbreuk maken op de belijdenis van de kerken en dat het niveau van de wetenschappelijke vorming gewaarborgd bleef.

2 Examenbezoek

Het examenbezoek vond steekproefsgewijs plaats. Bij toerbeurt namen alle (predikant) curatoren daaraan deel. Door een samenloop van omstandigheden was het examenbezoek in de afgelopen periode minder frequent. Uit de uitgebrachte rapporten bleek dat de examens op goed niveau werden afgenomen.

6 Hogeschooldagen

1 Algemeen

In het begin van het collegejaar 1988-1989 werd een commissie 'Doorlichting Schooldag' ingesteld, bestaande uit enkele leden van de senaat en de schooldag-curator ds. C.J. Smelik. Na ampele bespreking werd als nieuw profiel vastgesteld:

1. leiders van de vergaderingen op de schooldag houden geen toespraken meer;
2. gastsprekers zullen als regel niet meer uitgenodigd worden; sprekers zullen bij voorkeur zijn de theologen uit de docentenkring;
3. een thema voor de schooldag wordt niet verplicht gesteld, maar wel wordt verwacht dat de docenten spreken over hun vakgebied;
4. curatoren zullen de dag afsluiten met een kort slotwoord en voorgaan in het dank- en smeekgebed voor de universiteit;
5. ten aanzien van voorgestelde randactiviteiten wordt de commissie vrijheid gelaten, mits goed in acht genomen wordt dat randactiviteiten niet gaan domineren, maar zinvol gebruikt kunnen worden om de schooldag 'schooldag' telaten.

Met nadruk hebben deputaten-curatoren gesteld, dat de schooldag geen 'Kirchentag' mag worden. De nieuwe opzet van de schooldag zou uitgevoerd worden op de eerst komende schooldag 13 september 1989. Nadien wordt een evaluatie gehouden om te zien of deze nieuwe wijze van schooldag

houden voldoet of bijgesteld moet worden. Na décharge van de commissie 'Doorlichting Schooldag' werd een 'Coördinatiecommissie Schooldag' gevormd, bestaande uit prof. drs. B. Kamphuis, prof. drs. J.A. Meijer, prof. dr. M. te Velde en ds. C.J. Smelik. De technische uitvoering bleef in handen van de pedel mevr. G. Breteler. Tenslotte dient nog opgemerkt te worden, dat ondanks het feit dat de hogeschool op 1 september 1987 universiteit werd, zonder bezwaar gesproken werd en wordt van schooldag of hogeschooldag.

2 Bijzonderheden

1. Schooldag 1987

Op 9 september 1987 werd de schooldag 1987 gehouden. Vele broeders en zusters trokken naar Kampen, al bleef het aantal bezoekers dit jaar naar schatting ongeveer duizend onder dat van het vorig jaar. Een schaduw lag over deze dag omdat een echtpaar uit Dalfsen, dat op weg was naar de schooldag, door een auto-ongeluk om het leven kwam. Een afvaardiging uit de senaat (schooldagcommissie) woonde op 14 september 1989 de begrafenis bij. Er was een goede samenwerking met de gereformeerde organisaties 'Dit Koningskind', 'De Wijngaard' en 'De Luisterpost'. De opbrengst van de collecten bedroeg totaal f 59.314,55. Dat is minder dan het jaar daarvoor. Het bibliotheekfonds droeg f 190.000,- af. Dat was f 10.000,- meer dan in het jaar 1986. In een aantal gebouwen trad de cantorij van de studenten op.

Buiten verantwoordelijkheid van de schooldagcommissie vielen de EO opnamen in Boven- en Broederkerk, een carillonconcert door de heer E. Theo van Dijk (aangeboden door het gemeentebestuur) en een orgelconcert door Willem H. Zwart in de Bovenkerk. Zowel's morgens als's middags waren er in alle zeven gebouwen twee sprekers.

2 Schooldag 1988

Uit het rapport van de schooldagcommissie bleek, dat op 7 september 1988 naar schatting 7200 bezoekers naar Kampen gekomen waren voor de jaarlijkse feestdag. Opnieuw een daling van het aantal bezoekers. Gezien de bezetting van de 7 gebouwen (6200) bleek, dat er naast de toespraken tal van andere zaken zijn die een bezoek aan Kampen aantrekkelijk maken. Het aantal jeugdige luisteraars viel op. Het zal zaak zijn er alles aan te doen dat de schooldag zijn jeugdig aanzien blijft behouden. De samenwerking met de bekende gereformeerde organisaties was goed en op gelijke wijze geregeld als het voorgaande jaar (6.2.1). Het aula-orgel werd tijdens de openingstijden van de gebouwen bespeeld door studenten. De totale opbrengst van de collecten bedroeg fl 52.860,13. Dit was ongeveer f 7500, minder dan in 1987.

3 Schooldag 1989

De schooldag 1989 werd gehouden op 13 september 1989. De oorspronkelijk geplande datum (6 september 1989) kon in verband met vervroegde verkiezingen voor leden van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal niet gehandhaafd worden. Hoewel de weersomstandigheden op 13 september minder gunstig waren heeft dit geen afbreuk gedaan aan de goede opkomst. Naar schatting waren 8000 bezoekers aanwezig. De 7 gebouwen waren goed bezet. De Geref. Kerk te Rijnsburg zorgde-traditiegetrouw-ook dit jaar voor fraaiebloemstukken in de gebouwen. In de morgenvergaderingen spraken dit keer geen leiders en curatoren meer. Twee docenten voerden het woord in toespraken van plm. 20 minuten. De samenzang stond zowel in als voor de samenkomst onder leiding van een dirigent. Het orgel werd ondersteund door koperblazers.

De nieuwe opzet van deze schooldag kwam het meest uit in de middagvergadering. Hier voerde maar één docent het woord, terwijl de dag afgesloten werd met een kort slotwoord van een curator gevolgd door dankgebed en voorbede voor de arbeid van de universiteit. In de Nieuwe Kerk werd na afloop een forumgesprek gehouden over het thema 'Omgaan met de schepping'. Dit thema was eerder in verschillende gebouwen voorbereid door de docenten dr. J. Douma, drs. B. Kamphuis en drs. H.M. Ohmann, die vanuit hun vakgebied genoemd thema belichtten. Ook namen twee externe deskundigen, Ing. H. Wieggers en Ir. J. Huijgen, aan dit forum gesprek deel. Dit forumgesprek mocht zich verheugen in een goede belangstelling.

De presentatie van het vakgebied van dr. M. te Velde (kerkgeschiedenis, kerkrecht en gemeenteopbouw) via een 'inforoute' in de aula van het universiteitsgebouw, verzorgd door prof. Te Velde met een aantal studenten, trok veel belangstelling. In de Buitenkerk vond een druk bezocht concert met verschillende groepen plaats. Naar schatting waren hier 1300 mensen, met name jongeren, bijeen.

Door vele schooldagbezoekers werd het nieuwe pand Broederweg 19 bekeken. Het Damescomité Bibliotheekfonds droeg dit jaar f 200.000,- (1988 f 195.000,-) af tot grote dankbaarheid van de bibliothecaris en de hele universiteitsgemeenschap! De totale opbrengst van de schooldagcollecten voor de Theologische Universiteit en bibliotheekdoeleinden bedroeg fl 50.551,-. De eerste indruk is dat de nieuwe opzet schooldag geslaagd mag worden genoemd.

7 Bibliotheek

Naar artikel 6 van zijn instructie dient de bibliothecaris jaarlijks aan deputaten curatoren verslag uit te brengen over de toestand van de bibliotheek. Dit gebeurde niet in het jaar 1987. De oorzaak hiervan was, dat een aantal financiële gegevens betreffende het boekjaar 1986/87 pas zo laat beschikbaar kwam, dat deputaten curatoren het verzoek van de bibliothecaris inwilligden om het verslag over het jaar 1986/87 te combineren met dat over 1987/88. De oorzaak van deze vertraging was de overbezetting van de administrateur van de universiteit in het synodejaar 1987. De administrateur is 'het verlengde van de financiële arm van de bibliothecaris'.

2 Personeel

De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 keurde goed, dat prof.dr. J.P. Lettinga tot zijn 70ste jaar (zo de Here wil 1991) als bibliothecaris werkzaam blijft en dat hij daarna opgevolgd wordt door prof.dr. J. Douma. De drie 'vaste' bibliotheekmedewerkers konden hun arbeid verrichten zonder al te lange onderbrekingen wegens ziekte.

De administratief-assistente mej. W.A. de Wit trad in het huwelijk met de heer G. Timmermans. De bibliotheek-assistente mevr. B.S. Havinga-Poortinga behaalde op 13 juni 1987 te 's-Gravenhage het diploma Basis Opleiding Wetenschappelijke Bibliotheken (GOA3), waardoor zij nu ook bibliotheek-technisch is gekwalificeerd. Per 1 april 1987 werd in tijdelijke dienst (voor een periode van 3 jaar) aangetrokken drs. G.D. Harmanny. Na een korte interne opleiding begon hij met het wegwerken van de achterstand bij het catalogiseren. Hij doet dit met goed resultaat. De administratieve kracht, die in 1987 aan de universiteit verbonden werd, mej. G.H. Lok, verrichtte gedurende twee dagen per week uitleen- en magazijnwerkzaamheden en fungeerde daarnaast als invalster bij ziekte en in de vakantie. Haar arbeid eindigde op 1 oktober 1989. Zij trad op 20 oktober in het huwelijk met drs. P. Groen.

3 Bibliotheekcommissie

In september 1987 is er een bibliotheekcommissie ingesteld bestaande uit prof.dr. J.P. Lettinga, bibliothecaris, prof.dr. J. Douma, bibliothecaris designatus en de heer B. Meijer, conservator. De commissie vergadert als regel één keer per maand en behartigt alle zaken, die de bibliotheek betreffen, zoals dienstverlening, efficiency, aanschafbeleid enz. De notulen van de vergaderingen van de bibliotheekcommissie worden toegezonden aan het moderamen van deputaten-curatoren.

Het functioneren van deze commissie kan als positief gewaardeerd worden.

4 Collectie

Er is nog steeds een groei in het boekenbezit. Deze groei is te danken aanaankoop en grotere of kleinere schenkingen. Zonder alle gevers en geefsters te vermelden mogen genoemd worden de schenkingen van ds. F. Bobeldijk te Zwolle met ruim 200 nummers en die van de erven van ds. H. Veenstra te Urk met 350 nummers. Uit de statistische gegevens blijkt dat het totale boekenbezit op 31 mei 1989 89.994 nummers omvatte.

5 Catalogisering

Moest in voorgaande verslagen telkens gewag gemaakt worden van de grote achterstand in het catalogiseren, in het bibliotheekverslag over 1986/87 en 1987/88 lezen wij dat met het wegwerken ervan goede voortgang is gemaakt. Bij de 'gewone' aanwinsten is de achterstand grotendeels ingelopen. De beide speciale studiezalen (de S. Greijdanus-kamer en de R.J. Dam-kamer)

naderen-vooral door het werk van de heerdrs. G.D. Harmanny-hun voltooiing, zowel wat betreft hun reorganisatie als het catalogiseren van alle daarvoor bestemde aanwinsten. Het reorganiseren van de magazijnen met het daaraan verbonden catalogiseerwerk kwam door de arbeid van de dames Havinga en De Wit weer op gang. Ook een stagiair, dhr. W. Meijer uit Hattem, leerling van de Rijkshogeschool IJsselland te Deventer, droeg zijn steentje bij.

6 Financiën

Het Damescomité Bibliotheekfonds blijft bezig om jaarlijks grote bedragen bijeen te brengen voor de bibliotheek. In 1987 was dat f 190.000,- (180.000,- in 1986). In 1988 bedroeg dit fl 195.000,-. In 1989 was dit, f 200.000,-! Het is een verblijdende zaak, dat dit Damescomité blijft inzien, dat ieder jaar geld nodig is voor de bibliotheek. Zou deze geldkraan dicht gaan, dan zou de bibliotheek 'achter' raken en dit zou de studie benadelen. Het is vooral voor buitenstaanders (bijv. leden van de zogenaamde commissie-Oberman die de bibliotheek bezochten) een wonder dat de bibliotheek ieder jaar ongeveer 2000 nummers kan aanschaffen. Deputaten-curatoren blijven het Damescomité zeer erkentelijk voor deze waardevolle bijdrage voor de instandhouding van de bibliotheek van de universiteit. In 1986 werd fl 140.000,-, in 1987 f130.000 -op rekening van de bibliothecaris gestort, terwijl aan deputaten-financieel voor bibliotheekdoeleinden in 1986 f40.000,- en in 1987 f 60.000,- ter beschikking werd gesteld. Het beheer van de gelden werd verzorgd door de heer S. Riedstra, administrateur van de universiteit. Vond de controle in het verleden plaats door deputaten-curatoren, nu wordt deze controle verricht door de accountant van de universiteit. Alles werd in goede orde bevonden. Wel vindt er jaarlijks een controle plaats door de bibliotheek curator op de aanwezigheid van het in dat jaar nieuw aangeschafte boekenbezit.

7 Automatisering

1 Besluit Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987

De Generale Synode van Spakenburg-Noord besloot op 2 juni 1987 ten aanzien van de bibliotheek onder meer de deputaten-curatoren op te dragen: `door terzake kundigen, in overleg met de bibliothecaris, te doen onderzoeken:

- a. of het efficiënt functioneren van de bibliotheek kan worden bevorderd;
- b. welke uitgangspunten moeten gelden voor een automatisering van de bibliotheek, met inachtneming van de specifieke positie welke de bibliotheek inneemt gezien haar eigen karakter en de (te verwachten) omvang van de collectie;
- c. welke investeringen daarmee, globaal genomen, gemoeid zijn;
- d. in hoeverre het nuttig is te beginnen - al of niet in samenwerking met andere wetenschappelijke bibliotheken-met het samenstellen van trefwoordenregisters, welke mede als basis voor automatiseringswerkzaamheden ten dienste van de bibliotheek kunnen gelden' (Acta, art. 109, II, 3).

2 Uitvoering van de opdracht

Deputaten-curatoren hebben na overleg met de rector aan de heren prof. dr. J.A. Boon (Pretoria), drs. J.N. IJkel (Nijkerk), mevr. dr. C.C. Jasperse (Amstelveen) en de heer W. Keuning (Brunssum) gevraagd zitting te willen nemen in een commissie van ter zake kundigen om aan deputaten-curatoren advies

uit te brengen over in het synodebesluit (8.1.1) genoemde zaken. Alle aangezochten aanvaardden hun benoeming. Drs. IJkel fungeerde als samenroeper. Helaas ontviel aan de commissie de heer W. Keuning. Tijdens zijn vakantie in 1988 overleed hij. Deputaten-curatoren hebben schriftelijk hun deelneming betuigd aan mevrouw Keuning en de familie. In plaats van de heer Keuning werd de heer A.J. te Grotenhuis (Westervoort) benoemd. De president-curator hield contact met de samenroeper over de stand van zaken opdat het advies tijdig ontvangen zou worden. Deputaten-curatoren ontvingen een eerste rapport van de commissie in september 1989.

Daarin wordt uitgesproken dat het de commissie 'gebleken is dat de bibliotheek gezien de beschikbare middelen en mogelijkheden voortreffelijk functioneert'. Wel adviseert de commissie in principe te besluiten tot automatisering van de bibliotheek. Deputaten-curatoren hebben dienovereenkomstig besloten. Een nieuwe commissie werd benoemd om dit principebesluit nader uit te werken, waarbij het rapport van eerstgenoemde commissie als uitgangspunt dient. Gevraagd werd in een rapport (zo mogelijk in te dienen vóór 1 april 1990) met een concreet advies te komen inzake de vraag wat en hoe in 'Kampen' geautomatiseerd moet worden, welke prioriteiten er zijn, welk systeem de voorkeur verdient en welke kosten hieraan (gefaseerd) verbonden zijn. In deze commissie werden benoemd prof. drs. J.P. Lettinga (samenroeper), prof. dr. J. Douma, drs. J.N. IJkel, Nijkerk mevr. dr. C.C. Jasperse, Amstelveen, dhr. C.A. Klapwijk, Leiderdorp en dhr. B. Meijer, Kampen. Deputaten-curatoren hopen in staat te zijn hun rapport over deze zaak in te dienen bij het begin van de Generale Synode van Leeuwarden 1990.

8 Gebruik van de bibliotheek

Uit de volgende cijfers blijkt hoe het gebruik van de bibliotheek de afgelopen jaren geweest is.

	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89
Uitleen				
binnen de kring van de universiteit	2.572	2.308	3.006	2.571
buiten de kring van de universiteit	- 1.273	1.155	1.200	1.512
totaal	3.46.3 4--206			
Ter inzage	- 2.109	1.795	4.314	3.671
Totaal ter beschikking gesteld	-5Y54	5.258	gesp	77541
Uit andere bibliotheken				
aangevraagd	58	61	88	106
ontvangen	48	60	66	59
Bezoek studiezalen	4.462	3.744	4.751	4.078

9 Toezicht

In verband met het feit dat de bibliotheek volle aandacht zou vragen in deze verslagperiode werd besloten het contact met de bibliotheek en de behartiging van de bibliotheekzaken tot en met de synode van Leeuwarden 1990 op te dragen aan het moderamen, aangevuld met ds. T.J. Keegstra als bibliotheek-curator.

Besluit

Met dankbaarheid mag geconstateerd worden dat het werk in de bibliotheek ongehinderd voortgang kon vinden. De aanschaf kon telkens weer doorgaan in tegenstelling tot rijksuniversiteiten, die vaak op aanschaf bezuinigen moesten. Alles

bij elkaar een reden om, zoals de bibliothecaris zijn laatste verslag beëindigde, daarin de goede hand van God over ons te zien.

Samenwerking met deputaten-financieel

Vergaderingen

Jaarlijks in december was er de gebruikelijke vergadering van deputaten-curatoren met hoogleraren en deputaten-financieel. Op deze vergadering werd de begroting voor het volgend jaar besproken.

Daarnaast werd er door curatoren met deputaten-financieel vergaderd wanneer er zaken zijn, die door beide colleges besproken en/of behandeld moeten worden, bijv. de regeling secundaire arbeidsvoorwaarden, pensioenregeling e.d. Deze vergaderingen werden voorgezeten door de president-curator.

Begrotingen

Naar artikel 3, lid 3 van zijn Instructie stelt het college van deputaten-financieel elk jaar een concept-begroting op die betrekking heeft op de onderscheiden uitgaven en inkomsten van het jaar daarna. Het zendt een exemplaar van dit concept vóór 1 december van elk jaar aan iedere deputaat-curator.

In een gezamenlijke vergadering van het college van deputaten-curatoren en deputaten-financieel heeft eerstgenoemd college de gelegenheid de begroting aan te vullen met posten die verband houden met door dit college te verrichten handelingen. Het college van deputaten-financieel stelt vervolgens de begroting vast. Elk jaar is overeenkomstig dit artikel gehandeld in de afgelopen verslagperiode. Curatoren hebben in deze periode geen gebruik gemaakt van hun bevoegdheid de begroting aan te vullen.

Aan- en verkoop onroerend goed

Artikel 4 lid 1 van de Instructie voor deputaten-financieel bepaalt voor welke handelingen deputaten-financieel de instemming nodig hebben van deputatencuratoren. Dit is onder meer het geval voor het verkrijgen, vervreemden en/of bezwaren van onroerende goederen (art. 4, lid 1 a).

In de afgelopen verslagperiode hebben deputaten-curatoren meer dan eenmaal hun instemming gegeven. Het betrof eerst de aankoop van het pand Broederweg 19. Het was al jaren de wens van curatoren, deputaten-financieel en senaat dit pand als eigendom te kunnen verkrijgen.

Inmiddels is dit pand geheel gerenoveerd en verbonden met Broederweg 15. Op de schooldag 1989 was het resultaat te zien. Het stemt deputaten-curatoren tot grote dankbaarheid, dat op deze wijze noodzakelijke ruimte voor de universiteit verkregen werd. De inzet van deputaten-financieel voor deze zaak mag niet onvermeld blijven. Voor de realisering van de verbouw van dit pand hebben velen zich bekwaam ingezet; met name mogen zeker genoemd worden de administrateur de heer S. Riedstra en de onderhoudsfunctionaris de heer J.A. Hartman. Na deze aankoop, waarbij de ruimte van de universiteit werd verdubbeld, werd besloten het pand Broederweg 11 af te stoten.

Ook het pand Dijkstraat 18 (studentenwoning) werd verkocht. De reden om dit aan de achterzijde van het universiteitsgebouw grenzend perceel te behouden was vervallen.

4 Secundaire arbeidsvoorwaarden

Naast een Arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd stelden deputaten-financieel een regeling voor secundaire arbeidsvoorwaarden op. Deputaten-curatoren konden zich akkoord verklaren met deze regeling. Wel kwam bij de behandeling van deze zaak aan het licht, dat er enige ongelijkheid was tussen de arbeidsvoorwaarden van het personeel, dat overeenkomstig artikel 4, lid 1 van hun instructie onder curatoren ressorteert,

en het personeel dat valt onder deputaten-financieel. Het betrof met name een verschil ten aanzien van de werktijden, nader bepaald ten aanzien van de arbeidstijdverkorting (art. 3 van de Regeling secundaire arbeidsvoorwaarden). Deputaten-curatoren hebben uitgesproken, dat het noodzakelijk is, dat zoveel mogelijk dezelfde arbeidsvoorwaarden gelden voor het personeel dat valt onder deputaten-curatoren, alsook voor het personeel dat ressorteert onder deputaten financieel.

5 Commissie personele zaken

Werd in een vorig verslag aan de synode van Spakenburg-Noord 1987 gesproken van een commissie personeelszaken, deze commissie is opnieuw in het leven geroepen en heet nu commissie personele zaken. Deze commissie bestaat uit drie leden, te weten één uit deputaten-curatoren, één uit deputaten-financieel en één uit de senaat. Als taak heeft zij de behartiging van personele aangelegenheden en de coördinatie met betrekking tot arbeidsvoorwaarden. Onder rapport aan deputaten-curatoren en deputaten-financieel beslist deze commissie in zaken, die urgent zijn en die gelet op de belangrijkheid ervan geacht kunnen worden te zijn uitbesteed door deputaten-curatoren en deputaten-financieel. Het betreft personeel waarvoor deputaten-curatoren en deputaten-financieel verantwoordelijkheid dragen. Momenteel hebben zitting in deze commissie mr. N.E. Nieboer voor deputaten curatoren, de heer W.G. Burema voor deputaten-financieel en prof. dr. J. van Bruggen voor de senaat.

6 Emeritaats- en pensioenregeling

De door deputaten-financieel ontworpen nieuwe emeritaats- en pensioenregeling werd in de vergadering van deputaten-curatoren d.d. 14 september 1989 behandeld. De regeling zal, nadat alle betrokkenen in de gelegenheid gesteld zijn hun eventuele bezwaren kenbaar te maken, aangenomen worden en in overleg met de deputatenfinancieel ingediend worden bij de Generale Synode van Leeuwarden 1990.

9 Benoemingen

1. Vacature prof. dr. C. Trimp

Prof. dr. C. Trimp zal, zo de Here wil, op 18 januari 1991 de leeftijd van 65 jaar bereiken. Dit betekent volgens het Reglement voor docenten aan de Theologische Universiteit dat hem aan het eind van de cursus 1990-1991 ontslag uit zijn dienst zal worden verleend.

Deputaten-curatoren zullen krachtens de geldende bepaling daarvoor aan de Generale Synode van Leeuwarden een aanbeveling hebben te doen over zijn opvolging. Inmiddels is reeds aan de senaat advies gevraagd overeenkomstig het Statuut van de Theologische Universiteit artikel 8, lid 2. Deputaten-curatoren hopen de Generale Synode van Leeuwarden 1990 tijdig op de daarvoor gebruikelijke wijze een met redenen omklede aanbeveling te doen, vergezeld van het advies van de senaat. (Her)benoemingen universitair docenten Bij afzonderlijke nota zullen de deputaten-curatoren aan de Generale Synode van Leeuwarden 1990 voorstellen doen inzake de (her)benoeming van universitaire docenten en de verzorging van gastcolleges.

Statuut en reglementen

Deputaten-curatoren ontvingen van tijd tot tijd van de Tweede-Kamerfractie van het Gereformeerd Politiek Verbond stukken, die betrekking hebben op wetswijzigingen inzake de wet op het Wetenschappelijk Onderwijs.

Deze informatie werd doorgegeven aan de commissie voor Statuut en reglementen. Deze commissie komt, indien nodig, met voorstellen.

Deputaten-curatoren stellen de toezending van deze stukken op hoge prijs. In de vacatures in deze commissie, ontstaan door het vertrek van prof. J. Kamphuis en prof. drs. J.P. Lettinga, werden benoemd prof. dr. M. te Velde en prof. dr. K. Veling. Deputaten-curatoren hebben prof. Kamphuis en prof. Lettinga dank gebracht voor het vele en veelomvattende werk dat zij gedurende vele jaren in deze commissie hebben verricht.

Het werk van deze commissie is nu tot een zekere rust gekomen na de besluiten van de laatste generale synode.

1 Contacten met het buitenland

Australië

De Deputies Training for Ministry of the Free Reformed Churches of Australia vroegen ter voorlichting van de kerkleden in Australië:

- a. een exemplaar van de laatste studiegids en een exemplaar van de Fata Academica;
- b. de geldende toelatingseisen;
- c. afschriften van de jaarlijkse rapportage aan de Nederlandse kerken.

De senaat zorgde voor de toezending van de onder a en b genoemde stukken. Deputaten-curatoren verzonden het driejaarlijks verslag aan de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 (tevens verslag aan de kerken) en verwezen naar de opname van dit rapport in de acta van de generale synoden.

2 Verkenningcommissie godgeleerdheid

Eerste contact

Op 10 september 1987 rapporteerde prof. dr. J. van Bruggen over een eerste contact van de senaat met de Verkenningcommissie godgeleerdheid in de persoon van prof. dr. H.A. Oberman. De Verkenningcommissie godgeleerdheid werd in mei 1987 ingesteld door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen met als opdracht onder meer: 'het geven van een doorlichting en beschrijving van het onderwijs in de theologische faculteiten van de in art. 8 van de Wet op het Wetenschappelijk onderwijs (WVO) genoemde universiteiten en van de op grond van art. 218 WVO aangewezen bijzondere theologische hogescholen, die ten aanzien van het verlenen van doctoraat en ten aanzien van het verlenen van getuigschriften van met goed gevolg afgelegde examens, gelijkberechtigd zijn met de rijksuniversiteiten'. Ook werd de Verkenningcommissie gevraagd 'advies uit te brengen over de taakverdeling en concentratie en/of fusie van hogescholen en faculteiten, gelet op de instroom van studenten, de maatschappelijke behoefte, de kerkelijke ontwikkelingen in ons land, de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek en de doelmatigheid van dertien instellingen'. Deputaten-curatoren hadden, gehoord de senaat, er geen bezwaar tegen aan het verzoek van de Verkenningcommissie te voldoen om mee in het onderzoek betrokken te worden, gelet op het feit, dat de universiteit 'aangewezen instelling' is in de zin van de WVO. In het eerste contact met de Verkenningcommissie is door de senaat de plaats van de eigen universiteit duidelijk gemaakt (wetenschappelijk, door de kerken voor de kerken, maar wel met een bewuste taakstelling voor de ontwikkeling van de theologie in het algemeen).

In dit gesprek werd de vraag gesteld of 'Kampen' werkelijk elke vorm van ondersteuning uit de algemene middelen afwijst. Deze vraag werd bevestigend beantwoord: de vrijheid van de kerken moet in haar opleiding worden bewaard en die opleiding is één samenhangend geheel waarvan men

moeilijk gedeelten subsidiabel en dus beïnvloedbaar door anderen kan maken.

De vraag rees toen of er geen constructie denkbaar is waarin het uitgangspunt (geen overheidssubsidie) veilig wordt gesteld terwijl toch ruimere mogelijkheden voor theologische uitstraling worden aangeboden.

De senaat heeft geantwoord: wij sluiten niet bij voorbaat uit dat zo'n constructie is uit te denken, maar wij zien niet duidelijk hoe het in concreto zo zou kunnen dat geheel aan ons uitgangspunt wordt voldaan.

3 Eerste reactie

Op dit eerste contact werd door deputaten-curatoren, gehoord het verslag van de senaat, schriftelijk gereageerd. In de brief van 23 september 1987 schrijven zij aan de Verkenningscommissie: 'Wij vertrouwen dat zowel het wetenschappelijk niveau van onze instelling als de kerkelijke context ervan u duidelijk zijn. Voor ons vloeit uit het laatste voort dat wij voor de normale instandhouding van de universiteit geen beroep doen op overheidssubsidie, hoewel we dat als 'aangewezen instelling' zouden kunnen doen'.

Zonder af te wijken van het standpunt, dat de opleiding voor predikanten bekostigd dient te worden door de kerken zelf, werd de mogelijkheid open gehouden dat er rond de opleiding zaken zijn die voor overheidssubsidie in aanmerking komen.

Als voorbeelden werden genoemd het subsidiëren van onderzoeksmedewerkers teneinde onderzoek en promotie te bevorderen en het inspelen op moderne informatie communicatietechnieken van de bibliotheek, die met haar specifiek boekenbezit van bredere betekenis is dan voor de kring van de eigen universiteit alleen.

4 Tweede contact

Op verzoek van de Verkenningscommissie godgeleerdheid vond een gesprek plaats tussen de commissie en het moderamen van deputaten-curatoren op 13 mei 1988 te Kampen. Van de kant van de Verkenningscommissie waren aanwezig prof. dr. A.H. Smits en dr. A. van der Kooij en van de kant van deputaten-curatoren ds. J. Kok en ds. C.J. Smelik. Curatoren hebben in dit gesprek opnieuw benadrukt, dat het de kerken gaat om een opleiding tot predikant op wetenschappelijk niveau.

Van de kant van de Verkenningscommissie werd de mogelijkheid van samenwerking tussen 'Apeldoorn' en 'Kampen 11' (zo wordt de Theologische Universiteit van De Gereformeerde Kerken in Nederland Broederweg 15 aangeduid door de Verkenningscommissie) aan de orde gesteld. De beide moderamenleden hebben uiteengezet waarom gescheiden optrekken tot nu toe noodzakelijk was en is. Op een desbetreffende vraag hebben zij geantwoord dat hand- en spandiensten mogelijk zijn.

Uitvoerig werd gesproken over de mogelijkheid dat 'Kampen' aio's (assistentonderzoekers) kan instellen met rijkssteun. Van de kant van curatoren werd gesteld dat zij zulks billijk zouden achten ter wille van de uitbouw en uitstraling van het wetenschappelijk onderzoek van de gereformeerde theologie, maar dat dit geen streep zou mogen afdoen van de vrijheid van onderwijs aan de universiteit.

5 Derde contact (tussentijds contact van de senaat)

Inmiddels had prof. dr. H.A. Oberman namens de Verkenningscommissie op 13 april 1988 een ontmoeting georganiseerd met afgevaardigden van 'Apeldoorn' en 'Kampen'. Van de kant van 'Apeldoorn' waren aanwezig prof.

dr. W. van't Spijker en prof. dr. J. van Genderen en van de kant van 'Kampen' prof. dr. J. Douma, prof. drs. J.A. Meijer en prof. dr. C. Trimp. Verschillende zaken werden besproken, zoals het kweken van Nachwuchs (aankomende krachten), het aanstellen van aio's (assistent-onderzoekers) en het onderling contact. Tot concrete voorstellen en conclusies kwam het niet. Wel werd het gesprek door de senaat als nuttig ervaren, terwijl de afspraak werd gemaakt dat 'Apeldoorn' en 'Kampen' op onderwijs-technische punten nader overleg met elkaar zullen plegen.

Verschijsning van het rapport-Oberman

Begin april 1989 verscheen het rapport van de Verkenningcommissie godgeleerdheid. In de wandeling werd dit rapport al gauw aangeduid als het rapport 'Oberman'. Het rapport ontketende vele en velerlei reacties van de kant van de 13 onderzochte instellingen alsmede van de rijk geschakeerde pers in Nederland.

Deputaten-curatoren hebben zich onthouden van een publieke reactie. In feite was reageren ook niet mogelijk omdat slechts 2 exemplaren van het rapport werden toegezonden aan het bureau van de universiteit. Eerst in juni 1989 was de Staatsdrukkerij in staat meerdere exemplaren te leveren, kregen de curatoren de beschikking over het rapport en kon er een afspraak worden gemaakt voor een bespreking van de conclusies en aanbevelingen van het rapport in een vergadering met hoogleraren.

Reactie van de senaat

In de vergadering van 19 mei 1989 van deputaten-curatoren met hoogleraren deelde de senaat mee een brief te willen zenden aan de Minister van Onderwijs en Wetenschappen als een eerste reactie op het rapport van de Verkenningcommissie godgeleerdheid. Dit in verband met het feit dat een eerste reactie door de minister werd ingewacht vóór 1 juni 1989. Deputaten-curatoren hadden geen bezwaar tegen deze reactie, mits alleen onderwijstechnische zaken behandeld zouden worden en geen uitspraken zouden worden gedaan over zaken die het bestuurlijk beleid raken.

De senaat heeft de minister in een brief d.d. 22 mei 1989 gewezen op enkele onjuistheden ten aanzien van 'Kampen II' in het rapport van de Verkenningcommissie.

Slot

In een eerste indruk kan gezegd worden, dat de door de Verkenningcommissie gehanteerde norm voor toetsing van de kwaliteit van het theologisch onderwijs een andere is dan welke de Gereformeerde Kerken stellen.

Dit neemt niet weg, dat eventuele signalen die van dit rapport uitgaan, niet genegeerd mogen worden.

Na evaluatie van het rapport zal, zo nodig, in een afzonderlijke nota aan de generale synode gerapporteerd worden.

Herdenking geboortedag K. Schilder

In december 1990 zal het honderd jaar geleden zijn dat K. Schilder werd geboren. Besloten werd dit feit te herdenken door middel van een boek en een symposium. In het herdenkingsboek zullen bijdragen worden opgenomen van docenten en oudteerlingen van de Theologische Universiteit over aspecten van het theologisch werk van K. Schilder.

Op woensdag 12 december 1990 zal zo de Here wil het symposium worden gehouden **„voor** theologisch belangstellenden.

Door middel van een persbericht werd van één en ander kennis gegeven.

Contact met de Gereformeerde Missiologische Opleiding

Het contact met de G.M.O. bestond uit het bijwonen - door middel van een afvaardiging-van themadagen van de G.M.O. en uit een samenspreking over de deeltijdarbeid van dra. C.J. Haak aan de G.M.O. Ingoed overleg werd een verantwoorde verdeling gevonden: 10% van zijn tijd zal dra. ,Haak beschikbaar mogen stellen voor de G.M.O.

Contact met het Landelijk Verband Gereformeerde Scholen (LVGS)

Het Landelijk Verband Gereformeerde Scholen zendt haar mededelingenblad regelmatig toe aan deputaten-curatoren. De landelijke vergaderingen van het LVGS werden namens het college van curatoren bijgewoond door mr. N.E. Nieboer.

4 Contact met de Overheid

Deputaten-curatoren lieten zich vertegenwoordigen bij gelegenheid van de nieuwjaarsreceptie van de Commissaris van de Koningin in Overijssel. Deputaten-curatoren zonden uitnodigingen aan de plaatselijke en/of gewestelijke overheid bij gelegenheden als rectoraatsoverdracht viering dies natalis e.d. De nieuwe Commissaris van de Koningin in Overijssel de heer mr. J.A.M. Hendrixx,~ was aanwezig bij de viering van de 134e dies natalis. Burgemeester en wethouders zijn als regel bij deze gelegenheden vertegenwoordigd.

5 Geschenk prof. drs. J.P. Lettinga

Als geschenk werd van prof. drs. J.P. Lettinga ontvangen het afgietsel van de stèle van, Baäl. Dit afgietsel werd destijds door hem in bruikleen afgestaan. Deputatencuratoren hebben dit geschenk onder dank aan prof. Lettinga aanvaard. Het museumstuk bevindt zich in het 'Linneweeversgildehuis'.

6 Cantorij

De cantorij heeft een vaste plaats gekregen in het universiteitsgebeuren. Drs. B. Vuijk werd aangesteld als cantor om leiding te geven aan dit studentenkoor. Een instructie voor cantorij/cantor werd vastgesteld en aanvaard.

7 In memoriam J. Bos

Op 7 mei 1989 overleed geheel onverwacht de heer J. Bos. Bijna 40 jaar diende hij de universiteit als pedel. Hij fungeerde als receptionist, administrateur, toezichthouder en 'biechtvader'. Met dankbaarheid mag gesproken worden van zijn liefde voor de school der kerken, zijn inzet, zijn hulpvaardigheid, waarvan zowel docenten als studenten hebben geprofiteerd. Namens het college van curatoren bezocht de president curator mevrouw Bos en de kinderen om deelneming te betuigen.

8 Studiegids 'Oriëntatie in de theologie'

In mei 1987 verscheen een tweede, herziene editie van de studiegids 'Oriëntatie in de theologie' onder redactie van prof. dr. J. Douma. De eerste uitgave dateerde van 1974. Ongewijzigd kon deze bundel opstellen niet herdrukt worden. Door de wisseling van docenten lag het voor de hand de stof voor diverse onderdelen opnieuw te bewerken. Ook werden sommige 'oude' stukken gereviseerd. Tegenover bestaande studiegidsen, die een onaanvaardbaar encyclopedisch uitgangspunt kiezen, neemt deze gids zijn uitgangspunt in de Heilige Schrift als het Woord van God in gebondenheid aan de gereformeerde confessie. Deputaten-curatoren hebben hun dankbaarheid

daarover uitgesproken bij het verschijnen van dit werk. De samenstellers hebben met vreugde aan dit project gewerkt.

9 Studiegids uitgave 1988

Van de onder 13.8 genoemde studiegids is te onderscheiden de studiegids van de Theologische Universiteit. Als regel verschijnt deze gids jaarlijks. Hij bevat de nodige gegevens over deputaten-curatoren, deputaten-financieel, docenten en overig personeel, bibliotheek, studiezalen enz. enz. De verzorging van deze gids berust bij de pedel, mevrouw G. Breteler.

14 Epiloog

Het begin van deze verslagperiode werd bepaald door de gaande en komende man in het docentencorps. Het laatste academiejaar 1988-1989 was, aldus de scheidende rector bij de overdracht van het rectoraat op 14 september 1989, een gewoon rustig jaar.

and uit de kring van dienstdoende docenten, studenten en personeel werd door de

' d weggenomen of door ernstige ziekte getroffen.
kerken bleven onverminderd steunen met belangstelling, liefde en gaven zoals onder meer bleek uit het bezoek aan de hogeschooldagen en uit de jaarlijkse bijdragen en legaten die ontvangen werden.

wen allen en alles hebben wij de trouwe zorg van onze hemelse Vader gezien, die dit alles . Om Hem ging en gaat het in heel de arbeid van de Theologische Universiteit. colleges van deputatencuratoren en deputaten-financieel konden de hun opgedragen taken uitvoeren. Dit werd mede mogelijk gemaakt door de goede samenwerking met de senaat en de hoogleraren-adviseurs. Deputaten-curatoren hebben steeds weer de volle medewerking ontvangen van de pedel, de administrateur en het overige personeel bij de voorbereiding van en tijdens de vergaderingen

Met oog op de toekomst mag de verwachting zijn, dat onder Gods zegen de universiteit dienststbaar mag zijn aan de opleiding tot de dienst des Woords, zodat vacante kerken te zijner tijd dienaren des Woords kunnen beroepen, die hun wetenschappelijke opleiding oor ontvingen in Kampen. Met nadruk zal in de komende jaren goede aandacht gegeven moeten worden aan het wetenschappelijk onderzoek, zodat de kerken ook bij komende vacatures kunnen kiezen uit dienaren die bekwaam zijn om de gezonde leer door te geven op wetenschappelijke wijze. Met heilbede en broedergroet, ens deputatencuratoren,

ok, president . van Herksen, secretaris/rapporteur . Smelik, assessor pen, 31 oktober 1989

AANVULLEND RAPPORT DEPUTATEN-CURATOREN THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT

Betreft: aanvulling op 12.7 van het Rapport van deputaten-curatoren

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Ter aanvulling op wat deputaten-curatoren in hun rapport schreven in 12.7 kan nog de volgende worden meegedeeld.

Deputaten-curatoren hebben tijdens een bespreking met de Senaat over de doorlichting van het studieprogramma gevraagd aandacht te geven niet alleen aan 'Kampen als onderwijsinstituut' maar ook aan 'Kampen als onderzoeksinstituut'. De dato 12 maart 1990 ontvingen zij van de Senaat een eerste informatie over de aandacht aan deze zaak besteed. Een afschrift van deze informatie doen zij u bij dezen ter kennisneming toekomen. Het zal duidelijk zijn dat de Senaat nog volop in discussie is over deze materie. Deputaten-curatoren zullen over het resultaat de eerstvolgende synode nader kunnen rapporteren.

Met heilbiede en broedergroet,
namens deputaten-curatoren.
Heemse/Hardenberg, 10 april 1990

Hooggeachte heren en broeders,

Graag wil de senaat u informeren over 'Kampen als onderzoeksinstituut'.

De doorlichting van ons studieprogramma is niet alleen bedoeld om tot een hoger rendement van Kampen als onderwijsinstituut te komen. Want ook het onderzoekaspect dient alle aandacht te ontvangen. De noodzaak voor deze aandacht is nog onderstreept door de ver schijning van het Rapport van de Verkenningscommissie Godgeleerdheid. Op de vergadering van de senaat met deputaten-curatoren van 1 juni 1989 was het dan ook te begrijpen dat naar aanleiding van de daar besproken 'eindtermen' van onze theologische studie, vragen gesteld werden over onze visie op het onderzoekaspect.

De senaat heeft voor dit aspect een commissie uit zijn midden ingesteld, die zich met deze zaak voorbereidend bezighoudt. Deze commissie heeft geconstateerd dat, als het wetsontwerp Hoger Onderwijs Wet (WHW) tot wet wordt, ook onze universiteit te maken zal krijgen met concretere controle op de kwaliteit van haar werkzaamheden dan in het verleden het geval was. Zo bepaalt Art. 1.9, lid 4 van het Wetsontwerp dat het instellingsbestuur de minister jaarlijks verslag doet van de werkzaamheden binnen de aangewezen sectoren. Dit bestuur „betreft daarbij de uitkomsten van de kwaliteitsbeoordeling als bedoeld in Art 1.14, alsmede andere aanwijzingen omtrent de kwaliteit van de werkzaamheden van die instelling". Art. 1.14 bepaalt dat het instellingsbestuur er zorg voor draagt, „dat, zoveel mogelijk in samenwerking met andere instellingen, wordt voorzien in een regelmatige beoordeling, mede door onafhankelijke deskundigen, van de kwaliteit van de werkzaamheden van de instelling. Voor zover die beoordeling mede geschiedt door onafhankelijke deskundigen, zijn de uitkomsten daarvan openbaar".

Omdat onze instelling altijd reeds een wetenschappelijke instelling heeft willen zijn en daarom controle op de kwaliteit van zowel het onderwijs als het onderzoek niet zal schuwen is het zaak allereerst intern te zorgen voor een structuur waarin naast het onderwijs ook het onderzoek gestimuleerd en gecontroleerd wordt - en dat efficiënter dan in het verleden gebeurde. De infrastructuur voor de wetenschapsbeoefening in Kampen dient versterkt te worden. Op dit moment zijn wij daarover nog in discussie. Wij hopen, zo mogelijk nog voor het einde van de cursus 1989-1990, u over het resultaat van onze besprekingen te kunnen inlichten.

De door de senaat ingestelde commissie heeft tevens tot taak gekregen, de docenten die nog niet gepromoveerd zijn en dat alsnog willen, te stimuleren en te adviseren, en bij hen ook te informeren naar faciliteiten die ter bevordering van de afwerking van hun promotieproject, trekt zouden kunnen worden. De senaat is ervan doordrongen dat hij zich zeer tijdig moet beraden, niet alleen op het vervullen van vacatures die op het agendum van een a.s., maar ook die op dat van volgende synoden zullen staan. Het alert

zijn op benoemingen in "toekomst houdt ook heel concreet in, dat het niet aan ons moet liggen wanneer het bij vacatures op korter of langer termijn aan mensen ontbreekt die de doctorstitel hebben verworven of binnen redelijke tijd kunnen verwerven. Mocht het reeds in dit stadium nodig zijn, dan zullen wij u ook over dit onderwerp binkort onze bevindingen melden.

EMERITAATS- EN PENSIOENREGELING VOOR HEN DIE WERKZAAM ZIJN AAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT

Artikel 1. Definities.

1. In deze regeling wordt onder „pensioen”, ook als dit woord voorkomt in samenstellingen als „ouderdomspensioen”, „pensioendatum” en dergelijke, mede verstaan „emeritaat(sgeld)”.

2. In deze regeling wordt verstaan onder:

a. Stichting:

Stichting voor de Financiële Verzorging van de opleiding tot de Dienst des Woords in de Gereformeerde Kerken in Nederland, gevestigd te Groningen.

b. Deelnemer:

Degene die krachtens het bepaalde in artikel 2 in deze regeling is opgenomen.

c. Weduwe:

De vrouw die bij overlijden van de (gewezen) deelnemer zijn echtgenote is krachtens een voor de pensioendatum gesloten huwelijk.

d. Kind

1. Het kind van de (gewezen) deelnemer, geboren uit of gewettigd door of geadopteerd tijdens een huwelijk dat de (gewezen) deelnemer voor de pensioendatum heeft gesloten, alsmede het kind dat door de (gewezen) deelnemer voor de pensioendatum is erkend.

2. Het stief- of pleegkind van de (gewezen) deelnemer dat zowel voor de pensioendatum als bij zijn overlijden als zijn eigen kind wordt onderhouden en opgevoed.

e. Pensioendatum:

Voor de deelnemers behorende tot de docenten: de eerste van de maand september volgende op het cursusjaar waarin de deelnemer 65 jaar wordt; voor de overige deelnemers: de eerste van de maand waarin de (gewezen) deelnemer 65 jaar wordt.

f. Verzekeraar:

De verzekeringsmaatschappij waarmee overeenkomstige van verzekering zijn gesloten.

Artikel 2. Deelnemerschap.

1. In deze pensioenregeling zijn opgenomen:

a. de werknemer die voor onbepaalde tijd in dienst is van de Stichting; zolang de werknemer nog geen 25 jaar is, is het bepaalde in artikel 16 van toepassing,

b. de docenten in volledige dienst;

c. de overige docenten voorzover hun schriftelijk mededeling is gedaan van opnemings in de regeling;

2. De werknemer die eerst na de ingangsdatum van deze regeling de 25-jarige leeftijd bereikt, is opgenomen op de eerste van de maand waarin hij 25 jaar wordt.

3. Het deelnemerschap eindigt zodra de dienstbetrekking tussen de werknemer en de Stichting eindigt, dan wel zodra een docent ophoudt docent te zijn aan de opleiding tot de Dienst des Woords in de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Artikel 3. Pensioenaanspraken.

1. De deelnemer heeft aanspraak op:

- ouderdomspensioen;
- arbeidsongeschiktheidspensioen;
- weduwenpensioen;
- aanvullend weduwenpensioen;
- wezenpensioen.

De aanspraken worden, voorzover het betreft de deelnemers, bedoeld in artikel 2.1 a, en de deelnemers bedoeld in artikel 2.1 b en c, die niet voorheen predikant zijn geweest, bij de verzekeraar ondergebracht. Zij worden van kracht zodra daarvan mededeling is gedaan aan de deelnemer op de dagtekening van deze mededeling. Voorzover het betreft de overige deelnemers, kunnen aanspraken door de Stichting bij de verzekeraar worden ondergebracht.

Is verzekeren of verhogen van het verzekerd bedrag niet onder normale condities mogelijk, dan zal de Stichting in overleg met de verzekeraar en de deelnemer een voorziening treffen die zoveel mogelijk aansluit bij deze regeling en het normale kostenniveau.

De in artikelen 5 t/m 10 omschreven grootte van de aanspraken geldt uitsluitend bij deelneming tot de pensioendatum of tot eerder overlijden. De aanspraken worden mede beheerst door hetgeen de Stichting en de verzekeraar overeenkomen, voorzover niet in strijd met de bepalingen van deze regeling.

Artikel 4. Pensioengrondslag.

Op de dag van opneming en vervolgens jaarlijks op 1 januari wordt voor elke deelnemer de pensioengrondslag vastgesteld.

De pensioengrondslag is gelijk aan het jaarsalaris verminderd met een franchise. De franchise is gelijk aan $10/7$ x het op 1 januari bekende jaarlijkse gezamenlijke pensioen volgens de Algemene Ouderdomswet voor een echtpaar, waarvan zowel de man als de vrouw 65 jaar of ouder is.

Onder jaarsalaris wordt verstaan 12 maal het vaste maandsalaris dat geldt op het tijdstip van vaststelling van de pensioengrondslag, vermeerderd met de vakantiebijslag.

Tot het vaste maandsalaris worden niet gerekend vergoeding wegens overwerk, onkostenvergoedingen, en andere aan de dienstbetrekking verbonden emolumenten. Ingeval niet in volledige arbeidstijd wordt gewerkt, wordt onder het vaste maandsalaris verstaan het vaste maandsalaris dat zou hebben gegolden bij volledige arbeidstijd.

Gedurende de uitkering van een arbeidsongeschiktheidspensioen, worden wijzigingen in de pensioengrondslag niet in aanmerking genomen.

In geval de toepassing van deze bepaling tot kennelijke onbillijkheid leidt, kan daarvan door de Stichting in voor de deelnemer gunstige zin worden afgeweken.

Artikel 5. Ouderdomspensioen.

Het ouderdomspensioen gaat in op de pensioendatum en het wordt uitgekeerd tot het einde van de maand waarin de gewezen deelnemer overlijdt.

Het jaarlijkse ouderdomspensioen is gelijk aan $1 \frac{3}{4}\%$ van het gemiddelde van de pensioengrondslagen die in de laatste 2 jaar onmiddellijk voorafgaande aan de pensioendatum worden vastgesteld, vermenigvuldigd met het aantal jaren gelegen tussen de aanvangsdatum van het deelnemerschap van de deelnemer en de pensioendatum. Voor de berekening van het ouderdomspensioen worden uitsluitend de jaren onmiddellijk voorafgaande aan de pensioendatum in aanmerking genomen met een maximum van 40. Gedeelten van een jaar worden afgerond op hele maanden.

Het jaarlijkse ouderdomspensioen voor docenten, zijnde gewezen predikanten is gelijk aan 70% van het gemiddelde van de pensioengrondslagen van de deelnemer die in de laatste 2 jaar onmiddellijk voorafgaande aan de pensioendatum worden vastgesteld, verminderd met opgebouwde ouderdomspensioenrechten uit hoofde van een elders vervulde dienstbetrekking.

Zolang een pensioengrondslag nog niet is vastgesteld, wordt deze geacht gelijk te zijn aan de laatst vastgestelde pensioengrondslag.

Ingeval een deelnemer minder dan de volledige arbeidstijd heeft gewerkt, wordt het aantal jaren, bedoeld in lid 2, verminderd naar rato van de periode(n) waarin en d mate waarin hij minder dan de volledige arbeidstijd heeft gewerkt. Indien op enig ogenblik de toekomstige diensttijd van belang is, wordt aangenomen dat de mate waarin op dat ogenblik minder dan de volledige arbeidstijd wordt ge• werkt, onveranderd blijft.

Artikel 6. Arbeidsongeschiktheidspensioen.

1. Het arbeidsongeschiktheidspensioen gaat in, zodra de deelnemer ten gevolge van ziekte of gebreken gedurende 104 weken onafgebroken geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt is, en het wordt uitgekeerd zolang de arbeidsongeschiktheid voortduurt; doch uiterlijk tot de pensioendatum.

2. Het arbeidsongeschiktheidspensioen bij gehele arbeidsongeschiktheid is gelijk aan de som van 80% van dat gedeelte van het jaarsalaris dat uitgaat boven een bedrag gelijk aan 261 maal het maximum dagloon, waarnaar de uitkeringen ingevolge de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering(WAO)wordenberekenden 10/70 deel van uitkering op grond van de WAO

3. Onder jaarsalaris wordt verstaan het jaarsalaris waarvan de laatst voor de ingang van het arbeidsongeschiktheidspensioen vastgestelde pensioengrondslag is afgeleid; dit jaarsalaris wordt slechts gewijzigd in overeenstemming met de algemene salariswijziging. Onder maximum dagloon wordt verstaan het maximum dagloon dat geldt op 1 januari samenvallende met dan wel onmiddellijk voorafgaande aan de dat waarop het arbeidsongeschiktheidspensioen ingaat; dit maximum dagloon word steeds per 1 januari vastgesteld in overeenstemming met het dan geldende wettelijk maximum dagloon.

4. Het arbeidsongeschiktheidspensioen bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid is het percentage van het in de vorige leden omschreven pensioen dat gelijk is aan het krachtens de AOW/WAO voor de deelnemer vastgestelde uitkeringspercentage van het dagloon.

5. In geval van beëindiging van het deelnemerschap voor de pensioendatum anders dan wegens arbeidsongeschiktheid, vervalt de aanspraak op arbeidsongeschiktheidspensioen.

Artikel 7. Weduwenpensioen

1. Weduwenpensioen wordt uitgekeerd indien en zolang de weduwe recht heeft op een pensioen/uitkering krachtens de Algemene Weduwen- en Wezenwet en voorts na het bereiken door de weduwe van de 65-jarige leeftijd.

2. Het jaarlijkse weduwenpensioen bedraagt:

- indien de echtgenoot bij zijn overlijden deelnemer was, 70% van het jaarlijk ouderdompensioen waarop hij recht zou hebben gehad indien hij als deelnemer de pensioendatum zou hebben bereikt en de laatstelijk voor hem gegold hebbende pensioengrondslag onveranderd van kracht zou zijn gebleven;
- indien de echtgenoot op het tijdstip van zijn overlijden gewezen deelnemer was en recht, c.q. uitzicht of recht had op ouderdompensioen, 70% van dit pensioen per jaar.

3. Indien de weduwe van de (gewezen) deelnemer meer dan 10 jaar jonger is dan hij wordt het weduwenpensioen, voor elk vol jaar dat het verschil in leeftijd meer draagt dan 10 jaar, verminderd met $2 \frac{1}{2}$.

4. Ingeval de weduwe in het huwelijk treedt, bedraagt van dat ogenblik af, in afwijking van het bepaalde in lid 1, het weduwenpensioen 70% van het ouderdompensioen van de gewezen deelnemer, gebaseerd op de werkelijke deelnemingsjaren.

Artikel 8. Aanvullend weduwenpensioen.

1. Het aanvullend weduwenpensioen gaat in op dezelfde datum als het weduwenpensioen en het wordt uitgekeerd tot de eerste van de maand waarin zij haar 65ste verjaardag bereikt.

Het aanvullend weduwenpensioen is gelijk aan het bedrag dat over het weduwen-, pensioen en het aanvullend weduwenpensioen verschuldigd is wegens premieheffing voor de volksverzekeringen. (AOW, AWW, AWBZ, AAW).

Artikel 9. Echtscheiding.

al van echtscheiding of ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed is paalde in artikel 8a van de Pensioen- en Spaarfondsenwet van toepassing.

Artikel 11. Wezenpensioen.

Voor het ontvangen van wezenpensioen komen in aanmerking kinderen die: a. Jonger zijn dan 18 jaar; b. 18 jaar of ouder, maar nog geen 27 jaar zijn, zolang:

- of hun voor werkzaamheden beschikbare tijd grotendeels in beslag wordt genomen door of in verband met het volgen van onderwijs of eenopleiding voor een beroep,
- of zij ten gevolge van ziekte of gebreken niet in staat zijn om 55% te verdienen van hetgeen lichamenlijk en geestelijk gezonde kinderen, die overigens in gelijke omstandigheden verkeren, kunnen verdienen en daartoe ook, hetzij vermoedelijk, in het eerstkomende jaar niet in staat zullen zijn, onder aftrek van A.A.W. uitkering.

Het wezenpensioen gaat in op de eerste van de maand waarin de (gewezen) deelnemer overlijdt, maar niet eerder dan op de eerste van de maand waarin het kind pensioen gerechtigd wordt.

Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot het einde van de maand waarin het kind ophoudt pensioengerechtigd te zijn of overlijdt.

Het wezenpensioen bedraagt 14% van het ouderdompensioen, berekend als aangegeven in artikel 5.

1. Het wezenpensioen wordt verdubbeld indien er geen weduwe (meer) is aan wie weduwnpensioen wordt uitgekeerd.

De som van het weduwnpensioen en het wezenpensioen van de pensioengerechtigde kinderen tezamen mag niet hoger zijn dan de pensioengrondslag waarnaar die pensioenen zijn berekend.

Zo nodig worden daartoe alle betrokken pensioenen naar evenredigheid verminderd.

2. Uitkering van pensioen.

pensioenen worden uitgekeerd door de verzekeraar of door de Stichting in maandelijkse termijnen achteraf.

Artikel 12. Verzekeringen.

De Stichting bepaalt bij welke verzekeraar en op welke voorwaarden met inachtneming van de bepalingen van deze regeling de pensioenaanspraken worden verzekerd.

Op zijn verzoek zal de deelnemer inzage worden verleend van de overeenkomst met de verzekeraar.

De Stichting is niet aansprakelijk indien de verzekeraar zijn verplichtingen niet of slechts gedeeltelijk nakomt.

Jaarlijks zal worden bezien welke reserves nodig zijn ter dekking van de niet verzekerde aanspraken.

Artikel 13. Kosten.

Kosten van de pensioenregeling zijn geheel voor rekening van de Stichting.

Artikel 14. Einde deelnemerschap voor de pensioendatum.

1. Ingeval het deelnemerschap, anders dan wegens overlijden of arbeidsongeschiktheid, eindigt voor de pensioendatum worden de aanspraken van de deelnemer, voorzover ondergebracht bij de verzekeraar, premievrij gemaakt, mits het deelnemerschap tenminste 1 jaar heeft geduurd.

Voor de bepaling van de hoogte van deze aanspraken is artikel 8 van de Pensioen-enSpaarfondsenwet van toepassing.

2. Voor het verschil tussen de aanspraken voor en na premievrijmaking kan de deelnemer bedoeld in artikel 2.1 .a of zijn nieuwe werkgever een verzekering sluiten volgens door de verzekeraar op te geven - zoveel mogelijk aan de oorspronkelijke

verzekering aansluitende - vorm(en) en condities, uitgaande van het collectieve basistarief.

Het verzoek daartoe moet uiterlijk twee maanden na de ontslagdatum door de verzekeraar zijn ontvangen.

3. Bij emigratie van de (gewezen) deelnemer bedoeld in artikel 2. La zal op zijn verzoek afkoop van de aanspraken plaatsvinden, mits de uitkeringen nog niet zijn ingegaan. De afkoopwaarde wordt aan de (gewezen) deelnemer uitgekeerd.

4. Over aanspraken die niet bij de verzekeraar zijn ondergebracht wordt per geval naar billijkheid een regeling getroffen.

Artikel 15. Aanpassing van pensioenaanspraken.

1. Indien sociale wetten of verplicht gestelde pensioenvoorzieningen worden ingevoerd of gewijzigd, zal de Stichting, indien zij daartoe termen aanwezig acht, deze pensioenregeling - met inachtneming van eventuele wettelijke voorschriften - aan de gewijzigde omstandigheden aanpassen.

2. Indien de Stichting hiertoe wenst over te gaan, stelt zij de deelnemers en de verzekeraar hiervan onmiddellijk schriftelijk in kennis.

Artikel 16. Nabestaandenvoorziening voor jeugdige-deelnemers(voorregeling).

1. De jeugdige deelnemer, bedoeld in artikel 2.1.a heeft uitsluitend aanspraken op weduwen-, aanvullend weduwen- en wezenpensioen.

2. De verzekeringen die ter dekking van deze aanspraken worden gesloten, hebben geen premievrije waarde of afkoopwaarde.

Artikel 17. Verplichting tot medewerking.

1. Ieder die op grond van deze regeling aanspraak op pensioen heeft, is verplicht aan de goede uitvoering van deze regeling mee te werken. 1

Zo zal de deelnemer zich op verzoek van de Stichting onderwerpen aan een geneeskundig onderzoek en zal hij alle gegevens en bewijsstukken verstrekken, die de Stichting of de verzekeraar nodig oordeelt.

Voorts is de mannelijke deelnemer verplicht aan de werkgever schriftelijk opgave te doen:

- a. van het aangaan van zijn huwelijk en wel voor de voltrekking daarvan;
- b. van de ontbinding van zijn huwelijk en wel binnen veertien dagen daarna;
- c. van zijn kinderen die voor wezenpensioen in aanmerking komen.

2. Voorzover ten gevolge van het geven van onjuiste inlichtingen of van nalatigheid in het geven van inlichtingen pensioenaanspraken niet door verzekering of reserveris zijn gedekt, vervallen die aanspraken.

Artikel 18. Toeslagen op pensioenen.

1. Jaarlijks zal worden beoordeeld of een toeslag op ingegane pensioenen wordt gegeven.

Voor het bepalen van de hoogte van een eventuele toeslag wordt gekeken naar de indexcijfers van de regelingslonen en de (gecorrigeerde) indexcijfers van de kosten van gezinsconsumptie, zoals deze cijfers telkens over het afgelopen jaar door het Centraal Bureau voor de Statistiek worden vastgesteld.

Als richtlijn wordt de laagste procentuele verhoging van beide indexcijfers aangehouden. Indien toepassing van deze richtlijn een toeslag zou opleveren van minder dan 1 %, wordt geen toeslag gegeven doch kan de procentuele verhoging in aanmerking worden genomen bij de bepaling van een toeslag in een later jaar.

2. Het totaal van het ingegane pensioen plus de toeslagen) kan niet hoger zijn dan de pensioenaanspraken van vergelijkbare nog actieve deelnemers.

Artikel 19. Onvoorziene gevallen, beslechting geschillen.

1. In gevallen waarin door deze regeling niet wordt voorzien, beslist de Stichting.
2. Alle geschillen betreffende deze regeling zullen met uitsluiting van de gewone rechter worden onderworpen aan het oordeel van een commissie van drie personen, wier uitspraak door partijen wordt aanvaard als een hen bindend advies.
Van deze personen wordt één benoemd door de Stichting en één door de andere partij; deze beide personen tezamen benoemen een derde.
Indien zij het over de benoeming van de derde niet eens kunnen worden, geschiedt de benoeming van deze derde door de kantonrechter in wiens rechtsgebied de arbeidgewoonlijk wordt verricht.
De leden van de commissie beslissen als goede mannen naar billijkheid.
De in het ongelijk gestelde partij draagt, voorzover de commissie niet anders beslist, de kosten van het geschil.

Artikel 20. Slotbepaling.

De aanspraken op grond van deze regeling vervangen per de ingangsdatum van het deelnemerschap aan deze regeling de voordien door de Stichting aan de deelnemer verleende pensioenaanspraken.
In de verzekeringen, gesloten op grond van deze regeling, is de waarde verwerkt van de verzekeringen op grond van de voorgaande regeling.

Artikel 21. Overgangsbepaling.

De op de datum van inwerkingtreding van deze regeling jegens de Stichting bestaande pensioenaanspraken blijven van kracht, voorzover zij in voor de deelnemer gunstige zin afwijken van de aanspraken op grond van deze regeling.

Artikel 22. Inwerkingtreding.

Deze regeling treedt in werking met ingang van 7 juni 1990.

RAPPORT DEPUTATEN BETREKKINGEN MET DE BUITENLANDSE KERKEN

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

In het rapport dat u nu in handen heeft, treft u het verslag aan van de werkzaamheden die door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 zijn opgedragen aan de deputaten voor de betrekkingen met buitenlandse kerken. U leest over de uitvoering van de besluiten van deze synode inzake de relaties van de Geref. Kerken in Nederland met kerken in het buitenland, en wel in de periode oktober 1987 tot juni 1989.

Goed beschouwd natuurlijk niet meer dan een heel klein fragment van het veelomvattende werk van Christus. Een werk dat nooit door ons, met onze mogelijkheden in kaart te brengen is. Maar zelfs zo'n klein fragment is voor ons al verrassend en indrukwekkend, omdat wij ook daarin de heerlijkheid van Christus' werk hebben mogen ontdekken.

Zo hebben wij mogen werken, en zo leggen wij dit rapport op de tafel van de generale synode. En - zoals is opgedragen - op de tafels van de kerkeraden.

Daar willen wij nog graag het volgende bij opmerken: De ontwikkelingen en gebeurtenissen worden natuurlijk niet stop gezet bij de afsluiting van dit rapport. Nu moet volgens de instructie het rapport een half jaar vóór het begin van de synode verschijnen, maar dat betekent dat een periode van bijna eenjaar (dat is ongeveer 1/3 van de tijd tussen twee generale synodes) onvermijdelijk terecht komt in een aanvullend rapport.

Het is de gewoonte geworden om een dergelijk aanvullend rapport, dat zeer kort voor de synode verschijnt, alleen aan de generale synode aan te bieden en niet aan de kerken toe te zenden. Dat is geen bezwaar wanneer het gaat om minimale extra informatie.

Maar gezien de periode die dit aanvullend rapport moet bestrijken, en - mede als gevolg daarvan - het grote aantal voorlopige conclusies in het rapport dat nu voor u ligt, ontstaat de situatie dat er een omvangrijk aanvullend rapport verschijnt met vrij veel nieuwe informatie, en met als gevolg dat voorstellen uit het oorspronkelijke rapport kunnen vervallen, of worden gewijzigd. En dat alles zonder dat de kerken daarover zijn geïnformeerd. En zonder dat de kerkeraden dat weten, kunnen hun brieven en reacties n.a.v. het hoofd rapport overbodig of niet meer ter zake zijn. Deputaten achten dit onjuist, en zijn daarom van plan ook het aanvullend rapport t.z.t. aan de kerken toe te zenden.

Het uitbrengen van twee rapporten met enkele maanden tussenruimte stuit ongetwijfeld op bezwaren, maar een belangrijk deel van de rapportage aan de kerken onthouden is nog bezwaarlijker.

Groningen, juli 1989. Namens de deputaten,
J. de Gelden secretaris

Inhoud

1 Samenstelling en werkwijze

- 1 Personalia
- 2 Taakverdeling
- 3 Vergaderingen

2 Algemene zaken

- 1 Acta
- 2 Generale Synode Leeuwarden 1990

- 3 Verklaringen
- 4 Publikaties

3 Sectie I: Sumba/Savu

4 Sectie II: Het verre oosten

- 1 Presbyteriaanse Kerk in Korea
- 2 Reformed Presbyterian Church of Taiwan
- 3 Dutch Reformed Church of Sri Lanka
- 4 Reformed Church of Japan
- 5 Evangelical Reformed Church in Singapore
- 6 Christian Brethren Free Church, Philippines

5 Sectie III: Angelsaksische landen

- 1 Canadian Reformed Churches
- 2 Free Reformed Churches of Australia
- 3 Evangelical Presbyterian Church of beland
- 4 Free Church of Scotland
- 5 Reformed Presbyterian Church of beland
- 6 Reformed Church in the United States
- 7 Presbyterian Church of Eastern Australia
- 8 Reformed Churches of New Zealand
- 9 Orthodox Presbyterian Church
- 10 Presbyterian Association in England
- 11 Presbyterian Church in America
- 12 Orthodox Presbyterian Church of New Zealand
- 13 Christian Reformed Church

6 Sectie III: Internationale Conferentie van Geref.Kerken

7 Sectie IV: Afrika en Europa

- 1 Europa
 - 1 Frankrijk
 - 2 Bremen
 - 3 Griekenland
 - 4 Spanje
- 2 Afrika
 - 1 Zuid-Afrika
 - 1 Vrye Gereformeerde Kerke in S-Afrika
 - 2 Gereformeerde Kerke in S-Afrika
 - 3 Nederd. Gereform. Kerk in S-Afrika
 - 2 Overig Afrika
 - 1 Nigeria
 - 2 Zaire

8 Sectie V: Lux Mundi

9 Sectie VI: Regels voor relaties met kerken in het buitenland

10 Financiën

BIJLAGEN:

- 1 overzicht met kaartje van de kerken op Sumba
- 2 rapport van prof.dr. N.H. Gootjes m.b.t. de Westminster Standards in de Presb.

- Church in Korea
- 3 rapport van br. J. val. Kolk van bezoek aan de G.S. van de Can. Ref. Churches, gehouden in Winnipeg 1989
 - 4 rapport van drs. H.van Veen van bezoek aan de General Assembly van de FCS in mei 1988
 - 5 rapport van ds. M. Brandes en br. J.L. Joosse van bezoek aan Spanje in november 1988
 - 6 rapport van prof. J. Kamphuis en br. J. val. Kolk van bezoek aan de Sinode van de GKSA in januari 1988

Niet altijd zijn de namen van kerken of organisaties voluit geschreven. Er wordt veel gebruik gemaakt van afkortingen. Om het lezen en bestuderen van het rapport te vergemakkelijken treft u hierbij een lijst van afkortingen met hun betekenis.

- BBK : Betrekkingen met Buitenlandse Kerken
 BEC : British Evangelical Council
 CanRC : Canadian Reformed Churches
 CGKN : Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland
 CRC : Christian Reformed Church
 DRC : Dutch Reformed Church of Sri Lanka
 EPCI : Evangelical Presbyterian Church of Ireland
 ERCZ : Eglise Réformée Confessante au Zaïre
 EREI : Eglises Réformées Évangéliques Indépendantes
 FCS : Free Church of Scotland
 FERC : First Evangelical Reformed Church of Singapore
 FRCA : Free Reformed Churches of Australia
 GA : General Assembly
 GEC : Greek Evangelical Church
 GGRI : Gereja Gereja Reformasi di Indonesia
 GKN(V) : Geref. Kerken in Nederland (Vrijgemaakt)
- GKSA : Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika
 GOS : Gereformeerde Oecumenische Synode (nu: GOR)
 GOR : Gereformeerde Oecumenische Raad
 ICR : Iglesia Cristiana Reformada
 ICRC : International Conference of Reformed Churches
 IRP : Iglesia Reformada Presbiteriana
- NAPARC : North American Presbyterian And Reformed Council
 NGK : Nederlands Gereformeerde Kerken
 NGKSA : Nederduits Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika
- OPC : Orthodox Presbyterian Church
 OPCNZ : Orthodox Presbyterian Church of New Zealand
 PAE : Presbyterian Association in England
 PCA : Presbyterian Church in America
 PCEA : Presbyterian Church of Eastern Australia
 PCK : Presbyterian Church in Korea (Kosin)
- RCJ : Reformed Church in Japan
- RCUS : Reformed Church in the United States
 RES : Reformed Ecumenical Synod (nu REC)
 REC : Reformed Ecumenical Council
 RPCI : Reformed Presbyterian Church of Ireland

RPCNA : Reformed Presbyterian Church of North America
RPCT : Reformed Presbyterian Church of Taiwan
RCNZ : Reformed Churches of New Zealand
VGKSA : Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika
WARC : World Alliance of Reformed Churches
WCC : World Council of Churches (Wereldraad v. Kerken).

1 Samenstelling en werkwijze

1 *Personalia*

De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 benoemde als deputaten voor de betrekkingen met de buitenlandse kerken:

ds. O.J. Douma te Groningen (thans Ermelo) als samenroeper,
ds. J. Bomhof te Wapenveld,
ds. M. Brandes te Groningen (thans Hardenberg),
ds. S. S. Cnossen te Drachten,
ds. J. de Gelder te Groningen,
J.L. Joosse te Bunschoten,
A. Kampen te Groningen,
ds. H. Knigge te Daarlerveen,
J. van der Kolk te Ermelo,
H.J. Leskens te Hattem,
prof. drs. H. M. Ohmann te Kampen,
ds. W. Pouwelse te Amersfoort (thans Zeist),
C. J. Smalibroek te Nijmegen (thans Ede),
drs. H. van Veen te Lomen,
A. Vreugdenhil te Hardenberg,
ds. T. Wendt te Bunschoten,
D.J. van Wijnen te Voorburg.

En als secundi:

D. de Bruin te Nijkerk,
prof. drs. D. Deddens te Kampen (thans Hoogeveen),
E. Gosker te Meppel,
mevr. drs. G. de Groot te Hillegom,
ds. K.J. Kapteyn te Kampen (thans Hoogeveen),
mevr. H. E. Kooij-Oggel te Capelle aan de IJssel.

Vrijwel vanaf het begin was ds.J. Bomhof verhinderd aan de werkzaamheden deel te nemen. Mevr.H.E. Kooij-Oggel heeft zijn plaats in het deputaatschap ingenomen. In november 1988 gaf br. A. Vreugdenhil te kennen dat hij op doktersadvies een aantal taken moest afstoten, en dat hij zich daarom moest terugtrekken uit het deputaatschap.

De personele bezetting in het buitenland onderging in de verslagperiode aanzienlijke verandering. In Korea werkten als zendeling-hoogleraren drs.J.M.Batteau tot de zomer van 1988, en dr. N.H. Gootjes tot de zomer van 1989. Ten dienste van de zusterkerken op Sumba werkten daar ds. J. Klamer en tot voorjaar 1988 drs. J.A. Boersema. Drs. A.J. Pol werkt als opvolger van de laatstgenoemde op Sumba vanaf januari 1989.

De administratie van LUX MUNDI kon i.v.m. ziekte niet langer verzorgd worden door br. J.G. Venema te Haren. Deputaten vonden mevr. N.M. Spaans te Putten bereid dit over te nemen.

2 Taakverdeling

Als voorzitter van deputaten functioneerde ds. O.J. Douma, als algemeen secretaris ds. J. de Gelden als tweede voorzitter ds. M. Brandes, als tweede secretaris/notulist ds. S.S. Cnossen en als penningmeester br. J. val. Kolk.

Met het oog op de verdere verdeling van de taken werd een indeling in secties gemaakt:

sectie I	ds. H. Knigge (voorz.) ds. T. Wendt (secr.) H. J. Leskeus	Indonesië Zuid-Amerika
sectie II	ds. S.S.Cnossen (voorz.) C.J. Smallenbroek (secr.) ds. O.J. Douma A. Kampen	Het verre oosten (m.u.v. Indonesië)
sectie III	ds. J.de Gelder (voorz.) D.J.van Wijnen (secr.a) drs.H.van Veen (secr.b)	zaken m.b.t. de LC. R.C. (a), en de Angel Saksische landen (b)
sectie IV	J.v.d.Kolk (voorz.) Mw.H.E.Kooij-Oggel (secr.) ds. M. Brandes J.L. Joosse	Afrika en het vasteland van Europa
sectie V	prof.drs.H.M.Ohmann (voorz.) A. Vreugdenhil (secr.) ds. W. Pouwelse	redactie en uitgave LUX MUNDI
sectie VI	prof.drs.H.M. Ohmann (voorz.) J.v.d. Kolk (secr.) ds. O.J. Douma D.J. van Wijnen	regels voor beoefening van kerkelijke gemeenschap

3 vergaderingen

Als regel werden de algemene vergaderingen gehouden om de twee maanden in Ermelo. Tot nu toe waren dat er elf. Het meeste voorwerk wordt gedaan in de secties die gewoonlijk bijeen komen tussen twee algemene vergaderingen. De notulen van die sectievergaderingen, met de voorstellen en actiepunten daaruit vormen dan het raamwerk voor de agenda van een algemene vergadering.

Belangrijk waren met name ook de rapporten van de zendeling-hoogleraren in Korea en de zendeling-docenten op Sumba. Met hen is ook mondeling contact wanneer ze in Nederland zijn.

Een enkele keer kon een speciale vergadering worden belegd voor een ontmoeting met gasten uit buitenlandse kerken.

2 Algemene zaken

1 Acta

De Acta van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 zijn verzonden naar de daarvoor in aanmerking komende kerken in het buitenland.

Er is een overzicht - en in enkele gevallen een samenvatting - gemaakt van de belangrijkste artikelen uit deze Acta, met het doel deze in het Engels te doen vertalen en toe te zenden aan die kerken in het buitenland waar men de Acta in het Nederlands niet kan lezen. Op het moment dat dit rapport moet worden afgesloten is deze vertaling nog niet gereed, maar deputaten verwachten dat dat zeker wel het geval zal zijn, wanneer het rapport verschijnt.

2 *Generale Synode Leeuwarden 1990*

De zusterkerken zijn tijdig uitgenodigd afgevaardigden te zenden om de Generale Synode van Leeuwarden 1990 als adviseurs bij te wonen, terwijl de buitenlandse kerken waarmee de voorlopige relatie van kerkelijk contact bestaat is gevraagd naar deze synode waarnemers te zenden.

3 *Verklaringen*

Een verklaring dat de betrokkene predikant is in volle rechten binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland, en dat hij dus - overeenkomstig de afgesproken regels voor de beoefening van de kerkelijke gemeenschap tussen zusterkerken - desgevraagd zonder bezwaar mag voorgaan in diensten des Woords van deze kerken, werd afgegeven aan ds. M. Brandes (Zd. Afrika), ds. G. Blijdorp (Zd. Afrika), prof. J. Kamphuis (Zd. Afrika), ds. M. van Dooren (Zd. Afrika), ds. A.J. Pol (Canada), ds. P. Houtman (Zd. Afrika), ds. Tj. Boersma (Zd. Afrika en Canada), ds. A.J. de Visser (Zd. Afrika), ds. D. Los (Zd. Afrika), ds. L. Moes (Canada), ds. D. Grutter (Canada), ds. J. Geersing (Zd. Afrika) en ds. L. Douw (Zd. Afrika).

De volgende predikanten uit het buitenland die Nederland bezochten, konden gelijke verklaringen overleggen:

Ds. F.J. van Hulst van de V.G.K.S.A.; Rev. G. Wieske, Rev. D.G.J. Agema en Rev. D. de Jong van de Can. Ref. Churches; Rev. K. Bruning en Rev. J. Koelewijn van de Free Ref. Churches of Australia.

4 *Publikaties*

- 1 De opdracht in de instructie m.b.t. de brochure 'For the sake of true ecumenicity', heeft de aandacht gehad van deputaten. Deputaten zijn van oordeel dat de inhoud toch te tijdgebonden is geweest, om de brochure nu nog als voorlichtingsmiddel te gebruiken. Er is niet besloten tot herziening over te gaan, want het is de vraag of naast ons informatieboekje, dat in de maak is, er nog iets anders moet zijn, in de geest van bovengenoemde brochure.
- 2 De tekst van het herschreven informatieboekje 'The Reformed Churches in The Netherlands and what they stand for' is gereed, en wordt momenteel vertaald in het Engels. Er moet nog bekeken worden of er ook een uitgave moet komen in andere talen - en zo ja: in welke.
- 3 Een Engelse vertaling van de kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland is verzorgd door ds. W. Pouwelse. Overwogen wordt deze uit te geven in hetzelfde formaat als het onder 2.4.2 genoemde informatieboekje.

3 *Sectie I: SUMBA/SAVU*

1 *Kerkelijk leven op Sumba*

Aan de Generale Synode van Spakenburg-Noord kon gerapporteerd worden, dat het kerkelijk leven op Sumba zich positief ontwikkelt. Deputaten kunnen met dankbaarheid melden, dat deze lijn in het kerkelijk leven van onze zusterkerken zich

voortzet. De ontwikkeling van het kerkverband, waarvan reeds in het vorige deputatenrapport gewag werd gemaakt, is ook in de afgelopen jaren verder gegaan. Door instituering van voormalige wijkgemeenten tot zelfstandige kerken groeiden onze zusterkerken uit tot een kerkverband dat momenteel 14 kerken telt, met 13 predikanten in actieve dienst en 28 evangelisten.

Door de uitbreiding van het aantal kerken werd het ook nodig meerdere classicale ressorten te vormen. De kerken op Savu en Timor vormen vanaf juli 1988 een eigen classis. Terwijl daarnaast de kerken op Sumba zelf verdeeld zijn in twee classes: een zogeheten bergclassis en een kustclassis. Overwogen wordt of ook de 'bergclassis' niet binnenkort gesplitst moet worden. Een overzicht van de kerken verdeeld over de drie classes is als bijlage bij dit rapport gevoegd.

Naast deze organisatorische groei mag ook geconstateerd worden, dat er in confessionele vastheid een gestadige positieve ontwikkeling is. Met dankbaarheid mogen we opmerken dat het opbouwwerk in de gemeenten en het werk aan de S.T.M. in dit opzicht z'n vruchten af gaat werpen.

Deze groei in confessionele vastheid blijkt o.a. uit het feit, dat de Sumbanese kerken zich meer en meer bezinnen op de plaats die de oude adat inneemt. Een classisvergadering nam hierover besluiten, die een dam kunnen opwerpen tegen bepaalde heidense gebruiken bij begrafenissen en huwelijkssluitingen.

Ook de synode, die gehouden werd van 3 - 5 november 1987 hield zich met deze materie bezig, maar kwam nog niet tot de formulering van vaste regels.

Verblijvend was verder, dat deze synode kon besluiten contacten aan te gaan met de zogeheten Musyafir-kerken. Dit is een van de G.M.L.T. (Gereja Musyafir Injili Timur)afgescheiden kerkverband op Timor, waarmee al geruime tijd in de persoonlijke sfeer contacten bestonden. Hoewel de tijd nog niet rijp is voor volledige kerkelijke gemeenschap (daarvoor zijn de verschillen nog te groot) kon toch besloten worden tot samenwerking vooral op het gebied van de opleiding.

Evangelisten uit de Musyafir-kerken hebben intussen al een 'bijscholingscursus' aan de STM gevolgd, terwijl ook verschillende studenten van deze kerken daar staan ingeschreven. Aangezien op de vorige brief geen reactie was gekregen besloot de synode ook om opnieuw een dringend appèl uit te laten gaan naar de Gereja Gereja Bebas (predikant ds. P.P. Goossens), om te komen tot kerkelijke samenspreking.

Dit alles betekent niet, dat er in onze Sumbanese zusterkerken geen moeiten zijn. Uit de rapporten van ds. Klamer blijkt, dat er plaatselijk nog veel zwakte is. Verdrietig was ook, dat de moeiten rond ds. Rihibiha in de kerk van Pudiputeju geleid hebben tot een blijvende breuk. Verscheidene verzoeningspogingen ten spijt, heeft ds. Rihibiha niet willen meewerken aan een hereniging met het deel van de gemeente dat zich van hem had afgescheiden. De kustclassis van 8 en 9 oktober 1987 heeft daarop de afgescheiden kerk van Pudiputeju als wettige kerk erkend en er moest geconstateerd worden dat ds. Rihibiha zichzelf buiten het verband van de kerken heeft geplaatst. Korte tijd daarna is ds. Rihibiha overleden.

Ondertussen is in de kerk van Pudiputeju ds. Dara Hae (tevens docent aan de S.T.M.) als predikant bevestigd.

2 De zendelingdocenten .

1 Ds. J.A. Boersema

Ds. Boersema heeft in de periode waarover dit rapport gaat zijn werk als zendeling-docent aan de theologische opleiding in Waimarangu af mogen ronden. Ruim zeven jaar lang heeft hij in trouw en ijver zijn werk verricht. Onder zijn leiding is de school uitgegroeid van een evangelistenopleiding tot een middelbaar theologische school, die goed opgeleide predikanten aflevert.

Was er in het begin veel zorg over het voortbestaan van de school, nu kan geconstateerd worden, dat er een groeiend aantal studenten is, zelfs van buiten de

kring der Sumbanese kerken. De cursus 87/88 kon begonnen worden met 10 nieuwe leerlingen, waaronder twee uit de Musyafir-kerken. Aan het einde van de cursus mochten vijf leerlingen het diploma van de S.T.M.-P (evangelisten-opleiding) ontvangen. Tevens legden vijf leerlingen aan de S.T.M.-A (predikanten-opleiding) met goed gevolg het eindexamen af. In de nu lopende cursus 88/89 begon de S.T.M.-P met 21 leerlingen: elf 1e jaars- (waaronder vier leerlingen uit de Musyafir-kerken), zes 2e jaars- en vier 3e jaarsstudenten. Deze uitbreiding van het theologisch onderwijs maakte ook een uitbreiding van het gebouwencomplex noodzakelijk. Met deze (door deputaten gefinancierde) uitbreiding is inmiddels een begin gemaakt.

Naast de reguliere opleiding aan de S.T.M. is ds. Boersema ook begonnen met een speciale cursus in bijbeltalen voor enige studenten, die daar qua vooropleiding of bijzondere gaven voor in aanmerking kwamen. Zo wordt de basis gelegd voor een eventuele vervolgopleiding in het buitenland in de toekomst. Eind mei '88 keerde ds. Boersema definitief terug naar Nederland. Hij mocht ondertussen een beroep aannemen van de kerk van Apeldoorn, waar hij op 18 september 1988 bevestigd werd. De deputaten-buitenland van onze Sumbanese zusterkerken schreven bij het vertrek van ds. Boersema: Bij het uitoefenen van zijn taken `bleek duidelijk de opbloei van het geestelijk leven van de kerken middels de leiding van het kader, dat klaargekomen is aan de STMP-STM Waimarangu. In deze zaak betaamt het ons dank uit te spreken over de zegen van de HERE middels het werk van br. ds. J.A. Boersema. Middels deze brief zeggen wij namens de GGRI-NTT hartelijk dank voor al zijn opoffering en participatie in het verder helpen van de GGRI-NTT'.

2. Ds. J. Klamer

Deputaten kunnen niet anders dan op deze plaats grote erkentelijkheid uitspreken voor de inzet en ijver waarmee ds. Klamer zijn arbeid tot opbouw van de kerken op Sumba-Savu-Timor heeft verricht. Tevens is er veel dankbare waardering voor al de activiteiten van mevrouw Klamer. Met inzet van alle kracht heeft ds. Klamer steeds weer door middel van dikwijls vermoeiende tournees de diverse gemeenten van het Sumbanese kerkverband bezocht. Via gesprekken met evangelisten, predikanten en gemeenteleden heeft hij corrigerend en bemoedigend ingewerkt op het plaatselijk kerkelijk leven. Op talrijke plaatsen is hij kadervormend bezig geweest, door het organiseren van speciale ambtsdragerscursussen. Dat alles moet van grote betekenis geacht worden voor de opbouw van onze zusterkerken. Naast deze werkzaamheden heeft hij ook in Waimarangu aan de school belangrijke hulpdiensten verricht. Met name na het vertrek van ds. Boersema is het werk aan de school voor een groot deel op zijn schouders terechtgekomen, zodat hij maanden lang werk-voor-twee moest verrichten.

Verder moet genoemd worden dat de opleiding van een evangelist via het zo geheten System Mundus (een speciale bijscholingscursus voor evangelisten die niet het S.T.M.-P diploma hebben) grotendeels door hem is verricht.

Verder organiseert hij een schriftelijke bijscholingscursus voor plaatselijk ambtsdragers. Hij levert voorts als adviseur op de diverse classisvergaderingen een belangrijke bijdrage aan de besluitvorming van deze kerkelijke vergaderingen en tracht tenslotte door een regelmatig verschijnend kerkblad (Berita Gereja) het gereformeerde leven in onze zusterkerken verder te ontwikkelen.

Hij is voorts een belangrijke schakel tussen de Sumbanese kerken en de Musyafir-kerken op Timor. Naast dit alles heeft hij enige tijd zorg gedragen voor de scholing in de Engelse taal van een aantal studenten en een predikant. Deze scholing moet van belang geacht worden voor een volwaardig participeren van de Sumbanese kerken in wereldwijd oecumenisch verband (ICRC). Op 24 augustus 1988 kwam ds. Klamer met verlof in Nederland. Op 16 oktober vertrok hij voor zijn laatste periode naar Sumba. In het voorjaar van 1990 hoopt hij i.v.m. emeritering definitief te repatriëren. Eerst in het aanvullend rapport zal nader kunnen worden ingegaan op de vraag hoe het verder moet na de repatriëring van ds. Klamer.

3 Ds. A.J. Pol

De Generale Synode van Spakenburg-Noord benoemde ds. A.J. Pol tot opvolger van ds. Boersema, welke benoeming ds. Pol aannam. Op 1 september 1987 trad ds. Pol in dienst van de deputaten. Aanstonds is in overleg met de deputaten voor de G.M.O. een studieprogramma vastgesteld, dat ds. en mevr. Pol zou moeten voorbereiden op hun toekomstige taak op Sumba. Met dankbaarheid kunnen deputaten u rapporteren, dat dit schema vrijwel geheel kon worden afgewerkt. Ds. Pol heeft zijn studie afgerond met een scriptie over het onderwijssysteem T.E.E. (Theological Education by Extension). Voor de opleiding van predikanten en andere ambtsdragers op Sumba moet een kritische toetsing van dit systeem van groot belang worden geacht.

In december 1988 ontving ds. Pol onder de zegen van onze hemelse Vader een visum voor Indonesië, juist op een moment dat de deputaten al plannen maakten voor een uitzending van enkele maanden op een toeristenvisum.

Dit bleek nu niet meer nodig. In januari 1989 kon ds. Pol op de geplande tijd naar Sumba vertrekken, waar hij inmiddels het werk aan de school heeft opgevat. In het verleden waren door ds. Klamer en ds. Boersema reeds contacten gelegd met drs. Chandra, een evangelist van Chinese afkomst uit Malang (Java). Hij heeft als gastdocent gewerkt aan drie theologische opleidingen op Java. Herkenning in het geloof en begeerte zich verder te ontwikkelen in gereformeerde richting werkten een voortgaand contact in de hand. Dit contact heeft ertoe geleid, dat drs. Chandra in januari 1989 voor een periode van zes weken overkwam naar Waimarangu. In hem mocht ds. Pol, samen met de twee full-time inheemse docenten een welkome gastdocent aan de S.T.M. ontmoeten.

3 Materiële hulpverlening

Deputaten kregen de opdracht het beleid van de geleidelijke afbouw van de financiële steun voort te zetten. In uitvoering van deze opdracht is voor 1987 een steunbedrag van 5.487.600 rp. overgemaakt (1000 roepia = plm. f 1,20). Dat was 30% van het in 1983 vastgestelde steunbedrag van 18.292.000 rp.

Overeenkomstig dit beleid is in 1988 20% (zijnde 3.658.400 rp.) en voor 1989 10% (zijnde 1.829.200 rp.) aan de Sumbanese zusterkerken geschonken.

1990 zal het eerste jaar zijn, dat onze zusterkerken geen (structurele) geldelijke steun meer van ons ontvangen.

De moeite die dit meebrengt voor de kerken ginds moet niet onderschat worden. Het proces van de financiële zelfstandigwording heeft in betrekkelijk korte tijd plaatsgevonden. En dat in een tijd, waarin de economische toestand van Indonesië niet altijd rooskleurig was. Wij vernemen dat er de laatste jaren een hoge inflatie is, terwijl de lonen bevroren blijven. Verder is Sumba tweejaar achtereen door grote droogte geteisterd geweest, wat op grote schaal misoogst en hier en daar zelfs honger veroorzaakte. In deze situatie moeten wij grote waardering hebben voor het feit dat de Sumbanese kerken toch geen extra steun hebben gevraagd.

Wel zijn deputaten van mening, dat in deze situatie, nu de structurele steunverlening beëindigd is, er ruimhartigheid moet wezen met betrekking tot het verlenen van incidentele financiële steun, waar daar om gevraagd wordt door de Sumbanese kerken.

In dat verband zal het misschien ook noodzakelijk zijn, de afbouw van de steun die verleend wordt voor de onderhouding van emeriti-predikanten langzamer te laten verlopen dan aanvankelijk de bedoeling was.

Voor deze steun is in de jaren 1987-1989 steeds 4 miljoen rp. gereserveerd. In de jaren 1988 en 1989 is door de kerken op Sumba steeds slechts 3,5 miljoen rp. verbruikt, zodat ondertussen 1 miljoen rp. daarvoor in Nederland is gereserveerd. Uw deputaten kregen ook opdracht in voorkomende gevallen steun te verlenen bij kerkbouw.

In de afgelopen periode is aan een negental kerken deze steun verleend. Te weten aan de kerken van Gurijara, Wula, Mburukulu, Wanga, Wera, Tanarara, Kupang, Penang en Malahar.

Deze vorm van steunverlening zal bij de uitbouw van het kerkverband op Sumba-Savu-Timor ook voor de toekomst nodig blijven. De Generale Synode van Spakenburg-Noord machtigde deputaten ook steun te verlenen tot een bedrag van f 5.000.- jaarlijks voor incidentele gevallen.

In dit verband is o.a. hulp verleend in een aantal gevallen, waar de slechte oogsten van de laatste jaren tot nijpend gebrek leidden.

Bij de afbouw van de structurele hulp kan het in de toekomst meer en meer nodig blijken te zijn op deze wijze hulp te verlenen, waarbij een bedrag van f 5.000. mogelijk niet meer toereikend zal zijn.

4 Contact met de Musyafir-kerken

Al eerder in dit rapport maakten deputaten melding van de groeiende contacten tussen de Sumbanese kerken en de Musyafir-kerken op Timor. In augustus 1988 ontvingen deputaten een schrijven van deze kerken, waarin zij ook om samenwerking en contactoefening met de Gereformeerde Kerken in Nederland vroegen. Tevens ontvingen deputaten een uitnodiging de synodevergadering van de Musyafir-kerken, welke in december 1988 gehouden werd, bij te wonen.

Deputaten hebben op deze brief hartelijk maar ook voorzichtig geantwoord. In een antwoordschrijven is gevraagd om nadere inlichtingen omtrent het confessioneel en kerkordelijk karakter van deze kerken. Tevens is gevraagd waaraan men denkt als men spreekt over meer samenwerking.

Ds. Khmer heeft namens de deputaten de synode van de betreffende kerken in december 1988 bijgewoond. Hij heeft daarover positief gerapporteerd. Er is bij deze kerken het verlangen zich te ontwikkelen in gereformeerde richting. Tevens zijn er evenwel op dat punt nog veel vragen. Als deze contacten zich verder ontwikkelen kan het in de toekomst noodzakelijk zijn een onderzoek ter plaatse in te stellen.

5 Conclusies en voorstellen

De synode besluite

1. tot voortzetting van de kerkelijke gemeenschap met de Gereformeerde Kerken op Sumba/Savu en Timor;
2. tot voortzetting van materiële en geestelijke hulp voor deze zusterkerken d.m.v.
 - 1 personele hulp voor de opleiding tot de dienst des Woords in de persoon van ds. A.J. Pol,
 - 2 financiële hulp voor deze opleiding door het bekostigen van de exploitatie van de S.T.M.,
 - 3 financiële hulp voor de onderhouding van emeritipredikanten op Sumba, door continuering van de jaarlijkse reservering,
 - 4 financiële hulpverlening waar nodig in gevallen van kerkbouw,
 - 5 incidentele financiële hulpverlening in voorkomende gevallen. Concrete invulling van deze financiële voorstellen volgt in het aanvullend rapport.

De synode besluite verder nieuw te benoemen deputaten te machtigen

1. om indien nodig de financiële hulp voor het onderhoud van de emeritipredikanten op Sumba in een langzamer tempo af te bouwen, dan door de Generale Synode van Spakenburg-Noord werd aangegeven.

2. om het contact met de Musyafir-kerken op Timor voort te zetten en indien nodig ter plaatse een onderzoek in te stellen.

4. Sectie II: HET VERRE OOSTEN

Algemene opmerking

Het laatste bezoek dat deputaten deden brengen aan kerken in het Verre Oosten werd afgelegd in september / oktober 1986. In onze verslagperiode was het contact uitsluitend schriftelijk.

Dit was in overeenstemming met het besluit van de synode van Spakenburg dat in een volgende paragraaf wordt geciteerd. In het kader van dit besluit zal het goed zijn dat een volgend deputaatschap een bezoek regelt in 1990 of 1991.

Uw deputaten hopen dat de bijeenkomst van de ICRC in dit jaar mede dienstbaar mag zijn aan goede persoonlijke contacten door middel van de diverse afvaardigingen, ook uit het Verre Oosten.

1 De Presbyteriaanse Kerk in Korea (Kosin)

De opdracht van deputaten ten aanzien van deze kerk lag besloten in het hier volgende besluit van de generale synode van Spakenburg-Noord: Art. 115 Acta pag. 140

1. Kerkelijke gemeenschap te blijven oefenen met The Presbyterian Church in Korea (Kosin) volgens de overeengekomen regels;
2. eens in de vier jaar, bij voorkeur halverwege de periode tussen twee vergaderingen van de ICRC, de zusterkerken in Korea te laten bezoeken;
3. nieuw te benoemen deputaten op te dragen te blijven pogen te weten te komen welke veranderingen de PCK in haar belijdenis en kerkorde heeft doorgevoerd
4. a. hun tevens op te dragen met de zendeling-hoogleraren en met de deputaten voor contacten met buitenlandse kerken van de PCK te overleggen wat gedaan zal moeten worden in het geval van repatriëring van een de zendeling- hoogleraren of van beiden;
- b. hen te machtigen indien dit noodzakelijk blijkt aan de Board of Trustee van het Seminary van de PCK een of twee broeders als zendeling hoogleraar ter benoeming voor te dragen, met inachtneming van de uitspraak van de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978 (Acta, art 175 C.111, spreekt uit b) of broeders aan te trekken om voor langere tijd (gastcolleges te geven aan dit Seminary;
5. hen te machtigen tot een maximum van f 2000,- per jaar te besteden aan aanschaf van gereformeerde theologische boeken voor de bibliotheek van het Seminary van de PCK;
6. hun op te dragen:
 - a. de deputaten van de PCK te informeren over de bevindingen van de huidige deputaten in hun ontmoeting met vertegenwoordigers van The Reformed Presbyterian Church of Korea, de Hapdong-kerk (Reformed) en hun te vragen om inlichtingen over de RPCK;
 - b. contact te blijven onderhouden met de Hapdong (Reformed) kerk om te onderzoeken of deze kerk te erkennen is als een trouwe gereformeerde kerk;
 - c. aan de zendeling-hoogleraren toestemming te verlenen desgevraagd gastcolleges te verzorgen aan het Hapdong Presbyterian Theological Seminary te Suwon;
 - d. de deputaten van de PCK op de hoogte te houden van de inhoud van de verdere contacten met de RPCK.

- 1 De correspondentie
Ieder jaar ontvingen deputaten een uitnodiging tot het bijwonen van de jaarlijkse General Assembly van deze kerken. Ook nu bleef het de gewoonte dat de zendeling-hoogleraren Batteau en Gootjes - om beurten - onze kerken vertegenwoordigen namens deputaten, voorzien van een credentiebrief, hen door deputaten verstrekt. Zij kregen telkens de gelegenheid de Assembly toe te spreken. Van hun toespraken ontvingen deputaten afschrift. Meestal waren ze in de gelegenheid informatie te geven over het kerkelijk leven in Nederland. Op de laatste General Assembly kwam er nogal wijziging in de samenstelling van het Fraternal Relations Committee van de PCK. Voorzitter werd de nieuw benoemde president van Kosin-College, dr. Chun Ho Jin. Secretaris is dr. Chang Kee Whang. In totaal zijn vijf professoren lid van het FRC. Het adres van deputaten is:
Fraternal Relations Committee
Presbyterian Church in Korea
P.O. Box 190 Pusan 600 Korea
- 2 Kerkelijk leven
In de rapportage voor de Generale Synode van Spakenburg-Noord werd melding gemaakt van de Tankoen-verering als een van de grote zorgen van onze zusterkerk in Korea. In de afgelopen periode hebben ons over de opmars van deze nationalistisch getinte voorouderverering geen berichten bereikt. Wel hebben deputaten vernomen dat op de ICRC van dit jaar een Koreaanse professor een onderwerp zal inleiden over deze zaak. Een belangrijk besluit van de General Assembly van 1987 was ongetwijfeld het seminarie te laten verhuizen naar Seoul. Op de achtergrond van dit besluit en de uitvoering ervan komen we in dit rapport nog terug. De General Assembly van 1988 heeft een besluit genomen waarin de kerken wordt aangeraden in de namiddagdiensten te preken uit de catechismus. De uitvoering van dat besluit schijnt in de kerken nog op gang te moeten komen. Deze vertraging wordt mede veroorzaakt door het feit dat weinig materiaal ter voorbereiding van zulke preken voorhanden is. De kerken en in het bijzonder ook het seminarie werden verontrust door uitspraken van ene prof. Ahn over de doop met de Heilige Geest. Gelukkig werd zijn gevoelen in dezen en aan het seminarie en in de kerken nog over een breed front afgewezen. We mogen met dankbaarheid vermelden dat het aandeel van prof. Gootjes in deze strijd van groot belang is geweest.
- 3 Het seminarie
De onrust die in 1987/88 de universiteiten van Korea beroerde ging ook het Kosin-college niet voorbij. In het voorjaar van 1988 was zelfs sprake van een crisissituatie waardoor het voortbestaan van zowel college als seminarie op het spel stond. In het gebouw van het seminarie, geschonken door onze kerken, vernielden studenten van met name de medische faculteit een deel van de inventaris. De onrust onder de studenten van het seminarie had andere oorzaken. Ook al eerder protesteerden zij tegen de leiding van het college en seminarie, die toestond dat een belangrijk deel van het seminariegebouw in gebruik kwam van de medische faculteit. Daardoor werd de sfeer van het seminarie naar hun mening ten enenmale bedorven. De oorzaak van deze problematiek dateert van 1980. Toen werd het college uitgebreid met een medische afdeling. Daarbij kwam meteen de vraag aan de orde of professoren en studenten aan deze afdeling alleen christenen zouden moeten zijn. Het schijnt dat de overheid openheid zo ongeveer als eis stelde. In die zin werd dan ook besloten. Het bleek al gauw dat de verkeerde keus was gemaakt. De medische faculteit groeide snel. Het ziekenhuis van de Kosin, dat staat op het terrein waar ook het seminarie is gevestigd, dient als 'praktijk' voor de medische studenten. Toen de medische afdeling ruimtegebrek begon te krijgen stond de leiding toe dat delen van het ruime seminariegebouw door de medische faculteit werden overgenomen. De leefwijze van de voor een belangrijk deel niet-christelijke medische

studenten is zo dat de theologische studenten zich daaraan in klimmende mate ergerden. Zij eisten maatregelen die evenwel door de leiding niet werden genomen. De ene general assembly na de andere hield er zich mee bezig. In 1987 werd dan het besluit genomen het seminarie naar Seoul te verhuizen. Mede door de grote onzekerheid in 1987/88 kwam er niet van. De leiding van de school raakte min of meer in paniek en liet het voor een deel zelfs afweten. De president van het gekoppelde college-seminarie en de rector van het laatstgenoemde gingen heen. Gelukkig bereikten ons eind september 1988 berichten van een sterke verbetering van de toestand. Even later bleek dat de General Assembly 1988 nu de verhuizing definitief had gemaakt. Inmiddels is reeds grond aangekocht voor een nieuw seminariegebouw te Inchon, niet ver van Seoul. De eerstejaarscolleges worden daar nu al gegeven. Aan het seminarie werd nu tot rector benoemd de in Kampen gepromoveerde dr. Hur. Het seminarie werd bovendien losgemaakt van het college.

December 1988 meldde prof. Gootjes dat er een professorengerek bestond aan het seminarie, met name wat de ambtelijke vakken aangaat. Dr. Hur geeft zelf een deel van deze colleges, waarbij zijn ambtelijke ervaring in Australië hem te pas zal komen. We vermelden nog dat in juni 1988 prof. Van Bruggen Korea bezocht. Het was zeker belangrijk dat een van de onderwerpen die hij aan de orde stelde betrof de doop met de Heilige Geest.

4 Veranderingen in de Westminster Confessie?

Door de zeer gewaardeerde hulp van prof. Gootjes hebben deputaten kunnen voldoen aan een deel van de opdracht die al zolang deel uitmaakt van hun takenpakket: na te gaan welke veranderingen de PCK zou hebben aangebracht in confessie en kerkorde. Wat het eerste betreft weten we nu meer. In een bijlage vindt u een informatief rapport van prof. Gootjes. Duidelijk wordt dat de beeerde veranderingen slechts daarin bestaan dat de PCK bepaalde toevoegingen hebben overgenomen die de presbyterianen van Noord-Amerika al in 1788 tot stand brachten, voornamelijk in verband met de gewijzigde staatkundige verhoudingen. Ook heeft de PCK een deel overgenomen van wijzigingen die door dezelfde presbyterianen werden aangebracht in 1903. Naar het inzicht van deputaten is het rapport van prof. Gootjes geruststellend. Confessioneel brengt de door hem beschreven situatie voor ons geen moeilijkheden mee.

5 Zendeling-hoogleraren

In juni 1988 repatrieerde drs. Batteau. Op de dag van zijn vertrek werd hem door velen van de schoolgemeenschap uitgeleide gedaan op het vliegveld. Op diezelfde dag verscheen ook nog een werkje van zijn hand waarin was opgenomen bepaald college-materiaal en een aantal korte preken. In een mondeling uitgebracht rapport op een algemene vergadering van deputaten vatte hij zijn verblijf te Pusan samen als volgt: 'In het algemeen kan worden gezegd dat het werk zwaar was. Het zwaarst is misschien wel geweest de huisvesting. Er bestond een permanente dreiging dat men moest verhuizen. Het is niettemin goed opvolgers te sturen om het gereformeerde element in Korea te versterken'. Uit een aantal gemeenten dat hem als predikant begeerde nam hij het beroep aan van Zaandam waar hij in het najaar van 1988 bevestigd werd door de voorzitter van deputaten, ds. O.J. Douma. Prof. Gootjes verlaat Korea in de loop van de zomer van 1989. De waardering voor zijn wetenschappelijke en andere arbeid komt uit in zijn benoeming als hoogleraar aan het Theological College van onze Canadese zusterkerken als opvolger van prof. dr. J. Faber, zulks met ingang van 1 september 1989. Dat er veel werk door onze broeders is verricht mocht nog eens duidelijk blijken uit een van de laatste rapporten van dr. Gootjes. Hij schrijft: 'Wat mijn werk betreft ... ik heb dit semester weer acht uur college, vier uur in Pusan en vier uur in Inchon. Hier in Pusan geef ik Grieks-B aan de tweedejaars studenten en symboliek aan de 'pastorale' opleiding. In Inchon geef ik ook symboliek en inleiding dogmatiek, welke colleges zijn voor het eerste jaar dat daar in Inchon les krijgt. Dat betekent voor mij als trouwens voor de meeste professoren dat we elke week op en

neer moeten naar Inchon. Verder heb ik een aantal doctoraal-studenten te begeleiden met drie verschillende programma's.' Buiten dit werk meldt hij nog als andere activiteiten het verzorgen van een introductie op de dissertatie van Sidney Greidanus over de heilshistorische prediking: Sola Scriptura; vertaling en bewerking van Wiskerke's 'Purim' voor het maandblad van de Kosin; afronding van een eerste boek met artikelen over de werking van de Heilige Geest en het starten van het werk aan een tweede boek over hetzelfde onderwerp; het houden van lezingen en een privatissimum over heilshistorische prediking voor een aantal daarin bijzonder geïnteresseerde studenten. Dankbaar willen deputaten ook melding maken van het vele werk in de afgelopen jaren verricht door de echtgenotes van de beide zendeling-hoogleraren. Zij hebben naast hun mannen een belangrijke plaats ingenomen in het werk. Wat het laatste jaar betreft: mevrouw Gootjes gaf wekelijks les in het Nederlands aan een aantal studenten van het seminarie. Verblijvend was wat prof. Gootjes schreef in zijn laatste rapport: 'En laat ik als bemoediging voor u en van ons vermelden dat juist de laatste tijd de berichten toenemen dat studenten meer aandacht krijgen voor gereformeerde theologie en gereformeerde prediking. Er is hier niet alleen veel werk te doen; onder Gods gunst kunnen we er ook aan meewerken de studenten in een goede richting te leiden.'

6 Opgvolging en beroepingswerk

Een belangrijk deel van de opdracht van deputaten had betrekking op de opvolging van zendeling-hoogleraren. Met hen en met deputaten van de PCK moest bij repatriëring van een of van beide broeders overlegd worden wat de kerken staat te doen. Mochten deputaten tot de overtuiging komen dat nieuwe zendelinghoogleraren moeten worden uitgezonden dan hadden zij machtiging voor benoeming en uitzending. Toen duidelijk werd dat drs. Batteau in de loop van 1988 zou repatriëren en dr. Gootjes hoogstwaarschijnlijk in het jaar daarop volgende - in beide gevallen om de studiegelegenheid voor hun ouder wordende kinderen - hebben deputaten eerst de beide zendeling-hoogleraren gevraagd om advies. Daarbij is hen ook voorgelegd het door de synode genoemde alternatief van gastcolleges. De beide broeders adviseerden in een gezamenlijke brief tot het benoemen van opvolgers.

Over het genoemde alternatief schreven zij:

'Gastdocenten uit Nederland. Dat blijft belangrijk. We hebben ook meermalen gepleit voor voortzetting daarvan. Een gastdocent krijgt speciale aandacht en speciale gelegenheid om zijn inzichten voor alle studenten uiteen te zetten. Maar een gastdocent zal ons werk niet kunnen vervangen. Daarvoor is hij er te kort en heeft hij te weinig mogelijkheden tot rechtstreeks contact.' Het schrijven van de beide broeders bereikte ons in januari 1988. In februari d.a.v. wendden deputaten zich tot de deputaten van PCK met de vraag of zij in overleg met de docenten van het seminarie hun houding ten aanzien van opvolging ons wilden bekend maken. Het antwoord bleek overeen te stemmen met dat van onze broeders maar bereikte ons pas in mei 1988. In de maanden die verliepen is door deputaten meer dan eens gesproken over deze zaak bij het licht van informatie over de toen nog steeds verslechterende situatie in Korea in het algemeen en in het bijzonder aan college en seminarie te Pusan. We kwamen voor de vraag te staan of het nog nuttig en ook verantwoord zou zijn mensen uit te zenden op de manier waarop we dat hadden gedaan met de uitzending van de brs. Batteau en Gootjes met hun gezinnen. Gesprekken met drs. Batteau, inmiddels gerepatriëerd, en dr. Gootjes, die met verlof kwam, deden deputaten besluiten te wachten met een definitief besluit tot dr. Gootjes zou zijn teruggekeerd naar Korea en ons had bericht dat de situatie sterk was verbeterd, zoals in een vorige paragraaf al door ons aangegeven. Deputaten gaven toen het groene licht aan de sectie voor het zoeken naar kandidaten voor opvolging.

Helaas moeten deputaten rapporteren dat tot op heden (juni 1989) geen resultaat is bereikt. Er is een benoeming gedaan maar tegen de verwachting bedankte de betrokken broeder. Een nader contact met hem bracht daarin geen wijziging. Het

contact met een andere broeder was veelbelovend maar het moest worden opgeschort door plotseling optredende ziekte in zijn gezin. Bij het verder werken blijkt overigens dat het aantal geschikte kandidaten uiterst miniem is. Het wordt in het bijzonder ook beperkt door eisen die deputaten moeten stellen in verband met studierichting en gezinsomstandigheden. Het lijkt er op dit moment niet op dat vervulling van de vacatures op korte termijn kan worden verwacht.

7 Hulp voor de bibliotheek van het seminarie

Het zenden van gewenste theologische werken is voortgezet, zij het dat het door de synode vastgestelde maximumbedrag in de verslagperiode niet is gehaald. De procedure is dat de zendeling-hoogleraren de titels doorgeven van werken die een aanwinst betekenen voor de bibliotheek van het seminarie.

8 Hapdong-kerk en het seminarie te Suwon

Deputaten hebben de opdracht om de Kosin te informeren over onze contacten met Hapdong Reformed Church (The Reformed Presbyterian Church of Korea) uitgevoerd. Zij hebben ook deputaten van PCK gevraagd om inlichtingen over genoemde kerk. Helaas is op het moment van deze rapportage nog geen antwoord binnengekomen.

Het eigen contact met de Hapdong Reformed heeft bestaan in het zenden van een brief waarin deze groep werd gecondoleerd met het overlijden van dr. Yark Yune Sun, een broeder die voor haar, en voor het gereformeerde leven in Korea in het algemeen, veel heeft betekend. In deze brief werd tevens melding gemaakt van de op handen zijnde ICRC met een opwekking om daar zo mogelijk waarnemers heen te zenden. Overigens berichtte dr. Gootjes deputaten dat de Hapdong Reformed een crisis schijnt door te maken die ook het seminarie te Suwon niet onberoerd laat.

Dr. Gootjes werd in de verslagperiode uitgenodigd voor Suwon een lezing te houden over de relatie tussen theologische studie en het werk van een predikant.

9 Voorstellen

Deputaten stellen aan de synode voor:

1. nieuw te benoemen deputaten op te dragen voort te gaan met het zoeken van opvolgers in de ontstane vacatures van zendeling- hoogleraren en, mochten zij daarin op korte termijn niet slagen, in overleg met het seminarie van de PCK gastcolleges te doen geven door daartoe bekwaam te achten broeders;
2. hun eens in de vier jaar, bij voorkeur halverwege de periode tussen twee vergaderingen van de ICRC, de zusterkerken in Korea te doen bezoeken;
3. hun tevens op te dragen maximaal f 2000,- per jaar te besteden voor de aanschaf van gereformeerde theologische boeken ten bate van het seminarie van de PCK;
4. hun tenslotte op te dragen
 - verkennend contact te blijven onderhouden met de RPCK;
 - de deputaten van de PCK regelmatig te informeren over contacten die zij zullen hebben met de RPCK (Hapdong) of met het Hapdong Presbyterian Theological Seminary te Suwon;
 - de deputaten van de PCK te vragen om inlichtingen omtrent de RPCK en het onder d1 genoemde seminarie;
 - aan zendeling-hoogleraren (of gastdocenten) toestemming te verlenen gastcolleges te verzorgen aan het onder d 1 genoemde seminarie.

2 ***De Reformed Presbyterian Church of Taiwan***

Deputaten ontvingen de volgende opdracht:

1. De voorlopige relatie van kerkelijk contact met The Reformed Presbyterian Church of Taiwan, Second Presbytery, voort te zetten.
2. Aan nieuw te benoemen deputaten op te dragen verkennende contacten met The Reformed Presbyterian Church of Taiwan, Original (First) Presbytery te onderhouden, dit mede om, zo mogelijk, de vereniging van beide presbyteries te bevorderen.

Over het contact met de Reformed Church of Taiwan is niet veel te rapporteren.

In een brief begin 1989 wezen deputaten op de komende ICRC en het belang van deze ontmoeting. In dezelfde brief werden de synode-instructies aan de orde gesteld.

In mei 1988 ontvingen deputaten een reactie van de Korea Presbyterian Taiwan Mission, die in aansluiting aan deze kerken op Taiwan zendingswerk verricht, dat men gezien de kleine lokale kerken, niet in staat is afgevaardigden te zenden.

Deputaten stellen de synode voor:

1. De voorlopige relatie van kerkelijk contact met The Reformed Presbyterian Church of Taiwan, Second Presbytery, voort te zetten. Indien de synode besluit deze vorm van contact te wijzigen in een andere, dit met de RPCT te bespreken.
2. Verkennende contacten met The Reformed Presbyterian Church of Taiwan, Original (First) Presbytery, te onderhouden.
3. Deze beide kerken in 1990/ 1991 te bezoeken.

3 The Dutch Reformed Church of Sri Lanka

Deputaten ontvingen de volgende instructies:

1. Het aanbod van de voorlopige relatie van kerkelijk contact aan The Dutch Reformed Church of Sri Lanka te handhaven.
2. Nieuw te benoemen deputaten op te dragen door correspondentie en zonodig door een bezoek met The Dutch Reformed Church contact te blijven onderhouden, haar christelijk te bemoedigen en te adviseren en haar te blijven wijzen op de gevaren die verbonden zijn aan haar bestaande kerkelijke relaties.
3. Nieuw te benoemen deputaten te machtigen The Dutch Reformed Church zo nodig financiële hulp te geven tot een maximum van f 32.000,- ter leniging van acute financiële nood inzake traktementen.

1 Financiële nood

Aan de vorige synode is gerapporteerd over de noodsituatie ontstaan door enorme financiële tekorten als gevolg van fraude. The General Consistory van 22 januari 1988 nam met grote dankbaarheid kennis van de synodebeslissing, en verzocht om verdere ondersteuning bij de betaling van de traktementen voor een periode van 6 maanden. In deze tijd hoopte men zelf orde op zaken te kunnen stellen. Op 19 maart 1988 besloten deputaten gedurende 6 maanden US \$ 2000,- per maand over te maken.

Gedateerd 18 april 1988 ontvingen deputaten van de General Consistory een brief, getekend door haar voorzitter ds. Charles N. Jansz, waarin de Nederlandse kerken werden bedankt voor haar hulp in te tijd van zware beproeving, met het verzoek haar in onze gebeden te gedenken.

In een brief dd 29 augustus 1988 kwam opnieuw een verzoek voor verdere hulp, waarop deputaten besloten de DRC verder te helpen tot het max. door de synode toegestane bedrag van f 32.000,-.

2 Kerkelijk leven

Het contact met de DRC in deze periode is getekend geweest door de zorgen van de broeders en zusters in Sri Lanka. Hierbij manifesteerde de DRC zich als strijdende en trouwe kerk, om Gods Woord te bewaren. Daar komt nog bij dat Sri Lanka geteisterd wordt door een burgeroorlog; in deze situatie neemt de DRC een mondige houding aan, ook in haar publiek spreken.

De DRC is lid van de GOS (GOR) en kent onze bezwaren hiertegen. Hierbij mag vermeld worden de waardering die door deputaten is uitgesproken over de wijze waarop de DRC te Harare haar getuigenis gaf over haar zorgen met betrekking tot de ontwikkeling binnen de GOS (GOR).

Door haar financiële problemen was het voor de DRC niet mogelijk een waarnemer naar de ICRC te zenden. Deputaten hebben aangeboden het vliegticket voor een afgevaardigde te bekostigen.

Gedateerd 29 januari 1987 gaf de DRC een uitvoerige reactie op de nieuw voorgestelde regels voor correspondentie. Hierin werd positief gereageerd, waarbij men op een aantal punten opheldering vroeg, b.v. t.a.v. de uitdrukking 'dubbele correspondentie'.

In deze brief verzocht men oog te hebben voor de eigen historie en positie. Men schrijft daar:

'Vanuit ons gezichtspunt is het belangrijk voor iedere buitenlandse kerk, welke een zusterkerkrelatie met ons zoekt, dat men de bij ons behorende nationale identiteit erkent, onze unieke geschiedenis en de vele gevarieerde invloeden gedurende de 344 jaar van ons bestaan.

Gekoloniseerd door drie buitenlandse mogendheden: Portugal, Nederland en Groot-Brittannië. Zij moet ook rekening houden met de Schots / Presbyteriaanse verbinding bij de wisseling van de 20e eeuw en ons unieke systeem van kerkregering (meer Presbyteriaans dan Gereformeerd), dat hieruit voorkomt, dat ook nog geografisch beïnvloed is'.

Deputaten mogen met blijdschap constateren dat de DRC een trouwe kerk is en stellen voor:

1. het aanbod van de voorlopige relatie van kerkelijk contact aan The Dutch Reformed Church in Sri Lanka te handhaven. Indien de synode besluit deze vorm van contact te wijzigen in een andere, dit met de DRC te bespreken met het uiteindelijke doel te komen tot een volledige zusterkerkrelatie;
2. in de contacten met de DRC deze kerk te blijven wijzen op de gevaren van sommige van haar kerkelijke relaties;
3. de DRC christelijk te bemoedigen en te ondersteunen door briefwisseling en een bezoek in 1990/1991;
4. nieuw te benoemen deputaten te machtigen de DRC financieel te steunen tot een bedrag van max. f 20.000,-- indien er concrete financiële nood wordt aangetoond.

4 The Reformed Church of Japan

Deputaten ontvingen de volgende instructie:

1. voorhands het aanbod van de voorlopige relatie van kerkelijk contact aan The Reformed Church of Japan te handhaven;
 - in de contacten met The Reformed Church of Japan deze kerk in alle bescheidenheid te wijzen op haar roeping ten aanzien van kerkelijke gemeenschappen met wie zij een relatie onderhoudt, voorzover deze van het gereformeerde spoor zijn afgeweken;
 - wat haar lidmaatschap van de GOS betreft te wachten op de beslissing van The Reformed Church of Japan in dezen en wat haar contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken betreft de ontwikkeling nauwlettend te volgen.

Er is weinig contact geweest met The Reformed Church of Japan. Op 20 maart 1989 schreven deputaten een brief met de vraag of Japan waarnemers naar de komende ICRC zou zenden. Hierbij is tevens geïnformeerd naar haar beslissing ten aanzien van het lidmaatschap van de GOS (GOR).

Tot op heden is nog geen reactie ontvangen.

Deputaten stellen zich voor in een aanvullend rapport zo mogelijk met verdere rapportage te komen vergezeld van voorstellen.

5 De Evangelical Reformed Church in Singapore

Deputaten ontvingen als instructie het contact met The Evangelical Reformed Church in Singapore voort te zetten. Gedateerd 15 maart 1988 ontvingen deputaten een rapport van br. E.J. van Lomen over een bezoek gebracht aan de Evangelical Reformed Church in Singapore. De gemeente telt ca. 200 leden, waaronder veel jonge mensen. De voor doop en belijdenis gebruikte formulieren zijn gelijk aan de bij ons gebruikte. De conclusie van dit rapport: 'Het was fijn hier te gast te zijn. Er is een goede actieve gemeente die op zondag gereformeerde preken hoort en duidelijk groeiend is. Men stelt contacten met onze kerken in Australië op prijs. Nederland lijkt ze ver weg'.

Adres: First Evangelical Reformed Church (FERC)

Predikant: Pastor Lau Chin Kwee

240 Seragoon Ave 2 (11-61)

Tel. 2830127 Kerkgebouw: 12, River Valley Grove, Singapore 0923 Tel. 7322581

Kerkdienst: 10.15 u.

In antwoord op het door deputaten toegezonden synodebesluit, ontvingen zij gedateerd 18 juli 1988 een bedankbrief vergezeld van informatie. De Evangelical Reformed Church werkt samen met de Covenant Evangelical Reformed Church (CERC).

Deze kerk telde ca. 70 leden, maar door sterke groei zag men zich genoodzaakt te verhuizen. De laatste gegevens zijn:

Predikant: Pastor Jaikkisshin Mahtan

Blk 13, Dover Close East (25-216)

Tel. 7789291

Kerkgebouw: 21, Tessensohn Road, Singapore

In het voorjaar van 1989 zonden deputaten een brief ter bemoediging en om te informeren over de komende 1CRC, met de wens een waarnemer in Vancouver te ontmoeten. Deputaten stellen de synode voor, het bestaande contact met The Evangelical Reformed Church in Singapore voort te zetten. Hierbij kan betrokken worden de Covenant Evangelical Reformed Church.

6 The Christian Brethren Free Church, Phillipines

Deputaten ontvingen als instructie zich op de hoogte te laten houden van de ontwikkelingen in de kerkelijke gemeenschap The Christian Brethren p/a ds. Joy M. Vingno op het eiland Negros in de Philipijnen. Het steuncomite Joy, waarvan deel uitmaakten ds. H. van Veen uit Loenen aan de Vecht en br. H. van Dijken heeft regelmatig contact. Door giften konden zij ook een kleine ondersteuning geven aan het werk van Christian Brethren.

Op 28 november 1987 verscheen een uitgebreid verslag in het Ned. Dagblad van een bezoek gebracht door de heer Kamsteeg. Br. van Dijken, die ook de eerste contacten met ds. Vingno in Nederland heeft gelegd diende deputaten met een uitgebreid rapport over zijn bezoek van 28-1-1988 - 24-2-1988.

Hieruit ontlenen wij, dat de Heidelbergse Catechismus gebruikt wordt en dat de gereformeerde belijdenisgeschriften bestudeerd worden. Over de tucht meldt br. Van Dijken verschillende voorbeelden van afhouding van het Heilig Avondmaal.

Verder organiseren de Christian Brethren verschillende sociaal-educatieve projecten.

Het beste voorbeeld hiervan zijn de zogeheten 'Kindergarten', christelijke kleuterschooltjes. Op deze manier komt men ook in contact met de ouders. De gemeentes zijn klein en de predikanten moeten in hun eigen levensonderhoud voorzien.

'Er is geen geld om goede lectuur aan te schaffen. De boeken die ds. Joy Vingno in zijn bezit heeft circuleren onder zijn collega's. Er is dringend behoefte aan goede lectuur, met name over kerkorganisatie en belijdenisgeschriften.

Ook zouden twee predikanten graag verder studeren aan een gereformeerde theologische universiteit. Vanwege het taalprobleem gaan de gedachten uit naar Korea of Canada.'

Mede ondersteund door 'De Verre Naasten' is br. van Dijken voor een jaar gaan werken in de Filipijnen. Uit zijn mei-rapport 1989 ontlenen wij nog het volgende: 'De dominees zijn doordrongen van het feit dat een zekere uniformiteit gewenst is. Het is hun streven zo spoedig mogelijk een overkoepelende naam in te voeren. Het valt echter niet mee een geschikte aanduiding te vinden. Het liefst wil men een naam die het gereformeerd karakter aangeeft. De keuze is gevallen op 'Reformed Free Church of the Philippines'. 'Reformed' vanwege de grote liefde voor Calvijn en de Reformatie. 'Free' door de afscheiding van de hoofdstroming van de baptisten en door de band met de Nederlandse 'vrijgemaakten'.'

Een registratie is aangevraagd. Gezien de aanwezigheid van de Christian Reformed Church is registratie van de gekozen naam onzeker. Br. van Dijken noteert verder sympathie onder verontruste baptisten. Het verlies van de gemeente en de daaruit voortvloeiende economische gevolgen weerhoudt predikanten zich los te maken. Men vraagt ds. Vingno echter wel voor een Bijbelstudie of een preekbeurt.

Deputaten stellen voor:

1. zich verder op de hoogte te laten stellen van de ontwikkelingen;
2. de Christian Brethren te ondersteunen met lectuur tot een max. bedrag van f 2000,-.

5 Sectie III : ANGELSAKSISCHE LANDEN

1 Canadian Reformed Churches

1 Inhoud van de zusterkerkrelatie

Met betrekking tot de beoefening van de zusterkerkrelatie met de CANRC zijn geen schokkende gebeurtenissen te melden. Het stemt tot dankbaarheid dat al weer zoveel jaren met deze kerken een goed contact mag bestaan, gegrond in een gemeenschappelijk geloof en belijden. Deputaten hebben de opdrachten van de Generale Synode van Spakenburg Noord ten aanzien van de CANRC uitgevoerd. Zo werden deze kerken gelukkig met de benoeming van rev. J. Geertsma tot hoogleraar te Hamilton en werd aan hen de dank overgebracht voor haar afvaardiging naar genoemde synode. De besluiten van Spakenburg-Noord m.b.t. The Presbyterian Church of America, The Orthodox Presbyterian Church of America en The Christian Reformed Churches werden ter kennis van de CANRC gebracht. Tevens zonden deputaten afschriften van hun brieven aan The Orthodox Presbyterian Church en The Reformed Church in the US, welke beide kerkgemeenschappen streven naar nauwere contacten met De Gereformeerde Kerken in Nederland. Aan de deputaten voor correspondentie met de buitenlandse zusterkerken van de CANRC werd bovendien nadere informatie gevraagd over eventuele contacten tussen CANRC en RCUS. Tenslotte werd correspondentie gevoerd met het oog op de ICRC 1989.

2 Generale Synode van Winnipeg 1989

Deputaten besloten in te gaan op een uitnodiging de Generale Synode van 1989 te Winnipeg bij te wonen. Br. J. van der Kolk heeft als afgevaardigde een deel van deze synode bijgewoond en daar onder meer de groeten van De Gereformeerde Kerken in Nederland overgebracht. Zijn verslag is als een bijlage aan dit rapport toegevoegd.

3 Conclusie en voorstel

Deputaten mogen met dankbaarheid constateren dat deze kerken trouw gebleven zijn aan de Schrift en de gereformeerde belijdenis, alsmede aan de daarop gegronde gereformeerde kerkregering. Ze stellen de generale synode daarom voorde kerkelijke gemeenschap met de Canadian Reformed Churches te blijven oefenen volgens de daarvoor vastgestelde regels.

2 *The Free Reformed Churches of Australia*

1 Inhoud van de zusterkerkrelatie

De beoefening van de kerkelijke gemeenschap met de FRCA mocht onder Gods zegen goede voortgang vinden. Ze kreeg extra inhoud door het bezoek van twee deputaten voor relaties met kerken in het buitenland van de FRCA in februari 1988.

Volgens opdracht van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 werden de belangrijkste besluiten van deze synode aan de FRCA meegedeeld. Dat betrof met name de besluiten die betrekking hadden op The Presbyterian Church of Eastern Australia, The Reformed Churches of New-Zealand en The Orthodox Presbyterian Church of New-Zealand. Deputaten van de FRCA ontvingen afschriften van de aan de genoemde drie kerkgemeenschappen verzonden brieven.

Tenslotte brachten deputaten de dank van de Generale Synode van Spakenburg-Noord over voor het meeleven van de FRCA met haar arbeid.

2 Generale Synode van Albany 1987

Deputaten ontvingen de Acta van genoemde synode, met als bijlage de rapporten van Deputies for relations with churches abroad en van Deputies contact with The Presbyterian Church of Eastern Australia. Daaruit brengen deputaten de volgende zaken ter kennis van de synode:

1. De deputaten voor contact met de Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA) stelden aan de synode voor deze kerk te erkennen als ware kerk overeenkomstig de art. 27 & 29 van de NGB, maar de synode ging niet verder dan de constatering dat de FRCA en de PCEA beide God willen dienen overeenkomstig zijn Woord. Een nieuw deputaatschap werd benoemd met de opdracht de discussie over diverse verschilpunten voort te zetten. Hetzelfde deputaatschap kreeg de taak om eveneens contact te zoeken met de Evangelical Presbyterian of Australia (EPCA).
2. In 1983 was de herziene kerkerode vastgesteld, met uitzondering van een artikel m.b.t. evangelisatie (vgl. ons art. 26). Deputaten hadden verder gestudeerd op de noodzaak voor, en de schriftuurlijke basis van een dergelijk k.o. artikel, en stelden nu voor zo'n artikel in de k.o. op te nemen. De synode besloot dat niet te doen, omdat de verantwoordelijkheid van de kerkeraad in het toezicht uitoefenen op het persoonlijke leven en op gezamenlijke activiteiten van alle kerkleden al voldoende vast ligt in andere k.o. artikelen en de bevestigingsformulieren.
3. De synode besloot het Theological College van de Can. Ref. Churches financieel te steunen met een vast quotum, en collecten aan te bevelen voor de Theologische Universiteit in Kampen. Tegelijk blijft men zoeken naar mogelijkheden om te komen tot een eigen theologische opleiding.
4. Het 'Church book' van de Australische zusterkerken nadert de definitieve voltooiing. De in 1985 voorlopig vastgestelde tekst van de drie formulieren van eenheid en van sommige liturgische formulieren, is nu definitief aanvaard. Hetzelfde geldt van de tekst van de oecumenische belijdenisgeschriften, waarin niet is opgenomen het woord 'Christian' in art. 9 van het apostolicum. Wat betreft de gezangen worden pogingen ondernomen om te komen tot integrale overname van het 'Book of Praise' van de Can. Ref. Churches.
5. Als bijbelvertaling blijft aanbevolen de RSV, maar deputaten kregen wel de opdracht om ook de NIV, de NASB en de New KJV te onderzoeken.
6. T.a.v. de contacten met buitenlandse kerken besloot de synode: Deputaten op te dragen het overleg met de zusterkerken t.a.v. de regels voor kerkelijke gemeenschap voort te zetten.
 - De zusterkerkrelatie voort te zetten met de Canadian Ref. Churches, de Geref. Kerken in Nederland, de Presbyterian Church in Korea, de Vrye Geref. Kerke in Z. Afrika, de Geref. Kerken op Sumba/Savu, waarbij teleurstelling wordt uitgesproken omdat de contacten met Korea zo moeizaam verlopen.
 - Een voorlopige relatie van kerkelijk contact aan te gaan met de EPCI en de FCS, en deputaten op te dragen deze kerken te bezoeken.

- Deputaten verder onderzoek te laten doen naar de Ref. Presb. Church in Taiwan; opnieuw contact op te laten nemen met de Ref. Ch. of Japan en de Presb. Ch. in Uganda; geen verdere pogingen te doen in de richting van DRC Sri Lanka.
- Het hernieuwde contact met de Ref. Ch. of New Zealand voort te zetten en met de Ev. Ref. Ch. in Singapore contact op te nemen.
- Het lidmaatschap van de ICRC voort te zetten, waarbij tegelijk een aantal voorstellen worden gedaan om de Constitution en de Regulations van de ICRC te wijzigen.

3 Bezoek van twee deputaten van de FRCA aan Nederland in februari 1988
Op 4 februari 1988 hadden de deputaten van sectie III een onderhoud met twee van de Deputies for relations with churches abroad van de FRCA, Rev. W. Huizinga en Rev. A. Veldman. Deze broeders hadden van hun kerken de opdracht bezoeken te brengen aan de kerken in Schotland en Noord-Ierland en wilden van de gelegenheid gebruik maken, mede met het oog op genoemd bezoek, vooraf met de Nederlandse deputaten enkele zaken door te spreken. In het bijzonder werd gesproken over de regels voor kerkelijke correspondentie, de verhouding tot de kerken in Noord-Ierland en Schotland, de contacten tussen FRCA en PCEA, de situatie in The Reformed Churches of New-Zealand, en de eerstkomende ICRC. Over al deze zaken kon in een openhartige en broederlijke sfeer worden doorgesproken, waarbij een grote mate van overeenstemming aan het licht kwam. .

4 Conclusie en voorstel
Deputaten mogen met blijdschap constateren dat de FRCA trouw zijn gebleven aan de Schrift en aan de gereformeerde belijdenis en kerkregering. Ze stellen daarom de synode voor de kerkelijke gemeenschap met The Free Reformed Churches of Australia te blijven oefenen naar de afgesproken regels.

3 ***The Evangelical Presbyterian Church of Ireland (EPCI)***

1 Inhoud van de zusterkerkrelatie
De kerkelijke gemeenschap met de EPCI mocht in de afgelopen periode onderhouden en geïntensiveerd worden. Daarin vormde het bezoek van twee deputaten in april 1989 een hoogtepunt. Een vrij intensieve briefwisseling is gevoerd naar aanleiding van het verzoek van de EPCI voor financiële steun voor kerkplanting in Noordwest-Engeland (Accrington). Deputaten hebben uiteindelijk op grond van de aangedragen informatie besloten de gevraagde steun ten bedrage van PS 7000,- te verlenen. Dit als een eenmalige bijdrage in de arbeid die Rev. N. Green in genoemde streek hoopt te gaan beginnen. In het aanvullende rapport hopen deputaten met voorstellen te kunnen komen voor steun op de iets langere termijn.

2 Presbytery Reports 1987
Deputaten ontvingen de Presbytery Reports 1987 tijdens Presbytery 1988, en geven daaruit de volgende zaken door:

- rev. S.J. Garland vertrok naar Nigeria;
- rev. J.S. Ross trad af als Assistant Editor van The Evangelical Presbyterian;
- het aantal 'communicant members' bedraagt per 31-12-1987: 448;
- er bestaat binnen de EPCI een nijpend predikantentekort;
- het 'Public Morals Committee' ondernam actie inzake de zondagswetgeving, radio- en televisieprogramma's, abortuswetgeving;
- voor de zending werd in 1988 PS 6000,- bijeengebracht. De EPCI steunt het zendingswerk van de Free Church of Scotland in India, Peru en Zuid-Afrika. De jeugd bracht meer dan PS 1000,- bijeen voor een minibus ten behoeve van het Collegio San Andres in Peru;
- het werk in de Mission Churches te Dublin en Richhill had goede voortgang;

- het Interchurch Relations Committee maakt melding van de volgende zaken:
- deelname aan British Evangelical Council;
- dankbaarheid over wens binnen lidkerken van de ICRC tot samenwerking op zendingsgebied;
- kort verslag van wat men noemt een regionale ICRC op 24 september 1987 te Belfast;
- samenwerking FCS inzake zending en predikantenopleiding;
- ontwikkelingen rond Presbyterian Association in England;
- bezoek deputaten Huizinga en Veldman van de FRCA.

3 Bezoek aan EPCI april 1989

Van 25 april tot 1 mei brachten de deputaten Ohmann en Van Veen een bezoek aan Noord-Ierland. Gedurende de tweede helft van dit bezoek waren ze de gast van de EPCI, en woonden ze de Presbytery 1989 van deze kerk bij. Het verslag van hun bezoek is als bijlage aan dit rapport toegevoegd.

4 Presbytery Reports 1988 (besproken tijdens Presbytery 1989) Tijdens hun bezoek aan Noord-Ierland ontvingen de deputaten Ohmann en Van Veen de pas uitgebrachte Presbytery Reports over het jaar 1988. Daaruit zij het volgende ter kennis van de synode gebracht.

- Mr. W.C.J. Ballantine is bevestigd in de gemeente Lisburn Road (Belfast). Op zaterdag 30 juli 1988 was het in 1986 door een bomaanslag verwoeste kerkgebouw aldaar heropend. Voor zending en evangelisatie werd 7% meer bijeengebracht dan het voorgaande jaar. Aan de FCS is PS 7.200,- overgemaakt voor de zending;
- het predikantentekort blijft zorgen baren. Wel is momenteel een kandidaat (Dr. A. Woolsey) beroepbaar. Een jonge broeder studeert nog te Edinburgh;
- het 'Public Morals Committee' hield zich bezig met onderscheiden zaken waarbij vooral de zondagshelving aan de orde was i.v.m. dreigende verandering in de wetgeving;
- de situatie van de zending in India baart zorgen, nu alle buitenlandse zendingsmensen het land uit gezet zijn;
- de jeugd bracht PS 1.300,- bijeen voor het Dumisani Bible College in Zuid-Afrika;
- Church-Extension: melding wordt gemaakt van plannen, te gaan werken in Accrington (NW Engeland), en van de voortgang te Richhill en Dublin. Er is een subcommissie gevormd voor 'Church Strategy';
- Inter-Church Relations: Rev. Reid zal de ICRC bezoeken. Er is bezoek geweest uit Australië van de predikanten Huizinga en Veldman van de FRCA. Gecorrespondeerd is in 1988 met de Presbyterian Church in Korea, de Evangeliese Gereformeerde Kerk in Africa (Namibië), en de Presbyterian Association in England.

5 Conclusie en voorstel

Deputaten constateren met blijdschap dat deze kerk trouw is aan de Schrift en de door haar aanvaarde belijdenisgeschriften. Ze stellen daarom de synode voor de kerkelijke gemeenschap met The Evangelical Presbyterian Church of Ireland te blijven beoefenen volgens de daarvoor aanvaarde regels.

4 **Free Church of Scotland (FCS)**

1 Inhoud van de relatie

De beoefening van de voorlopige relatie van kerkelijk contact kon in goede orde voortgaan. Veel correspondentie is er met deze kerk, buiten die welke op de ICRC betrekking had, niet geweest. Wel heeft rev. Angus Smith de FCS vertegenwoordigd op de Generale Synode van Spakenburg-Noord, en mocht drs. H. van Veen namens de Gereformeerde Kerken in Nederland aanwezig zijn op de General Assembly van de FCS in mei 1988. Een en ander mocht een bijdrage leveren aan de versterking van de

banden tussen beide kerken. Steeds meer raken de Gereformeerde Kerken in Nederland bekend in de Schotse kerken, en met dankbaarheid mag geconstateerd worden dat de FCS een meedenkende en meewerkende partner is binnen de ICRC.

2 Acta van de General Assembly

Deze worden steeds deputaten toegestuurd, evenals The Monthly Record. In het verslag van de reis van drs. van Veen is tevens een overzicht opgenomen van de belangrijkste zaken die aan de orde waren op de GA van mei 1988. Daarnaast willen we hier graag verwijzen.

3 Afvaardiging naar generale synoden

Zoals gezegd heeft drs. H. van Veen de GA van mei 1988 bijgewoond. Zijn rapport is als bijlage toegevoegd. Ook voor de GA van mei 1989 ontvingen deputaten een uitnodiging, in een brief is aan de synode de zegen van de Here toegewenst.

4 Conclusie en voorstel

Deputaten zijn dankbaar als hun conclusie te kunnen geven dat de FCS herkend en erkend kan blijven worden als een ware kerk van onze Here Jezus Christus. Ze herhalen wat vorige deputaten schreven in hun rapport aan de GS van Spakenburg-Noord 'dat de banden met deze kerk verder moeten worden aangehaald'. Deputaten herinneren eraan dat met de FCS reeds sinds 1981 de voorlopige relatie van kerkelijk contact bestaat. Ze achten de tijd aangebroken deze relatie in een definitieve om te zetten en stellen de synode voor de FCS de relatie van zusterkerk aan te bieden.

5 *Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI)*

1 Contacten en informatie over deze kerk tot dusver

In hun rapport aan de GS te Spakenburg-Noord 1987 hebben vorige deputaten reeds uitvoerige informatie over de RPCI bijgebracht. Wij willen dat niet in ons rapport gaan herhalen. Uw voorganger gaf deputaten een tweeledige opdracht:

1. De contacten met deze kerk voort te zetten;
2. de hele materie van het functioneren van de vormen van kerkelijke relaties en de daarvoor geldende regels met deze kerk te bespreken.'

Deputaten menen aan deze tweeledige opdracht naar vermogen te hebben voldaan. Ze meenden dat daarvoor nodig was een bezoek aan deze kerken te brengen, om zich ter plekke op de hoogte te stellen. Na aanvankelijk uitstel is dit bezoek afgelegd van 25 april t/m 1 mei 1989, door de deputaten Ohmann en Van Veen. Hun uitvoerig verslag is als bijlage bij dit rapport gevoegd.

2 De regels voor kerkelijk contact

Zoals blijkt uit het verslag van de deputaten die de RPCI hebben bezocht en met het Business of Synode Committee ook over de kerkelijke regels hebben gesproken, stelt de RPCI er prijs op met de Gereformeerde Kerken in Nederland 'Fraternal relations' aan te gaan. De nauwere band van zusterkerken reserveert de RPCI voor de leden van de eigen 'covenant-churches'-familie. Deputaten betreuren dat, maar zijn van mening dat er onder de huidige omstandigheden in dit standpunt zeker geen verandering zal komen. Afwijzing van deze vorm van kerkelijk contact zou zeker tot een terugslag in de juist begonnen toenadering leiden. Bovendien worden de 'fraternal relations' (ookmet andere kerken) zo ingevuld, dat het zeker mogelijk zal blijken daaraan een zinvolle inhoud te geven.

3 Conclusies en voorstel

Deputaten menen voldoende informatie over de RPCI te hebben om tot de conclusie te komen dat we hier te maken hebben met een ware kerk van onze Here Jezus Christus. Weliswaar zijn er verschillen, met name op de ook al in het verslag genoemde punten van het 'covenant-principle' en de liturgie, verschillen die ook volledige hereniging met de EPCI (nog) in de weg staan, maar deze verschillen nemen niet weg dat er een grote mate van overeenstemming geconstateerd kan worden in zaken van leer en leven. Deputaten stellen daarom voor met de RPCI een relatie van kerkelijk contact aan te

gaan op nader af te spreken voorwaarden. In het aanvullend rapport hopen deputaten hierop terug te komen.

6 The Reformed Church in the United States (RCUS)

1 Inhoud van het contact

In het aanvullend rapport van deputaten aan de Generale Synode van Spakenburg-Noord ordt onder 5.5 heel summier melding gemaakt van de egonnen contacten met deze kerk. Deze dateren uit het jaar 1986. Het 'Zaire comitee in Zuidhom kwam als eerste met deze kerk in aanraking, vanwege de steun die ook de RCUS geeft aan de Eglise Réformée Confessante te Zaïre. In mei 1986 ontvingen deputaten schriftelijke informatie over deze kerk, terwijl rev. R. Grossmann, voorzitter van het Foreign Missions Committee van de RCUS, op 5 juni 1986 een uitvoerig gesprek had met de algemeen secretaris van deputaten.

ehoord een en ander gaf de GS van Spakenburg-Noord deputaten de opdracht 'het contact met deze kerk voort te zetten'. Van deze opdracht hebben deputaten zich naar vermogen gekweten. Daarvoor was naast de al beschikbare informatie van zeer grote waarde het aanvullende materiaal dat via ds. A. Kooij te Capelle aan den IJssel deputaten bereikte, waaruit te noemen valt de Minutes van de synode van 1987 en van classis-meetings van 1986 en 1987, een boek over de historie van deze kerk, een handleiding bij de Heidelbergse Catechismus, alsmede een verslag van een bezoek dat ds. Kooy aan de RCUS heeft gebracht. Later ontvingen deputaten ook nog de Minutes van de synode van 1988. Verder is in hun bezit de Constitution (kerkorde) van de RCUS. Uit al deze informatie komt een positief beeld naar voren over leer en leven binnen deze kleine kerkgemeenschap. Dat beeld werd nog versterkt door de ontmoeting die deputaten op 27 december 1988 mochten hebben met de al eerder genoemde rev. R. Grossmann. Deputaten besloten daarom ook aan de RCUS de concept-regels voor kerkelijk contact toe te zenden, met de vraag om een officiële reactie daarop. Voorts werden in deze brief nog enkele aanvullende vragen gesteld. Een afschrift werd gezonden aan de Canadian Ref. Churches.

2 Enige summiere informatie over de RCUS

et gaat om een kerk van Duitse oorsprong, ontstaan in 1725 uit emigratie van gevluchte gereformeerden vanuit de Paltz. Tot aan 1793 heeft deze emigrantenkerk onder de hoede en de supervisie gestaan van de classis Amsterdam. Deze oorsprong verklaart het feit dat de RCUSnog altijd de Heidelbergse Catechismus als officieel belijdenisgeschrift en catechetisch leerboek voor de jeugd hanteert. Toen in het begin van de 20e eeuw, mede als gevolg van door gebroken vrijzinnigheid, een streven naar eenwording met niet-gereformeerde kerken invloed kreeg, vormden de 'bezwaarden' een eigen classis, de zgn. 'Eureka-classis'. Toen in 1934 de RCUS zich verenigde met een lutherse kerk, bleef deze Eureka-classis afzijdig en ging als een zelfstandig kerkverband verder onder de oude naam. Momenteel telt deze kerk plm. 3750 zielen, verdeeld over ruim 30 gemeenten.

De Heidelbergse Catechismus is het officiële belijdenisgeschrift, dat door alle ambtsdragers ondertekend en verdedigd dient te worden. Men kent vier classes die afgevaardigden sturen naar de jaarlijkse synode. De kerkorde vertoont op vele punten overeenkomst met de onze, al zijn er uiteraard ook verschillen. Met de tucht over ambtsdragers en gemeenteleden wordt ernst gemaakt. Kinderen behoren gedoopt te worden, en voor toelating tot het Heilig Avondmaal is openbare geloofsbelijdenis vereist, voorafgegaan door een aantal jaren van kerkelijke catechese. Voor de predikantenopleiding is men vooral aangewezen op het Westminster Seminary in Californië en (in toenemende mate) op het Mid-America Reformed Seminary te Orange City. Fraternal Relations bestaan er met de OPC en de Reformed Presbyterian Church in North-America (de 'covenantant-church'). De RCUS is geen lid van de Wereldraad van Kerken en van de WARC, ook is men buiten de GOS (nu GOR) en de NAPARC gebleven. Met de Canadian Reformed Churches bestaan (nog) geen officiële banden, wel zijn er diverse contacten in het informele vlak. De RCUS stuurde waarnemers naar

de ICRC van Vancouver. Tenslotte: de voorlopige, officieuze reacties op onze (concept-) regels voor kerkelijk contact zijn zeer positief. Het wordt vooral van groot belang geacht dat zusterkerken op elkaar toezien.

3 Conclusies en voorstel

Deputaten concluderen dat de contacten met de RCUS zich op een veelbelovende manier ontwikkelen. Voorzover zij nu kunnen overzien, hebben we te maken met een kerk die daadwerkelijk een gereformeerde kerk mag heten. Er wordt ernst gemaakt met de kenmerken van de ware kerk: de zuivere prediking van het evangelie, de zuivere bediening van de sacramenten, en de beoefening van de kerkelijke tucht. Op grond daarvan lijkt er alle reden te zijn nauwere banden met de RCUS aan te gaan. Dit is temeer van belang met het oog op de eventuele steun aan de eerder genoemde kerk in Zaïre. Toch willen deputaten, voordat ze met concrete voorstellen komen, de reactie op onze brief aan de RCUS afwachten. Voorts dient ook ten aanzien van dit contact gestreefd te worden naar goed overleg, en zo mogelijk een gemeenschappelijk beleid, met onze zusterkerken in Canada. Hopelijk kunnen deputaten in hun aanvullend rapport met nadere voorstellen komen.

7 ***Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA)***

1 Contacten met deze kerk

De synode van de PCEA besloot in april 1987 de scriba op te dragen aan de Gereformeerde Kerken in Nederland broederlijke groeten over te brengen 'expressing our desire that future contacts be developed between us'. In een brief d.d. 5 augustus 1987 werden deze groeten en wensen overgebracht. Overeenkomstig hun instructie hebben deputaten op 1988 de PCEA een uitvoerige briefgeschreven waarin de besluiten van de Generale Synode van SpakenburgNoord met betrekking tot de PC EA aan deze kerk werden overgebracht, waarbij over een aantal zaken aanvullende informatie werd gevraagd, en waarin van onze kant de hoop werd uitgesproken dat verder contact in de toekomst mogelijk zal blijken. Een afschrift van deze brief werd toegezonden aan 'Deputies contact with The Presbyterian Church of Eastern Australia' van de Free Reformed Churches of Australia. Inmiddels ontvingen deputaten een brief van de PCEA met hartelijke groeten, maar een antwoord op de gestelde vragen laat nog op zich wachten.

2 Contacten tussen FRCA en PCEA

Deputaten namen kennis van een breedvoerig en belangwekkend rapport van het onder 5.7.1 genoemd Committee van de FRCA. Daaruit blijkt dat er sinds 1984 samensprekingen gaande zijn tussen beide kerken. Deze hebben geresulteerd in de conclusie van het Committee dat de PCEA een 'true church' genoemd kan worden, waarmee eenheid gezocht dient te worden. De aanbeveling werd gedaan aan de synode van Albany de getrokken conclusie over te nemen en uit te spreken de PCEA te erkennen 'as a true Church according to articles 27 to 29 of the Belgic Confession', en nieuwe deputaten te benoemen met als opdracht aan deze erkenning praktisch vorm te geven en de implicaties voor de langere termijn te bestuderen.

De synode van Albany van september 1987 ging niet verder dan uit te spreken dat er tussen beide kerken is 'a mutual desire to serve God according to his Word', en dat over enkele punten voortgaand gesprek gevoerd moest worden. Momenteel zijn deputaten nog onkundig van de uitkomst van deze gesprekken en moet de beslissing van de synode van de FRCA die eind oktober 1989 te Armadale bijeenkomt, worden afgewacht.

3 Conclusies en voorstel

Geconcludeerd moet worden dat de gegevens nog ontbreken die nodig zijn om met concrete voorstellen de synode te dienen. We hopen nog antwoord van de PCEA op onze brief te ontvangen, en we zien met belangstelling de door de FRCA te nemen besluiten tegemoet. Hopelijk kunnen we op basis daarvan in ons aanvullend rapport met meer concrete voorstellen komen.

8 The Reformed Churches of New-Zealand

1 Inhoud van het contact

Ten aanzien van deze kerken gaf de synode van Spakenburg-Noord deputaten een drieledige instructie mee:

1. het contact met deze kerken voort te zetten;
2. In het bijzonder aandacht te besteden aan de relaties die deze kerken hebben met andere kerken;
3. deze kerken erop te wijzen dat een eventuele zusterkerkrelatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken een dergelijke relatie met De Gereformeerde Kerken in Nederland uitsluit'.

Deputaten hebben uitvoering aan deze opdrachten gegeven in een uitvoerige brief aan de deputaten van de RCNZ. Daarin werden genoemde besluiten van de generale synode ter kennis van deze kerken gebracht. Tevens werden zij in kennis gesteld van de besluiten die deze zelfde synode genomen had inzake samenspreking met de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, die met de RCNZ een zusterkerkrelatie hebben. De bezwaren die de Gereformeerde Kerken in Nederland hebben tegen enkele kerken waarmee de RCNZ contacten onderhouden werden nog eens naar voren gebracht en toegelicht, waarbij tevens tegen de koers die de Nederlands Gereformeerde Kerken varen gewaarschuwd werd. Een afschrift van deze brief werd gezonden aan deputaten van The Free Reformed Churches of Australia. Helaas is tot op dit moment nog geen antwoord van de kant van de RCNZ binnengekomen. Hopelijk kan in ons aanvullend rapport daarvan wel melding worden gemaakt. Tenslotte kunnen deputaten met dankbaarheid melden dat de RCNZ inmiddels aangekondigd hebben te breken met de GOS (GOR), als gevolg van de in juni 1988 te Harare genomen besluiten.

2 Conclusie en voorstel

Deputaten stellen gezien het bovenstaande de synode voor de contacten met de RCNZ voort te zetten, met inachtneming van de door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 genoemde zaken die in het contact met deze kerken de bijzondere aandacht dienen te krijgen.

9 Orthodox Presbyterian Church (OPC)

1 Opdracht van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987

Deze synode gaf deputaten de opdracht de contactoefening met deze kerk voorlopig niet te intensiveren, maar de resultaten af te wachten van de samenspreking van de OPC met de Presbyterian Church of America (PCA). Dit besluit van de synode is door deputaten aan de OPC schriftelijk meegedeeld. In reactie daarop ontvingen we een uitvoerig en hartelijk schrijven van het Committee on Ecumenicity and Interchurch relations van de OPC, met nadere informatie en de uitgesproken wens in de toekomst nauwer met de Geref. Kerken in contact te kunnen komen. Er bleek uit onder meer een grote zorg over de toekomst van de GOS. Verder schijnt de samenspreking met de PCA (voorlopig?) op dood spoor te zitten. Contacten zijn er onder meer met de Canadian Reformed Churches en de Reformed Presbyterian Church of North-America (de 'covenanter church'). We ontvingen voorts de uitvoerige Minutes van de General Assembly van de OPC van 1987 en een belangwekkend stuk, getiteld 'Biblical Principles of the Unity of the Church'. Deputaten hebben in antwoord hierop teruggeschreven met dankbaarheid en interesse van het ontvangen schrijven kennis te hebben genomen. Instemmend werd gereageerd op de suggestie tijdens de ICRC van juni 1989 over de kerkelijke relaties van gedachten te wisselen. Voorts werden nog eens onze zorgen m.b.t. mogelijk samengaan met de PCA naar voren gebracht, en werd het lidmaatschap van de GOS en de relatie met de Canadian Reformed Churches aan de orde gesteld.

2 Ontwikkelingen sindsdien

Twee feiten zijn voor de toekomstige contacten met de OPC van belang. Ten eerste dat deze kerk tijdens de vergadering van de GOS in Harare meedeelde met deze organisatie (die nu aangeduid wordt als de GOR) te breken, vanwege de in Harare genomen besluiten. Met instemming en dankbaarheid hebben deputaten van deze beslissing kennis genomen. Een tweede factor van belang is dat de laatstgehouden synode van de Canadian Reformed Churches te Winnipeg besloten heeft de voorlopige relatie van kerkelijk contact met de OPC te continueren.

3 Conclusie en voorstellen

Bovenstaande ontwikkelingen leiden deputaten tot de conclusie dat er alle reden is het contact met de OPC voort te zetten en zo mogelijk te intensiveren. Daarbij is en blijft het van groot belang in dezen in nauw overleg te blijven met de Canadian Reformed Churches. Mogelijk kunnen we in ons aanvullend rapport nog met nader uitgewerkte voorstellen komen.

10 The Presbyterian Association in England (PAE)

1 Inhoud van het contact

In november 1986 werd te Londen de Presbyterian Conference gehouden, georganiseerd door predikanten en kerkleden uit verschillende denominaties. Als direct gevolg daarvan werd op 11 april 1987 de Presbyterian Association in England opgericht, die als streven heeft heen te werken naar de oprichting van een Presbyteriaanse kerk in Engeland. Momenteel zijn geïnstitueerde kerken en groepen te Cambridge, Durham, Hull, Isle of Wight en Woking, bij de PAE aangesloten. Het streven is ondermeer te komen tot het beroepen van een full-time 'church planting minister'. Verder wordt nagedacht over de kerkelijke structuur, de liturgie en de opleiding van predikanten. Steun voor de PAE is er ondermeer vanuit de Free Church of Scotland, de Evangelical Presbyterian Church en de Orthodox Presbyterian Church. Deputaten hebben contact met de PAE gezocht, ondermeer met de vraag om toezending van de Presbyterian Network. Op 17 september 1988 heeft de voorzitter van deputaten als waarnemer de 'council-meeting' van de PAE bezocht. Zijn conclusie, die door de gegevens die uit de gevoerde correspondentie tot ons komen wordt bevestigd, was dat het streven van de PAE onze warme belangstellingen steun verdient. Die belangstelling en steun wordt binnen de PAE ook gevraagd en gewaardeerd. Dat bleek overduidelijk op 29 oktober 1988 toen Dr. Robert Letham en Rev. John D. Nicholls als afgevaardigden van de PAE een ontmoeting met deputaten hadden. Hun informatie betekende voor deputaten een extra stimulans om met meer dan gewone aandacht de ontwikkelingen in Engeland te volgen en waar nodig en mogelijk steun te bieden. Men heeft veel behoefte aan bemoediging en ook (zo nodig kritisch) advies. Verder werd gevraagd hen die vanuit Nederland overwegen naar Engeland te gaan in contact te brengen met de kerken en groepen die bij de PAE zijn aangesloten. Raad en advies bij ondermeer het tot stand brengen van een Book of Church Order wordt op prijs gesteld. Ook zijn er, zeker in de opbouwfase, financiële noden. Als voorbeeld werd genoemd het beroepen van een predikant in de pas geïnstitueerde kerk te Cambridge. Deputaten hebben aangeboden van advies in deze en andere zaken te willen dienen, indien daarom wordt gevraagd. Concreet zou gedacht kunnen worden aan een waarnemerschap bij de PAE meetings.

2 Conclusie en voorstel

Deputaten willen herhalen en onderstrepen dat het streven van de PAE de warme belangstelling en steun van de Gereformeerde Kerken in Nederland verdient. Hoewel het hier (nog) niet om een geïnstitueerd kerkverband gaat, moet het van groot belang geacht worden in de opbouwfase van zo'n kerkverband voorzover dat mogelijk is en gewenst geacht wordt, betrokken te blijven. Deputaten stellen daarom de synode voor in de instructie aan nieuw te benoemen deputaten op te nemen: 'de contacten met The Presbyterian Association in England voort te zetten'.

11 The Presbyterian Church in America (PCA)

De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 besloot 'het zoeken van contact met deze kerk niet voort te zetten'. Dit besluit hebben deputaten ter kennis van de PCA gebracht. Sindsdien is van deze kerk niets meer vernomen.

12 The Orthodox Presbyterian Church of New Zealand (OPCNZ)

De generale synode nam het besluit 'de contacten met deze kerk niet voort te zetten'. Deputaten hebben dit besluit schriftelijk aan de OPCNZ overgebracht. Tot nu toe is daarop geen enkele reactie gekomen.

13 The Christian Reformed Churches (CRC)

De generale synode gaf deputaten de opdracht 'ten aanzien van de ontwikkelingen binnen deze kerk diligent te zijn'. Regelmatig kwamen er sindsdien, met name via de pers, berichten tot ons over ontwikkelingen die binnen de CRC gaande zijn. Die waren niet van dien aard dat deputaten aanleiding zagen stappen in de richting van de CRC te nemen.

Zowel de onduidelijkheid over de koers van deze kerken in de toekomst als haar op treden tijdens de vergaderingen van de GOS (nu GOR) vormen onoverkomelijke belemmeringen voor eventuele nadere contacten. Intussen blijven de CRC een belangrijke kerkengroep, niet het minst vanwege de vele contacten met kerken in de zogenaamde 'Derde Wereld'. Daarom is het van belang deze kerken te blijven volgen, en met name te letten op doen en laten van de 'verontrusten' binnen de CRC (te denken valt aan het blad 'Outlook' en het Mid-American Reformed Seminary). Daarom stellen deputaten de synode voor de opdracht van haar voorgangster aan deputaten te handhaven: 'ten aanzien van de ontwikkelingen binnen deze kerk diligent te zijn'.

6 Sectie III: Internationale Conferentie van Gereformeerde Kerken

1 Opdracht

Deputaten ontvingen van de Generale Synode van Spakenburg-Noord de volgende opdracht (Acta art. 145):

1. Afgevaardigden en eventuele adviseurs aan te wijzen naar de eerstvolgende conferentie D.V. te houden van 19-23 juni 1989 te Cloverdale (Canada) en de afgevaardigden op te dragen:
 - te blijven bevorderen, dat bij constituering van de samenkomsten de afgevaardigden instemming met de grondslag betuigen;
 - diligent te zijn t.a.v.:
 - * de opvolging van wijlen drs. M.K. Drost als lid van de Commissie Zendingzaken;
 - * het benoemen van secundi-commissieleden;
 - diligent te zijn inzake de vraag of tot de taak van de commissie Zendingzaken ook behoort of kan gaan behoren:
 - * de wijze waarop lidkerken bezig zijn met de evangelieverbreiding onder de Joden;
 - * het adviseren van de lidkerken bij de keuze van zendingsterreinen;
 - * het aangeven van mogelijkheden tot coördinatie van barmhertigheidswerk (nevendiensten) op de zendingsterreinen van de lidkerken;
 - er op toe te zien en te bevorderen dat de overeengekomen regels worden nageleefd;
 - met betrekking tot de komende conferentie te Cloverdale in 1989:
 - * in te stemmen met het voorstel van deputaten dat nog niet geadviseerde zaken in behandeling moeten kunnen komen, wanneer 75% van de lidkerken zich daarvoor uitspreekt;
 - * niet akkoord te gaan met het voorstel van The Canadian Reformed Churches om een bepaling in de Basis van de ICRC op te nemen, dat

- afgevaardigden alleen de confessie onderschrijven van de kerken, waartoe zij behoren;
- * niet akkoord te gaan met het voorstel van The Canadian Reformed Churches, uit te spreken dat het lidmaatschap van de RES (GOS) onverenigbaar is met het lidmaatschap met de ICRC;
2. de eerstkomende generale synode te adviseren over zaken die kunnen dienen op de dan volgende samenkomst van de ICRC. In het hierna volgende komen deputaten op de verschillende genoemde punten terug.
- 2 Aanwijzing van afgevaardigden en adviseurs
 Naar de conferentie te Cloverdale (Canada 1989) zijn als afgevaardigden aangewezen de predikanten O.J. Douma en J. de Gelder. Als adviseurs en sprekers zullen D.V. de conferentie bijwonen de professoren dr. J. van Bruggen en dr. J. Douma. Gezien het grote aantal sprekers en de veelheid van te behandelen onderwerpen hebben deputaten er bij het 'Interim Committee' op aangedrongen de duur van de conferentie met enkele dagen te verlengen. Ze zal nu worden gehouden van 20-29 juni en worden voorafgegaan door een bidstond op 19 juni, 's avonds 8.00 uur.
- 3 Lidkerken
 Het aantal lidkerken van de ICRC onderging in de afgelopen periode geen wijziging. Het zijn:
 de Canadian Reformed Churches
 de Evangelical Presbyterian Churches of beland
 de Free Church of Scotland
 de Free Reformed Churches of Australia
 de Presbyterian Church (Kosin) in Korea
 de Gereja Reformasi di Sumba-Timor / Savu
 de Gereformeerde Kerken in Nederland
 de Free Church in South Africa
 de Presbyterian Church of Eastern Australia
 de Reformed Presbyterian Church of beland
 de Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika(VGKSA) hebben het lidmaatschap van de conferentie aangevraagd.
- 4 Waarnemers
 Een zevental kerken hebben aangegeven, dat ze waarnemers zullen zenden. Dit zijn:
 de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland
 de Dutch Reformed Church in Sri Lanka
 de Nederduitse Gereformeerde Kerk (Zuid-Afrika)
 de Orthodox Presbyterian Church in USA
 de Presbyterian Church in America
 de Reformed Church in the United States
 de Reformed Presbyterian Church of North America

Voor wat betreft de Dutch Reformed Church in Sri Lanka hebben deputaten besloten de kosten voor een retour-ticket van een afgevaardigde naar de komende conferentie voor hun rekening te nemen.

Naar aanleiding van de ontwikkelingen op de laatstgehouden Gereformeerde Oecumenische Synode (sindsdien GOR) in Harare hebben deputaten contact gezocht met de desbetreffende deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Deze kerken hebben nl. besloten zich terug te trekken uit de GOR met dien verstande, dat dit besluit nog definitief bekrachtigd moet worden door de komende generale synode van deze kerken.

Uw deputaten hebben de Christelijke Gereformeerde deputaten de vraag voorgelegd, of zij het op prijs zouden stellen een uitnodiging te ontvangen om de komende ICRC

als waarnemers bij te wonen. Op grond van een positieve reactie van laatstgenoemde deputaten hebben uw deputaten daarom het 'Interim Committee' verzocht deze kerken uit te nodigen om door middel van waarnemers aanwezig te willen zijn en hen te voorzien van alle nodige informatie.

5 Wijzigingsvoorstellen m.b.t. Constitution en Regulations

Voor wat betreft de voorstellen tot wijziging van Constitution en Regulations hebben deputaten uitvoering gegeven aan de besluiten van de generale synode genoemd onder 1e.

In verband met het voorstel van de Canadian Reformed Churches om een bepaling in de Constitutie op te nemen dat afgevaardigden alleen de confessie onderschrijven van de kerken, waartoe zij behoren, hebben deputaten zich met een uitvoerig schrijven over deze zaak gewend tot deputaten van voornoemde kerken (zie bijlage). Een copie van dat schrijven is verzonden aan deputaten van de Free Reformed Churches in Australia, die dezelfde zaak op de eerstkomende conferentie aan de orde hebben gesteld.

6 Rapporten uitgebracht door commissies van de ICRC

1 Zendingsrapport

Zoals reeds door deputaten aan de Generale Synode te Spakenburg-Noord gerapporteerd, is op de conferentie te Edinburgh een commissie benoemd met de volgende opdracht:

1. informatie te verzamelen met betrekking tot de zendingsactiviteiten voor de lidkerken en hun opleidingsprogramma's;
2. de mogelijkheden te bestuderen zendingsactiviteiten te coördineren voor wat betreft opleiding, zendingsgebieden en het uitwisselen van zendelingen;
3. de noodzaak te onderzoeken een zendingsliteratuurlijst op te stellen en up-to-date te houden en de publikatie van een inleiding in de Gereformeerde Zendingwetenschap te stimuleren.

In deze commissie waren benoemd: ds. M.K. Drost (Nederland), prof. K. Deddens (Canada), prof. C. Graham (Schotland) en prof. A.C. Boyd (Schotland). Het interim-comité heeft besloten in de vacature, ontstaan door het overlijden van ds. M.K. Drost, niet te voorzien. In dit verband hebben deputaten voorgesteld in het vervolg bij het benoemen van commissieleden tegelijk ook secundi-commissieleden aan te wijzen (1 b).

Een concept-rapport door deze commissie uitgebracht is door deputaten voor eventueel commentaar toegezonden aan alle zendende kerken en de Gereformeerde Missiologische Opleiding. Van deze mogelijkheid is door een drietal instanties gebruik gemaakt en enkele correcties / aanvullingen zijn aan de secretaris van de ICRC doorgegeven.

In het rapport komen de commissieleden tot enkele conclusies en aanbevelingen, die hieronder in het kort worden weergegeven:

- Als een kerk een nieuw zendingsterrein zoekt, verdient het aanbeveling na te gaan, of er geen mogelijkheid bestaat deel te nemen aan het werk op een bestaand zendingsterrein.
- Eveneens zouden zendelingen, bij noodzakelijke onderbreking of beëindiging van zendingsactiviteiten moeten overwegen zich beschikbaar te stellen voor het zendingswerk van andere kerken.
- Indien regionale conferenties worden gehouden zou het goed zijn alle zendelingen in zo'n gebied - dus ook die van kerken, waar mee contacten worden onderhouden - uit te nodigen die conferentie bij te wonen.
- Waar de taal geen obstakel is, zou het overweging verdienen gezamenlijke trainingsprogramma's op te zetten.
- Het wordt mogelijk geacht te komen tot coöperatie op het gebied van zendingspublicaties.

- Speciale aandacht zou kunnen worden gegeven aan de evangelieverbreiding onder de joden.
Deputaten hebben voorgesteld tot de taak van de commissie te laten behoren:
 1. Het adviseren van de lidkerken bij de keuze van de zendingsterreinen.
 2. Het aangeven van mogelijkheden tot coördinatie van barmhartigheidswerk (nevendiensten) op de zendingsterreinen van de lidkerken.

2 Tekst belijdenisgeschriften

De conferentie te Edinburgh benoemde een commissie bestaande uit prof. J. L. Mackay (Schotland), prof. J. Faber (Canada), prof. N.H. Gootjes (Korea) en ds. G. van Rongen (Australië) met de opdracht de tekst van de drie oecumenische belijdenissen te bestuderen, ten einde te komen tot een eensluidende tekst, die aan de lidkerken zou kunnen worden aangeboden.

Prof. Mackay is inmiddels als commissielid teruggetreden. Het commissierapport is recentelijk ontvangen. Deputaten zijn van oordeel, dat een inhoudelijke besluitvorming op de a.s. conferentie niet zal kunnen plaatsvinden, omdat er geen mogelijkheid is geweest deze belangrijke, maar ook omstreden zaak in de lidkerken aan de orde te stellen en te komen tot een generaal-synodaal oordeel.

7 Diverse voorstellen

Op het agenda van de komende conferentie komen de volgende voorstellen van deputaten voor:

- dat bij de constituering van de samenkomsten de afgevaardigden instemming met de grondslag betuigen (la);
- dat, voor wat betreft niet-geagende zaken, deze alleen in behandeling moeten kunnen komen, wanneer 75% van de lidkerken zich daarvoor uitspreekt (le);
- dat het aanbeveling verdient de notulen van de conferentie in de toekomst uit voeriger te doen zijn;
- dat de tekst van de te houden referaten tijdig in het bezit van de afgevaardigden moet zijn;
- dat extra aandacht moet worden gegeven aan de slotverklaring voor wat betreft de omvang en de mogelijkheid een gereformeerd getuigenis te doen uitgaan;
- dat wegen en middelen moeten worden gezocht meer publiciteit te geven aan de conferentie zelf en de uit te geven slotverklaring;
- dat alleen afgevaardigden van kerken en niet van organisaties aan de conferentie kunnen deelnemen.

Deputaten hebben voorstellen ondersteund, die verzoeken om toezending van commissierapporten tot uiterlijk een jaar voor het begin van de volgende conferentie met de mogelijkheid wijzigingsvoorstellen in te dienen tot uiterlijk bij het begin van de conferentie.

8 Sprekers op de conferentie te Cloverdale 1989

Een zevental sprekers zullen op de conferentie het woord voeren. Hieronder volgen hun namen en onderwerpen:

Prof. dr. K. Deddens (Canada): 'Contextualisation in Mission'

Prof. dr. J. Douma (Nederland): 'Apartheid'

Prof. Clement Graham (Schotland) : 'Nehemia, the Reformer'

Prof. dr. Ho Jin Jun (Korea) : 'Tangun Myth and Christian Radial Movements in the Korean Church'

Prof. Donald Macleod (Schotland): 'Christology'

Prof.dr. J. van Bruggen (Nederland): 'Baptism with the Holy Spirit'

Prof. dr. C. van Dam (Canada) : 'The elder as preserver of life in the covenant'

- 9 Financiën
Zoals bekend is besloten de kosten van de ICRC te dekken via een algemeen fonds. De bijdragen van de lidkerken worden gevraagd op basis van het aantal gedoopte leden en de in het betreffende land geldende levensstandaard. Voor Nederland komt dit neer op een bijdrage in de kosten van 60%, wat over de afgelopen tweejaar een bijdrage betekent van ca. US\$10,000.-. De lidkerken betalen zelf de reiskosten van hun afgevaardigden en eventuele adviseurs.
- 10 Voorstellen aan de generale synode
Aangezien bij het afsluiten van dit rapport de conferentie te Cloverdale nog gehouden moet worden, verkeren deputaten in de onmogelijkheid op dit moment nadere voorstellen te doen. Zij zullen D.V. in een aanvullend rapport op de conferentie en haar besluiten terugkomen en na de conferentie bezien of uw synode kan worden gediend met adviezen over zaken, die op een volgende samenkomst van de ICRC aan de orde zullen moeten komen.
- 11 Conclusie
Deputaten zijn van mening op dit moment naar vermogen de opdrachten van de Generale Synode te Spakenburg-Noord te hebben uitgevoerd.

7 Sectie IV Afrika en Europa

In de besluiten van de Generale Synode van Spakenburg-Noord worden de volgende landen resp. kerken genoemd:

- 1 Landen in Europa
- 1 Frankrijk (art. 140 Acta Spakenburg-Noord)
Opdracht:
Attent blijven op de verdere ontwikkelingen binnen de Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes de France (EREI).
Uitvoering:
In het deputatenrapport voor de synode van Spakenburg-Noord zijn details over deze kerken vermeld. In de afgelopen periode zijn niet meer bijzonderheden bekend geworden. Ook zijn er geen ontwikkelingen binnen deze kerken geweest die geleid hebben tot nader contact.
Voorstel:
Ontwikkelingen binnen deze kerken blijven volgen.
Grond:
Deze kerken trachten de goede strijd van het geloof te dienen.
- 2 St. Martini Gemeinde te Bremen en Dr. G. Huntemann (art. 141 Acta Spakenburg-Noord)
Opdracht:
Het reformatorisch werk van Dr. Huntemann in Duitsland in het oog blijven houden.
Uitvoering:
Dr. Huntemann is in 1986 als predikant van genoemde gemeente met emiritaat gegaan en opgevolgd door pastor J. Motschmann.
Voorstel:
Nieuwe deputaten geen opdracht meer te geven t.a.v. de St. Martini Gemeinde te Bremen.
Grond:
De door Dr. Huntemann en de St. Martini Gemeinde gevraagde hulp wordt nu verleend door de kerk van Groningen-Oost, gesteund door de classis Groningen.
- 3 Griekenland (art. 142 Acta)
Opdracht:
1. Verkennende contacten voortzetten;
2. f 2.000,- beschikbaar stellen voor vertaalwerk van de institutie van Calvijn;
3. de GEC zo mogelijk te dienen met gereformeerde lectuur.

Uitvoering:

Na het bezoek van de heer Koulouris aan Nederland in 1986 heeft deze niets meer van zich laten horen. Daardoor hebben deputaten aanvankelijk volstaan met het zenden van enkele Engelse boeken, waarop tot op heden ook niet is gereageerd. Ook wordt nog gewacht op antwoord op een brief die deputaten in juni 1989 gestuurd hebben.

Voorstel:

Continuering van verkennende contacten teneinde na te gaan of en zo ja hoe deze contacten zich op verantwoorde wijze kunnen ontwikkelen.

Grond:

Gezien het GEC-lidmaatschap van de Wereldraad, de **WARC en de GOR** zal er - indien deze lidmaatschappen worden gehandhaafd - meer duidelijkheid moeten komen in de aard van het contact.

4 Spanje (art. 143 Acta)

Opdracht:

1. In overleg met de kerk te Bussum aandacht blijven geven aan het kerkelijk leven in Spanje;
2. een visitatiereis ondernemen naar gemeenten van de Iglesia Reformada Presbiteriana (IRP) om nadere gegevens te krijgen;
3. zo nodig onder bepaalde voorwaarden financiële steun verlenen.

Uitvoering:

De broeders ds. M. Brandes en J.L. Josse hebben in oktober 1988 een bezoek gebracht aan enkele gemeenten van de Iglesia Reformada Presbiteriana (IRP) en aan de Iglesia Cristiana Reformada te Madrid (ds. de Segovia). Het rapport over dit bezoek is als bijlage bij dit deputatenrapport gevoegd. Daarin zijn een aantal voorstellen gedaan die door deputaten zijn overgenomen.

Voorstel:

1. De bestaande contact-oefening aan te houden, maar voorshands nog niet verder uit te breiden dan met de bereidheid om deze kerken desgevraagd onzerzijds geestelijk en zonodig ook financieel te helpen en bij te staan. Dit voorzover ons dat mogelijk is en voor de opbouw van het kerkelijk leven nuttig voorkomt.
2. De Generale Synode van Leeuwarden 1990 te verzoeken om de deputaten te machtigen in de komende drie jaar zonodig financiële steun te verlenen tot maximaal een bedrag van f 30.000,- , zijnde het niet gebruikte bedrag dat door de Generale Synode van Spakenburg-Noord (Acta, art. 143) voor hulp beschikbaar was gesteld.
3. Desgevraagd hulp te verstrekken in geestelijk opzicht in de vorm van informatie over de ambten, kerkregering, kinderen naar het avondmaal e.d., door middel van literatuur, eventueel ook een bezoek hunnerzijds aan bijv. Kampen.
4. Tot op het moment dat er door een generale synode van de kerken be sloten kan worden met de IRP officiële kerkelijke contacten aan te gaan, met de kerk te Bussum in contact te blijven t.a.v. de ontwikkelingen in Spanje. Hierbij dient in rekening gebracht te worden, dat er reeds jarenlang goede contacten bestaan met de ICR te Madrid cq. ds. de Segovia.
5. De kerken van de I R P voor de aanvang van de generale synode van 1993 opnieuw te bezoeken.

Grond:

1. De grondslag van deze kerken is gezond te noemen.
2. De ontwikkelingen binnen deze kerken zijn van dien aard dat er reden is de contacten te continueren en zo mogelijk te intensiveren.

1 Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKSA) (art. 134 Acta)

Opdracht:

1. Nauwer contact houden met betrekking tot de contactoefening met Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA).
2. Twee deputaten afvaardigen naar de synode van de VGKSA te Johannesburg in oktober 1987.

Uitvoering:

De deputaten ds. M. Brandes en br. Jac. van der Kolk hebben de synode van Johannesburg bezocht. Zij hebben hiervan verslag uitgebracht aan de synode van Spakenburg-Noord, die hun beleid terzake goedkeurde en hun decharge verleende.

Door dit bezoek is duidelijk geworden dat de VGKSA en de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN(V)) ten aanzien van een eventuele relatie met de GKSA dezelfde mening zijn toegedaan. Sinode van Johannesburg okt. 1987 en mei 1988. Naast het beleid ten aanzien van de GKSA zijn de volgende synodebesluiten vermeldenswaard:

1. Een deputaatschap zal zich bezig houden met de vertaling in het Afrikaans van de eucumenische belijdenisgeschriften.
2. Men zal werken aan een eigen kerkboek met liturgische formulieren.
3. Voor het huwelijksformulier zal het Engelse formulier in het Afrikaans worden vertaald. Enkele wijzigingen zullen worden aangebracht.
4. In de leesdiensten zal de vrede- en zegengroet onveranderd worden uitgesproken, inclusief het 'handgebaar'.
5. Inzake de zending: Met blijdschap wordt kennisgenomen van de opdracht door de kerk van Drachten-Oost van het zendingsterrein Mamelodië aan de kerk te Pretoria. Men zal Drachten vragen om naast financiële steun ook zendingservaring ter beschikking te stellen.
6. De volgende buitenlandse contacten worden bestendigd:
Correspondentie: Free Reformed Churches of Australia (FRCA)
Canadian Reformed Churches (Can. RF)
De Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN)
Broederlijke relatie: Geref. Kerken van Sumba / Savu
Presb. Church of Korea (Kosin)
Free Church of Scotland (FCS)

Voorstel:

De zusterkerkrelatie met de VGKSA handhaven en deze kerken - gezien hun moeilijke situatie - indien zij dit wensen, bijzondere steun aan te bieden, bijv. door regelmatig bezoek aan hun tweejaarlijkse sinode.

Grond:

1. De VGKSA zijn trouw gebleven in leer, dienst en tucht.
2. De VGKSA vormen een bijzonder klein kerkverband in een uiterst gecompliceerde samenleving.

2 Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA) (art. 132, 133 en 135 van de Acta)

Opdracht:

In nauw contact met de VGKSA doorspreken van de relatie tussen de GKSA en de GKN(V).

Uitvoering:

De synode van Spakenburg-Noord benoemde prof. J.Kamphuis en br. Jac. van der Kolk tot afgevaardigden naar de Nasionale Sinode van de GKSA te Potchefstroom in januari 1988.

Zij hadden opdracht de brief van de synode van Spakenburg-Noord dd 3 juni 1988 en het memorandum van deputaten BBK aan de GKSA nader tot te lichten en te verdedigen.

Het rapport van deze afgevaardigden, dat door deputaten BBK is goedgekeurd is als bijlage bij dit deputatenrapport gevoegd.

Voorstel:

In nauw overleg met de VGKSA contact blijven zoeken met de GKSA om deze kerk te blijven overtuigen van de noodzaak goed te kiezen in haar buitenlandse kerkelijke relaties, met name in Nederland.

Grond:

Er blijft binnen de GKSA verontrusting ten aanzien van de zusterkerkrelatie van de GKSA met de Ned. Geref. Kerken.

3 Die Nederduits Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika (NG-kerk) (art.136)

Opdracht:

Voortzetting van kritisch-verkennende contacten in overleg met de VGKSA.

Uitvoering:

De deputaten ds. M. Brandes en br. Jac. van der Kolk hebben in oktober 1987 een gesprek gehad met dr. Rossouw, directeur Ekumeniese Sake van de NG-kerk. Daarbij was ook aanwezig ds. W. Boessenkool, voorzitter van deputaten voor Binnenlandse Kerkformaties van de VGKSA. Naast bekende gesprekspunten is ook gesproken over het bekende rapport: 'Kerk en samenleving'. Dit rapport veroorzaakte een beperkte scheuring in de NG-kerk en het ontstaan van de (rechtse) Afrikaans Protestantse kerk (APK) o.l.v. dr. W. Lubbe, met wie ook gesproken is.

Intussen moet de houding van de NG-kerk binnen de GOR teleurstellend worden genoemd. Op de zitting in Harare koos de NG-kerk niet voor een gereformeerde koers voor de GOR. Het lijkt er op dat in ruil voor afzwakking van de aanvallen op de apartheid van de zijde van de Geref. Kerken in Nederland (synodaal) de NG-kerk zich milder opstelde ten opzichte van de leer en het leven van de Synodaal Gereformeerde Kerken in Nederland.

Voorstel:

Deputaten opdragen een brief te schrijven aan de NG-kerk (bijv. aan het moderamen) waarin onzerzijds verontrusting wordt uitgesproken over de koers die deze kerk gaat. En voorts deputaten op te dragen, voor het geval er afgevaardigden naar een Binode van de VGKSA gaan, contact op te nemen met vertegenwoordigers van de NGkerk.

Grond:

De NG-kerk heeft officieel als belijdenis de drie formulieren van eenheid maar er zijn - zie het lidmaatschap van de GOR - onbeantwoorde vragen over het leven volgens die belijdenis. Ook de verruiming van de contacten met de Geref. Kerken in Nederland (synodaal) roept vragen op.

Overige landen in Afrika

1 Nigeria (art. 139 Acta)

Opdracht: Contact blijven zoeken met de kerk van Christus in Sudan onder de Tiv.

Uitvoering:

Er is nog geen antwoord ontvangen op eerder verzonden brieven. Ook van de zijde van deputaten zijn geen nieuwe brieven verstuurd.

Voorstel:

Attent te blijven in dit moeizaam lopende contact.

Grond:

Er blijft hoop dat - nu wellicht de contacten met Zaire versterkt worden - ook Nigeria gemakkelijker kan worden benaderd.

2 Zaïre (art. 138 Acta)

Opdracht:

1. Het kerkreformerend werk in Zaïre vanuit Frankrijk te blijven stimuleren.

2. Verdere ontwikkelingen van de Eglise Réformée Confessante au Zaïre te volgen.

Uitvoering:

Deputaten hebben kennis genomen van een tweetal rapporten die in de verslagperiode zijn verschenen, te weten

1. Verslag van een bezoek dat ds. A. Kooij van Capelle a/d IJssel en zr. H. Kooij-Oggel in aug/sept 1986 in opdracht van het 'Zaire comité' te Zuidhom aan Zaire hebben gebracht.
2. Verslag dat een afvaardiging van De Verre Naasten hebben gemaakt van een oriëntatiereis aan Zaire in 1988.

Tevens ontvingen deputaten in december 1988 een brief van de Eglise Réformée Confessante au Zaïre met o.m. een verzoek om een officiële relatie en om 'assistance materielle et spirituelle'. In dezelfde tijd dat deze brief ontvangen werd hebben deputaten een bespreking gehad met ds. Grossmann van de Reformed Church in the United States (RCUS). Deze kerk heeft in het verleden veel steun verleend aan de betreffende kerk in Zaïre. Echter de steun die noodzakelijk is kan door dit kleine, ca. 3000 leden tellende kerkverband niet opgebracht worden.

Ook zijn er besprekingen geweest met ds. Kooij en zr. Kooij-Oggel, die inmiddels lid van ons deputaatschap was geworden. Verder werd er een vergadering bezocht, uitgeschreven door De Verre Naasten, waar samen met zendende kerken, het College van Overleg, de Commissie van Samenwerking en deputaten BBK gesproken is over eventuele activiteiten t.a.v. Zaïre.

Deze informatie hebben ook nieuw licht geworpen op het besluit van Spakenburg-Noord m.b.t. genoemde kerk in Zaïre. Het gaat hierom een kerk, die is ontstaan uit de 'Back to God hour' radio-uitzendingen verzorgd door ds. A.R. Kayayan.

Het aantal leden van deze kerk is deputaten niet bekend. Volgens een persartikel van augustus 1985 zouden er tussen de 12.000 en 15.000 leden zijn, verdeeld over een vrij groot aantal gemeenten. Het kerkverband telt verder drie 'particuliere synodes'. Aangezien er slechts twee predikanten zijn (die beiden in Lubumbashi wonen) moet in feite de gehele ambtelijke en pastorale bearbeiding door onervaren en 'ongeschoolde' ouderlingen gebeuren. Wanneer daarbij ook nog de onmetelijke afstanden in ogenschouw worden genomen en het ontbreken van een infrastructuur en ook van enigszins normale vervoersmogelijkheden, dan is het duidelijk dat deze jonge kerk, die de Heidelbergse Catechismus, de Franse geloofsbelijdenis (la Rochelle) en de Dordtse leerregels als belijdenis aanvaardt, zich in niet voor te stellen ontwikkelingsproblemen bevindt.

Teneinde de synode met een verantwoord advies te kunnen dienen hebben deputaten een tweetal broeders uitgezonden, die aan de hand van een vragenlijst een zo uitgebreid mogelijk onderzoek moeten doen naar de situatie waarin deze kerk zich bevindt, in hoeverre een nauwere relatie mogelijk en verantwoord is en welke hulp eventueel zou kunnen worden verleend. Deze broeders drs. G. Kwakkel te Kampen en br. A. Kampen te Groningen zullen D.V. Zaïre bezoeken van 27 juli t/m 17 augustus. Deputaten zullen in het aanvullend rapport de synode met nadere informatie en voorstellen dienen.

8 Sectie V Lux Mundi

Ook ditmaal hebben deputaten uitvoering gegeven aan de machtiging hun door de Generale Synode van Spakenburg-Noord verleend, om een orgaan in de Engelse taal te doen verschijnen ten behoeve van de relaties met de kerken in het buitenland: 'Lux Mundi'.

Zoals reeds in het rapport aan uw voorgangster werd gemeld, verschijnt het blad sinds 1986 vier maal per jaar, te weten in de maanden maart, juni, september en december. Sindsdien verloopt de uitgave volgens schema.

De uitvoering van Lux Mundi is niet gewijzigd wat de opzet ervan betreft, waarbij nog steeds gelet wordt op het representatieve karakter, 12 pagina's per nummer. Ingaande juni 1988 is na overleg de drukkerij Groenendijk van drie kolommen overgegaan naar twee kolommen. Allerwege werd verzekerd dat deze bladspiegel heeft bijgedragen tot de leesbaarheid. Op het moment dat dit (deel) rapport wordt geschreven zijn er 190 betalende abonnees. 18 exemplaren worden verzonden aan bibliotheken en archieven en 48 aan kerken waarmede contacten worden onderhouden. Een 40-tal exemplaren worden toegezonden aan diverse adressen, waaronder professoren. Dan zijn er nog de exemplaren bestemd voor de leden van het deputaatschap en hun secundi.

Het aantal gratis abonnementen is 7(?), 7 proefabonnementen worden verzonden naar Israël en 5 naar Spanje. Het zeer omvangrijke werk van de administratie wordt sinds najaar 1987 waargenomen door Mevr. N.M. Spaans te Putten (Gld), die tot onze blijdschap bereid werd gevonden deze taak over te nemen van de heer J.G. Venema te Haren, toen deze daartoe niet in staat was wegens ziekte.

In de periode die in dit rapport is verslagen zijn na de editorials van de redacteur, bijdragen opgenomen over de volgende onderwerpen: 'Onfeilbaarheid en foutloosheid van de Bijbel', 'Bijbel en Premillennialisme', 'Het Verbond in de Gereformeerde Theologie', 'Euthanasie', 'Hei beeld van God bij de opvoeders en in de opvoeding', 'De Vrijmaking', 'De Almachtige God', 'Enkele punten uit de arbeid van de Generale Synode te Spakenburg', 'Geen geloof zonder Geschiedenis', 'De verandering in de GOS van essentiële aard', 'De strijd in de Gereformeerde Kerken in de jaren zestig' en tenslotte een vertaling van de serie 'Volstrekt geloofwaardig'.

Al is het niet eenvoudig te evalueren wat het effect van de uitgave van Lux Mundi is, uw deputaten spreken de hoop uit dat het orgaan aan de bestemming beantwoordt of steeds meer beantwoorden mag. Verhoudingsgewijs bereiken ons weinig reacties uit het buitenland, maar de enkele waarvan wij mochten horen zijn bemoedigend. Daartegenover staat slechts een enkele negatieve reactie blijkend uit het opzeggen van het abonnement, waarbij uiteraard verschil maakt of deze uit het buiten- of uit het binnenland afkomstig is.

De eersten vormen de doelgroep. Gezien het gestegen aantal abonnementen is duidelijk dat ons orgaan meer bekendheid krijgt. Voor- goede - suggesties staat de redactie open. Jammer is dat de heer A. Vreugdenhil te Hardenberg op medisch advies als lid van de sectie heeft moeten afhaken.

Deputaten stellen voor de nieuw te benoemen deputaten op te dragen:

1. de uitgave van Lux Mundi in de huidige opzet voort te zetten;
2. de kosten van f 17.000,- per jaar niet te overschrijden;
en hen te machtigen: na te gaan of door wijziging van de opzet en frequentie van Lux Mundi binnen het bestaande budget de buitenlandse relaties resp. contacten nog beter kunnen worden ondersteund.

9 Sectie VI: Regels voor kerkelijke relaties met kerken in het buitenland

1 In hun rapport aan de Generale Synode van Spakenburg-Noord hebben de toenmalige deputaten in hoofdstuk 9 (zie Acta bijlage XIa pag. 444 e.v.) meegedeeld dat concept-regels waren opgesteld en dat deze regels, in Engelse vertaling, voor studie en commentaar aan de zusterkerken waren toegezonden. Tot op het moment dat de synode over deze materie vergaderde waren er van de aangeschreven kerken onvoldoende reacties binnen. De synode besloot toen in overeenstemming met de voorstellen van deputaten in hun aanvullend rapport (zie bijlage XIb, blz. 495 en 496) besluit 1 art. 146 Acta: Besluit 1: Nieuw te benoemen deputaten BBK ten aanzien van het punt 'Regels voor kerkelijke relaties'

1. op te dragen het overleg inzake de gehele materie van het functioneren van de vormen van kerkelijke relaties en de daarvoor geldende regels voort te zetten;

2. te machtigen bij dit voortgezet overleg aan te sluiten bij de uitgangspunten en overwegingen genoemd in het deputatenrapport, gezonden aan deze synode, en uit te gaan van de voorstellen die deputaten tot nu toe hebben gedaan;
 3. op te dragen van hun bevindingen verslag te doen aan de volgende generale synode en zo mogelijk te komen tot definitieve voorstellen;
 4. te machtigen in de periode tot de volgende synode de nu geldende regels, hangende het voortgezet overleg, soepel toe te passen.
Voor de meningsvorming rond dit besluit verwijzen wij nog naar het commissierapport, bijlage XIc, pag. 498-502 van de Acta.
2. Op grond van bovengenoemde instructie en met inachtneming van enkele ontvangen reacties van buitenlandse kerken hebben deputaten hun studie voortgezet. Als resultaat zijn zij gekomen tot aangepaste regels, die opnieuw aan een aantal buitenlandse kerken zijn toegezonden met het verzoek om commentaar. Ofschoon op dit laatste verzoek tot hun spijt nauwelijks is gereageerd zijn deputaten zover met hun studie gevorderd, dat zij vrijmoedigheid hebben thans hun eindrapport aan te bieden. Regels voor het aangaan en onderhouden van kerkelijke relaties met buitenlandse kerken.
1. Aard van de kerkelijke relaties.
Overeenkomstig art. 47 van de Kerkorde van De Gereformeerde Kerken in Nederland en de overwegingen van art. 139 a tot en met e bij de uitspraken van de Generale Synode van Groningen- Zuid 1978 inzake de roeping tot en uitoefening van internationale kerkelijke gemeenschap, houdt kerkelijke relatie met buitenlandse kerken in: het naar gereformeerd belijden elkaar erkennen als ware kerken van de Here Jezus Christus en het dienovereenkomstig oefenen van kerkelijke gemeenschap.
 2. Het aangaan van kerkelijke relaties.
Kerkelijke relaties met kerken in het buitenland zal niet worden aangegaan, dan nadat in een kortere of langere periode van kennismaking, met name door middel van deputaten de generale synode zich ervan heeft vergewist, dat deze kerken de gereformeerde belijdenis van het Woord Gods niet slechts officieel hebben aanvaard, maar ook metterdaad tot gelding doen komen in hun kerkelijke praktijk van leer, eredienst, kerkregering en tucht. Daarbij zal er rekening mee moeten worden gehouden
 - dat de Here Christus zijn kerk onder verschillende volken, welke elk door hun bijzondere geografische ligging, historie en cultuur zijn bepaald, vergadert zodat buitenlandse kerken om verschillen op ondergeschikte punten inzake wijze van belijden, liturgie, kerkorde en praktijk niet veroordeeld zullen worden;
 - dat ingeval van relaties met derden zorgvuldig dient te worden nagegaan wat deze relaties voor de betreffende kerk betekenen om dienovereenkomstig de waarde, de zin en eventueel de wijze van aangaan en/of oefening van kerkelijke gemeenschap te beoordelen;
 - dat er in bepaalde landen meer dan één verband van kerken kan bestaan, dat erkend dient te worden als ware kerken van onze Here Jezus Christus. Daarom kan de mogelijkheid van een relatie met meer dan één verband van kerken in hetzelfde land niet zonder meer uitgesloten worden. In zulk een situatie van zg. 'dubbele correspondentie' zal vanwege Christus' gebod tot eenheid niet mogen worden berust, maar zal zij onderwerp van gesprek moeten blijven.
 3. De oefening van kerkelijke relaties.
Waar kerkelijke relatie met een kerk in het buitenland is aangegaan, zal deze geoefend worden aan de hand van enige regels, die dienen om als gereformeerde kerken samen bij de belijdenis van Gods Woord te blijven en

elkaar te helpen om getuigen van de Here Jezus Christus in woord en daad te zijn in deze wereld. Daarvoor zullen tenminste de volgende regels gelden:

- De kerken zullen over en weer naar vermogen acht geven op elkaars leer, kerkregering, tucht en eredienst.
- De kerken zullen elkaars afgevaardigden op hun meerdere vergaderingen ontvangen en hen uitnodigen zitting te nemen als adviseurs, zoveel dat mogelijk is.
- De kerken zullen elkaar informeren over de besluiten van de meeste vergaderingen, zo en waar dit mogelijk is door toezending van de acta ervan of anders tenminste door toezending van de voor de betreffende kerk relevante besluiten (waar mogelijk in vertaling).
- In geval van wijzigingen van of aanvullingen op de belijdenis, kerkorde of liturgische formulieren, die inhoudelijk van confessionele aard zijn, zal op dit voornemen bij de zusterkerken bijzondere aandacht worden gevestigd, zodat eventueel overleg voor de definitieve besluitvorming kan plaats vinden.
- De kerken aanvaarden elkaars attestaties, wat ook betekent het toelaten van de leden van de betreffende kerken tot de sacramenten op vertoon van die attestaties.
- De kerken stellen in principe de kansels voor elkaars predikanten open met inachtneming van de bepalingen voor het eigen kerkverband reeds aanvaard.
- De kerken zullen elkaar informeren met betrekking tot het aangaan van relaties met derden.

3. Voor wat betreft de waarde van deze regels sluiten deputaten zich aan bij het rapport van hun voorgangers (Acta pag. 447) waar gesteld wordt dat de regels duidelijk maken

1. wat volgens de Gereformeerde Kerken in Nederland essentieel is of moet zijn in het onderlinge verkeer;
2. dat de Gereformeerde Kerken en wie haar vertegenwoordigen voor zichzelf hieraan gebonden willen zijn, er dit uitgangspunt voor een gesprek bij het zoeken van contact willen doen zijn.
3. dat de kerken in het buitenland mogen weten, dat in deze regels een sterk verwachtingspatroon te hunnen aanzien wordt uitgedrukt namelijk de bereidheid hunnerzijds over deze zaken door te spreken om zoveel mogelijk tot overeenstemming te komen.

4. Deputaten zijn voorts van oordeel, dat bovengeformuleerde regels niet altijd voor de volle honderd procent moeten worden voorgeschreven aan de andere kerk bij het aangaan van een zusterkerkrelatie. Met name hebben contacten met kerken van presbyteriaanse signatuur deputaten geleerd, dat deze kerken anders omgaan met en andere eisen stellen aan zusterkerkrelaties.

Dat betekent dat de regels, die de Gereformeerde Kerken voor zichzelf hanteren met verantwoorde souplesse moeten worden gehanteerd ten opzichte van kerken, met wie over een zusterkerkrelatie wordt gesproken. Daarom is het naar het oordeel van deputaten verantwoord een zusterkerkrelatie aan te gaan, als

1. van de zijde van de Gereformeerde Kerken in Nederland de eigen regels naar achtergrond en strekking duidelijk zijn gemaakt;
2. indien niet alle regels door de betreffende buitenlandse kerk kunnen worden aanvaard in ieder geval de eigen regels van die kerk niet strijdig mogen zijn met genoemde regels;
3. er uitzicht is op een vruchtbare discussie over deze materie.

In dit verband moge er - wellicht ten overvloede - aan worden herinnerd dat inzake het aangaan van relaties met buitenlandse kerken de deputaten BBK slechts voorbereidend werk doen. Het is de synode zelf die van geval tot geval beslist over de (aard van de) kerkelijke relatie.

Nogmaals, deputaten zouden uiteraard niets liever zien, dan dat de hierboven genoemde regels zouden kunnen worden afgesproken met al die kerken, die ware kerken van onze Here Jezus Christus zijn en waar wederzijds geen belemmeringen meer bestaan om zonder reserve te komen tot een zusterkerkrelatie. Voorts zijn deputaten van mening, dat zij mogen verwachten dat een aanbod tot zusterkerkrelatie wordt geaccepteerd, tenzij de betrokken kerk redenen aanwezig acht (nog) niet tot zulk een relatie te kunnen komen. In dat geval nemen deputaten aan dat er de bereidheid zal bestaan over de punten van verschil door te spreken.

5. Fraternal Relations;

Hierboven is gebleken dat deputaten altijd streven naar het overeenkomen van een zusterkerkrelatie. In die relatie zullen die kerken - bij volle erkenning van de grondslag - elkaar in hun eigen aard en waarde laten met volle inachtneming van de verschillen die het gevolg zijn van de geografische situatie, historische achtergrond, verschil in taal, verschil in cultuur etc. De eenheid in Christus en zijn Heilige Geest is zo diep, dat de zojuist genoemde verschillen daarop geen inbreuk zouden mogen maken en op generlei wijze een belemmering zouden mogen vormen.

Ervaring van vele jaren heeft deputaten echter geleerd, dat de laatstgenoemde factoren bij kerken in andere delen van de wereld toch om allerlei redenen als een belemmering tot het aangaan van zulk een zusterkerkrelatie worden gezien. Men herkent en erkent de kerk uit het andere land gaarne als een ware en volwaardige kerk van Christus, maar ziet soms de noodzaak niet van zulk een stringente band, die als knellend wordt beschouwd, of men is beducht voor eventueel daaraan klevende bezwaren (bijv. het oefenen van zulk een intens contact gaat eigen krachten of beperkte middelen te boven) of men ziet zelfs gevaren (bijv. het inboeten aan eigen historische en/of nationale identiteit). Als daarom in bepaalde gevallen mocht blijken, dat na wederzijdse toetsing en overweging van alle aangevoerde argumentatie geen overeenstemming te bereiken is over het aangaan van een zusterkerkrelatie dan zijn deputaten van oordeel, dat een relatie van 'fraternal relations' kan worden aangegaan op basis van nader overeen te komen regels.

Deze regels behoeven niet voor alle kerken dezelfde te zijn. Dit standpunt vloeit voort uit de overtuiging van deputaten, dat, waar sprake is van ware kerken van onze Here Jezus Christus en van onze gezamenlijke positie in een wereld, die van God en zijn Woord steeds meer vervreemd raakt, de kerken in Nederland in zulke omstandigheden alles moeten doen wat mogelijk is om als kerken elkaar materieel en spiritueel tot steun te zijn.

6. Deputaten menen dat op deze wijze onze kerken in staat zijn hun oecumenische roeping te vervullen.

7. Voorlopige relatie van kerkelijk contact

Uit het bovenstaande mag duidelijk zijn, dat als de generale synode de hierbovengeformuleerde voorstellen aanvaardt, de benaming 'voorlopige relatie van kerkelijk contact' ophoudt te bestaan voor zover het het leggen van nieuwe relaties betreft. Met kerken waarmee reeds een dergelijke relatievorm bestaat moet verder over deze aangelegenheid gesproken worden.

8. Voorstellen

Deputaten stellen voor op grond van bovenstaande uiteenzetting aan de nieuw te benoemen deputaten

1. toestemming te geven in gebondenheid aan en in de geest van het in boven genoemd 'Rapport' gestelde hun arbeid te verrichten.
2. op te dragen aan de kerken waarmee een zusterkerkrelatie wordt onderhouden het 'Rapport' - waar nodig in Engelse vertaling - toe te zenden met het verzoek er mee in te stemmen de zusterkerkrelatie te blijven onderhouden op basis van de nieuwe regels;

3. op te dragen met de kerken waarmede de voorlopige relatie van kerkelijk contact wordt onderhouden en met de kerken aan wie dit contact is aangeboden een nieuwe relatievorm te bespreken;
4. van hun bevindingen verslag te doen aan de volgende generale synode.

10. Financiën

1 Algemeen

De penningmeester zal in een apart deel van het aanvullend rapport de jaarrekeningen over 1987, 1988 en 1989 en zonodig een meer gedetailleerde toelichting geven. In het nu voorliggende rapport geven deputaten enkele hoofdzaken weer van financiële aard. De administratie werd verricht door het administratiekantoor J. de Rijke te Ermelo. Overeenkomstig de instructie van de synode van Spakenburg-Noord wordt de administratie gecontroleerd door het accountantskantoor LVE te Amersfoort. Daar werden voor de jaren 1987 en 1988 ook een aantal administratieve gegevens verwerkt op de computer van dat bureau.

2. Quotum

Het quotum dat aan de kerken werd gevraagd bedroeg voor: 1987: f 5,25 per ziel 1988: f 5,75 per ziel 1989: f 5,-- per ziel

Ondanks het feit dat een deel van de begrote kosten voor 1988 uit de werkreserves zouden worden gefinancierd moest het quotum voor dat jaar toch nog verhoogd worden. Deze verhoging hield verband met de repatriëring van resp. drs. J. Boersema uit Sumba en van drs. J.M. Batteau uit Korea. In verband met deze terugkeer werd naast de repatriëringskosten ook een kostenpost opgenomen voor eventuele voorziening in de ontstane vacatures. Ook werd er rekening mee gehouden dat de terugkerende broeder nog een aantal maanden voor rekening van deputaten zouden blijven. Echter, deze kostenverhogende factoren hebben zich niet of maar ten dele voorgedaan, zodat de reserves in 1988 toch nog zijn gegroeid.

Voor 1989 was een quotum vastgesteld dat aanzienlijk lager was dan dat voor 1988. Mede op grond van het feit dat er nog geen vervangende hoogleraren voor Korea zijn benoemd zullen de werkelijke kosten waarschijnlijk ook in 1989 onder de begrote kosten blijven. Daardoor zullen de reserves in 1989 wellicht weer enigszins stijgen. Met de begroting 1990 en de daarop af te stemmen quotumbepaling zal daarmede rekening gehouden worden.

Jaarlijks, omstreeks half november, wordt de kerken, per rondschrijven, een begroting voorgelegd voor het komende jaar met een korte toelichting. Ook wordt het berekende quotum vermeld. Verder wordt elke kerk apart geïnformeerd over het bedrag dat de betreffende kerken in het lopende jaar heeft betaald en ook wordt vermeld welk bedrag voor dat jaar werd verwacht.

Deputaten zijn dankbaar voor de correcte wijze waarop de kerken aan hun verplichtingen voldoen.

3 Honoraria van de uitgezonden

Deputaten hebben de overtuiging, dat de honoraria, zoals deze zijn vastgesteld, zodanig zijn dat de uitgezonden met hun gezinnen zonder financiële zorgen konden en kunnen leven.

Deputaten hebben er nog geen duidelijk zicht op of de koersfluctuaties van de Koreaanse Won resp. de Indonesische Roepia een-al of niet terugwerkende-correctie op de traktementen van de betreffende uitgezonden nodig of wenselijk maken.

Ter gelegenheid van de uitzending van drs. A.J. Pol naar Sumba is de financiële paragraaf van de arbeidsovereenkomst - na advies van de Vereniging Emeritering - in overleg met drs. Pol enigszins aangepast en juridisch zuiverder geformuleerd.

De financiële afwikkeling na de terugkeer van drs. Batteau en drs. J. Boersema is tot bevrediging van wederzijdse partijen verlopen.

4 `Sleutelgeld' en huisvesting

In het deputatenrapport t.b.v. de synode van Spakenburg-Noord werd de problematiek van het `sleutelgeld' in Korea aangesneden. Toen bij de terugkeer van drs. Batteau zijn `sleutelgeld' vrij viel hebben deputaten in verband met mogelijke transferproblemen - dit geld niet terug laten komen naar Nederland, maar het gebruikt voor betaling van het maandelijkse traktement van dr. Gootjes. Inmiddels is er voor gezorgd dat bij de terugkeer van dr. Gootjes er geen of zeer weinig sleutelgeld getransfereerd behoeft te worden. In dit verband lijkt het deputaten goed de synode er van op de hoogte te brengen, dat bij het optreden van eventuele opvolgers van de zendeling-hoogleraren een passende huisvesting een van de zorgpunten zal zijn.

5 Bezoek aan zusterkerken e.d.

Volgens besluit van de synode van Spakenburg-Noord (Acta art. 150 lid 5d en art. 151 lid 5a) mogen deputaten maximaal gemiddeld f 12.000,- per jaar besteden voor bezoek aan de meeste vergaderingen van zusterkerken resp. buitenlandse kerken waarmede contact wordt onderhouden.

De in de verslagperiode bestede bedragen zijn:

1987: Zuid-Afrika f 7.512,

1988: Schotland f 1.064,-

1989 (tot 010689): Noord-Ierland f 918,-

Canada 2.220,- f 3.138,-

De kosten van het bezoek in januari 1988 aan de synode van Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, dat in opdracht van de synode van Spakenburg-Noord is gebracht zijn door de quaestor van die synode betaald.

Deputaten adviseren de synode het bedrag van f 12.000,- te handhaven.

6 Emeritering van de uitgezondenen

De emeritaatsvoorziening van de uitgezondenen is ondergebracht bij de Vereniging Emeritering. Dat wil zeggen: bij emeritering wordt het emeritaatsgeld door de Vereniging uitgekeerd aan de kerk, waarvan de uitgezondene emeritus is. Deze kerk heeft zich verplicht de betreffende emeritus het betreffende emeritaatsgeld te verschaffen.

Deputaten BBK worden door de Vereniging aangeslagen op basis van 500 zielen.

7 ICRC

De `contributie' van de ICRC wordt bepaald door de kosten van de organisatie om te slaan volgens een bepaalde sleutel. Bij die sleutel spelen het aantal leden van de lidkerk en het nationale inkomen van het land waarin de betreffende kerk gevestigd is een rol. De Gereformeerde Kerken in Nederland hebben betaald:

Voor 1988 US\$ 4,725.

Voor 1989 US\$ 4,800.

Voor 1989 droegen onze kerken 60% van het totale budget van de ICRC.

8 Sumba/Savu

Ter uitvoering van het besluit van de synode van Spakenburg-Noord (Acta art. 150 lid 5b en 5c en art. 151 lid III 5c, 5d en 5e) zijn de volgende bedragen naar Sumba overgemaakt:

`In guldens	1987 1	988 2	kwartalen 1989
Hulpbeh. Kerken	7.260,-	4.524,-	2.405,
STM	9.250,-	9.273,-	4.693, + 6.300,- extra
Gemeente-opb.	14.140,-	17.120,-	10.940,
Incident. hulp	--	6.033,-	4.960,
Emer. Voorz.	5.173,-	4.160,-	4.384,
Steun Kerkbouw	1.193,-	1.943,-	4.533,
Totaal	37.016,-	43.053,-	38.215,

De nog over te maken bedragen over de rest van 1989 zullen in het afzonderlijke verslag van de penningmeester bij het aanvullend rapport worden vermeld.

- 9 Spanje
De synode van Spakenburg-Noord gaf deputaten opdracht de Iglesia Reformada Presbiteriana (IRP) over de komende jaren te steunen met een aantal geldbedragen, volgens een aflopende schaal en onder bepaalde voorwaarden en tevens met maximaal f 2.000,- voor lectuurvoorziening (Acta art. 143 besluit 2 en art. 151 III 5b).
Bij het door deputaten aan Spanje gebrachte bezoek bleek, dat de IRP niet direct behoefte had aan deze financiële ondersteuning en dat aan de door de synode gestelde voorwaarden (nog) niet was voldaan.
Daardoor is de in dat besluit bedoelde financiële ondersteuning in de verslagperiode niet verleend.
- 10 Griekenland
De synode van Spakenburg-Noord machtigde deputaten (Acta art. 142 en art. 151 III 5i) f 2.000,- te stellen voor het vertaalwerk in modern Grieks van de Institutie van Calvijn.
Tengevolge van de minimale contacten tussen deputaten BBK en The Greek Evangelical Church is dit bedrag (nog) niet overgemaakt.
- 11 Korea
Deputaten werden door de synode van Spakenburg-Noord gemachtigd (Acta art. 115 en art. 151 III 5b) maximaal f 2.000,- per jaar te besteden voor aanschaf van gereformeerde theologische boeken voor de bibliotheek van het Seminary van de Presbyterian Church of Korea. Afspraak is dat prof. dr. N. H. Gootjes daarvoor suggesties zal doen. De volgende bedragen zijn besteed:
1987 f 631,
1988 - 1989 f 1.106,- (tot 1 juni)
- 12 Taiwan
In navolging van het besluit van de synode van Spakenburg-Noord (Acta art. 117 en art. 151 III 5g) zijn de gelden, die gereserveerd waren voor eventuele financiële steun voor kerkbouw voor The Reformed Presbyterian Church of Taiwan, Second Presbytery, vrijgemaakt voor een andere bestemming, te weten hulp aan The Dutch Reformed Church of Sri Lanka.
- 13 Sri Lanka
Deputaten kregen opdracht (Acta art. 118 besluit 4 en art. 151 III 5f) zonnodig The Dutch Reformed Church of Sri Lanka te steunen tot maximaal f 32.000,- in 1987. Deputaten achtten deze steun noodzakelijk en diengevolge is overgemaakt: 1988 US\$ 16,000.- = f 31.736,-, dit is de steun die oorspronkelijk voor de laatste 8 maanden van 1987 voorzien was.
- 14 Financiële acties voor hulpverlening aan buitenlandse kerkelijke projecten
In het aanvullend rapport van de toenmalige deputaten BBK (Acta pag. 496 en 497) wezen deze op het verschijnsel van financiële acties, waarbij aan kerken resp. aan kerkleden via rondschrijven resp. media geld wordt gevraagd voor buitenlandse 'kerkelijke' projecten. Geschat werd toen, dat een bedrag van ca. f 300.000,- werd gevraagd. De synode van Spakenburg-Noord achtte deze materie te vallen buiten het takenpakket van deputaten BBK.
In de verslagperiode zijn bovengenoemde acties voortgegaan en vermeerderd. Er worden nu dergelijke acties gehouden voor: Spanje, Oostenrijk, Zaïre, Filippijnen en de MERF (Middle East Reformed Fellowship).
Deputaten hebben geen bemoeienissen met deze acties. Wel hebben zij toegezegd, toen hen dit verzoek bereikte, als waarnemers aanwezig te willen zijn bij eventuele coördinerende besprekingen tussen de organiserende instanties van bovengemelde acties.

Bijlage 1

Overzicht van de Gereja-Gereja Reformasi op Sumba, Savu en te Kupang

Kustclassis	bel.leden	doopleden	hoorders	totaal predikant			
1.	Laihandangu		40	35	22	97	
	ds. U.Ngg. RawambakuWaimarangu		45	85	47	82	13 35 105 202
	ds. Mk. Watuwaya						
2	152 152 ds. R. Mitingu			44		44	65 65 43 43
3.							6 4 125 44
	233 ds. P. Hawu						
	Wanga			30		35	3 68
	Wera		30		40	20	90
	Waingapu					22	146 19 219
	9 76 50 441						
4				45		88	27 160 ds. C.D.
Bangu (+ ds.							
Mburukulu						19	24 14 57
M.B. Radjah, afgez.							14 15 20
Mangili/Benda							
59 als docent (STMP)							
Wulla			11	89	10	137	24 95 45
321							
	364						503 249 1116

Bergclassis

5.	Winundoro		45	45	61	61	41	41	147	147
6.	Mau-Maru	84	101	55	240					
	Karobu	49	66	36	151					
	Tanaminang			10	10	7	27			
	Kayu Karera			8	3	17	28			
	Wangga	40	55	20	115					
	Karunding	9	8	30	47					
	Patamawai	15	215	92	52	14	179	38	64	6
7.	Tanalinggu	33	32	38	103					
	Laitaku	6		14	28	48				
	Karera Janga (Nara)					17	26	27	70	
	Paraikalu		25	81	40	112	15	108	80	301
8	Nggongi	33		40	3	1	104			
	Padiratana		11	15	45	71				
	Malahar	14		19	20	53				
	Tanandi	9		14	19	42				
	Uratana	31		22	22	75				
	Halawalla (Laiwonja)				9	107	14	124	19	156
									42	387

9.	Tanahamu	42	_55	15	112						
	Landuwora		11	7	10	28					
	Laipandak					9	62	_10	72	_3	28
	_22 162										
10.	Tanarara					47	61	23	131		
	Wairunu	14	25	63	102						
	Makahar	22	11	11	44						
	Mahamballa			23	29	21	73				
	Penana/Monda			_36	142	41	167	_71	189	148	498
11.	Karipi/Waikelangi					_51	_51	41	_41	_12	_12
	_104 _104 ds. D. Kamendaku										
	703		829	713	2245						

Classis Savu-Kupang

12	Pudiputeju/Taka	18	32	4	54	ds. D.H. Doko (afgez.
13	Gurijara/Delo	65	78	3	146	als docent STMP) ds.
	Dj. Wadu					
14	Kupang	_32	_38	8	_78	ds. Madah Biha
	115	148	15	278		

Samenvatting	bel.leden	doopleden	hoorders	totaal	predikanten/	kerken
cand.	+wijken					
1. Kustclassis	364	503	249	1116	6	4 + 7
2. Bergclassis	703	829	713	2245	4	7+ 20
3. Classis Savu/Kupang				115	148	15 278 3 3 + 0
totalen	TT92	T48Zi9'77	3M	T3	M:FZ7	

Bijlage X1Va Rapport deputaten betrekkingen met de buitenlandse kerken

Bijlage 2

Rapport van N.H. Gootjes, over de Westminster Confessie en de Westminster Catechismi, zoals die in gebruik zijn bij de Koryo Presbyteriaanse kerk in Korea (Kosin). Ik heb de editie gebruikt die in juni 1981 is uitgegeven namens de General Assembly.

- I. De Westminster Confessie Voordat de Westminster Confessie Korea bereikte bestonden er al verschillende versies van. Een kort overzicht daarvan kan dienstig zijn.
 - a) De oorspronkelijke versie is natuurlijk de versie die door de Westminster Assembly zelf gemaakt is, en die in 1647 klaar kwam. In deze versie telt de Westminster Confessie 33 hoofdstukken. Deze versie is door de Engelse non-conformisten en door de Schotten gebruikt en verspreid.
 - b) Het Engelse Parlement, dat tot het maken van de confessie opdracht gegeven had, heeft de confessie goedgekeurd in 1648. Maar daarbij werden twee hoofdstukken geheel (XXX en XXXI) en twee hoofdstukken gedeeltelijk weggelaten (XX,4 en XXIV,4,5,6).

- c) In Amerika hebben de Congregational Churches de Westminster Confessie aangenomen, uiteraard met uitzondering van het gedeelte over de synodes (XXXI).
- d) De Presbyteriaanse kerken in Amerika hebben de Westminster Confessie eerst zonder verandering aanvaard.
- e) Na de vrijheidsstrijd en de onafhankelijkheid van Engeland werd de Westminster Confessie herzien. Dat betrof de verhouding tussen kerk en staat. Als gevolg daarvan heeft de versie van de Presbyteriaanse kerk gedeeltelijk andere passages in XXIII (over de burgerlijke overheid) en XXXI (over synodes). Dit is de versie van 1788.
- f) In 1903 hebben de Presbyteriaanse kerken de Westminster Confessie gereviseerd.
Daarbij zijn drie soorten veranderingen aangebracht.
 - 1) Een 'declaratory statement' is toegevoegd. In deze verklaring wordt de bedoeling van twee hoofdstukken van de Confessie verder uiteengezet. Er is dus niet in de tekst ingegrepen. T.a.v. III (over de verkiezing) wordt in de verklaring benadrukt dat God de hele mensheid liefheeft. T.a.v. X,3 (over uitverkoren kinderen die jong sterven) wordt gesteld dat alle kinderen die jong sterven, in de verkiezing begrepen zijn en gered zullen worden.
 - 2) De tweede verandering die is aangebracht, is de toevoeging van twee nieuwe hoofdstukken. Ze heten: over de Heilige Geest (**XXXIV**) en over zending (**XXXV**).
 - 3) Tenslotte zijn er drie kleinere ingrepen in de tekst. In het hoofdstuk over de eed (XXII,3) werd de zin weggelaten dat het zonde is een goede eed te weigeren.
In het hoofdstuk over de kerk (XXV,6) werd een zin zo geherformuleerd dat de Paus niet langer de antichrist werd genoemd.
In het hoofdstuk over goede werken (SV I,7) werd het negatieve oordeel over de werken van de ongelovigen verzwakt.
- g) Na 1903 werd de Westminster Confessie nog verscheidene malen herzien. Voor de Koreaanse kerken is alleen van belang, dat de OPC in 1936 alle veranderingen van 1903 heeft verworpen en is teruggekeerd naar de versie van 1788.

Tegen deze achtergrond is gemakkelijk te verstaan welke versie in Korea in gebruik is. Omdat de zendelingen die hier gewerkt hebben, Amerikanen waren, is hier uiteraard niet de oorspronkelijke versie (a) en ook niet de versie van het parlement (b) maar de versie van 1788 ingevoerd (e). Deze is officieel op de General Assembly van 1972 door de Kosin aanvaard. Daarna heeft Dr. Byung-Seh Oh gepleit voor aanvaarding van de twee toegevoegde hoofdstukken van 1903, en deze zijn in 1980 op de General Assembly aanvaard. Maar de overige veranderingen van 1903: de toevoeging van een 'declaratory statement' en de kleinere ingrepen, zijn niet aangebracht.

Het gevolg is, dat de Koreaanse Presbyteriaanse kerk een versie van de Westminster Confessie heeft, die zover mij bekend in Amerika niet gebruikt wordt.

II De Westminster Catechismi

Het verhaal van de Westminster Catechismi is veel eenvoudiger. De Westminster Assembly ontwierp twee catechismi, de Larger en de Shorter Catechism. Ook deze werden meegenomen naar Amerika. Na de onafhankelijkheid werden ook de catechismi gezien, en maar één verandering werd aangebracht. In de Larger Catechism werd van de zonden die in het tweede gebod verboden worden, 'telerating a fake religien' weggelaten (vr. en a. 109). In Korea werd de Shorter Catechism al in 1907 als belijdenis aanvaard, tijdens de eerste General Assembly. In 1972 werden de Westminster Catechismi tegelijk met de Confessie aanvaard. Welke versie van de Larger Catechism werd aanvaard? Merkwaardigerwijs niet

die van 1788, maar de oorspronkelijke, dus met 'telerating a fake religien'. Ik weet niet waarom dit gebeurd is, maar ik acht het waarschijnlijk dat men van de verandering van 1788 niet geweten heeft, en toevallig de versie van de Westminster Assembly zelf heeft vertaald. Concluderend: de Koreaanse kerk (Kosin) gebruikt ongelijksoortige versies van de Westminster Confessie en van de Catechismi. Van de Confessie wordt de versie van 1788 gebruikt, met een deel van de veranderingen van 1903. Van de Catechismi wordt de oorspronkelijke versie (1648) gebruikt.

Bijlage 3

Rapport van de afgevaardigde Jac. val. Kolk naar de Generale Synode van de Canadian Reformed Churches, gehouden te Winnipeg, van 18-04 - 06-OS-89.

1. Deputaten B13K benoemden br. D.J. van Wijnen als primus afgevaardigde naar deze synode en ondergetekende als secundus-afgevaardigde. Daar br. van Wijnen om gezondheidsredenen verhinderd was zijn opdracht uit te voeren, heeft ondergetekende zijn plaats ingenomen.
2. Ondergetekende had geen gelegenheid de opening van de synode bij te wonen. Hij arriveerde op dinsdag 25 april, om 20.45 uur op het vliegveld van Winnipeg. Vanwege het 'gerucht' dat professor en mevr. Gootjes op de synode zouden zijn, heeft ondergetekende zich rechtstreeks naar de synode laten brengen. Helaas waren prof. En mevr. Gootjes in de loop van de middag al vertrokken. Daarom werd van de gelegenheid gebruik gemaakt kennis te maken met de 16 synodeleden en 2 gasten (Rev. Jack Petersen namens de OPC en Rev. Sam Allison van de RCUS, op persoonlijke titel).
3. Op woensdagmorgen 26 april werd ondergetekende namens de synode welkom geheten door Rev. Berends.
4. Ondergetekende werd uitgenodigd als afgevaardigde van een zusterkerk de synode te dienen als adviseur. Dit werd aanvaard. Daarmee kreeg hij toegang tot de plenaire zittingen en de commissievergaderingen. Wat dit laatste betreft: ondergetekende heeft alleen vergaderingen bijgewoond van de synodecommissie die 'buitenlandse kerken en de ICRC' in haar portefeuille had. Er was - met name bij het commissiewerk - gelegenheid zaken te vragen resp. te verduidelijken.
5. Een belangrijk discussiepunt op de synode was het contact met de Orthodox Presbyterian Church. Dit is een zaak die al jarenlang de Canadese gemoederen bezig houdt.
 - a) De OPC is een kerk, die vlak naast de Canadian Reformed Church 'woont'; in de Verenigde Staten woont de OPC op hetzelfde gebied als de American Reformed Churches.
 - b) Enkele plaatselijke vroegere OPC-gemeenten zijn opgenomen in het verband van de Canadian Reformed Churches.
 - c) Binnen de OPC wordt geen duidelijke principiële lijn getrokken m.b.t. leer, tucht en contact met andere kerken.

De vraag was aan de orde of de contacten moesten worden gecontinueerd op hetzelfde niveau of dat ze moesten worden afgezwakt. Daarover waren verschillende brieven van gemeenten van de Can. Ref. Churches. Gedurende een drietal dagen is over deze materie intensief gediscussieerd. Talrijke moties en amendementen werden behandeld. Het commissierapport werd twee maal teruggenomen. Ondergetekende was door de vele details in de besprekingen niet steeds in staat alles tot op de bodem te volgen. Evenwel de belangrijkste besluiten zijn:

1. Voortzetting van voorlopige relatie van kerkelijk contact met de OPC
2. Dankbare erkenning van de schriftuurlijke verklaring en houding op de vergadering van de REC te Harare 1988.
3. Aanbeveling van toelating van de OPC tot de ICRC.

4. De zusterkerken in Nederland eraan herinneren, dat in hun contacten met de OPC zij samen met de Can. kerken tot een eenparig getuigenis komen.
5. De 'Committee for Contact met de OPC' op te dragen:
 1. Het contact met de OPC voort te zetten en zo mogelijk te streven naar 'full sister-church relationship'.
 2. De discussies over belangrijke met name genoemde verschilpunten voort te zetten.
 3. De discussies over de schriftuurlijke principes over de eenheid van de kerk te coördineren.
6. Verheugend is dat de besluiten betreffende de O.P.C. met algemene stemmen werden genomen. Het getuigt van wijsheid, dat een zaak die zeer gevoelig ligt binnen onze zusterkerken, zo diepgaand en broederlijk kon worden besproken. Dat daarvoor alle tijd genomen werd is even wijs. Daarmee is voorkomen, dat er een besluit genomen werd met een krappe meerderheid, hetgeen zeer waarschijnlijk polariserend binnen de Canadese zusterkerken zou hebben gewerkt.
7. Ondergetekende kreeg op vrijdag 28 april gelegenheid zich in een adres tot de synode te richten namens ons deputaatschap. Door ds. van der Wel, de vice-praeses van de synode, werd deze toespraak beantwoord.
8. Een zaak die zeer belangrijk was op deze synode was de benoeming van 2 hoogleraren aan het Theological College of Hamilton. Zo werden op 20 april de volgende benoemingen gedaan:
 1. Prof.dr. N.H. Gootjes te Pusan werd benoemd tot hoogleraar in de dogmatologie als opvolger van prof. dr. J. Faber, per 01-09-89.
 2. Drs. J. de Jong van Burlington-South werd per 01-09-90 benoemd tot hoogleraar in de ecclesiologie en diaconologie, als opvolger van prof. dr. K. Deddens.

Professor en mevrouw Gootjes bezochten kort na de benoeming op dinsdag 25 april de synode. Helaas waren zij 's avonds, toen ondergetekende arriveerde, al weer vertrokken naar Korea, via Hamilton. Professor en mevrouw Faber namen ook afscheid van de synode op donderdag 27 en vrijdag 28 april.
9. De synode heeft zich ook uitvoerig bezig gehouden met de contacten met buitenlandse kerken. Als bijzonderheden zijn te melden:
 1. De Canadese zusterkerken kijken enigszins vreemd aan tegen het grote aantal kerken, waarmee onze kerken contact hebben. Ondergetekende heeft getracht te verklaren, dat dit niet een zaak van oppervlakkigheid is, maar dat naar onze mening er eerst contact moet zijn, alvorens men kan 'investigate' de mogelijkheden of onmogelijkheden en intensivering van de contacten.
 2. Men blijft het zeer op prijs stellen, nauwkeurig op de hoogte gehouden te worden, indien wij bepaalde relaties aangaan met derden, met name als de derden zich 'in de buurt' van de Can. Ref. Churches bevinden, bijvoorbeeld op het Noord-Amerikaanse continent.
 3. Door het ontbreken van reactie vanuit Korea op gestelde vragen, staat het contact op een laag pitje en als de Koreaanse broeders niet meer brieven schrijven, zal dat net zo blijven. Wellicht kan de aanwezigheid van prof. Gootjes in Canada e.e.a. verbeteren.
10. Uitvoerig en intensief is gediscussieerd over de ICRC en de houding van de Canadese kerken t.o.v. deze organisatie. Er tekenden zich 2 lijnen af:
 - a) er zijn broeders die vooral de verschillen tussen de gereformeerde en de presbyteriaanse kerken accentueren en dit tot onderwerp van gesprek willen maken binnen de ICRC. Deze broeders hebben de neiging zó lang te

praten, dat de lidkerken tenslotte één confessie hebben en alle `divergencies' verdwenen zijn;

- b) andere broeders willen het platform van de ICRC niet primair gebruiken om de verschillen in de confessies van de lidkerken op te lossen, om zo `ecclesiastical fellowship' onder de lidkerken te bereiken. Zij aanvaardden de ICRC als een conferentie, die op de bekende basis een aantal doelen nastreeft. Zij vinden, dat de andere broeders overvragen en de ICRC gebruiken voor een doel waarvoor zij niet is opgericht.

Een groot aantal amendementen werd ingediend op de 2 rapporten van de synode commissie, waarin duidelijk die 2 lijnen naar voren kwamen.

Tijdens de discussie werd vooral gewaarschuwd geen nieuwe zaken aan de orde te stellen, die niet door de kerken aanhangig zijn gemaakt of waar de vorige synoden al een duidelijke uitspraak over hebben gedaan.

Verheugend is, dat - ondanks een langdurige en intensieve discussie - het commissievoorstel met algemene stemmen werd aanvaard. In de discussie over de ICRC kreeg ondergetekende gelegenheid het standpunt van onze kerken nader te verklaren, nl.:

1. met betrekking tot de basis van de ICRC en
2. met betrekking tot het `dual membership' van REC en ICRC.

Op donderdag 4 mei 1989 (Hemelvaartsdag wordt in Canada niet gevierd) heb ik afscheid van de synode genomen i.v.m. mijn terugkeer naar Nederland op 5 mei.

Al met al was het naar de mening van ondergetekende een nuttig bezoek, dat door de Canadese broeders erg op prijs werd gesteld.

Juist in de wandelgangen kon veel informatie worden uitgewisseld.

In die uitwisseling klonk een zekere mate van ongerustheid door over de ontwikkeling in Nederland, zoals:

- vele buitenlandse contacten;
- vernieuwingen in de liturgie;
- lossere ethische houding, getuige `Qua Jong' en `Kivive'. (Ook politieke samenwerking was een veel besproken item.)

Ondergetekende heeft heel duidelijk de broederband mogen ervaren in Christus, door het gemeenschappelijk geloof.

Hij geeft de A.V. gaarne in overweging na te gaan of de frequentie van de bezoeken aan Canada zouden kunnen worden opgevoerd. En ook of de delegatie niet uit twee personen kan bestaan.

Een delegatie bestaande uit 1 persoon is een zeer zware belasting, vooral als er controversiële zaken in het geding zijn.

Ermelo, 9 mei 1989.

Bijlage 4

Verslag van het bezoek aan de General Assembly van de Free Church of Scotland van 24 tot 26 mei 1988, door drs. H. van Veen

I Opmerking vooraf

De General Assembly van de FCS werd dit jaar gehouden van 24 t/m 27 mei. Helaas was ondergetekende niet in staat de synode van het begin tot het einde mee te maken. Dat legt uiteraard beperkingen op, zowel wat het volgen van de synodezittingen als wat het leggen van contacten en het voeren van gesprekken betreft. Zoals al eerder in een verslag als dit is opgemerkt, worden vooral na de officiële ontvangst van de gasten - die dan de synode kort toespreken - de contacten intensiever. Dat gebeuren vond plaats op de woensdagavond, terwijl uw afgevaardigde donderdagmorgen weer op het vliegtuig moest stappen. Om in dit

verslag toch een globaal overzicht te kunnen geven van de debatten en de belangrijkste besluiten ter synode hebben we een dankbaar gebruik gemaakt van het uitvoerige en nauwkeurige overzicht in The Monthly Record van juli/augustus 1988 (van de hand van Rev. Alex J. Macdonald).

Overigens nemen we de vrijheid niet te herhalen wat door afgevaardigden bij vorige gelegenheden in hun rapport al is opgemerkt over de verkiezing van de moderator, de werkwijze van de synode, enz. Uiteraard verlopen veel zaken eik jaar op de gebruikelijk manier, zodat kan worden verwezen naar rapporten van eerdere bezoeken.

2 Reis en verblijf

De heenreis per vliegtuig van Schiphol naar Edinburgh verliep voorspoedig. Het tijdsverschil betekende in dit geval tijdwinst: het leek of de vlucht slechts een half uur duurde. Ook de terugreis ging zonder strubbelingen, al duurde die nu aanmerkelijk langer (vanwege route over en tussenstop in Aberdeen) en het tijdsverschil was nu ongunstig.

Tijdens mijn verblijf in de Schotse hoofdstad (een aangename ervaring, dit weerzien na twee eerdere bezoeken tijdens vakanties!) werd ik gerieflijk vervoerd in 'the moderators vehicle' met als chauffeur Colin Robinson. Deze gewezen politieman was nu student aan het Free Church College. Hij had net zijn tweede jaar afgesloten, zodat er voor hem nog één jaar te gaan is. We hebben hem leren kennen als een enthousiast man met gezonde gereformeerde ideeën die zo nu en dan ook eerlijk zijn mening gaf over 'hot issues' in zijn kerk, zoals liturgie, evangelisatie, en politieke zaken. Hij haalde mij niet alleen van het vliegveld en leverde me er ook keurig op tijd weer af, maar ook verzorgde hij het vervoer van en naar het Ellwyn Hotel. Daar logeerde ook dr. Robert (Bob) Letham, afgevaardigde van de Orth. Presb. Church in Amerika. Deze sympathieke broeder van Schotse afkomst doceert momenteel aan het London Bible College. Het vervoer in deze auto leverde ook al de eerste dag een ontmoeting op met de moderator en zijn gezin, de fam. Gillies uit Glasgow.

Een pikant detail: in de auto werd als achtergrondmuziek zo nu en dan een bandje gedraaid met Nederlandse psalmen, opgenomen tijdens een Schooldag in Kampen. Vertrouwde klanken, ver van huis!

Wat de maaltijden betreft: eenmaal (kort na aankomst) heb ik de maaltijd gebruikt in het Free Church College, de volgende dag in het restaurant Old Waverley, en wel op uitnodiging van de moderator en zijn echtgenote. Tijdens die maaltijd mocht ik o.m. dr. Robert Beckett ontmoeten, afgevaardigd door de Evangelical Presbyterian Church of beland. Dat gaf meteen herkenning ('from our sister-church!') en een geanimeerd gesprek.

3 De General Assembly

1 Algemeen

Er waren dit jaar in totaal 92 afgevaardigden aanwezig: 46 predikanten en 46 ouderlingen. Ook dit jaar fungeerde prof. C. Graham als Principal Clerk, terwijl prof. J.L. Mackay sinds vorig jaar Assistant Clerk is. Regelmatig was de sonore stem te horen van Mr. William Bain, de Assembly Officer. Zijn 'the moderator!' luidde de komst van de praeses en een nieuwe zitting ('sederunt') van de synode in. Dit jaar werd (en wordt) de functie van moderator bekleed door Rev. J.A. Gillies, predikant te Glasgow. Hij volgde Rev. F.A.J. Macdonald op, de huidige voorzitter van de National Bible Society of Scotland.

Het was heel plezierig dat alle relevante stukken (m.n. de commissierapporten en de 'Assembly Papers') ook aan de buitenlandse gasten ter hand werden gesteld. Dat bevorderde het volgen van de gang van zaken en maakte het mogelijk thuis alles nog eens rustig door te lezen.

2 Opening

Vanwege de aankomsttijd van ons vliegtuig was het niet mogelijk de openingsplechtigheid bij te wonen. Daarvan kan vermeld worden dat de 'renring

moderator' de bidstond leidde en preekte over Lucas 18:8 ("Take heed you hear"): over het belang van het horen naar het gepredikte Woord. De pas benoemde moderator sprak de synode toe over 'Searching for God. The dilemma of suffering'. Het was een indringende toespraak over de kracht van het christelijk geloof in een wereld vol zonde, lijden en dood. Tegelijk werd de verwoestende invloed gesignaleerd van de moderne bijbelkritiek en van atheïstische stelsels als marxisme en neo-marxisme. Zowel de preek van Rev. Macdonald als de rede van Rev. Gillies staan in extenso afgedrukt in het al genoemde nummer van The Monthly Record.

3. Behandeling agenda aan de hand van commissierapporten.

1 Assembly arrangements and ecumenical relations.

Voor ons is vooral van belang het verslag van een op 24 september 1987 gehouden conferentie van afgevaardigden van de FCS, de EPCI en de RPCI (een regionale ICRC'), afgesloten met een publieke bijeenkomst. De conferentie werd gehouden te Belfast. Daar kwamen zaken van gemeenschappelijk belang aan de orde: meer samenwerking bij publikaties (vooral over ethische onderwerpen), samenwerking van m.n. FCS en RPCI m.h.o. op nieuwe versies van het psalmboek, theologische opleiding, zending, evangelisatie en jeugdwerk. Maar ook wil men als lidkerken van de ICRC vanuit 'the Westminster tradition' samen zich op een ICRC-vergadering voorbereiden om daar zo mogelijk een gezamenlijk standpunt in te nemen. Voorstellen werden gedaan en door de FCS zonder discussie overgenomen - om zo mogelijk tussen twee ICRC's in jaarlijks een dergelijke regionale bijeenkomst te houden, en om de afgevaardigden van de deelnemende kerken naar de ICRC vooraf bijeen te laten komen ter gemeenschappelijke voorbereiding van de ICRC. Verder werd besloten te onderzoeken hoe steun gegeven kan worden aan de ontwikkeling van een Presbyteriaanse kerk in Engeland. Uit het commissierapport valt verder nog te vermelden dat er ontmoetingen zijn geweest met afgevaardigden van de Canadian Reformed Churches (dr. K. Deddens) en de Free Reformed Churches of Australia. Met de Scottish Council of Churches worden verdere contacten momenteel niet zinvol geacht, gezien de zwakke confessionele basis. Hetzelfde geldt voor de Church of Scotland: een aanbod van deze kerk om te spreken over de leer is afgewezen; men ziet alleen mogelijkheden voor overleg over sociale en ethische aangelegenheden. Positiever wordt geoordeeld over het werk van de British Evangelical Council. Ter synode is over genoemde punten niet gedebatteerd. Slechts zaken die de organisatie van de synodes zelf betreffen ('Assembly arrangements') kregen enige aandacht.

2 Zaken van financiën en beheer

Veel aandacht en tijd werd ook dit jaar gespenseerd aan de rapporten van de General Trustees, de Finance law and advisory Committee en de Committee on sustentation, supply and buildings maintenance. Veel meer dan bij ons zijn zaken centraal geregeld, zodat ze door de GA besproken en beslist moeten worden; predikantstraktementen en emeritaatsgelden. aankoop en verkoop van kerkgebouwen en pastorieën, enz. We gaan daar niet verder op in. Wel was een dringend appèl op de kerken te horen ook in financieel opzicht haar taak te verstaan, omdat het ook hier om geestelijke zaken gaat. Er blijken de nodige zorgen te zijn, over de hoogte en de tijdige afdracht van de verschuldigde bijdrage, wat naast de economische problemen in bepaalde regio's (veel werk-loosheid) ook aan de 'decline' van bepaalde plaatselijke kerken geweten werd.

3 Herdenking Disruption

Vorig jaar is een commissie ingesteld om de herdenking van 450 jaar Disruption in 1993 voor te bereiden. Deze commissie bracht een summier rapport ter tafel, waarin de kerken wordt gevraagd in samenwerking met de commissie bepaalde projecten te gaan organiseren. De nadruk in de herdenking zal vallen op de continuïteit tussen de

kerk van de Reformatie en de Free Church van nu en op de betekenis voor vandaag van de principes en het bestaan van de FC. terwijl ook het werk van deze kerk in eigen land en daarbuiten onder de aan-dacht zal worden gebracht.

4 Eventide Homes

De FC heeft twee bejaardentehuizen, te weten Maxwell House en de Whiteinch Homes. Ter synode was enige zorg over de vraag of het eerstgenoemde tehuis nog wel voldoende een 'Free-church-identity' had, met name gezien de recente benoemingen van niet-Free Church-leden in de staf.

5 Welfare of Youth

In het rapport en in de bespreking ervan werd vooral aandacht geschonken aan een herziene syllabus voor de Sabbath schools. en aan de wenselijkheid van geregelde examinatie van de geleerde stof. We hebben de indruk dat er veel aandacht is voor de jeugd en voor noodzaak van onderricht in bijbelkennis. kennis van de leer van de kerk en van de kerkgeschiedenis, enz. Dat klemt te-meer omdat men de steun van christelijke scholen waar zulke zaken aandacht krijgen, missen moet. We horen ook van een niet onbelangrijk deel van de jeugd dat de kerk verlaat.

Een duidelijk verschil met onze Nederlandse situatie is dat het onderricht in de leer en de geschiedenis van de kerk gebeurt op de diverse Sabbath schools en niet gezien wordt als de ambtelijke opdracht van de predikanten. Een zwak punt o.i. in het Schotse systeem, al twijfelen we niet aan de gerapporteerde inzet van de Sabbath-school-teachers. In het rapport wordt ook melding gemaakt van groeiende belangstelling voorjeugdkampen in de zomer: meer kampen met meer deelnemers. Ook conferenties voor jonge mensen verheugen zich in een toenemende belangstelling. Zorg aan studenten wordt besteed door enkele pre-dikanten in de universiteitssteden Edinburgh, Glasgow en Aberdeen.

Ook tijdens deze synode werden weer de zgn. 'Lylle Orr' medailles uitgereikt aan de prijswinnaars van de Sabbath school competitie in drie leeftijdscategorieën. Een plechtig moment op elke Genera] Assembly, waar je als gereformeerde uit Nederland wat vreemd tegen aankijkt. Je vraagt je onwillekeurig af of het in het Britse onderwijssysteem ingebakken competitie-element wel past bij de godsdienstige opvoeding binnen de kerk. Maar tijdens de synode werd het juist verdedigd en werd gewaarschuwd tegen 'middelmatigheid': 'We must praise the hardworking child and give incentives to gifted children!'

6 Education

Ten aanzien van het onderwijs werd er bij de ouders op aangedrongen gebruik te maken van de mogelijkheden het christelijk element binnen de scholen te kersterken. Men zou kansen om zitting te nemen in een School Board zoveel mogelijk moeten benutten. of de kandidatuur van andere christenen moeten ondersteunen. Verder gaat het bewaren van de Gaelic taal en cultuur ook de FC zeer ter harte.⁷ Church extension

Interessant was het rapport en het debat over 'Church extension'. Er konden bemoedigende resultaten gemeld worden van evangelisatiecampagnes en van de arbeid in en door enkele gemeenten-in-ontwikkeling. Er zijn enkele jonge gemeenten in diverse fasen van ontwikkeling naar volledige zelfstandigheid. Dat betreft met name gemeenten in gebieden waar de FC tot voor kort niet of nauwelijks vertegenwoordigd was. Het is opvallend dat dit staat tegenover achteruitgang en gebrek een respons in gebieden waarde FC juist altijd sterk aanwezig is geweest. Onze indruk is - een indruk die door enkele gesprekken bevestigd werd - dat deze ontwikkeling mede tot gevolg heeft dat de FC langzaam maar zeker iets van haar Highland-karakter aan het verliezen is. Ook het onderwijs aan het College en de toenemende invloed van een daar opgeleide jongere generatie predikanten bevordert o.i. een versterking van de gereformeerde verbondsmatige stroming ten koste van de meer bevindelijke. We hoorden in dit debat heel goede bijdragen van enkele jongere predikanten die enthousiast en met visie spraken over de noodzaak van en de vruchten op evangelisatie-werk. We merkten ook dat deze ontwikkelingen niet iedereen naar de zin

zijn. Een predikant uit het noorden kwam naar voren om te verklaren dat hij dood-moe was van al het gepraat en alle 'glitter' van, zoals hij het noemde, 'mancentered evangelism'. 'As to the effectiveness, eternity will teil.. Het wekte verdriet en ergenis van een andere, al wat oudere predikant, die aanhaalde wat Jezus zei toen de Farizeeën zich ergerden aan het enthousiasme van de discipelen over Gods grote daden: 'als deze zwegen, zouden de stenen spreken'. Wie zou kritiek hebben, als de naam van Christus wordt grootgemaakt?

Het is een leerzaam debat. ook voor wie iets proeven wil van de verschillen binnen de FC van zaken als deze, waarachter een verschil in geestelijk klimaat en theologische traditie steekt.

8 Public questions, religion en morals

Ook dit rapport krijgt veel aandacht van de synode. Helaas moesten we halverwege het debat erover de synode verlaten. Gelukkig beschikken we behalve over het rapport van de commissie over het al genoemde verslag in The Monthly Record. Heel wat onderwerpen passeerden ook dit jaar de revue. Om er een aantal te noemen: zondagsheiliging, werkgelegenheidsproblematiek, criminaliteit, de gidsproblematiek. huwelijk en echtscheiding, gezondheidszorg, de positie van christenen in Oost-Europa, de toenadering tussen anglicanen en roomsen. Dat lezend en horend bekruipt je als gereformeerd mens die artikel 30 van zijn kerkorde in het achterhoofd heeft, gemengde gevoelens. Het komt bij ons vreemd over dat een generale synode zich, uitvoerig en soms vrij gedetailleerd, met zulke zaken bezighoudt, en dat zowel de Koningin als premier Thatcher een brief krijgt waarin niet alleen zegenwensen worden uit-gesproken maar waarin ook voor bepaalde beleidsonderdelen lof wordt toe-gezwaaid of kritische opmerkingen te berde worden gebracht. We moeten dan wel bedenken dat de verhouding tussen kerk en staat in Schotland anders ligt dan bij ons. en ook dat men eigen politieke en maatschappelijke organisaties mist die onderwerpen als deze kunnen oppakken en onder de aandacht van overheid en volk kunnen brengen. Dat gemis wordt ook wel gevoeld en ver-woord, b.v. in The Monthly Record door een man als prof. Donald Macleod die als ideaal ziet een eigen christelijke politieke partij. Alles in aanmerking genomen doet het dan van de andere kant toch heel goed dat op een synode over zulke wezenlijke zaken gedebatteerd kan worden in het licht van Gods Woord. De Free Church wil kerk zijn in déze tijd. bewogen om de samenleving waarin ze staat. en zich ervan bewust een Woord voor de wereld te hebben. Daarin herkennen wij elkaar.

9. Theologische opleiding

Er moesten dit jaar belangrijke beslissingen worden genomen inzake de voortgang van het onderwijs aan het Theological College. Dit in verband met het terugtreden van prof. C. Graham als hoogleraar Apologetics and Practical Theology en tevens als Principal van het College. Opvallend is de volstrekt open wijze waarop de hele benoemingsprocedure in zijn werk gaat. Van te voren doen de Presbyteries en de Provincial Synods hun voordracht. In de ter synode uitgedeelde stukken staan al die voordrachten met naam en toenaam vermeld (inclusief hun respectievelijke kwaliteiten die hen geschikt maken voor de `Chair'). Op de synode zelf werd er in een openbare zitting vrijuit over gediscussieerd, terwijl na stemming de keuze van de meerderheid unaniem werd gemaakt. Voorwaar, de afstand is groot tussen Edinburgh en Spakenburg!

De uiteindelijke benoemingen waren in de lijn der verwachtingen, gezien de voordrachten. Prof. A.C. Boyd, hoogleraar in nieuwtestamentische vakken, is de nieuwe rector (Principal), dit overeenkomstig de gewoonte dat deze functie wordt bekleed door de hoogleraar met de meeste dienstjaren. Hoogleraar in de ambtelijke vakken en de apologetiek is geworden Rev. Alasdair I. Macleod, sinds 1981 predikant te Urray (bij Inverness). Hij heeft zijn Mastersdegree gehaald aan het Westminster Seminary in de Ver. Staten, met als hoofdvakken o.m. homiletiek, pastorale theologie,

ethiek, zendingswetenschappen. Met zijn aantreden is binnen het bestek van ruim tien jaar heel het docentencorps vernieuwd en verjongd.

Het rapport van het Training of the Ministry Committee vermeldt verder nog een verslag van de visitatie aan het College dat elke vijf jaar moet worden gebracht. Zowel met de professoren afzonderlijk en gezamenlijk als met de studenten werd over allerlei zaken doorgesproken, terwijl tevens een preekcollege werd bijgewoond. Daarover rapporteert de commissie in positieve zin: 'There was friendliness, understanding, co-operation and courtesy between Professors and Committee and the Committee were completely satisfied that the work done by the Professors in preparing men for the ministry of our church is of high standard.' Over de te benoemen nieuwe hoogleraar wordt gesteld dat het voor hem van onschatbare waarde zou zijn als hij zich bekwamen zou in het gebruik van moderne media en video. Verder dat hij de studenten zou informeren over vreemde religies en culten die de huidige samenleving binnendringen. Tenslotte is nog vermeldenswaard dat ook het Free Church College 'terugkom-dagen' kent: op 24 en 25 juni 1987 werd een 'Refresh Course for Ministers' gehouden, waar 31 predikanten door de hoogleraren en elkaar werden 'bijgetankt'.

10 Zendingswerk

Gerapporteerd werd over de stand van zaken m.b.t. het zendingswerk in Peru, India en Zuid-Afrika, de zending onder de joden, de positie van de Free Church in NAmerika, het werk onder Aziaten in Glasgow, en de steun aan de broederschap in Oost-Europa. Zouden er niet op verschillende fronten mogelijkheden tot meer wederzijdse informatie en samenwerking liggen?

11 Toelating predikanten

Ook over toelating van predikanten uit andere kerkgemeenschappen moet de GA beslissen. Er lagen twee verzoeken: een werd ingewilligd, een ander afgewezen.

12 Strategy

Een zeer uitvoerig rapport van een commissie, ingesteld door de synode van 1986, 'to formulate a long-term and nationwide strategy for the witness of the Free Church of Scotland with a view to the efficient and effective use of the resources entrusted to our stewardship'. In 1987 was de instructie voor de commissie verlengd en op deze synode lag een uitvoerig rapport ter tafel. Daarin wordt een analyse gegeven van de situatie waarin de FC zich bevindt en van haar plaats in het huidige Schotland. In kaart wordt gebracht in welke streken de FC wel en waar ze niet of nauwelijks is vertegenwoordigd. Ook wordt nagegaan hoe het staat met de aanwezige én benodigde mankracht, met de beschikbare gebouwen en de toestand waarin ze zich bevinden, en met de financiële middelen. Er wordt gekeken naar de procedure voor de kerkvisitatie (die elk vijfjaar gehouden moet worden), en er worden aanbevelingen gedaan voor een verbeterde procedure. Ook heeft de commissie onderzocht welke redenen er zoal zijn voor achteruitgang van kerken in bepaalde gebieden. Daarbij wordt ook aandacht gegeven aan problemen die predikanten kunnen hebben én zelf kunnen veroorzaken, en naar problemen waarvan de oorzaak vooral bij de gemeente of de gemeenteleden ligt. Een opmerkelijk voorstel aan de GA, door deze tot besluit verheven, is te komen tot instelling van een 'Board of pastoral advice', bestaande uit zeven personen 'of mature experience' (onder wie twee ouderlingen) om te adviseren in problemen bij predikanten, kerkeraden en andere organen. Verder zouden predikanten met 70 jaar met emeritaat moeten gaan, en zou elke presbytery een 'Strategy committee' moeten benoemen om een visie uit te werken op uitbouw en ontwikkeling binnen het eigen gebied.

4 Ontvangst van gasten

Zoals al gememoreerd, werden op woensdagavond 25 mei de officiële gasten uit binnen- en buitenland op de gebruikelijke wijze verwelkomd en in de gelegenheid gesteld de General Assembly toe te spreken. Die gasten waren naast ondergetekende en de al genoemde dr. Letham van de OPC: Rev. Frank Gibson (National Bible Society of Scotland), prof. Adam Loughridge (RPCI), Mr. John G. Roberts (Lord's Day Observance Society), en een predikant (van wie ik mij de naam niet meer herinner) namens de Fellowship of Independent Evangelical Churches. In de wandelgangen had ik samen met o.a. de al eerder genoemde dr. Letham met die predikant een gesprek waaruit bleek dat in kringen van de FIEC met argusogen wordt gekeken naar de pogingen van de PAE om in Engeland een presbyteriaans kerkverband van de grond te krijgen. Een doorn in het oog van elke rechgeaarde independent, die nu eenmaal weinig oog heeft voor de zegen van een gereformeerd kerkverband. Het lukte ook ons niet deze man daarvan te overtuigen. Het doordrong ondergetekende er temeer van hoezeer het erop aan zal komen dat er een goede basis gelegd zal worden onder die hopelijk binnen afzienbare tijd tot stand komende presbyteriaanse kerk. Een goede kerkordelijke structuur is onmisbaar, wil men niet vastlopen en uiteenvallen.

Er kan nog gemeld worden dat er dit jaar geen afgevaardigde van de Christelijke Gereformeerde Kerken aanwezig was, maar dat deze wel een hartelijke brief hadden gestuurd. Brieven waren er ook van Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (de 'Dopperkerken'), de Reformed Presbyterian Church of Scotland, en de Iglesia Evangelica Presbiteriana del Peru.

5 Toespraak

Ondergetekende wil in hoofdlijnen zijn ter synode gehouden toespraak releveren. Behalve dank voor de invitatie en de ontvangst heb ik ook de dankbaarheid van onze kerken verwoord voor de aanwezigheid van Rev. Angus Smith namens de FCS op de Generale Synode van Spakenburg-Noord. Vervolgens heb ik er melding van gemaakt dat deze synode veel tijd en aandacht heeft gegeven aan de buitenlandse contacten en de komende ICRC. Daarin wordt concreet gestalte gegeven aan de opdracht tot eenheid, zoals onze Heiland die heeft gegeven in Johannes 17.

Ik heb er in het vervolg van de speech met name op gewezen dat we elkaar in een wereld van afval en ongeloof als belijders van Christus heel hard nodig hebben. Veel zaken die in het rapport over Public questions, religion and morals aan de orde komen, spelen ook in Nederland.

Een vraag waar we eveneens allemaal voor geplaatst worden, is hoe we de jongere generatie kunnen bewaren bij het geloof en voor de kerk. Op ons allen komt steeds weer de opdracht van de Schrift af het evangelie te prediken, gelegen of ongelegen, te weerleggen en te vermanen en te bemoedigen. Daarbij hebben we elkaar hard nodig, staande aan hetzelfde front. We worden aan elkaar gegeven om elkaar te dienen met de gaven die we door Gods Geest rijkelijk in gebruik krijgen.

Ook heb ik aan de geschiedenis herinnerd: aan het National Covenant dat in 1638 in Edinburgh werd gesloten als een verbond van de natie ter verdediging van de ware religie, en aan de 'Glorious Revolution' van 1688 toen de Nederlandse stadhouder Willem III een eind maakte aan het verdrukkende regiem van de Engelse-Schotse koning, wat ook vrijheid van religie betekende. Dank werd uitgesproken voor het feit dat door de goede zorg van onze God er zowel in Schotland als in Nederland nog een kerk is die wil vasthouden aan Gods betrouwbare Woord. Tenslotte heb ik de goede wensen van onze kerken overgebracht voor de generale synode en voor de Free Church in haar geheel.

6 Overige contacten

Naast de al genoemde contacten vonden er tussen de bedrijven door diverse ontmoetingen en gesprekjes plaats. Zo b.v. met een van de synodeleden die oorspronkelijk van Fiji bleek te komen. Hij had in Edinburgh gestudeerd, was getrouwd met een Schotse, en had na zijn studie enkele jaren zendingswerk gedaan in zijn vaderland. Met name vanwege problemen die zijn vrouw met het klimaat daar had, was het gezin naar Schotland teruggekeerd en bewoonde nu een pastorie in het noordwesten van het land. Ik kwam ook enkele Koreaanse studenten van het College tegen, behorende tot de Hap Dong Church. Ook mocht ik oude bekenden ontmoeten, die ik kende van vakanties in Engeland en Schotland in het verleden. Een hoogtepunt was de feestelijke bijeenkomst, opgeluisterd door een indrukwekkende hoeveelheid taarten en andere lekkernijen, ter gelegenheid van de inauguratie van de nieuwe moderator. Ook deze receptie biedt de gelegenheid al wat mensen te ontmoeten en iets van de sfeer te proeven van het kerkelijke leven en samenleven in de FCS. We hebben ook van dit onderdeel van ons bezoek met volle teugen genoten. Het is goed de broederschap te ontmoeten en ondanks de punten van verschil in allerlei organisatorische en praktische kerkelijke zaken voel je de geestelijke verbondenheid. Er wordt ernst gemaakt met de roeping echt kerk van de Here te zijn in de 20e eeuw. Er is ook de wil elkaar vast te houden, ondanks interne verschillen.

7 Conclusie

We hebben ons bezoek-dat helaas (te) kort was-als leerzaam en zinvol ervaren. Uit allerlei dingen merk je dat de banden tussen Schotland en Nederland al meer iets gaan voorstellen. Enkele jongeren die ik sprak (o.a. de zoon van moderator Gillies) herinnerden nog met nadruk aan de aanwezigheid van enkele jongelui uit onze kerken op een jeugdcongres van de Free Church. Het is zeer gewaardeerd en als belangrijk ervaren. Iets dergelijks zou ook op andere niveaus aan te bevelen zijn, b.v. het bezoek aan elkaars predikantencongressen en meer contacten tussen de beide theologische opleidingen. Terwijl het sturen van afgevaardigden naar elkaars synoden in de toekomst gecontinueerd zou dienen te worden.

Uw afgevaardigde,

H. van Veen

Bijlage 5

Rapport over het bezoek van 10 - 14 november 1988 aan: De Iglesia Reformada Presbiteriana op het Spaanse vasteland en de Iglesia Reformada Christiana te Madrid

1. Bezoekers: M. Brandes te Hardenberg en J.L. Joosse te Bunschoten

1. Reisschema:

- 10-11-88 naar Sevilla
- 11-11-88 naar Barcelona
- 14-11-88 naar Madrid
- 14-11-88 retour Nederland

2. Opdracht:

1. Meer inzicht zien te krijgen in het functioneren van het kerkelijke leven binnen de LR.P. door meer informatie.
2. Zicht zien te krijgen op de verhouding tussen IRP en ICR.
3. Doel: Verkrijgen van voldoende relevante gegevens om de eerstkomende generale synode voorstellen te kunnen doen voor het nemen van verdere beslissingen m.b.t. de relatie met de IRP.

2. Statistische gegevens:

1. De IRP telt in totaal 4 gemeenten: 3 op het vasteland en 1 op Tenerife
 1. BARCELONA
 Aantal leden: ca. 90 waarvan 60 belijdende
 Predikant: ds. Ricardo Cerni
 Ouderlingen: geen.
 1 Counsellor en 1 diaken
 De gemeente bestaat sinds 1964
 2. MATARA
 (Ca. 30 km ten noorden van Barcelona)
 Aantal leden: ca. 55 waarvan de helft belijdende
 Predikant: ds. Diego Guirao
 Ouderlingen: 2. Diakenen: 2.
 De gemeente bestaat sinds ca. 1972
 3. SEVILLA
 Aantal leden: ca. 45 waarvan 30 belijdende
 Predikant: ds. Emilio Monjo
 Ouderlingen: geen. 3 diakenen
 De gemeente bestaat sinds ca. 1975
 4. LA LAGUNA
 Aantal leden: ca. 90. Aantal belijdende leden is niet bekend
 Predikant: ds. José Luis Fortes
 Ouderlingen: geen. Onbekend aantal diakenen
 De gemeente bestaat 10 tot 15 jaar, maar is nog maar twee jaar binnen het verband van de IRP.

Hierbij dient opgemerkt, dat er in het verleden meer kerken tot de IRP hebben be hoord zoals bv. San Boi (bij Barcelona) en Valencia. Voor het merendeel waren dat niet meer dan evangelisatie-posten. Deze bleken niet levensvatbaar te zijn of zijn om andere redenen - zoals breken met de IRP - weer verdwenen.

2. ICR te Madrid
 Een op zichzelf staande kerk
 Aantal leden: ca. 25, waarvan 17 belijdende.
 Predikant: ds. De Segovia.
 Ouderlingen: 1. Geen diakenen.
 Deze kerk bestaat sinds ca. 1970.

3. De Iglesia Reformada Presbiteriana (IRP)

1. Het ontstaan en de geschiedenis van de IRP.
 De belijdende leden van de IRP zijn voor het merendeel van huis uit Rooms Katholiek en veelal via Plymouthbrethren of baptistische groeperingen, met vaak sterk Arminiaanse inslag, bij de kerk gekomen.
 Velen vonden het schriftuurlijke spoor, mede dankzij het feit dat zij in aanraking kwamen met lectuur die verspreid wordt door 'The Banner of Truth'. De lectuur verspreiding van werken van Ian Murray en Spurgeon e.a. is blijkbaar voor het ontstaan van de IRP van onschatbare waarde geweest.
 In Barcelona en Mataró is de kerk ontstaan, doordat een aantal gelovigen zich heeft losgemaakt uit resp. een baptistische groep en uit een groep Plymouthbrethren. In dit verband moet de naam van ds. Cerni genoemd worden. Deze uit Valencia afkomstige broeder kwam als jongeman vanuit de R.K. kerk bij een baptistische groepering. Vrij jong nog, ging hij al voor in samenkomsten in Mataró bij Barcelona. Hij studeerde theologie in Glasgow en Semitische talen in Spanje. Opleiding en contacten met mensen van 'The Banner of Truth' leidden ertoe dat hij de dwaling van het haptisme steeds beter leerde onderkennen en zich daarvan ging distantiëren. Na zijn terugkeer

uit Glasgow is onder zijn invloed en leiding de baptistische groep, waarin prof. Estrada al verscheidene jaren voorganger was, zich langzamerhand in gereformeerde richting gaan begeven. In 1964 werd als belijdenis de Westminster Confessie aanvaard. Zodoende kwam het tot een breuk met prof. Estrada, die vijfjaar tevoren vanuit Noord-Amerika als zendeling (geordend door Rev. Cornelis Pronk) in Barcelona was komen werken, omdat deze geleerde baptist bleef.

Door de contacten die Cerni al voor zijn studie in Glasgow en Mataró had gekregen, was het niet zo vreemd dat men na verloop van tijd vanuit Mataró, toen het daar tot een breuk gekomen was, Cerni kwam vragen hen te helpen met het kerkelijk leven in gereformeerde richting - weer op gang te brengen.

Inmiddels was Cerni in 1964 met handoplegging van o.a. ds. J.C. Janse, prof. Estrada en Rev. Bill Clark van de Presbyterian Church van Noord-Ierland tot predikant geordend. Omstreeks 1968 werd het in Spanje mogelijk dat kerken zich lieten registreren. In Barcelona maakte men onder leiding van Cerni hiervan gebruik. Zo kreeg de IRP van Barcelona rechtspersoonlijkheid. Deze registratie was van groot belang voor het vervolg van de geschiedenis van de IRP, omdat de kerk te Barcelona daarmee het recht verkregen had elders in het land kerken te stichten. Deze kerken vormden juridisch gezien - onderafdelingen ('filialen') van de ene IRP. Ds. Cerni was degene die voortaan voor de overheid gold als eerste die de IRP rechtens vertegenwoordigde. Met behulp van Cerni kwam er omstreeks 1972 ook in Mataró een gemeente die tot de IRP ging behoren.

Enkele jaren later gebeurde hetzelfde in Sevilla. Cerni was daar op wonderlijke wijze -via een auto-ongeval van een van de gemeenteleden die daardoor een tijdlang in het ziekenhuis verbleef- in contact gekomen met diaken Carmona. Het adres van Carmona kende Cerni weer door de lectuurverspreiding van 'The Banner of Truth'. Deze gemeente van Sevilla is vanaf haar ontstaan - in 1975 - aangesloten geweest bij de IRP.

Ongeveer in dezelfde tijd ontstond er, geheel onafhankelijk van de IRP, ook een gemeente van gereformeerde signatuur te La Laguna op Tenerife, die nog maar sinds een paar jaar is aangesloten bij de IRP.

I n de nog maar korte geschiedenis van de IRP zijn er op nog diverse andere plaatsen in Spanje kleine gemeenten van de IRP geweest, die na korte tijd om wat voor reden ook zijn verdwenen (zie pagina 96 onder La Laguna).

Apart vermeld dient te worden het ontstaan en de geschiedenis van de IRP te Madrid. Een gezin dat uit Barcelona naar Madrid vertrok, werd door Cerni verwezen naar de gemeente van ds. De Segovia, met wie Cerni ook weer door 'The Banner of Truth' enigermate bekend was. In 1972/ 1973 braken zij echter met de gemeente van ds. De Segovia en voegden zich bij de gemeente van Berrocal. (Zie ook pag. 103). Later gingen zij over tot de I.E.E. (Iglesia Evangelica Espagnola). Een tijd lang bestonden zij samen met enkele anderen als een zelfstandige groep nog voort. Na enige tijd viel deze groep uiteen, omdat er niemand was die er leiding aan kon geven.

Enige tijd heeft er ook met de gemeente rondom ds. Rios te Malaga een vrij intensief contact bestaan. Rond de persoon van ds. Rios rezen in de gemeente grote moeiten die tot een breuk leidden. Ongeveer twee jaar heeft ds. Cerni vanuit Barcelona getracht deze groep te ondersteunen. Maar door gebrek aan een predikant is deze groep toch uiteen gevallen. De vier resterende gemeenten groeiden uit door interne groei en door groei van buitenaf. Deze laatste in hoofdzaak doordat familieleden met hun gezinnen zich bij de gemeente voegden, al bleef het daartoe niet beperkt.

De gemeenten hebben alle hun eigen predikant, van wie twee hun theologische opleiding grotendeels van ds. Cerni ontvangen hebben. Financiële gezien zijn de gemeenten een heel eind op weg self-supporting te worden, met dien verstande dat de predikanten, de een meer dan de ander, naast hun ambtswerk ook nog een dienstbetrekking hebben. Eén gemeente bestaat uit leden die tot de meer welgestelden gerekend kunnen worden.

2. Het kerkverband.

De IRP-gemeenten dragen duidelijk een gereformeerde signatuur en kennen een presbyteriaal systeem van kerkregering.

Men heeft zich gebonden aan de Estatutos de la Iglesia Reformada Presbiteriana, vastgesteld te Barcelona op 12-10-1983, maar sindsdien al meer dan eens op onderdelen gewijzigd. Daaruit blijkt dat deze gemeenten zich baseren op de leer van de Schriften zoals die wordt beleden in de Westminster Confessie. Op voet van gelijkheid met de Westminster Confessie staan voor hen de drie formulieren van eenheid, althans in de praktijk. Eén van de predikanten verklaarde, dat men als predikant instemming betuigt met de Westminster Confessie en de drie formulieren van eenheid. Dat men van harte instemt met de Dordtse Leerregels is ons in iedere gemeente verzekerd, terwijl ons gebleken is dat men in de zgn. leerdiensten de Heidelbergse Catechismus gebruikt voor de onderwijzing van de gemeente. Dat men ernst maakt met het zich houden aan de leer zoals die is vastgelegd in de confessie kan blijken uit het feit, dat de predikanten zich als één man keerden tegen ds. Florit toen deze in een lezing op de Presbiterio Nacional 1987 over het oecumenisme in Spanje stelde dat men als IRP contacten zou moeten onderhouden met kerken die schriftuurlijke confessies hebben zonder te onderzoeken of men zich daaraan ook houdt.

Ook keert men zich, behalve tegen roomse en doperse dwalingen, tegen chiliaistische en arminiaanse dwalingen. Terwijl men ook duidelijk oog heeft voor de gevaren van de pinksterbeweging.

In de IRP begeert men een goede schriftuurlijke orde. Vandaar dat men gekozen heeft voor een presbyteriale vorm van kerkregering naar het model zoals ons bekend is uit Schotland en Ierland. Toch kent het kerkverbandelijk samenleven wel enkele eigenaardigheden. Door de wijze waarop de IRP bij de overheid is geregistreerd, bestaat er voor de burgerlijke overheid in strikte zin maar één IRP kerk met onderafdelingen in meerdere plaatsen, maar dat zijn geen zelfstandige kerken.

Zo bezien heeft men in de Presbiterio Nacional dan ook niet te maken met een vergadering van afgevaardigden van een aantal kerken, doch slechts van twee kerken: de IRP en La Laguna. En de meeste zonder ouderlingen als afgevaardigden! De predikanten zouden dit graag veranderd zien en streven er naar, dat het zal komen tot registratie van iedere gemeente als een zelfstandige kerk binnen het verband met de IRP.

In afwijking van de Estatutos kent men in de meeste gemeenten geen ouderlingen. Deze zijn er aanvankelijk wel geweest, maar zijn weer verdwenen, omdat men óf voor het ambt niet geschikt meende te zijn (gelet op wat men van een ouderling meende te mogen verwachten) óf omdat men eerst wat duidelijker zicht wilde hebben op plaats en taak van predikant en ouderling ten opzichte van elkaar. In de praktijk had dit wel eens tot moeilijkheden geleid. Men zoekt naar mogelijkheden om toch weer tot het aanstellen van ouderlingen te kunnen komen.

Een andere afwijking van de Estatutos betreft de toelating tot het avondmaal. In verband met de opvatting van ds. Monjo dat kinderen vanaf een jaar of zeven à acht -als de ouders dit wensen -mogen worden toegelaten aan het avondmaal, laat men elkaar in dit opzicht vrij als kerken. Tot op heden leeft er in geen van de andere kerken de behoefte om Sevilla daarin na te volgen, terwijl het ook daar nog een punt van verdere bestudering is.

Tenslotte is er nog een financieel aspect dat van grote invloed geweest is op de ontwikkeling van het kerkelijk leven en dat er zeker toe bijgedragen heeft, dat men nu kiest voor decentralisatie en het komen tot zelfstandige plaatselijke kerken. Vanaf de ontstaanstijd van de IRP tot voor kort heeft er binnen de IRP een fonds bestaan, waaruit de aankoop van kerkgebouwen en bekostiging van predikants-plaatsen centraal geregeld werd. Merkwaardig hierbij was, dat het niet een fonds van de kerk(en) was, maar een fonds door particulieren (allen leden van de kerk te Barcelona). Ds. Cerni werd t.a.v. de beslissing over de besteding van deze gelden door de

'eigenaren' volledig de vrije hand gelaten. Nu was hij in die tijd de overtuiging toegedaan dat overal waar maar een groepje gelovigen werd aangetroffen, zo spoedig mogelijk een predikant en een kerkgebouw moest komen, omdat dan zo'n gemeente wel zou uitgroeien. Voor registratie en voor financiële middelen, was ds. Cerni het centrale adres. Zoals de kerken gekozen hebben voor decentralisatie door zelfstandige registratie, zo is men nu ook bezig zich te ontdoen van de zilveren koorden van dit fonds.

3. De prediking.

In de zondagse kerkdiensten wordt in morgen- en middagdienst vaak een bepaald Bijbelboek achter elkaar bepreekt of bijv. de decaloog, waarbij de middagdienst dan soms wat meer een evangeliserend karakter draagt. In de door-de-weekse kerkdienst op donderdagavond worden bepaalde onderdelen van de leer behandeld, krijgen ethische vraagstukken aandacht of wordt de Heidelbergse Catechismus doorgepreekt. Voorzover wij daarvan een indruk konden krijgen, kan gezegd worden dat op eenvoudige wijze de gezonde leer gebracht wordt, al houdt men zich daarbij niet aan de tekst op de ons bekende wijze.

Toezicht op de prediking door de ouderlingen is gering. En dit niet alleen omdat er vrijwel geen ouderlingen zijn. Vanuit hun achtergrond laat zich wel verstaan dat men in de praktijk er nog wel moeite mee heeft, dat ouderlingen toezicht houden op de predikant. Toezicht op de leer oefenen de predikanten meest onderling via de Presbiterio.

4. Toelating tot de sacramenten.

Tot het avondmaal krijgt men toegang in de weg van openbare geloofsbelijdenis, behalve in Sevilla, waar men ook kinderen vanaf 7 à 8 jaar toelaat. Men doet jong belijdenis van het geloof: omstreeks 15 jaar. Mensen afkomstig uit de R.K.-kerk of baptistenkringen worden na een twee- tot driejarige periode van onderricht in de leer toegelaten als hun levenswijze hiermee in overeenstemming is.

Voor de openbare geloofsbelijdenis en de viering van het avondmaal gebruikt men niet letterlijk onze formulieren. Zakelijk komen de vragen bij de belijdenis van het geloof daarmee echter wel overeen. Bij het avondmaal wordt aan de hand van het formulier onderwezen over het avondmaal of men leest vooraf Bijbelgedeelten die daarop betrekking hebben, m.n. over de zelfbeproeving. In zekere zin kent men toch een wat open avondmaalstafel, daar men leden uit andere protestantse kerken - zeker uit het buitenland - niet zal weren als men de personen wat nader kent.

Bij toelating tot de gemeenschap der kerk ziet men er nauwkeurig op toe of men het goed recht en de plicht tot het dopen van de kinderen van gelovigen erkent en belijdt.

5. De tucht.

Er is zeer zeker binnen deze gemeenten een onderling toezien op elkaar in leer en leven in de goede zin van het woord. Dit geldt ook van de ambtsdragers onderling wat hun ambtsdienst betreft; met de beperking t.a.v. de predikanten zoals hierboven vermeld. De kerkelijke tucht wordt waar nodig uitgeoefend. Voorbeelden werden daarvan gegeven: bijv. afhouding i.v.m. overspel, in geval van ergerlijke misdraging of bij onwettig verzuim van de kerkdiensten voor langer dan drie maanden. Maar het gebeurt ook bij afwijking van de leer.

6. Huisbezoek en het leven in de gezinnen.

Het jaarlijkse huisbezoek, zoals wij dat kennen, is er niet. Men kent elkaar goed, omdat de gemeenten klein zijn. De diakenen (en als ze er zijn: ouderlingen) komen regelmatig bij alle gezinnen. ook de predikanten komen meer dan eens per jaar in de gezinnen. Het gesprek gaat daarbij meestal over onderwerpen die vanuit de gezinnen zelf aangedragen worden en betreffen zaken als opvoeding, gemengde verkering en

leringen van sekten waarmee men in aanraking kwam. Men zoekt en verkrijgt zo nader onderwijs op heel concrete punten.

We kregen de indruk dat in de gezinnen de Bijbel regelmatig dagelijks gelezen wordt en men ook de christelijke opvoeding van de kinderen serieus aanpakt. Persoonlijk Bijbellezen door de gemeenteleden thuis wordt er zeker gevonden.

7. Catechese.

De jeugd van de kerk wordt door de predikanten trouw wekelijks onderwezen in de Bijbel en in de Heidelbergse Catechismus. De groepjes zijn erg klein. In totaal zijn ze niet groter dan zo'n 15 catechisanten per gemeente, meestal verdeeld over drie groepen.

8. Opleiding tot de dienst van het Woord.

In de beginjaren van de IRP is Cerni zich met kracht gaan toeleggen op de opleiding en heeft geprobeerd een eigen seminarie te stichten. Nu zijn gehele opstelling anders geworden is - na het niet gelukken van de opzet overal kerken te willen institueren, het verdwijnen van het fonds en zijn veranderde visie op registratie van plaatselijke kerken - heeft hij ook het plan van een eigen opleiding laten varen.

Momenteel zijn er geen jongemannen die de opleiding tot de bediening zoeken. Zouden zij er zijn, dan denkt men veeleer in de richting van een opleiding in het buitenland. Evangelisatie.

Deze kerken zijn dan wel op het gebied van de evangelisatie werkzaam, maar ook weer niet overijverig te noemen. Regelmatig wonen kleine aantallen personen van buiten de kerk de diensten bij. Men doet aan lectuurverspreiding als dat kan, maar zoekt het toch duidelijk meer in het leggen van contacten via burens, familieleden en collega's op het werk. Heeft men contacten, dan gebruikt men de Spaanse editie van de Bijbelcursus voor verder onderricht. Toch ziet men veel in lectuurverspreiding al moet er dan wel een goed blad of boek voorhanden zijn. Daarbij spiegelt men zich aan wat men zelf ervaren heeft via de lectuurverspreiding van 'The Banner of Truth'.

In Barcelona en Mataró ziet men misschien nog wel meer in toespraken via de radio zoals men die in het verleden ook gekend heeft, maar waarvoor de financiële middelen momenteel ontbreken. Men had eens tweemaal per week tien minuten zendtijd op een laat avonduur, maar toch kreeg men daarop zeer veel respons.

Ook wordt er gewerkt met boekenstalletjes, terwijl Cerni de mogelijkheid heeft op de fabriek van een Koreaan onderwijs uit de Bijbel aan een groep te geven.

Men ziet heel duidelijk zijn persoonlijke roeping tot evangeliseren, maar ook als kerkgemeenschap wordt deze wel verstaan.

10. Kerkelijke financiën.

Met opzet hebben wij met het aansnijden van het punt van de financiën in alle drie bezochte gemeenten gewacht tot het einde van het gesprek. We waren namelijk erg benieuwd of en waar dit ter sprake zou komen. Zelf hebben we overal daartoe het initiatief moeten nemen. Directe hulp, zo verklaarde men, had men niet nodig, al is de financiële positie van de ene gemeente sterker dan die van de andere. Echter van alle gemeenten is deze van dien aard, dat de predikanten geheel of gedeeltelijk een baan in het bedrijfsleven/onderwijs moeten aanhouden.

Nu men op weg is naar meer zelfstandigheid, zal men zich via de Presbiterio Nacional of zo nodig apart om hulp tot andere kerken wenden. Onzerzijds is daarbij gewezen op het besluit van de generale synode van Spakenburg en de daarin genoemde conditie.

11. Buitenlandse contacten.

Deze zijn voor het merendeel ontstaan als gevolg van de vele connecties die Cerni heeft gekregen, via zijn studie in Glasgow, via contacten met 'The Banner of Truth' en via zijn vele buitenlandse reizen. Omdat hij van alle predikanten de enige is die het Engels het best (actief) beheerst, lopen de buitenlandse contacten ook vrijwel uitsluitend via hem. Met de Reformed Presbyterian Church of Ireland heeft men een 'fraternal relation'.

Met de Free Church of Scotland heeft men contact via de zendingscommissie buitenland (Rev. William Scott).

Ook heeft men contacten met Koreaanse groepen in Spanje. Eén van deze groepen maakt gebruik van het kerkgebouw van de IRP te Barcelona. Maar er is ook contact met de Kosin Kerken in Korea. De IRP heeft om een relatie met deze kerken gevraagd op de laatste assemblee van de Koreaanse kerken. Waarin dit heeft geresulteerd was Cerni niet duidelijk geworden, al was hij zelf op deze assemblee geweest. Door de lectuurverspreiding heeft men verder ook nog contacten met 'The Banner of Truth' en de S.E.Z. (lectuurverspreiding vanuit de Gereformeerde Bond in de N.H. Kerk). Voor 1966 waren er contacten met de Gereformeerde Kerk te Rijswijk. Tot 1973 hielp Rijswijk ook met financiële bijdragen de predikanten in de IRP te onderhouden. Dit doet men nu in principe helemaal zelf. Er is echter ook nog een bijdrage van de S.B.S. De band met Rijswijk loopt vrijwel uitsluitend via de heer Kerkhof. Vanuit Rijswijk zorgt men voor goede lectuur, waarvan dankbaar gebruik gemaakt wordt. Cerni op zijn beurt doet weer veel voor de verspreiding van deze lectuur naar andere Spaanssprekende landen in de wereld. Hij draagt zorg voor verzending en correspondentie. Er zijn dus wel contacten met personen uit de Nederlands Gereformeerde Kerken. Maar men heeft geen kerkelijke relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken, en men is ook niet van plan deze aan te gaan.

Men heeft zich heel bewust tot de Gereformeerde Kerken gewend met de vraag om kerkelijk contact.

4. De Iglesia Christiana Reformada te Madrid.

Relatie tot de IRP.

Deze kerk is omstreeks 1970 ontstaan. Er waren toen al contacten met de kerk van Bussum. Een kleine gemeente met naast de predikant - ds. De Segovia - nog één ouderling.

In deze kerk hebben we te doen met een kerk van duidelijk gereformeerde signatuur. Dat blijkt wel uit de belijdenis en kerkregering. Men wil zich daaraan ook houden, zoals blijkt uit een schriftuurlijke prediking, een verantwoord toelatingsbeleid tot de sacramenten en uit tuchtoefening naar de schriftuurlijke regels.

Ds. De Segovia doet heel veel aan evangelisatie via een 24-uurs telefoondienst en via lectuurverspreiding. Alleen al door de telefoondienst heeft hij per dag enkele tientallen contacten. Verder onderricht wordt gegeven met de Bijbelcursus. Andere groepen die er in Madrid in de laatste twintigjaar naast de Iglesia Evangelica Espagnola (I. E. E.) bestaan hebben, zijn inmiddels weer verdwenen en voor het merendeel opgegaan in de I.E.E. De groep rond Berrocal vormt daarop een uitzondering. Maar deze groep vaart, naar verluidt, dan ook wel een heel vreemde koers. Er waren in het verleden contacten met de IRP. Deze zijn van de kant van de IRP verbroken, omdat er specifieke problemen waren en omdat er contacten van deze groep waren met Ian Paisley (Ierland). Deze verscheen ongenodigd op een Presbiterio Nacional en voerde daar, op de hem eigen wijze, het woord. Men was op de P.N. hiermee allerminst gelukkig, omdat men zich van Paisley duidelijk wenst te distantiëren. Voor registratie bij de overheid was de ICR in Madrid aangewezen op de hulp van de IRP. Registratie vond plaats in 1973. Volgens Cerni is De Segovia met de ICR toen korte tijd binnen het verband van de IRP geweest en heeft hij zich toen daaruit losgemaakt.

Naar eigen zeggen is De Segovia nooit lid geweest van de IRP. Als reden noemde hij de structuur van de IRP die niet deugt en met name ook de financiële afhankelijkheid van het fonds. Momenteel zien zowel ds. Cerni als ds. De Segovia geen mogelijkheid om tot kerkelijke eenheid te komen. Mogelijk zal de door de IRP beoogde decentralisatie mettertijd

weer ergens anders een opening kunnen geven. We hebben de indruk dat ds. De Segovia met grote trouw en toewijding zijn werk doet en alle krachten inspant om door evangelisatiearbeid de kerk tot groei te brengen. Niet zonder belang is de mededeling, ons door ds. De Segovia verstrekt, dat er in april 1987 en opnieuw in 1988 een conferentie van gereformeerde predikanten is gehouden, op instigatie van de Evangelical Mission Fellowship en gesubsidieerd door de Evangelical Press en 'The Banner of Truth', waarop zo'n 30 predikanten aanwezig geweest zijn en waarvan het doel was tot meer kerkelijke eenheid trachten te komen.

Een lijst van deelnemers kon ds. De Segovia ons niet verstrekken. Ds. Cerni was daar niet aanwezig; de predikanten Fortes en Guirao evenmin, maar ds. Monjo en diaken Carmona wel weer. Ds. De Segovia acht het een goede zaak elkaar zo te ontmoeten. Goed ook om als kerken je naar de overheid toe te kunnen presenteren. Een probleem blijft - en dat telkens weer - de kinderdoop. Op het terrein van de lectuurverspreiding is er een goede samenwerking. Een deel van de groep zou wel graag tot eenheid komen, maar anderen zeggen gebonden te zijn aan het zendingsgenootschap waarvoor men werkt. Verder heeft ds. De Segovia contacten met een groep op Gibraltar. Voor de symbolische prijs van één Engels pond heeft men daar een gebouw kunnen kopen. Nu wil men er tot kerk-instituering overgaan.

Tenslotte zijn er, zo vertelde ds. De Segovia, contacten met Aix en Provence. Een jonge Spanjaard is daar in opleiding voor het ambt van dienaar des Woords, zoals de zoon van ds. De Segovia in Kampen studeert.

5. Conclusies.

1. De reis beantwoordde aan het doel. De informatie die verzameld kon worden is een welkome en noodzakelijke aanvulling op de reeds bekende.
2. In de I RP hebben we te doen met nog heel jonge kerken, die zich hebben losgeworsteld uit het baptisme en die veel strijd hebben te voeren tegen arminiaanse tendenzen.
De preken die gehoord zijn hadden een gezonde schriftuurlijke inhoud. Ook hebben deze kerken duidelijk gekozen voor een gereformeerde koers door zich te binden aan de Westminster Confessie en de drie formulieren van eenheid.
3. Verder zoeken zij als kerken samen te leven naar een gezond akkoord, zoals blijkt uit het feit, dat men Estatutos heeft aangenomen (een soort K.O.), die men weliswaar nog steeds wat wijzigt, maar waarmee wij in grote lijnen geen moeite zullen hebben, omdat de uitgangspunten gezond zijn.
4. Bedacht moet worden dat in deze jonge kerken nog veel in beweging is. Dit blijkt uit vragen rondom het ouderlingenambt, kinderen aan het avondmaal en een nog steeds bijstellen van de Estatutos.
Zowel plaatselijk als landelijk zoekt men nog zijn weg in de opbouw van het kerkelijk leven.
5. Kerkelijke tucht wordt geoefend, maar het zoekend en tastend een weg gaan blijkt ook hier weer. De toegang tot het avondmaal staat open voor gasten die men maar even wat beter heeft leren kennen. Ongetwijfeld zal dit samenhangen met het denominalistisch denken.
6. In de hoop de moeiten van de opbouw van een gezond kerkelijk leven snel te boven te komen, zoekt men bewust contacten met presbyterian en gereformeerde kerken die al een lange geschiedenis kennen.
Daarbij mag ook niet vergeten worden, dat men zijn weg heeft te zoeken in een grootland onder moeilijke omstandigheden: de afstanden tussen de kerken onderling zijn erg groot en men wordt telkens weer geconfronteerd met baptisten en methodisten.
7. Wat het aantal betreft is er in kerken binnen de IRP in de loop der jaren nogal wat verschil te zien geweest: er kwamen kerken bij en er gingen er weer af. Vermoedelijke oorzaken: te snelle instituering, persoonlijke factoren en denominalistisch denken.

8. Door geen van de kerken is ons financiële steun gevraagd of op ondersteuning ook maar gezinspeeld, terwijl toch zeker ds. Cerni de betreffende Acta van onze synode kende. Op onze vraag of er financiële steun nodig was, kregen we overal ten antwoord, dat dat momenteel niet het geval was.
9. Uit de gesprekken over de relatie tussen I RP en ICR moet helaas geconstateerd worden, dat er tussen deze beide geen directe contacten zijn of binnenkort te verwachten zijn.

6. Voorstellen.

We hebben ons te realiseren, dat deze jonge kerken nog heel gemakkelijk het goede spoor weer bijster kunnen worden. Nu zij in de opbouwfase van hun kerkelijk leven contact met ons zoeken om daarbij geholpen te worden, mogen wij - gelet op de grondslag van deze kerken - de handen niet van haar aftrekken. In dit stadium kunnen echter nog maar enkele voorzichtige stappen gedaan worden.

Wij stellen daarom het volgende voor:

1. De bestaande contact-oefening aan te houden, maar voorshands nog niet verder uit te breiden dan met de bereidheid om deze kerken desgevraagd onzerzijds geestelijk en zonodig ook financieel te helpen en bij te staan. Dit voorzover ons dat mogelijk is en voor de opbouw van het kerkelijk leven nuttig voorkomt.
2. De Generale Synode van Leeuwarden 1990 te verzoeken om de deputaten te machtigen in de komende drie jaar zonodig financiële steun te verlenen tot maximaal een bedrag van f 30.000,-, zijnde het niet gebruikte bedrag dat door de Generale Synode van Spakenburg-Noord (Acta, art. 143) voor hulp beschikbaar was gesteld.
3. Desgevraagd hulp te verstrekken in geestelijk opzicht in de vorm van informatie over de ambten, kerkregering, kinderen naar het avondmaal e.d., door middel van literatuur, eventueel ook een bezoek hunnerzijds aan bijv. Kampen.
4. Tot op het moment dat er door een generale synode van de kerken besloten kan worden met de IRP officiële kerkelijke contacten aan te gaan, met de kerk te Bussum in contact te blijven t.a.v. de ontwikkelingen in Spanje. Hierbij dient in rekening gebracht te worden, dat er reeds jarenlang goede contacten bestaan met de ICR te Madrid cq. ds. De Segovia.
5. De kerken van de IRP vóór de aanvang van de generale synode van 1993 opnieuw te bezoeken.

Hardenberg / Bunschoten, 27 december 1988

J.L. Joosse,

M. Brandes, rapporteur.

Bijlage 6

RAPPORT van de afgevaardigden benoemd door de Generale Synode van Spakenburg Noord naar de 43e Sinode van die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika gehouden te Potchefstroom, Zuid-Afrika van 5 tot en met 19 januari 1988.

I Inleiding

Op 11 november 1987 heeft de synode van Spakenburg-Noord ondergetekenden, prof. J. Kamphuis en Jac. van der Kolk benoemd tot afgevaardigden naar de Nasionale Sinode van Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, die samengeroepen werd tegen 5 januari 1988 te Potchefstroom (zie Acta art. 137). Als secundi werden benoemd ds. M. Brandes en dr. A.N. Hendriks.

De primi-afgevaardigden achtten het raadzaam, de materie die van de zijde van onze kerken aan de orde zou worden gesteld, namelijk de relatie met Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, voor te bespreken met de secundi-afgevaardigden. Helaas is dit niet gelukt met

dr. Hendriks, die zich om persoonlijke redenen als secundus terugtrok. Ds. Brandes heeft wel aan het vooroverleg mee gedaan. Daarvoor zijn wij hem erkentelijk.

Tijdens dat vooroverleg kwam o.a. de vraag naar voren in welke hoedanigheid wij aan de Binode zouden deelnemen. In het verleden was het namelijk meer dan eens gebeurd, dat afgevaardigden van onze kerken werden uitgenodigd de sinode als adviseurs te dienen.

Beide afgevaardigden, die nu naar de sinode zouden gaan, hadden er bezwaar tegen om gezien de huidige verhouding tussen beide kerken - weer de adviseurspositie te bekleden.

Besloten werd aan de Zuidafrikaanse deputaten te berichten, dat wij als *waarnemers* de sinode zouden bijwonen, daarmee gevaar lopend dat wij niet in de plenaire zitting zouden mogen spreken. Wij hebben dit risico bewust aanvaard.

De brief aan deputaten van de GKSA, verzonden op 15 december 1987, is vermeld in bijlage 6a.

Een andere zaak die ons - naast de sinodevoorbereiding - bezighield was het verzoek van de 'Commissie voor contact en samspreking met andere kerken' van de Nederlands Gereformeerde Kerken om een gesprek tussen de beide delegaties die naar de sinode van Potchefstroom gaan. Zie brief van 14 december 1987, bijlage 6b.

Wij waren en zijn van mening, dat dit niet mogelijk was. Dit is aan de secretaris van de genoemde commissie geschreven per brief van 21 december 1987, die te vinden is in bijlage 6c, waarin ook de argumenten zijn vermeld.

De betreffende commissie meende dit standpunt van ons deputaatschap via een persbericht wereldkundig te moeten maken. Naar de reden van zo'n persbericht kan men raden.

Op maandag 4 januari 1988 vertrokken wij om 23.00 uur naar Johannesburg, waar wij de volgende dag om 13.00 uur arriveerden. Op het vliegveld werden wij afgehaald door o.m. ds. W. Boessenkool en ds. F. Bijzet.

Na aankomst hebben wij een korte vergadering gehad met enkele deputaten voor Kontakt met Binnenlandse kerkformaties (KBKf) van de Vrye Geref. Kerke in SuidAfrika. In die vergadering werden de standpunten van de deputaten KBKf en van onze synode uitgewisseld.

Daarna zijn wij, vergezeld van de reeds eerder genoemde predikanten, naar Potchefstroom gereden waar wij klokslag 19.00 uur, tijdens een hevige onweer, de kerk betraden, waar de bidstond voor de sinode zojuist begon.

In die bidstond ging voor prof. L. Floor, hoogleraar te Potchefstroom.

Na de kerkdienst spraken enkele vertegenwoordigers van 'bevriende' binnenlandse kerken, o.a. prof. Heyns van de Nederduitse Geref. Kerk in Suid-Afrika en ds. Hope van de gereformeerde kleurlingenkerk.

Daarna was er gelegenheid kennis te maken met sinodeleden en adviseurs. Tenslotte kregen wij ons verblijf toegewezen in het onderkomen van de studenten van de Universiteit van Potchefstroom.

Reeds in de middag, voorafgaande aan de bidstond, was de Binode geopend. Daarbij werden de gebruikelijke openingshandelingen verricht, zoals het benoemen van een moderamen en de bemanning van de diverse commissies.

Als moderamen werden gekozen:

voorzitter: dr. C.J. Malan

onder-voorzitter: dr. J. Visser scriba: ds. D. Postma

adjunct-scriba: ds. P.J. de Bruin

II Eerste sinodeweek

Op de eerste volle sinodedag, woensdag 6 januari 1988, werden de buitenlandse afgevaardigden begroet. Daarbij krijgt prof. Kamphuis gelegenheid de groeten over te brengen van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor de tekst van zijn toespraak wordt verwezen naar bijlage 6d.

De brief van onze synode d.d. 3 juni 1987 en het memorandum van Deputaten BBK d.d. 23 april 1987 werden in handen gesteld van Kommissie II, die de zaken met betrekking tot buitenlandse kerken moest voorbereiden.

Hierbij deed zich een onaangenaam probleem voor. Onze synode-scriba, die op 4 juni 1987 de brief van de synode van Spakenburg-Noord plus het memorandum van dep. BBK had verzonden, had een `verkeerde' pagina 1 van het memorandum verzonden. Een pagina, die `kant noch wal raakte' in het geheel van het verzondene. Deze verkeerde pagina was ook afgedrukt in de officiële agenda van de sinode, waardoor de Binode een memorandum voorgeschoteld kreeg dat `rammelde'.

Door br. Van der Kolk zijn in de voorafgaande maanden diverse pogingen gedaan om deze fout te herstellen. Uiteindelijk werd op de eerste zittingsdag van de sinode aan de afgevaardigden een getypte, verbeterde pagina 1 van het memorandum uitgereikt. Daarmee was de door `Nederland' gemaakte fout hersteld, hetgeen niet wegneemt, dat de sinodeleden bij het maken van de voorstudie die belangrijke pagina 1 niet in hun bezit hadden.

In bijlage 6e geven wij de tekst van het commentaar van de Deputate vir Ekumeniese Aangeleenthede op de bewuste synodebrief en het memorandum. Deze teksten zijn genomen uit de aanvullende agenda van de 43e sinode van de GKSA.

Op de sinode van Potchefstroom was ook een bezwaarschrift aanwezig van de kerkeraad van de Kandelaarkerk te Pretoria (vroegere gemeente van dr. C. van der Waal). Deze kerk behoort sinds een aantal jaren tot het kerkverband van de GKSA.

Dit bezwaarschrift richtte zich ook tegen de correspondentie tussen de GKSA en de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK(N)). Het moderamen stelde voor dit bezwaarschrift te behandelen vóórdat onze brief plus memorandum aan de orde zullen komen.

Wij hebben daartegen geprotesteerd en daarbij gesteld dat o.i. de zaak, die door een buitenlandse kerk wordt gesteld-en dat bij herhaling-voorrang verdient boven een bezwaarschrift uit het kerkverband zelf. Temeer, wanneer die buitenlandse kerk revisie vraagt van een besluit van 1985, waarbij die buitenlandse kerk - via het aanbod van kerkelijk contact - zelf betrokken was.

Het moderamen had begrip voor deze argumentatie en instrueerde in deze geest de betreffende commissie.

Toch kreeg de afgevaardigde van de Kandelaarkerk, br. J.G. Meyer, gelegenheid het bezwaarschrift op de plenaire zitting toe te lichten. Hoewel het bezwaarschrift zelf, naar onze mening, uitstekend argumenteerde en documenteerde, schokte de manier waarop de betreffende afgevaardigde het bezwaarschrift introduceerde een groot deel van de sinode en ook ons.

De vrij grove manier, waarop allerlei argumenten werden gebruikt en beweringen werden gedaan, stootte af en dat alles bleek een belemmering voor een rustige en evenwichtige afhandeling van dit bezwaarschrift.

Daarom drongen wij er des te meer op aan voorrang voor de behandeling van onze brief plus het memorandum te verkrijgen. I3èze stukken wilden wij niet graag behandeld zien na beoordeling van het bezwaarschrift van de Kandelaarkerk plus de daarbij behorende introductie en toelichting door br. J.G. Meyer.

Op vrijdag 8 januari 1988 werden wij door Kommissie II ontvangen. Als toehoorders mochten aanwezig zijn de afgevaardigden van de VGKSA, ds. Boessenkool en ds. Bijzet. Dit omdat de VGKSA ook een brief hadden geschreven naar aanleiding van de correspondentie tussen GKSA en NGK(N).

Wij kregen volop gelegenheid de synodebrief en het memorandum toe te lichten en de commissie te informeren over de onmogelijkheid onze relatie met de GKSA te intensiveren, zolang de zuster-kerkrelatie tussen GKSA en NGK(N) blijft bestaan.

Het verslag van die bespreking - opgesteld door ds. Boessenkool en door ons geaccepteerd als correct - is aanwezig in het archief van deputaten BBK.

Na afloop van deze commissievergadering zijn wij naar Pretoria gereisd om daar de weekwisseling door te brengen ten huize van de familie Bijzet.

Tijdens dat verblijf preekte prof. Kamphuis in Johannesburg en in Pretoria, terwijl hij 's maandagsavonds te Pretoria sprak over het onderwerp: `Gedoopt en dus in orde?'

III Tweede sinodeweek

De tweede sinodeweek begon voor ons op dinsdag 11 januari 1988. De maandag daarvoor had de sinode geheel gereserveerd voor commissiewerk.

Er kwamen enkele interessante onderwerpen ter sprake, o.a. de zgn. volkerenproblematiek van Zuid-Afrika, die echter de materie waarvoor wij uitgezonden waren, niet raakten.

Wij werden onaangenaam verrast, toen bekend werd, dat het bezwaarschrift van de Kandelaarkerk toch behandeld zou worden vóór onze brief en memorandum. Opnieuw door ons ingebrachte bezwaren hielpen niet. Het betreffende bezwaarschrift kreeg nu voorrang, omdat - zo werd ons meegedeeld - 'rechtszaken altijd voorrang moeten hebben'.

Er volgde een korte bespreking naar aanleiding van het commissierapport dat het bezwaarschrift afwees. Daarna werd het bezwaarschrift van de Kandelaarkerk met grote meerderheid verworpen. Daarmee lag er tegelijkertijd een hypotheek op de brief van de synode van Spakenburg-Noord en het memorandum, waarin hetzelfde werd gevraagd als in het afgewezen bezwaarschrift, namelijk herziening van het besluit van de vorige Binode een zusterkerkrelatie aan te gaan met de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Na afhandeling van bovenvermeld bezwaarschrift hebben wij herhaalde malen aangedrongen op behandeling van de zaak van onze kerken. Mede in verband met onze terugkeer naar Nederland op vrijdag, zou donderdag onze laatste sinodedag zijn. Opschuiven van ons vertrek naar later bleek niet mogelijk.

Zo kwam op donderdagmiddag eindelijk het langverwacht rapport van de commissie II 'Ekumenisiteit' op de vergadering.

Dit rapport, dat 'slechts' 4/5 pagina omvatte, behandelde een 6-tal contacten, te weten:

- * Christ. Geref. Kerken in Nederland;
- * Chr. Ref. Church in North America;
- * Korea Presb. Church;
- * Reformed Church of Australia;
- * Geref. Kerken in Nederland (GKN(V));
- * Vrye Geref. Kerke in Suid-Afrika.

plus het rapport van de deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken.

Omdat het de laatste uren waren dat we op de Binode aanwezig konden zijn, werd op ons verzoek de materie die onze kerken raakte, eruit gelicht. De commissievoorzitter gaf een korte toelichting, die geen nieuws bracht.

Daarna kregen wij gelegenheid in de plenaire zitting van de Binode op het commissierapport te reageren. Wij vonden dit een royaal gebaar van de sinode-praeses, omdat wij toch slechts als waarnemers aanwezig wilden zijn (zie paragraaf I van ons rapport).

Allereerst deed prof. Kamphuis dit. Hij schilderde nogmaals de toegestane leerafwijkingen in de Nederl. Geref. Kerken en illustreerde het gevaar van de daar bestaande leervrijheid aan de hand van Zondag 22 van de Heidelb. Catechismus.

In de Ned. Geref. Kerken mag men straffeloos de belijdenis van Zondag 22 negeren. Zo heeft ds. C. Vonk in zijn boek 'De voorzesde Leer', dat ook hier in Potchefstroom te koop is, de gereformeerde leer omtrent het leven na de dood ooit 'de oudste leugen van de satan genoemd'.

Ook op andere punten, zoals de leer van verkiezing en verwerping en de kinderen aan het avondmaal, gaan de Nederl. Geref. Kerken duidelijk in tegen Schrift en belijdenis, althans wordt dit tegengaan binnen de kerken getolereerd.

Zolang die situatie duurt is er ook geen eenheid tussen de GKSA en de Nederl. Geref. Kerken in de leer. Daarmee ontbreekt de basis voor een eerlijke correspondentie. Zolang de GKSA wel correspondentie blijven onderhouden met de Nederl. Geref. Kerken blijft de weg naar de Gereformeerde Kerken in Nederland geblokkeerd. De kerken verwerpen met beslistheid de zojuist gesignaleerde en veroordeelde leervrijheid.

Daarna memoreerde br. Van der Kolk de gesprekken die er enkele malen met de deputaten van de GKSA zijn geweest. Die deputaten wilden eerst correspondentie met de Nederl. Geref. Kerken en met onze kerken om daarna een driehoeksgesprek aan te gaan over de punten in kwestie door ons aangevoerd. Dit duidt erop dat de door ons aangevoerde punten voor hen niet essentieel zijn maar middelmatig. Hij wijst op de oproep van Christus aan de

gemeenten van Klein-Azië om de dwalingen niet te tolereren, maar ze te weerstaan (Efeze, Pergamum, Thyatira).

De commissie stelt voor dat deputaten aan onze kerken zullen vragen of wij ons één achten in leer, dienst en tucht. Maar eerst moet de vraag beantwoord worden of de GKSA de door ons gesignaleerde dwalingen bij de NGK middelmatig of essentieel achten. Hij verwijst naar een artikel van prof. B. Spoelstra, die in zijn artikel 'In gehoorzaamheid' opgenomen in de bundel 'Het kerkelijk appèl' hetzelfde onderscheid maakt.

Hij roept de sinode op zich hierover nu eerst uit te spreken.

Deze laatste oproep wordt overgenomen door ds. Ligthelm, die per amendement voorstelt de opdracht aan deputaten uit te breiden als volgt:

'Daarbij moet ook betrokken worden het onderscheid dat de GKN(V) maken in hun Memorandum IV-1 tussen middelmatige zaken (art. 85 KO) en fundamentele zaken'.

Tijdens de bespreking werd het amendement verdedigd maar ook fel bestreden. Toen de stemming viel - met hand opsteken - bleek, dat ca. 60% van de vergadering zich tegen dit amendement keerde.

Daarna kwam op het rapport en het commissievoorstel en op de van onze kant gemaakte opmerkingen weinig discussie los. De uitslag van de daarna gehouden stemming was dan ook geen verrassing. Alleen het feit, dat nauwelijks tien afgevaardigden tegen het commissievoorstel stemden, was bitter, maar het was wel de realiteit.

Na deze stemming verzochten wij de vergadering te mogen verlaten in verband met onze terugreis naar Pretoria diezelfde avond en de terugkeer naar Nederland de volgende dag. Na verkregen toestemming sprak br. Van der Kolk een afscheidswoord (bijlage 6f). De sinodepraeses antwoordde, verzocht ons de groeten over te brengen aan de kerken die wij vertegenwoordigden en wenste ons een behouden terugreis.

Na een verkwikkend verblijf van ca. 20 uur in de pastorie van ds. en mevrouw Bijzet te Pretoria werd vrijdag de terugreis aanvaard vanaf het vliegveld 'Jan Smuts' te Johannesburg.

Op zaterdagmorgen 06.00 uur landde ons vliegtuig veilig op Schiphol.

Daarmede was onze opdracht voltooid onder Gods helpende en beschermende vaderhand.

IV Besluit

Wanneer wij het geheel van ons bezoek en van onze activiteiten ter sinode van Potchefstroom 1988 overzien, dan kunnen wij o.i. het volgende stellen:

1. Menselijkerwijs gesproken hadden wij geen of slechts minimale verwachtingen ten aanzien van het bereiken van het gewenste resultaat.
2. Wij hebben meer kunnen spreken, zowel in de commissie als in de plenaire zitting, dan wij hadden verwacht, gezien ook onze status als waarnemer.
3. Wij hebben de indruk dat door onze gesprekken, ook door die in de wandelgangen, er wat meer verontrusting is ontstaan ten aanzien van de relatie met de NGK. Dit kwam niet uit in het stemgedrag. Dit is ook niet zo verwonderlijk wanneer men bedenkt, dat een agenda van meer dan 680 gedrukte bladzijden door 192 afgevaardigden en 20 adviseurs moet worden afgewerkt in nauwelijks 11 vergaderdagen. Het is duidelijk dat een dergelijke procedure de intensiteit en daarmee de kwaliteit van de besprekingen nadelig beïnvloedt. Toch is er naar onze mening wel uitdrukking gegeven aan die verontrusting door een besluit dat genomen is op de laatste dag, toen wij er nog waren. De commissie stelde voor, dat deputaten GKSA opnieuw met de NGK zouden spreken over de mede door ons aangesneden punten van het Akkoord van Samenwerking en de tolerantie. De sinode veranderde dit voorstel door uit te spreken dat daarmee niet gewacht moest worden tot na de sluiting van de sinode maar dat zo'n gesprek onmiddellijk met de nog aanwezige afgevaardiging van de NGK (ds. Van der Kwast en ds. Vonkeman) zou moeten plaatsvinden.
4. Het in punt 3 vermelde gesprek heeft ook plaatsgevonden en mede op grond van dat gesprek heeft de sinode op de laatste zittingsdag besloten een afgevaardigde naar de e.k. Landelijke Vergadering van de NGK te zenden, die moet aandringen, dat de NGK

terugkeren tot de Dordtse Kerkorde en hiervoor ook de helpende hand aan te bieden. Hieruit blijkt o.i., dat er meer verontrusting is over de NGK dan wij oorspronkelijk dachten.

5. Gezien de gang van zaken menen wij, dat onze kerken moeten blijven vasthouden aan de aangenomen koers, namelijk dat het voor ons onmogelijk is de banden met de GKSA nauwer aan te halen zolang er de correspondentie is met de NGK. In eventueel toekomstige contacten - in welke vorm dan ook - zal steeds moeten worden gezegd dat het hier fundamentele zaken betreft, die eerst moeten worden opgelost wil een volgende stap mogelijk en verantwoord zijn.

1 juli 1988 Kampen, J. Kamphuis
Ermelo, Jac. van der Kolk

Bijlage 6a

Committee on Relations with Churches Abroad of the Reformed Churches in the Netherlands

afzender:
Jac van der Kolk
Lijsterlaan 57
3853 TB Ermelo
(Nederland)
Tel. 03417-59924

Deputatie vir Korrespondensie
Skriba: de heer L.J. Swart
Postbus 20004 Pk
Noordbrug 2522
Potchefstroom
Rep. van Suid-Afrika

Kampen/Ermelo, 15 december 1987.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Zoals u weet zijn ondergetekenden door de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Spakenburg-Noord in 1987, afgevaardigd naar uw 43e Nasionale Sinode.

Bij vorige afgevaardigden was het gebruikelijk dat uw sinodevoorzitter hen vroeg de Binode als adviseurs te dienen. De grond daarvoor was dat de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) kerken waren met 'wie we op pad zijn naar correspondentie'. Een dergelijk verzoek werd dan ingewilligd.

Helaas zullen we deze keer niet kunnen ingaan op een eventueel verzoek uw Binode als adviseur te dienen. Want sinds uw Binode van 1985 is de situatie zodanig gewijzigd, dat wij niet meer op pad zijn naar correspondentie met elkaar. Immers in 1985 heeft uw Binode besloten de zusterkerkrelatie aan te gaan met de Nederlands Gereformeerde Kerken, een kerkengroep, die zich tegenover de Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) heeft opgesteld en zich nog opstelt. Daarmee werd ons aanbod door uw Binode afgewezen. Dit sinodebesluit heeft de weg tegen u en ons geblokkeerd.

Evenwel willen wij uw vergadering gaarne als waarnemers bijwonen en ons ter beschikking houden voor één of meer besprekingen met de betreffende commissie. Uw Deputate vir Ekumeniese Aangeleenthede beloofden tijdens de bespreking op 12 oktober 1987 te Potchefstroom aan onze afgevaardigden, ds. M. Brandes en br. Jac van der Kolk, dat deputaten wilden bevorderen, dat er ruime gelegenheid zou zijn tot bespreking in de commissie. Wij hopen zeer, dat deze gelegenheid kan worden geboden.

Overigens hebben wij het voornemen de openingszitting van uw Binode op dinsdagavond 5 januari 1988 bij te wonen.

Broeders, wij hopen op goede contacten en op besluiten, die de weg tot elkaar weer begaanbaar maken.

Met verschuldigde hoogachting en broedergroeten,

J. Kamphuis
Jac. van der Kolk

P.S. 1. In afwijking van de telefonische afspraak met de heer Swart op 10 december 1987 zullen wij op eigen gelegenheid naar Potchefstroom komen. Wij behoeven dan geen gebruik te maken van de door u aangeboden vervoersmogelijkheden.

P.S. 2. Kunt u voor logies zorgen voor de nacht van 5 op 6 januari 1988? Wij kunnen dan op woensdag 6 januari overleggen wanneer onze aanwezigheid in verband met geplande besprekingen vereist of gewenst is. Daarna kunnen verdere afspraken over logies e.d. gemaakt worden.

Bijlage 6b

NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN

Commissie voor contact en samenspreking met andere kerken A.P. de Boer, secr. buitenland Vermeerhof 12 3862 ZR Nijkerk, tel. 03494-51106 Nederland

Nijkerk, 14 december 1987 Aan Deputaten Betrekkingen met Buitenlandse Zaken p/a ds. J. de Gelder Hamburgstraat 38, 9714 JD Groningen

Geachte broeder,

Hierbij berichten wij u dat onze commissie in zijn decembervergadering de brs. ds. H.J. van der Kwast te Heerde en ds. K.J. Vonkeman te Groothoek (Zuid-Afrika) heeft aangewezen als afgevaardigden van de Nederlands Gereformeerde Kerken naar de komende synode van Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika. Uit de pers hebben wij begrepen dat ook twee afgevaardigden van uw kerken deze synode zullen bezoeken. Gelet op de zaken die in Zuid-Afrika aan de orde zullen komen en die ons beider kerken raken, alsmede op de inhoud van memorandum dat door uw synode aan de GKSA is gezonden, zou onze commissie het op hoge prijs stellen, wanneer er voor het vertrek van de delegaties naar Zuid-Afrika een gesprek zou kunnen plaatsvinden tussen beide delegaties-voorzover in Nederland aanwezig -, vergezeld van een of meer leden van uw deputaatschap resp. onze commissie.

Gaarne vernemen wij van u of u op ons verzoek wilt ingaan. Plaats en tijd van het gesprek kunnen dan in onderling overleg vastgesteld worden.

Inmiddels verblijven wij,
met christelijke groet

A.P. de Boer
secr. buitenland

Bijlage 6e

Ds. J. de Gelder
Hamburgerstraat 38
9714 JD Groningen

Groningen, 21 december 1987

Aan de Commissie voor contact en samenspreking met andere kerken van de Nederlands Gereformeerde Kerken p/a De heer A.P. de Boer Vermeerhof 12 3862 ZR Nijkerk

Geachte broeder,

Uw schrijven dal. 14 december '87 is door ons in goede orde ontvangen. N.a.v. uw verzoek is er overleg geweest tussen het moderamen en sectie IV (Afrika) van ons deputaatschap, met onze beide afgevaardigden, prof. J. Kamphuis en br. J. val. Kolk.

Naar onze mening is het niet mogelijk om aan uw verzoek te voldoen. Wij hebben daarvoor de volgende redenen:

1. Onze afgevaardigden zijn benoemd door de Generale Synode van Spakenburg Noord, en hebben de opdracht om met de Sinode van de G.K.S.A. (c.q. de desbetreffende commissie) te spreken over de brief van onze Generale Synode van Spakenburg en over het memorandum van deputaten BBK, gericht aan de deputaten van de G.K.S.A.
2. Een bespreking tussen uw en onze afgevaardigden, in aanwezigheid van leden van uw commissie en leden van ons deputaatschap, brengt ons in strijd met de generaal synodale instructies van ons deputaatschap, daar in dat geval zou worden gesproken met een binnenlandse kerkgemeenschap.

Van onze beide afgevaardigden heb ik evenwel vernomen, dat zij bereid zijn uw beide afgevaardigden op persoonlijke titel te ontmoeten. Gezien de korte tijd en hun overladen programma stellen zij voor dat die ontmoeting met de predikanten Van der Kwast en Vonkeman in Zuid-Afrika zal plaatsvinden.

Zij denken dat er tijdens de synode zittingen te Potchefstroom voldoende tijd voor een dergelijke ontmoeting beschikbaar zal zijn.

Vertrouwend u met dit antwoord van dienst te zijn geweest, verblijven wij, met broedergroet en hoogachting

J. de Gelden alg. secr. deputaten BBK

Bijlage 6d

Toespraak van prof. J. Kamphuis

Broeder voorzitter,

Eerwaarde vergadering,

Nog onlangs kwamen de Gereformeerde Kerken in Nederland, die hier door br. Jac. van der Kolk en mij zijn vertegenwoordigd, in generale synode bijeen.

De synode droeg ons op de hartelijke groeten over te brengen aan uw vergadering. Wantondanks alles - de banden blijven trekken tussen u en ons! Terwijl ik mij van deze opdracht kwijt, wil ik u graag iets van het werk van deze synode vertellen. Om u informatie te geven en tegelijk ook om zodoende de stand van zaken te belichten, waarover het oordeel van uw vergadering wordt gevraagd. Allerlei belangrijke agenda-punten vroegen de aandacht.

Zo moest in verschillende vacatures worden voorzien aan de Theologische Hogeschool. Deze wordt sinds kort volgens de gangbare wettelijke terminologie in Nederland 'Theologische Universiteit' genoemd.

We zijn de Here dankbaar voor het benoemingsbeleid van de synode. Dit heeft een verheugende versterking gebracht in de mankracht van het docentencorps. Dat was in de eerste plaats al nodig vanwege de toeneming van het aantal studenten uit binnen- en

buitenland. Vervolgens ook vanwege het feit dat de gereformeerde theologie in onze tijd hoe langer hoe meer in het isolement komt en dat direct al in de uitgangspunten: de leer van de openbaring en van de Heilige Schrift.

Maar ook was die versterking nodig omdat een nieuwe tijd op allerlei gebied met nieuwe vragen komt, waarvoor een oplossing moet worden gezocht vanuit het betrouwbare Woord van God. Vragen b.v. van leven en dood, van de plaats van man en vrouw tegenover elkaar, in het gezin, in de kerk en in heel de samenleving.

De secularisatie plaatst de christen voor nieuwe vragen en niet minder voor nieuwe taken in de wereld van vandaag. Dat roept alles om gelovige intensivering, ook van de toerusting tot predikant in het laatste kwart van de twintigste eeuw, zo vaak een post-christelijke tijd genoemd, maar waarvan u en wij belijden dat Christus de Heer is en blijft.

Begrijpt u, hoe dankbaar wij zijn, dat wij in Nederland, evenals u in Zuid-Afrika, tot vandaag toe in de eigen kerkelijke opleiding de lijn van de Afscheiding van 1834 mogen vasthouden?

Ook schonk onze synode veel aandacht aan de contacten met andere kerken van gereformeerde belijdenis. Het zal u bekend zijn, dat de Gereformeerde Kerken om principiële redenen niet deelnemen aan de G.O.S. Evenwel verheugen we ons in een groeiend aantal sterke, broederlijke contacten over heel de wereld. Wedenken aan kerken die voornamelijk uit emigratie zijn ontstaan (in de U.S.A., Canada, Australië, Zuid-Afrika), maar ook aan kerken, die uit de zending zijn voortgekomen, vooral in Indonesië (Irian Jaya en Sumba) en aan de contacten die groeien met Presbyteriaanse kerken in o.m. Zuid-Korea, Taiwan, Schotland en Ierland. Ook bestaat er sinds enkele jaren in de Internationale Conferentie van Gereformeerde Kerken (ICRC) een aanloop tot een nieuw ontmoetingspunt.

Daarom verblijden wij ons in het feit, dat onze God het ons geeft dat tegenover een onschriftuurlijk oecumenisme, zoals het in de Wereldraad gestalte heeft gekregen en waar ook de GOS geen weerstand tegen heeft, er toch ook op een wereldwijd niveau een contact groeit tussen kerken die willen leven uit het geloof, dat eenmaal de heiligen is overgeleverd. In die eenheid van het geloof willen wij staan met allen die eenzelfde geloof hebben ontvangen en bewaren.

Dáárom is het dat de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken besloten heeft ook naar uw vergadering een tweetal afgevaardigden te zenden, als waarnemers.

Wij betreuren het dat er tot nu toe geen zusterkerk-relatie tussen uw en onze kerken bestaat. En dat terwijl zoveel om samenbinding vraagt uit een gemeenschappelijk optrekken in het verleden en vanwege de geloofsstrijd in het heden terwille van de toekomst. De oorzaken van het ontbreken van kerkelijke correspondentie zullen uw vergadering nog moeten bezighouden. Het past mij niet daarop vóóruit te lopen. Ik moge nu dan ook volstaan met te betuigen dat de Gereformeerde Kerken gaarne met uw kerken tesamen de Naam des Heren willen belijden. We verheugen ons erover dat er broederlijke ontmoetingen op academisch niveau zijn geweest, o.m. met mijn hooggeachte collega en vriend prof. G.P.L. van der Linde, nu uw emeritus hoogleraar en een der kerkelijk afgevaardigden in uw midden. Maar we begeren meer dan universitair en collegiaal contact, hoe waardevol het ook is. Wij begeren kerkelijke contact-oefening. En dat niet om in een grotere krachtenbundeling zelf te kunnen gloriëren. Maar omdat wij hier een roeping van Godswege onderkennen tot de beoefening van de gemeenschap der heiligen zoals u en wij die gemeenschap belijden in Zondag 21 van de Heidelbergse Catechismus.

Het is deze *geestelijke zaak*, die ons hier bij u brengt.

Wij zijn van mening, dat gereformeerde kerken uit kracht van het Evangelie samen moeten staan in de belijdenis van de ons geopenbaarde waarheid. Dit houdt in een gemeenschappelijk `ja' en een gemeenschappelijk `neen'. Een gemeenschappelijk en gelovig `ja' tegen al de beloften Gods in Christus, de Here, en een even gemeenschappelijk `neen' tegen de dwaling, het afwijken van het onderwijs dat wij hebben ontvangen, zoals de apostel daartoe oproept in Rom. 16,17.

Daarom zal tussen u en ons onderwerp van gesprek moeten zijn: welke houding vraagt de Here van ons als dwaling vaste voet in de kerk krijgt? Leert de Schrift en de historie ons niet, dat de kerk snijdt in haar eigen lichaam, als ze tolerant is tegenover de dwaling?

Wij hopen op goede samenspreking onder de tucht van het Woord Gods.

Wij bidden uw vergadering de wijsheid van de Heilige Geest toe. Moge de kerk van Christus in uw land over alle kleurgrens heen een zoutend zout zijn door de trouwe belijdenis van de Naam van de Drieënige. Die trouwe belijdenis wijst u ook de weg tussen de klippen door van revolutionaire vernieuwingsdrang en traditionele behoudzucht. Moge de God van de hemel het land en volkeren van Zuid-Afrika in de storm van deze tijd bewaren door de rechte weg te wijzen en die dan ook te doen gaan in de gehoorzaamheid en in het vertrouwen van het geloof.

Broeders, er wordt in onze kerken veel gebeden voor uw land en volk; moge de Here genadig deze gebeden verhoren.

Hij geve u een gezegende vergadering, die ook dienstbaar zal zijn aan de voortgang en het openbaar worden van de waarachtige eenheid van het geloof - Maranatha!

Ik dank u zeer.

Bijlage 6e

4. Ekumeniese sake

4.1 Aanvullende rapport deputate GES en Ekumeniese aangeleenthede

1. Sake vir kennisname

1.4 Die Gereformeerde Kerken in Nederland (Vrijgemaakt)

Die memorandum van die GKN(V) is ontvang en is op 12 Oktober 1987 met die deputate, ds. M. Brandes en oudl. Jac van der Kolk, op Potchefstroom bespreek.

By dit wat reeds aan die Sinode in die eerste rapport gerapporteer is, kan nou nog die volgende bygevoeg word: Dit blyk dat die volgende ses terras deur die jare as die belangrikste struikelblokke van die kant van die GKN(V) ten opsigte van korrespondensie met die GKSA uitgewys kan word:

1.4.1 Die GKSA se versuie om die juistheid van die vrymaking van 1944 te erken;

1.4.2. die GKSA se korrespondensie met die GKN;

1.4.3 die sogenaamde dubbele korrespondensie met die CGKN;

1.4.4 die gesprek en toekomstige verhouding met die VGKSA;

1.4.5. opsegging van die lidmaatskap van die GKSA by die GES;

1.4.6 opsegging van die GKSA se korrespondensie met die Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK(N)) waartoe in 1985 besluit is.

Die Deputate het ooreengekom dat 1.4.2 nie meer bestaan nie vanweë die feit dat die GKSA sy korrespondensie met die GKN(S) in 1976 verbreek het. Die deputate van die GKN(V) het ook aangedui dat 1.4.1. en 1.4.3 nie so deurslaggewend is om verdere kontak en selfs korrespondensie te belemmer nie. De drie ernstige sake vir die GKN(V) is 1.4.4 tot 1.4.6. Ten opsigte van die kontak met die VGKSA stel die deputate GKN(V) dat die VGKA en die GKN(V) elk 'n eie selfstandige kerkverband het en dat elk ook sy eie verantwoordelikheid dra. Tog het daar nog altyd 'n `susterskerkrelasie' tussen die kerke bestaan. Die deputate GKN(V) is van oordeel dat daar wel korrespondensie tussen die GKN(V) en die GKSA kan bestaan sonder dat 'n formele band tussen laasgenoemde en die VGKSA tot stand gekom het. Hierdie moontlike `dubbele korrespondensie' sou egter nog verder deur gepraat moet word. Ten opsigte van die GKSA se lidmaatskap van die GES is die deputate van die GKN(V) van oordeel dat daar in die GES geen eenheid van leer, diens en tug bestaan nie. As voorbeeld hiervan word gewys op die teenwoordigheid van die GKN wat meebring dat `het voor een schriftgetrouwe kerk onmogelijk is zich daarbij thans alsnog aan te sluiten'. Hierby stel die memorandum die volgende vraag aan die GKSA: `Van een kerk, die van het begin af aan lid is van de GOS mag gevraagd worden wat de redenen van deze kerk zijn waarom zij tot op heden nog lid is van de GOS. Het antwoord op de vraag is medebepalend voor het al of niet mogelijk zijn van correspondentie met zulk een kerk'.

Die belangrikste huidige beswaar van die GKN(V) teen korrespondensie met die GKSA is laasgenoemde se besondere verbintenis met die NGK(N) sedert 1985. Die beswaar rus op die volgende bevindings by die GKN(V): Ten eerste is bevind dat by die NGK(N) in feite 'n gereformeerde kerkverband en kerkregering ontbreek (vgl. memorandum, p. 2). Ten tweede is bevind dat daar geen eenheid in leer tussen die NGK(N) enersyds en die GKSA en GKN(V) andersyds is nie op grond van vermeende dwaalleer in die NGK(N) ten opsigte van die belydenis in Heidelbergse Kategismus, Sondag 22; die toelating van kinders by die nagmaal en aanval op die leer van die uitverkiesing en verwerping. Die memorandum stel egter ten opsigte van die dwaalleer: 'Deze afwijkingen van de gereformeerde leer zijn niet te vinden in de officiële stukken van het NGK(N) kerkverband'!

Hierdie sake is breedvoerig met die deputate van die GKN(V) bespreek. Die probleem is van ons kant gestel dat dit nie moontlik is om vermeende dwaalleer te beoordeel sonder volledige dokumentêre bewys nie. Verder eis die negende gebod dat 'n gesprek oor dwaalleer in die NGK(N) me sonder die teenwoordigheid van deputate van die NGK(N) kan plaasvind nie. Die Deputate oordeel dat samensprekings met die GKN(V) telkens uitgewys het dat die GKN(V) van tyd tot tyd van stelling verander. Eers is die korrespondensie van die GKSA met die GKN as struikelblok na vore geskuiwe. Nou word die korrespondensie met die NGK(N) weer na vore geskuiwe, en nog steeds bly die verhouding tussen die GKSA en GKN(V) sowel as VGK in Suid-Afrika onopgelos. Die Deputate moet met leedwese konstateer dat hulle me die GKN(V) so ver kon kry om duidelik te verklaar of hulle met die GKSA eenheid in diens, leer en tug vind nie, maar dat hulle steeds die kernvraag ontwyk deur op praktiese en strukturele verhoudingsproblematiek af te stuur. Die Deputate het selfs tot dusver geen rede om aan te neem dat die GKN(V) reeds al hulle 'besware' teen die GKSA op die tafel geplaas het nie. Die Deputate kry die indruk dat die GKN(V) die problematiek steeds vanuit hulle hoek besien en hulle standpunte onverswak handhaaf.

2. Sake waaroor besluit moet word

2.2 Die GKN(V)

Die gesprek met die GKN(V) word voortgesit, maar die deputate moet die GKN(V) konfronteer met die kernvraag, naamlik of hulle die GKSA met hulle as één in leer, diens en tug beskou.

Bijlage 6f

Slotwoord uitgesproken door br. Jac van der Kolk

Eerwaarde praeses en broeders,

Helaas moeten prof. Kamphuis en ik uw sinode gaan verlaten. Straks gaan we naar Pretoria als tussenstation op weg naar Nederland waar wij zaterdagmorgen hopen te arriveren.'

Wij willen u danken voor de uitnodiging die onze kerken kregen, voor de ontvangst en de ondervonden gastvrijheid. Broeders, ondanks verschillen hebben wij het goed gehad bij u.

Wij hebben wel tegen elkaar gezegd: Ondanks verschillen die er zijn, voel je toch, dat je hier in een gemeenschap verkeert die gereformeerd wil zijn.

Dat heeft nu ons gevoel versterkt: wij kunnen elkaar eigenlijk niet missen. U ons niet en wij u niet! Maar voorzitter, dat gevoel is niet beslissend. Beslissend is de roeping die tot ons komt uit het gebed van onze Here Jezus Christus in Joh. 17. Die roeping komt tot u, die roeping komt tot ons.

Kunt u zich voorstellen broeders, dat prof. Kamphuis en ik bedroefd en teleurgesteld zijn, dat het verzoek van onze kerken om de drempel weg te nemen, die nader contact verhindert, door uw Binode niet is gehonoreerd?

U geeft deputaten opdracht verder met de Geref. Kerken (vrijgemaakt) te spreken en hen te confronteren met een kernvraag.

Ik weet niet, broeders, of onze Deputaten voor Betrekkingen met Buitenlandse Kerken het zinvol zullen vinden om na de stroom van informatie die wij u in de afgelopen drie jaar gegeven hebben opnieuw drie jaar te praten over wat u de kernvraag noemt.

Broeders, wij hopen dat de deur vandaag niet helemaal is dichtgegaan. Wij hopen dat ook in de toekomst door een open deur een broederlijk verkeer mogelijk zal blijven, waardoor *normatieve taxeringen* van verschillen over en weer elkaar zullen bereiken. Als dat gebeurt - en dat is onze bede - dan mogen wij de zegen van de Here over onze pogingen tot toenadering verwachten.

Voorzitter, als u ons toestaat, zullen wij de complimenten van uw Synode aan onze kerken overbrengen.

Tenslotte broeders, u hebt met de Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) te maken met een broederschap, die dicht bij u staat en wil staan dan velen van u misschien denken.

Zegene de Here u en uw kerken!

AANVULLEND RAPPORT DEPUTATEN BETREKKINGEN MET DE BUITENLANDSE KERKEN

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Zoals is aangekondigd bij de verschijning van ons eerste, ons hoofdrapport, blijkt het onontkoombaar om aan uw vergadering een vrij uitvoerig aanvullend rapport te presenteren. Belangrijke zaken die in het eerste rapport geen plaats konden krijgen zijn b.v. de relatie met de Eglise Réformée Confessante au Zaïre, en het verslag van de in juni '89 gehouden International Conference of Reformed Churches.

Speciale aandacht vragen wij voor het laatste hoofdstuk van dit aanvullend rapport. Daarin leggen deputaten een zaak aan u voor, die niet in het hoofdrapport wordt genoemd, nl. de materie van steunverlening (in de breedste zin van het woord) aan kerken in het buitenland. Dat wij daar pas in het aanvullend rapport mee komen, heeft als oorzaak dat m.n. de hulpvraag uit Zaïre, die door ons in november 1989 is besproken, ons heeft overtuigd van de noodzaak om deze problematiek aan uw vergadering voor te moeten leggen.

Tenslotte geeft dit vervolgrapport ons de mogelijkheid om een verzuim goed te maken. In het eerste rapport is op pag. 51 sprake van een brief, die als bijlage bij het rapport had moeten worden opgenomen. Dat is toen niet gebeurd en daarom vindt u die brief nu als bijlage 1 bij dit aanvullend rapport.

Groningen, februari 1990

Namens de deputaten,
J. de Gelder, secretaris

Inhoud

- 1. Algemene zaken**
 - 1 Acta G.S. Spakenburg-Noord 1987
 - 2 Generale Synode Leeuwarden 1990

- 2. Sectie I: Sumba/Zuid-Amerika**
 - 1 Sumba
 - 2 Zuid-Amerika

- 3. Sectie II: Het verre oosten**
 - 1 Presbyterian Church in Korea
 - 2 Free Reformed Church of the Philippines
 - 3 Reformed Church of Japan

- 4. Sectie III: Angelsaksische landen**
 - 1 Free Reformed Churches of Australia
 - 2 Evangelical Presbyterian Church of Ireland
 - 3 Reformed Presbyterian Church of Ireland
 - 4 Reformed Church in the United States
 - 5 Presbyterian Church of Eastern Australia
 - 6 Reformed Churches of New-Zealand
 - 7 Orthodox Presbyterian Church
 - 8 Presbyterian Association in England

- 5. Sectie III: Internationale Conferentie van Gereformeerde Kerken**
- 6. Sectie IV: Afrika en Europa**
 - 1 Europa
 - 1 Griekenland
 - 2 Afrika

- 1 Zuid-Afrika
 - 1 Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika
- 2 Overige landen in Afrika
 - 1 Zaïre

7. Sectie VI: Regels voor relaties met kerken in het buitenland

8. Correspondentie met buitenlandse kerken in veranderende omstandigheden

9. Financiën

BIJLAGEN:

- 1. Brief m.b.t. de grondslag van de ICRC
- 2. Rapport van prof.dr. H.M. Ohmann en drs. H. van Veen van bezoek aan Noordlerland in april 1989
- 3. Rapport van drs. H. van Veen van bezoek aan een meeting van de Presbyterian Association in England, november 1989
- 4. Verslag van drs. A. Kampen van bezoek aan de Reformed Churches of the UnitedStates
- 5. Rapport van ds. O.J. Douma en ds. J. de Gelder van de ICRC, gehouden in juni 1989 in Canada
- 6. Rapport van drs. A. Kampen en drs. G. Kwakkel aan de Eglise Réformée Confessante au Zaïre in 1989

I Algemene zaken

- 1 Acta G.S. Spakenburg-Noord 1987
De Engelse vertaling van de belangrijkste besluiten van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 is, zoals verwacht, in het najaar van 1989 gereed gekomen en verzonden naar de daarvoor in aanmerking komende kerken in het buitenland.
- 2 Generale Synode Leeuwarden 1990
Op de uitnodiging om door middel van afgevaardigden de komende generale synode te bezoeken is inmiddels door vier kerken gereageerd. De zusterkerken in Korea en in Zuid-Afrika schreven dat zij helaas niet in de gelegenheid waren een afvaardiging te zenden. De VGKSA richtte een brief met zegenbede en groeten aan uw vergadering. De Free Church of Scotland zal worden vertegenwoordigd door de Moderator van haar laatstgehouden General Assembly, Rev. K.W.R. Cameron, en door de Evangelical Presbyterian Church of beland werd Rev. M.G. Johnston als afgevaardigde aangewezen.

2 Sectie I: Sumba/Zuid-Amerika

- 1 Sumba
 - 1 Kerkelijk leven op Sumba
De uitbouw van het kerkverband gaat steeds door. Werd in het vorige rapport melding gemaakt van een drietal classes, dit aantal is ondertussen uitgebreid tot vier. De `bergclassis' werd gesplitst. Tot de bergclassis I behoren nu de gemeenten Mau Maru, Karinga en Tanalingu, terwijl tot de bergclassis II de kerken Ngonggi, Tanahamu,

Karipi en Tanarara gerekend worden. Van 7-10 november 1989 werd de 3e synode van onze zusterkerken gehouden in Lai Handangu.

Belangrijk zijn de volgende besluiten:

- a. Al enige tijd wordt door verschillende broeders in onze zusterkerken gewerkt aan de uitgave van een 'Kerkboek', dat de belijdenisgeschriften, de diverse kerkelijke formulieren en de kerkorde bevat. Eén en ander is vrijwel gereed en de synode heeft dit kerkboek nu officieel aanvaard, voorlopig tot de volgende synode.
- b. Al langere tijd wordt door een commissie gestudeerd op de 'acht gebruiken' met de bedoeling hierover een schriftuurlijk standpunt als kerken te kunnen formuleren. Aangezien deze commissie nog niet met afgeronde voorstellen kon komen werd haar opdracht verlengd en zelfs uitgebreid.
- c. Op de verzoeken tot samenspreking zowel van Synode I als van Synode II is geen enkele reactie van de Goossenskerken ontvangen. Op voorstel kerken van de Deputaten voor verbindingen is nu geen nieuw verzoek naar deze kerken uitgegaan.
- d. Aan de Nederlandse zusterkerken zal worden gevraagd voor nieuwe evangelisatieposten (tijdelijke) financiële hulp te verlenen.
- e. Aan de Nederlandse zusterkerken zal eveneens gevraagd worden om een 2e theoloog uit Nederland, om naast ds. Pol en de beide inheemse docenten les te geven aan de Theol. School in Waimarangu. Met name de beide laatste besluiten vragen een concrete beslissing van uw synode.

Deputaten hebben van de voornoemde synodebesluiten alleen nog maar kort informatie gekregen via de rapporten van de uitgezonden. Een officieel schrijven van de Sumbanese kerken waarin ook de redenen voor de beide verzoeken zijn vevat, ontvingen zij nog niet. Het is daarom nog niet goed mogelijk u op dit moment al een concreet voorstel in deze beide zaken voor te leggen. Met vreugde kan worden gemeld, dat in de kerk te Pidiputeju samensprekingen op gang zijn gekomen met de uitgetreden groep van wijlen ds. Rihibiha. Er is goede hoop dat het tot een spoedige hereniging kan komen. In december 1989 mochten contacten gelegd worden door onze zusterkerken op Sumba met een Chinese kerk op Java. Het betreft hier een gemeente rond ds. F.Chandra, die eerder gastcolleges heeft gegeven aan de S.T.M. Deze gemeente zoekt een gereformeerd kerkverband om zich bij aan te sluiten en kijkt daarvoor (o.a.) in de richting van de GGRI.

- 2 De Opleiding tot de dienst des Woords
Uit de berichten van ds. Pol blijkt, dat het werk aan de school goede voortgang heeft. Aan het einde van de cursus 88/89 deden een drietal studenten met goed gevolg examen aan de S.T.M.-P (de onderbouw van de Middelbaar Theologische School). Zij kunnen als evangelisten de kerken dienen. Voor de S.T.M. (de bovenbouw van de Middelbaar Theologische School) meldden zich drie nieuwe studenten aan. Het gaat hierom evangelisten die reeds ervaring hebben en via de S.T.M. predikant kunnen worden. Voor de S.T.M.-P meldden zich zeven nieuwe studenten aan, onder wie ook enigen uit de Musyafir-kerken.
- 3 Materiële hulpverlening
Deputaten ontvingen van de Sumbanese kerken het verzoek om de afbouw van de hulp voor emeriti voorlopig uit te stellen en de bijdrage uit Nederland daarvoor nog 'een aantal jaren' op het bedrag van 4

miljoen rp. te handhaven. Deputaten stellen u voor op dit verzoek positief te reageren, aangezien de kerken moeite hebben hun eigen voorgangers voldoende te onderhouden en zij onmachtig zijn daarnaast nog voldoende op te brengen voor het onderhoud van de emeritus-predikanten. Deputaten hebben steun verleend bij de kerkbouw van nog een tiental kerken, nl. in Urutana, Padirutana, Karobu, Wangga, Karinga, Laitaka, Nara, Mahambala, Makahar en Wairunu. Met deze steunverlening is een bedrag van 6.220.000 rp. gemoeid (= f 7500,-)
Ook in een drietal bijzondere steunprojecten werd hulp verleend.

- 4 Contact met de Musyafir-Kerken
Op 3 juli 1989 hadden deputaten een ontmoeting met ds. Fangidae van de Musyafir-kerken op Timor. Uit deze ontmoeting bleek dat de Musyafir kerken graag een opbouwwerker à la ds. Klamer zouden ontvangen van onze kerken. In verband daarmee verzocht ds. Fangidae ook om officiële kerkelijke contacten. Wij wachten op een officieel verzoek van de Vergadering van deze kerken, welke in jan. 1990 gehouden zal worden.

2 Zuid-Amerika

In het voorjaar van 1989 ontvingen deputaten een brief van de kerk van Assen-Zuid. Naar aanleiding van een visitatiereis naar de zendelingen in Curitiba (Brazilië) was deze kerk voor de vraag komen te staan in hoeverre de Igreja Presbyteriana do Brasil (IPB) als een ware kerk van Christus is aan te merken. De kerk van Assen-Zuid deed het verzoek aan deputaten om contact te zoeken met deze kerk teneinde op deze vraag een antwoord te kunnen formuleren. Bij dit verzoek was een uitgebreid rapport met informatie over de LP.B. Deputaten hebben van dit rapport kennis genomen en tevens contact gehad met dr. Schalkwijk, een synodaal-gereformeerde predikant, die jaren rector is geweest van een van de opleidingsscholen van de LP.B. Uit één en ander bleek:

1. De LP.B. heeft de Westminster Confessie en de Westminster Catechismi als belijdenis. De I.P.B. staat open voor de reformatorische erfenis, m.n. in de laatste jaren.
2. Tegelijk is er in de LP.B. ook nog hier en daar vrijzinnigheid (classis Curitiba). Men poogt dit terug te dringen, maar wordt daarin gehinderd door het presbyteriaanse systeem van kerkinrichting. Ook zijn er chiliastische, doperse en pentacostale invloeden, zij het dat deze invloeden niet de officiële leer uitmaken.
3. De LP.B. onderhoudt contacten met (vooral) Amerikaanse kerken, waarmee onze kerken geen contact onderhouden. (EPCNA, PCA).
4. De LP.B. heeft van haar kant niet direct begeerte om met 'ons' in contact te treden.
5. Wel bestaat er de begeerte dat één der zendelingen les komt geven aan het seminarie in Recife, om zo het reformatorisch geluid binnen de kerken te versterken.

Gezien één en ander oordeelden deputaten dat het verzoek van Assen-Zuid, om een onderzoek in te stellen naar de 'zuiverheid' van deze kerk, prematuur is. Het ligt veel meer

voor de hand de mogelijkheden tot versterking van het gereformeerde karakter van deze kerk (via een door ons 'geleverde' docent) te benutten. Dit zou een kennismaking 'van binnenuit' bevorderen en de weg kunnen effenen naar officiële contacten in de toekomst.

3 Sectie II : HET VERRE OOSTEN

1 Presbyterian Church in Korea

Na het verschijnen van het rapport zijn deputaten verder gegaan met het zoeken van opvolgers voor drs. Batteau en dr. Gootjes. Dat werk bleef helaas zonder resultaat. Wel werd nog eens een benoeming gedaan. De kansen leken gunstig maar toch werd uiteindelijk door de betrokkene bedankt. Intussen waren al meerdere contacten gelegd waarbij het niet tot een benoeming kon komen. Tenslotte heeft de sectie aan de algemene vergadering voorgesteld voor enkele maanden pas op de plaats te maken. Deze vergadering ging daarmee akkoord. Hiervoor was uiteraard een gewichtige reden.

Deputaten waren van mening dat voor we verder gingen er eerst contact met Korea moest zijn. Een brief, tegelijk gericht aan deputaten voor buitenlandse contacten, curatoren van het seminarie te Pusan en de senaat van dat seminarie is begin februari uitgegaan.

In het bijzonder drie zaken worden daarin aan de orde gesteld.

1. In Korea hecht men er veel aan dat docenten aan het seminarie een doctorale graad hebben of in elk geval die binnen niet al te lange tijd kunnen behalen. Wat dat betreft is onze keus gering. Zelfs niet alle predikanten met wie we contact hebben opgenomen voldeden aan dit criterium. Ook voor die benaderden vormde dat dikwijls een bezwaar. Nu we moesten vaststellen dat we onder de jongere predikanten eigenlijk weinig meer hadden te zoeken als we voor onszelf de wens van Korea wilden honoreren hebben we aan Korea de vraag voor gelegd hoe zwaar men tilt aan de doctorale graad waar het betreft docenten die door onze kerken zouden worden gezonden.
2. Dat onze keus gering is hangt ook samen met het feit dat we heel sterk rekening moeten houden met de gezinsomstandigheden van uit te zenden broeders. Er gaat zeker vier of vijf jaar mee heen voordat zij in staat zullen zijn in het Koreaans college te geven. Dat betekent dat, wil men een behoorlijk rendement van de uitzending hebben, die toch zeker acht of negenjaar moet duren. Omdat men toch in de regel wil terugkeren als de kinderen de leeftijd van twaalf of dertien jaar bereiken- zulks in verband met het onderwijs van die kinderen mag de oudste van hun kinderen niet ouder zijn dan ongeveer vier jaar. Deputaten hebben zich afgevraagd of daaraan in Pusan niet wat kan worden gedaan. Zou om het rendement hoger te maken Pusan niet de garantie kunnen geven dat ook in de lange aanloopperiode de uitgezonden broeders college kunnen geven in het eigen theologische vak van de uitgezondene, bijvoorbeeld in het Engels of met behulp van een tolk? En dat is dan de tweede vraag die aan Korea is voorgelegd.
3. De nieuwe leiding die in Pusan is aangetreden stelt bij de benoeming van nieuwe docenten de eis dat zij pastorale ervaring hebben. Daardoor worden deputaten nog eens extra beperkt in hun keuze. Er zijn in Kampen studenten die, voor ze zich beroepbaar stellen, enige jaren besteden aan doctorale studie. Omdat deze jonge broeders meestal nog heel jonge gezinnen hebben en zij met hun studie meer gevorderd zijn zouden ze heel geschikt kunnen zijn voor uitzending. We hebben aan Korea daarom de vraag voorgelegd of de voorwaarde van pastorale ervaring zo moet worden opgevat dat er ook voor uit te zenden Nederlandse theologen geen uitzondering kan worden gemaakt.

Deputaten hopen nog voor het begin van de synode antwoord te hebben ontvangen en van hun nader beraad daarover aan de synode te kunnen rapporteren.

2 Free Reformed Church of the Philippines

Via br. H. van Dijken, die namens 'De Verre Naasten' werkt op Negros, vernamen deputaten dat ds. Vigno verwonderd en teleurgesteld was over gebrek aan steun van de kant van deputaten. In een brief is hem uitleg gegeven van de regels die wij hebben voor contacten. Onder meer is hem meegedeeld dat voor vragen om hulp wij van de kerken die hij dient een aanvraag zouden moeten ontvangen met nadere omschrijving van de aard van de gevraagde hulp. Inmiddels heeft een ontwikkeling plaats gevonden waardoor we kort voor of tijdens de synode in staat zullen zijn met concrete voorstellen te komen met betrekking tot onze verhouding tot de kerk op de Filippijnen.

'De Verre Naasten' vroeg aan onze deputaat A. Kampen, samen met haar directeur buitenland, voor 'De Verre Naasten' een bezoek te brengen aan de broederhulp op Negros. Hij bewilligde daarin en werd toen door deputaten meteen belast met waarneming van de kerkelijke situatie aldaar. Gedurende twee weken heeft br. Kampen zich op de hoogte kunnen stellen. Hij bracht een gunstig rapport uit dat evenwel nog door de algemene vergadering moet worden behandeld. Nadere mededeling hierover zal de synode nog bereiken. De naam van de Christian Brethren Free Church is gewijzigd zoals hierboven vermeld.

3 Reformed Church of Japan

Van de Reformed Church of Japan kwam een brief binnen dal. 8 januari 1990. Zij wil met onze kerken gemeenschap gaan onderhouden naar de regels die zij daarvoor heeft vastgelegd. Deze brief is nog niet behandeld op de algemene vergadering.

In de ontvangen brief wordt geen mededeling gedaan over enig besluit dat de Reformed Church of Japan zou hebben genomen over haar lidmaatschap van de GOR (vroeger GOS).

4 **Sectie III : ANGELSAKSISCHE LANDEN**

1 Free Reformed Churches of Australia (FRCA)

1 Lidmaatschap LC.R.C.

Op de vergadering van de I.C.R.C. in juni 1989 te Langley waren ook twee afgevaardigden van de FRCA aanwezig. Hun rapportage liep uit op de aanbeveling dat de FRCA het lidmaatschap van de ICRC zouden moeten opzeggen. Deze aanbeveling werd overgenomen door drie leden van het deputaatschap 'for relations with churches abroad' en opgenomen in het rapport van genoemd deputaatschap aan de in november 1989 bijeen te komen synode van Armadale. Gronden voor de vermelde aanbeveling zijn onder meer:

1. Kerken hebben tot taak zich bezig te houden met de verkondiging van het evangelie, en vergaderingen van kerken met het oog op dat doel zijn alleen mogelijk als er een volledige zusterkerkrelatie bestaat tussen deze kerken.
2. Er bestaat tussen de lidkerken geen 'eenheid van geloof' en de meeste lidkerken zien de noodzaak niet in daaraan iets ten goede te veranderen.
3. De LC.R.C.-conferentie van 1989 zal de LC.R.C. de richting opstuw

van een organisatie die uitspraken doet over tal van politieke en sociale kwesties (een vrees, kennelijk ingegeven door het referaat van Prof. Douma over 'apartheid').

Overigens moet hierbij vermeld worden dat de andere drie leden van het deputaatschap deze constatering aanvechten en dan ook tot een tegengestelde aanbeveling aan de synode komen: de FRCA moeten lid blijven van de LC.R.C. en afgevaardigden aanwijzen voor de eerstvolgende conferentie in Seoel (Zuid-Korea) in 1993. Omdat deze kwestie aan de orde zou komen op de synode van Armadale in november 1989, besloten deputaten aanvankelijk in een brief hun bezorgdheid over een eventuele opzegging van het lidmaatschap van de LC.R.C. door de FRCA ter kennis van deze synode te brengen, en er bij haar op aan te dringen geen besluiten te nemen zonder daarover overleg te plegen met de zusterkerken. Toen bekend werd dat dr. P. van Gorp voor een bepaalde periode hulpdiensten zou gaan verrichten in de kerk te Bedfordale, hebben uw deputaten hem gevraagd en bereid gevonden de Gereformeerde Kerken in Nederland te vertegenwoordigen op de synode van Armadale, en aan de synode tevens de boven gemelde opvatting van deputaten over te brengen. Aangezien genoemde synode als gevolg van een pilotenstaking in Australië moest worden uitgesteld tot mei 1990, was het niet mogelijk dat dr. van Gorp deze taak op zich nam. Vandaar dat uw deputaten terug moesten keren naar het oorspronkelijke besluit, de synode van de FRCA een brief te schrijven. In die brief is tevens het voornemen aangekondigd, een afvaardiging te sturen naar de eerstvolgende synode van de FRCA (vermoedelijk in 1991).

2 Evangelical Presbyterian Church of beland (EPCI)

1 Kerkplanting in Accrington (N-W-Engeland)

Als aanvulling op wat in het eerdere rapport onder 5.3.1 door uw deputaten over deze zaak is opgemerkt, kan het volgende dienen. In september 1989 is in Accrington onder de verantwoordelijkheid van de EPCI een presbyteriaanse kerk geïnstitueerd. Rev. Norman Green is bevestigd als predikant van deze gemeente. De bedoeling is dat deze kerk t.z.t. zal toe treden tot de Presbyterian Association of een inmiddels uit de PAE voortgekomen 'Presbyterian Church of England'. Rev. Green is reeds lid van de Council van de PAE, en gaat ook in PAE-gemeenten voor. Voor de voortgang van dit werk van kerkplanting doet de EPCI een beroep op de Gereformeerde Kerken in Nederland voor financiële steun tot een nader te bepalen bedrag per jaar. Uw deputaten verzoeken de synode hen te machtigen deze steun te verlenen en het toegezegde bedrag uit te betalen in nader overeen te komen termijnen.

3 Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI)

In het eerder uitgebrachte rapport stellen uw deputaten ten aanzien van deze kerk voor (5.5.3): „met de RPCI een relatie van kerkelijk contact aan te gaan op nader af te spreken voorwaarden”. Gezien alle beschikbare informatie over de RPCI, zoals neergelegd in genoemd rapport en in het verslag van de deputaten Ohmann en Van Veen (dat niet in dat rapport is opgenomen, maar als bijlage 2 aan dit aanvullend rapport is toegevoegd), is er naar de mening van uw deputaten alle reden ook deze kerk de zusterkerkrelatie aan te bieden. Daarbij zien wij niet over het hoofd dat de RPCI van haar kant momenteel niet verder wil gaan dan 'fraternal relations', terwijl de volledige zusterkerkrelatie wordt gereserveerd „voor leden van de eigen 'covenantant-churches'-familie" (zie het eerdere rapport onder 5.5.2, alsmede het verslag van het gebrachte bezoek).

Maar dat laat onverlet de mogelijkheid van onze kant de RPCI als zusterkerk te beschouwen, en de vastgestelde regels soepel te hanteren. Daarbij kan worden verwezen naar wat over de regels is opgemerkt onder 9.4 van het eerste rapport. Deputaten stellen daarom de synode voor de RPCI de zusterkerkrelatie aan te

bieden, en met deze kerk in gesprek te gaan over de vraag of men, met behoud van verschillen in de kerkelijke praktijk en het kerkelijk spraakgebruik, met onze regels kan 'leven'. Pas als daarover geen overeenstemming kan worden bereikt, kan besloten worden 'fraternal relations' aan te gaan, op basis van nader overeen te komen regels.

4 Reformed Church in the United States (RCUS)

1 Aanvullende informatie

Na afsluiting van hun rapport ontvingen uw deputaten een brief van de 'Stated Clerk' van de RCUS, gedateerd 28 oktober 1989. Daarin wordt melding gemaakt van het besluit van de van 15-18 mei gehouden synode van deze kerk, met als inhoud dat de RCUS de door ons deputaatschap geformuleerde concept-regels voor een zusterkerkrelatie volledig accepteert en dat ze graag op deze basis zo'n relatie met de Gereformeerde Kerken in Nederland zou willen aangaan. Daarbij vraagt men er de aandacht voor dat de in deze brief gehanteerde term 'fraternal relations' moet worden verstaan tegen de achtergrond van het binnen de RCUS gangbare spraakgebruik. In een bijgevoegde brief van Rev. Grossmann wordt dit verduidelijkt: „de bedoeling is niet een andere relatie aan te gaan dan die van zusterkerken, zoals omschreven in uw stuk" („it is not in mind to establish anything but „sisterchurch" relations as you define them in your document"). Men wil dus inderdaad de relatie van zusterkerken met ons aangaan. Terecht concludeert Grossmann uit de voorstellen van uw deputaten inzake de regels voor kerkelijk contact dat daarin een onderscheid wordt gemaakt tussen 'fraternal relations' en 'sisterchurch-relations'. Voorts heeft deputaat A. Kampen in oktober 1989 de RCUS bezocht, voornamelijk voor overleg inzake Zaïre. Zijn ervaringen zijn positief, zoals blijkt uit zijn, als bijlage 4 toegevoegd, verslag. Tenslotte hebben uw deputaten nog een brief verzonden aan de 'Stated Clerk' van de RCUS waarin de vraag aan een eerdere brief onzerzijds wordt herhaald naar de relaties van de RCUS met enkele andere kerkgenootschappen in de USA, met name de OPC en de RPCNA. Hopelijk is er nog voor uw synode antwoord op deze vraag ontvangen. Maar nu reeds kan worden vastgesteld dat de RCUS geen relaties met andere kerkgemeenschappen onderhoudt die een zusterkerkrelatie met de Gereformeerde Kerken in Nederland in de weg zouden staan.

2 Voorstel

Op grond van de informatie waarover uw deputaten beschikken en die is neer gelegd in hun rapporten aan uw synode, stellen zij de synode voor op basis van de voorgestelde en door de RCUS reeds geaccepteerde regels met deze kerk een zusterkerkrelatie aan te gaan. Dit voorstel is door uw deputaten reeds meegedeeld aan het 'Committee on Correspondente with churches abroad' van de Canadian Reformed Churches, met daarbij de vraag of er bij deze kerken bezwaren zouden bestaan tegen een eventuele zusterkerkrelatie tussen de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Reformed Church in the United States.

Naar deputaten hopen, hebben ze nog voor het begin van hun synode een antwoord op deze vraag ontvangen.

Tenslotte willen deputaten nog het belang onderstrepen van een gunstige beslissing over het onderhavige voorstel voor de verdere contactoefening met en de toekomstige steun aan de Eglise Réformée Confessante au Zaïre, die vanuit de RCUS reeds op diverse manieren wordt ondersteund.

5 Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA) Nadere conclusies en voorstel

Sinds het eerdere rapport van de deputaten is van de PCEA nog steeds geen antwoord op onze brief ontvangen. Wel is er het een en ander te melden over de contacten van de PCEA met de FRCA. We kunnen daarvoor putten uit het rapport van de deputaten van de FRCA 'voor contact met de Presbyterian Church of Eastern Australia' uitgebracht aan de synode van Armadale (die in mei 1990 hoopt samen te komen).

De synode van Albany benoemde in 1987 een geheel nieuw deputaatschap dat over vier punten met de PCEA moest doorspreken: de toelating tot het avondmaal; kan eelruil; de plaats van de kinderen in het verbond; het probleem van de 'adherents'. Over deze punten is bij verschillende gelegenheden grondig doorgesproken, ondanks de teleurstelling aan de kant van de PCEA dat de FRCA waren teruggekomen op de eerdere constatering dat over deze zaken „very substantial agreement" bestond. Uit de besprekingen bleek allereerst dat de kwestie van de 'adherents' in de Australische situatie nauwelijks een reële kwestie te noemen is, zodat de deputaten van de FRCA voorstellen deze zaak van de agenda af te voeren. De besprekingen concentreerden zich vooral op de kerkbeschouwing, en de verschillen die er in dezen bestaan tussen N.G.B. en Westminster Confessie. Volgens de FRCA-deputaten zitten de verschillen t.a.v. toelating tot avondmaal en kaneelruil vooral daarop vast.

Uit genoemd deputatenrapport valt verder af te leiden dat de PCEA zich beter kan vinden in de concept-regels voor kerkelijke relaties die uw deputaten hebben geformuleerd dan in de (strakkere) regels die de FRCA hanteren. Met name vindt men de eerste regel van de FRCA, waarin staat dat de kerken wederzijds er 'zorg voor zullen dragen' ('take care for') dat niet wordt afgeweken van de gereformeerde belijdenis, te strak aangeboden.

Men geeft voorkeur aan de Nederlandse formulering 'aandacht te schenken aan, acht te geven op' ('to pay heed to') als minder opdringerig en meer recht doend aan de zelfstandigheid van de kerken.

De deputaten van de FRCA constateren dat de gesprekken weliswaar meer duidelijkheid over de verschillen hebben opgeleverd, maar helaas niet hebben geleid tot grotere eenstemmigheid. De zorgen van de synode in 1987 inzake punten als toelating tot het avondmaal en toelating tot de kansel worden gerechtvaardigd genoemd.

De afgelopen jaren hebben geen voortgang doen zien op de weg naar een volledige zusterkerkrelatie, maar integendeel zijn de verschillen, met name over de leer van de kerk en de consequenties die daaruit getrokken worden, scherper in beeld gekomen. Vandaar dat de deputaten voorstellen door te gaan met de gesprekken over de genoemde zaken, m.n. over de leer van de kerk en het verbond.

Dit alles in aanmerking genomen, stellen uw deputaten voor „het contact met The Presbyterian Church of Eastern Australia voort te zetten, en de Free Churches of Australia van het verloop van dit contact op de hoogte te houden; en deze kerk te doen bezoeken door de afgevaardigden die in Australië zijn voor de synode van de Free Reformed Churches of Australia, vermoedelijk in het najaar van 1991 ".

6 The Reformed Churches of New-Zealand (RCNZ)

Na afsluiting van hun rapport ontvingen de deputaten opnieuw een brief van de RCNZ. Daaruit blijkt dat de synode van deze kerken de breuk met de GOS (nu GOR) heeft bevestigd. Tevens benoemde deze synode een nieuw 'Interchurch Relations Committee' dat onder meer tot opdracht kreeg de contacten met de Gereformeerde Kerken in Nederland en ook met de Free Reformed Churches of Australia voort te zetten en zo mogelijk te intensiveren. Ook wil men zich nadrukkelijk bezinnen op andere kerkelijke relaties die men in het verleden is aangegaan. Zowel van onze kant als vanuit onze zusterkerken in Australië is in kritische zin ingegaan op de banden die de RCNZ hebben met onder meer de Reformed Churches of Australia, de Christian Reformed Churches in North-America, en de Nederlands Gereformeerde Kerken. De gevoerde briefwisseling tot nu toe geeft de hoop dat men in Nieuw-Zeeland bereid

is daarover met ons in gesprek te blijven, en dat men oprecht de begeerte heeft een nauwere band met onze kerken aan te gaan.

Het is daarbij niet onbelangrijk in het oog te houden dat in het verleden een niet onaanzienlijk aantal vrijgemaakt-gereformeerden naar Nieuw-Zeeland is geëmigreerd, waarvan velen een kerkelijk onderdak hebben gevonden in de RCNZ. In persoonlijke contacten is benadrukt dat de 'gereformeerde stroming' in de RCNZ aan invloed wint, en dat men meer dan voorheen kritisch staat tegenover verkeerde tendenzen in kerken waarmee vanouds banden bestaan. De breuk met de GOS is daarvan een signaal, het feit dat een jonge man uit Nieuw-Zeeland momenteel in Hamilton studeert, is eveneens zo'n signaal. Een en ander is voor uw deputaten te meer reden het belang te onderstrepen van het in hun eerdere rapport reeds geformuleerde voorstel: „de contacten met de RCNZ voort te zetten, met inachtneming van de door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 genoemde zaken die in het contact met deze kerken de bijzondere aandacht dienen te krijgen". Daaraan voegen deputaten als voorstel aan uw synode toe: „en de Reformed Churches of New-Zeeland te doen bezoeken door de afgevaardigden die in Australië zijn voor de synode van de Free Reformed Churches of Australia, vermoedelijk in het najaar van 1991".

7 Orthodox Presbyterian Church (OPC)

Sinds het afsluiten van hun eerste rapport hebben uw deputaten officieel niets meer van de OPC vernomen. Wel heeft de algemeen secretaris een persoonlijk gesprek gevoerd met Rev. Peterson die in Groningen was voor de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Deze vertelde dat het Committee Ecumenical Relations van de OPC onlangs is uitgebreid.

Men wil meer aandacht gaan besteden aan de contacten met kerken van gereformeerde belijdenis in het buitenland, zeker nu de OPC buiten de GOR staat. Over de I.C.R.C. was men positief. Op de eerstvolgende synode is een voorstel te verwachten het lidmaatschap van de I.C.R.C. aan te vragen.

Gezien de informatie waarover deputaten momenteel beschikken en die neergelegd is in hun beide rapporten, stellen zij de synode voor „de contacten met de Orthodox Presbyterian Church voort te zetten, en zo mogelijk te intensiveren".

8 The Presbyterian Association in England (PAE)

Inhoud van het contact

Sinds het vermeldde in het eerste rapport van deputaten, is het contact met de PAE gecontinueerd en geïntensiveerd. Vooral is te noemen het verzoek om een waarnemer te sturen naar de Business-meeting van de PAE op 25 november 1989 te Ealing, nabij Londen. Drs. H. van Veen werd naar deze bijeenkomst afgevaardigd. Een verslag van zijn bevindingen is als bijlage 3 aan dit aanvullend rapport toegevoegd. Deputaten onderschrijven zijn conclusie dat de ondersteuning van de PAE, en hopelijk binnen afzienbare tijd van een 'Presbyterian Church of England' een verantwoorde en wenselijke zaak is. Concreet vraagt de PAE momenteel alleen een waarnemer te sturen naar de Councilmeetings, hetgeen deputaten graag zouden doen.

Voorstel

Uw deputaten stellen het volgende voor:

- „1. de contacten met de Presbyterian Association in England voort te zetten;
2. deputaten te machtigen zich middels een waarnemer te laten afvaardigen in de Council van de PAE;

3. deputaten te machtigen desgevraagd het werk van de PAE of de aangesloten gemeenten financieel te steunen tot een nader te bepalen bedrag".

5 Sectie III : INTERNATIONALE CONFERENTIE VAN GEREFORMEERDE KERKEN

Bij de afsluiting van het al eerder toegezonden rapport was het uw deputaten niet mogelijk te rapporteren over wat op de 2e Internationale Conferentie van Gereformeerde Kerken besloten is.

Deze conferentie werd gehouden van 20 tot en met 28 juni 1989 en vond plaats in Canada in het kerkgebouw van de gemeente te Langley. De acta van deze conferentie zijn te veelomvattend om deze in vertaling hier weer te geven. Voor belangstellenden zijn ze uiteraard verkrijgbaar bij de secretaris van deputaten.

Naast het verslag van de afgevaardigden (bijlage 5) leek het deputaten goed in dit gedeelte een korte opsomming te geven van de genomen besluiten, ook wat betreft de voorstellen, die door uw deputaten waren ingediend.

Voorts geven deputaten een korte nabeschuiving en tenslotte volgen dan enkele voorstellen o.a. ook voor wat betreft de opdracht aan nieuw te benoemen deputaten.

A. Besluiten

1. Toelating nieuw lid.
Met algemene stemmen werden de Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika als lid toegelaten.
2. Bij de constituering van de samenkomsten door opstaan instemming te betuigen met de grondslag (voorstel Nederland).
Door de betreffende commissie werd voorgesteld uit te spreken, dat het voorstel onnodig was, omdat de conferentie bestaat uit afgevaardigden van kerken, die allen de grondslag hebben onderschreven. Aangezien het Nederlandse voorstel geen steun ondervond, werd het voorstel door de afgevaardigden van tafel genomen.
3. Wederzijdse erkenning van lidmaatschap, ambten en sacramenten tussen leden van de ICRC (voorstel Schotland).
Dit voorstel werd niet aanvaard op grond van wat uw deputaten al schriftelijk naar voren hadden gebracht, nl. dat:
- Art. 111,2 van de Constitutie deze zaak al voldoende regelt.
Lidkerken uiteraard naar dit doel moeten toewerken, maar dat het aangaan van een zusterkerkrelatie tijd en overleg vraagt en niet automatisch gegeven is met het lidmaatschap van de ICRC.
4. Lidmaatschap van de ICRC onverenigbaar met lidmaatschap GOS/GOR (voorstel Canada en Australië).
Ook dit voorstel werd niet aanvaard. Naar art. IV,1(d) van de Constitutie mag men geen lid zijn van de Wereldraad van Kerken of van enige organisatie, waarvan doel en praktijken geacht worden niet in overeenstemming te zijn met de grondslag. Het was dus onnodig nadere uitspraken te doen. Uw deputaten hadden al eerder uitgesproken van mening te zijn, dat van geval tot geval zou moeten worden beoordeeld of de opstelling van de betrokken kerk zulk een besluit zou rechtvaardigen.
5. Beslissingen van de conferentie zijn adviserend van karakter.
Dit voorstel (Canada) werd met algemene stemmen aanvaard.
6. Benoemen van secundi voor commissies (voorstel Nederland). Dit voorstel werd eveneens met algemene stemmen aanvaard.

7. Rapporten moeten niet 2 jaar, maar 1 jaar voor het begin van een conferentie beschikbaar zijn (voorstel Schotland). Met algemene stemmen aanvaard.
8. Alleen afgevaardigden van kerken en niet van organisaties uitnodigen (voorstel Nederland). Dit voorstel werd niet aanvaard, omdat e.e.a. voldoende in de bestaand regelingen is opgenomen. Voorts wenste de vergadering de mogelijkheid om in incidentele gevallen een niet afgevaardigde uit te kunnen nodigen, open te houden.
9. Uitnodiging en positie van waarnemers (voorstel Australië). Dit punt zal op een volgende conferentie ter sprake komen, nadat het Interim Committee daarover voorstellen zal hebben gedaan.
10. Financiële zaken.
 - De huidige penningmeester, br. H.A. Berends te Canada werd herbenoemd.
 - Op basis vaneen vaste stellen budget voor de volgende conferentie zal jaarlijks' een bijdrage van de lidkerken worden gevraagd.
 - Een voorstel van Australië om de reiskosten (vooral met het oog op minder draagkrachtige kerken) om te slaan over alle kerken werd verworpen.
De regeling blijft zo, dat iedere lidkerk de eigen reiskosten betaalt, maar een beroep kan doen op een algemeen fonds om afvaardiging van twee afgevaardigden mogelijk te maken.
11. Voorstellen en amendementen op voorstellen. (Voorstel Schotland / Nederland)
Met algemene stemmen werd besloten, dat agendapunten en voorstellen kunnen worden ingediend tot 1 jaar voor de aanvang van de volgende conferentie. Amendementen op voorstellen kunnen worden ingediend tot aan het begin van de volgende conferentie.
12. Bespreking van belangrijke onderwerpen, die niet tijdig op de agenda konden worden geplaatst(voorstel Schotland, geamendeerd door Nederland).
Besloten is, dat toevoeging van punten aan de agenda door een der lidkerken alleen mogelijk zal zijn, als het onderwerp belangrijk en urgent is en niet tijdig op de agenda had kunnen worden geplaatst. In zulke gevallen zal een tweederde meerderheid nodig zijn om tot behandeling te kunnen overgaan.
13. Afgevaardigden stemmen alleen in met hun eigen confessies (voorstel Canada en Australië).
Na uitvoerige discussie, voorstellen en tegenvoorstellen werd be-sloten geen wijziging in de constitutie aan te brengen en werd het voorstel van Canada en Australië dus verworpen. Zoals in het eerste rapport al vermeld hadden deputaten zich met een uitvoerig schrijven over deze zaak gewend tot deputaten van voornoemde kerken. De daar genoemde bijlage, die abusievelijk niet is opgenomen is nu toegevoegd (bijlage 1).
14. Rapport inzake tekst belijdenisgeschriften (credo).
Besluitvorming over de inhoud heeft niet plaatsgevonden. Aan de lidkerken wordt nu verzocht eventueel commentaar te leveren. Deputaten zijn van oordeel, dat dit rapport voor kennisgeving kan worden aangenomen. Ze overwegen daarbij het volgende:

- dat onze kerken pas kortgeleden de tekst van de betreffende geschriften op nieuw hebben vastgesteld;
- dat niet overtuigend is aangetoond, dat eventuele wijzigingen in dit stadium dringend noodzakelijk zijn;
- dat het ook niet perse nodig is, dat alle kerken eenzelfde exact gelijke formulering gebruiken.

15. Zendingsrapport.

De volgende aanbevelingen worden aanvaard:

- nota te nemen van de mededeling van de kerk van Korea dat begonnen is met een opleidingsinstituut voor zendelingen en dat hulp zeer op prijs zou worden gesteld;
- voor wat betreft een schrijven van de kerk te Spakenburg-Zuid inzake mogelijke nieuwe zendingsgebieden of uitbreiding van staande activiteiten de afgevaardigden van de Gereformeerde Kerken in Nederland te vragen deze kerk te wijzen op het verzoek van de Christian Brethren Free Church (Filippijnen) thans geheten Free Reformed Churches of the Philippines om zendelingen voor dat gebied;
- aan het Missions Committee op te dragen de verschillende trainingsprogramma's voor zendelingen nader te onderzoeken;
- in het kader van mogelijke samenwerking de aandacht van de kerken op Sumba/Savu te vestigen op het verblijf van 2 Koreaanse zendelingen op Java en van de Kerk in Korea op het bestaan van de kerken op Sumba/Savu;
- nota te nemen van de „samenwerking" tussen de E.P.C.I. (Evang. Presbyterian Church in beland) de P.A.E. (Presbyterian Association of England) en de Ger. Kerken bij het stichten van een nieuwe gemeente (Accrington) in Engeland;
- nota te nemen van een verzoek van prof. Boyd om hulp voor zendelingen in Peru;
- nota te nemen van de mededeling van prof. Deddens, dat voor de conferentie van zendelingen op Cura~ao ook zijn uitgenodigd zendelingen uit Peru, Suriname en Zuid-Afrika.

B. 'Nabetrachting'

Uw deputaten zijn dankbaar dat de 2e samenkomst van de ICRC heeft kunnen plaats vinden, en zijn door de resultaten bevestigd in hun opvatting dat het lidmaatschap van deze oecumenische organisatie een goede zaak is. Zij willen echter niet nalaten u te melden dat het bestaan van de ICRC ook in de kring van enkele lidkerken niet onomstreden is. Om enkele voorbeelden te noemen:

1. Op de e.k. synode van de Free Reformed Churches of Australia zal, d.m.v. een tweetal deputatenvoorstellen, de vraag aan de orde komen of de FRCA al of niet lid zullen blijven van de ICRC.
Uw deputaten hebben daarom besloten in een brief aan die synode die in mei 1990 hoopt samen te komen, erop aan te dringen geen negatieve besluiten op dit punt te nemen, zonder hierover te hebben overlegd met de andere zusterkerken.
2. In „Clarion" d .d. 18.8.89, het blad van de Canadian Reformed Churches, is door een van de predikanten in deze kerken geopperd dat de hele zaak van de internationale conferentie opnieuw in studie zou moeten worden genomen. Naar de mening van uw deputaten zijn de aangevoerde argumenten in hetzelfde nummer van dit blad door de hoofdredacteur afdoende weerlegd.

Een van de belangrijkste struikelblokken blijkt steeds weer te zijn, dat in de grondslag van de ICRC zowel de Drie Formulieren van Eenheid als de Westminster Belijdenisgeschriften zijn opgenomen, terwijl er dusdanige verschillen tussen die beide zouden bestaan, dat ze niet naast elkaar als grondslag kunnen worden aanvaard. Maar door de Nederlandse afgevaardigden naar de ICRC in Langley is duidelijk gezegd - en uw deputaten willen het hier nog eens met nadruk herhalen: Dat deze belijdenissen in de grondslag van de ICRC zijn opgenomen betekent niet, dat die lidkerken, die de Drie Formulieren van Eenheid hebben, voor zichzelf en hun kerkelijk leven nu ook de Westminster Belijdenisgeschriften als grondslag hebben aanvaard.

En het betekent evenmin dat in alle opzichten onderschreven wordt wat daarin staat vermeld. Er zijn inderdaad meerdere verschillen aanwijsbaar. Maar - hoe zinvol het kan zijn om daarover door te spreken - dat is nooit een bezwaar geweest om te erkennen, dat kerken die deze belijdenis hebben en trouw handhaven, kerken zijn die op een gereformeerde grondslag staan en te erkennen zijn als ware kerken van onze Here Jezus Christus. Uw deputaten zijn er van overtuigd dat dat ook steeds de gereformeerde lijn is geweest in de kerkgeschiedenis sinds de reformatie.

En daarom kunnen de Drie Formulieren van Eenheid en de Westminster Belijdenisgeschriften samen worden aanvaard als grondslag voor de onderlinge ontmoeting en samenwerking binnen de ICRC.

Uw deputaten zijn van oordeel, dat de ICRC goede mogelijkheden geeft voor internationale samenwerking van gereformeerden en presbyterianen en dat onder de deelnemers het onderlinge begrip, de onderlinge verhoudingen en de eenheid ter plaatse bevorderd kunnen worden. Ook zal de conferentie een bijdrage kunnen leveren aan samenwerking op het gebied van de zending en het theologisch onderwijs en het gereformeerde geluid in theologische en ethische zaken zeker kunnen versterken.

Dat dit laatste - een christelijk getuigenis naar buiten - nog onvoldoende tot zijn recht is gekomen wordt door uw deputaten betreurd.

Bij alle verschil was er op de conferentie eenheid in streven om te blijven bij Gods Woord en de gereformeerde belijdenisgeschriften en om zo onze oecumenische roeping te vervullen.

C. Voorstellen

Deputaten stellen u voor:

1. akkoord te gaan met de genomen besluiten;
2. akkoord te gaan met het houden van een volgende vergadering van de ICRC in Nederland, indien die mogelijkheid, om welke reden dan ook, in Korea zou wegvallen;
3. akkoord te gaan met het voor kennisgeving aannemen van het rapport „credo“;
4. akkoord te gaan met het standpunt van deputaten de beslissing inzake thema of referaten op de volgende ICRC over te laten aan het Interim Committee;
5. nieuw te benoemen deputaten opdracht te geven
 - opnieuw bij het Interim Committee aan te dringen op de noodzaak van een „Christelijk Getuigenis“.
 - afgevaardigden en eventuele adviseurs aan te wijzen voor het bijwonen van de volgende conferentie.

D. Conclusie

Uw deputaten zijn van mening naar vermogen de opdrachten van de Synode van Spakenburg-Noord te hebben uitgevoerd.

P.S. De Nederlandse teksten van Constitutie en Reglement van de Internationale Conferentie van Geref. Kerken zijn te vinden in de Acta - Deel 1 - van de Gen. Synode van de Geref. Kerken in Nederland - Heemse 1984/ 1985, blz. 334-337.

6 Sectie IV : AFRIKA EN EUROPA

1 Europa

1 Griekenland (n.a.v. Acta Spakenburg-Noord art. 142)

De General Secretary van de Greek Evangelical Church (GEC), de heer Koulouris, heeft, sinds de afsluiting van het deputatenrapport BBK aan de Generale Synode van Leeuwarden, twee brieven geschreven, namelijk op 3 juli 1989 en op 31 oktober 1989.

In de eerste brief wordt gesteld, dat de GEC nog steeds lid is van de Wereldraad van kerken en van de GOR. Men heeft grote bezwaren tegen de Wereldraad, maar kiest voorsnog voor een getuigenishouding. Een speciale commissie moet het lidmaatschap van de Wereldraad bezien en daarover rapporteren aan de synode van de GEC in 1990.

Onze brochure „For the sake of true Eucumenicity" zal aan deze commissie ter hand worden gesteld.

Voor wat betreft de GOR heeft men bedenkingen tegen de ontwikkelingen binnen de synodaal-gereformeerde kerken in Nederland, vooral over de rapporten „God met ons" en „Homofilie". Op de GOR-vergadering in Harare in 1988 is dat misnoegen uitgesproken. Hoewel de GEC ook daar geen bevredigend antwoord kreeg kiest men er voor in de GOR de bedenkingen te blijven uiten. Ook, ja juist, nu in 1992 de GEC gastkerk zal zijn voor de volgende vergadering van de GOR.

Verder wordt gemeld, dat de Griekse vertaling van het derde boek van Calvijs Institutie is gedrukt. De briefschrijver is thans bezig met de vertaling van het vierde boek. Men stelt de geste van de synode van Spakenburg-Noord, hiervoor fl 2.000,- beschikbaar te stellen op hoge prijs. Deputaten hebben inmiddels dit bedrag overgemaakt, hetgeen door de GEC per brief van 31 oktober 1989 is bevestigd.

Tenslotte ontvingen deputaten een lijst van namen en adressen van predikanten van plaatselijke gemeenten van de GEC. Het is de bedoeling dat er bekendheid aan gegeven wordt dat deputaten BBK een dergelijke lijst bezitten, zodat vakantiegangers naar Griekenland hierdoor nader geïnformeerd kunnen worden.

Voorstel:

Het in het deputatenrapport van juli 1989 geformuleerde voorstel aanvullen als volgt:

Daarbij zullen vooral de oecumenische contacten van de GEC - met name de Wereldraad en de GOR - de aandacht moeten krijgen.

2 Afrika

1 Zuid-Afrika

2 Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA)

Na de Nasionale Sinode van Potchefstroom 1988 hebben de Deputate vir Ekumeniese Sake van Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika een brief gestuurd over het door onze afgevaardigden op die sinode genoemde onderscheid tussen middelmatige zaken en essentiële zaken. Hieruit is een briefwisseling ontstaan, die nog niet is afgesloten. Uw

deputaten hopen dat uit die briefwisseling meer duidelijkheid zal ontstaan.

2 Overige landen in Afrika

1 Zaïre

In het deputatenrapport van juli 1989 aan de Generale Synode van Leeuwarden is op pag. 59 en 60 verslag gedaan van de activiteiten met betrekking tot Zaïre.

Daarin staat o.m. vermeld, dat deputaten kennis genomen hebben van:

1. Een rapport van ds. A. Kooij en zr. H.E. Kooij-Oggel te Capellea/d IJssel.
2. Een verslag van een afvaardiging van De Verre Naasten van een oriëntatiereis naar Zaïre in 1988.
3. Informatie van de Reformed Church in the United States (RCUS) over Zaïre.

Tevens is in genoemd rapport gemeld dat deputaten in december 1988 van de Eglise Réformée Confessante au Zaïre (ERCZ) een brief hebben ontvangen met het verzoek om een officiële relatie en om hulp van zowel geestelijke als materiële aard.

Het deputatenrapport eindigt met de mededeling dat twee broeders, te weten A. Kampen te Groningen en G. Kwakkel te Kampen in augustus 1989 een visitatiereis naar Zaïre zullen maken, teneinde nadere informatie te verkrijgen, die voor een verantwoorde besluitvorming noodzakelijk is.

Intussen hebben genoemde broeders deze reis volbracht en zij hebben van hun bevindingen een verslag gemaakt, dat als bijlage bij het aanvullend deputatenrapport wordt gevoegd (bijlage 6).

I. ERCZ-verzoek om een officiële relatie

Op grond van het laatstgenoemde verslag en de reeds eerder verkregen informatie zijn deputaten van oordeel, dat

1. de ERCZ kan worden aangemerkt als een ware kerk van de Here Jezus Christus;
2. er geen belemmeringen zijn de ERCZ te erkennen als zusterkerk.

Daarom stellen deputaten aan de synode voor:

- aan de ERCZ de relatie van zusterkerk aan te bieden naar de geldende of nog door de Generale Synode van Leeuwarden vast te stellen regels.

Als gronden voor dit oordeel en dit voorstel noemen deputaten:

1. De ERCZ is een kerkgemeenschap, die wenst te buigen voor het zuivere Woord van God en die daaruit onderwezen wil worden.
2. De ERCZ heeft de volgende belijdenisgeschriften:
 - Heidelbergse Catechismus
 - Confessio Belgica (NGB)
 - Dordtse Leerregels
 - La Confession de La Rochelle
3. Bij de ERCZ constateren wij de kenmerken van de ware kerk naar art. 29 NGB:
 - zuivere prediking van het evangelie
 - zuivere bediening van de sacramenten
 - handhaving van de kerkelijke tucht
4. De ERCZ hanteert de kerkorde van de Chr. Reformed Churches (CRC)

van de Verenigde Staten, die zakelijk gelijk is aan die van de Geref. Kerken in Nederland (GKN(V)).

5. Bij de ERCZ is er een ernstig streven het kerkelijk leven te binden aan de belijdenis en het in gereformeerde richting te (blijven) leiden, hetgeen bijv. blijkt uit het volgende:
 - de predikanten moeten bij hun ambtsaanvaarding de belijdenis geschriften onderschrijven;
 - een gemeente, die tot het verband van de ERCZ wil toetreden, dient officieel met de belijdenisgeschriften in te stemmen.
6. Een officiële relatie wordt niet belemmerd door ongewenste dubbele correspondentie en / of lidmaatschap van de GOR.

II. ERCZ - verzoek om hulpverlening

Het verzoek om geestelijke en materiële hulp krijgt relief wanneer kennis genomen wordt van het genoemde verslag van de visitatiereis (zie bijlage). Wij ontmoeten hier een zeer jonge kerk, die tegelijk materieel bijzonder arm is en die weinig of geen ervaring heeft met de opbouw van een geordend kerkelijk leven. De slechts twee predikanten en de overige onervaren ambtsdragers staan voor een grootse, maar bijzonder moeilijke taak in dit immens grote land.

Die kerken bevinden zich op onze weg en zij vragen: „Kom over en help ons". Nu heeft Christus niet alleen bevolen: Ga al de volken tot mijn discipelen maken! maar ook: Ga hen leren onderhouden al wat Ik u bevolen heb!

Deputaten hebben dan ook de overtuiging dat het op de weg van onze kerken ligt, met voortvarendheid aan de ERCZ de noodzakelijke geestelijke en materiële hulp te bieden. '

Voor zover deputaten weten is er tot op heden geen kerk of kerkengroep, die besloten heeft de door de ERCZ gevraagde hulp in de vereiste omvang ter hand te nemen.

Daarom stellen deputaten aan de synode voor, dat de synode aan de nieuw te benoemen deputaten BBK opdracht geeft, voorshands zelf de noodzakelijke hulp te verlenen voor de verdere opbouw en uitbouw van Christus' kerk in Zaïre. Dit in nauwe samenwerking met de ERCZ.

Deze hulp wordt door deputaten als volgt ingevuld:

1. er worden zo spoedig mogelijk twee predikanten naar Zaïre uitgezonden, die als taak krijgen o.m.:
 - de toerusting van het gemeentelven en de opbouw van het kerkverband. (Hierbij kan gedacht worden aan de wijze waarop ds. J. Khmer werkt in de gemeenten op Sumba / Savu);
 - de voorbereiding en de stichting van een opleiding van predikanten (voorgangers) en zendelingen (evangelisten). (Hierbij kan gedacht worden aan een opleiding in de geest van de opleidingsschool te Boma op Irian Jaya);
 - het doceren aan bedoelde opleidingsschool;
2. later- d.w.z. na de totstandkoming van de opleidingsschool- wordt een derde predikant uitgezonden, die als docent gaat arbeiden;
3. er wordt voor passende accomodatie voor de kerkelijk uitgezonden en hun activiteiten gezorgd;
4. voor zover de ERCZ de kosten van bovengenoemde hulp niet zelf kan dragen zullen de Gereformeerde Kerken in Nederland deze kosten voor hun rekening nemen;
5. de hierboven genoemde activiteiten dienen zonodig ondersteund te worden door bijvoorbeeld:
 - aanvullende financiële hulp bij kerkbouw

- aanschaf van bijbels
- aanschaf van materiaal voor kerkelijk onderricht
- eventueel reiskosten, die ambtsdragers maken voor het bijwonen van cursussen e.d. (De in dit punt genoemde hulp moet met de nodige terughoudendheid gegeven worden. Het streven moet zijn, dat de ERCZ de kosten van deze hulp voor eigen rekening neemt.)

Uit het reeds eerder genoemd verslag van de visitatiereis is duidelijk geworden, dat de economische positie van de ERCZ en van haar leden zeer slecht is. Er mag daarom van uitgegaan worden, dat de ERCZ de kosten van deze hulpverlening niet of slechts voor een zeer klein deel kan dragen. Daarom stellen deputaten aan de synode voor, voor bovenomschreven geestelijke en materiële hulp ter beschikking te stellen:

voor 1990: maximaal f 175.000,

voor 1991: maximaal f 350.000,

voor 1992: maximaal f 350.000,

voor 1993: maximaal f 350.000,

Deputaten hopen dat in de nabije toekomst een kerk of kerkengroep bovenbeschreven hulpverlening geheel of gedeeltelijk ter hand wil nemen. Daarom stellen deputaten aan de synode voor, dat de nieuw te benoemen deputaten BBK opdracht krijgen in dat geval met die kerk of kerkengroep in overleg te treden inzake het „overdoen" van de hierboven onder 1 tot en met 5 genoemde activiteiten.

Tevens zal dan een regeling getroffen moeten worden voor de financiële consequenties van de dan ontstane nieuwe situatie. De nieuw te benoemen deputaten dienen de hierboven genoemde bedragen aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden.

Resumerend noemen deputaten als gronden voor de voorgestelde hulpverlening:

1. De ERCZ is een jonge kerk, die ongeveer vijfjaar geleden is ontstaan uit het radiowerk van ds. A. Kayayan. Deze kerk heeft zeer weinig ervaring in de functionering van de plaatselijke gemeente resp. van het kerkverband. Er zijn slechts twee predikanten voor de (waarschijnlijk aanzienlijk meer dan) dertig gemeenten. De ouderlingen en de diakenen missen de nodige ervaring voor hun ambtswerk in de jonge kerken. Het is daarom begrijpelijk dat de ERCZ hulp vraagt aan kerken die een eeuwenlange ervaring hebben.
2. Een mogelijke opleiding in Aix-en-Provence is ongewenst. De toekomstige Zairese predikanten moeten-indien maar enigszins mogelijk-opgeleid worden in eigen omgeving en in eigen cultuur. Bovendien kan een opleidingsinstituut in Zaïre zelf veel meer studenten krijgen, dan men naar het (dure) buitenland kan zenden voor een theologische opleiding.
3. het is niet verantwoord met de gevraagde hulp langer te wachten dan strikt noodzakelijk is. Zoals zij zelf aangeeft is de ERCZ een broos en kwetsbaar kerkverband.
4. De ERCZ is zeer arm. Daardoor ook wordt het functioneren van het kerkverband en van de gemeenten ten zeerste bemoeilijkt.
5. De kerk van Christus in Zaïre, die op een wonderlijke wijze op onze weg is geplaatst, vraagt dringend geestelijke en materiële steun. Die steun kan ook zeer belangrijk zijn voor de verdere verbreiding van het evangelie en voor het werk van de Here Christus in de landen van Centraal Afrika, waar meerdere kerken bezig zijn te ontstaan.

7 SECTIE VI: REGELS VOOR RELATIES MET KERKEN IN HET BUITENLAND

Na het schrijven van het eerste rapport (juni 1989) hebben uw deputaten nog kennis kunnen nemen van:

1. een schrijven van deputaten van de Australische kerken d.d. 14-8-89;

2. een schrijven van de „Stated Clerk" van de Reformed Church in the United States (RCUS) dal 28-10-89;
3. de Acta van de Internationale Conferentie van Geref. Kerken (ICRC) gehouden juni '89 met betrekking tot de discussies over de door dr. J. Visscher (Canada) voorgestelde kerkelijke regels.
 - ad 1. De Australische deputaten hebben o.a. als bezwaar, dat in regel 1 van de voorstellen van uw deputaten het noemen van een sanctie bij afwijking van leer, kerkregering, tucht of eredienst ontbreekt. Het spreekt, naar de mening van uw deputaten, voorzichzelf dat, indien afwijking zou worden geconstateerd, daarover met de betrokken kerk zal worden doorgesproken.
 - ad 2. De RCUS accepteert alle door uw deputaten voorgestelde 7 regels en zou op die basis willen komen tot een zusterkerkrelatie.
 - ad 3. Uit de Acta van de ICRC blijkt hoe verschillend door de afgevaardigden over de daar voorgestelde regels werd geoordeeld.

Het is uw deputaten meer en meer duidelijk geworden, dat niet verwacht mag worden, dat er op korte termijn een zodanige eenheid van gevoelens zal ontstaan, dat met alle daarvoor in aanmerking komende kerken dezelfde regels voor een zusterkerkrelatie zullen kunnen worden afgesproken.

Deputaten zijn van oordeel, dat de regels ook geen doel mogen zijn in zichzelf, maar dat het erom moet gaan elkaar als kerken, in een wereld, die God meer en meer de rug toekeert, tot een hand en een voet te zijn en elkaar zo veel mogelijk te steunen. Datzelfde geldt uiteraard ook als na toetsing en overweging van alle argumenten besloten moet worden tot het aangaan van „fraternal relations". Na kennisneming van bovengenoemde stukken menen deputaten te moeten blijven bij de voorstellen, zoals die bij het eerste rapport zijn verwoord. En dat met des te meer overtuiging. Deputaten realiseren zich daarbij, dat dit in bepaalde gevallen kan betekenen, dat een nieuwe weg zal worden ingeslagen. Een weg echter, die leidt naar hetzelfde doe, nl. het vervullen van onze oecumenische roeping.

8 CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN IN VERANDERENDE OMSTANDIGHEDEN

1 Inleiding

Op de vergadering van 23-9-89 kwamen twee zaken aan de orde die na een brede bespreking de aanleiding werden tot de instelling van een commissie. Er was een verzoek om hulp van de Musyafir-kerk op Timor, dat bij de sectie nog eens extra was aangedrongen in een gesprek met ds. Fangidae, predikant bij deze kerk, die Nederland bezocht. Verder kwam opnieuw ter sprake de vraag om hulp van de IPB, een presbyteriaanse kerk in Brazilië. Hierbij ging het om personele hulp bij de opleiding van deze kerk, gevestigd te Recife. Kort voor de algemene vergadering van 23 september was ook die vraag nog eens speciaal onder de aandacht van de sectie gebracht door dr. Schalkwijk, de rector van de opleiding, die eveneens Nederland bezocht.

Uit de bespreking kwam naar voren dat deputaten overtuigd waren dat dergelijke verzoeken toch eigenlijk op z'n minst door BBK moesten worden onderzocht. Te gelijk moesten ze weer eens constateren dat hun instructie in wezen geen ruimte laat voor dergelijke actie, laat staan voor meer. Er ligt hier een moeite die des te meer klemmt omdat wel kan worden voorspeld dat we meer van deze verzoeken zullen krijgen. Op het moment van de bespreking was de aanvraag uit Zaïre al actueel. We moesten ook rekening houden met een eventuele vraag van de kerk van de Christian Brethren op Negros, een eiland op de Filippijnen. Opnieuw kwam het probleem voor ons te staan welke toch eigenlijk voor deputaten de aangewezen weg van handelen is. Moeten we zulke zaken overlaten aan particuliere organisaties of moeten we blijven

aandringen op het kerkelijk maken van zulke hulp zoals we deden in het geval van de organisatie die ds. Widter in Oostenrijk steunde? Moeten we als deputaten misschien in bepaalde gevallen zedende of nog niet zedende kerken wakker maken voor een taak? Moet er misschien een nieuw deputaatschap worden voorgesteld voor hulpverlening aan kerken in het buitenland? Of is er in plaats van deze oplossingen te denken aan uitbreiding van de instructie van de bestaande deputaten BBK om het voor hen mogelijk te maken dergelijke verzoeken te behandelen? Het rapport van de commissie is door deputaten uitvoerig besproken en tenslotte aanvaard. Wij leggen het, inclusief de conclusies, in dit hoofdstuk aan uw vergadering voor.

2 Veranderde omstandigheden

Bezinning op de geschiedenis van het deputaatschap BBK leert dat de taak van dit orgaan van de kerken aan wijziging onderhevig was. Dat blijkt dan niet te danken aan de broeders die het deputaatschap bemanden. Zij hebben niet meer en ander werk naar zich toegehaald. Integendeel, het presenteerde zich aan hen. Toen de Gereformeerde Kerken in Nederland zich onder deze naam presenteerden in 1892 kwam ook meteen een deputaatschap voor betrekkingen met buitenlandse kerken tot stand. Met de instelling daarvan knoopte men vast aan de oude traditie van belangstelling voor en meelevens met kerken van gereformeerde confessie in het buitenland. Uit de instructie bleek dat de instelling in het algemeen ten doel had aan de relatie vorm en inhoud te geven. Overigens waren de contacten naar het buitenland toe steeds klein in getal. Het beperkte zich voornamelijk tot zulke kerken die vroeger of later waren ontstaan uit emigratie vanuit Nederland. Een uitzondering vormden de contacten met Schotland. Mocht er incidenteel al eens iets meer zijn dan was dat meestal niet blijvend vanaard. Na de tweede wereldoorlog kwamen er voor andere kerken in ons land veel meer contacten. De synodale kerken en even later ook de christelijke gereformeerden namen deel aan de in 1948 opgerichte GOS. Daar meldden zich voor het lidmaatschap niet alleen zulke kerken die waren ontstaan uit de zendingsarbeid van de Gereformeerde Kerken in Nederland maar ook kerken die in en na de oorlog banden hadden gekregen met de Christian Reformed Church. En ook nog dochterkerken van Zuid afrikaanse gereformeerde kerken en een aantal presbyteriaanse kerken gingen mee doen.

Voor onze kerken kwam de vermeerdering van het aantal contacten veel later opgang. Aanvankelijk waren er zelfs alleen maar de relaties met kerken ontstaan uit emigratie van vrijgemaakten. Pogingen om de banden met de Christian Reformed Church en de Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika te herstellen liepen op niets uit. Van die kant bleef men de synodale kerken erkennen als de historische Gereformeerde Kerken in Nederland.

In de zestiger jaren evenwel begon zich enige verandering af te tekenen. Vrijwel altijd door persoonlijke contacten met deputaten kwam er voor onze kerken belangstelling in het Verre Oosten. Met de Kosin-kerk van Zuid-Korea mocht het zelfs uitlopen op een zusterkerkrelatie. Maar andere kerken, zoals de Reformed Church of Japan, bleven tegenover ons een aarzelende houding aannemen. Zij participeerden in de GOS, een contact dat voor ons zeer bezwaarlijk bleef, maar waar de jonge en meestal kleine kerken van het Oosten veel aan hechtten. Voor hen was deelname aan de GOS vaak het enige contact met de kerkelijke buitenwereld. Men wilde er ook eigenlijk niet aan dat de toestand in de grootste lidkerk van de GOS, de synodale kerk hier te lande, zo bedenkelijk was als van onze zijde werd gezegd en aangetoond. Vanzelfsprekend moest op dit punt eens het uur der waarheid slaan. Toen het aanbrak waren het kerken van presbyteriaanse signatuur die als eersten de consequentie trokken en met de GOS braken: de Evangelical Presbyterian Church of Ireland en de Free Church of Scotland.

Zo kon de ICRC van start gaan. Het moet tot grote dankbaarheid stemmen dat er voor de ICRC zoveel belangstelling is gekomen. Het aantal lidkerken is toegenomen en elke volgende bijeenkomst mag zich verheugen in een groter getal waarnemers.

Maar daardoor komen onze kerken dan nu wel in aanraking met vrij veel kerken van over de hele wereld waarmee we tot dusver geen contact hadden op de oude vertrouwde manier, namelijk via deputaten. Er is nu een band via het lidmaatschap van de ICRC. Of we kennen bepaalde kerken omdat zij zich doorwaarnemers op de ICRC laten vertegenwoordigen.

Dat dit niet zonder gevolgen kan blijven hebben we al goed kunnen merken op het punt van de regels voor onze contacten. Daar zijn we nog niet helemaal uit. Dat is met name ook een gevolg van het feit dat andere kerken vaak een andere traditie hebben ter zake van buitenlandse contacten. Al met al komen we dus als kerken vrij snel te staan voor veel meer contacten met de daaraan verbonden mogelijkheden maar ook met nieuwe verantwoordelijkheden.

We zullen ons ook vertrouwd moeten maken met het feit dat we binnen de ICRC de kerken zijn met het op één na grootste zielental. Alleen de Kosin-kerk overtreft ons op dit punt. Men acht onze kerken tot meer stimulerende hulp in staat dan andere kerken, zowel materieel als immaterieel.

Dat is een gegeven dat ons wel klein mag maken vanwege dankbaarheid, juist omdat het ook nog eens veelszins juist is. Vergelijkerwijs mogen we zeggen dat God ons onverdiend veel heeft gegeven in ons historisch erfgoed en de vernieuwde bezinning daarop. Ook met mogelijkheden op stoffelijk gebied heeft onze God ons bevoorrecht. Uiteraard brengt dat mee dat we onze verantwoordelijkheid moeten kennen en aanvaarden.

3 Onze moeite

Nu is echter juist op dit punt onze moeite ontstaan.

De instructie van deputaten is in wezen nog steeds bepaald door het besluit inzake kerkelijke correspondentie met buitenlandse kerken zoals vastgesteld door de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978. Hoewel daar de mogelijkheid werd geschapen om aan bepaalde kerken aan te bieden de 'voorlopige relatie van kerkelijk contact' bleef men verder getrouw aan de oude kaders zoals die nog eens waren vastgelegd door de Generale Synode van Amersfoort-West 1967. Daarbij gaat het dan om het acht geven op elkaar en al die andere zaken die van belang zijn voor het onderhouden van een zusterkerkrelatie of een relatie waarvan men verwacht dat ze daartoe binnen korte tijd kan uitgroeien. Personele hulp of materiële bijstand, zoals die nu van ons worden verwacht, liggen buiten de reikwijdte van deze instructie.

Ondertussen is dergelijke hulp al wel gegeven.

Personele hulp kregen de zusterkerken in Korea en op Sumba/Savu. In beide gevallen was dat meteen ook materiële hulp omdat de 'uitgeleende' krachten door onze kerken werden gesalarieerd. Sumba/Savu ontvangt bovendien ook nog materiële hulp van andere aard. Zoals gezegd, het ging hierbij om hulp gegeven aan zusterkerken. Maar dat neemt niet weg dat voor deze bijstand al incidentele regeling en bijzondere instructie nodig was.

Tot materiële hulp werd trouwens ook wel besloten waar het niet ging om zusterkerken. Hoewel later bleek dat het niet behoefde door te gaan werd aan kerken op Taiwan hulp voor kerkbouw toegezegd. In een bijzondere crisissituatie werd financiële bijstand geboden aan de Dutch Reformed Church of Sri Lanka. In beide gevallen strekte de officiële relatie tussen deze kerken en de onze niet verder dan het aanbod van de voorlopige relatie van kerkelijk contact. Van bezwaar van de kant van de kerken tegen deze hulp is overigens nooit iets gebleken en op de laatstgehouden generale synode werd juist uiting gegeven aan waardering voor het werk van deputaten in dezen. Dat neemt niet weg dat deputaten toen moesten improviseren buiten hun instructie om.

Bij de nu voor ons liggende verzoeken om hulp en wat nog meer te verwachten valt wordt de moeite alleen nog maar groter. Als we blijven bij wat nu bij deputaten op tafel ligt is dat meteen duidelijk. De Musyafir-kerk is een jonge kerk die het schriftuurlijk karakter van de gereformeerde belijdenis eerst kort geleden is gaan

ontdekken. Zo is het ook gesteld met de kerk van de Christian Brethren op de Filippijnen en met de broederschap in Zaïre, waarmee we in aanraking kwamen door de kleine Reformed Church of the United States. In het geval van het verzoek om personele hulp van de Iglesia Presbiteriana uit Brazilië hebben we van doen met een kerk die van origine wel deel heeft aan het gereformeerde erfgoed, maar die dat in de praktijk van haar kerkelijk leven was kwijtgeraakt. Het zijn verheugende ontwikkelingen, maar tegelijk moeten we beseffen dat deze kerken zich nog bevinden in een op z'n minst beweeglijke situatie. We zullen met de meesten van haar niet in een handomdraai een zusterkerkrelatie tot stand kunnen brengen, hoezeer we ook mogen hopen dat zulks in de toekomst het geval zal worden.

Maar mag deze inschatting nu voor ons aanleiding zijn om dan maar niets te doen? We zijn overtuigd van het tegendeel. We menen dat hier een roeping ligt voor de Gereformeerde Kerken in Nederland. We zullen ons thuis moeten gaan voelen in de nieuwe rol die ons wordt toegeschikt.

Als dit voorop mag staan blijven er in het bijzonder twee vragen over. De tweede is daarbij afhankelijk van de eerste. In de eerste plaats moeten we ons afvragen welke instantie handelend moet optreden bij deze verzoeken om hulp. En vervolgens hoe de instructie van deputaten moet worden uitgebreid als blijken zou dat er voor hen hier een taak overblijft.

4 Welke instantie?

We moeten er niet automatisch van uitgaan dat deputaten BBK de aangewezen instantie zijn omdat bij hen de verzoeken binnen kwamen. Daar zijn bezwaren tegen in te brengen. Alleen al het feit dat het deputaatschap nu reeds een omvangrijk college is met een eveneens omvangrijke taak kan daar tegen pleiten. In het verleden is wel de weg gekozen van particuliere organisaties.

Wat het werk op de Filippijnen betreft is er nu nog zulk een organisatie bezig. Deputaten zijn met deze vorm van werken al een en ander maal geconfronteerd geweest. Zij kunnen er niet al te enthousiast over zijn. Als bezwaren zien zij:

1. een particuliere organisatie heeft dikwijls niet de mogelijkheid in huis om, voor men met een bepaald project in zee gaat, een grondig en evenwichtig onderzoek in te stellen. Daar valt zulk een organisatie geen verwijt van te maken, maar het vooronderzoek is wel nodig;
2. het is voor een organisatie ook heel moeilijk de noodzaak van het werk aan een bepaald project te bezien in het licht van een verantwoorde bepaling van prioriteiten. Die bepaling evenwel is nodig met het oog op de financiële mogelijkheden van de kerken op het moment dat men meent met het project te moeten beginnen;
3. er is bij een particuliere organisatie geen kerkelijke controle op de besteding van gelden die toch uit de kerken worden verkregen.

De hier genoemde bezwaren zijn niet aanwezig wanneer plaatselijke kerken, al of niet in bij voorkeur ressortale samenwerking met andere kerken, de bedoelde taken of een geëigend deel daarvan op zich zouden nemen. Man kan daarbij ook speciaal denken aan de zendende kerken. Deputaten hebben over deze weg al wel eens met elkaar gesproken. Ook onze zending staat voor het feit van de veranderende omstandigheden. Zendingswerk in de klassieke zin zal er voorshands nog wel overblijven maar de mogelijkheden worden aanzienlijk kleiner. Terwijl juist wel de mogelijkheid van deelnemen aan opbouwwerk van jonge kerken in derde-wereldlanden zich voordoet. Wereldwijd gezien is er al een soort'rethinking' op gang gekomen. Voorzover wij weten moet in onze kerken die arbeid nog worden opgestart. Met name verzoeken om hulp als die uit Zaïre en de Filippijnen lijken in de termen te vallen voor de aanpak door zendende kerken. Zij hebben bijstand nodig in het proces van de groei naar'volwassenheid'.

Inzake Zaïre hebben deputaten op voorhand al tot geen andere conclusie kunnen komen. In de door hen aanvaarde voorstellen aan de Generale Synode van Leeuwarden stellen zij immers de synode voor dat zij met de hulp aan Zaïre zullen worden belast, maar dan alleen 'voorshands' omdat tot op heden zij nog niet hebben vernomen van een zendende of andere kerk die besloten heeft in dit werk te treden. Dat houdt in dat wanneer zich wel een kerk zou aanbieden deputaten het werk met betrekking tot de Eglise Réformée Confessante au Zaïre naar hun oordeel uit handen zouden moeten geven. Eenzelfde weg zou kunnen worden gevolgd ten aanzien van bijvoorbeeld hulp aan de Musyafir-kerk op Timor en andere projecten.

Zendende kerken hebben onderling een vorm van overleg waardoor zaken als het stellen van de prioriteitsvraag goed tot hun recht kunnen komen, zowel ten aanzien van het te verrichten werk als de financiële mogelijkheden. Mede is het door die vorm van overleg van de zendende kerken mogelijk dat er overleg kan bestaan tussen deputaten BBK, bij wie de verzoeken om hulp in de regel terecht komen en de kerken aan wie zij die aanvragen zouden willen voorleggen.

Overigens zullen er aanvragen blijven waarvoor de zendende kerken niet de passende instantie zijn. Wedenken hier aan hulp op korte termijn en voor een korte termijn die meestal gegeven moet worden in een acute situatie van moeite. Maar ook hulp op langere termijn is niet altijd van zulk een aard dat het speciaal zendende kerken zouden zijn die het werk moeten doen. We denken aan de altijd nog voortdurende hulp ten behoeve van het seminarie van de Kosin-kerk te Pusan. De gedachte is geopperd om voor dergelijke hulp voor de toekomst een speciaal deputaatschap in te stellen. Dat spreekt ons niet aan. In de praktijk zal blijken dat allerlei 'voorwerk' zoals voor afgaand onderzoek, dan toch weer gedaan moet worden door deputaten BBK, die hiervoor immers beschikken over het 'apparaat'. Het nieuwe deputaatschap zou al te afhankelijk zijn van BBK.

Binnen de kring van deputaten BBK is het werk van eventuele hulpverlening wel goed te regelen door het instellen van een speciale sectie waarvan leden zouden kunnen zijn een van de deputaten uit elke van de bestaande secties.

5 Conclusies voor te leggen aan de komende generale synode

1. De Gereformeerde Kerken in Nederland mogen dankbaar zijn dat voor het verkrijgen van hulp in haar richting wordt gekeken door kerken in de wereld die verlangen naar meer kennis van de schriftuurlijke gereformeerde confessie en kerkorde en een betere beleving daarvan. Dikwijls zal blijken dat hier een roeping ligt van Godswege om blijmoedig en in positieve zin op te reageren.
2. Hoewel dergelijke verzoeken om hulp doorgaans bij deputaten BBK op tafel komen te liggen is het niet bij voorbaat zeker dat deze deputaten de geëigende instantie zijn om handelend op te treden. In het geval van Zaïre kwamen deputaten voor zichzelf al tot de conclusie dat zij zich slechts voorshands met de hulpverlening behoren te belasten. Aangenomen kan worden dat soortgelijke overwegingen wel in meer gevallen zullen moeten gelden.
3. Aan zendende kerken zal naar het inzicht van deputaten vooral moeten worden gedacht als het gaat om verzoeken van 'jonge' kerken die (ook) vragen om personele hulp, zeker als die hulp min of meer structureel van aard zou moeten zijn.
4. Met het oog op het bovenstaande zouden deputaten gediend zijn met een verbreding van hun algemene instructie waardoor het mogelijk wordt gemaakt dat zij, wanneer zij van oordeel zijn dat voor een aanvraag om hulp overleg met de zendende kerken moet plaats vinden, zulks zonder nadere machtiging van synodewege kunnen doen.
5. Om de slagvaardigheid bij het behandelen van hulpverzoeken groter te maken zou in een uitgebreide instructie dan tevens moeten worden bepaald dat deputaten, waar besprekingen leiden tot bereidverklaring van een zendende

kerk, het recht hebben de behandeling van een dergelijk verzoek definitief over te dragen aan die kerk. Tevens moeten deputaten dan machtiging ontvangen om in het tegenovergestelde geval voor zichzelf te bezien of de gevraagde hulp wel of niet kan worden verleend.

6. Omdat er onder de verzoeken die deputaten bereiken allicht zullen zijn waarbij het gaat om incidentele hulp op korte termijn en voor een korte periode zou aan deputaten het recht moeten worden gegeven handelend op te treden en daar voor per instructie ruimte te scheppen. Gedacht zou kunnen worden aan een volmacht de algemene reserve aan te spreken, bijvoorbeeld tot een bedrag van f 50.000,- jaarlijks.

9 Financiën

1 Algemeen

De officiële jaarberichten over de boekjaren 1987, 1988 en 1989 zullen apart aan de opdrachtgeefster, de generale synode, worden overgelegd. Dit in verband met het vertrouwelijke karakter van bepaalde cijfers. In dit onderhavige publieke aanvullende rapport worden cijfers vermeld, die het deputatenrapport van juli 1989 completeren.

2 Quotum

Voor 1990 kon het quotum opnieuw verlaagd worden, nu van fl 5,- tot f 4,- per ziel. Voornaamste reden van deze verlaging is het feit dat nog niet voorzien is in de vacatures van de zendeling-hoogleraren in Korea en de aanstaande vacature van ds. J. Khmer.

De kosten van de door deputaten voorgestelde hulp aan de kerk in Zaïre zijn niet in de begroting 1990 en dus ook niet in het quotum ad f 4,- opgenomen. Indien de synode de betreffende voorstellen overneemt kan voor 1990 de voorgestelde hulp uit de algemene reserves gefinancierd worden.

3 Financiële afwikkeling uitgezondene

Na de terugkeer van de prof. dr. N.H. Gootjes uit Korea en vóór zijn vertrek naar Canada zijn de wederzijdse financiële verplichtingen tot bevrediging van beide partijen afgewikkeld. Zo kon ook het 'sleutelgeld' worden verrekend. Er zijn nu geen Koreaanse tegoeden of vorderingen meer.

4 Bezoek aan zusterkerken e.d.

Voor het hele jaar 1989 is uitgegeven voor bezoek aan:

Noord-Ierland	f 918,
Canada	fl 2.220,
Engeland	f 378,
	3.516,

Het jaarlijks toegestane budget is fl 12.000,-.

5 Bijzondere bezoeken

In de verslagperiode zijn vier bijzondere reizen gemaakt, te weten:

- 1 Spanje, door twee deputaten in november 1988 in opdracht van de Generale Synode van Spakenburg-Noord (acta art. 143). (Zie voor verslag het deputatenrapport juli 1989 bijlage V). De totale reis- en verblijfkosten bedroegen f 4.780,-.
- 2 In opdracht van Dep. BBK hebben deputaat drs. A. Kampen (Groningen) en drs. G. Kwakkel (Kampen) een uitgebreide onderzoeksreis van zes resp. vier weken gemaakt door Zaïre (zie verslag en voorstellen in dit aanvullend rapport). De reis- en verblijfkosten (inclusief de voorbereiding) bedroegen f 17.987,-.
- 3 Deputaat drs. A. Kampen heeft in verband met de voorgenomen activiteiten inzake Zaïre een bezoek gebracht aan de Reformed Church in the United States (RCUS). De kosten van deze reis bedroegen fl 1.386,-.

- 4 Op verzoek van De Verre Naasten heeft deputaat drs. A. Kampen (met anderen) een reis gemaakt naar de Philippijnen. Zonder kosten verkregen deputaten informatie, die voor hun werk van groot belang zijn.
- 6 Emeritering ds. J. Klamer
Zoals in punt 9.2 hierboven reeds is gememoreerd hoopt ds. J. Klamer, die op 18 maart 1990 65 jaar wordt, met emeritaat te gaan. Met de Vereniging Samenwerking Emeritering en de raad van de Gereformeerde Kerk te Meppel is overleg gaande over de emeritaatsuitkering aan ds. J. Klamer. Voor het emeritaatsgeld zijn uiteindelijk Deputaten BBK contractueel aansprakelijk.
- 7 ICRC
In juni 1989 is de vierjaarlijkse conferentie van de ICRC gehouden te Langley (Canada). Deputaten waren daar vertegenwoordigd door hun voorzitter, ds. O.J. Douma, en secretaris, ds. J. de Gelder.
Bovendien waren als Nederlandse inleiders aanwezig: prof.dr. J. van Bruggen en prof.dr. J. Douma. De reis- en verblijfkosten van deze Nederlandse delegatie bedroegen fl 9.877,-.
- 8 Sumba/Savu
Ter completering van punt 10.8 van het deputatenrapport van juli 1989 volgen hieronder de bedragen die in het hele jaar 1989 ten behoeve van de zusterkerken te Sumba/ Savu zijn overgemaakt:
In guldens	jaar 1989
Hulpbeh. Kerken	2.405,
S.T.M. (school)	9.838,
Extra voor STM-bouw	13.975,
Gemeente-opbouw	17.967,
Emeritaatsvoorziening	4.384,
Steun Kerkbouw voor 18 gemeenten	29.980,
totaal	78.549,
- De bedragen voor extra steun S.T.M. en die voor Kerkbouw (samen ca. ,f 44.000,-) zijn grotendeels incidenteel, gezien de materieel zeer moeilijke omstandigheden, waaronder de zusterkerken op Sumba de laatste jaren geleefd hebben.
- 9 Spanje
In afwijking van het op pag. 72 van het deputatenrapport (juli 1989) gestelde is er een vrij acute financiële noodsituatie bij de IRP ontstaan. Hiervan zijn deputaten door de Commissie Steun Broederschap Spanje (SBS) te Bussum op de hoogte gesteld. Op grond van een met financiële gegevens onderbouwd verzoek van SBS hebben deputaten besloten het eerste (/ 13.600,-) van de door de synode van Spakenburg-Noord toegezegde bedragen voor de IRP beschikbaar te stellen. Met SBS is overleg gaande, hoe dit bedrag het meest verantwoord kan worden overgemaakt en aangewend.
- 10 Griekenland
Het door de Generale Synode van Spakenburg-Noord toegezegde bedrag ad f 2.000,-voor de vertaling van de Institutie van Calvijn in modern Grieks is intussen overgemaakt.
- 11 Bijzondere financiële acties
` In dit aanvullend rapport is een hoofdstuk opgenomen over de taken van Dep. BBK in `veranderende omstandigheden'. Dit mede met het oog op contacten, die buiten Dep. BBK om lopen en waarvoor aan de kerken, resp. kerkleden financiële steun

wordt gevraagd. De in het betreffende hoofdstuk opgenomen voorstellen vragen bij uitvoering geen extra begrotingspost. Overeenkomstig deze voorstellen zelf kan hiervoor maximaal tot een bedrag van fl 50.000,- per jaar de algemene reserve aangesproken worden.

12 Financiële reserves

Het beleid van Dep. BBK is, dat er een algemene (werk)reserve is, die gelijk is aan éénmaal het 'normale' jaarbudget van Dep. BBK, waaronder de kosten van de uitgezonden en de door de generale synode toegezegde financiële hulpverlening aan buitenlandse kerken.

Door de nog niet vervulde vacatures van prof. Batteau en prof. Gootjes en van ds. J. Khmer zijn de kosten van 1988 en 1989 onder de begroting gebleven en is de algemene reserve van Dep. BBK gestegen boven de hierboven gestelde norm en wel tot f 699.973,- per 31-12-1989, zijnde 124% van de normaal te achten jaarkosten. Het is de bedoeling van deputaten deze reserves in de komende jaren weer in overeenstemming te brengen met het boven geformuleerde beleidsuitgangspunt.

13 Overzicht jaaruitgaven

Ter nadere informatie volgt hier een overzicht van de uitgaven over een aantal jaren:

1983	f 385.000,
1984	f 434.000,
1985	f 563.000,
1986	f 563.000,
1987	j 564.000,
1988	f 599.000,
1989	f 510.000,
begroting 1990	f 525.000,

Bijlage 1

Brief m.b.t. de grondslag van de ICRC

Rev. J. de Gelder

Hamburgerstraat 38 Groningen, 27 april 1988

9714 JD Groningen

Committee on Relations with Churches Abroad of the Canadian Reformed Churches,
secr.: Rev. J. Visscher

18955 Sunrise Ave., SURREY, BC

V3S 4N9 Canada

Geachte broeders,

Graag willen deputaten BBK voor het volgende uw aandacht vragen.

1. De Generale Synode van Spakenburg-Noord heeft - op voorstel van de deputatenvoor Betrekkingen met Buitenlandse Kerken-besloten niet akkoord te gaan met het voorstel van de Canadian Reformed Churches om een bepaling in de 'Basis' van de I.C.R.C. op te nemen, dat de afgevaardigden alleen de Confessie onderschrijven van de kerken waartoe zij behoren (besluit General Synod Burlington-West 1986).
2. In hun aanvullend rapport aan de Generale Synode schreven de nederlandse deputaten hierover het volgende:
`Deputaten achten een nadere stipulatie, zoals voorgesteld, niet nodig, omdat de huidige Constitutie geen instemming vraagt met de in art. II van de Basis genoemde belijdenisgeschriften. Deputaten zijn uiteraard van mening dat onder volledige erkenning van de genoemde confessies, iedere afgevaardigde

op die punten, waar de confessies zouden verschillen, alleen gebonden is aan eigen confessie.'

3. In een schrijven van deputaten aan de secretaris van de I.C.R.C., Rev. Van Beveren, dat. 3.2.1988, schreven deputaten: 'Het onderscheid tussen de Drie Formulieren van Eenheid en de Westminster Standards is voor onze kerken nooit een hindernis geweest om elkaars belijdenisgeschriften als gereformeerd te erkennen.
Met de instemming met de grondslag van de Conferentie geven de afgevaardigden te kennen dat zij in de belijdenisgeschriften van de lidkerken niets hebben gevonden, dat een belemmering zou vormen om ten volle deel te nemen aan de Conferentie.
4. Deputaten hebben ook kennis gekomen van de reactie op het voorstel van de Canadian Reformed Churches door het 'Comittee on Assembly Arrangement and Ecumenical Relations' van de Free Church of Scotland. Daarin wordt geschreven: 'This proposal rests on a mistaken interpretation of the subscription involved. The Basis at present recognizes the Reformed karakter of the Three Forms of Unity and the Westminster Confession. To prejudice that position would be to prejudice the whole Conference'.
Deputaten hebben begrip voor deze reactie, zeker ook als zij terugdenken aan de discussies over deze materie op de constituerende vergadering van de I.C.R.C. in 1982 in Groningen.
5. Tijdens een vergadering met een tweetal deputaten van de Free Reformed Churches of Australia (Rev. A. Veldman, en Rev. W. Huizinga) op 4 februari 1988 kwam de kwestie van de 'subscription' eveneens aan de orde. Het verslag van deze vergadering bevat o.a. het volgende gedeelte:
'De gezamenlijke overtuiging van deputaten is dat we hier te maken hebben met een 'linguistic problem'. De Basis van de I.C.R.C. is erkenning van de wederzijdse confessies als in overeenstemming met de Heilige Schrift. Maar elke deelnemende afgevaardigde is alleen aanspreekbaar op de confessionele geschriften, die hij eens met zijn handtekening heeft bekrachtigd'.
6. Samenvattend zijn deputaten BBK vooralsnog van mening, dat op grond van het bovenstaande aanvulling van de Constitution niet nodig en ook niet wenselijk is.
7. Aangezien het echter van groot belang is zo mogelijk tot een gezamenlijk standpunt te komen, en ook een herhaling van de 'groningse discussies' (1982) te vermijden, zouden deputaten het zeer op prijs stellen uw reactie op dit schrijven te vernemen.
8. Deputaten zenden een copie van dit schrijven aan de deputaten van de Free Reformed Churches of Australia met eveneens het verzoek hierop te willen reageren.
Met hartelijke broedergroeten, namens deputaten BBK,
J. de Gelder, alg. secretaris.

Bijlage 2

Rapport van prof. drs. H.M. Ohmann en drs. H. van Veen van bezoek aan Noord-Ierland van 25 april t/m 1 mei 1989

Het is geen eenvoudige opdracht in een samenvattend verslag aan alle aspecten van genoemd bezoek recht te doen. Het is een indrukwekkende ervaring geweest gedurende bijna een week de gasten te zijn van de broederschap in Noord-Ierland.

We kwamen (voor het eerst of opnieuw) onder de indruk, zowel van de schoonheid van dit gedeelte van Ierland (qua natuur en cultuur), als van de hartelijkheid en de gastvrijheid van de ontvangende kerken: de Reformed Presbyterian Church of Ireland en de Evangelical Presbyterian Church of Ireland.

Het hele bezoek was uitstekend voorbereid, en gaf door zijn afwisseling optimale mogelijkheden om met allerlei aspecten van het land, de politieke problematiek, en het kerkelijk leven kennis te maken. We konden veel mensen ontmoeten en bij diverse gelegenheden in een broederlijke sfeer van gedachten wisselen.

Concluderend kan van een zeer zinvolle en vruchtbare ontmoeting gesproken worden, die zeker een bijdrage is geweest aan de versterking van de banden tussen de kerken in Nederland en Ierland, en die uw deputaten temeer heeft overtuigd van het nut en de noodzaak van voortzetting en versterking van de kerkelijke relatie.

In het vervolg willen we trachten verslag te doen van de reis naar en het verblijf in Noord-Ierland, zulks in chronologische volgorde.

DINSDAG 25 APRIL

Precies op tijd (12.15 uur) kon het toestel van British Airways met uw beide deputaten aan boord van Schiphol vertrekken. Zoals gebruikelijk gingen daaraan de voorgeschreven veiligheidscontroles vooraf, waarbij de omvangrijke hoeveelheid pennen in diverse kleuren HMO op een fouillering kwam te staan: zelfs zijn hoed werd niet overgeslagen!

De vlucht werd onderbroken voor een tussenstop in Birmingham. Alle passagiers moesten het toestel verlaten, om er na ruim drie kwartier weer (na opnieuw een controle) in terug te keren. Onderweg van Birmingham naar Belfast trok de bewolking al meer op, zodat onder andere duidelijk zichtbaar werd hoe we over het befaamde Isle of Man vlogen. HvV merkte op dat dit eiland een eigen status heeft (wel onder de Britse kroon, maar met b.v. een eigen parlement), terwijl HMO zich herinnerde dat Man het eiland van de staartloze katten is! Het was op de geplande tijd (14.20 Britse tijd = 15.20 in Nederland), dat we landden op het vliegveld Aldergrove, gelegen op een vrij grote afstand van de hoofdstad Belfast. We werden afgehaald door prof. F.S. Leahy, die in 1986 in Nederland was en sindsdien bevriend is met prof. en mevr. Ohmann. Hij bracht ons naar zijn huis in Lisburn, een stad in de naaste omgeving van Belfast, waar we door zijn vrouw hartelijk ontvangen werden. Ze wonen hier sinds ongeveer een jaar, nadat prof. Leahy met emeritaat is gegaan. Overigens geldt dat emeritaat niet het (part-time) hoogleraarschap in de dogmatiek. Juist met het oog op dat werk is gekozen voor het wonen in Lisburn, in een van de speciaal voor emerituspredikanten en predikants-weduwen gebouwde woningen.

Overigens merkten we al op de weg van het vliegtuig naar Lisburn iets van de extra veiligheidsmaatregelen met het oog op het gevaar van het terrorisme. Rond het vliegveld is een zeer solide beveiligingssysteem ontwikkeld, waardoor problemen hier eigenlijk nooit problemen zijn. Het vliegveld is omringd door twee ketens van controle-posten, een buitenste en een binnenste, waar iedere auto doorheen moet. Bij aankomst aan de buitenste gordel wordt de auto gefotografeerd, waarna men via een razendsnel werkende computer terstond over alle gegevens van de betreffende wagen en zijn eigenaar beschikt. Auto's met een verdacht kenteken kunnen er uit gepikt worden, zodat gerichte grondige controle van voertuigen, inzittenden en bagage kan worden uitgevoerd. Later zagen we een onverwachte controle door Britse militairen, zwaar gewapend en altijd op hun hoede.

Na een tea bij de Leahy's, waarbij de kennismaking hernieuwd kon worden, voegde rev. Herald Cunningham zich bij ons. Hij is predikant bij Shaftesbury Square Church in Belfast, en tevens belast met de geestelijke verzorging van de RP-studenten aan de universiteiten te Belfast. Hij en zijn vrouw traden gedurende de eerste helft van ons bezoek op als gastheer en gastvrouw voor HMO.

Onder leiding van beide broeders (Cunningham en Leahy) kregen we de rest van de middag een sightseeing door het gebied ten zuiden van Belfast. We zagen onder andere de RP-church van Dromara, resten van een begraafplaats uit de voor-christelijke tijd (Legenanny Dolmen), en de toppen van de Mourne Mountains, bedekt met sneeuw. Dat laatste was ongebruikelijk voor de tijd van het jaar, maar het resultaat van enkele uitzonderlijk koude nachten. Een werkelijk schitterend landschap, waarvan we extra genoten door het prachtig zonnige weer.

Na afloop werd ons een voortreffelijke maaltijd aangeboden in een rustig restaurant (Laurel House). Deze trip en de maaltijd gaf alle gelegenheid over een uiteenlopend aantal onderwerpen van gedachten te wisselen, zoals de politieke situatie en de achtergronden daarvan, het verschil tussen generale synoden in Nederland en Noord-Ierland, de theologische opleiding, het belang van een Engelse vertaling van de dogmatiek van Bavinck (die wens werd vaker herhaald!), de zorg die men heeft over jonge mensen die elders in de U.K. gaan studeren en nogal eens kerkelijk verzanden.

Na de maaltijd leverden we prof. Leahy bij zijn huis af, waarna rev. Cunningham ons meenam naar Belfast, waar we in een klein zaaltje in een van de bijgebouwen van Queen's University een lezing bijwoonden van een zekere dr. Marshall over het verband tussen theologie en filosofie. Van te voren werden we gewaarschuwd dat noch spreker noch publiek van gereformeerde huize waren, hetgeen ook duidelijk bleek. Toch was het aardig een klein stukje van het dagelijkse leven in deze stad en aan de universiteit mee te maken.

HMO genoot de gastvrijheid van de fam. Cunningham, waar kennis werd gemaakt niet alleen met mevrouw, maar ook met hun zoon, die in dienst is van het departement van agriculture en in de vrije uren zich wijdt aan zijn grote liefde de muziek. (Lid van het stedelijk orkest van Belfast.) De verzorging was uitstekend en de conversatie over een veelheid van onderwerpen kwam zonder moeite op gang. Via de telefoon kon op het late avonduur zr. A.O.-J. in kennis worden gesteld van een goede reis en behouden aankomst.

Na afloop werd HvV afgeleverd bij zijn gastadres, dat van rev. Tim Donachie en zijn gezin (echtgenote en twee kinderen: zoon en dochter). Het was heel goed in dit gastvrije en vriendelijke gezin te zijn. Overigens bleek al gauw dat deze predikant een bereisd man is, met behoorlijk wat internationale contacten. Zo werd een vakantie in Nederland ook benut voor een ontmoeting met de deputaten Brandes en Schreuder, was Donachie net terug van een week met preek- en spreekbeurten bij de I.R.P. op Tenerife, en had hij ook al een aantal cursussen gegeven op Cyprus in het kader van de MERF. Het bleek uit de gesprekken die we hadden dat Donachie een gezond gereformeerd predikant is, met een evenwichtige visie op tal van theologisch-kerkelijke en politiek-maatschappelijke onderwerpen. Vooral het christelijk onderwijs gaat hem zeer ter harte, wat ook mag blijken uit zijn betrokkenheid bij de enkele jaren geleden gestarte christelijke lagere school. Ook hij had zorg over de elders studerende jeugd. Gelukkig had zijn zoon (die voor het eindexamen van de High School zat) uit overtuiging besloten in Aberdeen medicijnen te gaan studeren, vooral omdat daar een gemeente is van de Free Church of Scotland.

WOENSDAG 26 APRIL

Na een goede nachtrust konden we de volgende morgen beginnen aan de eerste officiële bespreking tijdens ons bezoek. Die zou zijn met het Business of Synod Committee die voor de RPCI tevens de zaken van de betrekkingen met buitenlandse kerken behartigt. We ontmoetten elkaar vooraf bij de koffie in Renwick House. Dat is een door de RPCI opgezet studenten-hotel, waar een aantal studenten een kamer heeft en zelfstandig of gezamenlijk de maaltijden kan gebruiken.

Leden van genoemd Committee zijn o.m. prof. Leahy (die de bespreking leidde), rev. Lytle, rev. Cunningham, rev. Hyndman, rev. Donachie en enkele ouderlingen.

De bespreking zelf vond plaats in het 'hoofdkwartier' van de RPCI: Cameron House. Dit gebouw is genoemd naar de 'stamvader' van de Schotse Covenanters, Richard Cameron.

Hier is naast de theologische opleiding met (zeer bescheiden) bibliotheek ook de Covenanter " Bookshop gevestigd.

De bespreking werd van beide kanten als verhelderend en opbouwend ervaren. Eerst vertelde prof. Leahy iets over het doel van deze bijeenkomst: de Nederlandse deputaten willen de RPCI beter leren kennen, met het oog op de toekomstige relatie, waarover de eerstvolgende generale synode besluiten zal hebben te nemen. Hij legde vervolgens - aan de hand van een summier stenciltje - uit hoe de RPCI de relaties met kerken in en buiten de U.K. ziet. Daaruit bleek dat men 'sister-church-relations' onderhoudt met de andere 'covenanting-churches' in de wereld: in Schotland, Noord-Amerika en Australië. Men de linieert een zusterkerk als een kerk „that holds the same distinctive position as the Reformed Presbyterian Church of beland”. In zo'n geval is er „mutual eligibility of ministers and members”. Eigenlijk, zo zei een van de predikanten desgevraagd bij een latere gelegenheid, zou je de diverse 'covenanting-churches' kunnen beschouwen als een kerk, een kerkfamilie. Daarnaast onderhoudt men met enkele kerken 'fraternal relations'. Momenteel is dat met de Evangelical Presbyterian Church of beland, de Free Church of Scotland, de LR.P. in Spanje, en de O.P.C. Zo'n zelfde relatie zou men ook willen met de Geref. Kerken in Nederland. Wat betreft de Westminster Standards: die acht men van grote waarde en daaraan houdt men zich, al maakt men een voorbehoud op het punt van de paragraaf over de 'eivil magistrates'. Uw afgevaardigden zijn versterkt in de indruk dat deze kijk op de kerkelijke relaties vast in het denken van de RPCI verankerd is. Het zal, zeker onder de huidige omstandigheden, niet lukken hen tot andere gedachten te brengen. Het is overigens de vraag of dat zou moeten: ook hier speelt een historie van eeuwen een belangrijke rol. En we moeten beseffen dat ook onze regels hun eigen historie hebben.

Openhartig werd van 'Nederlandse' kant gesproken over de moeiten die we op onderdelen hebben met de Westminster Confessie, maar benadrukt werd dat die verschillen een kerkelijke relatie niet in de weg staan. Eensgezindheid over en weer bleek er te zijn op het punt van de verbondsbeschouwing en de plaats van de kinderen in Gods verbond en zijn gemeente. Zelf merkte men op het gevoel te hebben op dit punt dichterbij de gereformeerden in Nederland te staan dan bij opvattingen die hier en daar in de Free Church of Scotland leven. Grote interesse werd getoond voor vertaling van gereformeerde lectuur uit het Nederlands in het Engels (vooral Bavinck, ook boekjes als van Douma over doop en wedergeboorte). Graag zou men aan verspreiding van zulke werken in de Engelssprekende wereld willen meewerken. Ook werd geopperd dat een of meer RPC-mensen Nederlands zouden moeten leren, om toegang te hebben tot de Nederlandse gereformeerde theologie (en kerkelijke pers).

Voorts werd gesproken over de ook door de RPCI ontvangen concept-regels. In grote lijnen kon men zich daarin goed vinden. Alleen de regel dat zusterkerken elkaar over en weer zouden moeten consulteren in geval van wijzigingen in belijdenis of kerkorde, riep vragen op. Men is wat bang de eigen autonomie te verliezen, en niets te kunnen doen zonder een soort toestemming vanuit (onder andere) Nederland. Wel erkende men dat nodig is een 'mutual awareness' inzake het gereformeerd zijn en blijven. Dan moet het mogelijk zijn elkaar te vermanen en te bemoedigen.

Tenslotte werd nog een vraag gesteld en beantwoord naar aanleiding van het verschil dat de RPCI maakt inzake toelating van leden van resp. een zusterkerk en van een kerk waarmee 'fraternal relations' worden onderhouden. In het eerste geval wordt iemand zonder meer op attestatie toegelaten, in het tweede geval vindt eerst gesprek plaats over de 'distinctive principles' van de RPCI (met name over het 'covenanting principle' en de liturgie). „You are accepted in full membership, after having gone through a course, in which our distinctive principles concerning the church are taught. It comprises five meetings with the minister and the kirk-session”. Alleen voor ambtsdragers geldt de verplichting de 'principles' door een handtekening te onderschrijven, voor leden is het voldoende dat ze beloven zich er (desnoods met behoud van gevoelens) aan te zullen houden.

Overigens houden de 'fraternal relations' volgens de RPCI het volgende in: „occasional reception of delegates and lecturers, exchange of Synodical Minutes and official publications, exchange of pulpits and joint action in areas of common concern”.

Juist met het oog op dat laatste valt nog te vermelden dat de RPCI sinds enige tijd zendingswerk verricht in Nantes (Frankrijk). Daar werken twee zendelingechtparen, alsmede

een vrouwelijke medewerkster. De woensdagmiddag (een bewolkte en regenachtige middag) werd besteed aan sightseeing door Belfast, nadat eerst in de mensa van de Universiteit een goede maaltijd was genoten, samen met de leden van het Committee. Bij die sightseeing was rev. Cunningham onze kundige gids. Eerst werd een uitvoerig bezoek gebracht aan de University Bookshop, terwijl we ook de bibliotheek van de universiteit bekeken en vanaf de hoogste verdieping een blik kregen op de stad Belfast. We namen ook een kijkje in de schitterende City Hall, een zowel van buiten als van binnen majestueus gebouw. We merkten ook nu het een en ander van de politieke situatie. Zo hing er een groot spandoek aan een van de gevels met 'Belfast says no' (nl. tegen het beruchte 'Anglo-Irish Agreement'). In het gebouw zelf bleek de politie niet erg happig op overal rondkijkende bezoekers; dit vanwege de spanning rond op handen zijnde gemeenteraadsverkiezingen waarvoor ook de Sinn Fein, de politieke vleugel van de IRA, kandidaten had gesteld, maar waarbij alleen die kandidaten tot de stembusstrijd werden toegelaten die schriftelijk verklaarden geweld af te wijzen.

We bezochten deze middag ook voor de tweede keer de Covenanter Bookshop, waar we enkele werkjes cadeau kregen, en ook zelf het een en ander konden aanschaffen. Daarna gingen we naar onze gastgezinnen. Na de maaltijd ging ik (HvV) met Donachie en zijn vrouw mee naar de 'Bible Study' in het kerkgebouw aan de Cregagh Street. Het was in feite een soort Prayer meeting: Schriftlezing, zingen, gebed (door de predikant en twee broeders), en een eenvoudige bijbeluitleg. Het Schriftgedeelte voor deze avond was Filippenzen 2:1-5 waarover een heel goede uitleg gegeven werd, toegespitst op de praktijk van het leven en samenleven in de gemeente. Wat me na de dienst opviel was een grote wereldkaart achter in de zaal met namen en foto's van zendingswerkers en -werksters (in Nantes b.v.) en buitenlandse contacten (Cerni, Monjo en Fortes van de IRP in Spanje; de MERF; de kerken in Australië).

De rest van de avond werd doorgebracht met eten, praten en voetbalflitsen op de televisie. Het reddende doelpunt van Nederland tegen Duitsland werd zo laat uitgezonden, dat we dat de volgende morgen op de video zagen. Onze nachtrust was er niet minder om!

Wars van het „ijdel" vermaak van zijn reisgenoot, bracht HMO een gezellige avond door bij zijn vrienden, de familie Leahy, waar op hoog niveau de nieuwste publikaties op oudtestamentisch en dogmatisch gebied werden ingezien en besproken, waarbij wij op verscheidene nieuwe titels werden geattendeerd.

DONDERDAG 27 APRIL

Ook deze dag, met stralend zonnig en zelfs behoorlijk warm weer, leverde weer veel onvergetelijke indrukken en ontmoetingen op. De bedoeling was een tocht in de richting van de noordkust, onder leiding van rev. Donachie als een zeer snelle, maar bekwame chauffeur. We reden door een schitterend, meest heuvelachtig landschap, dat hier en daar aan Schotland deed denken. Wat ons telkens opviel was een struik, „whin" of „gorse" genoemd, die met haar helder gele bloemen sterk deed denken aan onze brem, waarmee de berm langs de wegen waren bezaaid. In sommige dorpen was duidelijk te zien dat de bevolking protestants en Brits wil blijven: men had trottoirbanden voorzien van de Britse kleuren. Ons werd verteld dat in rooms-katholieke, republikeinsgezinde plaatsen, vaak de trottoirbanden de kleuren van de Ierse Republiek vertonen!

Ook wierpen de Europese verkiezingen hun schaduw vooruit. Zo was overal het portret van de beruchte Ian Paisley te zien, met de tekst: Dr. Paisley number 1 in Europe. Onze gastheren dachten daar overigens wel wat anders over, ze namen duidelijk afstand van 's mans ideeën en methoden.

Bij het passeren van Kells, werden we herinnerd aan een „revival" die daar in 1859 had plaatsgegrepen. Na een interessante tocht die ons voerde langs Broughshane, Clogh Mills en Armoy, bereikten we tenslotte de noordkust van Ierland, en wel bij het schilderachtige haventje Ballintoy, met uitzicht op het rotsachtige Rathlin Island. Een prachtige ruige rotsige kust, wat weer deed denken aan de westkust van het nabij gelegen Schotland.

Het was inmiddels de hoogste tijd geworden om naar de plaats Ballymoney te gaan (een van de vele plaatsen met Bally- in de naam: bally betekent iets als 'stadje'). Daar zouden we het middagmaal gebruiken ten huize van rev. en mrs. Blair.

Rev. Hugh Blair was tot voor kort tevens de hoogleraar in de oudtestamentische vakken aan de theologische school van de RPCI. We ontmoetten tevens prof. dr. Adam Loughbridge en zijn vrouw. Dr. Loughbridge is nog altijd de Principal van het College, en jarenlang 'het gezicht' van de RPCI in het buitenland. Met beiden hadden we heel prettige gesprekken, waaruit de wederzijdse herkenning bleek, en het verlangen naar nauwere banden tussen de beide kerken.

Na de maaltijd nam dr. Blair ons mee naar de zgn. 'Covenanter flats', gebouwd met steun van de overheid, vlak bij de RPChurch ter plaatse. Het zijn appartementen voor ouderen, met een echtpaar dat het geheel beheert en waarop men in geval van nood een beroep kan doen.

Vervolgens ging het opnieuw naar de noordkust, om de onderbroken sightseeing-tour te vervolgen met een bezoek aan de fameuze 'Giants Causeway': een indrukwekkende natuurlijke rotsformatie. Na een korte tocht met een landrover van de parkeerplaats naar de zee kust, konden we de voetstappen drukken van de reus Finn McCool van wie de legende zegt dat hij deze 'causeway' naar Schotland heeft aangelegd! Aan wie dat niet gelooft de taak een afdoende verklaring te vinden voor de op het eerste gezicht door mensenhanden aangelegde (plm. 40.000) basaltblokken. In elk geval is het een uniek en intrigerend verschijnsel. In het moderne bezoekerscentrum konden we alle mogelijke boeken, ansichtkaarten en souvenirs bekijken en desgewenst kopen.

Vervolgens reden we naar een andere bezienswaardigheid aan de kust, iets meer naar het oosten gelegen: de hangbrug van Carrickarade. Na een korte wandeling, met een schitterend uitzicht op de zee en zelfs de contouren van de Schotse westkust (Muil of Kintyre), bereikten we een zwiepende houten brug naar een klein rotseilandje, daar gemaakt ten bate van de zalmvissers. Zonder een spoor van aarzeling, daartoe uitgedaagd door rev. Donachie, met de woorden: „Come on, you Dutch men, show that you are courageous”, namen ook uw afgevaardigden deze hindernis, waarna ze op genoemd eilandje konden genieten van het uitzicht en van de ontelbare meeuwen die tegen de rotswanden hun ongetwijfeld veilige nesten hadden gebouwd.

Het was inmiddels zo laat geworden dat we in adembenemende vaart de kustweg verder afraceden, om nog op tijd in Larne te kunnen komen, waar de maaltijd klaar stond ten huize van rev. en mrs. Lytle. Dat op tijd komen lukte bij lange na niet, maar de ontvangst was er niet minder hartelijk om. Ook rev. Lytle is een oude bekende: in 1986 waren zijn vrouw en hij in Nederland, samen met het echtpaar Leahy, en waren ze de gasten van de fam. Boot in Kampen. Bij deze maaltijd waren ook rev. S.L. Reid (Ballyclare) en zijn echtgenote aanwezig. Na afloop was het de hoogste tijd naar Belfast terug te keren, waar in de Shaftesbury Square R.P. Church een concert zou worden bijgewoond van het (christelijke) Phoenix Choir. Een zeer afwisselend programma, waarin vooral de nummers indruk maakten die waren gebaseerd op traditionele Ierse thema's en/of melodieën. Er was een collecte voor het zendingswerk in Frankrijk die zeer veel opbracht. Na afloop was er meer dan genoeg te eten en te drinken, en werd er geanimeerd gebabbeld. Voor HMO was dit de laatste nacht doorgebracht bij de familie Cunningham.

VRIJDAG 28 APRIL

Deze dag begon met name voor HvV heel interessant. Rev. Donachie moest een soort dagopening verzorgen op de sinds enige jaren bestaande Covenant Christian School, en vroeg of ik met hem mee wilde gaan. Deze school is indertijd met zo'n vijf kinderen gestart, nu zijn er ongeveer twintig leerlingen, verdeeld over twee groepen. Er zijn twee full-time en een part-time leerkracht. Onlangs is het gerenoveerde gebouw geopend in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de stichting Hulp aan Gereformeerd Onderwijs in het buitenland, die in Nederland voor deze school gelden ingezameld heeft (onder meer via de actie C. F.A.). Men was zeer onder de indruk van de toespraak die br. E. Gosker bij die

gelegenheid gehouden had. Een verslag van de opening en een uittreksel van de toespraak is opgenomen in het blad Evangelical Times. In de hal herinnert een plaquette aan de uit Nederland ontvangen steun. Het beginsel van de school komt uit in de bijbeltekst op deze plaquette: 'De vreze des Heren is het begin der wijsheid'. Het was fijn de groeten van de kinderen van de gereformeerde scholen in Nederland aan de kinderen op deze school in Belfast over te kunnen brengen, en hen op een eenvoudige manier te wijzen op de rijkdom van een echt christelijke school. Het was leuk even een kijkje in de klaslokalen te nemen, en te horen dat bij examens blijkt dat het niveau van deze kinderen niet lager, maar juist hoger blijkt te zijn dan van leerlingen op veel grotere staatsscholen. Hopelijk valt een drempel die veel ouders nog zien om hun kinderen naar dit nog kleine schooltje te sturen, hiermee weg. Er kan veel zegen van christelijk onderwijs uitgaan voor kerk en staat in dit gebied.

Later deze morgen werden wij 'overgedragen' aan de broeders van de EPCI. Gastheer deze dag was rev. Gareth Burke, een schoonzoon van prof. Boyd van de F.C.S. in Edinburgh, waar hij ook gestudeerd had. Rev. Gareth Burke is de 'Convener' van het Committee voor contacten met buitenlandse kerken. Met hem gingen we allereerst naar de Evangelical Bookshop waar mr. John Grier de scepter zwaait. Deze boekhandel neemt in het kerkelijk leven van de EPCI een niet onbelangrijke plaats in. Voor velen is deze evangelische boekhandel het eerste contact met de kerk, terwijl de hier verkochte literatuur ook een zegenrijke invloed heeft tot ver buiten de eigen kerkgemeenschap (b.v. in de grote presbyteriaanse kerk, waar een gereformeerde 'vleugel' aan invloed wint). Deze bookshop is bijzonder goed voorzien en mr. Grier bleek er een meester in te zijn zijn klanten met meer boeken naar huis te laten gaan dan ze van plan waren te kopen toen ze de winkel binnenstapten!

Na de maaltijd in een uitstekend en gezellig self-serviceresaurant, nam rev. Burke ons mee voor opnieuw een rondrit door Belfast en omgeving, waarbij wij rijdend langs een van de parken het donderende stemgeluid van rev. Ian Paisley hoorden bij enigszins vertraagde snelheid van ons voertuig ook nog een glimp van de „grote" man opvingen, die van een verhoging een schare luisteraars toesprak. We zagen onder andere het voormalige parlamentsgebouw als de 'bad area'. Het zijn die wijken waar de meeste gevechten en aanslagen plaats vinden, waar de protestantse of republikeinse sympathieën aan trottoirbanden en levensgrote muurschilderingen (b.v. van King William, King Billy) af te lezen is. Het werd ons overigens wel duidelijk dat 'protestants' en 'katholiek' vaak meer partijnamen zijn dan aanduiding van kerkelijke kleur, laat staan meelevenheid.

Af en toe viel de opmerking: „they are Protestants, but most are no Christians at all'. Het meeste geweld van beide kanten komt dan ook voor in wijken met veel werkloosheid, echtscheidingen, alcohol en druggebruik. Er is ook sterke groepsdwang en zelfs dreiging met geweld, b.v. naar de kant van katholieke gezinnen die open staan voor het evangelie, maar die als verraders beschouwd en gestraft zouden worden als ze ook maar een protestantse kerk zouden binnengaan. Waar 'protestantse' en 'katholieke' wijken aan elkaar grenzen, zijn beide bevolkingsgroepen gescheiden door hoge stalen hekken. Hier en op veel andere plaatsen zijn politiebureaus ware bunkers met hoge hekken, zoeklichten op het dak, kleine ramen van kogelvrij glas en strenge controle op wie binnen willen komen. In sommige wijken vinden politiepatrouilles dan ook alleen plaats in pantserauto's!

Driejaar geleden ongeveer werd ook een van de EPC-kerkgebouwen het slachtoffer van een IRA-bomaanslag. Die was bestemd voor het eraanstaande politiebureau, maar als gevolg van de aanslag werd ook de kerk zeer zwaar beschadigd. We mochten nu gelukkig het geheel vernieuwde kerkgebouw bekijken, en de pas bevestigde predikant rev. Jeff Ballantine ontmoeten. Naast de kerk zijn nog de puinhopen te zien van het verwoeste politiebureau. Een nieuw kantoor voor de politie is aan de overkant van de straat gebouwd.

Bij genoemde predikant dronken we een kop koffie, en we praatten door over de hele situatie in deze wijk: sociaal en geestelijk. Aan het eind van deze boeiende middag werden we overgedragen aan een van de ouderlingen van de EPCI, mr. Alec Johnston, die voor de tweede helft van ons bezoek ons beiden onderdak zou bieden. Zo reden we naar het schiereiland Islandmagee, tegenover het al eerder genoemde Larne. Daar, in die landelijke omgeving, bij zeer vriendelijke en gastvrije mensen, en een zeer spraakzame gastheer,

hebben we het bijzonder goed gehad. Tot bijna in de kleine uurtjes is er heel wat afgepraat: over de Britse en Noordierse geschiedenis, cultuur, literatuur, over de Tweede Wereldoorlog en de bombardementen op Belfast, over de politieke verwickelingen, over Amerikaanse presidenten, over taalwetenschap enz. Deze mensen genoten duidelijk van bezoekers van elders, en het genoeg was in ons geval wederzijds.

ZATERDAG 29 APRIL

's Morgens bracht mr. Johnston ons naar het kerkgebouw aan de Crosscollyer Street, waar de predikant van deze gemeente dr. Robert Beckett aanwezig was om ons mee te nemen naar Richhill Koonty Armagh in het zuiden. Daar zou een bijeenkomst plaats hebben met de commissie die de buitenlandse contacten behartigt, en tevens met het Church Extension Committee.

Na opening van de bijeenkomst door rev. Burke, kreeg de plaatselijke predikant, rev. Mark Johnston, gelegenheid het een en ander te vertellen over het werk in Richhill. Het is daar zo'n zes jaar geleden begonnen toen enkele gezinnen erom vroegen. Men is toen diensten op zondagmiddag gaan houden. In oktober 1984 is er een gemeente geïnstitueerd en rev. J. is in november 1984 begonnen. Er was toen één gezin lid. Langzamerhand begon de groei. In juni 1985 is, met steun van B.B.K. in Nederland, het huidige gebouwtje aangekocht. Daarna kwamen er enkele gezinnen bij. De schuld is nu afbetaald, en er zijn concrete plannen voor een groter kerkgebouw op hetzelfde terrein. 's Zondags zijn er twee diensten die gemiddeld door zo'n 40 mensen 's morgens en zo'n 25 's avonds worden bezocht. Er is ook een zondagsschool. Ook zijn er in de week bijeenkomsten voor volwassenen en kinderen, meestal met een onkerkelijke achtergrond. Recentelijk is een man van 82 jaar tot geloof gekomen (de vader van een van de ouderlingen). De tijd is aangebroken een nieuw gebouw neer te zetten. De kosten wil men drukken door veel werkzaamheden zelf te doen.

Vervolgens vertelde rev. Beckett iets over zijn werk in de wijk rond de kerk in Crosscollyer Street. De situatie is daar heel anders dan in het plattelandsdorp Richhill. Het is een verpauperde wijk, die door veel christelijke gezinnen is verlaten vanwege de troubles. De probleemgezinnen zijn overgebleven. Velen hebben drinkproblemen, zitten in para-militaire organisaties, etc. Ruim 70% in deze wijk is onkerkelijk. B. is daar nu 7 1/2 jaar. De eerste drie jaren zijn een tijd van ploegen geweest, daarna is het zaaien begonnen. God zegent het werk. Dat blijkt b.v. uit de zondagsschool die door zo'n 70 à 80 kinderen wordt bezocht. Via de kinderen kunnen de gezinnen (vaak een-oudergezinnen) bereikt worden. Er is ook een jeugdclub (8-14 jaar) met ongeveer 20 deelnemers. Verder een groep 15-20 jarigen op de zondagavond. De meeste jongelui uit deze groep zijn met de politie in aanraking geweest, hebben banden met het UDA, hebben vaders die soms al jaren in de gevangenis zitten.

De gemeente zelf is heel klein: plm. 20 leden (de helft ouderen). Het grootste probleem is dan ook het gebrek aan mankracht.

Evangelisatie onder rooms-katholieken wordt sterk bemoeilijkt door de politieke situatie. Medewerking uit het buitenland (Nederland?) heeft als nadeel datje de achtergronden van het land en de mensen niet zo goed kent: een voordeel zou kunnen zijn dat men je minder gauw verdenkt van politieke bijbedoelingen.

Benadrukt werd dat in het kader van de ICRC meer aandacht gegeven zou moeten worden aan samenwerking op het gebied van de zending (b.v. door over en weer werkers aan te trekken). Ook zouden we als kerken van elkaar kunnen leren op het gebied van evangelisatie, voornamelijk wat de methodiek aangaat.

Een laatste gespreksonderwerp was het werk in Accrington. Evenals BBK heeft ook de EPCI in het begin een afwachtende houding aangenomen. Enerzijds wilde men niet los van de PAE of zelfs daar tegenin werken, anderzijds kan men het zelf financieel niet aan.

Beide problemen lijken nu oplosbaar. Momenteel staan zowel de EPCI als rev. Green persoonlijk voor de beslissing: doen of niet?

Binnenkort zal de Presbytery de knoop moeten doorhakken, waarbij de situatie in de huidige gemeente van rev. Green (Omagh) een zwaarwegend probleem is. Ook daar zijn de omstandigheden moeilijk: een kleine gemeente (plm. 40 kerkgangers uit 7 gezinnen) in een

streek met veel werkloosheid en veel immigranten. Verder is de huisvesting in Accrington niet eenvoudig, en zal er een school gezocht moeten worden voor de kinderen Green (dat laatste lijkt oplosbaar).

Afgesproken is dat we over deze zaak nauwe contacten zullen blijven onderhouden. Men begrijpt ginds onze positie: de komende generale synode zal besluiten in dezen moeten nemen.

Concluderend kunnen we spreken van een vruchtbare bespreking waardoor de band van zusterkerken zeker is versterkt en we elkaars situatie en problematiek beter hebben leren kennen. Ook was het fijn te zien hoe het werk in Richhill zegen ondervindt: de steun is niet voor niets gegeven. En te meer zijn we onder de indruk gekomen van de inspanningen die een kleine kerkgemeenschap, met weinig mankracht en geringe financiële middelen, zich toch getroost om het evangelie uit te dragen. Dat verdient ons gebed en onze steun, ook financieel. En zouden er in de toekomst geen mogelijkheden zijn om, ook wat de mankracht betreft, meer samen te doen als zusterkerken?

Na de gezamenlijke maaltijd in het vergaderlokaal te Richhill, reisden de meesten weer af naar het noorden, waar's middags in het kerkgebouw te Ballyclare de Annual Meeting van de Presbytery plaatsvond.

Voor het eerst dit jaar werden tijdens deze bijeenkomst geen zaken gedaan: het 'huishoudelijk gedeelte' was al op een datum eerder in de maand afgewerkt. Deze bijeenkomst was meer een soort ontmoetingsmiddag met installatie van de nieuwe Moderator, en ontvangst van de afgevaardigden uit het buitenland. Nadat de aftredende Moderator, dr. Beckett, in hoofdlijnen een overzicht over het voorbije kerkelijke jaar had gegeven, werd ouderling David Watson als zijn opvolger geïnstalleerd. Deze hield een enthousiaste toespraak naar aanleiding van wat het N.T. vertelt over Barnabas 'de bemoediger'. Vervolgens deelde rev. Burke prijzen uit aan een aantal zondagsschoolkinderen, behaald met een project over een speciaal jaarthema.

Daarna werden de gasten uit het buitenland geïntroduceerd. Ieder van hen kreeg het woord om de belangstellenden toe te spreken en groeten over te brengen. Dat gebeurde door rev. J.A. Gillies namens de Free Church of Scotland, prof. R. Mc. Collum namens de RPCI, mr. T. Caughey namens de Congregational Union of Ireland, en prof. Ohmann namens de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Na afloop was er een tea in de zalen bij de kerk, wat ruime gelegenheid gaf voor ontmoeting en gesprek. Het was een stijlvolle bijeenkomst die bovendien het mogelijk maakte onze kerken te presenteren tegenover niet alleen enkele kopstukken, maar ook vele kerkleden. De avond van deze welbestede dag brachten we bij het gastgezin door, een avond die door de vele gesprekstof omgevlogen is.

ZONDAG 30 APRIL

Op zondag gingen onze wegen voor een groot deel van de dag uiteen.

HMO bezocht in de ochtend de dienst in de Knock Presbyterian church (EPCI) waar rev. Burke voorging. Na het zingen van Hymn 131, een kort gebed ter voorbereiding op de eredienst, en het zingen van een gedeelte van Psalm 27, hield rev. Burke eerst een toespraak tot de boys and girls, n.a.v. M. Luthers ervaring tijdens het onweer in de omgeving van Erfurt. Luthers vergeefse inspanning om in de weg der werken vrede met God te vinden werd de kinderen zo duidelijk mogelijk voorgesteld.

Vervolgens kreeg HMO de gelegenheid zich met een woord tot de gemeente te richten.

Hierop volgde Schriftlezing Lucas 1:57-80, over een gedeelte waarvan een preek werd gehouden. Rev. Burke wees op de zekerheid van Gods beloften aan Zacharias en Elisabeth. Naar aanleiding hiervan werd de gemeente bepaald bij de zekerheid van Gods beloften voor heden. In de tweede plaats wees hij op de vreugde bij de burens van dit echtpaar, die niet alleen verblijd waren als het hun goed ging, maar zich konden verblijden over het geluk van anderen. Ten derde gaf de vermelding van de besnijdenis van de kleine Johannes, de predikant gelegenheid te wijzen op het belang van het teken van het verbond der genade, waar Genesis 17 reeds van spreekt. Wat heeft de doop van onze kinderen te zeggen? Dit, dat zij zeker mogen zijn dat de HERE zijn belangstelling en zorg op hen richt.

De naamgeving gaf aanleiding tot de opwekking om niet toe te geven aan eventuele pressie die anderen op ons uitoefenen willen, zoals Elisabeth en Zacharias op hun stuk bleven staan en zich niet lieten bepraten. Van hier werd een link gelegd naar de zondagsheiliging. De naam „Johannes" (God is genadig) leidde rev. Burke tot het proclameren van de lof op Gods rijke genade die Hij nog vandaag onder ons betoont.

De dienst werd na een gebed en het zingen van Psalm 117 besloten met de benedictie. Na de kerkdienst was HMO de gast van de fam. Burke, waar - in een rustige buurt van Belfast het goed te toeven was.

Maar de tijd drong. In het begin van de middag nam rev. Burke ons mee naar een vergadering van de M an's Society (mannenvereniging) van die gemeente, waar een der broederen een doorwrochte inleiding hield over de belegering van Londonderry in het jaar 1689; een stuk vaderlandse geschiedenis, dat met de kerkgeschiedenis ten nauwste verweven was. De zeer ter zake kundige broeder bleek bij latere navraag een degree in history aan de universiteit te hebben behaald. Vandaar.

Deze kleine bijeenkomst was nog maar goed en wel afgelopen, toen rev. prof. Mc. Collum zich al meldde, om volgens het programma, ons mee te nemen naar de kerk te Lisburn (RPCI). Hij was de opvolger van prof. Leahy, die nu tot zijn gemeente behoort, en die we aldaar nog weer ontmoetten.

Voor de dienst begon konden we kennis maken met rev. Mc. Collum, zijn vrouw en nog jonge kinderen. We zijn diep onder de indruk van de eenvoudige en toch blijde, ongekunstelde toon in dit gezin.

De kerkdienst verliep als volgt: Zingen: Psalm 47:1-8; Gebed; Zingen: Psalm 122; Schriftlezing: Psalm 74; Offerande (Open Schaal); Gebed; zingen uit Psalm 77. Dan volgt de preek over Psalm 74. De omstandigheden in het toenmalig Jeruzalem werden geschilderd. Jeruzalem is een puinhoop. Maar het volk is er nog! Zwaar zijn ze door God geslagen, maar het volk houdt zich aan Hem vast en belijdt Hem als hun koning van oudsher. Het lijkt of in Jeruzalems val God zelf verslagen is, maar Hij zetelt hoog op zijn troon. Dat wekt het vertrouwen en geeft hoop ook als de omstandigheden vandaag tegen ons zijn.

In de tweede plaats wordt het `mijn Koning' benadrukt. De God die inzonderheid in mij en mijn omstandigheden geïnteresseerd is.

In de derde plaats is die God bezig zijn eeuwig doel te verwezenlijken. Hij verlost allen die op Hem hopen. Zijn machtige hand brengt redding van de uittocht uit Egypte tot aan de ballingschap. „Gij zijt het die in het midden der aarde verlossing bewerkt". Daarmee mogen de christenen van nu zich vertroosten, in de verzoeking, in eenzaamheid, als ze worden verdrukt. Nadrukkelijk verwijst de predikant hier naar de geschiedenis van de gevangenenbewaarder te Philippi waar Paulus zegt „Gij zult behouden worden, gij en uw huis" en de belofte die hierin ligt niet alleen voor ons maar ook voor hen die ons lief zijn, onze huisgenoten en familieleden. God is de God van zijn verbond. Wat dan weer in het bredere raam wordt gesteld van de beginverzen van Genesis 12, waar God zegt tot Abram: „En met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden". Tot zover het kort verslag van de preek.

Na het zingen van Psalm 74:10 en gebed werd de dienst met de benedictie (slotzegen) besloten.

Nog zij vermeld dat ons tijdens deze dienst, geïntroduceerd door prof. Leahy, gelegenheid werd gegeven, 10 minuten de gemeente toe te spreken.

HvV ging's morgens naar de RPC aan Shaftesbury Square, waar rev. Cunningham de dienst zou leiden. Opvallend was dat daar, net als bij ons, de kerkeraad (een vrij grote raad) vooraf bijeenkwam in de consistorie. Daar werden wat zaken doorgesproken (o.m. de voorbede en de activiteiten van de komende week) en werd een zegen voor de dienst gevraagd. Ik werd meegenomen de (grote) kansel op, om halverwege de dienst iets tegen de gemeente te kunnen zeggen. Zoals dat regel is in de RPCI, werd er zonder orgel gezongen. Er was wel een bescheiden kerkkoor dat leiding gaf aan de zang. Er werd dan ook uitstekend gezongen, zelfs ondanks het feit dat er aanmerkelijk minder kerkgangers waren dan normaal (maandag was een vrije dag). Tijdens de dienst kreeg ik de gelegenheid de gemeente toe te spreken. Ik heb iets verteld over de geschiedenis van onze kerken en over een aantal aspecten van ons

kerkelijk leven op dit moment. Verder heb ik er de nadruk op gelegd dat het bemoedigend en noodzakelijk is in een tijd als de onze als kerken van gereformeerde belijdenis in verschillende landen elkaar te zoeken en samen op te trekken. Tenslotte heb ik de groeten overgebracht van de broeders en zusters in Nederland en de gemeente Gods zegen toegewenst. Hierna hield rev. Cunningham de preek over Matth. 5:6 „Zalig die honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden“. Het was een eenvoudige Schriftuurlijke preek, waarin goede aandacht was voor de praktijk van het geloof en het christelijk leven in een wereld waarin velen alles zetten op de kaart van aardse zaken als succes, welvaart, gezondheid, maar ten koste van hun ziel en zaligheid. Wel was de preek voor ons besef wat dogmatisch, misschien te verklaren door het feit dat men geen aparte catechismusprediking kent (hoewel in de preek wel naar de Westminster Confessie en Catechismus werd verwezen). Die wat dogmatische aanpak kwam ook tot uiting in de puntenverdeling waarin het begrip `gerechtigheid' thematisch was: 1. justice defined; 2. justice desired; 3. justice delivered. Het viel op dat tijdens de preek eerbiedig en aandachtig werd geluisterd, dat de meesten een eigen bijbel bij zich hadden, en dat verscheidene kerkgangers tijdens de preek aantekeningen maakten. Naafloop werden we door meerderen aangesproken die blij waren met onze aanwezigheid en met wat gezegd was, en die geïnteresseerd vroegen naar de kerken in Nederland.

Na de dienst mocht ik de maaltijd gebruiken bij de predikant thuis, waar omheen gelegenheid was over een aantal dingen nog wat door te spreken, o.a. over onze theologische opleiding (vooral een aparte leerstoel in de ethiek leek C. ook voor zijn kerken van belang), over toelating tot het avondmaal (waarover de RPCI denkt en handelt op dezelfde wijze als wij dat in Nederland gewend zijn), etc. Het was al weer een goede en verrijkende ontmoeting. In de loop van de middag werd ik opgehaald door rev. Beckett, die me naar zijn huis bracht voor de tea. Daar was ook de al eerder genoemde rev. Gillies van de FCS (we ontmoetten hem ook vorig jaar al als Moderator tijdens de FCS-synode in Edinburgh). Samen gingen we naar de kerk in Ballyclare. Daar leidde dr. Beckett het eerste deel van de dienst (tot aan de preek) en kreeg ik de gelegenheid de gemeente toe te spreken. De preek werd gehouden door rev. Gillies, die het Woord bediende over Matth. 11:20-24: een heel goede Schriftuurlijke preek, actueel en indringend.

's Avonds was het verzamelpunt de kerk aan Crosscollyer Street waar mr. and mrs. Johnston ons beiden meenamen naar hun huis, voor de maaltijd en opnieuw geanimeerde gesprekken over tal van zaken.

MAANDAG 1 MEI

De laatste dag van ons verblijf in Noord-Ierland was aangebroken. De morgen werd benut voor nog enkele aankopen voor het `thuisfront'. Tegelijk zagen we nog weer iets van de binnenstad, waarbij de hoge hekken en controleposten opvielen die toegang gaven tot een katholieke wijk. Het deed denken aan de Muur in West- en Oost-Berlijn en onderstreepte nog eens de schrijnende tegenstellingen die deze provincie verscheuren. Dan doet het goed onze broeders te horen spreken over en te zien werken vanuit het evangelie van de verzoening. Br. Johnston zei het die zondagavond zo: we zullen moeten doen wat het evangelie opdraagt: `Hebt uw vijanden lief' hij gaf er ook voorbeelden van).

Het vertrek uit Belfast stond nu vlak voor de deur. Het was rev. Derek Thomas, in Nederland welbekend, die samen met zijn dochtertje de gasten uit Nederland naar de luchthaven bracht. Op die luchthaven hebben we nog samen de lunch gebruikt. In het gesprek tijdens die maaltijd kwam vooral de precaire situatie aan de orde waarin het zendingswerk van de FCS en de EPCI in India zich bevindt. De bevolking en de regering daar zijn momenteel sterk anti-Brits en anti-Amerikaans, wat ertoe heeft geleid dat alle zendingmensen die FCS en EPCI in India hebben, het land zijn uitgezet. Grote zorgen zijn er over de toekomst van de kleine kerk in India die nog te zwak is om op eigen benen te kunnen staan. De corruptie is ook schrikbarend. Het kan gebeuren dat b.v. een ambulance van een van de zendingshospitaaltjes zonder opgaaf van reden in beslag wordt genomen. Alleen door met veel geld te komen kun je zo'n auto dan weer terugkrijgen. Weiger je uit principe daaraan

mee te doen dan zul je misschien meer dan een halfjaar op je auto moeten wachten. V oor kerk en zending bijna onmogelijke omstandigheden om te werken. Na hartelijk afscheid van elkaar genomen te hebben vertrokken Thomas en zijn dochtertje weer naar huis. Wij keken nog even rond in de douanevrije shop en na de vereiste formaliteiten namen we plaats in ons vliegtuig dat precies op tijd opsteeg (14.55 uur plaatselijke tijd), om ons via Birmingham (daar opnieuw een stop) naar Amsterdam te brengen. We kwamen exact op tijd (18.45 uur Ned. tijd) aan, en konden heel snel onze reis naar onze huizen vervolgen. Na alles wat gerapporteerd is zal het niet verbazen dat we ons verslag willen eindigen in dankbaarheid en verwondering. Dankbaarheid voor dit voortreffelijk georganiseerde en vlekkeloos verlopen bezoek; dankbaarheid voor zoveel goeds dat we mochten horen en zien in een land dat midden in allerlei naar ons gevoel onoplosbare problemen zit, maar waar toch ook het evangelie mag worden verkondigd en vruchten mag dragen; dankbaarheid voor de gegroeide banden die gevoeld en versterkt mochten worden. Dit bezoek heeft niet alleen de relatie die er al was met de EPCI duidelijk extra versterkt, maar heeft ook de RPCI veel dichterbij ons gebracht als een trouwe kerk van onze Here Jezus Christus. Dan blijven er verschillen zoals wat betreft de hantering van 'distinctive principles' als de covenants en de inrichting van de eredienst, maar o.i. mogen en hoeven dat geen struikelblokken te zijn om te komen tot erkenning van deze kerk als ware kerk van de Here, en tevens tot een relatie voor de toekomst waarin we elkaar zo goed mogelijk tot een hand en een voet kunnen zijn. Daarbij zullen ook in de toekomst bezoeken over en weer noodzakelijk en zinvol blijven om het contact in stand te houden en aan de bestaande relatie inhoud te geven.

H.M. Ohmann
H. van Veen

Bijlage 3

Rapport van drs. H. van Veen van een bezoek aan een meeting van de Presbyterian Association in England gehouden op 25 november 1989 te Ealing (London)

Algemeen

We hadden zowel heen als terug een vlotte en voorspoedige reis, met prachtig najaarsweer en daardoor ook een vlucht met goed zicht. Op de afgesproken tijd was rev. Nicholls op Heathrow aanwezig om ondergetekende af te halen en naar de plaats van samenkomst te brengen. Die plaats was het kerkgebouw van de International Presbyterian Church te Ealing. Onderweg vertelde Nicholls iets over deze kerkgemeenschap en de contacten met de PAE. De IPC is ontstaan uit de arbeid van de bekende dr. Francis Schaeffer en zijn 1'Abri-beweging. Momenteel functioneert de IPC als een in wezen Engelse kerkgemeenschap, nu in b.v. Amerika en Zwitserland geen zelfstandige kerken van deze richting meer functioneren. In Engeland bestaat de IPC uit twee Engelse en enkele Koreaanse gemeenten. Deze IPC hield deze dag in hetzelfde kerkgebouw haar synode, en de bedoeling was dat's middags de beoogde 'church-planter', rev. David Cross, in de gemeenschappelijke bijeenkomst zou spreken over zijn werk, indertijd verricht in Australië. Nicholls benadrukte dat de IPC weliswaar de Westminster Confessie heeft, maar dat er in de praktijk van kerk-zijn en geloofsbeleving wel verschillen zijn met de PAE-gemeenten. Men wil wel in contact blijven, om te zien of in de toekomst nauwere aaneensluiting mogelijk zou zijn. De bijeenkomst op deze dag verliep in een uiterst plezierige sfeer, waarbij mij opviel datje als Nederlandse afgevaardigde helemaal als 'vol' wordt aangezien en wordt betrokken bij de beraadslaging. Het is zelfs zo dat men nadrukkelijk 'Nederland' vraagt om betrokkenheid en beoordeling van een en ander.

Men ziet ons duidelijk als een verwante kerkgemeenschap met veel 'power', zowel geestelijk en theologisch, als qua financiële middelen en mankracht. Men zou heel graag zien dat er een officiële relatie zou komen, waardoor hulp van onze kant makkelijker verkregen zou

kunnen worden. Ook de diverse persoonlijke ontmoetingen en gesprekken hebben de overtuiging versterkt dat het bijwonen van meetings als deze zinvol en vruchtbaar kan zijn.

Huishoudelijk gedeelte

's Morgens vond, om het zo maar te noemen, het 'huishoudelijke gedeelte' van de meeting plaats. De zaken die de PAE betreffen, kwamen aan de orde, onder leiding van de chairman, Mr. Bob James (Cambridge). We vermelden de volgende punten:

1. Situatie in Cambridge.
Deze gemeente heeft een bittere teleurstelling te verwerken gekregen doordat rev. I.H. Murray, die het beroep naar Cambridge had aanvaard en op 2 december(!) bevestigd zou worden, zich op het allerlaatste moment had teruggetrokken. Ook tijdens de vergadering werd niet geheel duidelijk wat de redenen waren. Benadrukt werd wel dat het niet te maken had met enige reserve t.o.v. de PAE (hetgeen in een persbericht nog eens naar buiten gebracht zou worden). Het enige concrete wat naar voren kwam was dat Murray bij nader inzien meende het werk in Cambridge toch niet te kunnen combineren met zijn activiteiten voor de Banner of Truth.
2. Hull.
Ook daar zorgen en moeite, met name rond de predikant, die inmiddels zijn ambt heeft neergelegd. Er zijn ook bemoedigende ontwikkelingen: leden die er bij komen. Hull heeft het ook financieel zwaar.
3. Isle of Wight. Daar is een aangekocht gebouw gerenoveerd en rev. Shove is officieel bevestigd als predikant van de Presbyterian Church. De diensten zijn nu in Langridge Chapel te Newchurch.
4. Presbyterian Network. Afscheid moest worden genomen van Diane Preston die de Network voor een groot deel 'runde'. Reden: vertrek terug naar USA. Het blijkt dat er veel werk voor nodig is om zo'n blad uit te geven, en dat het niet meevalt een opvolger te vinden.
Benadrukt werd het belang van dit blad, zowel intern als extern, en het 'moderamen' zal naar wegen zoeken om de uitgave voort te zetten.
5. Toekomst van de PAE.
Uiteraard een heel belangrijk onderdeel.
Er lag een summier rapport van een eerder ingestelde commissie. Daarin wordt de huidige situatie in kaart gebracht, en worden enkele stippelijnen naar de toekomst getrokken. In de bespreking kwam onder meer naar voren de vorming van een presbytery, hopelijk volgend jaar. Dat zou zijn volgens de in 1987, bij de start van de PAE, geformuleerde doelstelling. Het zou ook erkenning door, en hulp vanuit, de Geref. Kerken in Nederland, gemakkelijker maken.
Anderzijds bleek een zekere aarzeling bij sommigen, met name op het punt van de status van hen die momenteel lid zijn van de Council, zonder (nog) lid van een der aangesloten gemeenten te zijn. Terecht werd duidelijk gesteld dat zodra er een 'Presbyterian Church of England' is gevormd, alleen afgevaardigden van de aangesloten gemeenten leden van de presbytery kunnen zijn. Wat niet wegneemt dat anderen als adviseurs of iets dergelijks, betrokken kunnen blijven. Van onze kant is er de nadruk op gelegd dat het vanaf het begin heel belangrijk is een stevige confessionele basis te kiezen en daaraan dan vast te houden, en tevens een goede kerkrechtelijke structuur af te spreken. Dit te meer gezien de verschillende kerkelijke afkomst van de leden. Aan de orde kwam ook nog de betrokkenheid vanuit Nederland en andere landen waar verwante kerkgemeenschappen bestaan (Schotland,

Amerika). Men denkt daarbij aan een soort 'particular elders' (als Nederlanders vielen in eerder genoemd rapport de namen van di. Douma en Moes). Desgevraagd (wij kennen zulke ouderlingen niet) werd uitgelegd wat men hiermee bedoelde. Gezien het kleine aantal beschikbare predikanten en ouderlingen zou men graag van elders hulp aan willen trekken, als een soort 'working delegates', die niet alleen maar luisteren en hun belangstelling tonen, maar ook echt meepraten en hun kennis en inzichten inbrengen. Zo te zien denk ik (ik heb dat ook voorzichtig laten doorschemeren) dat er wel wat inzit en dat we daar eens verder over moeten doordenken. De bereidheid tot luisteren en leren is er heel duidelijk, en in deze fase kon het wel eens van vitaal belang zijn er als Nederland 'bij te zijn'.

Hierbij zij nog vermeld dat er met name in Accrington nogal beduchtheid blijkt te bestaan voor de hulp die men vanuit Amerika (met name de PCA) wil aantrekken. Rev. Green en zijn mede-afgevaardigde uit Accrington zeiden mij heel nadrukkelijk dat zij er fel tegen waren een soort PCA-achtige kerk in Engeland te krijgen, met op Amerikaanse leest geschoeide aanpak van bijv. evangelisatie ('drama in de kerk', 'invitation-system' waarbij mensen uitgenodigd worden in de kerk naar voren te komen om hun zonden te belijden en bekeerd te worden). Nu heb ik de indruk dat ook de meeste anderen daar wars van zijn, maar het gevaar blijft van een ontwikkeling in meer evangelische dan gereformeerde richting. Het is een reden te meer voor ons om de uitgestoken hand te pakken, zodat zo nodig de benadering à la Green c.s. ondersteuning van onze kant krijgt.

Green vertelde ook nog contact te hebben met een gemeente in Cardiff die nog huiverig t.o. de PAE staat om dezelfde reden als hijzelf.

Om kort te gaan, er is een commissie benoemd om de zaak van de toekomst van de PAE verder uit te werken. Daarin heeft ook rev. Green zitting. Toegezegd is dat ook wij de stukken van deze commissie toegezonden krijgen.

6. Correspondentie.

Te vermelden valt vooral een brief van een gemeente in Ely, die nuniel, maar hopelijk volgend jaar wel, zich beraden zal over haar positie t.o.v. de PAE.

7. Vergaderingen in 1990.

Er zijn vooralsnog twee vergaderingen vastgesteld, op 10 maart en op 16 juni. Discussie met rev. David Cross

Zoals gezegd was er 's middags een causerie met rev. David Cross, gevolgd door een levendige bespreking. Ik had na afloop nog een heel kort gesprekje met deze predikant, die gewerkt had in Perth, W-Australië, en daar de Westminster Presbyterian Church mede heeft gesticht. Hij kende ook wel enkele mensen van onze zusterkerken.

Het verhaal ging vooral over de aanpak van de 'church-planting', zoals deze predikant er zelf ervaring mee had opgedaan. Ik moet zeggen dat over het geheel genomen zijn verhaal nuchter en evenwichtig overkwam. Hij heeft m.i. goed werk gedaan, van uit een goede gereformeerde basis. Er blijven punten waarover je van mening verschillen kunt, en waarover ook wel gediscussieerd werd.

Om er een te noemen: Is het inderdaad een bijbelse opdracht dat elke plaatselijke kerk streeft naar de stichting van een nieuwe plaatselijke kerk, of ligt er vaak eerder een opdracht tot evangelisatie dicht bij huis, ter uitbreiding van de eigen gemeente? Cross: niet of-of, maar en-en. Anderen: je moet met een beperkte mankracht eenvoudigweg prioriteiten stellen, en dan ligt evangelisatie het meest voor de hand. Positief was op te merken dat Cross heel duidelijk kerkelijk bleek te denken: Evangelieverkondiging heeft het

planten van de kerk als doel, en sluit in ontwikkeling naar instelling van de ambten. En: maak aan ieder heel duidelijk dat die kerk dan gereformeerd zal zijn en presbyteriaans. Hierbij signaleerde ik een mogelijk problematisch punt, n.l. de toelating van leden. Veel minder dan bij ons heeft men in Engeland een strikt toelatingsbeleid: het kan voorkomen dat baptisten lid worden van een niet-baptistische gereformeerde kerk, omdat de prediking hen aanstaat; zulke mensen kunnen alleen geen ambt bekleden. Maar o.i. kan dat toch problemen geven: je accepteert dat sommige kerkleden hun kinderen niet laten dopen; ze kunnen trachten anderen in de gemeente te overtuigen van hun gelijk; je creëert twee soorten leden, b.v. ten aanzien van verkiesbaarheid tot de ambten. Een punt om in alle voorzichtigheid bij gelegenheid aan de orde te stellen. Er was deze dag geen tijd en gelegenheid voor.

Concluderend: een vruchtbare ontmoeting die perspectieven opent voor meer samenwerking in de toekomst. Eens te meer bleek hoe de PAE-plant nog heel zwak en kwetsbaar is. Steun van buiten af blijft voorlopig zeker onmisbaar, op het vlak van theologische en kerkrechtelijke bezinning, mankrachten financiën. Het is aan te bevelen ons op demogelijkheden van hulpverlening te bezinnen, ook in de periode dat er nog geen Presbyterian Church of England kan worden erkend als zusterkerk. Het zou een goede zaak zijn als wij met voorstellen in die richting de GS van Leeuwarden zouden kunnen dienen.

Uw afgevaardigde,
H. van Veen

Bijlage 4

Verslag van drs. A. Kampen van bezoek aan de Reformed Churches of the United States

Van 20 tot 27 oktober 1989 heeft ondergetekende een bezoek gebracht aan de Reformed Churches of the United States (RCUS). Zijn bezoek had een tweeledig doel. In de eerste plaats om te komen tot een nauwer contact tussen de RCUS en onze kerken. In de tweede plaatsom verslag uit te brengen over de visitatiereis naar Zaïre eerder in 1989. Na een voorspoedige reis was er bij aankomst een hartelijke ontvangst door de gemeente van Siouxfalls (South Dakota). Hier werd de zondag doorgebracht. De predikant is rev. D. Savatage. Na de morgendienst vertelde ondergetekende over de reis naar Zaïre.

De volgende avond ging de reis verder naar Orange City in de staat Iowa. Daar werd de volgende dag een bezoek gebracht aan het Mid American Reformed Seminary (MARS). Hier krijgen studenten van de RCUS hun theologische opleiding. Een van de docenten is rev. R. Grossmann. Hij bezocht in december 1988 ons land en woonde toen een BBKvergadering bij.

Op woensdag 25 oktober gingen rev. Grossmann en ondergetekende naar Hastings (Nebraska). In het kerkgebouw van de Grace Reformed Church werd een vergadering gehouden van de South Central Classis van de RCUS. Deze vergadering duurde twee dagen. Het grootste gedeelte van deze classisvergadering was gewijd aan het examineren van een tweetal predikanten, die zich hadden aangesloten bij de RCUS. Beide waren afkomstig uit de Christian Reformed Churches. De relatie met onze kerken kwam daarna aan de beurt. Algemeen waren de broeders van mening dat er tussen de GKN en de RCUS een zusterkerkrelatie moet komen. De broeders van de RCUS hebben dit in een brief onder woorden gebracht, die aan ondergetekende werd meegegeven naar Nederland.

Tenslotte kwam de ERCZ aan bod. Dit deel van de vergadering werd ook bijgewoond door ds. A. Kayayan, die de radiouitzendingen naar Zaïre verzorgt en het Zaïre Administration Committee van de RCUS. Nadat verslag was uitgebracht over de visitatiereis naar Zaïre, volgde een uitgebreide bespreking. Er werd afgesproken dat een tweetal broeders van de RCUS te weten de predikanten M. Koerner en P. Treick voorjaar 1990 naar Zaïre zullen gaan teneinde de ERCZ behulpzaam te zijn met het verkrijgen van de „personalité civile”.

Dit document houdt in dat de ERCZ officieel door de Zaïrese regering wordt erkend. Behalve bovengenoemde twee broeders zal ook ondergetekende met hen naar Zaïre reizen. Op vrijdag 27 oktober werd de terugreis naar Nederland aanvaard.

Groningen, januari 1990. A.Kampen.

Bijlage 5

Rapport van ds. O.J. Douma en ds. J. de Gelder van de International Conference of Reformed Churches, gehouden te Langley B.C. in Canada van 20-28 juni 1989

- 1 Algemeen
De conferentie is geopend op 20 juni en gesloten op 28 juni 1989, terwijl op de avond van 19 juni een bidstond is gehouden, waarin vooring Rev. M.van Beveren.
Van de Gereformeerde Kerken in Nederland waren als stemhebbende leden aanwezig de predikanten J. de Gelder en O.J. Douma, en als adviserende leden prof.dr. J. van Bruggen en prof.dr. J. Douma.
Hun (om)reis naar Vancouver was door de quaestor van deputaten BBK voortreffelijk geregeld. De huisvesting in Canada en ook de gehele organisatie van de conferentie was alle lof waard. Onder leiding van dr.J.Visscher (Can.R.Ch.) zijn allerlei constitutionele en regulaire wensen vanuit de lidkerken op de conferentie in behandeling geweest. Tegenstellingen die openbaar werden konden broederlijk worden besproken in een open discussie.
Daarbij kregen vanaf de eerste dag van de conferentie de observer-delegates (anderen spraken liever van visiting delegates) de volle gelegenheid om mee te doen in de discussies. Hiervan is ook royaal gebruik gemaakt. Veel tijd is besteed aan het luisteren naar en bespreken van een zevental referaten. Voor details verwijzen wij naar de Acta van de conferentie.

- 2 Delegaties
Van de 10 lidkerken kon er één geen vertegenwoordiging sturen. Vanwege taalproblemen waren nl. de Gereformeerde Kerken van Sumba/Savu af wezig. Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika werden als lid van de ICRC toegelaten.
Negen observer-churches waren in Langley vertegenwoordigd. Dat waren: De Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, haar zusterkerken de Free Reformed Churches of North America, de Nederduits Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, de Reformed Church in the United States, de Reformed Presbyterian Church of North America, de Presbyterian Church in America, de Orthodox Presbyterian Church en de Christian Brethren Free Church of the Philippines.
Van de Gereja Masehi Musyafir uit Indonesië was ds. E. Fangidae niet aanwezig, als gevolg van het feit dat hij, naar later bleek, meer dan een week in Jakarta had moeten wachten op een plaats in een vliegtuig. Toen het te laat was om nog vruchtbaar deel te nemen aan de conferentie, is hij naar Nederland gereisd, waar een aantal deputaten BBK een bespreking met hem gehad hebben in Apeldoorn.
Door de volgende kerken was interesse getoond voor de ICRC, maar ze schreven niet in staat te zijn afgevaardigden te sturen: de Reformed Church in Japan, de Iglesia Evangelica Presbiteriana del Peru, de Evangelical Presbyterian Church of Christ church en de Evangelical Presbyterian Church of Australia.

- 3 Het lidmaatschap
De Free Reformed Churches in Australia legden, via hun afgevaardigden, de verklaring af, dat zij vanaf het begin van de ICRC de begeerte gehad hadden naar een conferentie van uitsluitend zusterkerken. Ze wezen daarbij op art.3 van de constitutie, waar als doel van de ICRC wordt aangegeven:
1. de éénheid in geloof, die de lidkerken in Christus hebben, tot uitdrukking te brengen en te bevorderen;
 2. de nauwste kerkelijke gemeenschap tussen de lidkerken te stimuleren.
- De daargenoemde „eenheid in geloof" hadden ze niet met alle lidkerken, en ze waren van mening dat zo ook art.4 van de constitutie (over het lidmaatschap) moest worden begrepen.
Van deze zienswijze heeft de conferentie kennis genomen, zonder dat er uitspraken zijn gedaan.
De achtergrond hiervan is zonder twijfel dat de ICRC is samengesteld uit, globaal genomen, twee componenten: `reformed' en `presbyterian'. Daar zijn verschillen tussen, en de hele conferentie door hebben die verschillen bij sommige afgevaardigden sterk meegespeeld in de beoordeling van allerlei zaken. Vooral m.b.t. voorgestelde wijzigingen in de constitutie en de regelingen. Van de lidkerken zijn er vijf `reformed' en zes `presbyterian'.
- 4 Vaststelling van de agenda
Bij dit punt werd door de afgevaardigden van de Free Reformed Churches of Australia de vraag aan de orde gesteld of het onderwerp `Apartheid' wel op de agenda behoorde. Zij spraken de vrees uit, dat een kerkelijke conferentie zich met politieke zaken zou gaan bemoeien.
Deze vraag werd voor advies meegegeven aan de adviescommissie voor constitutie zaken.
Op advies van deze commissie heeft de vergadering later goedgevonden dit onderwerp op de agenda te laten staan, aangezien het op ordelijke wijze aan de orde was gesteld, en het zeker niet alleen een politieke kwestie betrof.
- 5 Zaken betreffende de constitutie
Waardering verdient hier het vele werk van de betrokken adviescommissie, met als rapporteur rev. W.P. Gadsby (PCEA). Enkele van de besproken zaken laten we hier de revue passeren. Voor de rest verwijzen we naar de Acta.
- a. Betuiging van instemming met de grondslag door de afgevaardigden bij de constituering van de vergadering. Dit door de Gereformeerde Kerken in Nederland aan de orde gestelde punt had geen schijn van kans te worden aangenomen. Hoewel de GOS dit gebruik steeds gehandhaafd heeft zolang ze een synode heette, past de gewoonte om door op te staan instemming te betuigen met de grondslag niet bij het conferentiemodel van de ICRC. Overigens kent ook het overgrote deel van de lidkerken van de ICRC dit gebruik niet in hun eigen generale synodes, resp. general assemblies.
Hoewel op dat moment het brandpunt van de binding aan alleen de eigen confessie nog niet aan de orde was geweest, was al duidelijk dat dit Nederlandse voorstel geen enkele steun zou ontvangen. De Nederlandse afgevaardigden hebben het daarom beter geoordeeld dit punt van tafel te nemen.
 - b. Wederzijdse erkenning van elkaars lidmaatschap, ambten en sacramenten tussen leden van de ICRC.
Dit voorstel van de Free Church of Scotland is niet aanvaard.
Het lokte wel een brede bespreking uit over de relaties tussen de onderscheiden kerken. Deze bespreking werd sterk gestempeld door de boven, onder 3, genoemde verschillen en is uitvoerig in de Acta verslagen.

Een indringende vraag was in dit verband of de erkenning van een kerk als ware kerk niet impliceert, dat zo'n kerk dan ook erkend moet worden als zusterkerk.

- c. Lidmaatschap ICRC onverenigbaar met lidmaatschap GOR. Ook deze discussie is breed weergegeven in de Acta. Met drie stemmen tegen is de zienswijze van de commissie overgenomen, ni. dat deze kwestie genoegzaam vervat is in lid 1d van art. 4 waar staat dat als leden worden toegelaten „kerken die geen leden van de Wereldraad van Kerken zijn of van enige andere organisatie waarvan doelstellingen en praktijken in strijd met de grondslag worden geacht.”
- d. Het voorstel van de Can. Ref. Churches om art.5 van de constitutie zo te wijzigen, dat de lidkerken niet langer dringend worden verzocht de conclusies van de conferentie te aanvaarden, maar dat „lidkerken op de hoogte zullen worden gesteld van deze conclusies met de aanbeveling om te werken aan de realisering daarvan”, is met algemene stemmen aanvaard.
- e. Het voorstel van de Can. Ref. Churches en de Free Ref. Churches of Australia, om in de constitutie op te nemen dat afgevaardigden alleen de confessies onderschrijven van de kerken waarvan zij zelf lid zijn, is uitvoerig besproken. De zaak is meerdere keren naar de commissie terugverwezen. Op dit punt zijn ook de tegenstellingen het schrilst aan de dag getreden.

De afgevaardigden van de Can. R.C. en de FRCA verdedigden hun voorstel met argumenten die de overige afgevaardigden niet konden overtuigen van de noodzaak van een dergelijke bepaling. De Geref. Kerken in Nederland hadden hun standpunt in deze zaak tevoren al duidelijk te kennen gegeven aan het Interim Committee. Bovendien hadden deputaten BBK dat standpunt nog eens rechtstreeks uiteengezet in een brief aan de Can.R.Ch. en de FRCA. De Nederlandse afgevaardigden hebben geen redenen gevonden om daarop terug te komen.

Overwogen is nog om een toelichtende verklaring in de Acta op te nemen, waarvan de strekking zoveel mogelijk tegemoet zou komen aan de bedoeling van het voorstel uit Canada en Australië. Dit werd niet aanvaard. Toen tenslotte het oorspronkelijke voorstel in zijn originele vorm weer door de afgevaardigden van onze Australische zusterkerken op tafel werd gelegd, werd het verworpen met 7 tegen 2 stemmen.

6 Zaken betreffende de regelingen

- a. Het voorstel van de Geref. Kerken in Nederland om duidelijk vast te leggen dat geen organisaties zullen worden uitgenodigd, maar alleen kerken, is niet aanvaard. Grond daarvoor was de overweging dat een en ander voldoende in de bestaande regelingen is vervat.
- b. Door de Free Ref. Ch. of Australia was gevraagd om een duidelijke uitspraak inzake de vraag langs welke weg uitnodiging plaats vindt, en wat de positie is van observers. Dit punt is aangehouden en voor advies meegegeven aan het Interim Committee. Het zal dan worden behandeld op de volgende conferentie.
- c. Indien tijdens de conferentie door een afgevaardigde van een lidkerk verzocht wordt een onderwerp op de agenda te plaatsen het blijkt belangrijk of dringend te zijn, dan is daarvoor een tweederde meerderheid vereist.

7 Financiën

Vermeldenswaard is dat alle kosten van Edinburgh 1985 en van Langley 1989 gedekt zijn. De kosten van huisvesting voor Langley waren te verwaarlozen in vergelijking met die van Edinburgh.

Verdeling van de kosten geschiedde naar de volgende berekening:

kerk	zielental	inkomen per hoofd	%aanslag
Can.Ref.Churches	11828 x 13000		12
Ev.Presb.Ch.of beland	563 x 9210		0.5
Free Ch. of Scotland	12000 x 9210		8
Free Ref.Ch. of Australia	2347 x 10282		2
Free Ch. in S.Africa	1692 x 4000		-
Gereja2 Ref. di Indon.	2000 x 560		-
Geref.Kerken in Nederl.	108000x 7835		60
Presb.Ch. in Korea	93749 x 2180		14
Presb.Ch. of East. Austr.	639 x 10282		1
Ref.Presb.Ch. of Ireland	3820 x 9210		2.5

8 Oecumenische belijdenisgeschriften

Uit het rapport over de tekst van de oecumenische belijdenisgeschriften heeft de vergadering geen conclusies getrokken, en evenmin zijn er concrete aanbevelingen gedaan.

De conferentie besloot het rapport in de bijzondere aandacht van de lidkerken aan te bevelen, vergezeld van de uitnodiging eventuele opmerkingen in te dienen bij de volgende conferentie.

9 Zendingzaken

a. De conferentie besloot in het algemeen in de aandacht van de lidkerken aan te bevelen

- het verzoek van de kerken in Korea, bij monde van dr. Ho Jin Jun, om hulp in de vorm van (gast)docenten voor een instituut voor zendingsopleiding dat de Presb.Ch. in Korea is gestart in samenwerking met de PCA,
- de moeite van de Free Ch. of Scotland i.v.m. gebrek aan krachten bij de zendingsopleiding in Peru en S. Africa.

b. De conferentie nam kennis van

- een brief van de Free Ref.Ch. of Austr. met de mededeling dat deze kerken alleen met zusterkerken willen samenwerken in de zending,
- de mededeling dat de E.P.C.I. en de G.K.N.(V) samenwerken met het oog op kerkinstituering in Noord-Engeland, in overleg met Presb. Ass. in England.

c. De conferentie besloot

- aan de afgevaardigden van de Geref.Kerken in Nederland te vragen een verzoek van ds. Vingno om zendelingen te willen uitzenden naar de Filippijnen over te brengen aan de Geref. Kerk te Spakenburg-Zuid. Deze kerk had zich tot de ICRC gericht met een brief waarin mankracht en financiële hulp werd aangeboden voor zendingsopleidingen.
- de Sumbanese kerken opmerkzaam te maken op het werk van Koreaanse zendelingen op Java, en omgekeerd.

10 Regels voor interkerkelijke relaties

In een 'workshop' is breedvoerig over deze materie van gedachten gewisseld. Dit gebeurde aan de hand van een paper van dr. J. Visscher, waarin hij ter

wille van de bespreking een uiteenzetting gaf van de verschillende benadering door gereformeerde en presbyteriaanse kerken van deze relaties.

Als voorbeelden werden in extenso afgedrukt de laatst voorge stelde regels van de Geref. Kerken in Nederland, de regels zoals die geformuleerd waren op een informele bijeenkomst van de constituerende vergadering van de ICRC in Groningen 1982 en ook de regels die door deputaten van die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika aan hun Sinode 1987/88 waren gepresenteerd.

Dr. J. Visscher stelde nu zelf de volgende regels voor:

1. er wederkerig acht op slaan dat de kerken die met elkaar in kerkelijke gemeenschap leven niet afwijken van de christelijke leer en praktijk, zoals geleerd in de Heilige Schrift en samengevat in de Gereformeerde Belijdenisgeschriften;
2. elkaar informeren over voorgestelde veranderingen in de leer en in de kerkregering;
3. toezenden van de Acta of Minutes van elkaars Generale Synoden of General Assemblies en afgevaardigden uitnodigen om elkaars Synoden of Assemblies te bezoeken;
4. attestaties of verklaringen van lidmaatschap te aanvaarden en elkaars predikanten toe te staan het Woord en de sacramenten te bedienen, wanneer zij daarvoor gevraagd zijn door een plaatselijke kerkeraad;
5. elkaar informeren over relaties met derden en het lidmaatschap van oecumenische organisaties.

In de bespreking werd van de presbyteriaanse kant nogal vreemd aangekeken tegen de inzet. Dezelfde terughoudendheid die is gebleken in de contacten van de Geref. Kerken in Nederland met de EPCI en de FCS. Alle suggesties van gereformeerde kant beginnen met dat „toezien op elkaar”. Prof. Graham (FCS) gebruikte daarbij het beeld van honden die elkaar besnuffelen.

Rev. Cl. Stam (CanRC) had echter ernstig bezwaar tegen de manier waarop die eerste regel door sommigen benaderd werd. Het woord `suspicious' (achterdochtig) viel daarbij nogal eens van de kant van de presbyterianen. Trouwens niet alleen in de bespreking van deze regels. Van presbyteriaanse kant werd gesuggereerd dat dat „toezien op elkaar” bij de gereformeerden zijn achtergrond heeft in de gedachte: wij zijn een `volmaakte', een `zuivere' kerk, en de anderen moeten ook zo worden.

Rev. Stam wees de gedachte dat de eerste regel zou voortkomen uit achterdocht of wantrouwen beslist af. Het is geen kwestie van `elkaar achterdochtig besnuffelen', maar wel van `waarschuwend blaffen' als dat nodig zou zijn, nl. wanneer een zusterkerk zich niet zou houden aan de norm. Kerken die de genoemde regel zouden aanvaarden maken elkaar niet verdacht, maar aanvaarden zo verantwoordelijkheid voor elkaar.

De Acta geven een breed verslag van deze bespreking, die plaats vond in drie ronden en waarbij meer afgevaardigden en observers het woord voerden dan bij welk ander onderwerp ook.

Het was niet de bedoeling en het bleek ook niet mogelijk om te komen tot een gezamenlijke conclusie, maar het was ondanks dat een openhartige gedachtenwisseling over een belangrijke zaak.

Wat de gereformeerde lidkerken betreft heeft deze bespreking nog een vervolg gehad in een informele samenkomst na de sluiting van de conferentie, waar overigens de afgevaardigden van de FRCA ontbraken. De vraag: moeten we toe naar één of meer sets van regels? heeft in dat verband brede aandacht gehad, waarbij de voorkeur uitging naar één stel regels.

- a. De volgende conferentie is gepland voor de eerste helft van september 1993, te houden in Seoul (Zd.Korea) op uitnodiging van de Presbyterian Church of Korea. Aan de Gereformeerde Kerken in Nederland is gevraagd om secunda roepende kerken te zijn.
- b. Besloten werd tot het instellen van een 'Committee on Theological Affirmation', met de opdracht om te onderzoeken of de ICRC mogelijk kan komen tot een uitspraak over de vraag 'Wat maakt een kerk tot ware kerk?' En: 'Wat zijn de consequenties van een dergelijke uitspraak voor kwesties als de toelating tot het avondmaal en het aanvaarden van attestaties?'
 Niet elke afgevaardigde was even gelukkig met deze commissieopdracht. Afgevaardigden van de CanRC en van de FRCA spraken uit geen enkele behoefte te hebben aan een dergelijke uitspraak van de ICRC. De zaak waar het om gaat is voldoende duidelijk onder woorden gebracht in de Ned. Gel. Bel., terwijl bovendien het gevaar dreigt dat de ICRC met zulke 'van boven af opgelegde uitspraken' de lidkerken voor de voeten gaat lopen. Een erkenning als ware kerk kan om zo te zeggen alleen 'van onderen op' worden uitgesproken.
 Anderen, m.n. de presbyterianen, zouden het zeer betreuren wanneer het voorgestelde onderwerp niet zou kunnen worden bestudeerd en besproken. Hun gedachte was: waar zouden we bang voor moeten zijn? Ten eerste zijn de uitspraken van de ICRC hooguit adviserend van karakter. Maar bovendien: als de ICRC niet vrij is om -óók op dit punt-tot conclusies te komen, dan spreekt ieder alleen tot zichzelf (aldus prof. Macleod).
- c. De Corresponding Secretary heeft de opdracht gekregen een Directory samen te stellen, waarin alle van belang zijnde gegevens over de lidkerken zullen worden samengebracht. Ook kreeg hij de opdracht om bij gelegenheid een 'newsletter' te doen verschijnen om lidkerken en observer-churches op de hoogte te brengen van gebeurtenissen en ontwikkelingen in de aangesloten kerken, ook op zendingsgebied.

12 De referaten

De avondzittingen van de conferentie zijn voornamelijk gebruikt voor de verschillende lezingen, die een grote variatie vertoonden voor wat betreft de behandelde onderwerpen. Onderscheiden thema's, waar de kerk van Christus in onze tijd op verschillende plaatsen in de wereld mee te maken heeft, kwamen daarbij aan de orde. Voorafgaand aan de referaten kregen verschillende kerken, voornamelijk observerchurches, gelegenheid zich nader aan de conferentie voor te stellen.

De lezingen werden gevolgd, meestal de volgende morgen, door vaak levendige en boeiende besprekingen. Daar bleef het overigens bij: conclusies werden niet overgenomen door de conferentie.

Vermeldenswaard is nog, dat tijdens de bespreking van het onderwerp 'Apartheid', het voorstel werd gedaan de bespreking te staken, en het referaat plus de discussie buiten alle publikaties te houden. Het voorstel van de praeses werd echter gevolgd, nl. dat deze lezing, evenals die van de andere sprekers, alsook het verslag van de discussie, zou worden opgenomen in de Acta, en dat de discussie zou worden voortgezet.

13 Conclusies

- a. In vergelijking met de vorige (Edinburgh 1985) heeft deze conferentie zich gekenmerkt door het afhandelen van de zaken m.b.t. de constitutie en de regelingen, die in Edinburgh niet aan de orde konden komen. De voorstellen zijn grondig en uitvoerig besproken, en omdat

op verscheidene momenten de al eerder genoemde tegenstellingen zich manifesteerden, heeft deze behandeling veel tijd gevraagd. Daardoor ook liet deze conferentie een soortgelijke spanning zien als de constituerende vergadering in Groningen 1982. Toch werd algemeen de goede sfeer geprezen waarin de vergadering zich mocht verheugen, mee door de openheid in de besprekingen.

- b. Wat het karakter van de conferentie betreft: ze is duidelijk niet een kerkelijke vergadering in de zin van onze kerkorde, die kerkelijke zaken op kerkelijke wijze heeft af te handelen. Weliswaar was door de Gereformeerde Kerken in Nederland in de aanvang de organisatie van een 'Gereformeerde Internationale Synode' gepland, maar al vóór de constituerende vergadering in Groningen 1982 bleek dat veel bezwaren op te roepen. De conferentievorm, zoals die sinds 1982 bestaat, lijkt het beste te beantwoorden aan de bedoeling van dit oecumenisch overleg, en aan de verwachtingen die men daarvan mag hebben.

Dat neemt niet weg, dat in de praktijk dit 'conferentiemodel' soms nog moeilijk te hanteren is. De vergadering kan besluiten nemen en conclusies trekken, maar het is nog eens nadrukkelijk bepaald, dat zulke uitspraken alleen adviserend, en nooit bindend zijn voor de lidkerken. Tegelijk is pure vrijblijvendheid een slechte zaak in dit opzicht.

Daar komt nog bij, dat sommige afgevaardigden -juist vanwege de huidige samenstelling van de conferentie-openlijk blijkt gaven zelfs van niet-bindende besluiten niets te willen weten. Zulke besluiten - ook al zijn het niet meer dan adviezen - zouden toch hun werking kunnen doen in de kerken, zelfs tegen kerkeraadsoordelen in.

Hoewel men begrip kan hebben voor een dergelijk gevoelen, willen wij daar toch niet in meegaan. Want weliswaar zou een minder kwetsbaar alternatief zijn een conferentie (of misschien wel een synode) van de vijf gereformeerde zusterkerken, zonder de presbyteriaanse kerken, zoals sommigen binnen de CanRC en de FRCA bepleiten, maar daarmee zouden we stellig tekort doen aan de oecumenische roeping van de kerk van Christus.

Verwondering over het wereldwijde werk van Christus, doet ons de aansluiting zoeken bij de concilies, de Synode van Dordrecht 1618/ 19 met haar internationale karakter en bij de gereformeerde praktijk in de 19e en de eerste helft van de 20ste eeuw.

Het is onjuist om de G.O.S. op dit punt een waarschuwingsbaken in zee te noemen. In 1946 gestart als vergadering van drie gereformeerde kerkverbanden in de wereld, is ze spoedig uitgegroeid, ook met kerken van 'presbyteriaanse' signatuur. Maar dat de G.O.S. inmiddels wel gestrand is, is niet te wijten aan die 'gemengde samenstelling' en evenmin aan een ondeugdelijke grondslag. Het zijn niet de presbyteriaanse kerken geweest die er aan hebben meegewerkt, dat binnen de G.O.S. de vrijzinnigheid een legale plaats kreeg - integendeel! Juist deze kerken hebben in de afgelopen jaren de één na de ander de G.O.S. verlaten, omdat een gereformeerde kerk ruimte vroeg voor wat nergens in de kerk van Christus, waar ook ter wereld, toelaatbaar is.

- c. Om verschillende redenen werd van diverse kanten het conferentie-karakter van deze vergadering gewaardeerd. Geen enkele afgevaardigde heeft ook maar één woord laten vallen, dat de suggestie zou kunnen geven van een kerkelijke vergadering met bindende besluiten. Ook de Nederlandse delegatie niet. De G.S. van

Spakenburg-Noord 1987 had deputaten BBK opgedragen „te blijven bevorderen dat bij constituering van de samenkomsten de afgevaardigden instemming met de grondslag betuigen”.

Maar het samen staan op de grondslag van de ICRC blijkt voor een aantal lidkerken nog zo'n gevoelige kwestie te zijn, dat de uitvoering van de door de G.S. gegeven opdracht veel problemen zou hebben gegeven.

De opdracht „erop toe te zien en te bevorderen dat de overeengekomen regels worden nageleefd” heeft als zodanig niet veel moeite gegeven. Moeilijker was het voor de vergadering om de regels zo te formuleren, dat allen zich daarin konden vinden. Die eenstemmigheid is dan ook niet op alle punten bereikt. En gezien de uiteenlopende standpunten was dat eigenlijk ook niet te verwachten. Althans op deze conferentie niet. We hopen dat op een volgende conferentie zal blijken dat alle lidkerken con amore willen meewerken op basis van de nu gemaakte afspraken.

- d. Het is te betreuren dat de conferentie op geen enkele wijze met een getuigenis naar buiten is getreden. De secretaris van het Interim Committee verdient de eer er bij de sprekers op aangedrongen te hebben om hun referaten te voorzien van conclusies, die eventueel door de conferentie aanvaard zouden kunnen worden. Bovendien bevatten de lezingen voldoende materiaal voor een dergelijk getuigenis.

Ondanks het feit dat het zelfs in de grondslag van de ICRC als doel wordt genoemd, is het er niet van gekomen. Alles wat gezegd is, is voor rekening gelaten van de sprekers. De vergadering heeft niets uitgesproken. Prof. Macleod (FCS) typeerde de conferentie in dit verband als een `talkmg-show`.

- e. Toch heeft deze conferentie zeker samenbindend gewerkt. Ook de observers konden volop meedenken en meespreken, en niemand behoefde om een van de Heilige Schrift of de gereformeerde confessie afwijkend getuigenis te worden vermaand. M.n. de afgevaardigden van kerken die de laatste jaren nog geworsteld hebben binnen de G.O.S. hebben dat als een verademing ervaren.

De verschillen van inzicht lagen m.n. op het niveau van erkenning en samenwerking. Een grote rol speelde de vrees voor het verliezen van eigen identiteit en zelfstandigheid. Het werk van de studiecmissie over `de kerk' (zie 11 b) en de bespreking van het resultaat daarvan in Seoul kan, onder de zegen van de Here, de door Christus geboden eenheid tussen Schriftgetrouwe kerken zeker bevorderen.

J. de Gelder

O.J. Douma

Bijlage 6

Rapport van drs. A. Kampen en drs. G. Kwakkel aan de Eglise Réformée Confessante au Zaïre

27 juli 1989 - 8 september 1989.

Inhoud

- 1 Woord vooraf
- 2 Inleiding
- 3 Algemeen overzicht
 - 1 Geschiedenis

- 2 Huidige toestand
 - 3 De Zaïrese cultuur
 - 4 Kerkelijke situatie
 - 1 Geschiedenis
 - 2 Huidige situatie
 - 3 Relatie met „Comité Zuidhom"
 - 4 Relatie met de RCUS
 - 5 Kerkelijke structuur
 - 6 Belijdenisgeschriften
 - 7 Sacramenten
 - 8 Kerkdiensten en onderwijs
 - 9 Erkenning door de overheid
 - 5 Séminaires
 - 6 Conclusies en voorstellen
 - 7 Reisverslag
 - 8 Lijst van gebruikte afkortingen
 - 9 Bijlagen
 - 1 Kaart van Afrika
 - 2 Kaart van Zaïre
- 1 Woord vooraf
L.S.

Bij dezen ontvangt u het verslag van de visitatiereis naar Zaïre, die ondergetekenden gemaakt hebben in opdracht van de deputaten voor de Betrekkingen met de Buitenlandse Kerken. Het is ons niet mogelijk iedereen dank te zeggen voor de medewerking die is gegeven. We willen enkele uitzonderingen maken: In de eerste plaats de broeders en zusters van de Eglise Réformée Confessante au Zaïre. Zij hebben ons tijdens ons verblijf in Zaïre op allerlei manieren en in alle mogelijke omstandigheden geholpen. Hun hulp is van onschatbare waarde geweest. Daardoor was het mogelijk een goed beeld van de ERCZ te krijgen. Verder willen we noemen ds. en mw. Kooij te Capelle aan de IJssel. Hun adviezen bij de voorbereiding van de reis hebben ons werk zeer vergemakkelijkt. Tenslotte, maar niet in de laatste plaats, gaat onze dank uit naar onze Vader in de hemel. Hij heeft ons bewaard op al onze wegen. Alleen Hem zij de eer toegebracht. Zijn werken zijn, ook in Zaïre, zeer groot!

november 1989

Groningen, A. Kampen
Kampen, G. **Kwakkel**

2 Inleiding

(Acta G.S.Spakenburg-Noord 1987, blz. 439/440).

„6.4.2 Zaïre.

Tot de taak van deputaten behoort ook het stimuleren van kerkreformerend werk vanuit Frankrijk. Volgens deputaten kan de kerk genaamd „Eglise Réformée Confessante au Zaïre" geacht worden hieronder te vallen. Deze plaatselijke kerk is gevestigd te Lubumbashi, het vroegere Elisabethville. Deze kerk is geïnstitueerd in 1984 als vrucht op het werk van ds. A. Kayayan, predikant van de Eglise Réformée de France, de ERF. Ds. Kayayan richtte Franstalige uitzendingen op met name Zaïre, verzorgde voorts een periodiek, „Perspectives Réformées" en voerde een uitgebreide correspondentie. Dit alles ging uit van de organisatie Back to God Hour" van de Christian Reformed Churches in de Verenigde Staten.

De kerk te Lubumbashi heeft evenwel contact met de kleine „Reformed Church in the USA". Mede op grond van verkregen advies doen de deputaten geen pogingen rechtstreeks contact te zoeken met de plaatselijke kerk te Lubumbashi.

Een particulier comité te Zuidhom biedt via de Reformed Church in the USA materiële steun aan de kleine Afrikaanse kerk.

Wij stellen voor aan nieuw te benoemen deputaten op te dragen verdere ontwikkelingen in Zaïre te volgen."

Art. 138 (Acta G.S.Spakenburg-Noord 1987, blz. 160):

„Besluit:

Nieuw te benoemen deputaten op te dragen, het kerkreformerend werk in Zaïre vanuit Frankrijk te blijven stimuleren en de verdere ontwikkelingen van de Eglise Réformée au Zaïre te volgen... De synode neemt het commissievoorstel met algemene stemmen aan".

Deputaten hebben kennis genomen van een tweetal rapporten die in de verslagperiode zijn verschenen, te weten:

1. Verslag van een bezoek dat ds.A.Kooij van Capelle aan de IJssel en zr. H.E. Kooij-Oggel in augustus/september 1986 in opdracht van het „Zaïre-comité" te Zuidhom aan Zaïre hebben gebracht.
2. Verslag dat een afvaardiging van „De Verre Naasten" heeft gemaakt van een oriëntatiereis aan Zaïre in 1988.

Tevens ontvingen deputaten in oktober 1988 een brief van de Eglise Réformée Confessante au Zaïre met o.m. een verzoek om een officiële relatie met onze kerken en om geestelijke en materiële hulp.

In dezelfde tijd hebben deputaten een bespreking gehad met ds.R. Grossmann van de Reformed Church in the United States (RCUS). Dit kerkgenootschap heeft in het verleden veel steun verleend aan de ERCZ. Ook zijn er besprekingen geweest met ds. en zr. Kooij. Verder werd een vergadering bezocht, uitgeschreven door DVN, waar samen met de zendende kerken, het CvO, het CvS en deputaten BBK gesproken is over eventuele activiteiten t.a.v. Zaïre.

Teneinde de generale synode met een verantwoord advies te kunnen dienen hebben deputaten een tweetal broeders uitgezonden, die aan de hand van een vragenlijst een zo uitgebreid mogelijk onderzoek moesten doen naar de situatie, waarin deze kerk zich bevindt, in hoeverre een nauwere relatie mogelijk is en welke hulp eventueel kan worden verleend.

Het was de bedoeling dat deze broeders, drs. A. Kampen te Groningen en drs. G. Kwakkel te Kampen drie à vier weken in Zaïre zouden verblijven. In een later stadium vroeg „De Verre Naasten", of ir. J. Mul met hen mee mocht reizen. Mul zou dan samen met Kampen zes weken in Zaïre verblijven om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van landbouwprojecten in Zaïre.

Een en ander heeft er toe geleid, dat deputaten op 27 juli 1989 naar Zaïre vertrokken, terwijl zij op verschillende data zijn teruggekeerd, namelijk Kwakkel op 26 augustus en Kampen op 8 september.

3 Algemeen overzicht

1 Geschiedenis

Zaïre, het vroegere Belgisch Kongo, werd onafhankelijk op 30 juni 1960. Vijf dagen later kwam het leger in opstand. Daarop grepen de Belgen in. Door de Verenigde Naties werden troepen gestuurd om de orde te handhaven. Er volgden jaren van strijd, totdat tenslotte Mobutu de macht greep. In 1970 werd hij officieel tot president gekozen. In oktober 1971 werd de Democratische Republiek Kongo de Republiek Zaïre.

De uitvoerende macht berust bij de Conseil National Législative. Deze bestaat uit 310 leden die voor een periode van vijf jaar worden gekozen. Sinds 1970 is slechts één politieke partij toegestaan. Het is de Mouvement Populaire de la Révolution (MPR). Het centrale orgaan van de MPR is het 80 leden tellende Comité Central, dat alle beslissingen neemt. Zaïre bestaat uit zeven provincies. Aan het hoofd van elke

provincie staat een commissaris. De hoofdstad van het land, Kinshasa, heeft een gouverneur.

2 Huidige toestand

Het reusachtige land behoort, ondanks zijn vele bodemschatten, tot de landen in de wereld waar de grootste armoede heerst. Het gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking bedraagt ongeveer 320 gulden per jaar, tegen 1160 gulden in het naburige Zambia, dat eveneens tot de arme landen wordt gerekend. Naar schatting 40% van de bevolking is ondervoed. Tegelijk bedraagt de buitenlandse schuld 16 miljard gulden. Toen Zaïre in 1960 plotseling onafhankelijk werd, ontstonden chaotische toestanden. Sinds Mobutu in 1965 tijdens een burgeroorlog de macht greep, is er heel wat mis gegaan. In 1971 besloot men het land 'authentiek Afrikaans' te maken. Buitenlandse kleren werden verboden. Mensen, straten en steden kregen nieuwe, Afrikaanse namen. Het land Zaïre draagt alle sporen van een grondig verziekte economie. Terwijl het voor de onafhankelijkheid op ruime schaal landbouwproducten exporteerde, is het sinds de jaren zeventig niet meer in staat voldoende voedsel voor de eigen bevolking te produceren en moet het jaarlijks miljoenen dollars besteden aan importen.

Steevast schrijft Mobutu de economische problemen toe aan corruptie. Deze is in derdaad een plaag. Regelmatig worden er dan ook 'anti-corruptiecampagnes' gevoerd. Vrijwel steeds zijn het echter lagere ambtenaren die gearresteerd en bestraft worden aan de top worden de bestaande praktijken rustig voortgezet. Bezoekers krijgen onder meer het advies geen brieven via de post te verzenden, omdat de postzegels er meestal worden afgehaald en opnieuw verkocht. Momenteel wordt Mobutu in toenemende mate geconfronteerd met een omvangrijke generatie van ontevreden jongeren. De president meent dat dezen hun kalmte wat zullen bewaren als ze maar vaak genoeg worden herinnerd aan het Belgische kolonialisme, dat ze nooit aan den lijve hebben ondervonden. Ook is er een groeiende onrust onder het werkende deel van de bevolking. Onlangs braken wilde stakingen uit in ziekenhuizen en aan de universiteit.

3 De Zaïrese cultuur

De overgrote meerderheid van de bevolking in Zaïre vormen de Bantoes. Ze zijn onderverdeeld in verschillende stammen, elk met eigen gebruiken. Een stam is op zijn beurt onderverdeeld in clans. De leden van een clan hebben een saamhorigheidsgevoel dat gebaseerd is op een mythische gemeenschappelijke voorouder. Clans worden verdeeld in linéages, waarvan de leden in elkaars buurt wonen en een reële gemeenschappelijke voorouder hebben. Meestal is de afstamming patriarchaal (een kind behoort tot de familie van de vader).

Binnen een linéage is er een heel groot solidariteitsgevoel. De linéages zijn belangrijk voor wat betreft het gebruik van de grond. Men mag de grond van zijn voorouders gebruiken. Sinds 1973 is alle grond officieel van de staat, maar in de praktijk maakt dat weinig verschil uit.

Huwelijken zijn een verbintenis tussen twee linéages. De familie van de man richt zich tot de familie van de vrouw om te onderhandelen over de bruidsschat. Het gaat gewoonlijk om geld, kleding en andere gebruiksvoorwerpen en vooral veel bier voor het feest.

Oorspronkelijk bestond de bruidsschat uit die dingen die door de man zelf opgebracht konden worden. Tegenwoordig is trouwen echter een dure aangelegenheid geworden. De bedragen, die gevraagd worden, zijn onbetaalbaar. Het resultaat is, dat er nog maar weinig traditionele huwelijken worden gesloten en men gaat samenwonen. Als er dan een kind is, gaat men trouwen, want dan is de bruidsschat beduidend lager. Er worden meer dan

200 talen en dialecten gesproken in Zaïre. Elke Zaïrees spreekt van huis uit de taal van zijn stam. Daarnaast kent hij vaak een van de regionale talen, zoals Kikongo, Lingala, Kiluba, Tshiluba of Swahili. In de steden, zoals Kinshasa, leren de kinderen vaak alleen de streektaal Lingala. De tweede officiële taal is het Frans. Op de lagere school wordt les gegeven in de streektaal. Op de middelbare school is Frans de voertaal.

4 Kerkelijke situatie

1 Geschiedenis

Ds. Aaron Kayayan begon in 1976 Franstalige radio-uitzendingen te verzorgen onder auspiciën van „The Back to God Hour” en onder de titel „Perspectives Réformées”. Tot 1983 woonde hij in Frankrijk en vertrok daarna naar de Verenigde Staten, waar hij zijn arbeid voortzette. Hoewel de radio-uitzendingen in eerste instantie speciaal voor Europa bestemd waren, bleek al gauw dat er ook grote belangstelling voor bestond in de vroegere Franse en Belgische koloniën in Afrika. Een steeds groter wordend aantal mensen vroeg ds. Kayayan om hulp bij het stichten van kerken, zodat ze de bijbelse boodschap, die ze via de radio hoorden, konden doorgeven.

In het midden van de zeventiger jaren kwam in de stad Lubumbashi in Zaïre een groep luisteraars regelmatig bij elkaar. Zij waren verontrust over de gang van zaken in de kerken waarvan zij tot op dat moment lid waren. De Tien Geboden werden niet meer aan de gemeente voorgehouden; er was een sterke invloed van het horizontalisme en van het heidendom. Aanvankelijk wilden de verontrusten proberen invloed uit te oefenen in hun eigen kerken. Al gauw bleek dat dit onmogelijk was. Na ernstig beraad werd dan ook besloten te breken met die kerken. Nadat men advies had ingewonnen bij ds. Kayayan, ging men apart vergaderen. Op zondag 24 april 1977 kwamen de broeders voor het eerst bijeen.

Uit hun midden is de Eglise Réformée Confessante au Zaïre (ERCZ), die officieel sinds 1984 bestaat, geboren. In 1984 keerde namelijk één van de twee op dit moment dienstdoende predikanten, ds. Kishimba, terug uit Frankrijk, waar hij een theologische opleiding in Aix-en-Provence had ontvangen. Zijn collega Illunga volgde in 1985.

Naast geestelijke steun ontvangt de ERCZ ook financiële steun. Ds. Kishimba in Lubumbashi ontvangt maandelijks een bijdrage van de RCUS, evenals de ouderlingen N’Kulu (Lubumbashi), Bankma (Mbuji Mayi) en Paswa (Kananga). Ds. Illunga wordt door Zuidhom financieel ondersteund. In de afgelopen jaren hebben de ERCZ een aantal malen bezoeken gehad van delegaties uit het buitenland. Uit de Verenigde Staten hebben de predikanten A. Kayayan, P.H. Treick en M. Koerner een bezoek gebracht. Uit Frankrijk kwam ds. M. Longeiret, terwijl twee jaren geleden ds. en mevrouw Kooij enige weken in Lubumbashi en omgeving zijn geweest. Daarnaast heeft ook een delegatie van „De Verre Naasten”, bestaande uit de heren De Graaf en Hummelen zich op de hoogte gesteld. Dit in het kader van mogelijke hulpverlening en ontwikkelingswerk.

Juist persoonlijke contactoefening blijkt altijd weer van het grootste belang.

2 Huidige situatie

Volgens de officiële opgave in de brief die deputaten van de ERCZ ontvingen, zijn er 30 gemeenten. Hoeveel gemeenten de ERCZ telt, is niet precies bekend. Het gemiddelde aantal leden, de kinderen inbegrepen, bedraagt per gemeente 200. Het overgrote deel van deze gemeenten ligt in de provincie Shaba in het zuidoosten van Zaïre. Verder bevinden zich ook gemeenten in de provincies Kasai-Oriental, Kasai-Occidental en in de hoofdstad Kinshasa. Het totale aantal leden zal dus tegen de 6000 bedragen.

Bij het bezoek dat door een van de deputaten tijdens een reis naar Noord-Shaba werd gebracht, bleek dat er veel meer gemeenten zijn dan tot dusver was aangenomen. Niet alleen in dat deel van Zaïre, maar ook nog veel noorderlijker, zijn gemeenten van de ERCZ. Deze gemeenten zijn niet door deputaten BBK bezocht. Het aantal leden van de ERCZ is dus niet bekend. Volgens een voorzichtige schatting ligt het aantal leden tussen 12.000 en 15.000 verdeeld over een groot aantal gemeenten.

Het kan op het eerste gezicht vreemd lijken, dat het preciese aantal gemeenten niet bekend is. Toch is dat niet zo vreemd als het lijkt, wanneer men maar de bijzondere situatie in Zaïre verdisconteert. De afstanden zijn erg groot; het land is zo'n vijf keer zo groot als Frankrijk. Bovendien is de infrastructuur erg slecht: weinig goede wegen, nauwelijks telefoonverbindingen en een slecht functionerende postdienst. In zo'n situatie kan het maanden of zelfs jaren duren, voordat men weet hoe het kerkelijk leven zich op een afstand van vijfhonderd of duizend kilometer ontwikkelt. Daar komt nog bij dat de Zaïrezen niet gewend zijn de dingen zo duidelijk en officieel te organiseren als bij ons de gewoonte is.

Met betrekking tot de ambtelijke bearbeiding kan het volgende opgemerkt worden. Er zijn tot nu toe slechts twee predikanten, ds. Kishimba Nyombo Kasantika en ds. Illunga Ntala-a-Kuibondo, die beide in Lubumbashi wonen. De rest van de gemeenten heeft geen eigen herder en leraar. Het gemeentelven wordt daar geleid door de ouderlingen, van wie er een of twee zijn aangesteld als „ancien responsable". Deze „ancien responsable" leidt de eredienst en verzorgt de prediking. In de meeste gevallen draagt hij een preek voor die hijzelf geschreven heeft; soms beperkt hij zich tot het voorlezen van preken van een van de twee predikanten of van ds. Kayayan. In de provincie Shaba heeft de „ancien responsable" niet het recht de sacramenten te bedienen. Daarvoor is de aanwezigheid van een van de beide predikanten vereist. In de beide provincies Kasai, duizend kilometer van Lubumbashi, worden doop en avondmaal wel door een „ancien responsable" bediend.

De ouderlingen, die de gemeenten soms op zeer ijverige wijze leiden, danken heel hun vorming aan de uitzendingen en publikaties van ds. Kayayan. Een enkele maal hebben zij één of andere theologische cursus gevolgd. Het zal duidelijk zijn, dat er een groot gebrek aan theologische vorming en kader is.

Van minstens even groot belang is het gebrek aan ervaring. Men heeft nauwelijks praktische kennis met betrekking tot het organiseren van het kerkverband, de financiën en de kerkelijke tucht. Daar komt nog bij, dat men geneigd is te denken in de oude kaders van het stamverband. Het is in Zaïre een als normaal geaccepteerd verschijnsel, dat wie de leiding heeft, helemaal alleen beslissingen neemt en met de financiële middelen doet wat hem belieft. Daarom moet steeds gevochten worden tegen de verleiding naar de macht te grijpen en zichzelf te verrijken.

In dit verband hebben deputaten verschillende keren te maken gekregen met ernstige problemen. Ze hebben geprobeerd adviezen te geven, zowel in Lubumbashi als in Mbuji Mayi en Kananga. Deputaten hebben de indruk, dat de problemen het grootst zijn in beide laatstgenoemde plaatsen. Dat is ook wel te begrijpen, omdat de predikanten daar ver vandaan wonen en de sanerende invloed van contacten met buitenlandse broeders daar veel geringer is geweest. Toch brengt dit alles deputaten beslist niet tot een negatief oordeel over de ERCZ als geheel. De bereidheid om te luisteren naar de Schrift en om te leren van de ervaring van de Gereformeerde Kerken was daarvoor veel te duidelijk aanwezig. De financiële en materiële problemen zijn bijzonder groot te noemen. De kerkdiensten worden gehouden in oude, vervallen schoollokalen, en soms in de open lucht. Een enkele gemeente heeft een eigen kerkgebouwtje, dat men zelf heeft gebouwd. Waar dat niet het

geval is, moet men van anderen huren. Omdat vrijwel niemand een vervoermiddel heeft, moet alles te voet worden gedaan. Verreweg de meeste gemeenteleden zijn werkloos. Een en ander heeft als gevolg, dat men zelf niet kan voorzien in het levensonderhoud van de ambtsdragers die full-time in dienst van de kerk werken. Verder is er een groot gebrek aan bijbels, liederenbundels, boeken en brochures, materiaal voor het onderwijs aan de kinderen enz.

Ook de gezondheidstoestand laat veel te wensen over. Met name in Noord-Shaba is die verontrustend. De sterfte onder de kleine kinderen is zeer hoog. Overal heersen ziekten zoals malaria, cholera, gele koorts enz. Ziekenhuizen en poliklinieken hebben geen personeel en medicijnen, zodat er op medisch gebied weinig gedaan kan worden.

Deputaten hebben vele concrete verzoeken om hulp ontvangen. Het is niet uitgesloten, dat men wel eens te veel vroeg in plaats van zelf initiatieven te ontplooiën. Toch moet al dat vragen naar de mening van deputaten niet te negatief beoordeeld worden. Men kan er veel begrip voor hebben, als men let op de schrijnende armoede, die haast elk initiatief onmogelijk maakt. Daarbij kan zelfs de ondervoeding een rol spelen. Verder moeten de buitenlandse gasten in de ogen van de Zaïrese broeders en zusters onmetelijk rijk zijn. Dan is het te begrijpen dat men vraagt om concretisering van de christelijke naastenliefde op allerlei vlak.

3 Relatie met „Comité Zuidhom"

Toen ds. Kayayan in Parijs was, zocht hij kerken die bereid waren een Zaïrese student in Aix-en-Provence financieel te ondersteunen. Een comité in onze kerken, „Vrienden van Aix", richtte zich tot de zendende kerk van Drachten, die op haar beurt de Gereformeerde kerk van Zuidhom aanzocht. De kerkeraad van Zuidhom besloot toen dat student Illunga op kosten van Zuidhom in Aix kon studeren. Momenteel wordt ds. Illunga nog steeds door de Gereformeerde kerk te Zuidhom financieel ondersteund. Zuidhom doet dat door regelmatig een kerkcollecte te houden. Een comité in die plaats zorgt voor contact met ds. Illunga en zijn gemeente Kampemba in Lubumbashi. Op verzoek van het „Comité Zuidhom" brachten ds. en mw. Kooij een bezoek aan Zaïre.

4 Relatie met de RCUS

Ds. Kayayan zocht, toen hij in Amerika was gearriveerd, naar kerken die ds. Kishimba en enkele ouderlingen financiële steun wilden verlenen. Hij kwam terecht bij de RCUS. Rev. R. Grossmann van de RCUS bracht tweemaal een bezoek aan ons land om het werk in Zaïre van Zuidhom en de RCUS te coördineren. Momenteel is er nog steeds een goed contact met de RCUS.

Ook werd er door het Zaïre Administration Committee een vergadering in Chicago belegd om met ds. Kayayan te komen tot bepaalde afspraken. Deze afspraken zijn als bijlage bij dit rapport gevoegd. De vergadering in Chicago werd ook door ds. Kooij bijgewoond.

5 Kerkelijke structuur

Elke gemeente heeft een kerkeraad bestaande uit ouderlingen en diakenen. Het onderscheid tussen „brede" en „smalle" kerkeraad kent men niet. In vacante gemeenten hebben een of twee „anciens responsables" de leiding.

Een aantal kerken vormen een „consistoire", te vergelijken met een classis bij de GKN. Het kerkverband van de ERCZ telt drie particuliere synodes („synode régional"). Verder kent men ook de generale synode („synode général"). De generale synode is in 1987 voor het eerst bijeen geweest. De bedoeling was, dat er in het najaar van 1989 weer een synode gehouden zou worden. Door allerlei omstandigheden zal die wel uitgesteld worden tot in 1990. De lopende zaken worden behartigd door diverse comités, namelijk het Comité d'Administration (alle officiële communicatie met het buitenland moet plaats

vinden via dit comité), het Comité de Finances, het Comité de Mission, het Comité Diaconal (dat alle verzoeken om materiële hulp moet beoordelen) en het Comité de Publications. Zij functioneren nog niet allemaal even goed. Genoemde comités zijn tot stand gekomen op aanbeveling van (met name) de broeders van de RCUS. Verder kan hier nog genoemd worden de Représentance Légale, de officiële vertegenwoordiging richting Zairese overheid, die behartigd wordt door ds. Kishimba. Men streeft ernaar om in de meerdere vergaderingen regelmatig bij elkaar te komen. In de praktijk is dat echter vrijwel niet haalbaar, wegens de slechte infra-structuur van Zaïre. Ook de kosten van vervoer vormen een groot probleem. Ds. Kayayan heeft een franstalige bewerking gemaakt van de kerkorde van de Christian Reformed Churches. Deze uitgave is officieel door de ERCZ als kerkorde aanvaard. De ERCZ beschikt dus officieel over een kerkorde die als gereformeerd gekwalificeerd kan worden. De vraag in hoeverre deze kerkorde bekend is en gehanteerd wordt of zelfs kan worden, is moeilijk te beantwoorden. In elk geval werd er soms wel uit geciteerd. Verder hebben de broeders van de RCUS dertien basisregels voor gereformeerde kerkregering geformuleerd en via Zuidhom naar Zaïre gestuurd.

Deputaten hebben deze basisregels als uitgangspunt voor hun instructies in de „séminaires" genomen. ,

Op basis van de ervaringen die deputaten hebben opgedaan tijdens de „séminaires" en tijdens vele gesprekken kan gesteld worden, dat er nog veel onbekendheid met het gereformeerd kerkrecht is. Maar de hartelijke wil om naar het gereformeerd kerkrecht te leven en daarin onderwezen te worden, was duidelijk constateerbaar.

6 Belijdenisgeschriften

De Heidelbergse Catechismus, de Nederlandse geloofsbelijdenis en de Franse geloofsbelijdenis (Confession de la Rochelle), en de Dordtse Leerregels zijn officieel door de ERCZ als belijdenisgeschriften aanvaard. Een gemeente die tot het verband van de ERCZ wil worden toegelaten moet officieel met deze belijdenisgeschriften in stemmen.

Een duidelijk voorbeeld van het functioneren van de belijdenisgeschriften hebben deputaten gezien rond de toelating van een predikant die van de Methodisten was overgekomen. Met achterlating van zijn salaris had hij gekozen voor de ERCZ. Een deel van zijn gemeente was hem gevolgd. Samen vormen zij nu de wijkgemeente van Kikoma in Lubumbashi. De overgekomen predikant gaat wel voor in de dienst, maar is nog niet officieel toegelaten als predikant. Zijn huidige status is dus te vergelijken met die van een „ancien responsable". Hij kan volgens de beide predikanten nog niet worden toegelaten, omdat hij nog vragen heeft bij de leer van de uitverkiezing. Hij zal eerst nog nader onderwezen en geëxamineerd moeten worden door de „consistoire" van Lubumbashi of door de „Synode Régional" van de provincie Shaba. Deputaten konden dus constateren, dat de zaak van zijn toelating serieus werd aangepakt. Hoe het gesteld is met de kennis van de belijdenisgeschriften is moeilijk te beoordelen. Aan de ene kant valt te verwachten, dat de kennis niet erg groot is. De ERCZ is nog een heel jong kerkverband. Verder zijn er maar weinig exemplaren van de belijdenisgeschriften in het Frans beschikbaar, om over de vertalingen in de regionale talen maar te zwijgen. Vooral aan exemplaren van de Dordtse Leerregels is groot gebrek.

Het meest werd echter gevraagd naar uitgaven van de Heidelbergse Catechismus. Aan de andere kant betekent dit niet, dat het met de kennis van de gereformeerde leer slecht gesteld is. Men krijgt die kennis via het uitstekende onderwijs van ds. Kayayan. De ene ouderling heeft ongetwijfeld veel meer kennis dan de ander. Toch kan gesteld worden, dat de kennis van

de gereformeerde leer, dus van de inhoud van de belijdenisgeschriften, wel degelijk aanwezig is, zij het niet overal in even sterke mate. Dit bleek duidelijk uit de gevoerde gesprekken en uit de vragen die aan deputaten gesteld werden. En wat het meest essentieel is: men buigt voor het gezag van de Heilige Schrift en laat zich daaruit onderwijzen.

7 Sacramenten

De doop wordt aan de jonge kinderen bediend. Het avondmaal is alleen voor volwassenen bestemd. Vraagt iemand om toegang tot het avondmaal, dan volgt er een soort onderzoek naar de beweegredenen. Aangezien het overgrote deel van de gemeenten het zonder predikant moet stellen, is er slechts zelden sprake van doopsbediening en avondmaalsviering.

8 Kerkdiensten en onderwijs

De gemeenten van de ERCZ komen één keer per zondag bijeen voor de eredienst. Vaak zijn er ook door de week vele activiteiten, waaronder een tweede kerkdienst.

Deze draagt in de wijkgemeente van Kampemba meer het karakter van een „leerdienst“.

De liturgie lijkt sterk op die van Calvijn en die van de Franse gereformeerde kerken. Ds. Kayayan heeft een boek met liturgische formulieren gemaakt. Deputaten hebben niet kunnen constateren, dat deze formulieren ook gebruikt worden. In elk geval probeert men er soms wel van te leren.

De meeste gemeenten hebben een of twee kerkkoren, die tijdens de dienst een aantal keren zingen. Ook worden er psalmen en gezangen door de gemeente gezongen. De Geneefse melodieën kent men lang niet overal. Het is overigens de vraag, of dit noodzakelijk is. Zairezen houden veel van zingen en doen dat op hun manier.

In de gemeente van Kananga had een ouderling de psalmen in de streektaal vertaald en zong men wel op de melodieën van Genève. Dit deed heel vreemd aan in die omgeving.

Deputaten hebben de preken slechts gedeeltelijk kunnen volgen. Soms werd er uitsluitend in een regionale taal gepreekt; in andere gevallen zowel in het Frans als in een regionale taal. Een enkele keer kregen deputaten een Franstalige samenvatting van de gehouden preek. Al met al hebben deputaten toch een goede indruk van de preken gekregen. De preken waren eenvoudig en anders van opzet dan wij in Nederland gewend zijn. Dat is ook heel begrijpelijk gezien de situatie en de andere, soms ook gebrekkige opleiding. Maar de preken waren wel Schriftuurlijk van inhoud.

Het onderwijs aan de jeugd begint al op jonge leeftijd. Vaak is er voorafgaand aan de kerkdienst „Ecole de dimanche“, die niet geleid wordt door de predikant maar door een „moniteur“. Het overige catechetisch onderwijs wordt volgens ontvangen informatie normaliter wel door de predikant verzorgd of door een van de ouderlingen.

In Kampemba bleek men zoiets als een jeugdvereniging te kennen. Verder zijn in de meeste gemeenten de vrouwen op de een of andere manier georganiseerd. Daarbij wordt zeker aan gezamenlijke studie gedaan.

9 Erkenning door de overheid

De ERCZ beschikt nog niet over de „personalité civile“, de vereiste erkenning door de overheid. Officieel heeft een kerkgemeenschap die de „personalité civile“ niet heeft niet het recht van vergadering. In een aantal gevallen heeft dit tot problemen geleid.

Veel hangt hierbij af van de houding van de plaatselijke autoriteiten en van de gang van zaken in de kerk zelf. Hoe meer moeilijkheden er binnen de kerk zijn, hoe moeilijker ook de overheid gaat doen.

Op sommige plaatsen heeft men zich voor een tijdelijke oplossing gewend tot een ander kerkgenootschap. Zo worden de gemeenten in Lubumbashi gedekt door het document van de Bible Baptists. Hiervoor moet betaald worden. Men is zich bewust van het risico dat deze gang van zaken met zich meebrengt, maar ziet geen andere mogelijkheid. Overigens hebben de broeders wel gezegd dat de regering geen beslag legt op de kerkgebouwen zolang de kerk nog niet erkend is.

De erkenning van de ERCZ kan worden versneld als de Gereformeerde kerken in Nederland haar erkennen als zusterkerk en dat DVN officieel verklaart ontwikkelingsprojecten in Zaïre te zullen beginnen. In dat geval zal de Zaïrese regering kunnen zien, dat de ERCZ een serieuze kerk is en geen sekte.

5 Seminaires

In Zaïre kregen deputaten herhaaldelijk het verzoek instructie te geven over allerlei zaken uit het kerkelijk leven. Hoewel dat niet direct tot hun opdracht behoorde, hebben zij gemeend aan deze verzoeken gehoor te moeten geven. Daarbij speelde ook de overweging een rol, dat deputaten veel zouden kunnen hebben aan de vragen die tijdens de „séminaires" gesteld zouden worden. Die vragen zouden hen kunnen helpen bij het vormen van een goede indruk van de situatie. Een en ander was trouwens al van te voren in sectie IV van BBK besproken. Door deputaat Kwakkel werden in de plaatsen Lubumbashi en Likasi en Kananga „séminaires" (cursussen) gegeven aan ambtsdragers. Onderwerpen: Kerkelijke ambten, kerkelijke vergaderingen, kerkelijke financiën, leer en tucht, kerkorde. Er was veel belangstelling voor de séminaires. Ook werden er veel vragen gesteld.

Tijdens zijn verblijf in Noord-Shaba werd door deputaat Kampen in de plaats Mulongo een séminaire gegeven over kerkelijke ambten, leer en tucht.

Geconstateerd kon worden, dat er grote behoefte aan goede voorlichting is.

6 Conclusies en voorstellen

1. Deputaten mogen getuigen van het wondere werk van de Heilige Geest in Zaïre. Zonder de persoonlijke aanwezigheid van een gereformeerde zending is een gemeenschap van kerken ontstaan die voldoet aan de kenmerken van de ware kerk naar art. 29 NGB. Dat wil niet zeggen dat de ERCZ een kerkgemeenschap zonder gebreken is. Tijdens hun verblijf in Zaïre drong zich aan deputaten herhaalde malen de vergelijking op met de situatie in de Afscheiden kerken na 1834. Ook toen een enorm gebrek aan goed geschoolde gereformeerde predikanten. Ook toen grote armoede en gebrek aan praktische kennis met betrekking tot de organisatie van het kerkverband en de kerkelijke tucht. Gebreken genoeg. Maar toch zal niemand ontkennen, dat die kerken gereformeerde kerken waren, de ware kerk van Christus in Nederland. Er was immers de hartelijke begeerte om terug te keren naar de Schrift, de gereformeerde belijdenis en de gereformeerde kerkregering. Er waren broeders die anders wilden.

Maar de lijn was duidelijk en de ontwikkeling goed. De „drie kenmerken" konden als de regel beschouwd worden. Hetzelfde kan volgens deputaten van de ERCZ gezegd worden. Daarom stellen zij voorpositief te reageren op het officiële verzoek om contact dat de ERCZ in haar brief van oktober 1988 tot de Gereformeerde Kerken in Nederland gericht heeft.

Het contact kan volgens deputaten nu reeds de vorm van een volledige zusterkerk relatie krijgen.

2. Omdat wij in de ERCZ te maken hebben met een jonge, nog zwakke „zuster", is het de overtuiging van deputaten dat positief ingegaan zal moeten worden op het verzoek om geestelijke steun („assistance sur le plan spirituel"). De meest acute nood is het gebrek aan goed geschoolde predikanten. De enige

goede manier om hierin te voorzien is, dat er een theologische opleiding gestart wordt op het niveau van het middelbaar onderwijs of het hoger beroepsonderwijs.

De meest aangewezen plaats voor vestiging van een dergelijke school is Lubumbashi. Deze oplossing verdient de voorkeur boven alle andere. Goed theologisch onderwijs in de Franse taal is alleen in Aix-en-Provence te verkrijgen. Maar aan „Aix” zijn de volgende nadelen verbonden:

- a. je haalt de Zaïrezen uit hun cultuur; Afrikaanse studenten hebben in Europa over het algemeen aanpassingsproblemen en terugkeer naar Afrika verloopt vaak heel moeizaam;
 - b. de opleiding in Aix is niet specifiek op het werken in Zaïre gericht;
 - c. door een school in Lubumbashi kan een veel groter aantal studenten bediend worden dan ooit in Aix mogelijk is.
- Overigens wordt deze zienswijze van deputaten in Aix onderschreven.

Verder kunnen predikanten-docenten die in Lubumbashi werken ook in ander opzicht behulpzaam zijn bij de opbouw van het kerkelijk leven in de ERCZ. Zij kunnen cursussen voor ambtsdragers verzorgen, adviseren bij problemen en bij allerlei dingen die georganiseerd moeten worden en eventueel zich ter plekke op de hoogte stellen.

3. Voorzover deputaten dat nu kunnen beoordelen, zou het een heel goede zaak zijn dat er drie predikanten naar Zaïre werden uitgezonden. De vraag is echter: wie moet dat doen? Is het een taak voor een zendende kerk of voor BBK? Deputaten kunnen op deze vraag geen definitief antwoord geven. Zij kunnen wel het volgende ter overweging doorgeven:
Het werk in Zaïre is door de synode van Spakenburg-Noord 1987 getypeerd als „kerk reformerend werk vanuit Frankrijk”. Deze typering is volgens deputaten niet nauwkeurig. In de eerste plaats niet, omdat het werk in Zaïre op dit moment nauwelijks meer werk vanuit Frankrijk genoemd kan worden. Het zwaartepunt is inmiddels verschoven naar de Verenigde Staten en naar Zuidhom. In de tweede plaats kan het werk ook moeilijk „kerkreformerend” genoemd worden. Het gaat in Zaïre immers, anders dan in Frankrijk, niet om de reformatie van een bestaande, vervallen gereformeerde kerk. Het gaat om een voor Zaïre geheel nieuwe kerkgemeenschap, waarin mensen die vroeger tot allerlei gemeenschappen en sekten behoorden, elkaar gevonden hebben en hun geloof in God naar de gereformeerde belijdenis willen belijden.
Evenmin kan de situatie in Zaïre als een situatie van zending in de eerste fase getypeerd worden. Er zijn zeker nog volledig heidense dorpen in Zaïre. Onder de leden van de ERCZ bevinden zich ook mensen die niet eerst tot een andere christelijke gemeenschap behoorden, maar direct uit het heidendom overgekomen zijn. Er is dus nog wel degelijk een zendingstaak. Maar die regardeert de Gereformeerde Kerken in Nederland niet of in elk geval niet direct. De verkondiging van het evangelie (de „évangelisation”) kan veel beter aan de Zaïrezen zelf worden overgelaten. Zij kwijten zich zeer ijverig van die taak. Aan de andere kant kan de vraag gesteld worden, of er ergens nog wel een terrein voor het oude eerste fase zendingswerk gevonden kan worden. Mogelijk moeten de zendende kerken eraan wennen, dat onze taak in de toekomst veel meer bepaald zal worden door de kadervorming. In Irian Jaya en op Kalimantan is dat eigenlijk ook al het geval.
Alles overwegende komen de deputaten tot de conclusie, dat het het meest voor de hand ligt, dat één van de zendende kerken zich met het werk in Zaïre belast. Het gaat immers om de vorming van een inheems kader, dat verantwoordelijk kan zijn voor de leiding die aan het kerkverband gegeven

moet worden. Dat werk kan het beste getypeerd worden als de laatste fase van zendingswerk.

4. Zolang de onder 2. en 3. voorgestelde ideale oplossing niet gerealiseerd kan worden, moet naar tijdelijke oplossingen gezocht worden. Daarbij moet aan het volgende gedacht worden:
 - a. deputaten BBK krijgen de opdracht twee opbouwwerkers naar Zaïre te sturen om zo op een voorlopige manier te voorzien in de meest acute noden van de ERCZ;
 - b. deputaten BBK worden gemachtigd om, als andere maatregelen nodig blijken te zijn, naar bevind van zaken te handelen.

5. Het is de overtuiging van deputaten, dat de Gereformeerde Kerken in Nederland geroepen zijn ook positief te reageren op het verzoek van de ERCZ om steun op materieel gebied („assistante sur le plan matériel"). Maar het is wel zaak, dat de nodige hulp op een verstandige manier gegeven wordt. Dat betekent, dat structurele hulp op de lange termijn de voorkeur verdient boven de directe hulp door middel van het sturen van giften e.d. Structurele hulp op lange termijn levert op den duur veel meer op. Bovendien wordt daardoor de eigen verantwoordelijkheid van de Zaïrese broeders en zusters bevorderd. Deputaten hebben deze zienswijze herhaaldelijk aan de Zaïrese broeders uitgelegd.

Een structurele verbetering van de levensstandaard van de broeders en zusters behoort uiteraard tot het takenpakket van „De Verre Naasten". Als DVN erin slaagt goed lopende projecten te realiseren, mag verwacht worden, dat er ook meer geld beschikbaar komt voor het eigenlijke kerkelijke werk.

Toch kan het bieden van materiële hulp niet geheel aan DVN overgelaten worden. Er zijn ook concrete behoeften die dermate acuut zijn, dat niet op een structurele oplossing gewacht kan worden. In dit verband valt te denken aan gebouwen voor gemeenten die het nu helemaal zonder moeten stellen; bijbels, boeken, materiaal voor het kerkelijkonderricht enz.; eventueel ook salarissen van enkele voorgangers en transportmiddelen.

Er zal voor gewaakt moeten worden, dat dergelijke hulp op een ongecoördineerde manier gegeven wordt. In december 1987 is in Chicago besloten, dat aanvragen om materiële hulp bij specifiek kerkelijk werk ingediend moeten worden bij het Comité de Finances. Aanvragen om hulp voor de armen etc. moeten ingediend worden bij het Comité Diaconal. Beide comités moeten de door hen goedgekeurde aanvragen doorsturen naar het Comité d'Administration. Alleen het Comité d'Administration kan aanvragen doorsturen naar het buitenland. Op die manier kan voorkomen worden, dat iedereen voor zijn eigen „zaakje" vecht en dat de hulp niet terecht komt waar het het meest nodig is. Deze besluiten zijn door de ERCZ geaccepteerd. Het zal duidelijk zijn, dat ook eventuele hulp vanuit Nederland op die manier gegeven zal moeten worden. Volgens deputaten verdient het overweging dat de generale synode deze zaak in de aandacht van de kerken en met name in die van de diakenen aanbeveelt.

6. De GKN zijn gewend aan een vorm van organiseren waarbij:
 - a. er full-time predikanten zijn, die door de kerken volledig onderhouden worden;
 - b. het kerkverband nationaal van opzet is.

Een dergelijke vorm van organiseren is momenteel in Zaïre alleen mogelijk, als er forse subsidies vanuit het buitenland verstrekt worden. Mogelijk wordt dat in de toekomst anders, wanneer het werk van DVN onder de zegen van de HERE resultaat mag hebben. Toch zal ook dan de Zaïrese maatschappij een totaal andere zijn dan de onze. Te denken valt in dit verband aan de slechte infrastructuur en de grote

afstanden. Daarom zullen de GKN erop moeten letten, dat zij geen structuur aan de ERCZ opleggen die niet bij de situatie daar past, maar die kunstmatig vanuit het buitenland in stand gehouden moet worden. Er zal gezocht moeten worden naar een aan dat land aangepaste manier van organiseren.

7. Er wordt momenteel door verschillende „instanties" contact met de ERCZ onderhouden en hulp geboden. Het gevaar is groot, dat er langs elkaar heen gewerkt wordt.

Daarom verdient het volgens deputaten aanbeveling dat al die „instanties" elkaar goed op de hoogte houden. Dit kan het beste gebeuren door elkaar kopieën te sturen van alle correspondentie met de ERCZ. Deputaten hebben dit al aanbevolen aan het comité in Zuidhorn, aan de Zaïre Administration Committee van de RCUS en aan ds. Kayayan.

7 Reisverslag

27 juli -Vertrek naar Zaïre tot de volgende morgen uitgesteld, wegens motorstoring van de DC-10 van Air Zaïre.

28 juli-Om 11 uur uit Brussel vertrokken. Tussenlanding in Rome. Daarna in één ruk naar Kinshasa. Overstappen op een Boeing-737. Om kwart over twaalf's nachts arriveerden we in Lubumbashi. We werden verwelkomd door de beide predikanten en veel kerkeeraadsleden.

29 juli - Veel mensen kwamen op bezoek.

30 juli-Kerkdienst in de gemeente van Katuba, een wijk van Lubumbashi. Voorganger was ds. Illunga. De preek werd verzorgd door ancien responsable" Nyange Ngoy. De tekst van de preek was Hebr. 13:3. Deputaat Kwakkel hield een korte meditatie over Ps. 23. Na de dienst volgde een korte kerkeeraadsvergadering. 's Middags bezoek van ds. en mw. Kishimba.

31 juli - Samenkomst met kerkeeraadsleden van L'shi en afgevaardigden uit Mulongo en Kabalo (Noord-Shaba).

1 augustus - Voorbereidingen voor de séminaires.

2 augustus-'s Morgens gesprekken met een paar ouderlingen. 's Middags een kerkdienst bijgewoond in Kampemba, de gemeente van ds. Illunga. Tekst van de preek: Gal. 6:5. Ook werd een bezoek gebracht aan een hoge ambtenaar i.v.m. de erkenning van de ERCZ door de staat Zaïre.

3 augustus - Bezoek aan Likasi een stad 140 km ten noorden van L'shi. Ds. Illunga ging ook mee. In Likasi werd een kerkdienst gehouden. Tekst van de preek Jes.59 : 20. De dienst werd in het Swahili gehouden. Tijdens de dienst werd een groot aantal kinderen gedoopt.

4 augustus - Eerste séminaire, over kerkregering.

5 augustus- Voorbereidingen getroffen voor onze reis naar Kananga in de provincie Kasai Occidental.

6 augustus - Kerkdienst bijgewoond in Ruashi de gemeente van ds. Kishimba. 's Middags bezoek aan Rest-a-While, een samenkomst van verschillende groeperingen. Daar gesproken met verschillende blanke ontwikkelingswerkers.

7 augustus - Tweede séminaire, over de kerkelijke vergaderingen en de organisatie van het kerkverband.

8 augustus - Diverse gesprekken.

9 augustus - De hele dag vergaderd. Aan het eind van de middag het derde séminaire, een voortzetting van de behandeling van de stof van het tweede séminaire.

10 augustus - Vergaderingen met de kerkeraden van Lubumbashi i.v.m. met een schorsing van een ambtsdrager, die ook werd gehoord.

11 augustus - In de middag het vierde séminaire, over de organisatie van de kerkelijke financiën en de tucht. 's Avonds bezoek aan de kerkeeraad van Kampemba.

12 augustus -'s Morgens bezoek bij ouderling Muhala Somwe en diens familie. 's Middags bezoek aan missiepater Kees Smeele van de Cité des Jeunes.

13 augustus - Avondmaalszondag in Kampemba. Na de kerkdienst vergaderingen met de kerkeeraad en vertegenwoordigers van de jeugd.

14 augustus - Naar Kikoma. Kerkdienst geleid door een predikant, die zich onlangs heeft gevoegd bij de ERCZ.

15 augustus - Tweede bezoek aan Likasi. Séminaire over kerkregering. 16 augustus - Evaluatievergadering met de kerkeraad van Ruashi.

17 augustus-Gesprek met de beide predikanten. Afsluitend onderhoud met de kerkeraden van Lubumbashi, waarin deputaten verslag deden van hun bevindingen.

18 augustus - Vertrek naar Kananga. De vlucht naar die stad wordt echter geannuleerd. Daarom overgeboekt op een vlucht naar Mbuji Mayi, de hoofdstad van Kasai Oriental. Daarvoor is een speciaal visum nodig. In Mbuji Mayi krijgen we te horen dat we zo snel mogelijk naar Kananga moeten doorreizen. Omdat het al laat is worden we naar een hotel gebracht. 's Avonds hebben we nog een ontmoeting met kerkeradsleden van Mbuji Mayi.

19 augustus - Pas in de middag kunnen we met een taxibus naar Kananga. Tegen half 8 's avonds arriveren we daar na een barre tocht over ongebaande wegen. Totale afstand was 160 km.

20 augustus-Kerkdienst bijgewoond van de ERCZ in Kananga. Voorgangerwas ouderling Kabeya Paswa. Na de dienst een gesprek met de kerkeraad.

21 augustus-Gesprekken met kerkeradsleden over de situatie van de ERCZ in Kananga. 22 augustus - Twee séminaires, resp. over kerkregering en over de kerkelijke financiën en de tucht (gedeeltelijk).

23 augustus - Weer terug naar Lubumbashi. 24 augustus - Rustdag.

25 augustus- Voorbereidingen getroffen voor de reis naar Mulongo in Noord-Shaba. Deputaat Kwakkel vertrekt weer naar Nederland.

26 augustus - I.v.m. ziekte van de DVN-medewerker gaat deputaat Kampen alleen naar Noord-Shaba.

27 augustus - Reis naar Mulongo. Totale afstand was 640 km. Totale reistijd 20 uur. 28 augustus - Kerkdienst in Mulongo o.l.v. ouderling Kasongo.

29 augustus - Bezoek aan een groot aantal gemeenten ten noorden van Mulongo. Overnachting in Kabambulu.

30 augustus-Bezoek aan gemeenten ten zuiden van Mulongo. Séminaire over kerkregering.

31 augustus - Terugreis naar Lubumbashi. Onderweg nog enkele kerken bezocht.

1 september-Na de hele nacht te hebben doorgereisd kwamen we om 11 uur's morgens weer in L'shi aan.

2 september - Rustdag.

3 september-Voor de laatste keer naar Ruashi. Ds.Kishimba preekte over Ps. 23 en Joh. 10. Na de dienst werd door deputaat Kampen een kort afscheidswoord gesproken.

4 september - Naar Likasi i.v.m. landbouwproject DVN.

5 september - Laatste gesprek met de kerkeraden van Lubumbashi.

6 september - Vertrek naar Nederland. Even na de middag naar Kinshasa gevlogen. Daar wordt de reis onderbroken omdat de DC-10 naar Europa met pech in Parijs staat. We worden in een hotel ondergebracht.

7 september - De hele dag gewacht op het vliegtuig. Contact gezocht met de ERCZ van Kinshasa. 's Nachts kwamen enkele ouderlingen van de gemeente aldaar op bezoek.

8 september-Vertrek naar ons land. Nonstop-vlucht naar Brussel. Aankomsttijd 22.15 uur.

8 Lijst van gebruikte afkortingen

ERCZ = Eglise Réformée Confessante au Zaïre.
 GKN = Gereformeerde Kerken in Nederland.
 RCUS = Reformed Churches in the United States.
 DVN = De Verre Naasten.
 BBK = Deputaten voor de Betrekkingen met Buitenlandse Kerken.
 Cv0 = Commissie van Overleg.
 CvS = Commissie van Samenwerking.

9 Bijlagen rapport Zaïre

- 1 Kaart van Afrika
- 2 Kaart van Zaïre

RAPPORT DEPUTATEN CORRESPONDENTIE HOGE OVERHEID

Secretaris Wageningen, 2 november 1989
drs. P. Deddens
Beatrixlaan 1a
6706 AW Wageningen
Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Het rapport dat u hierbij ontvangt beslaat de verslagperiode van de benoeming van deputaten af tot aan de afsluiting van dit rapport op 26 november 1989.

Tweemaal werd er vergaderd. In de eerste vergadering werd tot voorzitter aangewezen ds. T. Dekker, tot secretaris drs. P. Deddens, tot penningmeester br. J. van de Dijk en tot algemeen adjunct mr. P.A.C. Schilder.

De opdracht van de synode te Spakenburg-Noord luidde dat we onze werkzaamheden zouden verrichten in overeenstemming met de instructie, die vastgesteld is door de synode te Arnhem 1981, te vinden in de Acta van die synode, bijlage A 10 pag 664vv. Art. 149. We volgen deze instructie in dit rapport op de voet.

Ad art. 1 Er werden door de Overheid geen stukken toegezonden die bestemd waren voor doorsturing aan de kerken.

Ad art. 2 Ons werd toegezonden het Eindrapport van de Commissie van advies inzake de criteria voor steunverlening aan kerkgenootschappen en andere genootschappen op geestelijke grondslag (ingesteld bij ministerieel besluit van 17 februari 1986, Stcrt 1986, nr 51). Dit rapport is getiteld 'Overheid, godsdienst en levensovertuiging'. Na bestudering bleek dat dit rapport uitsluitend ter kennisneming was toegezonden, zonder dat gevraagd was om reactie.

Ad art. 3 Er waren geen aangekondigde of reeds genomen maatregelen van de Hoge Overheid die deputaten noopten tot reactie als bedoeld in art 3 van de instructie. In studie werd genomen het ontwerpwet 'Gelijke behandeling'. Blijkens art. 3 van dit wetsontwerp is deze wet niet van toepassing op rechtsverhoudingen binnen kerkgenootschappen en het geestelijk ambt. Als kerken zullen we er dus buiten blijven. Wel zal waakzaamheid geboden blijven voor instellingen als bejaardenorden e.d., maar dit raakt de dienst van de kerk als zodanig niet.

Ad art. 4 Hare Majesteit Koningin Beatrix werd ter gelegenheid van haar verjaardag de zegen van de Here toegewenst. Dit gebeurde in 1988 en 1989. Bij deze gelukwensen werd melding gemaakt van de gebeden die door de kerken worden opgezonden tot God van Wie alle wijsheid te verwachten is bij de uitoefening van haar hoge ambt. Hare Majesteit liet in beide gevallen weten dat deze vorm van meelevens op hoge prijs wordt gesteld.

Ad art. 5 Er waren geen officiële plechtigheden, waarbij de kerken om vertegenwoordiging werd gevraagd.

Ad art. 6-8 Wijzigingen, die betrekking hebben op de LIJST van De Gereformeerde Kerken in Nederland, zoals die gedeponereerd is bij het Ministerie van Justitie werden aan dit Ministerie doorgegeven. Deze berichtgeving berustte op de Wet van 10 september 1853 (Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden) 'tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen'. Het eerder genoemde rapport 'Overheid, godsdienst en levensovertuiging' vermeldt als achtergrond van het ontstaan van die wet het volgende:

'In 1848 vond een omvattende grondwetsherziening plaats. De wijzigingen in hoofdstuk VI Grondwet, 'Van den godsdienst', duiden op een verdere ontvlechting van de banden tussen kerk en staat. Naast de volkomen vrijheid van godsdienstige begrippen (artikel 190 Grondwet

1840) werd ook de vrijheid van belijden van godsdienstige meningen verzekerd (artikel 164 Grondwet 1848). De grondwetsbepaling die een belemmering vormde voor nieuw op te richten kerkgenootschappen werd afgeschaft. De tussenkomst van de regering was niet langer vereist bij de briefwisseling met de hoofden van de onderscheidene kerkgenootschappen, noch, behoudens verantwoordelijkheid volgens de (straf)wet, bij de afkondiging van kerkelijke voorchriften (artikel 170 Grondwet 1848). Met de afschaffing van dit zogenaamde recht van placet werd het mogelijk in ons land de bisschoppelijke hiërarchie van de rooms-katholieke geestelijken te vestigen.

Dit leidde tot beroering, die in onze geschiedenis als de Aprilbeweging van 1853 bekend zal blijven. Om de gemoederen te sussen werd de Wet op de kerkgenootschappen van 10 september 1853, Stb. 102, tot stand gebracht, waarin werd vastgelegd dat de staat zich diende te onthouden van inmenging in internkerkelijke aangelegenheden. Artikel 1, eerste lid, van deze tot in 1988 van kracht zijnde wet luidt: 'Aan alle kerkgenootschappen is en blijft de volkomen vrijheid verzekerd alles wat hunne godsdienst en de uitoefening daarvan in hunnen eigen boezem betreft, te regelen'. Bepalingen over de inrichting en het bestuur moesten nog wel aan de regering worden , medegedeeld, maar daaraan was geen rechtsgevolg verbonden.

In de jaren daarop verdwenen geleidelijk nog andere vormen van overheidsbemoeienis met het kerkelijk leven. De overheid liet zich niet meer in met bestuursregelingen voor de kerkgenootschappen en bemoeide zich sinds 1866 niet meer met het beheer van de kerkelijke goederen.'

Tot zo ver de betekenis van deze wet. Nuis deze wet ingetrokken op 27 april 1988. Sindsdien is van kracht de wet 'Openbare manifestaties', Staatsblad 157. Vanuit het Ministerie van Justitie werd meegedeeld dat als gevolg van het intrekken van de wet van 1853 berichtgeving over de lijst van De Gereformeerde Kerken niet meer relevant is. Dit vraagt dus om bijstelling van de instructie voor uw deputaatschap.

Als bijlagen bij dit rapport voegen we de betreffende wetsteksten alsmede enkele bepalingen uit de huidige grondwet.

Ad art. 9 Dossiers of andere gegevens over rechtsgedingen e.d. werden uit de kerken niet ontvangen.

Bij de afsluiting van dit rapport willen we God danken die ons een Hoge Overheid geeft, die ruimte biedt voor de voortgang van de kerkdienst. Wij bidden u toe, dat ook uw werk aan die kerkdienst bevorderlijk zal zijn.

De deputaten ds. T. Dekker
J. van de Dijk
mr. P.A.C. Schilder
J. Leder
ds. P. Deddens

Aantal bijlagen: 3.

Bijlage 1

WET VAN DEN IODEN SEPTEMBER 1853, tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen.

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is eenige wettelijke bepalingen vast te stellen ter uitvoering van onderscheidene voorschriften van het VIde hoofdstuk der Grondwet en ter vervanging van op dit onderwerp bestaande verordeningen, opdat Wij

gelijke bescherming aan alle kerkgenootschappen in het Rijk kunnen verleenen, en waken, dat zij zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat; Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art.1 Aan alle kerkgenootschappen is en blijft de volkomen vrijheid verzekerd alles wat hunne godsdienst en de uitoefening daarvan in hunnen eigen boezem betreft, te regelen.

De bepalingen betreffende de inrigting en het bestuur worden, voor zooveel zij niet reeds aan Ons bekend zijn gemaakt, binnen eene maand na de afkondiging dezer wet, door de bestuurders of hoofden der kerkgenootschappen aan Ons medegedeeld. Nieuw te maken bepalingen worden mede vóór of bij het in werking brengen daarvan, op gelijke wijze ter Onzer kennis gebracht.

Voor zooveel er zich onder de bepalingen, bij dit artikel bedoeld, Benige bevindt, welke de medewerking van het staatsgezag vereischt, wordt die medewerking niet verleend, tenzij de bepaling door Ons is goedgekeurd.

Art. 2 Vreemdelingen aanvaarden geene kerkelijke bediening, dan na daartoe Onze toestemming te hebben verkregen. Alleen in het belang der openbare orde en rust kan die toestemming geweigerd worden.

Art. 3 De titulaturen in de kerkgenootschappen aan de bedienaren der openbare godsdienst toegekend, geven noch ten opzichte van het wereldlijk gezag, noch ten opzichte van andere kerkgenootschappen, Benige aanspraak, rang of voorregt.

In de aanraking met het wereldlijk gezag worden die titulaturen alleen gebezigd met vermelding van den geslachtsnaam der titularissen.

Art. 4 De ter aanwijzing van kerkelijk gebied door kerkgenootschappen gebezigde namen van provinciën of gemeenten worden slechts als van kerkelijken aard beschouwd en hebben geen verder gevolg.

Art. 5 Synodale vergaderingen en hoofden, die kerkgenootschappen vertegenwoordigen of besturen, behoeven Onze goedkeuring op de plaats van vestiging.

Voor zooveel deze goedkeuring bij de afkondiging dezer wet nog niet is verleend, wordt, na met hen gehouden overleg, door Ons, den Raad van State gehoord, over de geschiktheid der aangewezen vestigingsplaats uitspraak gedaan.

Alleen in het belang der openbare orde en rust en bij een met redenen omkleed en openbaar gemaakt besluit kan Bene aangewezen vestigingsplaats als zoodanig door Ons ongeschikt worden verklaard.

Art. 6 De bedienaren der openbare godsdienst dragen het gewaad voor kerkelijke plegtigheden of bij de uitoefening van de openbare godsdienst in hun kerkgenootschap gebruikelijk, niet dan binnen gebouwen en besloten plaatsen, of dáár waar de openbare godsdienstoefening, naar het 2de lid van art. 167 der Grondwet, is toegelaten.

Art. 7 Elke oprigting of inrigting van een gebouw tot uitoefening van de openbare godsdienst, binnen den afstand van twee honderd ellen van Bene bestaande kerk, vereischt in het belang der openbare orde een onderzoek omtrent de plaats van vestiging.

Vóór dat de oprigting of inrigting wordt toegelaten, wordt daaromtrent door het gemeentebestuur beslist. Deze beslissing is vatbaar voor een beroep op Gedeputeerde Staten, en bij bezwaar ook tegen de beslissing van deze, wordt hunne uitspraak aan Onze eindbeslissing onderworpen. Het besluit door Ons te nemen, na den Raad van State te hebben gehoord, wordt met redenen omkleed en openbaar gemaakt.

Wanneer de oprigting of inrigting zonder verlof heeft plaats gehad, wordt het gebouw gesloten.

Art. 8 Het klokkengelui tot viering van kerkelijke plegtigheden of om de ingezetenen tot de godsdienstoefening op te roepen, kan in gemeenten, waar kerken van meer dan één kerkgenootschap zijn, in het belang der openbare orde en rust door Onzen commissaris in de provincie worden verboden.

Klokkengelui tot andere einden heeft geene plaats, dan met vergunning der plaatselijke politie

Art. 9 Hij die aan deze wet niet voldoet, hare voorschriften overtreedt, of elders dan art. 167 der Grondwet toelaat de openbare godsdienst uitoefent, wordt verklaard 'in strijd met de wet te hebben gehandeld' en veroordeeld in de kosten.

Art. 10 De officieren van justitie bij de arrondissements-regtbanken eischen, overeenkomstig met de bepalingen van art. 854 van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering, voor de regtbank, ter burgerlijke teregtzitting, de toepassing van het voorgaand artikel.

Geene vervolging kan door hen worden ingesteld dan op magtiging van den procureurgeneraal onder wiens bevelen zij staan, of op last des regters in de gevallen, voorzien bij art. 31 van het Wetboek van Strafvordering en art. 73 van de wet op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie.

Art. 11 Van het vonnis wordt appel, van het arrest cassatie toegelaten.

Art. 12 Die, na eenmaal ter zake van overtreding deze wet te zijn veroordeeld, zich aan herhaling daarvan schuldig maakt, wordt gestraft met schorsing inde uitoefening zijner burgerschapsregten voor den tijd van drie tot tienjaren, en met gevangenis van ééne maand tot tweejaren, te zamen of afzonderlijk.

Art. 13 De regtsgedingen krachtens het voorgaand artikel ter zake van herhaalde overtreding gevoerd, worden op de gewone wijze voor den gewonen strafregter behandeld.

De vervolging wegens overtredingen van deze wet verjaart door verloop van twee jaren.

Art. 14 Bij het in werking komen dezer wet zijn, behoudens de bepalingen der wetten en reglementen bedoeld in art. 167 der Grondwet, afgeschaft de wet van 18 Germinal jaar X en alle andere met de tegenwoordige wet strijdige bepalingen.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Collegien en Ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven in het Kamp bij Zeist, den Ioden September 1853.

WILLEM

De Minister van Justitie,

D. DONKER CURTIUS

Uitgegeven den vijftienden September 1853.

De Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings,

A.G.A. VAN RAPPARD

Bron: Staatsblad 1853/102

Bijlage 2

WET VAN 20 APRIL 1988, houdende bepalingen betreffende de uitoefening van de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging en van het recht tot vergadering en betoging (Wet openbare manifestaties)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het gelet op de artikelen 6 en 9 en de additionele artikelen III en V van de Grondwet nodig is, wettelijke bepalingen vast te stellen betreffende de uitoefening van het recht tot vrije belijdenis van godsdienst en levensovertuiging en betreffende de uitoefening van het recht tot vergadering en betoging, alsmede een aantal wetten te wijzigen, onderscheidenlijk in te trekken;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I. Wet openbare manifestaties

Paragraaf I. Begripsbepaling

Artikel 1

1. In deze wet wordt verstaan onder openbare plaats: plaats die krachtens bestemming of vast gebruik openstaat voor het publiek.
2. Onder openbare plaats wordt niet begrepen een gebouw of besloten plaats als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Grondwet. Paragraaf II. Bepalingen voor openbare plaatsen

Artikel 2

1. De bij of krachtens de bepalingen uit deze paragraaf aan overheidsorganen gegeven bevoegdheden tot beperking van het recht tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging en het recht tot vergadering en betoging, kunnen slechts worden aangewend ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden.

Artikel 3

1. De gemeenteraad stelt bij verordening regels vast met betrekking tot de gevallen waarin voor samenkomsten tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging op openbare plaatsen een voorafgaande kennisgeving vereist is.
2. Voor op vooraf bepaalde tijdstippen regelmatig terugkerende samenkomsten als bedoeld in het eerste lid, uitgaande van een kerkgenootschap, een zelfstandig onderdeel daarvan of een genootschap op geestelijke grondslag, is een eenmalige kennisgeving voldoende.
3. De verordening voorziet ten minste in:
 - a. regels betreffende de gevallen waarin een schriftelijke kennisgeving wordt vereist van degene die voornemens is een samenkomst te houden;
 - b. regels betreffende het tijdstip waarop de kennisgeving moet zijn gedaan, de bij de kennisgeving te verstrekken gegevens, en het verstrekken van een bewijs van ontvangst aan degene die de kennisgeving doet.
4. Over de inhoud van hetgeen wordt beleden worden geen gegevens verlangd.

Artikel 4

1. De gemeenteraad stelt bij verordening regels vast met betrekking tot de gevallen waarin voor vergaderingen en betogingen op openbare plaatsen een voorafgaande kennisgeving vereist is.
2. De verordening voorziet tenminste in:
 - a. regels betreffende de gevallen waarin een schriftelijke kennisgeving wordt vereist van degene die voornemens is een vergadering of betoging te houden;
 - b. regels betreffende het tijdstip waarop de kennisgeving moet zijn gedaan, de bij de kennisgeving te verstrekken gegevens, en het verstrekken van een bewijs van ontvangst aan degene die de kennisgeving doet.
3. Over de inhoud van de te openbaren gedachten of gevoelens worden geen gegevens verlangd.

Artikel 5

1. De burgemeester kan naar aanleiding van een kennisgeving voorschriften en beperkingen stellen of een verbod geven.
2. Een verbod kan slechts worden gegeven indien:
 - a. de vereiste kennisgeving niet tijdig is gedaan;
 - b. de vereiste gegevens niet tijdig zijn verstrekt;
 - c. een van de in artikel 2 genoemde belangen dat vordert.
3. Een voorschrift, beperking of verbod kan geen betrekking hebben op de inhoud van hetgeen wordt beleden, onderscheidenlijk van de te openbaren gedachten of gevoelens.
4. Beschikkingen als bedoeld in het eerste lid worden zo spoedig mogelijk schriftelijk ter kennis gebracht van degene die de kennisgeving heeft gedaan.
5. Tegen beschikkingen als bedoeld in het eerste lid staan geen andere administratiefrechtelijke voorzieningen open dan die ingevolge de Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen (Stb. 1975, 284).

Artikel 6

De burgemeester kan tijdens een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergadering of betoging aanwijzingen geven, die degenen die deze houden of daaraan deelnemen in acht moeten nemen.

Artikel 7

De burgemeester kan aan degenen die een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergadering of betoging houden of daaraan deelnemen opdracht geven deze terstond te beëindigen en uiteen te gaan, indien:

- a. de vereiste kennisgeving niet is gedaan, of een verbod is gegeven;
- b. in strijd wordt gehandeld met een voorschrift, beperking of aanwijzing;
- c. een van de in artikel 2 genoemde belangen dat vordert.

Paragraaf 111. Bepalingen voor andere dan openbare plaatsen

Artikel 8

1. De burgemeester kan aan degenen die een voor publiek toegankelijke vergadering of betoging op een andere dan openbare plaats houden of daaraan deelnemen opdracht geven deze terstond te beëindigen en uiteen te gaan, indien de bescherming van de gezondheid of de bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden dat vordert.
2. De burgemeester en door hem aan te wijzen personen hebben toegang tot de in het eerste lid bedoelde vergaderingen en betogingen. Zonodig verschaffen zij zich de toegang met behulp van de sterke arm.
3. Voor het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner door hen die door de burgemeester zijn aangewezen, is een schriftelijke machtiging van de burgemeester vereist.
4. In de machtiging kan worden bepaald dat de houder van de machtiging zich, voor zover dit voor het doel van het binnentreden redelijkerwijs is vereist, kan laten vergezellen door een of meer anderen.
5. Degene die zonder toestemming van de bewoner in een woning is binnengetreden, maakt op zijn ambtseed of -belofte een schriftelijk verslag op omtrent het binnentreden. Het verslag wordt uiterlijk op de vierde dag na die waarop in de woning is binnengetreden toegezonden aan de burgemeester. Een afschrift van het verslag wordt binnen dezelfde termijn aan de bewoner uitgereikt of toegezonden.

Paragraaf IV. Bijzondere bepalingen

Artikel 9

1. Degenen die in de nabijheid van een gebouw in gebruik bij het Internationaal Gerechtshof, een diplomatieke vertegenwoordiging of een consulaire vertegenwoordiging een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergadering of betoging houden of daaraan deelnemen, onthouden zich van gedragingen die het functioneren van de desbetreffende instelling aantasten.
2. Ter bestrijding van gedragingen als bedoeld in het eerste lid kan de burgemeester tijdens een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergadering of betoging aanwijzingen geven, die degenen die deze houden of daaraan deelnemen in acht moeten nemen.
3. Indien in strijd wordt gehandeld met een aanwijzing als bedoeld in het tweede lid en de omstandigheden het vorderen, kan de burgemeester aan degenen die een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergadering of betoging houden of daaraan deelnemen opdracht geven deze terstond te beëindigen en uiteen te gaan.
4. Het bepaalde in het eerste tot en met derde lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van gebouwen in gebruik bij volkenrechtelijke organisaties, voor zover Nederland een overeenkomstige verplichting tot

bescherming op zich heeft genomen als ten opzichte van de in het eerste lid genoemde instellingen.

5. De in het vierde lid bedoelde gebouwen worden door Onze Minsters van Binnenlandse Zaken en van Buitenlandse Zaken in de Nederlandse Staatscourant bekend gemaakt.

Artikel 10

Klokgelui ter gelegenheid van godsdienstige en levensbeschouwelijke plechtigheden en lijk plechtigheden, alsmede oproepen tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, zijn toegestaan. De gemeenteraad is bevoegd ter zake regels te stellen met betrekking tot duur en geluidsniveau.

Paragraaf V. Strafbepalingen

Artikel 11

1. Met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van de tweede categorie wordt gestraft:
 - a. het houden van of deelnemen aan een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergadering of betoging waarvoor de vereiste kennisgeving niet is gedaan of waarvoor een verbod is gegeven;
 - b. handelen in strijd met een voorschrift of beperking als bedoeld in artikel 5, eerste lid, met een aanwijzing als bedoeld in artikel 6 en artikel 9, tweede lid, of met een opdracht als bedoeld in artikel 7, artikel 8, eerste lid, en artikel 9, derde lid.
2. De feiten zijn overtredingen.

Artikel II. Wetboek van Strafrecht

In het Wetboek van Strafrecht worden de volgende wijzigingen aangebracht:

- A. Artikel 143 komt te luiden als volgt:
Hij die door geweld of bedreiging met geweld een geoorloofde openbare vergadering of betoging verhindert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen maanden of geldboete van de derde categorie.
- B. Artikel 144 komt te luiden als volgt:
Hij die door het verwekken van wanorde of het maken van gedruis een geoorloofde openbare vergadering opzettelijk stoort, of door het verwekken van wanorde een geoorloofde betoging opzettelijk stoort, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee weken of geldboete van de tweede categorie.
- C. Artikel 145 komt te luiden als volgt:
Hij die door geweld of bedreiging met geweld hetzij een geoorloofde openbare samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, hetzij een geoorloofde godsdienstige of levensbeschouwelijke plechtigheid of lijkplechtigheid verhindert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
- D. Artikel 146 komt te luiden als volgt:

Hij die door het verwekken van wanorde of het maken van gedruis hetzij een geoorloofde openbare samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, hetzij een geoorloofde godsdienstige of levensbeschouwelijke plechtigheid of lijk plechtigheid opzettelijk stoort, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee maanden of geldboete van de tweede categorie.

Artikel III. Zondagswet

In de Zondagswet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A. Artikel 3 komt te luiden als volgt:

1. Het is verboden op Zondag zonder strikte noodzaak gerucht te verwekken, dat op een afstand van meer dan 200 meter van het punt van verwekking hoorbaar is.
2. Het bepaalde in het eerste lid is niet van toepassing op uitingen tijdens geoorloofde samenkomsten tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergaderingen of betogingen als bedoeld in de Wet openbare manifestaties. Voor zover dat vereist is ter voorkoming van gerucht dat de viering van de Zondag en de openbare rust op de Zondag ernstig verstoort, voegt de burgemeester aan de voorschriften en beperkingen bedoeld in artikel 5, eerste lid, van de Wet openbare manifestaties voorschriften en beperkingen toe met betrekking tot het geluidsniveau en met betrekking tot het gebruik van geluidsapparaten, of worden door hem aanwijzingen ter zake gegeven.
3. Voor andere gevallen dan die bedoeld in het tweede lid kan de burgemeester voor de tijd na 13 uur ontheffing verlenen van het bepaalde in het eerste lid; de gemeenteraad kan ter zake regels stellen.

B. Artikel 5 komt te luiden als volgt:

1. Het is verboden op Zondag voor 13 uur optochten of bijeenkomsten op openbare plaatsen te houden, daartoe gelegenheid te geven, of daaraan deel te nemen.
2. Het bepaalde in het eerste lid is niet van toepassing op:
 - a. samenkomsten tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging;
 - b. wandeltochten die niet door muziek worden begeleid.
3. Met betrekking tot de in het tweede lid onder a bedoelde samenkomsten voegt de burgemeester, voor zover dat vereist is ter voorkoming van onnodige verstoring van de openbare rust op de Zondag, aan de voorschriften en beperkingen bedoeld in artikel 5, eerste lid, van de Wet openbare manifestaties voorschriften en beperkingen toe met betrekking tot tijd, plaats en duur van zodanige samenkomsten, of worden door hem aanwijzingen ter zake gegeven.

C. Artikel 5a wordt gewijzigd als volgt:

- het tweede lid vervalt;
- het derde lid wordt vernummerd tot tweede lid;
- in dit tweede lid worden de woorden 'Artikel 3 tweede lid' vervangen door: Artikel 3, derde lid.

D. Artikel 8, tweede lid, komt te luiden als volgt:

2. Met dezelfde straf wordt gestraft degene die in strijd handelt met een verbod of bevel als bedoeld in artikel 2, tweede lid, met een voorschrift of beperking als bedoeld in artikel 3, tweede lid, en artikel 5, derde lid, of met een aanwijzing als bedoeld in artikel 3, tweede lid, en artikel 5, derde lid.

Artikel IV. Wet op de kerkgenootschappen

De wet van 10 september 1853, Stb. 102, tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen wordt ingetrokken.

Artikel V. Wet vereniging en vergadering

De Wet van 22 april 1855, Stb. 32, tot regeling en beperking der uitoefening van het regt van vereeniging en vergadering wordt ingetrokken.

Bijlage XV Rapport deputaten correspondentie Hoge Overheid

Artikel VI

Tot de inwerkingtreding van de door de gemeenteraad vast te stellen regels bedoeld in de artikelen 3 en 4 van artikel I van deze wet, doch uiterlijk tot drie maanden na de inwerkingtreding van deze wet, gelden met betrekking tot de voorafgaande kennisgeving van samenkomsten tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergaderingen en betogingen, de volgende bepalingen:

- a. Degene die het voornemen heeft op een openbare plaats een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, een vergadering of een betoging te houden, geeft daarvan ten minste 48 uur voor de aanvang schriftelijk kennis aan de burgemeester.
- b. Voor op vooraf bepaalbare tijdstippen regelmatig terugkerende samenkomsten alsbedoeld in onderdeel a, uitgaande van een kerkgenootschap, een zelfstandig onderdeel daarvan of een genootschap op geestelijke grondslag, is een eenmalige kennisgeving voldoende.
- c. De burgemeester kan in bijzondere omstandigheden de termijn van 48 uur verkorten ' en een mondelinge kennisgeving voldoende verklaren.
- d. Bij de kennisgeving kan de burgemeester een opgave verlangen van:
 - 1° .naam en adres van degene die de samenkomst, vergadering of betoging houdt;
 - 2° . het doel van de samenkomst, vergadering of betoging;
 - 3° . de datum waarop de samenkomst, vergadering of betoging gehouden wordt en het tijdstip van aanvang en van beëindiging;
 - 4° . de plaats en, voor zover van toepassing, de route en de plaats van beëindiging;
 - 5° . de wijze van samenstelling;
 - 6° . maatregelen die degene die de samenkomst, vergadering of betoging houdt zal treffen om een regelmatig verloop te bevorderen.
- e. Degene die de kennisgeving doet ontvangt daarvan een bewijs waarin het tijdstip van de kennisgeving is vermeld.

Artikel VII. Inwerkingtreding

Deze wet treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin zij wordt geplaatst.

Artikel VIII. Slotbepaling

Deze wet kan worden aangehaald als: Wet openbare manifestaties.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's-Gravenhage, 20 april 1988

Beatrix De Minister van Binnenlandse Zaken,
C.P. van Dijk
De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes
Uitgegeven de *zesentwintigste* april 1988 De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

Bron: Staatsblad 1988/157

Bijlage 3

GRONDRECHTEN

- Art. 1. Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan. (13 872; 1.1; G. 1972, 4)
- Art. 3. Alle Nederlanders zijn op gelijke voet in openbare dienst benoembaar. (13 872,1.10; G. 1972, 5) (*1)
- Art. 6.
1. Ieder heeft het recht zijn godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.
 2. De wet kan ter zake van de uitoefening van dit recht buiten gebouwen en besloten plaatsen regels stellen ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden. (13 872, 1.6; G. 1972, 181, 184) (*1)

RAPPORT DEPUTATEN AFKOOPREGELING OVERHEID

1. Opdracht en samenstelling

De generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden te SpakenburgNoord 1987, benoemde tot deputaten voor de afkoopregeling met de overheid de broeders: ds. J. Kok, Veenendaal J. van der Jagt, Arnhem; S. Riedstra, Kampen, primi; J.P. de Boer, Dienrem dr. W.G. de Vries, Zwolle, secundi (Acta, art 186).

De synode gaf deze deputaten de volgende opdracht:

1. de Vereniging Emeritering te verzoeken krachtens artikel 5 van de met haar gesloten overeenkomst de gelden en geldswaarden en de daarbij gekweekte rente welke uit hoofde van de afkoopregeling verkregen zijn, aan deputaten over te dragen nadat door een register-accountant een eindcontrole heeft plaats gehad over het door de Vereniging gevoerde beheer per 1-12-1987;
2. de gelden en geldswaarden en de daarbij gekweekte rente, welke uit de afkoopregeling verkregen zijn, te verdelen en uit te keren voor 1-1-1988 in overeenstemming met de door de synode vastgestelde verdeelsleutel, onder de gestelde voorwaarden in besluit II-2;
3. van hun werkzaamheden verslag uit te brengen aan de eerstkomende generale synode en hun rapport aan de kerken toe te zenden uiterlijk zes maanden voor de aanvang van deze synode (Acta, art. 153).

De synode verstreekte deze opdracht nadat zij eerst besloten had:

- a. De van het rijk ontvangen geldswaarden en de daaruit gekweekte rente te verdelen tussen:
 - het pensioenfonds van de Theologische Universiteit;
 - de zusterkerken in het buitenland aan welke predikanten zijn verbonden wier dienstjaren het rijk bij de toekenning van de geldswaarden aan de kerken in aanmerking heeft genomen;
 - de Samenwerkende Kerken ter voorkoming van moeilijkheden in verband met art. 13 K.O.;
 - de Vereniging Emeritering Predikanten Gereformeerde Kerken;
- b. daarbij de volgende verdeelsleutel toe te passen:
 - het pensioenfonds van de Theologische Universiteit ontvangt een bedrag aan geldswaarden op basis van het aantal dienstjaren van de docenten die de kerken in Nederland als predikant en hoogleraar hebben gediend, dat het rijk bij de toekenning als bedoeld onder a. in aanmerking heeft genomen. Daarbij wordt genomen de verhouding van dat aantal dienstjaren tot het totaal aantal dienstjaren dat het rijk bij de toekenning van de geldswaarden ten behoeve van de kerken heeft meegerekend;
 - de betrokken zusterkerken in het buitenland ontvangen voor zover zij niet zijn aangesloten bij een van de genoemde emeriteringsverbanden een bedrag aan geldswaarden, op basis van het aantal dienstjaren van haar predikanten dat het rijk bij de toekenning als bedoeld onder a. in aanmerking heeft genomen. Daarbij wordt eveneens genomen de verhouding tot het totaal aantal dienstjaren dat het rijk bij de toekenning van gelden ten behoeve van de kerken heeft meegerekend;

- de resterende geldswaarden worden onder de Samenwerkende Kerken en de Vereniging Emeritering verdeeld naar verhouding van het zielental per 1 oktober 1986 van de kerken in Nederland die bij deze instellingen zijn aangesloten (Acta, art. 153, besluit II-1).

Ook werd besloten deputaten op te dragen van de betrokken instellingen en kerken een schriftelijke verklaring te vragen. De betrokken instanties en kerken zullen moeten verklaren dat aan de door de overheid gestelde voorwaarden inzake de ontvangen gelden en geldswaarden met de daarbij gekweekte rente (in verband met de afkoopregeling) voldaan zal worden. Deze voorwaarde houdt in: de ontvangen afkoopbedragen zullen binnen het kader van de eigen regeling voor pensioenvoorzieningen aangewend worden voor pensioenvoorzieningen van ambtsdragers en hun nabestaanden (Acta, art. 153, besluit II-2).

2. Werkzaamheden

- a. Voordat kon worden overgegaan tot verdeling en uitkering van de van het rijk ontvangen gelden en de daaruit gekweekte rente diende een register-accountant het door de Vereniging Emeritering gevoerde beheer per 1-12-1987 te controleren. Deze controle werd opgedragen aan het accountantskantoor Mak te Kampen. Deputaten achtten het raadzaam dit kantoor tevens om advies te vragen ten aanzien van de concrete toepassing van de door de synode voorgeschreven verdeelsleutel. Op 27-1-1988 bracht het accountantskantoor rapport uit. De Vereniging Emeritering bleek in de periode van 1 januari tot 30 november 1987 op verantwoorde wijze de haar toevertrouwde gelden en geldswaarden te hebben beheerd. Het totaal beheerd vermogen bedroeg op 30 november 1987 f 7.949.432,-. Tegelijkertijd werd het gevraagde advies over de wijze van verdeling ontvangen. In goed overleg met deputaten, in afstemming ook met de Samenwerkende Kerken en de Vereniging Emeritering, waren de uitgangspunten - zoals in de synodebesluiten vastgelegd - uitgewerkt. Het resultaat was een concreet voorstel tot verdeling per 1 december 1987. Deputaten achtten de voorgestelde wijze van verdeling in overeenstemming met de door de synode voorgeschreven verdeelsleutel en hechtten hieraan hun goedkeuring.
- b. Alvorens tot uitkering van de gelden over te gaan diende van de betrokken instellingen en kerken een schriftelijke verklaring te worden gevraagd, dat aan de door de overheid gestelde voorwaarde zou worden voldaan. Deputaten hebben voor dit doel de betrokken instanties en kerken benaderd en elk van hen verzocht schriftelijk te verklaren dat zij 'de te ontvangen gelden en geldswaarden uit de afkoopsom van de Nederlandse overheid zal aanwenden ten gunste van de financiering van pensioen voorzieningen voor ambtsdragers en hun nabestaanden'. Van alle belanghebbenden werd de gevraagde verklaring ontvangen.
- c. Op 29 maart 1988 berichtten deputaten aan de Vereniging Emeritering, dat
 - kon worden overgegaan tot uitbetaling c.q. overschrijving van de gelden en geldswaarden welke van de overheid werden ontvangen;
 - de toedeling van de waarden diende te geschieden conform het voorstel van het accountantskantoor Mak d.d.27 januari 1988.
- d. Sinds 1 december 1987 waren uiteraard nog renten gekweekt. Er werden ook kosten gemaakt. Een eindcontrole was daarom op zijn plaats, een eindoverzicht van baten en lasten en een verdeling van het saldo onder

rechthebbenden conform de reeds eerder berekende verdeelpercentages. Deputaten verstrekten voor de afwikkeling van deze zaken opnieuw een opdracht aan het accountantskantoor Mak te Kampen. Op 23 april 1988 bracht dit kantoor rapport uit. De Vereniging Emeritering bleek in de periode van 1 december 1987 tot en met 15 april 1988 op verantwoorde wijze de haar toevertrouwde gelden en geldswaarden te hebben beheerd. Een uitgewerkt voorstel werd ontvangen omtrent de verdeling van het saldo onder de rechthebbende instanties en kerken. Deputaten konden zich vinden in dit voorstel.

Eind april 1988 vond de einduitkering plaats.

In totaal kon worden uitgekeerd een bedrag van	f 8.144.721,-.
De toedeling geschiedde als volgt:	
Pensioenfonds Theol.Universiteit	f 474.349,
Foundation for Superannuation of the Canadian Reformed Churches	f 221.944,
Free Reformed Church of Armadale (W.A.)	f 16.941,
Samenwerkende Kerken	f 1.352.594,
Vereniging Emeritering	f 6.078.893,

3. Tenslotte

Het spijt deputaten, dat zij niet konden voldoen aan de opdracht van de synode om de uit hoofde van de afkoopregeling verkregen gelden en geldswaarden en de daarbij gekweekte rente uit te keren 'vóór 1-1-1988'. Door bijzondere omstandigheden kon de accountant zijn rapport eerst uitbrengen op 27-1-1988. De verlate ontvangst van dit rapport bracht deputaten in moeilijkheden. Eén van hen was voor werkzaamheden naar het buitenland vertrokken en het noodzakelijk overleg liep vertraging op. Al raakten zij enigszins achter op het ontworpen tijdschema, deputaten zijn dankbaar dat zij het hun opgedragen werk hebben mogen verrichten. Zij spreken de wens uit, dat de e.k. generale synode wijsheid van boven ontvangt om de zaken rond de afkoopregeling door de overheid tot een goed einde te brengen.

De deputaten:
J. van der Jagt.
J. Kok
S. Riedstra

DEPUTATENRAPPORT GENERAAL-SYNODALE PUBLIKATIES

PUBLIKATIES voor de Generale Synode te Leeuwarden 1990 van De Gereformeerde kerk in Nederland

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, samen te komen Leeuwarden op 18 april 1990.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Deputaten, belast met de verzorging van generaal-synodale publikaties, en benoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord op 25 september 1987, hebben de eer u het rapport bij dezen aan te bieden.

De volgende onderdelen komen aan de orde:

1. Inleiding

- 1 Besluittekst G.S. Spakenburg-Noord
- 2 Werkzaamheden van het deputaatschap

2. Gereformeerd Kerkboek

- 1 Voortgang bestaande edities
 - 1 Gereformeerd Kerkboek
 - 2 Combinatie-uitgave
 - 3 Productie nieuwe edities

3. Harmonisatiewerkzaamheden

- 1 Overzicht van de eerder aangebrachte correcties
- 2 Overzicht van de in de mezo-uitgave aangebrachte correcties
- 3 Nadere voorstellen i.v.m. voortgaande harmonisatie

4 Juridische aspecten van het Gereformeerd Kerkboek

5. Financiële verantwoording m.b.t. het Gereformeerd Kerkboek

6. Gunning deputatenrapporten/Acta G.S. Leeuwarden

7. Voorstellen tot aanvulling adressenbestand

- a. deputatenrapporten
- b. Acta
- c. Handelingen

8. Uitvoering opdrachten anders dan genoemd onder besluittekst 4 a,c,d en e

9. Ontwerp-besluittekst voor G.S. Leeuwarden 1990

U bij al de zaken, die u worden voorgelegd, toewensende de wijsheid, die u nodig hebt, verblijven wij met broedergroet, namens de deputaten voor generaal-synodale publikaties,

P.Lok - voorzitter
F.T.Oldenhuis - secretaris

1. Inleiding

- 1 Besluittekst G.S. Spakenburg-Noord
De Generale Synode te Spakenburg-Noord 1987 nam met betrekking tot deputaten cvoor generaal-synodale publikaties de volgende besluiten:

Besluit I

Deputaten te dechargeren onder dank voor hun veelomvattende arbeid ten dienste van de kerken.

Besluit II

1. Inzake de tekst van het Gereformeerd Kerkboek akkoord te gaan met de redactie van Psalm 81:8 regel 1 (Open maar uw mond), in afwijking van het besluit van de Generale Synode van Heemse (Acta art. 210);
2. niet te berusten in de redactie van Psalm 46:2 regel 8 en Psalm 46:4 regel 4, waarbij 'Immanuël' *gespeld* wordt met een kapitale beginletter, in afwijking van het besluit van de Generale Synode van Heemse (Acta art. 210);
3. akkoord te gaan met de wijziging in de tekst van de Heidelbergse Catechismus antw. 105, tweede alinea, waar deputaten het woordje 'of vervingen door 'evenmin mag ik mijzelf.

Besluit III

1. Voor de toezending van deputatenrapporten de volgende regeling vast te stellen:
 - a. kerken tot 500 zielen ontvangen 2 ex.,
kerken tot 1000 zielen ontvangen 3 ex., kerken tot 1500 zielen ontvangen 4 ex.,
kerken tot 2000 zielen ontvangen 5 ex.,
kerken met meer dan 2000 zielen ontvangen 6 exemplaren;
 - b. deputaten van de generale synode en hun secundi ontvangen ieder 1 exemplaar van het door hun deputaatschap opgestelde rapport;
 - c. deputaten voor generaal-synodale publikaties (primi) ontvangen ieder 1 exemplaar van alle uit te brengen rapporten;
 - d. hoogleraren en overige docenten aan de Theologische Universiteit ontvangen ieder 1 exemplaar;
 - e. telkens 1 exemplaar wordt verzonden aan de redacties van de *regionale gereformeerde* kerkbladen, van De Reformatie en van het Nederlands Dagblad;
 - f. de archiefbewarende kerk ontvangt 2 exemplaren voor het generaalsynodaal archief;
 - g. de samenroepende kerk ontvangt 40 exemplaren voor toezending aan de afgevaardigden van de particuliere synoden, 10 exemplaren ten behoeve van adviseurs buiten de kring van de gewone hoogleraren en bovendien de dan nog resterende exemplaren ten dienste van de synode;
2. Voor de toezending van de Acta de volgende regeling vast te stellen:
De Acta worden toegezonden aan:
 - a. hen die als afgevaardigden (primi, secundi of tertii) één of meer dagen hebben deelgenomen aan het werk van de synode;
 - b. de predikanten van de samenroepende kerk;

- c. de kerkeraden, de classes en de particuliere synoden van De Gereformeerde Kerken in Nederland;
- d. de hoogleraren en docenten, alsmede de emeriti-hoogleraren aan de Theologische Universiteit;
- e. de archiefbewarende kerk, in drievoud, voor bewaring in het generaalsynodaal archief.

Tevens zullen deputaten BKK 10 exemplaren van de Acta ontvangen, en depmaten voor generaal-synodale publikaties 1 exemplaar voor elke primus deputaat.

3. Voor de toezending van de Handelingen de volgende regeling vast te stellen:

De Handelingen worden toegezonden aan:

- a. hen die als afgevaardigden (primi, secundi of tertii) één of meer dagen aan het werk van de synode hebben deelgenomen;
- b. de kerkeraden van De Gereformeerde Kerken in Nederland;
- c. de gewone hoogleraren aan de Theologische Universiteit in hun functie als adviseurs van de generale synode;
- d. de archiefbewarende kerk, in drievoud, voor bewaring in het generaalsynodaal archief.

Besluit IV

Opnieuw deputaten te benoemen voor de uitgave van generaal-synodale publikaties, met de volgende opdrachten:

- a. het doen produceren en doen uitgeven van de Acta en de Handelingen van de generale synode, de rapporten van de door de generale synode benoemde deputaten, herdrukken van het Gereformeerd Kerkboek, onderdelen van deze uitgaven en andere drukwerken, die op last van de generale synode worden vervaardigd; daarbij moet in technisch en economisch opzicht zo doeltreffend mogelijk te werk worden gegaan;
- b. te beslissen op verzoeken om toestemming tot het uitgeven van de sub a. bedoelde publikaties of onderdelen daarvan, voorzover het auteurs- of gebruiksrecht daarop bij de kerken berust;
- c. met drukkers en uitgevers overeenkomsten af te sluiten die betrekking hebben op de onder a en b bedoelde uitgaven, inzake de technische vervaardiging en de uitgeversexploitatie alsmede met auteurs voor wat betreft auteursrechtelijke aanspraken en bevoegdheden voorzover daarvan sprake is;
- d. toe te zien op de naleving van de onder c bedoelde overeenkomsten;
- e. toe te zien op het uitgeven van nieuwe edities van de sub a bedoelde uitgaven en er zoveel mogelijk voor te zorgen dat daarin druk- en zetfouten en andere tekortkomingen worden verbeterd;
- f. erop toe te zien dat terzake van de typografische verzorging, de afmetingen, het taalgebruik, de spelling, de interpunctie, de nomenclatuur en dergelijke zoveel mogelijk een verantwoorde eenvormigheid wordt betracht met inachtneming van de door de generale synode van toepassing verklaarde regels voor de spelling en dergelijke;
- g. het inventariseren van ontvangen reacties uit de kerken met betrekking tot de voortgaande harmonisatie van het Gereformeerd Kerkboek en het - voorzover dit noodzakelijk moet worden geacht - doen van voorstellen daarover aan de eerstvolgende generale synode;

- h. na te gaan of de tekst van Psalm 46:2 regel 8 en van Psalm 46:4 regel 4 in het Gereformeerd Kerkboek alsnog in overeenstemming kan worden gebracht met het besluit van de Generale Synode van Heemse (Acta art. 210), en zo ja, dit bij de eerst mogelijke gelegenheid te doen plaatshebben;
- i. te waken tegen inbreuk op de auteurs- en gebruiksrechten van de kerken en het treffen van conservatoire en andere noodzakelijke maatregelen; ervoor te zorgen dat in de kerkelijke publikaties die met hun medewerking tot stand komen, een clausule wordt afgedrukt waaruit blijkt dat deze rechten bij de kerken berusten en dat voor verspreiding van de tekst toestemming van de kerken vereist is;
- j. te waken tegen inbreuk op auteurs- en gebruiksrechten van derden bij het uitgeven van publikaties door of namens de kerken;
- k. geschillen met derden ten aanzien van de toepassing van het sub i en j bepaalde zoveel mogelijk op te lossen door middel van arbitrage;
- l. bij het afsluiten van overeenkomsten eventueel royalty's te bedingen bij uitgevers, indien en voorzover er sprake is van bijzondere kosten of lasten voor de kerken, die aan de betreffende publikaties ten grondslag liggen, met als uitgangspunt dat in het algemeen de prijs van een kerkelijke publikatie niet belemmerend mag werken ten aanzien van de verspreidingsmogelijkheden;
- m. nauwgezet samen te werken met andere deputaten betreffende het vervaardigen van hun rapporten e.d. en erop toe te zien dat zij dit van hun kant ook doen;
- n. in de overeenkomsten met uitgevers te doen opnemen, al naar gelang het karakter van een uitgave daartoe aanleiding geeft, bepalingen van de volgende strekking:
 1. de verleende toestemming geldt tot wederopzeggens met dien verstande dat zoveel mogelijk een redelijke opzegtermijn in acht wordt genomen van tenminste een jaar, tenzij de uitgever in staat van faillissement geraakt of hem surseance van betaling wordt verleend of tenzij deputaten de uitgever nadrukkelijk en bij herhaling schriftelijk in gebreke hebben gesteld wegens wanprestatie; deputaten kunnen eveneens een kortere opzegtermijn dan een jaar in acht nemen wanneer de tekst van de betrokken publikatie niet meer overeenstemt met een door de generale synode genomen besluit;
 2. de uitgever is niet bevoegd tot het afzonderlijk uitgeven van de tekst van een of meer onderdelen van de betrokken uitgave zonder afzonderlijke schriftelijke toestemming van deputaten;
 3. evenmin is de uitgever bevoegd tot het uitgeven van een of meer onderdelen van de betrokken uitgave in de vorm van uittreksels of soortgelijke vorm noch in enigerlei andere vorm, noch op andere wijze dan als gedrukte beeldrager, zonder afzonderlijke schriftelijke toestemming van deputaten;
 4. ook is de uitgever niet bevoegd tot het uitgeven van een of meer onderdelen van de betrokken uitgave in enigerlei gedrukte vorm of anderszins in een andere taal dan in het Nederlands, zonder afzonderlijke schriftelijke toestemming van deputaten;
 5. de uitgever streeft ernaar te allen tijde voldoende exemplaren van de betrokken uitgave in voorraad te hebben en voor tijdige uitvoering van bestellingen zorg te dragen;
 6. bepalingen betreffende de verkoopprijs (winkelprijs) per exemplaar, eventueel met getallenkorting, waarbij in het algemeen wordt bedongen dat de uitgever niet *bevoegd is deze*

- verkoopprijs te verhogen met meer dan 5% in een tijdvak van twaalf maanden dan met schriftelijke toestemming van deputaten;
7. de beeld dragers van de betrokken uitgave worden het eigendom van de kerken, indien ze namens de kerken zijn betaald;
 8. geschillen omtrent de uitvoering van een overeenkomst worden onderworpen aan het oordeel van een scheidsgerecht overeenkomstig de in de overeenkomst omschreven procedure;
 9. te rapporteren over hun werkzaamheden aan de eerstvolgende generale synode.

Voorts werd aan deputaten voor generaal-synodale publikaties opgedragen:

1. De Huishoudelijke Regeling voor generale synoden opnieuw te laten drukken in beperkte oplage, met verwerking van de wijzigingen die zijn vastgesteld door de Synode van Arnhem 1981 (Acta art. 154) en van Heemse 1984-1985 (Acta artt. 116 en 128), alsmede van eventuele wijzigingen die nog door deze synode kunnen worden aangebracht;
2. bij deze regeling op te nemen de Instructies voor het financieel beleid van de generale synoden, opgenomen als bijlage B 2 in de Acta Heemse 1984-1985 (blz. 351), met dien verstande dat het laatste gedeelte van de inleiding als volgt dient te luiden:
'De administratie dient inzicht te verschaffen in de kosten van:
 - a. de generale synode met betrekking tot:
 1. de reiskosten van de synodeleden;
 2. de verblijfkosten van de synodeleden;
 3. de secretariaatswerkzaamheden en bureaunkosten;
 - b.
 1. het drukken van de Acta;
 2. de kosten van de generaal-synodale publikaties;
 - c. de deputaatschappen, en hiervan nader:
 1. de reiskosten;
 2. de vergaderkosten;
 - d. de archiefbewarende kerk;
3. bij deze regeling eveneens op te nemen de door hen opgestelde spellingsregels c.a. ten behoeve van de taalkundige uniformiteit van de in de toekomst te vervaardigen deputatenrapporten;
4. van de aldus aangevulde regeling voldoende exemplaren ter beschikking te stellen van de samenroepende kerk voor de generale synode, alsmede ter beschikking van elk door de generale synode benoemd deputaatschap.

1.2 Werkzaamheden van het deputaatschap.

De werkzaamheden kunnen als volgt worden gerubriceerd:

- a. toezien op de voortgang van de herdrukken c.q. nieuwe edities van het Gereformeerd Kerkboek, met inbegrip van de combinatie-uitgave;
- b. harmonisatiewerkzaamheden met betrekking tot het Gereformeerd Kerkboek;
- c. overige opdrachten anders dan onder a en b genoemd die verband houden met het Gereformeerd Kerkboek;
- d. het doen produceren van deputatenrapporten voor de G.S. Leeuwarden;
- e. het afsluiten van een contract voor de vervaardiging van de Acta en de Handelingen van de G.S. Leeuwarden;

- f. overige opdrachten anders dan onder a t/m e genoemd;
- g. het doen van voorstellen aan de G.S. Leeuwarden.

Het deputaatschap was als volgt samengesteld:

Voorzitter: Ds. P.Lok,
de la Reystraat 142,
3851 BL Ermelo.

Secretaris/Penningm.: Mr. F.T.Oldenhuis,
De Bongerd 49,
9801 AP Zuidhorn.

Voorzitter
ad interim: Ds. C.J.Smelik,
Parkmos 8,
2914 LR Nieuwerkerk aan den IJssel.
Ds. H.J.Boiten,
Prinsestraat 20,
7513 AL Enschede.
D. den Hollander,
Almstein 5,
3328 MP Dordrecht.

Mevrouw E. van Veen, Albert Schweitzerstraat 9, 7721 HC Dalfsen.

A. van 't Wout, Tulpentuin 27, 2272 BW Voorburg.

Deputaten vergaderden in 1988 vijf maal; in 1989 drie maal en in 1990 één maal.

Bovendien vonden er besprekingen plaats tussen enkele deputaten enerzijds en de Uitgeverij Jongbloed en het Nederlands Bijbelgenootschap anderzijds.

Voorts werd evenals de voorgaande periode, gelet op de toeneming der secretariële werkzaamheden, aan het deputaatschap als notuliste/typiste toegevoegd Mevr. J.Mulder-Munneke te Zuidhorn

2. Gereformeerd Kerkboek

1 Voortgang bestaande edities

1 Gereformeerd Kerkboek

Van het Gereformeerd Kerkboek zijn er sinds de verschijning in 1986 tot eind 1988 95.663 exemplaren verkocht. In de overeenkomst, die deputaten namens de Gereformeerde Kerken met Uitgeverij Vijlbrief sloten hebben de kerken het recht bedongen, dat geen prijsverhoging is toegestaan zonder toestemming van deputaten. Sinds 1986 is slechts tweemaal aan Uitgeverij Vijlbrief een prijsverhoging toegestaan. In de overeenkomst is voorts voor de uitgever de verplichting opgenomen de goedkoopste editie steeds in voorraad te hebben.

2 Combinatie-uitgave

Met betrekking tot de combinatie-uitgave heeft de Uitgeverij Jongbloed zich verplicht, dat de prijzen der edities niet zullen afwijken van de prijzen die voor soortgelijke combinatie-uitgaven van andere kerkgenootschappen worden berekend. Van de combinatie-uitgave zijn twee varianten door de uitgever op de markt gebracht: het grote formaat (major) en het kleine formaat (minor). Van het grote formaat zijn er sinds de verschijning tot eind 1988 verkocht:

1986 : 9058 exemplaren
1987 : 5430 exemplaren
1988 : 3650 exemplaren
Van het kleine formaat werden verkocht:
1987 : 12360 exemplaren
1988 : 5478 exemplaren.

- 3 Produktie nieuwe edities
Deputaten hebben zich in de afgelopen periode zeer uitvoerig bezig gehouden met de vraag die herhaaldelijk vanuit de kerken werd gesteld, of niet tot de produktie van een middenformaat kon worden overgegaan. Na eerst geconfronteerd te zijn met afwijzende reacties van uitgeverszijde, kunnen deputaten thans berichten dat er naar gestreefd wordt dat er mei/juni 1990 een tussenformaat zal verschijnen, waarbij de tekst en de lay-out identiek zullen zijn aan het grote formaat.

3. Harmonisatiewerkzaamheden

1 *Overzicht van de eerder aangebrachte correcties*

Deputaten waren in de gelegenheid de 'storende fouten', die zij meldden in hun rapport aan de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, te herstellen in de minor-editie van 'Bijbel en kerkboek'(vgl. blz. 74 van de'Handelingen'van genoemde synode).

Het betreft de volgende correcties: blz. 131 Ps. 65:3 regel 7 : 'en' moet zijn 'de' blz. 221 Ps. 107:7 regel 8 : 'bejubel' moet zijn 'bejubelt' blz. 221 Ps. 107:10 regel 7 : 'Vereer' moet zijn 'Vereert' blz. 459 Bij de bewijsteksten onder antwoord 85 moet 1 Tim. 5:17 zijn: 5:20 blz. 465 De tweede alinea van antwoord 105 dient als volgt te worden gelezen: Ook mag ik mijzelf geen letsel toebrengen. Evenmin mag ik mijzelf moedwillig in gevaar begeven. blz. 475 De bewijstekst Deut. 3:7 bij Artikel 8 moet zijn Deut. 7:7 blz. 557 In het cursief gezette citaat (Psalm 128:1,2) is het woord 'die' uitgevallen. Gelezen moet worden: Welzalig ieder die de HERE vreest.

2 *Overzicht van de in de mezo-editie aangebrachte correcties*

Nu een mezo-editie van 'bijbel en kerkboek' binnenkort zal verschijnen – zie daaromtrent nr. 2.1.3-waren deputaten inde gelegenheid aan een groot aantal gekoesterde wensen te voldoen. Die wensen leefden geruime tijd in de kring van deputaten, en bovendien bereikten hen sinds de voorgaande generale synode nog een aantal wensen vanuit de kerken. Een belangrijke hinderpaal om aan die wensen in een eerder stadium tegemoet te komen, is weggevallen, namelijk de zeer hoge kosten. Die werden enkele jaren geleden gesteld op f. 300.—per correctie. Door de verdergaande automatisering is de prijs teruggebracht tof. 25.--.

De meeste verbeteringen betreffen de interpunctie, voornamelijk een aantal komma's. De kopjes boven de Dordtse Leerregels (blz. 473 tot en met 504) zijn voorzien van de hoofdstuknummers. De nummering van de artikelen is niet opgenomen, om het geheel niet te druk te maken, en omdat die nummering zich gemakkelijk per bladzijde laat aflezen. De onder 3.1 genoemde correcties zijn opnieuw opgenomen, omdat dit een geheel nieuwe editie betreft. Op den duur zullen deze correcties ook doorwerken in de major-editie. Dat kan echter niet eerder het geval zijn dan bij een volgende oplaag. Tevens is uitvoering gegeven aan de opdracht van de Generale Synode van Spakenburg-Noord (Besluit IV h) m.b.t. de spelling van 'immanuël'

in Psalm 46:2 en 4. De kapitale 1 is gewijzigd in i onderkast. De gehele verzameling correcties is aan dit rapport toegevoegd als bijlage. Wel attenderen deputaten uw vergadering op enkele correcties die noodzakelijkerwijs ter kennis van de kerken gebracht dienen te worden o.m. vanwege de gemeentezang. Dat betreft de wijziging in Psalm 65:3 regel 7 en Psalm 72:6 regel 3. Verder de wijziging in antwoord 105 van Zondag 40 HC. De notitie bij Gezang 22 kan ook van belang zijn. Tenslotte is te wijzen, voor wat de muzieknotatie betreft, op de verandering in Gezang 5:1.

3 *Voortgaande harmonisatie*

Naar het oordeel van deputaten is met het aanbrengen van de onder 3.1 en 3.2 genoemde correcties in feite het doel bereikt, namelijk een in technisch en typografisch opzicht zo goed mogelijke uitgave van 'bijbel en kerkboek'. Niettemin moet het mogelijk geacht worden, dat vanuit de kerken nog wensen kenbaar gemaakt worden. Het verzamel-adres daarvoor kan berusten bij op nieuw te benoemen deputaten. Het is duidelijk, dat dergelijke wensen niet de inhoud van het kerkboek kunnen betreffen.

4. **Juridische aspecten van het Gereformeerd Kerkboek**

De kerken bezitten met betrekking tot de meeste opgenomen berijmingen slechts een gebruiksrechten geen auteursrecht. Aan een tweetal auteursgerechtigden dienen jaarlijks royalty's te worden voldaan. In onderdeel nr. 5 wordt dat nader gespecificeerd. De indertijd met prof. Boendermaker Sr. gemaakte afspraak inzake gezang 21, waarbij aan de Gereformeerde Kerken een gebruiksrecht om niet werd verstrekt, is thans schriftelijk door de erfgenamen bevestigd. Door enkele Ned.Geref.Kerken werd zonder toestemming van deputaten een aantal formulieren in een gedrukte bundel opgenomen. Deputaten zijn thans in overleg getreden met genoemde kerken.

Hoezeer deputaten zich ook verheugen in het feit dat andere kerkgenootschappen gebruik wensen te maken van het Gereformeerd Kerkboek, dat neemt niet weg, dat de wijze waarop dat geschiedt moet overeenstemmen met de door deputaten daarvoor gestelde regels. Dit geldt te meer nu aan Uitgeverij Buijten en Schipperheijn toestemming werd verleend tot overname van een aantal formulieren in een uitgave ten behoeve van de Ned. Geref. Kerken. Veelal wordt door kerken c.q. kerkleden aangenomen, dat de Gereformeerde Kerken de auteursgerechtigden van het Gereformeerd Kerkboek zijn. Voorzover het de formulieren betreft, die door de kerken in synodaal verband bijeen, werden herzien, is die gedachte juist. Voorzover het betreft de psalmen en gezangen berust die gedachte op een misverstand. Veelal bezitten de kerken een beperkt recht, n.l. een gebruiksrecht. In de regel is dat gebruiksrecht ruim geformuleerd. Daarbij werd veelal de volgende formule gehanteerd:

- a. „uit te geven of te doen uitgeven voor opneming in het definitieve kerkboek inclusief bijbeluitgave en de opeenvolgende drukken daarvan, met vermelding van de auteurs der betrokken berijmingen op een lijst die onderdeel van de registers van het kerkboek inclusief bijbeluitgave vormt;
- b. in periodieken of dagbladen openbaar te maken;
- c. met bronvermelding op te nemen of te doen opnemen in bloemlezingen, verzamelwerken en dergelijke;
- d. te doen vertalen of in vertaling uit te geven of te doen uitgeven in overleg met de auteurs;

- e. openbaar te maken of te doen maken in enige andere vorm dan gedrukte vorm. (Clausule I).

Met betrekking tot de LS.K. is dat aan de kerken gegeven recht veel beperkter van aard. De contractuele bepaling daaromtrent luidt als volgt;
Het aan de Kerken verleende gebruiksrecht omvat de bevoegdheid van de Geref.Kerken de genoemde teksten uit te geven of te doen uitgeven door opneming in het definitieve kerkboek inclusief bijbeluitgave en de opeenvolgende - voor wat betreft de psalmen en gezangen, die uit het Liedboek voor de Kerken zijn overgenomen ongewijzigde herdrukken daarvan, met vermelding van de auteurs der betrokken berijmingen op een lijst die onderdeel van de registers van het kerkboek inclusief bijbeluitgave vormt.

„Tevens dient daarbij vermeld te worden dat de bovengenoemde teksten uit het Liedboek voor de Kerken zijn overgenomen". (clausule II).

Wat betreft de vraag die deputaten veelvuldig bereikt, n.l. of plaatselijke kerken bevoegd zijn kopieën te maken voor eigen samenkomsten, geeft reeds art. 16b Auteurswet de kerken de bevoegdheid tot vermenigvuldiging van berijmingen voor 'eigen gebruik'!

Clausule I sluit daar nauw op aan en verruimt die reeds bij de wet gegeven bevoegdheid. Clausule II daarentegen is vaak beperkter van aard..

In de regel volstaan deputaten bij de beantwoording van vragen zoals boven omschreven door de verzoeker te wijzen op blz. 370 van het Gereformeerd Kerkboek, waar een lijst met auteursgerechtigden van de betrokken berijmingen staat vermeld. Voorkomen dient te worden, dat deputaten c.q. de kerken in procedures geraken, omdat deputaten onjuiste adviezen gaven dan wel ten onrechte toestemming tot gebruikmaking gaven.

5. Financiële verantwoording

Aan royalty's werd in de periode 1987 - 1989 betaald:

Stichting Geestelijke Liederen:

1987	f 9705,00 (aanvulling proefbundel + definitieve bundel)
1988	f 1636,08
1989	f 893,27
	f 12234,35

I. S. K.:

1987	f 6151,40
1988	f 3849,60
1989	f 2101,80
	f 12102,80

Aan royalty's werd ontvangen: Van het deputaatschap voor Berijmde Schriftgedeelten (dhr. Hofman) f. 35.

6. Gunning deputatenrapporten/Acta G.S. Leeuwarden

Reeds eenjaar na sluiting van de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 spraken deputaten over de uitvoering van de deputatenrapporten voor de komende Generale Synode van Leeuwarden 1990. Gelet op de ervaringen met de rapporten die uitgebracht werden aan de synode van Spakenburg-Noord werd besloten de rapporten voor de volgende synode op gelijke wijze uit te voeren.

In de vergadering van 26 mei 1989 kon gemeld worden, dat prijsopgaaf gevraagd was bij de uitgevers Van den Berg (Kampen), De Vuurbaak (Barneveld), Vijlbrief (Haarlem) en Wever (Franeker). Besloten werd de productie te gunnen aan de

laagste inschrijver. In de vergadering van 11 oktober 1989 werd de productie gegund aan de laagste inschrijver, te weten Uitgeverij De Vuurbaak te Barneveld.

In 1987 was de prijs van de deputatenrapporten f. 43.75 per pagina. Die werd in 1989 gesteld op f. 47.75, zulks in verband met de prijsstijgingen overeenkomstig de normen van de grafische industrie.

7. Voorstellen

1 Voorstellen tot aanvulling adressenbestand

Conform art. 19 van de Handelingen G.S.Spakenburg-N, besluit 111 hebben deputaten de toezending van deputatenrapporten, Acta en Handelingen uitgevoerd.

Op grond van diverse ontvangen verzoeken willen wij u in overweging geven de nu bestaande regeling enigszins uit te breiden, voorzover het betreft de deputatenrapporten en de Acta. In concreto stellen wij u voor:

- a. het aantal exemplaren voor de archiefbewarende kerk te verhogen van 2 c.q. 3 tot 5 stuks;
- b. de bibliotheek van de Theologische Universiteit te Kampen op de verzendlijst te plaatsen voor 2 exemplaren;
- c. de colleges van senaat en deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit te Kampen op de verzendlijst op te nemen voor ieder 1 exemplaar.
- d. Voor wat betreft de Handelingen stellen wij slechts één wijziging voor: het college van deputaten-curatoren op de verzendlijst te plaatsen voor één exemplaar ten behoeve van hun archief.

Voorts is door deputaten BBK geklaagd over het feit dat 10 exemplaren van de Acta voor hun werkzaamheden te weinig is. Deputaten stellen voor dat aantal vast te stellen op 20 exemplaren. Tenslotte willen wij onder dit onderdeel onder uw aandacht brengen dat de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken te Apeldoorn ook om toezending van de Acta heeft verzocht voor haar bibliotheek. Een beslissing hierover laten wij aan uw oordeel over.

2 Overige voorstellen

Onder dit opschrift zouden wij alleen willen vermelden een eigen voorstel van ons als deputaten voor een efficiënte werkwijze. Gezien het feit dat de werkzaamheden van ons deputaatschap – voorbereiden en drukken van Acta en Handelingen - reeds zeer spoedig na opening der synode beginnen, verzoeken wij u na de bespreking van ons rapport de (her)benoeming van deputaten met voorrang op uw agendum te plaatsen. Zo wordt voorkomen dat na de verleende decharge een tijd lang in feite geen deputaatschap fungeert om de lopende en noodzakelijke werkzaamheden te verrichten.

8. Uitvoering opdrachten anders dan genoemd onder besluittekst IV a,c,d en e

1 Verlening van gebruiksrechten aan derden

Aan B.V.Drukkerij en Uitgeversmaatschappij v/h Buijten en Schipperheijn werd toestemming verleend tot het opnemen van een aantal formulieren, te weten formulier voor kinderdoop, belijdenis, avondmaal (2x), huwelijksbevestiging en de tekst van de Heidelbergse Catechismus.

Met genoemde uitgever werd een royalty-regeling overeengekomen.

Aan het Deputaatschap voor Berijmde Schriftgedeelten van de Christelijke Gereformeerde Kerken werd toestemming verleend voor de gebruikmaking van een tweetal schriftberijmingen, waarvan het auteursrecht berust bij de Gereformeerde Kerken. Dezelfde royalty-regeling is toegepast die onze

kerken verplichtingen oplegt t.o.v. LS.K. en Stichting Geestelijke Liederen (berijmingen van wijlen ds. H.Hasper).

De vereniging E & R heeft toestemming gevraagd voor gebruikmaking van een aantal berijmingen die in het Gereformeerd Kerkboek zijn opgenomen.

Voorzover de Gereformeerde Kerken slechts een gebruiksrecht van de betrokken berijmingen hebben, is de vereniging E & R verwezen naar de auteursgerechtigden. Voorzover de Gereformeerde Kerken zelf de auteursrechten bezitten, is de toestemming om niet verleend.

2 Heruitgave Huishoudelijke Regeling, Statuut Theologische Universiteit en Financiële Instructie

Ons deputaatschap was volgens art. 20 van de Handelingen G.S. Spakenburg-N een afzonderlijke opdracht verstrekt voor het opnieuw laten drukken in een beperkte oplage van de Huishoudelijke Regeling van generale synoden met bijbehorende instructies voor financieel beleid, spellingsregels, etc. Wij hebben ons hiermede uitvoerig bezig gehouden en kunnen u rapporteren dat in een oplage van 300 st. deze Huishoudelijke Regeling thans ter beschikking is. Bij deze gelegenheid is ook in een oplage van 200 stuks op verzoek van Deputaten-Curatoren een aparte uitgave vervaardigd van de Statuten der Theologische Universiteit te Kampen met de Instructies van resp. Deputaten Curatoren, Docenten en Deputaten-Financieel.

9. Ontwerp-besluittekst voor G.S. Leeuwarden 1990

I:

Deputaten te dechargeren.

11:

1. Voor de toezending van de deputatenrapporten de volgende gewijzigde regeling vast te stellen:

- a. kerken tot 500 zielen ontvangen 2 ex.
kerken tot 1000 zielen ontvangen 3 ex.
kerken tot 1500 zielen ontvangen 4 ex.
kerken tot 2000 zielen ontvangen 5 ex:
kerken met meer dan 2000 zielen ontvangen 6 exemplaren;
- b. deputaten van de generale synode en hun secundi ontvangen ieder 1 exemplaar van het door hun deputaatschap opgestelde rapport; deputaten BBK ontvangen 20 exemplaren;
- c. deputaten voor generaal-synodale publikaties (primi) ontvangen ieder 1 exemplaar van alle uit te brengen rapporten;
- d. senaat, hoogleraren en overige docenten aan de Theologische Universiteit ontvangen ieder 1 exemplaar;
- e. telkens 1 exemplaar wordt verzonden aan de redacties van de regionale gereformeerde kerkbladen, van De Reformatie en van het Nederland Dagblad;
- f. de archiefbewarende kerk ontvangt 5 exemplaren voor het generaal synodaal archief;
- g. de samenroepende kerk ontvangt 40 exemplaren voor toezending aan de afgevaardigden van de particuliere synoden, 10 exemplaren ten behoeve van adviseurs buiten de kring van de gewone hoogleraren en bovendien de dan nog resterende exemplaren ten dienste van de synode;
- h. de bibliotheek van de Theologische Universiteit ontvangt 2 exemplaren.

2. Voor de toezending van de Acta de volgende gewijzigde regeling vast te stellen:
De Acta worden toegezonden aan:
 - a. hen die als afgevaardigden (primi, secundi of tertii) één of meer dagen hebben deelgenomen aan het werk van de synode;
 - b. de predikant(en) van de samenroepende kerk;
 - c. de kerkeraden, de classes en de particuliere synoden van De Gereformeerde Kerken in Nederland;
 - d. de senaat, het college van deputaten-curatoren, de hoogleraren en docenten, alsmede de emeriti-hoogleraren aan de Theologische Universiteit;
 - e. de archiefbewarende kerk, in vijfvoud, voor bewaring in het generaalsynodaal archief.
Tevens zullen deputaten BBK 20 exemplaren van de Acta ontvangen, en deputaten voor generaal-synodale publikaties 1 exemplaar voor elke primus deputaat;
 - f. de bibliotheek van de Theologische Universiteit 2 exemplaren.

3. Voor de toezending van de Handelingen de volgende gewijzigde regeling vast te stellen:
De Handelingen worden toegezonden aan:
 - a. hen die als afgevaardigden (primi, secundi of tertii) één of meer dagen aan het werk van de synode hebben deelgenomen;
 - b. de kerkeraden van De Gereformeerde Kerken in Nederland;
 - c. de gewone hoogleraren aan de Theologische Universiteit in hun functie als adviseurs van de generale synode;
 - d. de archiefbewarende kerk, in drievoud, voor bewaring in het generaal synodaal archief;
 - e. het college van deputaten-curatoren van de Theologische Universiteit ten behoeve van het archief.

III:

Opnieuw deputaten te benoemen voor de uitgave van generaal-synodale publikaties, met de volgende opdrachten:

- a. het doen produceren en doen uitgeven van de Acta en de Handelingen van de generale synode, de rapporten van de door de generale synode benoemde deputaten, herdrukken van het Gereformeerd Kerkboek, onderdelen van deze uitgaven en andere drukwerken, die op last van de generale synode worden vervaardigd; daarbij moet in technisch en economisch opzicht zo doeltreffend mogelijk te werk worden gegaan;
- b. met drukkers en uitgevers overeenkomsten af te sluiten die betrekking hebben op de onder a bedoelde uitgaven, inzake de technische vervaardiging en de uitgeversexploitatie alsmede met auteurs voor wat betreft auteursrechtelijke aanspraken en bevoegdheden voorzover daarvan sprake is;
- c. toe te zien op de naleving van de onder b bedoelde overeenkomsten;
- d. toe te zien op het uitgeven van nieuwe edities van de sub a bedoelde uitgaven en er zoveel mogelijk voor te zorgen dat daarin druk- en zelffouten en andere tekortkomingen worden verbeterd;
- e. erop toe te zien dat terzake van de typografische verzorging, de afmetingen, het taalgebruik, de spelling, de interpunctie, de nomenclatuur en dergelijke zoveel mogelijk een verantwoorde eenvormigheid wordt betracht met inachtneming van de door de

generale synode van toepassing verklaarde regels voor spelling en dergelijke;

- f. het inventariseren van ontvangen reacties uit de kerken met betrekking tot de voortgaande harmonisatie van het Gereformeerd Kerkboek en het - voorzover dit noodzakelijk moet worden geacht- doen van voorstellen daarover aan de eerstvolgende synode;
- g. te beslissen over verzoeken om toestemming tot het uitgeven van de sub a bedoelde publikaties of onderdelen daarvan, voorzover het auteurs- of gebruiksrecht daarvan bij de kerken berust;
- h. te waken tegen inbreuk op de auteurs- en gebruiksrechten van de kerken en het treffen van conservatoire en andere noodzakelijke maatregelen; ervoor te zorgen dat in de kerkelijke publikaties die met hun medewerking tot stand komen, een clausule wordt afgedrukt waaruit blijkt dat deze rechten bij de kerken berusten en dat voor verspreiding van de tekst toestemming van de kerken vereist is;
- i. te waken tegen inbreuk op auteurs- en gebruiksrechten van derden bij het uitgeven van publikaties als onder a genoemd;
- j. geschillen met derden ten aanzien van de toepassing van het sub h en i bepaalde zoveel mogelijk op te lossen door middel van arbitrage;
- k. bij het afsluiten van overeenkomsten eventueel royalty's te bedingen bij uitgevers, indien en voorzover er sprake is van bijzondere kosten of lasten voor de kerken, die aan de betreffende publikaties ten grondslag liggen, met als uitgangspunt dat in het algemeen de prijs van een kerkelijke publikatie niet belemmerend mag werken ten aanzien van de verspreidingsmogelijkheden;
- l. nauwgezet samen te werken met andere deputaten betreffende het vervaardigen van hun rapporten e.d. en erop toe te zien dat zij dit van hun kant ook doen;
- m. te rapporteren over hun werkzaamheden aan de eerstvolgende generale synode.

Bijlage

Correcties aangebracht in de mezo-editie van 'Bijbel en Gereformeerd Kerkboek'.

12 Ps. 4: 3 r 9	komma weg na 'leven'
22 Ps. 9:12 r 1	Zich
23 Ps. 10:1 r 2	Zich
27 Ps. 13: 2 r 5	vraagteken na 'tart'
47 Ps. 22:14 r 2	komma achter 'stof'
57 Ps. 28: 3 r 4	komma achter ' <i>bouwen</i> '
67 Ps. 32:5 r 1	punt achter ' <i>wezen</i> '
67 Ps. 32: 5 r 2	<i>Wie</i>
69 Ps. 33: 3 r 5	komma achter 'leven'
70 Ps. 34: 2 r 7	komma achter 'gaat'
71 Ps. 34: 4 r 7	komma achter 'HEER'
77 Ps. 36: 3 r 5	komma weg
99 Ps. 46: 2 r 8	immanuël
99 Ps. 46: 4 r 4	immanuël
105 Ps. 50: 1 r 6	Heer
118 Ps. 57: 2 r 2	Here
122 Ps. 59: 5 r 5	Here
124 Ps. 60: 4 r 3	Filistijns
131 Ps. 65: 3 r 7	'en' moet zijn 'de'

137 Ps. 68: 3 r 7	komma achter 'is'
151 Ps. 72:6r3	'tot' moet zijn 'van'
172 Ps. 83: 3 r 3	Filistijnen
176 Ps. 85: 2 r 6	komma achter 'ben'en achter 'God'
196 Ps. 96: 6 r 5	Zich
204 Ps. 102: 8 r 1	Zich
221 Ps. 107: 7 r 8	<i>bejubelt</i>
221 Ps. 107:10 r 7	<i>Vereert</i>
255 Ps. 122: 1 r 9	komma achter 'aanschouwt'
268 Ps. 135: 2 r 5	Zich
269 Ps. 135: 8 r 1	komma achter 'is'
272 Ps. 136:20 r 1	komma achter 'leeft'
278 Ps. 140:6 r 1	komma achter 'omringen'
286 Ps. 145: 1 r 3	komma achter 'naam' en achter 'majesteit'
288 Ps. 146:6 r 3	komma achter 'neergebogen'
297 Gez. 37	te veel (in het opschrift)
308 Gez. 5: 1 r 3	noot 7 is een bes
314 Gez. 8: 1 r 6	komma achter 'verwacht'
315 Gez. 8: 4 r 8	komma achter 'donkerheid'
317 Gez. 10	in opschrift aanhalingstekens weg, dus: Naar: Valet etc.
319 Gez. 11	in opschrift 'Luc. 2:14' naar links boven de notenbalk
336 Gez. 22	onderaan de blz.: kan ook gezongen worden op de wijs van Gez. 20
344 Gez.26a: 2 r 5	gaav'
347 Gez.26b:4 r 5	gaav'
347 Gez.26b: 4	punt achter 4
348 Gez. 27	in opschrift '9e eeuw, vroegste overlevering ca. 1000' vervangen door: vroegmiddeleeuws
350 Gez. 28: 3 r 2	<i>Eengeboren</i>
353 Gez. 30: 6 r 3	<i>onstrajf'lijk</i>
364 Gez. 37	in opschrift: te veel
364 Gez. 37:1 r 1	te veel
368 Gez. 40: 2 r 4	hij
373	uitroepeteken weg achter 'klagen' (Ps. 64:1)
377	God boog Zich neer (Ps. 18:5)
396	vraagteken weg achter 'verstoten' (Ps. 77:3)
434	2e regel van onder: 'hen' i.p.v. 'hun'
459	bij de bewijsteksten onder antwoord 85 moet 1 Tim. 5:17 zijn 5:20
465	De 2e alinea van antw. 105 dient als volgt te worden gelezen: Ook mag ik mijzelf geen letsel toebrengen, evenmin mag ik mijzelf moedwillig in gevaar begeven.
475	de bewijstekst bij artikel 8 moet zijn Deut. 7:7 (i.p.v. 3:7)
475	DL art. 9 r 5/6 niet cursief
478	DL art.17 r 7 komma weg achter 'kinderen'
521 r 7 v/o:	<i>dikwijls</i>
522	in marge Luc. 22:27 (i.p.v. Luc. 22:19)
557	i n citaat (Ps. 128:1,2): <i>ieder die de HERE vreest</i>

RAPPORT DEPUTATEN GENERAAL-SYNODAAL ARCHIEF

Weleerwaarde- en eerwaarde heren en broeders,

De Raad van de Gereformeerde Kerk te Groningen-West - aangewezen als archiefbewarende kerk - rapporteert hiermee over het generaal-synodaal archief.

Na het rapport, dat in 1987 aan de Generale Synode Spakenburg-Noord uitgebracht werd, valt het volgende te melden.

Van deze generale synode werden onderstaande stukken ontvangen en geregistreerd:

De Acta en de Handelingen van de G.S. Spakenburg-Noord 1987, met In Duplo.

Voorts de ingekomen stukken, de werkrapporten en de afschriften van de uitgegane brieven.

Al deze zaken zijn in archiefdozen of ordners verpakt en worden met de reeds aanwezige archivalia bewaard in de brandvrije kluis in de Columnakerk.

Genoemde stukken werden toegevoegd aan de rubriek 'A' (zaken Generale Synoden).

Voor de rubriek 'B' (zaken Particuliere Synoden) werden onderstaande acta ontvangen:

P.S.	Groningen	1987 + vertr.,	1988 + vertr.,	1989 + vertr.
	Friesland	1986, 1987,	1988,	1989
	Drenthe	1987, 1988,	1989 + vertr.	
	Overijssel	1987,	1988,	
	Gelderland	1987 + vertr.,		1988 + vertr.,
	1989+vertr.			
	Utrecht	1987 1988	1989	
	N-Holland	1987	1988	1989 + vert.
	Z-Holland	1986	1987	1988, 1989
	Het Zuiden	1987	1988	

De rubriek'D' (acta Gereformeerde Kerken Synodaal) werd aangevuld met acta + bijlagen van de G.S. Gouda 1985 en Almere 1987.

Bij de rubriek 'E' (acta Chr. Geref. Kerken) werd gevoegd de acta Den Haag 1986.

Aangekocht zijn de acta van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken Dronten 1988.

Door Deputaten uitgave kerkboek werd van elke druk en elk formaat een exemplaar in het archief gedeponeerd.

Benevens afschriften van de contracten met de auteurs.

Gebruik van het archief:

Tijdens de zittingsduur van de G.S. Spakenburg-Noord waren de acta en handelingen vanaf 1892 t/m 1984/85 ter synode aanwezig.

Een aantal stukken en rapporten zijn in die tijd geleend door het moderamen en diverse commissies.

Een tweetal predikanten leenden enkele acta van de G.O.S.

Een van onze hoogleraren leende een aantal zaken over de zendingsdeputaten 1945/48.

Een plaatselijke predikant leende de acta van de G.S. 1983, van de Chr. Geref. Kerken.

Deputaten voor samenspreking met de Chr. Geref. Deputaten kregen de beschikking over oude verslagen van gehouden samensprekingen.

Enkele afgevaardigden naar'Spakenburg-Noord' leenden rapporten ter voorbereiding van hun rapport.

Eind 1988 bereikte ons een noodkreet uit Canada, deze brief vindt u bijgesloten.

Omdat wij geen bevoegdheid hebben tot schenken of verkopen hebben we een aantal acta uitgeleend t.w. 1892, 1896, 1899, 1902, 1905, 1964/65, 1969/70, 1972/73 en 1975. De vrachtkosten zijn door 'Canada' betaald, blijft nog het verzoek om deze acta af te staan al of niet tegen betaling.

Van de P.S. Friesland komt nog een reeds aangekondigd verzoek om een aantal acta uit hun ressort, van voor de Vrijmaking te mogen overnemen. Ook deze brief zenden wij aan u door.

Opgave aankopen:

Verlagen Friese Synoden 1621-1650	fl. 55,
Acta en bijlagen G.S. Syn. Gouda 1985	fl. 137,50
idem Almere 1987	fl. 131,
Acta Ned. Geref. Kerken, Dromen 1988	<u>fl. 25,</u>
	<u>fl. 348,50</u>

Kostenopsomming:

Vergoeding voor gebruik van de kluis 1988, 1989, 1990	3 x fl. 700,-	fl. 2100,
Aankopen volgens specificatie		fl. 348,50
Reconstructieverzekering 1988, 1989, 1990	3 x fl. 67,68	fl. 203,04
Porti, telefoon en fotocop.		fl. 166,50
Bestede uren:		
1987 19 uur		
1988 32 uur		
1989 45 uur		
1990 63 uur		
samen 159 uur	a fl. 17,50	fl. 2782,50
totaal		fl. 5600,54

Wilt u dit bedrag t.z.t. doen overmaken op giro 37.18.433, t.n.v. de boekhouder van de Geref. Kerk te Groningen-West.

Voor het vervullen van uw taak bidden wij u de leiding van de Heilige Geest toe, in gebondenheid aan het Woord van God.

Met hartelijke broedergroet namens de Raad der Kerk,

T.S. Huttenga, praeses O. Bakker, scriba.

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR HET GESPREK MET DE CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN

Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, samen te komen te Leeuwarden 1990

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

Instructie

De generale synode van Spakenburg-Noord 1987 benoemde deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken in de hartelijke begeerte deze kerken krachtens de roeping van het evangelie nog te zoeken.

De synode gaf deputaten voorts de volgende instructie mee:

- a. zich te wenden tot deputaten voor de vertegenwoordiging van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
- b. in het gesprek met de christelijke gereformeerde deputaten naar voren te brengen de punten, die de Generale Synode te Heemse 1984-1985 in haar brief (Acta art. 133 sub 3 en 4) heeft genoemd:
 - de in de brief van Arnhem 1981 genoemde publikaties;
 - het lidmaatschap van de Gereformeerde Oecumenische Synode;
 - het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken;
 - de door de Christelijke Gereformeerde Kerken gestelde verschillen ten aanzien van de toeëigening des heils en de hantering van het belijden omtrent de kerk;
- c. bij deputaten voorde vertegenwoordiging van de Christelijke Gereformeerde Kerken erop aan te dringen dat hun kerken ten aanzien van deze punten tot een schriftuurlijke beslissing komen, zodat verder spreken over vereniging zinvol zal kunnen zijn;
- d. met genoemde christelijke gereformeerde deputaten te spreken over wat de Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken verenigt en scheidt met betrekking tot het komen tot kerkelijke eenheid op de grondslag van de Heilige Schrift en de drie formulieren van eenheid. Verder besloot de synode deputaten op te dragen van hun handelingen schriftelijk rapport uit te brengen aan de eerstkomende generale synode en dit rapport tijdig toe te zenden aan de kerken.

Er zijn vier gesprekken geweest, namelijk op 20 april, 28 september en 17 november 1988 en op 2 februari 1989. De gesprekken vonden plaats afwisselend in een zaal bij de Gereformeerde Martuskerk te Amersfoort en bij de Christelijke Gereformeerde Oenenburgkerk te Nunspeet. Zij werden geleid afwisselend door de praeses van de twee deputaatschappen. Zij zijn alle op christelijke wijze geopend en gesloten. Van elk gesprek is een verslag gemaakt en vastgesteld.

Het eerste gesprek 20 april 1988 te Amersfoort

Bij het eerste gesprek waren aanwezig namens de CGK (Christelijke Gereformeerde Kerken) ds. J.H. Velema, ds. M.C. Tanis, ds. P. den Butter en drs. J.C.L. Starreveld en namens de GK(V) de door de synode van Spakenburg-Noord benoemde deputaten.

Het eerste gesprek had een oriënterend karakter. Onze deputaten gaven aan, hoe de synode gedreven door de schriftuurlijke begeerte te staan naar kerkelijk samenleven met allen, die eenzelfde geloof belijden, opdat allen zich door de Here Jezus Christus laten vergaderen in eenheid van het ware geloof, kwam tot het besluit deputaten voor het gesprek

met de CGK te benoemen. Aanleiding vormde de brief van de synode van de CGK te 's-Gravenhage 1986.

Hoewel duidelijk is dat de gesprekken een oriënterend karakter zullen moeten hebben, omdat de christelijke gereformeerde synode haar deputaten geen concrete opdracht heeft gegeven, is onzerzijds aangedrongen op duidelijke synodebesluiten. Van eindeloos praten valt weinig heil te verwachten. Zulke synodebesluiten kunnen dan weer aanzetten zijn voor gesprekken tussen de kerken plaatselijk.

Tijdens dit eerste gesprek is de afspraak gemaakt bij de volgende ontmoeting de toeëigening des heils aan de orde te stellen. De christelijke gereformeerde deputaten zouden daarover een nota concipiëren. De verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken zou het thema voor de volgende ontmoeting zijn.

Ook is afgesproken na enkele gesprekken zo mogelijk met een gezamenlijk persverslag naar buiten te treden.

Het tweede gesprek 28 september 1988 te Nunspeet

Het thema de toeëigening des heils wordt besproken aan de hand van de door ds. J.H. Velema opgestelde nota.

Overeenstemming blijkt er ten aanzien van de noodzaak van het toeëigenende werk van de Heilige Geest. Met het spreken over tweeërlei kinderen van het verbond geven de christelijke gereformeerde deputaten aan, dat er gelovige en ongelovige kinderen van het verbond zijn. Ook de gereformeerde deputaten achten identificatie bondeling-gelovige onjuist. De belofte en de vervulling van de belofte in de bondeling mogen niet vereenzelvigd worden. Maar de gereformeerde deputaten vinden het niet terecht te spreken over tweeërlei kinderen van het verbond tegen de achtergrond van de strijd in de veertiger jaren.

De discussie concentreerde zich op de plaats van het werk van de Heilige Geest in de prediking. Moet het toeëigenende werk van de Heilige Geest in iedere preek expliciet aan de orde komen, of bepaalt de tekst van de preek wanneer er over dit werk gesproken dient te worden? Moet telkens in de prediking de gemeente onderscheidenlijk worden aangesproken of dient dat onderscheid met name te functioneren bij de bediening van de kerkelijke tucht? Op dit punt bleef verschil van inzicht. Verschil van inzicht bleek ook bij de beantwoording van de vraag: Is het werk van de Heilige Geest, als Hij door het Woord de uitverkorenen wederbaan en geloof en bekering in hen werkt, in zijn aard en effect onderscheiden van zijn werk in het komen met het Woord tot hen die niet tot geloof komen? De gereformeerde deputaten leggen de nadruk op het onderscheid in effect, de christelijke gereformeerde deputaten op het onderscheid in aard van het werk van de Heilige Geest.

Van de zijde van de gereformeerde deputaten is gewezen op de fundamentele overeenstemming op het punt van de toeëigening des heils. Op dit punt is de gereformeerden in het verleden onrecht aangedaan. Wel is er in de prediking meer aandacht gekomen voor de standen van het geloofsleven en voor het kleingeloof en de twijfel. Dat is echter geen ombuiging van de lijn van de prediking binnen onze kerken, maar een verfijning ervan. De toeëigening is in de belofte begrepen.

De verschillen die er zijn vallen binnen het kader van de confessie en mogen daarom geen kerkscheidende factor vormen. Aan de christelijke gereformeerde deputaten is de vraag voorgelegd, of deze verschillen met betrekking tot de toeëigening des heils hereniging in de weg staan.

Afgesproken is gezamenlijk naar buiten te treden, zodra de christelijke gereformeerde deputaten hun rapportage voor hun a.s. generale synode gereed hebben.

Bij dit gesprek waren alle deputaten aanwezig, behalve ds. R. Houwen die door ziekte verhinderd was.

Het derde gesprek 17 november 1988 te Amersfoort

Aan de hand van de door ds. T. Dekker geschreven notitie is gesproken over de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken.

De Nederlands Gereformeerde Kerken hebben door een pijnlijke en verdrietige breuk afscheid genomen van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt). De notitie wijst erop, hoe afwijking van de confessie en tolerantie van die afwijking hand in hand gingen met een independentistische houding tegenover de aangenomen kerkorde en het kerkverband. In het Akkoord van kerkelijk samenleven wordt terzake van de handhaving van de eenheid en zuiverheid in de leer de mogelijkheid geopend voor individualistisch en independentistisch optreden van de plaatselijke kerkeraden. Een echte waarborg voor de bewaring van die eenheid en zuiverheid is hier niet te vinden. Een en ander wordt in de notitie uitvoerig beargumenteerd en gedocumenteerd. Indien de Nederlands Gereformeerde Kerken bereid zijn terug te keren tot de gereformeerde kerkorde en zo naar de bewaring van de eenheid en zuiverheid in de leer, is er de mogelijkheid voor contactoefening casu quo hereniging.

Het bleek dat de christelijke gereformeerde deputaten de bezwaren van de gereformeerde deputaten deelden. De notitie werd niet weersproken. Gewezen werd echter op de historisch gegroeide relatie. Plaatselijk is de verhouding soms zeer innig. De kerken die dit betreft nemen een geïsoleerde positie in. Op generaal-synodaal niveau is er geen sprake van toenadering, maar is een patstelling ontstaan. De vraag waar de Christelijke Gereformeerde Kerken voor staan, is echter: is het van gereformeerde zijde conditio sine qua non om tot toenadering met de christelijke gereformeerden te komen, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken hun historisch gegroeide relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken terstond verbreken? De gereformeerde deputaten willen met de realiteit van de historisch gegroeide situatie rekening houden. Contacten kunnen niet in een handomdraai beëindigd worden. Maar zal de eerstkomende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken niet duidelijk uiting moeten geven aan de verontrusting, die er bij deputaten leeft? Is het niet de taak uit liefde tot de Nederlands Gereformeerde Kerken hun de waarheid te zeggen? Dienen aan de voortgang van de samenwerking geen condities verbonden te worden? Duidelijke uitspraken kunnen de zaak van de eenheid dienen. De gereformeerde deputaten vroegen de christelijke gereformeerde deputaten er bij de synode op aan te dringen met de Nederlands Gereformeerde Kerken te spreken over de binding aan het Dordtse ondertekeningsformulier en over de zaak van de gereformeerde kerkregering.

Aan het einde van dit gesprek wordt afgesproken de gesprekken in eigen kring te evalueren en elkaar daaromtrent te informeren. Die evaluaties kunnen in het volgende gesprek aan de orde komen. Dan zullen deputaten ook een sober perscommuniqué vaststellen. Alle deputaten waren bij dit gesprek tegenwoordig.

Vergadering 15 december 1988 te Amersfoort

Deputaten evalueerden in hun vergadering - ds. R. Houwen was door ziekte verhinderd van 15 december te Amersfoort de tot nu toe gehouden gesprekken en besloten de christelijke gereformeerde deputaten de volgende vragen schriftelijk voor te leggen.

Moet gezien de overeenstemming die er bleek te zijn ten aanzien van de noodzaak van het toeëigenende werk van de Heilige Geest, het nog gebleven verschil van inzicht ten aanzien van de plaats van het werk van de Heilige Geest in de prediking een blijvende kerkscheidende factor zijn?

Een tweede vraag betreft de verhouding met de Nederlands Gereformeerde kerken. Stemt u ermee in, dat, gezien de tussen onze deputaatschappen gebleken overeenstemming ten aanzien van de weg tot eenheid - die weg ligt in het onvoorwaardelijk handhaven van de gereformeerde leer overeenkomstig het Dordtse ondertekeningsformulier -, de eerstkomende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken de verontrusting over de ontwikkeling in de Nederlands Gereformeerde Kerken ten aanzien van de handhaving van de gereformeerde leer en kerkregering expliciet moet maken?

Voorts is ter vergadering een schriftelijke evaluatie opgesteld, die als volgt luidde:

Deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken, benoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, en deputaten voor de vertegenwoordiging van de Christelijke Gereformeerde kerken, benoemd door de Generale Synode van 's-Gravenhage 1986, hebben in een viertal samenkomsten elkaar ontmoet.

Deze ontmoeting mocht in een broederlijke sfeer plaats vinden. De Generale Synode van 's-Gravenhage 1986 had in haar brief aan de eerstkomende generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) geschreven: 'Ten allen tijde zijn wij bereid met u te spreken...' De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 besloot op deze bereidverklaring in te gaan en benoemde opnieuw deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken. Daarbij legde zij er de nadruk op, dat het geen vrijblijvend gesprek zou mogen zijn, maar dat er gesproken zou moeten worden over de punten, die de Generale Synode van Heemse 1984-1985 reeds in haar brief (Acta art. 133 sub 3 en 4) genoemd had. Deze punten waren:

- de in de brief van de Generale Synode van Arnhem 1981 genoemde publikaties;
- het lidmaatschap van de G.O.S.;
- het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken;
- de door de Christelijke Gereformeerde Kerken gestelde verschillen ten aanzien van de toeïgening des heils en de hantering van het belijden omtrent de kerk.

In de gehouden besprekingen zijn de volgende punten aan de orde geweest. Eerst is gesproken over de toeïgening van het heil en vervolgens is het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken in bespreking geweest. De beschikbare tijd liet niet toe, om ook over de andere punten te handelen.

Ten aanzien van de toeïgening van het heil werd gesproken aan de hand van een nota, die door de christelijke gereformeerde deputaten was opgesteld. Overeenstemming bleek er ten aanzien van de noodzaak van het toeïgenende werk van de Heilige Geest. De discussie concentreerde zich met name op de plaats van het werk van de Heilige Geest in de prediking.

Moet dit werk in iedere preek expliciet aan de orde komen of bepaalt de tekst van de preek wanneer er over het werk van de Heilige Geest gesproken dient te worden? Op dit punt bleef verschil van inzicht. Van de kant van de gereformeerde deputaten werd gesteld, dat verschil van inzicht in deze zaak geen blijvende kerkscheidende factor mag zijn. Genoemde broeders legden aan de christelijke gereformeerde deputaten de vraag voor, of dit verschil van inzicht inderdaad een verhindering blijft, om tot vereniging van beide kerken te komen. De christelijke gereformeerde broeders kregen het dringende verzoek deze vraag aan de eerstkomende generale synode van hun kerken voor te leggen.

Over het punt van het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken werd gesproken aan de hand van een nota, die was voorbereid door de gereformeerde deputaten. Het bleek dat de christelijke gereformeerde broeders de bezwaren van de kant van de gereformeerde broeders deelden. De christelijke gereformeerde deputaten gaven te kennen, dat in de samsprekingen met de Nederlands Gereformeerde Kerken deze bezwaren ook aan de orde zijn gekomen. De gereformeerde deputaten namen daar met dankbaarheid kennis van.

Unaniem waren de broeders het erover eens, dat de weg tot de eenheid alleen ligt in het onvoorwaardelijk handhaven van de gereformeerde leer overeenkomstig het Dordtse ondertekeningsformulier.

Van de zijde van de gereformeerde deputaten werd opgemerkt, dat de eerstkomende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken de verontrusting over de ontwikkeling in de Nederlands Gereformeerde Kerken ook expliciet moet maken. Alleen duidelijkheid kan de zaak van de eenheid waarachtig dienen. Er zal naar de Nederlands Gereformeerde Kerken gesproken moeten worden over de binding aan het Dordtse ondertekeningsformulier en over de zaak van de gereformeerde kerkregering. Genoemde deputaten meenden dat het gesprek met de Nederlands Gereformeerde Kerken niet stante pede hoeft afgebroken te worden maar wel is het dan noodzakelijk dat de beide bovenvermelde zaken nadrukkelijk aan de orde komen, opdat de Nederlands Gereformeerde Kerken tot een keuzegedrongen worden. Deze opvatting vond weerklank bij de christelijke gereformeerde broeders. Ook zij meenden dat hun eerstkomende generale synode tot een duidelijke

beslissing moet komen, hoe de Christelijke Gereformeerde Kerken nu verder gaan met de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Omdat de christelijke gereformeerde deputaten hun rapport aan de eerstkomende generale synode tijdig dienden voor te bereiden en toe te zenden, was er geen mogelijkheid meer om tot een bespreking van de andere punten, genoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, te komen.

Deputaten mochten over en weer terugzien op goede besprekingen. Zij spreken de bede uit, dat het gesprek in de toekomst kan worden voortgezet en onder de zegen des Heren per spectief mag openen voor een nader tot elkaar komen van beide kerken.

Het vierde gesprek 2 februari 1989 te Nunspeet

Dit laatste gesprek stond in het kader van de twee elkaar toegezonden evaluaties. Ook de elkaar voorgelegde concrete vragen werden besproken.

In onderling overleg werd eerst de evaluatie van de christelijke gereformeerde deputaten besproken en op enkele punten gewijzigd, zodat ook de gereformeerde deputaten zich er beter in konden vinden.

Het evaluerende gedeelte luidde na de wijziging als volgt:

Met dankbaarheid mag worden geconstateerd, dat de gesprekken in een bijzonder goede sfeer konden worden gehouden. Er was een open oor voor elkaar; er was voorzichtigheid zowel als eerlijkheid en openheid.

In de bespreking van de zaken die te maken hebben met de toeëigening des heils is geconstateerd dat we veel gemeenschappelijk hebben. Ook ten aanzien van deze dingen wensen beide kerken niet anders dan confessioneel te spreken. Dat betekent in concreto o.a. dat we 'bomdeling' en 'gelovige' niet mogen vereenzelvigen; dat het werk van de Heilige Geest nodig is, zal een bondeling als zondaar deel krijgen aan het heil in Christus; dat dit werk van de Geest ook gepreikt dient te worden; dat aandacht dient gegeven te worden aan de trappen van het geloofsleven (D. L.1.12); dat we moeten spreken van tweeërlei kinderen des verbonds in deze zin, dat er bondelingen zijn die de belofte in geloof aanvaarden en bondelingen die de belofte in ongeloof verwerpen.

Maar bij alle overeenkomst blijken er toch ook diverse punten van verschil te zijn. Als het over het onderscheidenlijk preken gaat menen de gereformeerde deputaten dat de gemeente als geheel moet worden aangesproken en is men beducht voor de classificatiemethode. Als van de zijde van de christelijke gereformeerde deputaten gewezen wordt op de noodzaak van de persoonlijke deelachtigmaking en beleving van het heil, stemmen de gereformeerde deputaten dat van harte toe, al is er bij hen wel beduchtheid, dat zo de belofte wel eens krachteloos gemaakt kan worden, als deze belofte niet tegelijk gepredikt wordt met bevel van bekering en geloof (D.L. II. 5). Ten aanzien van de vraag of het werk van de Heilige Geest een plaats dient te krijgen in de prediking antwoorden de gereformeerde deputaten dat dit stellig zo is en dat de predikanten er bij hun tekstkeuze rekening mee moeten houden, maar dat dit niet impliceert dat het werk van de Heilige Geest in elke preek expliciet aan de orde moet komen.

Voor de gereformeerde deputaten zijn deze verschillen niet onbelangrijk, maar men acht ze niet van dien aard, dat ze kerkscheidend mogen werken; men ziet ze liggen binnen het kader van de confessie en ze kunnen dus kerkelijke eenwording niet in de weg staan.

De christelijke gereformeerde deputaten legden tevens de gereformeerde deputaten vijf vragen voor. Ten eerste werd gevraagd of in de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) ook de noodzaak van wedergeboorte voor iedere bondeling wordt gepredikt. Deze vraag is door de gereformeerde deputaten bevestigend beantwoord. Gewezen is op het formulier voor de bediening van de doop, waarin staat te lezen, dat God de Vader ons tot zijn kinderen en erfgenamen aanneemt. Wel kan een bondeling de relatie verbreken door ongeloof. Hij moet opgeroepen worden tot gelovige aanvaarding van het heil, zodat hij een gehoorzaam kind wordt. De christelijke gereformeerde deputaten stelden, dat een bondeling nog kind moet worden. Verbondskinderen zijn van nature onbekeerd en moeten tot bekering komen. Er moet ook bij verbondskinderen een wezenlijke verandering plaatsvinden. De volgende vraag

betrof het onderscheid tussen de schenking en de deelachtigmaking van de belofte en het daaraan verbonden onderscheidenlijk preken.

De gereformeerde deputaten spreken bij voorkeur niet over 'schenking en deelachtigmaking'. Zij prefereren 'schenking en gelovige aanvaarding'. Het woord 'deelachtigmaking' bergt het gevaar in zich, dat we de schuld kunnen gaan leggen op de Heilige Geest als we verloren gaan. En juist hierin ligt het volle accent op de verantwoordelijkheid van de mens. De gereformeerde deputaten wijzen de classificatiemethode af; zowel de zegen als de vloek moet de gehele gemeente worden voorgesteld. Dat neemt niet weg, dat er onderscheid is tussen hen die de belofte in geloof aanvaarden en hen die de belofte in ongeloof verwerpen, en dat dit onderscheid duidelijk in de prediking aan de orde moet komen (naar zondag 31 van de Heidelbergse Catechismus).

De christelijke gereformeerde deputaten houden vast aan hun visie op onderscheidenlijke prediking. De belofte geldt wel de gehele gemeente, maar er zijn zoveel verschillende leden der gemeente. Het werk van de Heilige Geest, zoals Hij dat doet in een mensenhart, als Hij die mens het heil deelachtig maakt moet gepredikt worden (**D.L.III/IV**).

De gereformeerde deputaten zijn van oordeel dat het toeëigenende werk van de Heilige Geest zeker in de prediking aan de orde dient te komen, maar niet expliciet in elke preek. Dat hangt van de tekst af.

De christelijke gereformeerde deputaten menen dat de prediking altijd dient te laten zien hoe de Heilige Geest een mens deel geeft aan het heil, al zal dit element duidelijk door de tekst bepaald worden.

In de vierde plaats vroegen de christelijke gereformeerde deputaten of onze deputaten het ermee eens zijn dat de confessionele gegevens met betrekking tot het persoonlijke geloofsleven (art. 29 NGB; D.L. L 12; **D.L. III/IV.11**; **D.L. V**) in de prediking verdisconteerd moeten worden en de prediking dienen te stempelen. Bij de christelijke gereformeerde deputaten leeft de vrees, dat in de prediking in de gereformeerde kerken er wel eens wat elementen uit de confessie blijven liggen; niet alle elementen uit de confessie komen naar behoren tot hun recht.

Ten aanzien van deze vraag spreken de gereformeerde deputaten uit dat de confessionele gegevens met betrekking tot het persoonlijk geloofsleven wel verdisconteerd moeten worden in de prediking. Of deze gegevens de prediking dienen te 'stempelen' is een andere vraag. Dat gaat wat te ver zulks uit te spreken. Ook bij de gereformeerde deputaten leven zorgen over de prediking van sommige christelijke gereformeerde predikanten.

Het oordeel van de gereformeerde deputaten naar aanleiding van de vijfde vraag: Kunnen de gereformeerde deputaten begrijpen, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken van mening zijn dat het eventueel niet voldoen aan 'de religie van de belijdenis' in feite betekent, dat aan de belijdenis tekort wordt gedaan; dat dit verschil -wel één in belijdenis, maar niet in de toepassing van de belijdenis - niet meer ligt binnen het kader van de confessie? luidde, dat de geconstateerde verschillen voor hen geen kerkscheidende factor zijn. Zij vroegen de christelijke gereformeerde deputaten er bij de komende christelijke gereformeerde synode op aan te dringen over deze kwestie tot een duidelijke uitspraak te komen.

Ook is het gesprek over de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken geëvalueerd. De christelijke gereformeerde deputaten spreken hun dankbaarheid uit voor de eerlijke benadering van de kant van de gereformeerde deputaten en leggen hen onder meer deze vraag voor: 'Deputaten GKV stellen niet als conditie voor voortgaande contacten met de GKV dat de CGK de relatie met de NGK direct verbreken. Wel stellen zij, dat de CGK de NGK heel concreet dienen te wijzen op de dingen die bij hen verkeerd zijn en dat de CGK niet kunnen volstaan met te spreken over de prediking alleen. Is dit wél een conditie voor voortgaand contact tussen de CGK en de GKV?'

De gereformeerde deputaten maken duidelijk, dat dit voor hen een zwaarwegend punt is. Deze zaken mogen niet onder de tafel gestopt worden. De Christelijke Gereformeerde Kerken dienen de Nederlands Gereformeerde Kerken vermanend aan te spreken. Dit is inderdaad een conditie, zal verder contact realiseerbaar zijn. De christelijke gereformeerde deputaten spreken hun moeite over deze benaderingswijze uit. De verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken mag niet onder een bepaalde druk vanuit de

Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) komen te staan. Onze deputaten drongen echter aan op duidelijke uitspraken.

De christelijke gereformeerde deputaten legden de gereformeerde deputaten de vraag voor welke vorm eventuele voortzetting van de contacten de voorkeur verdiende. Onze deputaten gaven te kennen dat eventuele voortgaande contacten onderhouden zouden dienen te worden door een afzonderlijk deputaatschap.

In deze vergadering is tevens een gezamenlijk persverslag opgesteld. De evaluatie van de gereformeerde deputaten is ervoor gebruikt, nadat een aantal wijzigingen is aangebracht; (zie bijlage). Bij dit gesprek waren alle deputaten aanwezig.

Vergadering 18 oktober 1989 te Amersfoort

Deze vergadering hebben deputaten besteed aan de rapportage. De evaluatie en het persverslag geven van de arbeid tot nu een samenvatting.

De deputaten dr. A.N. Hendriks en ds. T. Dekker rapporteerden van hun bezoek aan de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken te Groningen, waar zij op uitnodiging van het moderamen de bespreking van het rapport van de christelijke gereformeerde deputaten bijwoonden.

Samenvatting

De gesprekken zijn gehouden in goede broederlijke sfeer. We mochten de christelijke gereformeerde deputaten herkennen als broeders die Gods Woord liefhebben en de gereformeerde belijdenis hoog willen houden.

Ten aanzien van de toeëigening des heils bleef er verschil van inzicht. Dat verschil van inzicht mag naar het oordeel van de gereformeerde deputaten geen blijvende kerkscheidende factor zijn. Genoemde broeders legden aan de christelijke gereformeerde deputaten de vraag voor, of dit verschil van inzicht inderdaad een verhindering blijft, om tot vereniging van beide kerken te komen.

De christelijke gereformeerde broeders kregen het dringende verzoek deze vraag aan de eerstkomende generale synode van hun kerken voor te leggen.

Dankbaar zijn deputaten voor het begrip van de kant van de christelijke gereformeerde broeders voor de bezwaren tegen de relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken. Unaniem waren beide deputaatschappen het erover eens, dat de weg tot eenheid alleen ligt in het onvoorwaardelijk handhaven van de gereformeerde leer overeenkomstig het Dordtse ondertekeningsformulier en de gereformeerde kerkregering. De gereformeerde deputaten meenden dat het gesprek met de Nederlands Gereformeerde Kerken niet stante pede hoeft afgebroken te worden, maar wel is het dan noodzakelijk dat de bezwaren nadrukkelijk en gericht aan de orde komen. Alleen duidelijkheid kan de zaak van de eenheid waarachtig dienen. Deze opvatting vond weerklank bij de christelijke gereformeerde broeders. Ook zij meenden dat hun eerstkomende generale synode tot een duidelijke beslissing moet komen, hoe de Christelijke Gereformeerde Kerken nu verder gaan met de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Er was vanwege gebrek aan tijd geen mogelijkheid om de andere punten, genoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord (art. 178, besluit 2 b), te bespreken. Ondertussen hebben de Christelijke Gereformeerde Kerken in de Generale Synode te Groningen 1989 besloten het lidmaatschap in de Gereformeerde Oecumenische Raad met onmiddellijke ingang te beëindigen. Naar het oordeel van deputaten heeft het geen zin dit punt weer op de agenda van een eventueel nieuw deputaatschap te plaatsen. Het zal duidelijk zijn, dat de tijd eveneens ontbreekt om met de christelijke gereformeerde deputaten te spreken over wat de Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken verenigt en scheidt met betrekking tot het komen tot kerkelijke eenheid op de grondslag van de Heilige Schrift en de drie formulieren van eenheid.

Deputaten zijn van oordeel, dat de gesprekken dienen te worden voortgezet.

Tenslotte hebben deputaten zich voorgenomen u te dienen met een aanvullend rapport en eventuele voorstellen, waarin zij de te nemen besluiten van de generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken terzake hopen te verdisconteren.

Met heilbede en broedergroet,

de deputaten, A.N. Hendriks, samenroeper
 T. Dekker,
 R. Houwen,
 H.J. Boiten, rapporteur

Amersfoort, 18 oktober 1989

Bijlage

Persverslag

Deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken, benoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, en deputaten voor de vertegenwoordiging van de Christelijke Gereformeerde Kerken, benoemd door de Generale Synode van 'sGravenhage 1986, hebben in een viertal samenkomsten elkaar ontmoet.

Deze ontmoetingen mochten in een broederlijke sfeer plaats vinden. De generale synode van 's-Gravenhage 1986 had in haar brief aan de eerstkomende generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) geschreven: "Ten allen tijde zijn wij bereid met u te spreken..." De Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987 besloot op deze bereidverklaring in te gaan en benoemde opnieuw deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken. Daarbij legde zij er de nadruk op, dat het geen vrijblijvend gesprek zou mogen zijn, maar dat er gesproken zou moeten worden over de punten, die de Generale Synode van Heemse 1984-1985 reeds in haar brief (Acta art. 133 sub 3 en 4) genoemd had. Deze punten waren:

- de in de brief van de Generale Synode van Arnhem 1981 genoemde publikaties;
- het lidmaatschap van de G.O.S.;
- het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken;
- de door de Christelijke Gereformeerde Kerken gestelde verschillen ten aanzien vande toeëigening des heils en de hantering van het belijden omtrent de kerk.

In de gehouden besprekingen zijn de volgende punten aan de orde geweest. Eerst is gesproken over de toeëigening van het heil en vervolgens is het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken in bespreking geweest. De beschikbare tijd liet niet toe, om ook over de andere punten te handelen.

Ten aanzien van de toeëigening van het heil werd gesproken aan de hand vaneen nota, die door de christelijke gereformeerde deputaten was opgesteld. Overeenstemming bleek.er ten aanzien van de noodzaak van het toeëigenende werk van de Heilige Geest. De discussie concentreerde zich met name op de plaats van het werk van de Heilige Geest in de prediking.

Moet dit werk in iedere preek expliciet aan de orde komen, of bepaalt de tekst van de preek, wanneer er over het werk van de Heilige Geest gesproken dient te worden? Hoe moet er onderscheidenlijk gepreekt worden? Op deze punten bleef verschil van inzicht. Van de kant van de gereformeerde deputaten werd gesteld, dat verschil van inzicht in deze zaak geen blijvende kerkscheidende factor mag zijn. Genoemde broeders legden aan de christelijke gereformeerde deputaten de vraag voor, of dit verschil van inzicht inderdaad een verhin-dering blijft, om tot vereniging van beide kerken te komen.

De christelijke gereformeerde broeders kregen het dringende verzoek deze vraag aan de eerstkomende generale synode van hun kerken voor te leggen.

Over het punt van het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken werd gesproken aan de hand van een nota, die was voorbereid door de gereformeerde deputaten. Het bleek dat de christelijke gereformeerde broeders begrip hadden voor de bezwaren van de kant van de gereformeerde broeders. De christelijke gereformeerde deputaten gaven te kennen, dat in de samsprekingen met de Nederlands Gereformeerde Kerken deze bezwaren ook aan de orde zijn gekomen.

Unaniem waren de broeders het erover eens, dat de weg tot de eenheid alleen ligt in het onvoorwaardelijk handhaven van de gereformeerde leer overeenkomstig het Dordtse ondertekeningsformulier en de gereformeerde kerkregering.

De gereformeerde deputaten meenden dat het gesprek met de Nederlands Gereformeerde Kerken niet stante pede behoeft afgebroken te worden, maar wel is het dan noodzakelijk dat de bezwaren nadrukkelijk en gericht aan de orde komen. Alleen duidelijkheid kan de zaak van de eenheid waarachtig dienen. Deze opvatting vond weerklank bij de christelijke gereformeerde broeders. Ook zij meenden dat hun eerstkomende generale synode tot een duidelijke beslissing moet komen, hoe de Christelijke Gereformeerde Kerken nu verder gaan met de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Omdat de christelijke gereformeerde deputaten hun rapport aan de eerstkomende generale synode tijdig dienden voor te bereiden en toe te zenden, was er geen mogelijkheid meer om tot een bespreking van de andere punten, genoemd door de Generale Synode van Spakenburg-Noord 1987, te komen.

Deputaten mochten over en weer terugzien op goede besprekingen. Zij spreken de bede uit, dat het gesprek in de toekomst kan worden voortgezet en onder de zegen des Heren perspectief mag openen voor een nader tot elkaar komen van beide kerken.

Aldus vastgesteld in de vergadering dd. 2 februari 1989 van de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de deputaten van de Gereformeerde Kerken.

Namens de christelijke gereformeerde deputaten

J.H. Velema

P. den Butter

Namens de gereformeerde deputaten

A.N. Hendriks

H.J. Boiten

RAPPORT VAN HET MODERAMEN OVER DE VOORTZETTING VAN HET GESPREK MET DE CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN

Rapporteur: P. Schelling

1. Onderwerp

De synode heeft op voorstel van commissie 2 het werk van de deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) goedgekeurd en hun decharge verleend. Daardoor is thans de weg vrij voor de beantwoording van de vraag die deputaten reeds in hun Aanvullend Rapport (voortaan: Rap. 2) stelden: of, en zo ja, op welke wijze het gesprek moet worden voortgezet.

De commissie, i.c. het moderamen, stelt zich voor daarbij als volgt te werk te gaan: in par. 2 wordt onderzocht of het gesprek voortzetting verdient;

in par. 3 wordt vastgesteld welke zaken bij voortzetting van het gesprek nog aan de orde moeten komen;

in par. 4 wordt overwogen of, en zo ja, op welke wijze de synode afzonderlijk heeft te reageren op de brief die zij van de synode van de CGK heeft ontvangen, en of e.e.a. een rol moet spelen in de opdracht aan eventuele nieuwe deputaten.

2. Voortzetting

De vraag of het sinds 1987 hervatte gesprek met de CGK moet worden voortgezet, dient naar het oordeel van uw commissie positief te worden beantwoord.

Wij zijn ons bewust dat de deputaten zich over die vraag nogal gereserveerd uitlaten. Zij doen de suggestie het gesprek „nog niet te beëindigen”, maar voegen daaraan toe: „al is daartoe alle aanleiding gegeven.” (Rap. 2 blz. 554). Zij doelen met dat laatste op het ontbreken van duidelijke en concrete antwoorden ondanks sterke aandrang, en op de wijze waarop deputatenu bij een andere instantie te raden moeten gaan voor de voortzetting van het gesprek.

Toch menen zij te mogen pleiten voor een voortzetting van het gesprek. Zij beroepen zich daarvoor op de korte tijd en op het feit dat nog niet alle punten uit de instructie zijn behandeld.

In haar voorstel aan uw vergadering wil de commissie in hun voetspoor treden.

Daarvoor geldt uiteraard de reden die zij zelf aanvoeren: de hun door de synode van Spakenburg-Noord opgedragen „agenda” voor het gesprek is nog niet afgehandeld kunnen worden.

Bovendien is het motief tot de hervatting van het gesprek, zoals door de GS Spakenburg-Noord 1987 verwoord (Acta art. 178, Besluit sub 1 en Gronden sub 1), nog onverminderd van kracht: de schriftuurlijke opdracht om de CGK nog te zoeken en met hen te staan naar eenheid van kerkelijk samenleven, en dan wel in de weg van een mondeling contact.

Blijkens haar later te bespreken brief dd. 9 januari 1990 was de Generale Synode van de CGK - Groningen 1989 van eenzelfde oordeel. Zij besloot namelijk haar deputaten op te dragen de samsprekingen voort te zetten en daarin „mede aan de orde te stellen de zaken, die tot nog toe (...) niet of niet afdoende besproken zijn”.

3. Agenda

De GS Spakenburg-Noord gaf deputaten de volgende opdracht:

„in het gesprek met de christelijke gereformeerde deputaten naar voren te brengen de punten, die de Generale Synode te Heemse 1984-1985 in haar brief (Acta art. 133 sub 3 en 4) heeft genoemd:

- de in de brief van Arnhem 1981 genoemde publikaties;
- het lidmaatschap van de Gereformeerde Oecumenische Synode;
- het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken;
- de door de Christelijke Gereformeerde Kerken gestelde verschillen ten aanzien van de toeëigening des heils en de hantering van het belijden omtrent de kerk;"

en tevens:

met genoemde christelijke gereformeerde deputaten te spreken over wat de Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde kerken verenigt en scheidt met betrekking tot het komen tot kerkelijke eenheid op de grondslag van de Heilige Schrift en de drie formulieren van eenheid;" (Acta art. 178, Besluit 2 sub b en d).

Zoals deputaten rapporteren (Rap. 1 blz. 543) zijn van deze punten slechts aan de orde geweest de verschillen ten aanzien van de toeëigening des heils en het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Het lijkt gewenst nieuw te benoemen deputaten op te dragen eerst de overige in de oorspronkelijke opdracht genoemde punten aan de orde te stellen.

- 1 In de eerste plaats betreft dat de in de brief van de GS Arnhem 1981 genoemde publikaties. Die synode sprak over publikaties en publieke uitspraken van twee hoogleraren van de Theologische Hogeschool van de CGK te Apeldoorn. Hoezeer die synode-uitspraak historisch bepaald was, moge blijken uit het feit dat een van hen prof. dr. J.P. Versteeg, intussen is overleden, terwijl de andere, prof. dr. B.J. Oosterhoff, de actieve dienst heeft beëindigd. Anderzijds: vandaag zouden weer andere publikaties en uitspraken genoemd kunnen worden die ernstige vragen oproepen. Een en ander bewijst echter dat het niet de bedoeling kan zijn dat deputaten geïsoleerd spreken over enkele boeken en passages daaruit en over enkele uitspraken in de pers. Ook de synode van Arnhem zette die zaak in een breder kader. Zij verweet de CGK dat zij niet duidelijk kozen tegen de dwaalleer en haar niet met kracht weerstonden. Deputaten zullen deze zaken in bovengenoemd kader hebben door te spreken. Met alle voorzichtigheid omdat personen in geding zijn, maar wel in alle eerlijkheid omdat de waarheid in geding is. De christelijke gereformeerde deputaten hebben destijds ook niet geschroomd onze deputaten aan te spreken op de geschriften van ds. B. Telder (zie Acta Arnhem 1981 art. IE? sub 4).
- 2 Als tweede punt was door de GS Spakenburg-Noord genoemd het lidmaatschap van de GOS, inmiddels GOR. Nu de CGK dit lidmaatschap hebben beëindigd, behoeft dit onderwerp niet meer ter sprake te worden gebracht. De synode zal haar dankbaarheid voor deze beslissing aan de eerstkomende synode van de CGK kenbaar kunnen maken.
- 3 Van christelijke gereformeerde zijde is steeds gewezen op door hen aanwezig geachte verschillen ten aanzien van de hantering van het belijden omtrent de kerk. Het betreft hier een naar zijn aard uiterst belangrijk onderwerp, juist in het kader van gesprekken met het oog op eenheid van kerkelijk samenleven. Het is te verwachten dat bij dit gespreksonderwerp ook allerlei zaken van zo geheten kerkelijk klimaat aan de orde komen. Dit spreekt te meer waar vooraanstaande christelijke gereformeerde scribenten onverbloemd spreken over een toenemende ontwikkeling in pluralistische richting. Valt in dat kader ook te lezen wat de synode van Groningen schrijft tegen het einde van haar brief: „Onze deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken ontvingen van de synode de opdracht zich te bezinnen op de vraag welke ruimte voor verscheidenheid er in een kerk van gereformeerde belijdenis mag en kan zijn"? Juist omdat een uitspraak als deze voor het proces naar kerkelijke eenheid van grote betekenis kan zijn, zullen deputaten hieraan goede aandacht hebben te besteden.

- 4 Zeker in deze tweede gespreksronde zal onderdeel d van de Spakenburgse op dracht ook aan de orde moeten komen: wat de beide kerkgemeenschappen verenigt en scheidt met betrekking tot het komen tot kerkelijke eenheid. Het gaat hier om een evaluatie van alles wat in de gesprekken aan de orde is geweest. In de afweging van alles wat verenigt en wat scheidt zullen beide deputaten de hoge norm van het schriftuurlijk gebod tot eenheid scherp voor de aandacht moeten hebben, willen tenminste de gesprekken aan hun doel beantwoorden: duidelijkheid brengen op het punt van de kerkelijke eenheid. Kortom: het laatste punt zal over en weer de ware oecumenische gezindheid aan het licht moeten brengen. Uw commissie komt hierop nog terug in par. 4.3.

4. Brief synode Groningen van de CGK

De door de GS Spakenburg-Noord 1987 wenselijk geachte agenda moge nog niet afgehandeld zijn, twee belangrijke onderwerpen zijn door deputaten al min of meer uitvoerig besproken. Nogmaals: het betreft de verschillen ten aanzien van de toeëigening des heils en de contacten van de CGK met de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Het zijn dan ook deze beide zaken waarover de christelijke gereformeerde synode van Groningen 1989 al heeft gesproken naar aanleiding van het rapport van haar deputaten. Het resultaat van haar besprekingen is neergelegd in een brief dd. 9 januari 1990 aan onze synode.

- 1 Ten aanzien van de zaak van de toeëigening des heils en de plaats van het werk van de Heilige Geest in de prediking overwoog de synode van Groningen dat over bestaande verschillen het gesprek zou moeten worden voortgezet. In haar uitspraak noemde zij de verschillen „van zo ernstige aard (...) dat het gesprek erover moeten worden voortgezet, opdat zo belemmeringen voor de kerkelijke eenheid uit de weg geruimd worden." Uw commissie heeft bij deze uitspraak van de synode behoefte aan indringend commentaar.
- Het valt de synode toe te stemmen dat belemmeringen voor de kerkelijke eenheid uit de weg geruimd moeten worden. Maar de vraag dringt zich op: wie werpt er nu belemmeringen op? De CGK zijn blijkbaar nog steeds van oordeel dat er tussen hen en ons ernstige verschillen zijn op dit punt van de leer en de prediking. Dat zij zo. Maar hoezeer van onze kant sinds jaar en dag gevraagd moge zijn om duidelijke uitspraken op dit punt, de christelijke gereformeerde synode hult haar kritiek als vanouds in algemeenheden.
- Dat is des te schrijnender, omdat de synode van Spakenburg-Noord haar in het besluit omtrent de hervatting van het mondelinge contact uitdrukkelijk liet weten, dat zij deze beslissing niet zonder moeite had genomen. De synode van Amersfoort-West 1967 beëindigde het contact tussen deputaten, omdat de christelijke gereformeerde synoden voortdurend weigerden duidelijke uitspraken te doen. Maar, aldus de synode van Spakenburg-Noord, het louter schriftelijke contact van synode tot synode dat na boven bedoelde weigering van de CGK moest volgen, was thans in een zodanig stadium gekomen, dat het niet zinvol geacht moest worden daarmee door te gaan. En dan vervolgt zij: „Zal er van verdere contactoefening met de Christelijke Gereformeerde Kerken sprake zijn, dan dient er bij deze kerken op te worden aangedrongen dat zij tot duidelijke kerkelijke uitspraken komen." (Acta art. 178 Gronden I .c en d). Met andere woorden: de synode besloot tot benoeming van deputaten met het uitgesproken doel, eindelijk tot duidelijkheid te komen. De christelijke gereformeerde deputaten hebben dat begrepen en in die geest aan hun synode van Groningen gerapporteerd. Zij stelden hun synode dan ook voor, „uitspraak te doen ten aanzien van de vraag (...) of het gebleken en gebleven verschil inzake de toeëigening des heils en de plaats van het werk van de Heilige Geest in de prediking een kerkscheidende factor is". Om die reden konden onze deputaten schrijven: „De christelijke gereformeerde synode was op de hoogte." (voor het geheel

zie Rap. 2 blz. 549v.). Het is dan ook niet verwonderlijk, dat de gereformeerde deputaten de beslissing van de christelijke gereformeerde synode „uitermate teleurstellend" noemen. Zij zeggen dat, omdat de CGK aan „de naar voren gebrachte probleemstelling" voorbijgaan, namelijk of de verschillen een kerkscheidende factor zijn. Zij zijn zelfs van oordeel dat de christelijke gereformeerde synode impliciet wel een duidelijke uitspraak doet: de verschillen zijn volgens haar te taxeren als belemmerend voor kerkelijke eenheid. Hun eindconclusie is: wij hebben „geen klip en klaar antwoord" ontvangen, „terwijl er toch zo sterk op aangedrongen is." Er is wel bereidheid om door te spreken, „maar opnieuw ontbreekt de bereidheid of wellicht de mogelijkheid tot het nemen van duidelijke en concrete beslissingen." Zij achten het dan ook „gezien hun instructie niet toelaatbaar" om het gesprek te hervatten voordat de synode haar oordeel heeft gevormd over deze uitspraken van de christelijke gereformeerde synode (Rap. 2 blz. 551). Uw commissie deelt het standpunt van de deputaten: een uitermate teleurstellend besluit van de synode van Groningen. En zij voegt daaraan toe: hier past ook een dringende vraag naar de stijl van kerkelijke omgang. Is nog wel van een schriftuurlijk verantwoorde bejegening sprake, wanneer algemeen geformuleerde bezwaren („ernstige verschillen"!) worden geuit zonder dat ze worden geconcretiseerd, terwijl daar uitdrukkelijk om gevraagd is? Geen kerkeraad zou dat van een gemeentelid accepteren. Bovendien - zo mag een grief onzerzijds ook luiden -: is er geen ruimte voor de door ons schriftuurlijk en confessioneel verantwoord geachte kijk op deze zaken, en wel voor bepaalde opvattingen die leven in de kring van de „Bewaar het-Pand"-stroming? Is deze pink niet dikker dan de lendenen van de gereformeerden? Ligt hier misschien de reden van de onmogelijkheid om duidelijke en concrete beslissingen te nemen, waarover we zojuist de rapporteur van deputaten hoorden spreken? Naar het oordeel van uw commissie zal het onvermijdelijk zijn dat deze zaak bij de evaluatie van wat verenigt en scheidt opnieuw aan de orde komt, en dat aan de christelijke gereformeerde deputaten ook dringend moet worden gezegd, dat er over de genomen beslissingen kritisch moet worden doorgesproken.

- 2 Ook ten aanzien van hun verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken heeft de synode van Groningen geen duidelijkheid verschaft. Ook daarover hadden de christelijke gereformeerde deputaten hun synode dringende voorstellen gedaan: „uitspraak te doen ten aanzien van de vraag (...) hoe bepaalde door de gereformeerde deputaten aan de orde gestelde ontwikkelingen in de Nederlands Gereformeerde Kerken getaxeerd dienen te worden." Maar de synode heeft dat met nadruk en expliciet geweigerd door te overwegen, „dat het onjuist zou zijn om op grond van een verzoek van deputaten van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) en ten overstaan van hen een taxatie te geven van de ontwikkelingen in de Nederlands Gereformeerde kerken."

In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat onze deputaten niet om een dergelijke taxatie in abstracto hebben gevraagd, maar (uiteraard) met het oog op gesprekken over kerkelijke eenheid. De gereformeerde deputaten vroegen niet om duidelijkheid over de Nederlands Gereformeerde Kerken, maar over de CGK in haar verhouding tot die NGK.

Bovendien: zijn de CGK niet, niet maar vanwege een gereformeerd verzoek daartoe, maar van Godswege en uit kracht van de gemeenschappelijke belijdenis der waarheid geroepen een dergelijke taxatie te voltrekken, wanneer vragen van kerkelijke eenheid aan de orde komen? Dat is het niveau waarop kerken met een gemeenschappelijke gereformeerde afkomst elkaar ontmoeten en aangrijpen: in ieder geval coram Deo, voor Gods aangezicht. In het kader van het heropende gesprek had van christelijke gereformeerde zijde meer begrip voor deze vraag onzerzijds mogen worden verwacht. De enigszins terechtwijzende reactie stelt dan ook bijzonder teleur. Temeer omdat in het gemeenschappelijk persverslag die zaak ook nadrukkelijk aan de orde werd gesteld. Toen de gereformeerde deputaten nog eens hadden onderstreept dat alleen duidelijkheid de zaak van de eenheid echt kan dienen, vond

hun opvatting weerklank bij de christelijke gereformeerden (Rap. 1 blz.548). En bovendien attenderen de deputaten erop, dat ook hier de NGK in feite wel erkenning ontvangen, en zelfs een zeer gunstige taxatie: zij willen in alles zich stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis. Het rapport van deputaten schrijft: „Het bleek dat de christelijke gereformeerde deputaten de bezwaren van de gereformeerde deputaten deelden." (Rap. 1 blz. 542). Het lijkt alleszins gewenst dat ook deze zaak in de slotevaluatie opnieuw tersprake komt.

- 3 Zijn de geconstateerde verschillen wel van zo ernstige aard dat ze een belemmering vormen voor kerkelijke eenheid, de synode sprak ook uit dat zij „geen belemmering mogen zijn om te erkennen dat de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis."

Geconstateerd moet worden dat deze welwillende taxatie alle normatieve kracht mist, zeker wanneer juist op het punt van het staan op de grondslag van en het leven naar de confessie verschillen van ernstige aard zijn geconstateerd.

Terwijl bovendien onze kerken dit welwillende oordeel mogen delen met de NGK. Van meer gewicht lijkt de vierde uitspraak van de synode van Groningen, dat namelijk het voortgaande gesprek „erop gericht zal zijn, dat de Christelijke Gereformeerde kerken en de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) elkaar -waar nodig door onderling broederlijk vermaan - zullen helpen om waarlijk gereformeerde kerken te zijn, in het handhaven en beleven van de belijdenis en in de kerkregering, teneinde zo gestalte te geven aan de roeping te zoeken naar wegen tot kerkelijke eenheid". Te zoeken naar wegen? Blijkbaar moeten die nog worden gezocht? En dat terwijl „alle deputaten het unaniem erover eens (waren), dat de weg tot de eenheid alleen ligt in het onvoorwaardelijk handhaven van de gereformeerde leer overkomstig het Dordtse ondertekeningsformulier." Uit deze uitspraak die min of meer vrijblijvend onderling hulpbetoon voorrang verleent boven het zoeken naar wegen tot kerkelijke eenheid, valt af te leiden dat de CGK in de zaak van de roeping tot eenheid van kerkelijk samenleven nog een zeer gereserveerde houding aannemen. In dat kader is het ook zeer teleurstellend te moeten lezen, hoe de christelijke gereformeerde synode een voorstel, de plaatselijke kerken op te roepen tot het gesprek met de GK, met ruime meerderheid verwierp (Rap. 2 blz. 553). Deputaten noemen dat een duidelijk signaal: enerzijds de erkenning dat onze kerken in alles willen leven naar de grondslag van de gereformeerde belijdenis, anderzijds de verwerping van een voorstel om op te roepen tot gesprek in de plaatselijke kerken.

In verband met dat laatste attendeert de commissie op de „Voorlopige regeling voor het gestalte geven aan eenheid met kerken van gereformeerd belijden", zoals die als Bijlage 9 is opgenomen in de „Kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland", Dordrecht 1984 (blz. 71-73). Heel deze regeling gaat ervan uit dat de eenheid tussen zulke kerken door samensprekingen en nauwer samenleven van plaatselijke kerken moet groeien, en de regeling dient om die weg te begeleiden en te structureren. Het teleurstellende besluit om niet op te roepen tot het aangaan van plaatselijke contacten is naar het oordeel van de commissie met deze eigen regeling van de CGK in strijd en dat versterkt de vraag die deputaten reeds stellen: is er wel de hartelijke begeerte naar eenwording? In hoeverre daaraan interne problematiek debet is, valt moeilijk vast te stellen; juist daarin zullen onze kerken grote wijsheid en voorzichtigheid hebben te betrachten. Deputaten spraken immers ook over onmogelijkheid om duidelijke uitspraken te doen. Hoe het zij, als voorschot op de eindevaluatie over wat verenigt en scheidt, is dit een teleurstellende uitspraak te noemen.

- 4 Tenslotte is het te betreuren dat de CGK voor het gesprek met onze kerken geen aparte plaats hebben ingeruimd in hun oecumenische activiteiten, maar het in het algemene kader van hun „deputaatschap Eenheid" wensen op te nemen. De commissie is van oordeel dat de kerken deze beslissing alleen maar als zeer teleurstellend, en ook als onverwacht onheus kunnen ervaren. De synode sprak wel

uit, dat voortgezette samensprekingen „principiële gezien" tot de taak van de deputaten Eenheid behoren, maar de commissie merkt daartegen drie dingen op.

In de eerste plaats schreef de christelijke gereformeerde synode van 's Gravenhage 1986 zelf in haar brief aan de gereformeerde synode van Spakenburg-Noord 1987, dat zij onze kerken graag terwille wilde zijn, als deze van mening waren dat het deputaatschap voor de eenheid van gereformeerde belijders een te brede opdracht heeft; in dat geval konden onze kerken of deputaten zich wenden tot de deputaten voor de vertegenwoordiging der kerken, te weten het voormalige moderamen van de synode. In dit licht kan de beslissing van de synode van Groningen niet anders dan onwelwillend genoemd worden.

In de tweede plaats hebben onze kerken altijd principiële confessionele eenheid tussen beide kerken aanwezig geacht, zodat zij in de verhouding tot de CGK recht menen te hebben op een aparte positie. Maar wat het zwaarste weegt: naar ons oordeel -de synode van 's-Gravenhage veronderstelde dat terecht! -zijn de christelijke gereformeerde deputaten Eenheid inderdaad een min of meer vrijblijvend gespreksforum, getuige het feit dat zij ook (af en toe) de syn.-Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Bond in de Ned. Hervormde Kerk in hun contacten en gesprekken betrekken, zonder concreet en doelgericht op kerkelijke eenheid af te koersen. Het doel van de gesprekken tussen onze kerkgemeenschappen echter is altijd geweest daadwerkelijke vereniging van hen beiden op grond van confessionele eenheid. Overigens is de commissie van oordeel dat de voortgang van het gesprek momenteel belangrijker is dan het formele kader waarin het gevoerd wordt. Hoeveel vragen juist dat kader nog oproept met betrekking tot het belijden van de kerk! Maar daarover zullen deputaten immers nog doorspreken.

BRIEF DD. 9 JANUARI 1990 VAN DE GENERALE SYNODE DER CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND, GRONINGEN 1989

Aan de roepende kerk voor de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) p/a Weleerwaarde heer ds. P. Schelling, Groningerstraatweg 52, Leeuwarden.

Sliedrecht/Ede, 9 januari 1990

Zeer geachte broeders,

De generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, gehouden te Groningen 1989, heeft met grote belangstelling kennis genomen van de brief van de generale synode van de Gereformeerde Kerken van Spakenburg-Noord d.d. 1 oktober 1987, dit schrijven betrokken bij de bespreking van de verhouding van beide kerken en het moderamen opdracht verstrekt uw schrijven te beantwoorden.

Het was een historisch moment toen we uw afgevaardigden op onze synode welkom mochten heten. Dankbaar waren we en zijn we voor deze ontmoeting. Uw afgevaardigden hebben de beraadslagingen van de synode over uw schrijven en over het rapport van de deputaten voor de vertegenwoordiging van de kerken (met het daarbij behorende commissie-rapport) meegemaakt en zullen u ongetwijfeld verslag uitbrengen van hun bevindingen.

Zowel in de plenaire vergadering van de synode als in de vergadering van de commissie is met grote ernst kennis genomen van wat u onder onze aandacht hebt gebracht en van wat bovengenoemd deputaatschap rapporteerde over de samensprekingen, die reeds werden gehouden.

Uiteindelijk hebben de besprekingen en de voorstellen ter synode geleid tot het volgende besluit ten aanzien van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt):

De synode
overwegende

1. dat uit het rapport van deputaten Vertegenwoordiging blijkt, dat in hun samensprekingen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) verschillen met betrekking tot de toeëigening des heils en de plaats van het werk van de Heilige Geest in de prediking naar voren zijn gekomen, waarover het gesprek zou moeten worden voortgezet;
2. dat het onjuist zou zijn om op grond van een verzoek van deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en ten overstaan van hen een taxatie te geven van de ontwikkelingen in de Nederlands Gereformeerde Kerken;
3. dat een ingaan op de wens van deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) om de samenspreking te laten voortzetten door een apart deputaatschap principieel onjuist zou zijn en praktisch op ernstige bezwaren zou stuiten;

sprak uit

1. dat deputaten Vertegenwoordiging terecht het gesprek met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) zijn aangegaan;
2. dat de geconstateerde verschillen geen belemmering mogen zijn om te erkennen dat de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de gereformeerde belijdenis;

3. dat de verschillen van zo ernstige aard zijn dat het gesprek erover moet worden voortgezet, opdat zo belemmeringen voor de kerkelijke eenheid uit de weg geruimd worden;
4. dat dit gesprek erop gericht zal zijn, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) elkaar-waar nodig door onderling broederlijk vermaan-zullen helpen om waarlijk gereformeerde kerken te zijn, in het handhaven en beleven van de belijdenis en in de kerkregering, teneinde zo gestalte te geven aan de roeping te zoeken naar wegen tot kerkelijke eenheid;
5. dat het voeren van dit gesprek principieel gezien tot de taak van deputaten Eenheid behoort;

besloot aan deputaten Eenheid op te dragen

1. de door deputaten Vertegenwoordiging begonnen samensprekingen met deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) voort te zetten in de geest van de onder I tot en met 5 genoemde uitspraken;
2. in de samensprekingen mede aan de orde te stellen de zaken, die tot nog toe in de gehouden samensprekingen niet of niet afdoende besproken zijn; en besloot voorts de brief van de generale synode van de Gereformeerde Kerken te beantwoorden.

Tot nu toe trekken wij als kerken, hoeveel ons ook samenbindt, gescheiden op.

Onze deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken ontvingen van de synode de opdracht zich te bezinnen op de vraag welke ruimte voor verscheidenheid er in een kerk van gereformeerde belijdenis mag en kan zijn.

Graag stemmen wij in met wat u zelf in uw brief schreef: 'De generale synode bidt de Here, dat het via de deputatenbesprekingen mag komen tot een werkelijk schriftuurlijk gesprek tussen uw kerken en de onze en dat dit gesprek zo gezegend mag worden dat de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken elkaar gaan vinden op de basis van de Heilige Schrift en de belijdenis, in de eenheid van het ware geloof.'

Namens de synode spreekt het moderamen het vertrouwen uit dat u samen met ons deze weg wilt gaan om aan onze roeping gestalte te geven. Met u spreken wij uit dat onze verwachting van de Here, onze God is. En laten wij in zelfverloochening, liefde, trouw en volharding doen, waartoe Hij ons roept.

De slotzin van uw brief nemen wij graag in dit antwoordschrijven over: onze God ontferme Zich over uw en onze kerken.

Met broedergroet en heilbede,

M.C. Tanis, praeses

J. van Amstel, scriba II.

BRIEF DD. I DECEMBER 1988 VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE (SYNODAAL) GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

Aan de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt), p/a De Weleerwaarde Heer Drs. H.J. Boiten, Prinsestraat 20, 7513 AL ENSCHEDE

1 december 1988

Zeer geachte broeders,

In de zitting van 25 november jl. nam de generale synode van Almere 1987 het besluit het volgende te verklaren:

„In de serie 'DE NAZATEN', uitgezonden door de IKON in het najaar van 1987, kwam ook de Vrijmaking van 1944 ter sprake. Professor dr. G.C. Berkouwer (toenmalig synodepraeses) bracht daarbij tot uiting, dat hij zich mee schuldig achtte aan het conflict. De synode heeft zich naar aanleiding van die verklaring en van de reacties die deze verklaring opriep, opnieuw bezonnen op haar eigen houding ten opzichte van het gebeuren van die dagen. Terugkijkend naar de gebeurtenissen van 1944 en volgende jaren, willen wij onze droefheid uitspreken over het aandeel van onze kerken in de scheur die toen in de Gereformeerde Kerken in Nederland is gekomen.

Wij erkennen dat onze kerken in die tijd in haar zorg voor de zuiverheid van de leer, te zeer een struikelblok hebben gelegd voor broeders en zusters. Onze kerken kunnen zonder de leerbeslissingen over verbond en doop, zoals blijkt uit de terzijdestelling in 1959; en daarom hadden de leeruitspraken, toen bleek dat zij niet de gewenste rust brachten maar integendeel tegenspraak opriepen, niet als bindend moeten worden gehandhaafd.

Onze kerken hebben te weinig oog gehad voor de gewetensnood van broeders en zusters, en zijn zo zelf mee aanleiding geworden voor de door haar gewraakte scheurmaking. Daarom hadden onze kerken van tuchttoefening moeten afzien.

En ook al is wat is gebeurd niet meer te veranderen, wij betreuren ten zeerste dat onze kerken zelf de aanleiding zijn dat broeders en zusters de last van de veroordeling wegens scheurmakerij hebben moeten dragen en nog steeds dragen.

Wij vragen de kerken met ons te bidden om de Geest Die heel maakt."

Moge de Here u sterken in al uw arbeid.

Met een hartelijke groet,
namens de generale synode,

E. Overeem, praeses
Mw. drs. G.J. Ridderbos, scriba

COMMISSIERAPPORT INZAKE VERZOEKEN OM ADHESIE

Rapporteur: A.P. van Dijk

1. Inleiding

De kerk te Lisse had grote moeite met het besluit van de vorige generale synode inzake de uitvoering van art. 19 KO. Daarom maakte zij een revisieverzoek gereed voor deze generale synode. Dit verzoek werd ook door haar verzonden naar de samenroepende kerk. Tegelijk deed deze kerk ook iets anders: zij zond haar revisieverzoek toe aan de classis waarvan zij deel uitmaakt en aan de p.s. die mede door haar wordt gevormd. Daarbij verzocht zij deze vergaderingen adhesie te betuigen aan haar revisieverzoek.

De p.s. -die van Zuid-Holland -wees het adhesieverzoek af. Niet omdat zij het inhoudelijk met het revisieverzoek oneens was; daarover liet zij zich niet uit. Maar omdat zij op grond van vier overwegingen van oordeel was „dat het vragen van adhesie een onkerkelijk gegeven is”. Door twee ingekomen stukken krijgt de synode nu met deze oordeelsvorming van de P.S. van Zuid-Holland te maken:

- a. door een brief van de p.s. zelf. Daarin schrijft zij: „De P.S. vraagt uw speciale aandacht voor haar overwegingen, om daarmee voor haar deel bij te dragen aan garanties voor zorgvuldige kerkelijke besluitvorming, en verzoekt u in uw besluit n.a.v. de brief van Lisse uw oordeel te geven over de overwegingen van de P.S.”
(Noot: met de brief van Lisse is hier bedoeld het revisieverzoek m.b.t. art. 19 KO.)
- b. een bezwaarschrift van de kerk te Lisse tegen het oordeel met de daaronder liggende overwegingen dat de p.s. ertoe bracht aan het adhesieverzoek van de kerk te Lisse niette voldoen.

2. Ontvankelijkheid

Het verzoek van de P.S. Zuid-Holland

De vraag is: hoe moet het verzoek van de p.s. gekarakteriseerd worden. Het is geen voorstel om een uitspraak te doen in gelijke zin als zijzelf had gedaan. Het is evenmin een zgn. 'quaestio', dwz. dat een mindere vergadering aan een meerdere vergadering vraagt, hoe in een bepaald geval gehandeld moet worden, of hoe in een bepaalde zaak geoordeeld moet worden, omdat men er zelf niet uitkomt. De p.s. was er naar eigen oordeel wél uitgekomen: een adhesieverzoek is een onkerkelijk gegeven.

De p.s. wil de behandeling van haar verzoek gekoppeld zien aan de behandeling van het revisieverzoek van de kerk te Lisse. Maar dat handelt over een geheel andere zaak. De weigering van de p.s. adhesie te betuigen aan het revisieverzoek van de kerk te Lisse kan alleen dit effect hebben op het besluit van de g.s. inzake dat revisieverzoek, dat onder de vermelding van het 'Materiaal' een adhesiebetuiging van de p.s. ontbreekt. Het verzoek van de p.s. kan nog het beste gekarakteriseerd worden als een 'omgekeerd bezwaarschrift'. Niet een andere instantie dan de betrokken mindere vergadering beroept zich op de meerdere vergadering opdat deze het besluit van de mindere vergadering afkeurt, maar de mindere vergadering zelf wendt zich tot de meerdere vergadering opdat deze haar besluit goedkeurt. Het valt buiten de in art. 30 en 31 KO aan een meerdere vergadering gegeven bevoegdheden aan een dergelijk verzoek te voldoen. Daarom moet het verzoek van de P.S. Zuid-Holland onontvankelijk geacht worden.

Het bezwaarschrift van de kerk te Lisse

Het bezwaarschrift van Lisse richt zich niet zo zeer tegen het besluit van de p.s. geen adhesie te betuigen aan haar revisieverzoek als wel tegen de gronden van dit besluit: de overwegingen en het daaruit voortvloeiende oordeel. Juist omdat dit oordeel van meer dan

incidentele betekenis is, daar er een binnen het ressort ZuidHolland geldende rechtregel in wordt geformuleerd en dus zelf ook de kracht van een besluit heeft, is het bezwaarschrift van Lisse ontvankelijk te achten.

3. Adhesiebetuiging en verzoek om adhesiebetuiging

Met het oog op de toetsing van de bezwaren van de kerk te Lisse is het gewenst een beschouwing te wijden aan het verschijnsel van de adhesiebetuiging en het daaraan verbonden verschijnsel van het verzoek om een adhesiebetuiging.

a. Wat is een adhesiebetuiging? Het woord 'adhesie' betekent instemming. Wie adhesie betuigt, betuigt zijn instemming met iets, stelt zich erachter. In ons kerkelijk leven wordt adhesie betuigd aan stukken die op de tafel van kerkelijke vergaderingen worden gelegd. Deze stukken kunnen voorstellen zijn, maar ook (revisie)verzoeken en bezwaarschriften. Het meest komt voor, dat adhesie wordt betuigd aan stukken die aan een generale synode ter behandeling worden voorgelegd. Adhesie kan worden betuigd door gemeenteleden, door kerkeraden, classes en particuliere synodes en dat aan stukken afkomstig van gemeenteleden, kerkeraden, classes en particuliere synodes. Twee dingen moeten in dit verband worden beklemtoond:

- adhesie kan alleen worden betuigd aan een stuk dat al aan de betrokkenkerkelijke vergadering is voorgelegd of zeker aan haar voorgelegd zal worden. Het is dus niet mogelijk bij een generale synode adhesie te betuigen aan een voorstel dat nog aan het begin staat van de in art. 30 KO voorgeschreven weg of nog maar een eindweegs op die weg is gevorderd. Kerken of classes, die langs de kerkelijke weg een voorstel op de g.s.willen brengen, doen er daarom goed aan geen adhesiebetuiging te vragen van kerken buiten hun eigen particulier-synodale ressort. Zij kunnen eventueel wel aan die kerken vragen te trachten eenzelfde voorstel langs de kerkelijke weg aan de orde te stellen;
- adhesie kan alleen worden betuigd aan het desbetreffende stuk in zijn geheel. Een adhesiebetuiging op onderdelen of met wijziging van de argumentatie is in feite een ander voorstel, respectievelijk verzoek of bezwaarschrift, zij het wellicht met dezelfde strekking als het oorspronkelijke stuk. Het komt ook wel voor, dat men 'adhesie' betuigt aan een stuk naar strekking en hoofdzaak. Maar dit kan men moeilijk een echte adhesie betuiging noemen. Het is immers mogelijk, dat de betrokken adhesie betuiger bij nadere toetsing van de gegeven argumentatie het oneens zou zijn met het stuk in kwestie.

b. Het verschijnsel 'adhesiebetuiging' in de kerken

De mogelijkheid van adhesiebetuiging wordt niet in de KO genoemd, laat staan dat er regels worden gesteld voor het indienen of de wijze van behandeling van adhesiebetuigingen. Toch heeft het verschijnsel van de adhesiebetuiging al een lange geschiedenis. Een soort overgangsvorm tussen 'voorstel' en 'adhesiebetuiging' kan men reeds aantreffen op de agenda van de generale synode van 1905. Onder Agenda B 7 en 8 wordt melding gemaakt van brieven van kerken en kerkleden „bevattende

- a. geheel eensluidende verklaringen en
- b. de navolgende voorstellen..." en van een schrijven „bevattende dezelfde verklaringen en voorstellen...".

De agenda van de synode van 1908 noemt brieven van de kerkeraad te Hoorn en van die te Delft, waarin instemming wordt betuigd met - het voorstel van de classis Groningen inzake - het benoemen van een vijfde hoogleraar aan de Theologische Hogeschool en het promotierecht. Sinds die tijd gaat er bijna geen synode meer voorbij of men vindt in de Agenda adhesiebetuigingen in enigerlei vorm. Vooral in tijden waarin het kerkelijke leven in beroering is, neemt het aantal adhesiebetuigingen

toe. Geen enkele synode heeft in een besluit ter zake het verschijnsel van de adhesiebetuiging als zodanig veroordeeld.

c. Het vragen om adhesiebetuigingen

Het laat zich moeilijk vaststellen hoe in het verleden de op de tafel van de generale synode gelegde stukken aan hun eventuele adhesiebetuigingen kwamen. Kreeg een kerklid of een kerkelijke vergadering kennis van dat stuk, bijv. uit de pers, en betuigde hij of zij er spontaan zijn of haar adhesie aan? Of werden zij benaderd met het verzoek hun adhesie te betuigen? In ieder geval wordt tegenwoordig dikwijls om adhesiebetuiging gevraagd. Hoe dat ook zij - iedere 'instantie' die bevoegd is adhesie te betuigen, kan om adhesie gevraagd worden. Voor het benaderen van een meerdere vergadering met het verzoek om adhesie is niet het volgen van de kerkelijke weg noodzakelijk. Dit heeft als keerzijde dat geen enkele kerkelijke vergadering verplicht is een verzoek om adhesie in behandeling te nemen-volgens het motto: vragen staat vrij, maar weigeren erbij. Wanneer echter een kerkelijke vergadering een adhesieverzoek in behandeling neemt, zal zij er serieus mee moeten omgaan. Zij moet dan het stuk waarvoor adhesie wordt gevraagd, in zijn bedoelingen en argumentatie toetsen. Pas zo zal zij kunnen besluiten wel of geen adhesie te betuigen. Van een verzoek om adhesie moet onderscheiden worden een wettig op de tafel van een kerkelijke vergadering gelegd voorstel om adhesie te betuigen aan een bepaald stuk. Zo'n voorstel zal die kerkelijke vergadering moeten behandelen. Voor alle duidelijkheid zij hierbij gezegd: het stuk zelf waarvoor adhesie wordt aangevraagd, kan zij dan niet behandelen in deze zin, dat zij er veranderingen in kan aanbrengen en het zo maakt tot haar eigen stuk.

d. De bedoeling met (het vragen om) adhesiebetuigingen

Wat zit erachter als men adhesie betuigt aan een bepaald stuk en wanneer men werft om adhesiebetuigingen? Het antwoord zal moeten luiden: men wil invloed uitoefenen op de gang van zaken ter synode bij de behandeling van het stuk. Op zijn best begeert men, dat de synode er goede aandacht aan geeft, de argumentatie nauwkeurig toetst en zo mogelijk een besluit neemt zoals wordt gevraagd. Uit de aard van de liefde moet men veronderstellen dat dit de bedoeling is. Het gevaar bestaat echter, dat men een zekere druk op de synode wil uitoefenen om te besluiten in de voorgestelde zin. Zo op deze manier: zie eens, hoeveel mensen en kerken willen dat de synode dit besluit, dan kunt u het toch zeker niet maken iets anders te besluiten of geen besluit te nemen?! Zij die adhesie betuigen en zij die om adhesie werven, moeten daarbij binnen de kerkelijke kaders willen blijven. Zij dienen de eigen verantwoordelijkheid van de synode te blijven respecteren.

e. De interpretatie en de waardering van adhesiebetuigen

Het maakt uiteraard verschil van wie een adhesiebetuiging afkomstig is: de adhesiebetuiging van een kerkeraad zegt meer dan die van een gemeentelid, en die van een p.s. meer dan van een kerkeraad. Het maakt ook verschil of de adhesiebetuiging afkomstig is van een 'instantie' die wat de zaak betreft waarover in het betrokken stuk gesproken wordt, bijzonder deskundig geacht mag worden. Tenslotte maakt het verschil, of een naar verhouding gering dan wel groot aantal adhesiebetuigingen aan een bepaald stuk is ontvangen. Er is wel gezegd, dat uit de adhesiebetuigingen blijkt dat een bepaalde zaak leeft in de kerken. Daaraan werd dan verder soms de conclusie verbonden, dat de synode een bepaalde zaak wel of niet moest behandelen of dat een besluit in de voorgestelde richting moest worden genomen. Zowel deze uitspraak als deze conclusie zijn aanvechtbaar. Immers, dan zou men ook het aantal kerken dat geen adhesie heeft betuigd in rekening moeten brengen. Dat aantal is haast altijd groter dan dat van de kerken dat wél adhesie heeft

betuigd. Laat de zaak in kwestie die kerken koud? Of zijn ze misschien juist tegen hetgeen in het betrokken stuk van de synode werd gevraagd dan wel aan haar werd voorgesteld? Trouwens, ook het werven om adhesie kan meer of minder intensief zijn geschied. Omdat men met de interpretatie van adhesiebetuigingen, respectievelijk het ontbreken ervan, alle kanten op kan, is de verzoeking groot aan die interpretatie de voorkeur te geven, die het meest in overeenstemming is met eigen standpuntbepaling. Als aan het naar verhouding grote aantal van adhesiebetuigingen de interpretatie wordt gegeven: de zaak leeft in de kerken, en als daaraan ook nog conclusies worden verbonden over de ontvankelijkheid van een bepaald voorstel of over de richting waarin het besluit moet gaan, wordt aanleiding gegeven tot een onkerkelijk gebruik van de adhesiebetuiging: het druk willen uitoefenen op de synode. Trouwens, wat moet men aanvragen met de constatering, dat een zaak leeft in de kerken? Leeft zij terecht in de kerken, of laat men zich leiden door de 'waan van de dag'? Of openbaart zich zelfs de begeerte een verkeerde richting in te willen gaan? Men kan begrijpen, dat in een tijd dat een generale synode meende ook voorstellen van kerken of van classes in behandeling te mogen nemen, er behoefte bestond aan een bijkomend criterium om de ontvankelijkheid vast te stellen en dat men greep naar het criterium gelegen in de vraag: leeft het in de kerken. Maar nu voorstellen over een 'nieuwe zaak' langs de kerkelijke weg op de tafel van de g.s. moeten komen, is er zeker voor dit-aanvechtbare-criterium geen bestaansrecht meer. Een wettig aanhangig gemaakt voorstel moet op zijn inhoud en argumentatie beoordeeld worden, en zelfs niet mede op het aantal en/of de kwaliteit van de adhesiebetuigers. Toch moet het verschijnsel van adhesiebetuiging niet worden afgeschaft. Niet alleen moet dat niet gebeuren, omdat het zeer oude rechten heeft, maar ook omdat het aan de kerken gelegenheid biedt meelevens te tonen met wat er in het verband van de kerken meer of minder de aandacht heeft en met wat op de generale synode aan de orde zal komen. Betrokkenheid bij het kerkelijk leven is een goede zaak en mag best een 'uitlaatklep' hebben in de vorm van de gelegenheid adhesie te betuigen. De vraag blijft nog: wat moet een generale synode aanvragen met adhesiebetuigen, nu deze niet van invloed mogen zijn op de ontvankelijkheidsverklaring van het betrokken stuk of op de strekking van het te nemen besluit? Het beste zal men kunnen zeggen, dat er een signaalwerking van uitgaat. Het grote aantal adhesiebetuigingen en/of de kwaliteit van de adhesiebetuigers, kan voor een synode een teken zijn, dat zij in haar besluitvorming behoedzaam te werk moet gaan, of dat zij extra zorgvuldig of uitvoerig de besluittekst moet formuleren. Men kan zeggen, dat dit maar een mager effect is van de vele moeite, die soms aan het betuigen van adhesie en aan het werven om adhesie wordt besteed. Dit is waar. Maar men vergete niet, dat de mogelijkheid adhesie te betuigen een 'extra' is bij de in de KO aan de kerken gegeven mogelijkheden de kerken in het gemeen te dienen. En ook, dat besluitvorming in de kerk dient te gebeuren door middel van geargumenteerde voorstellen, die op hun beurt door meerdere vergaderingen getoetst en gewogen worden aan de hand van de Schrift, de belijdenis en de kerkorde.

4. De toetsing van de bezwaren van de kerk te Lisse

- a. De P.S. Z id-Holland 1990 overwoog: „De weg van adhesie is een weg die de K.O. niet kent". Lisse stelt daar tegenover, dat de KO zwijgt over tal van zaken die kerkelijk geijkt zijn en die men op grond van dat zwijgen nog niet als onkerkelijk mag aanmerken. Dit bezwaar moet toegestemd worden. De figuur van de adhesie is reeds lang ingeburgerd in het kerkelijk leven en heeft daardoor 'burgerrecht' verkregen. Men kan aan het bezwaar van Lisse nog toevoegen, dat de uitdrukking 'de weg van de adhesie' uit schijnt te gaan van de gedachte, dat ook door adhesiebetuiging een soort 'kerkelijke weg' bewandeld wordt.
- b. De P.S. overwoog: „De figuur van adhesie geeft opening aan het gevaar dat stemmen tellen belangrijker is dan argumenten wegen".

Lisse stelt daar tegenover, dat niet gebleken is, dat de p.s. hier een reëel gevaar signaleert. Ook dit bezwaar moet toegestemd worden. Lisse voegt hier aan toe: „Wel kan het voor een kerkelijke vergadering van belang zijn uit adhesiebetuigingen te kunnen afleiden of en in hoeverre een zaak binnen de kerken) leeft". Dit argument bestrijdt niet overweging 2 van de p.s.. Bovendien is het zeer twijfelachtig of een kerkelijke vergadering uit de ontvangen adhesiebetuigingen kan afleiden of en in hoeverre een zaak leeft in de kerken. Het is juist zo, dat een kerkelijke vergadering zich ervan bewust moet zijn dat het aantal en/of de kwaliteit van de adhesiebetuigers niet van invloed mogen zijn op de ontvankelijkheidsverklaring van het stuk waar de adhesiebetuigingen betrekking op hebben noch op de richting van de besluitvorming over dat stuk.

- c. De P.S. overwoog: „Op deze manier wordt niet meer gevraagd om het zelfstandig schiftend oordeel van de mindere vergadering, dat art. 30 KO voorschrijft". Lisse voert hiertegen aan, dat het betuigen van adhesie slechts op verantwoorde manier kan geschieden als de aangevoerde argumenten en overwegingen zorgvuldig zijn onderzocht en dat dus niet kan worden gezegd, dat niet om een zelfstandig oordeel van de betrokken kerkelijke vergadering wordt gevraagd.
Dit bezwaar moet, voorzover het het zelfstandig oordelen betreft, aan Lisse worden toegestemd. Het schiftend oordelen blijft in zoverre achterwege, dat de betrokken vergadering niet het voorgestelde of de gegeven argumentatie kan wijzigen. Zij kan echter wel de gevraagde adhesie weigeren.
- d. De P.S. overwoog: „Dat een zaak die leeft in de kerken en dus in aanmerking komt voor behandeling op een meerdere vergadering, blijkt niet uit het aantal adhesiebetuigingen maar uit een zorgvuldige behandeling in de kerkelijke weg". In de door Lisse voorgestelde besluittekst wordt hiertegen geen bezwaar aan gevoerd. Maar in het bezwaarschrift zelf merkt Lisse t.a.v. deze overweging op: „Deze overweging miskent het karakter van de adhesiebetuiging". „Bovendien moet t.a.v. adhesiebetuigingen en de kerkelijke weg onderscheid gemaakt worden".
„Ook als meelevende kerken of kerkleden zich tot een kerkelijke vergadering wenden en adhesie betuigen aan een bepaald verzoek of voorstel dat daar ter tafel ligt kan dat voor de beoordeling van de vraag of de zaak bij de kerken leeft van belang zijn". Ten onrechte brengt zowel de p.s. als de kerk te Lisse de vraag'of een zaak leeft in de kerken (en dus in aanmerking komt om behandeld te worden)' in geding. Over de vraag of een verzoek of een voorstel ontvankelijk is, beslist de vraag of het wettig ter tafel is. En over de vraag of een voorstel aanvaard dan wel aan een verzoek voldaan moet worden, beslist de vraag of de gegeven argumentatie doorslaggevend is. Maar dit houdt niet in, dat er daarom voor adhesiebetuigingen geen plaats zou zijn. Het aantal en de kwaliteit van de adhesiebetuigers kunnen immers van invloed zijn op de vormgeving en presentatie van het besluit over de zaak waarop de adhesiebetuigingen betrekking hebben.

De P.S. van Zuid-Holland is op grond van haar overwegingen van oordeel: „dat het vragen van adhesie een onkerkelijk gegeven is". Daartegenover vraagt de kerk te Lisse de synode uit te spreken:

- „1. dat het vragen van adhesie aan of betuigen van adhesie door kerkleden of kerken in het algemeen niet als een onkerkelijke figuur mag worden aangemerkt;
2. dat echter het vragen aan een mindere vergadering om adhesie te betuigen bij een meerdere vergadering, nadat de afzender de desbetreffende zaak reeds bij die meerdere vergadering aanhangig heeft gemaakt - behoudens bijzondere omstandigheden - niet juist moet worden geacht".

De kerk te Lisse voert voor deze tweede uitspraak als grond aan: „Het vragen van adhesie moet echter worden afgekeurd als wordt nagelaten de door de kerkorde voorgeschreven rechtsgang te volgen. Het vragen van adhesie bij een mindere vergadering, nadat de afzender de betrokken zaak reeds bij een meerdere vergadering aanhangig heeft gemaakt,

getuigtbehoudens bijzondere omstandigheden (bv. tijdsdwang)-niet van van reverentie jegens die mindere vergadering".

De p. s. heeft niet aangetoond, dat het adhesiebetuigen in de kerken geen plaats mag hebben. Daarom is ook haar oordeel dat het vragen van adhesie een onkerkelijk gegeven is, niet gefundeerd. Of één en ander erg zinvol is, is een andere vraag. Maar die vraag heeft de p.s. niet gesteld noch willen beantwoorden.

Aan de vraag van de kerk te Lisse uit te spreken: „dat het vragen van adhesie of het betuigen van adhesie"... „niet als een onkerkelijke figuur mag worden aangemerkt", kan worden voldaan.

De tweede uitspraak die door Lisse wordt voorgesteld, is echter raadselachtig. Wat is t.a.v. het vragen van adhesie de door de kerkorde voorgeschreven rechtsgang? Hier wordt het vragen om adhesie verward met een voorstel om adhesie te betuigen. En verder, men kan slechts adhesie betuigen aan een stuk, dat al op de tafel van de meerdere vergadering is gelegd of zeker gelegd zal worden. Men kan zelfs vragen of het van respect jegens een kerkelijke vergadering getuigt, als men haar om adhesie vraagt voor een stuk waarvan het niet zeker is dat het de betrokken meerdere vergadering zal bereiken. .

Bovendien valt de tweede uitspraak die Lisse vraagt buiten het bestek van een bezwaarschrift. Het is in feite een voorstel dat niet via de kerkelijke weg op de tafel van de synode is gelegd.

In de derde plaats bevat het tweede voorstel van Lisse in feite een stukje regelgeving inzake de adhesiebetuiging. En juist voor die regelgeving zal de synode zich moeten hoeden, omdat daardoor aan de adhesiebetuiging een officiële kerkelijke status wordt gegeven. Daarom dient de tweede door Lisse voorgestelde uitspraak niet te worden gedaan.